T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ NÂFİZ PAŞA KOLEKSİYONU 1514 NUMARADA KAYITLI MECMÛ'ADAKİ TÜRKÇE ŞİİRLER (İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMED HÜSEYİN ÜNLÜSOY

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Ankara, 2023

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ NÂFİZ PAŞA KOLEKSİYONU 1514 NUMARADA KAYITLI MECMÛ'ADAKİ TÜRKÇE ŞİİRLER (İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS

Muhammed Hüseyin ÜNLÜSOY

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Sait OKUMUŞ

Ankara, 2023

ONAY SAYFASI

Muhammed Hüseyin ÜNLÜSOY tarafından hazırlanan "Süleymaniye Kütüphanesi Nâfiz Paşa Koleksiyonu 1514 Numarada Kayıtlı Mecmû'adaki Türkçe Şiirler (İnceleme-Metin)" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi	**Kabul / Red**	**Kurumu**	**İmza**
Prof. Dr. Sait OKUMUŞ		Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Prof. Dr. Yusuf ÖZ		Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	
Doç. Dr. Muvaffak EFLATUN		Hacı Bayram Veli Üniversitesi	

Tez Savunma Tarihi: 22.09.2023

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yaşar YİĞİT
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim. Tarih: (22.09.2023)

İmza

Muhammed Hüseyin ÜNLÜSOY

TEŞEKKÜR

Alemlerin rabbi olan Allâh'a kalemin yaratıldığı günden son gününe değin geçen ve geçecek müddet ve yazılan ve yazılacak harf adedince şükürler olsun. Kalemin yaratıldığı günden son gününe değin geçen ve geçecek müddet; yazılan ve yazılacak harf adedince salat ve selam Efendimizin -Salla'llâhu aleyhi vesellem- ve Enbiyâ'nın -aleyhimü's-Selam- üzerine olsun. Onun -Sallallâhu aleyhi vesellem- ardınca en güzel şiirlerden daha güzel sıralanan Âlî'nin, Hülefâ-i Raşidîn'in, Ashabı'nın, Mü'minlerin Annelerinin, Tabî'lerin, günümüze değin ve günümüzde her kim varsa -radyallahu anhum- onların üzerine kalemin yaratıldığı günden son gününe değin geçen ve geçecek müddet; yazılan ve yazılacak harf adedince selam ve rahmet olsun. Bu çalışmada bir vesile ile adı geçen, rahmete layık müslümanların da ruhları şad olsun. Allâh hepimize rahmet etsin.

Bu çalışmayı hazırlarken maddi manevi desteklerini esirgemeyen, gerek kitaplarını gerek çalışma salonlarını gerekse engin birikimlerini sorgusuz sualsiz istifademize sunan DİLARA (Dinî İlmî Araştırmalar Vakfı) çalışanlarına ve kurucusu İsmail ÇETİN Hoca'ya -rahimehu'llâh- teşekkürü borç bilirim. Gece gündüz demeden, her zorlukta, maddi manevi yardımını sakınmadan desteğini sunan pek kıymetli danışmanım, hocam, Prof. Dr. Sait OKUMUŞ'a tez çalışmam dahilindeki ve haricindeki çabaları için teşekkür ederim. Bu noktaya kadar gelmemde, başta Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğretim görevlilerine ve öğretim hayatım boyunca üzerimde emekleri olan bütün hocalarıma teşekkür ederim.

Bir kaç satır öğrenebilmek adına kendilerini kendimden mahrum bıraktığım eşim, oğlum ve aileme sabrettikleri ve desteklerini asla eksik etmedikleri için teşekkür ederim.

Bu çalışmada doğruya isabet ettiklerim Allâh'ın tevfîki ve hocalarımın gayretleriyledir, yaptığım hatalar kendimden; tembelliğim, cehaletim ve dikkatsizliğimdendir.

ÖZET

Süleymaniye Kütüphanesi Nâfiz Paşa Koleksiyonu 1514 Numarada Kayıtlı Mecmû'adaki Türkçe Şiirler (İnceleme-Metin)

ÜNLÜSOY, Muhammed Hüseyin

Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Sait OKUMUŞ

Eylül, 2023, 501 Sayfa

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Süleymaniye Kütüphanesi, Nâfiz Paşa Koleksiyonu 1514 Numarada Kayıtlı mecmû'anın tasnifi ve kıymeti hakkında bilgiler verilmiş ve mecmû'a içerisindeki Türkçe manzum metinler incelenmiştir. İkinci bölümde ise mecmû'anın tavsifi ve Osmanlı Sahası şiirlerinin metin neşri yapılmıştır. Birinci kısımda sırasıyla mecmû'anın tanımı ve kıymeti hakkında bilgi verildikten sonra incelemeler tablolar halinde sunulmuştur. İkinci kısımda ise daha önceden yapılan çalışmalarla karşılaştırma yapılarak nüsha farkları ortaya konulmuş, metin transkripsiyon alfabesiyle neşredilmiştir.

Toplamda 292 varak olan mecmû'ada Osmanlı Sahasına ait 81 şairden 642 şiir tespit edilmiştir. Mecmû'anın yüksek bir hacme sahip olması çalışmanın sınırlarını belirlemeyi zorlaştırmaktadır. Bu sebeple yalnızca Türkçe şiirler incelemeye alınmıştır. Mecmû'a 17. Yüzyıl Mevlevî muhîti şairlerinden Fasîh'in kaleminden çıkmıştır ve Fasîh tarafından derlenmiştir. Ancak Fasîh'in dışında başka kâtipler tarafından yazılan metinler de mecmû'a içinde mevcuttur.

Mecmû'ada Türkçe haricinde Arapça ve Farsça metinler de bulunmaktadır. Fasîh'in dünya görüşüne dair karineleri sunması bakımından mecmû'ada yer alan Türkçe dışındaki metinlere ve müelliflerine de değinilmiştir.

Çalışmada söz konusu olan şairler ve şiirleri 16., 17. ve 18. Yüzyıllara aittir. Mecmû'ada bulunan metinlerden hareketle Fasîh'in edebî ve sosyal çevresinin izleri takip edilebilmektedir. Mecmû'ada Sabrî, Fasîh Neşâtî ve Nabî en çok şiiri bulunan

şairlerdir. Ayrıca Nâzî, Bezmî, Kirâmî ve Makâlî gibi daha az tanınmış şairlerin şiirlerine ulaşılması bakımından edebiyat tarihimize önemli bir katkı sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mecmû'a, Şiir, Fasîh Dede, Klasik Türk Edebiyatı, 17. Yüzyıl Osmanlı Edebiyatı

ABSTRACT

Turkish Poets in the Suleymaniye Library Nafiz Pasha Collection Magazine No. 1514 (Review-Text)

ÜNLÜSOY, Muhammed Hüseyin

Master's degree, Department of Turkish Language and Literature

Thesis Manager: Prof. Dr. Sait OKUMUŞ

September, 2023

501 Pages

This study consists of two parts. In the first chapter, information about the classification and value of the magazine which is registered in the Süleymaniye Library, Nâfiz Paşa Collection Number 1514 was given and the Turkish verse texts in the magazine were examined. In the second part, the description of the magazine and the text of the Ottoman Field poems were published. In the first part, after giving information about the definition and value of the magazine, the analyzes are presented in tables. In the second part, the copy differences were revealed by comparing with the previous studies, and the text was published with the transcription alphabet.

In the mecmû'a, which has 292 folios in total, 642 poems from 81 poets belonging to the Ottoman field were identified. The high volume of the magazine makes it difficult to determine the limits of the study. For this reason, only Turkish poems were examined. Magazine is written and compiled by the 17th century Mevlevi poet Fasîh. However, texts written by other scribes besides Fasih are also available in the magazine.

Apart from Turkish, there are also Arabic and Persian texts in the magazine. In the Magazine, texts other than Turkish and their authors are also mentioned in terms of presenting the indications about Fasih's worldview.

The poets and their poems in the study belong to the 16th, 17th and 18th centuries. Based on the texts found in the magazine, the traces of Fasih's literary and social environment can be followed.

Sabri, Fasîh Neşâtî and Nabî are the poets with the most poems in the magazine. In addition, an important contribution is made to our literary history in terms of reaching the poems of less well-known poets such as Nâzî, Bezmî, Kirâmî and Makâlî.

Keywords: Magazine, Poet, Fasîh Dede, Classical Turkish Literature, 17. Century Ottoman Literature.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI 3
BEYAN 4
TEŞEKKÜR 5
ÖZET i
ABSTRACT iii
İÇİNDEKİLER v
KISALTMALAR DİZİNİ vii
TABLOLAR DİZİNİ x
GİRİŞ 11
Nâfiz Paşa 1514 Numaralı Mecmû'anın Tasnifi ve Kıymeti 11
1. BÖLÜM 24
1.1. *Mecmû'a*'da Bulunan Türkçe Şiirlerin İncelenmesi 25
1.1.1. *Mecmû'a*'da Şiiri Bulunan Şairler ve Şiirleri 25
1.1.2. *Mecmû'a*'da Bulunan Şiirlerin Genel Bilgileri 28
1.1.3. *Mecmû'a*'da Kullanılan Aruz Kalıpları 122
1.1.4. *Mecmû'a*'da Nispet Kaydı Olmayan ve Kayıtları Farklı Sonuç Veren Şiirler 124
1.1.5. Divanı Olan ve Şiirleri Daha önce Yayınlanan Şairlerin Yayınlarda Bulunmayan Şiirleri 126
1.1.6. *Mecmû'a*'da Şairi Tespit Edilemeyen Şiirler 135
1.1.7. Divanı Olmayan Yahut Bulunamayan Şairlerin Şiirleri 137
1.1.8. *Mecmû'a*'da Aralarında Nazîre-Zemin İlişkisi Bulunan Şiirler 143
2. BÖLÜM 148
2.1. *Mecmû'a*'nın Tanıtımı ve Tavsifi 149
2.1.1. Nüshanın Nitelikleri 149

2.1.2. *Mecmû'a*'nın Müstensihi, Müellifi ve Tertip Tarihi 149
2.1.3. *Mecmû'a*'nın Dil Özellikleri 151
2.1.4. *Mecmû'a*'nın İstif/Mizanpaj Özellikleri 151
2.1.5. *Mecmû'a*'nın İçerik Bilgisi 152
2.2. Metnin Kurulmasında İzlenen Yol 162
2.3. METİN 166
SONUÇ 462
KAYNAKÇA 465
DİZİN 475
EKLER-1 482

KISALTMALAR DİZİNİ

AAD	:	Abdulbaki Arif Efendi Divanı
AAM	:	Abdulbaki Arif Efendi Mi'raciyyesi
AD	:	Abdî Divanı
age.	:	Adı geçen eser
agm.	:	Adı geçen madde
AHD	:	Azmizade Haletî Divanı
AHR	:	Azmizade Haletî Rubâ'ileri
AMD	:	Amrî Divanı
b.	:	Bin
BD	:	Bâkî Divanı
BED	:	Behiştî Divanı
bk.	:	Bakınız
C	:	Cilt
CD	:	Cezmî Divanı
Dü.	:	Düzenleyen
DİA	:	Diyanet İslâm Ansiklopedisi
EAD	:	Edirneli Alî Divanı
FD	:	Fuzûlî Divanı
FDD	:	Fasîh Dede Divanı
FDDF	:	Fasîh Dede Divançesi Farsça
FKD	:	Fehîm-i Kadîm Divanı
GD	:	Güftî Divanı
GND	:	Gani-zâde Nadirî Divanı
GMAD	:	Gelibolulu Mustafa Âlî Divanı
GSD	:	Gelibolulu Sun'
HAD	:	Hayâlî Bey Divanı
HD	:	Hüdâyî Divanı
HED	:	Hevâyî Divanı
H	:	Hicrî
İD	:	İsmetî Divanı
İZD	:	İshak-zade Zuhûrî Divanı
KD	:	Edirneli Kâmî Divanı

KFD : Kaf-zade Fa'izî Divanı

KPAD : Kemal Paşa-zade Divanı

MAD : Mahir Abdullah Divanı

MD : Mantıkî Divanı

MED : Mesîhî Divanı

M : Mecmû'a

m. : Miladi

NAD : Nahîfî Süleyman Efendi Divanı

NATD : Nev'i-zade Atâ'î Divanı

NBD : Necâtî Bey Divanı

ND : Nâbî Divanı

NED : Neşâtî Divanı

NEKD : Nedîm-i Kadîm Divanı

NEVD : Nev'î Divanı

NFD : Nâbi'nin Farsça Divanı

NİD : Nisarî Divanı

NKD : Na'îlî-i Kadîm Divanı

öl. : Ölümü

RAD : Ramî Paşa Divançesi

RAHD : Rahmî Divanı

RED : Revânî Divanı

RD : Sahhaf Rüşdi Efendi Divanı

RID : Rızayî Divanı

RIYD : Riyazî Divanından Seçmeler

SD1 : Sabri Mehmed Şerif Divanı 1990

SD2 : Sabri Mehmed Şerif Divanı 2010

s.e.t. : Site erişim tarihi

SPD : Sâbir Parsâ Divanı

s. : Sayfa

ŞBD : Şeyhülislâm Bahayî Divanı

ŞD : Şehrî Divanı

ŞİD : Şeyhülislâm İshak Divanı

ŞYD : Şeyhülislâm Yahya Divanı

TEİS	:	Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
TFD	:	Topkapılı Feyzî Divanı
ÜAD	:	Üsküdarlı Aşkî Divanı
ÜD	:	Ümidî Ahmed Divanı
ÜSD	:	Üskürdarlı Sırrî Divanı
VAD	:	Va'dî Divanı
VD	:	Vecdî Divanı
vd.	:	ve diğerleri
VİD	:	Vişne-zade İzzeti Divanı
ZD	:	Zâtî Divanı

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: *Mecmû'a*'da Kullanılan Nazım Şekilleri 25
Tablo 2: *Mecmû'a*'da Şiiri Olan Osmanlı Sahası Şairleri ve Nazım Şekilleri 25
Tablo 3: *Mecmû'a*'da Bulunan Osmanlı Sahası Şiirleri Hakkında Genel Bilgiler..... 28
Tablo 4: *Mecmû'a*'da Kullanılan Aruz Kalıpları ve Kullanım Sıklıkları..... 122
Tablo 5: *Mecmû'a*'daki Kaydı Araştırma Sonucunda Farklı Sonuç Veren Şiirler..... 124
Tablo 6: Divanı ve Şiirleri Yayınlanan Şairlerin Yayınlarda Olmayan Şiirleri 126
Tablo 7: Mahlası Olmayan ve Şairi Tespit Edilemeyen Şiirler..... 135
Tablo 8: Divanı Olmayan Yahut Bulunamayan Şairlerin Şiirleri 137
Tablo 9: *Mecmû'a*'da Bulunan Nâzîre Şiirler 144
Tablo 10: *Mecmû'a*'nın İçindekiler Sayfası 152
Tablo 11: Transkripsiyon İşaretleri Tablosu 165

GİRİŞ

Sözlüklerde toplamak manasında Arapça ceme'a "جمع" fiilinden müştak olan mecmû'a kelimesi toplanmış, bir araya getirilmiş anlamındadır. Kendinden sonra gelen kelimeyle tamlamaya girerek kelimenin efradına zarf olmuştur. Mecmû'a-i Eşâr, Mecmû'a-i İnşâ, Mecmû'a-i Resâil, Mecmû'a-i Fetva gibi.. Mecmû'alar edebiyatımızda manzum ve mensur metinlerin bir araya getirildiği eserler olarak da bilinir. İçerisinde mecmû'ayı yazanın dünya görüşü ve edebi zevkine dair karineleri barındırması bakımından araştırmacıları cezbetmektedir. Mecmû'alar yazıldıkları dönemin edebi zevki, şiir anlayışı, rağbet edilen şairlerin şiirleri, mecmû'ayı derc edenin tercih ettiği tanınmamış şairlerin şiirleri hakkında edebiyat ilmiyle ilgili nadir bilgileri bizlere sunmaktadır.

Son yıllarda mecmû'alarla ilgili çalışmalar hız kazanmış ve mecmû'alarla alakalı incelemelerin sayıları artmıştır. Bunun sonucunda da mecmû'a şeklinde derc edilen eserlerin tasnif ve tedkikiyle ayrıntılı veriler ortaya konmuştur. Çalışmamıza konu olan *Mecmû'a* da yukarıda ifade edilen bilgilerle ilişkilidir. Fakat herkes tarafından ulaşılabilir olan tasnif ve tedkikleri tekrar etmeden çalışmamızla ilgili olan kısımlardan hareketle bizde bir tasnif ve tedkik yaptık.

Nâfiz Paşa 1514 Numaralı Mecmû'anın Tasnifi ve Kıymeti

Mecmû'alar hakkında yapılan tasnif denemelerinin[1] incelenmesi sonucunda bizim çalıştığımız mecmû'aya en uygun tasnif Âgah Sırrı Levend'in *Türk Edebiyatı Tarihi*[2] adlı kitabında bulunan tasniftir:

"a. Nazîre mecmû'aları,

b. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmû'aları,

c. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmû'alar,

[1] Diğer tasnifler ve tanımlamalar için için bk: M. Fatih KÖKSAL (2011). *Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi* MESTAP. https://mestap.com/mestap/ [s.e.t. 03. 07. 2023]. Günay KUT (1986). "Mecmua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler,* İstanbul, C. 6, s. 170. Mustafa İsmet UZUN, (2003). *Mecmua*, DİA. https://islamansiklopedisi.org.tr/mecmua. [s.e.t. 27.06.2023].
[2] Levend, (2015).

ç. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmû'alar,

d. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmû'alar."[3]

Bu tasnife göre mecmû'a "tanınmış kişilerce hazırlanmış" sınıfına dahil edilebilir. Aynı eserde Levend Fasîh Dede'nin bir başka mecmû'ası hakkında şunları söylemektedir: "Devrinin ünlü şairlerinden ve hattatlarından olan Mevlevî Fasîh Ahmed Dede (öl. 1111/1699)'nin kendi el yazısıyle yazdığı Fasîh Ahmed Dede Mecmû'ası bir hazinedir. İçinde Dede'nin Farsça divanı, Türkçe şiirleri, fıkralar, tarihsel hikâyeler, tarihler, yararlı bilgiler, risaleler, Türkçe ve Farsça seçme şiirler, biyografyalar, türlü eserlerden parçalar, küçük risaleler yer almaktadır." Alıntı yaptığımız kısmın sonundaki dipnotta Âgah Sırrı Levend anlattığı mecmû'a yazmasının kendinde olduğundan da bahsetmektedir.[4] Bu bilgiye dayanarak biz de yukarıda ifade ettiğimiz tasnife, çalıştığımız *Mecmû'a*'yı eklemeyi uygun gördük.

İncelediğimiz *Mecmû'a*'da dikkati çeken bir husus daha bulunmaktadır. Çalışmalardan edindiğimiz sonuca göre bu *Mecmû'a* Mevlevî muhîti çevresinde yazılmıştır. Eski Türk Edebiyatımızın kaynakları açısından da incelenebilecek bir takım verilere sahiptir. Bu bilgilere dayanarak *Ahmed Fasîh'in Mecmû'a*'sı hakkında bir tanımlama yapmak gerekmektedir.

Mecmû'a'da bulunan Arapça, Farsça mensur ve manzum metinleri bağlamında incelendiğimiz zaman karşımıza İslâmî Türk kültürünü etkileyen metinlerden iktibaslar çıkmaktadır. Bu çalışmadaki amacımız Mecmû'a'daki Osmanlı Sahası şiirlerinin neşri ve edebiyat tarihimize muhtemel katkı ve faydalarının tespiti olsa da *Mecmû'a*'nın tamamı ile ilgili bir takım verileri sunmak ve sunulan verilerden hareketle bir çıkarımda bulunmamız gerekmektedir. Söz konusu Arapça ve Farsça metinler arka planda sürekli olarak mevcut olduğundan şiir dışındaki metinlerin ve o metinlerin müelliflerinin şiiri ve şairi nasıl etkileyebileceğini ve etkilediğini anlatmaya çalışmak yerinde bir çaba olacaktır. *Mecmû'a* içinde Devvânî'den, Abdullâh el-Vâiz'den, Ebû Medyen'den, İbnü'l-Arabî'den, Mollâ Camî'den, Ebû Sa'îd Ebu'l-Hayr'dan, Aynü'l-Kudât Hemedânî'den Maverdî'den alıntılar bulunmaktadır. Fasîh'in bu kişilerden alıntılar

[3] Age: 166-167
[4] Age: 174-175

yapması tesadüfi değil, adı geçen kişilerle bağlantılı görüşleri olmasındandır. Bu görüşleri kişiler bazında şu şekilde sıralamak mümkündür:

İslâmî temel ilimlerden hareketle öncelikle göze ilk çarpan husus, Devvânî, Aynü'l-Kudât Hemedânî, Gazzâlî gibi kelamcılarla İslâm kelam mezheplerinden Eş'ârîlik'tir. Fasîh de bu alıntılara ve sahiplerine baktığımızda Ehl-i Sünnet'in sağlam itikadı ve ona bağlı tasavvufî görüşü benimsemiştir, diyebiliriz. Bizi ilgilendiren kısım ise Eş'ârîlikle alakalı olarak tasavvuf ve kelamla bütünleşmeyi ifade eden şu açıklamalardır çünkü bahsedilen tasavvuf ve kelam Klasik Türk Edebiyatı külliyatında manzum ve mensur metinler içerisinde kendine yer bulmuştur: Eş'ariyye'ye mensup ilk dönem alimlerin dışında sonra gelenler de tasavvufa olan ilgilerini sürdürdüler. Devvânî meşhur eserlerinden olan *Adudiyye Şerhi*'nde ve İbnü'l-Arabî vahdet-i vücut anlayışında İmam Eş'arî'nin kelâmıyla kendi görüşlerini birleştirmeye çalışmışlardır. Bu çabanın sonucunda Eş'ariyye tasavvuf, kelâm ve felsefe disiplinleriyle bütünleşik bir sistem olarak karşımıza çıkmıştır.[5]

Mecmû'a'da II. Beyazıt'ın Molla Câmî'ye gönderilen mektubu Eş'ariyye ekolüne dair olan bir diğer karinelerden biridir. Osmanlı devleti ilim adamlarını derinden etkileyen, Molla Câmî, Ali Şir Nevaî'nin de hocasıdır. Osmanlı sarayı da Molla Camî'ye hürmette kusur etmemiştir. Horasan bölgesinin yetiştirdiği alim ve şairlerden olan Molla Camî itikatda Eş'arî, fıkıhta Şâfiî mezhebine göre bir eğitim almıştır. Semerkand ve Herat'ta eğitimini tamamlamıştır. *İʿtiḳādnâme*'sinde akaid-i İslâm'ı Ehl-i Sünnet'e göre açıklamış ve kendisinin de Ehl-i Sünnet'e ittibâ ettiğini ifade etmiştir.[6]

Kelâm ilmiyle iştiğali bakımından düşünce dünyamızda önemli bir yer tutan ve Osmanlı sarayıyla da münasebeti bulunan bir diğer müellif ise Devvânî'dir.[7] Devvânî'nin bazı çalışmaları Osmanlı medrese müfradatında yer tutmuş ve eserleri üzerine Osmanlı bilginleri tarafından çalışmalar yapılmıştır. Eserlerinde felsefe ve

[5] Yavuz, (1995).
[6] Okumuş, (1993).
[7] Özellikle Devvânî'nin *Şerhü'l-Aka'îd* adlı çalışması içerisinde ayet ve hadis barındırmaksızın sadece akli ve mantıkî yöntemlerle Allah'ın varlığını ispat eden ciddi bir çalışmadır. Günümüzde de okunabilirliğini korumuştur. Şiirde de bir takım remiz ve sembollerin akla uygunluğu ve ifadenin altında yatan maksadın akılla kavranması açısından İslâmî ifadelerin anlaşılması ve tevili konusunda ciddi bir takım faydaları sağlayabilir. Bu noktada şiire ifadenin zenginleştirilmesi ve dönemsel olarak şairle okuyucunun arasında, bir uzam içerisinde bulunurken ortak bir anlayışın bulunduğu göz ardı edilmemelidir.

kelâmın bütünleştirilmesi çabası, İbnü'l- Arabî'nin vahdet-i vücûd anlayışı ve Osmanlı döneminde de 17. Yüzyılda öne çıkan İşrâkıyye'nin izleri görmek mümkündür. Devvânî'nin düşünce dünyasında kelâm ve tasavvuf ağırlıkta olmasına rağmen takipçileri felsefeciler arasında anılmaktadır. Devvânî'nin işrak felsefesi ile ilgili çalışmaları talebelik hayatının başlarında, Sühreverdî tarafından kaleme alınan *Heyâkilü'n-nûr*'un şerhine dayanır. Devvânî, İşrâkî anlayışla hikmete dair meselelerin anlaşılabileceğini savunmaktadır.[8]

İşrâkî felsefe ile alakalı olarak Klasik Türk Edebiyatı da incelenmeye muhtaçdır. *Mecmû'a*'da Neşatî'nin bu konuyla ilgili bir şiiri de bulunmaktadır. Katip Çelebi ve Taşköprülü-zâde İşrakîlik hakkında olumlu görüşlerde bulunmuşlardır. Şâir Fuzûlî de İşrâkî anlayışında olanlar için görüş belirtmiştir. İşrakî anlayıştan bir mezhep gibi değil ancak meşrep gibi faydalanmışlardır. Şiir ve edebiyat bağlamında baktığımızda 17. Yüzyılda yaşamış "Şarih-i Mesnevî-i Şerîf" diye anılan İsmail Rusûhî Ankaravî'de *Heyâkilü'n-nûr*'a Türkçe bir şerh yazmıştır. Aynı yıllarda İran'da bir diğer İşrakî olan Molla Sadrâ'nın çalışmaları da mevcuttur. Muhtemeldir ki Şeyh Neşâtî, Ankaravî'den etkilenmiştir. Nev'î, Fehîm-i Kadîm, Nef'î, Nev'i-zâde'de de bu anlayışın izleri görülmektedir.[9]

Fasîh'in metin tercihinde Eş'ariyye mezhebini gözetmesinin sebebi, kendisinin bir Eş'arî olması ve mensup olduğu Mevleviyye tarikati ile Eş'ariyye mezhebinin tasavvufî anlamda ortak bir dünya görüşüne sahip olması ihtimali olabilir.[10] Aynı zamanda iktibas edilen metinlerin sufî yazarları da genelde sufîlerin Eş'ariyye mezhebine bağlı olduğu görüşünü güçlendirmektedir. Yahut bütün bunlarla beraber teberrük dediğimiz, yani din ulularının feyz, bereket ve tasarruflarından faydalanmak ve faydalandırmak sebebiyle de iktibas edilmiş olabilir.

İkinci husus Maverdî'nin özelinde Fasîh'in haberdar olduğu bilgi birikiminin İslâm ilimlerinden fıkıh, siyaset ve iktisat ile olan ilgisidir. Bu alıntılar aynı zamanda

[8] Anay, (1994).
[9] Karadeniz, (2022): 206-210.
[10] Burada bir açıklama yapmak gereği, Mevleviyye ve Eş'ariyye arasındaki iltisaktan dolayı hasıl olmuştur. Yukarıda isimlerini zikrettiğimiz insanların itikadları hakkında bugünkü tercihlerimiz gibi açık, anlaşılır bir şekilde bilgilere de ulaşmamız pek mümkün görünmemektedir. Asıl ilgilendiğimiz nokta bu insanların Ehl-i Sünnet çevrevesinde yaşamış olmalarıdır. Zaten kelâm ilmi bakımından Maturîdî ve Eş'ârî mezheplerinin görüşleri niza-i kelamdır. Yani bu noktada Eş'arî alimlerin değil de Maturidî alimlerin görüşleri de olsaydı yine tercih olarak bir ayrışmadan bahsetmeyecektik. Konunun daha iyi anlaşılması için bk. Çetin, (2009): s. 48-50.

edebiyatımızda siyasetnâme geleneğinin hangi epistemolojik temeller üzerinde kurulduğunun da bir göstergesi mahiyetindedir. Maverdî, ahlak ve siyasetle alakalı görüşleriyle ve devlet adamlığıyla da öne çıkmıştır. Bu noktada belki Fasîh'in işinde iyi olana öykünmesi de söz konusu olabilir. Yine 17. Yüzyıl özelinde öne çıkan hikemî üsluplu şiirlerin de alt metinleri bakımından kıymetli veriler sunmaktadır.

Maverdî'nin ahlaka dair görüşleri de belki, şiirimizde yer tutan aşık-rakip, aşık-sevgili, iyi huy-kötü huy, rind-zahid kavramlarının bir başka yorumuna imkan tanımaktadır: "Ahlâkın ve dinî mükellefiyetin esası olması bakımından aklın dinden önce geldiğini savunan Mâverdî, ahlâkı "insanın nefsinde gizli olup çeşitli sebeplerle dışa vuran kişilikle (ahlâku'z-zât) iradeli davranışlar" (ef'âlü'l-irâde) şeklinde tanımlamaktadır. Kişiliğin de fıtrattan kaynaklanan (garîzî) ve sonradan kazanılan (müktesep) huylar olarak iki boyutu vardır. Ona göre mutlak anlamda erdemli veya kötü insan yoktur. Erdemli faziletlerinin, kötü ise rezilliklerinin baskın olduğu kimsedir. Esas övgüye lâyık erdemler kişinin kendi çabalarıyla edindikleridir. Hem din hem dünya maslahatlarını kapsaması bakımından beşerî mertebelerin en şereflisi olan nübüvvet makamına ahlâkî faziletleri en kâmil ve soyu en şerefli kişiler seçilmiştir."[11]

Üçüncü husus da tasavvuf temelli metinler bağlamındadır. İbnü'l-Arabî, Ebû Medyen, Ahmed Gazzâlî, İbn-i Kemâl Paşa, Ebû Sa'îd Ebu'l-Hayr, Aynü'l-Kudât Hemedânî metinlerin müellifi yahut muhatabıdır.

İbnü'l-Arabî'nin düşüncelerini burada tekrar etmek amacıyla değil, lakin zikrettiğimiz kişilerle ilintili ortak noktalara ve çalışmamızın konusu şiir olduğundan İbnü'l-Arabî'nin şiirle ilgili görüşlerine değinmek gerekmektedir: "Tasavvuf, tefsir, hadis, fıkıh, tarih, ilm-i havâs gibi çok geniş bir alanda yazmış olduğu yüzlerce eserinin hareket noktası hep "mârifetullah"tır. İbnü'l-Arabî şiire de bu açıdan bakmıştır. Ona göre şiir şaire Zühre feleğinin ve Yûsuf peygamberin bir hediyesidir. Âlem-i hayâl ile şiirsel tahayyül arasında irtibat vardır. Bir gün uyanıklık (yakaza) halinde iken bir meleğin kendisine bir parça beyaz nur getirdiğini, bunun ne olduğunu sorduğunda meleğin Şuarâ sûresi olduğunu söylediğini anlatan İbnü'l-Arabî divanını bu olaydan sonra oluşturmuştur. Onun bazı remzî ve mecâzî (sembolik) konularda şiiri tercih ettiği, söz bu konulara gelince ifadesini derhal nesirden nazma çevirdiği göze çarpmaktadır. *el-Fütûḥât* bölümlerinin başında yer alan şiir parçalarına dikkat edilmesi gerektiğini, zira

[11] Kallek, (2003).

bunların o bölümde anlatmak istediği ilimlere işaret ettiğini, hatta bu şiirlerin o bölümde yer alan açıklamalarda bulunmayan bazı şeyleri ihtiva ettiğini söyler. Ona göre şiir bir icmal, remiz, lugaz ve tevriye sanatıdır. Fakat kendisi, "Biz bir şeyi remzederiz, lugazlaştırırız ... ama bizim bundan kastımız bir başka şeydir." "Bizim şiirlerimiz ister sevgiliyle hasbihal ile başlasın, ister bir methiye olsun ve isterse de kadın isimleri ve sıfatlarıyla, ırmak, yer, yıldız isimleriyle dolu olsun, hepsi de bütün bu sûretler altındaki maârif-i ilâhiyyeden ibarettir" diyerek bu sanatların birer araç olduğuna işaret eder. *Tercümânü'l-eşvâḳ* adlı manzum eserinde rabbânî mârifetleri, ilâhî nurları, kalbî ilimleri ve şeriatın hükümlerini cismanî aşk temaları kullanarak anlatma yoluna gittiğini, zira bu tür izahların bazı nefislerin daha çok dikkatini çektiğini söyler. Mekke'de iken İsfahanlı âlim Mekînüddin'in Nizâm ismindeki kızının adını kullanarak yazdığı *Tercümânü'l-eşvâḳ*'taki şiirler, zâhir ehli tarafından ikisi arasında bir gönül ilişkisi olduğu şeklinde yorumlanınca bu şiirlere bir şerh yazarak meselenin iç yüzünün onların zannettiği gibi olmadığını ve maksadının sadece ilâhî aşkı anlatmak için Nizâm'ı bir sembol olarak kullanmaktan ibaret olduğunu, bunu onun da babasının da bildiğini söylemiştir. İbnü'l-Arabî'nin ifadeleri özlü ve yoğundur. Bununla birlikte otuz yedi ciltlik *el-Fütûḥât* için, "Bu kitaptan maksat elden geldiği kadar veciz ifade ve hulâsadır" demesi hayli anlamlıdır."[12]

Yine yukarıda ifade edilen konu ile ilgili olarak İbnü'l-Arabî'nin şiirde asıl kastının başka olduğunu ifade ettiği bölümün tam anlaşılması için Osmanlı Edebiyatının meşhur nasirlerinden Sinan Paşa'nın *Maarifnâme*'sindeki bölüm bu kastın anlaşılması için iyi bir örnektir.[13] Bununla birlikte Mecmû'a'da "nefs-i natıka" kavramının açıklanmasıyla ilgili ibare de Arapça olarak iktibas edilmiş ve sonrasında "rûh-ı revân" anlamında açıklanarak Osmanlı Türkçemize kazandırılmıştır. Bu kavrama dair açıklama İbnü'l-Arabî'den iktibas edilmiş olabilir: "İbnü'l-Arabî, Yeni Eflâtuncu müslüman filozofların iddiasının aksine insanın nefs-i nâtıkasının nefs-i hayvânîden farklı olarak maddî ve küllî nefsin bir parçası olmadığını ve küllî nefisle birleşmeyeceğini söyler. Nâtık nefis veya ruh kendisinin bu âlemdeki geçici meskeni olan bedene tamamen zıttır. Bundan dolayı da ne hayvanî nefsin bir parçası ne de onun bir kuvvesidir. Aksine hayvanî nefsin bütün kuvvelerine hükmeden basit bir cevherdir ve âlem-i emrin bir üyesidir. En yüksek irfanî tecrübede bu nâtık nefis bütünü, birliği ve kendisinin de bu

[12] Kılıç, vd. (1999).
[13] Bk. Sinan Paşa, (2013): 378-387.

birliğin aynı olduğunu anlayacaktır. Bu mertebeye ulaşan nefis, keşfen ve zevken bütün mevcûdatın birliğini idrak edecektir. İbnü'l-Arabî'nin nefs-i nâtıkaya yüklediği mâna da filozoflarınkinden daha şümullüdür. "Aklî nefis" adını verdiği nefs-i nâtıka zâtında maddeden mücerred, fakat fiilinde maddeye yakın olan bir cevher olup bir adı da kalptir, ayrıca onun cismanî kalbe de taalluku vardır. Bâtını ruhtur. İnsanda âlim ve müdrik olan bu latifedir, dolayısıyla mükellef olan da budur."[14]

İbnü'l-Arabî'den sonra ise Ebû Medyen gelmektedir. Ebû Medyen'in *El-Akîde* risalesinden bir bölüm de *Mecmû'a*'da mevcuttur.

Ebû Medyen'in İbnü'l-Arabî'nin şeyhi olduğu hakkında görüşler mevcuttur. Ebû Medyen Kuşeyrî ve Gazzâlî'nin havas kitabı olarak anılan *er-Risâle*'sini ve *İḥyâ'ü ʿulûmi'd-dîn*'ini tasavvufî anlayışına mihenk taşı yapmıştır. "Ebû Medyen'den "şeyhimiz" diye söz eden İbnü'l-Arabî, onun kâinatta Allah'tan başkasını görmeyen ve zuhûr ehli denilen bir zümreden olduğunu söyler. Ebû Medyen fakrı, "O'ndan başkasını görmemektir" şeklinde tarif eder. "Gerçek fakir almaktan çok vermeye hevesli olur" der. Tevhid ve tevekkül konusundaki görüşleri özellikle kayda değer bulunan Ebû Medyen kerametlere fazla önem verilmesini tehlikeli bulmuş, ihlâslı ve gerçek müridin halktan ve şöhretten sakınması lâzım geldiğini, vaazda halka ümit ve müjde vermenin daha doğru olacağını söylemiştir. Câmî, İbnü'l-Arabî'nin Ebû Medyen'in sohbetlerine katılıp hizmetinde bulunduğunu söyler. Fakat onun Ebû Medyen'le görüştüğünü doğrulama imkânı yoktur. İbnü'l-Arabî Ebû Medyen'in halifelerinden faydalanmış, ona hayran olmuş ve tesirinde kalmış, söz ve menkıbelerini çeşitli eserlerinde zikretmiştir."[15]

Yine Farsça şiirlerin olduğu bölümde şiiri bulunan ve *Mecmû'a*'da eserinin bulunması dikkat çeken bir şahıs da Ebû Sa'îd Ebu'l-Hayr'dır: "Ebû Saîd'in tasavvuf silsilesi Ebü'l-Fazl, Ebû Nasr es-Serrâc ve Ebû Muhammed Mürtaiş[16] vasıtasıyla Cüneyd-i Bağdâdî'ye ulaşır. Fakat Ebû Saîd, Bâyezîd-i Bistâmî ve Hallâc-ı Mansûr tarzı bir tasavvuf anlayışına sahipti. Onlar gibi şathiyeler söylemiş, vecde geldiği zaman gönlünden geçenleri serbestçe ifade etmekten çekinmemiştir. Semâ meclislerindeki hali de daha sonra bu geleneği devam ettiren Mevlânâ'nın haline benzer. Bu meclislerde, sohbet toplantılarında ve vaazlarda söylediği sözler ve okuduğu âşıkane şiirlerle

[14] agm.
[15] Yazıcı, (1994).
[16] Bk. Es-Sülemî, (1998): 265-269.

çevresindekileri derinden etkileyen Ebû Saîd'in şöhret ve nüfuzu o kadar çok yayıldı ki yere attığı karpuz kabuğu bile teberrüken alınıyor ve yirmi dinara müşteri bulabiliyordu. Komşularından birçoğu onun mânevî tesirinde kalarak içkiyi ve benzeri kötü alışkanlıkları bırakmışlardı.

Tekke âdâbının ilk defa Ebû Saîd tarafından tesbit edildiği kabul edilir. Onun tasavvufta kendine has bir yol açtığını, tekke inşa ettiğini, günde iki defa sofra kurduğunu söyleyen Kazvînî, bütün tasavvufî âdâbın Ebû Saîd'e nisbet edildiğini söyler. Yine tasavvufî fikir ve hisleri çoğu Farsça olan şiirlerle, özellikle rubâîlerle ilk defa o ifade etmiş, Senâî, Ferîdüddin Attâr ve Mevlânâ bu yolda onun peşinden gitmişlerdir. Ebû Saîd'in tekke âdâbı ve şiir anlayışı daha sonraki sûfîlerin önemli bir kısmı üzerinde geniş ölçüde tesirli olmuştur. Tasavvuf tarihinde yedi sultandan biri olarak ün yapan Ebû Saîd'in (diğerleri İmam Ali Rızâ, Bâyezîd-i Bistâmî, İbrâhim b. Edhem, Cüneyd-i Bağdâdî, Mahmûd-ı Gaznevî, Selçuklu Hükümdarı Sencer'dir) dost ve hayranları kadar düşman ve muhalifleri de vardır. Onu bazıları sıddîk, bazıları da zındık olarak görür. Rindce yaşaması, Mevlânâ ve Yûnus Emre gibi bütün dinlere bir gözle bakılmasını telkin etmesi, bazı rivayetlere göre, "Mescid ve medreseler yerle bir olmadıkça, küfürle iman arasındaki fark kalkmadıkça dervişlerin görevleri tamamlanmış olmayacaktır" demesi zındık oluşuna delil sayılmıştır. Ebû Saîd ayrıca gençlerle semâ yapmak, Kur'an ve hadis yerine şiir ve ilâhi okumakla da suçlanmıştır. Kerrâmîler, Şiîler ve Hanefîler onun aleyhinde bulunmuşlar, hatta kendisini Gazneli Sultan Mahmûd'a şikâyet etmişler, sultan da Nîşâbur âlimlerinden bu iddiaların doğru olup olmadığını araştırmalarını istemişti. Ebû Saîd onları ikna ederek muhaliflerini etkisiz hale getirmiş, hasımları ona hak vermek zorunda kalmışlar, bu olaydan sonra hiç kimse Nîşâbur'da sûfîler aleyhinde bulunmaya cesaret edememişti. Kuşeyrî de başlangıçta ondan şüphelenmiş, fakat daha sonra kendisini yakından tanıyınca itirazdan vazgeçmişti. Buna rağmen er-Risâle'sinde çağındaki büyük sûfîlerin isimlerini kaydettiği halde Ebû Saîd'in adını anmamıştır. Çağdaşı Hücvîrî Ebû Saîd'in büyük bir sûfî olduğunu belirtmiş ve önemine dikkat çekmiştir. Sübkî ise İbn Hazm ve Zehebî'nin onu kötülemelerine itibar edilmemesini söyleyerek Ebû Saîd'i yolu doğru, inancı sağlam bir âlim ve sûfî olarak tanıtır.

Bazı kaynaklarda İbn Sînâ ile mektuplaştığı, hatta kendisiyle görüştüğü, baş başa yaptıkları uzun bir görüşmeden sonra İbn Sînâ'nın, "Benim bildiklerimi o görüyor"; Ebû Saîd'in de, "Benim gördüklerimi o biliyor" dedikleri, böylece hakikate akılla

da keşf ile de ulaşılabileceğini belirttikleri rivayet edilir. Ebû Saîd, çetin bir riyâzet ve aşırı ibadetten sonra, her ikisini de terketmesi dışında, diğer davranışları ile Mevlânâ'ya çok benzemektedir. Nitekim o da Mevlânâ gibi semâı çok sevmekte ve bu amaçla sık sık toplantılar tertip ettirmekteydi."[17]

İbn-i Kemâl Paşa'nın İbnü'l-Arabî hakkındaki meşhur fetvasının bir örneği de *Mecmû'a*'da bulunmaktadır. Aslında Osmanlı'nın âlim ve yönetici sınıfları içinde yer alan İbn-i Kemâl Paşa İbnü'l-Arabî hakkında; hazreti savunan, insanları ilmî bir dil ile uyaran bir fetva vermiştir.[18]. Bu bilgiler *Mecmû'a*'nın Türkçe dışındaki metinlerinde hususi olarak İbnü'l-Arabî'nin merkeze alınması görüşünü desteklemektedir.

Mecmû'a'da metni olan diğer bir şahıs ise İmâm Gazzâlî'nin kardeşi Ahmed Gazzâlî'dir. "Ahmed el-Gazzâlî, tasavvufta ağabeyi İmam Gazzâlî'den farklı bir yol tutmuştur. İmam Gazzâlî ilim, mârifet, şer'î hükümler ve ahlâkî kaidelere öncelik tanıyan bir tasavvuf anlayışını hâkim kılmaya uğraşırken, o aşk ve vecde önem veren bir tasavvuf anlayışını yaymaya çalıştı ve aşk üzerine yazdığı *Sevânihu'l-uşşâk* adlı Farsça eseri ile bu vadide çığır açtı. Onun bu eserindeki görüşleri Senâî, Rûzbihân-ı Baklî, Attâr, Fahreddîn-i Irâkî gibi büyük mutasavvıflar üzerinde müessir oldu. Talebesi Aynülkudât el-Hemedânî, *Temhîdât* ve *Levâʾiḥ*, Irâkî de *Lemaʿât* isimli eserlerinde Sevânih'i örnek almışlardır. Ahmed el-Gazzâlî'nin bu tasavvuf anlayışı, Celâleddîn-i Rûmî ve İbnü'l-Fârız'da en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Tasavvufî hayatın esasını semâ, aşk, vecd, cezbe ve şevkten ibaret görenler, Ahmed el-Gazzâlî'yi İmam Gazzâlî'den üstün tutarlar. Rivayete göre İmam Gazzâlî, kardeşine, "şeriata daha çok bağlı kalmak için gayret göstermesini" tavsiye etmiş, kardeşi de ona "hakikat hususunda mârifet sahibi olmaya daha çok önem vermesi gerektiğini" söylemiştir. İmam Gazzâlî'nin tasavvufa kardeşinin tesiriyle girdiği ve "Biz aradık, o buldu" dediği rivayet edilir. Âlemde olan her şeyi aşkla açıklayan Ahmed el-Gazzâlî, ilâhî güzelliklerin "gözle görülür güzeller" şeklinde tecellî ettiğine inanır."[19]

Aynü'l-Kudât Hemedânî ise şu bilgilerle karşımıza çıkmaktadır: "Çocukluğundan itibaren bazı şüphelerini gidermek için bilhassa kelâm ilmine merak

[17] agm.
[18] Fetva metninin Türkçesi için bk: Hüseyin ATAY, (1986). İlmi Bir Tenkit Örneği Olarak İbn Kemal Paşanın Muhyiddin B. Arabi Hakkındaki Fetvası. *İbn Kemal Paşa Sempozyumu* (s. 263-275). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
[19] Uludağ, (1989).

sarmıştı. Bu konuda pek çok kitap okuyor, okudukça da şüpheleri artıyordu. İçine düştüğü fikrî ve itikadî buhrandan kurtulmak için kelâm ilmine dört elle sarıldı, ancak bu ilim onu daha büyük bunalımlara sürükledi. Bunun üzerine fikrî ve ruhî huzura kavuşmak için dört yıl boyunca İmam Gazzâlî'nin eserlerini okudu. Bu eserlerden geniş ölçüde faydalandı. Hatta bir ara maksadının hasıl olduğunu bile sanmıştı. Fakat bu sırada yine büyük problemlerle karşılaşmış ve öğrendiği bu ilimlerin ötesindeki gerçeklere giden yolun kendisine kapandığını zannetmişti. Bir yıl kadar süren bu ikinci fikrî bunalımı sırasında İmam Gazzâlî'nin kardeşi Ahmed el-Gazzâlî'nin Hemedan'a gelişi Aynülkudât'ın hayatında bir dönüm noktası oldu. "Efendim, rehberim ve sultanım" dediği Ahmed el-Gazzâlî ile görüşmesi fikrî ve ruhî problemlerinin çözümünü sağladı ve artık gerçeğe giden yolu bulduğuna kanaat getirdi. Ahmed el-Gazzâlî ile yirmi gün sohbet etti, daha sonra beş yıl onunla mektuplaştı. Arapça eserlerinde İmam Gazzâlî'yi, Farsça eserlerinde ise Ahmed el-Gazzâlî'yi kendisine örnek aldı. Tasavvuf yoluna girerek Ahmed el-Gazzâlî'ye intisap ettikten sonra bilhassa kelâmî ve itikadî konulardaki fikir ve kanaatlerini pervasızca ortaya koyması, devrin mutaassıp fıkıh ve kelâm âlimlerinin ondan şüphelenmelerine ve neticede bazı delil ve iddialar ileri sürerek onu zındıklıkla suçlamalarına ve tekfir etmelerine sebep oldu. Aleyhindeki iddia ve ithamlara pek aldırış etmeyen Aynülkudât, bütün bunları devrindeki cahil fakih ve kelâmcıların saçmalığı olarak kabul eder ve onların yaptıkları kötülükleri görmezlikten gelemeyeceğini söyler. Çok sevdiği Hallâc-ı Mansûr'un katline sebep olan şathiyelerini çeşitli şekillerde te'vil ve tefsir etmesi, aleyhinde faaliyet gösteren geniş bir zümrenin meydana gelmesine imkân hazırlamıştır. Bununla beraber olağan üstü tesirli hitabeti sayesinde, aralarında Azîzüddîn-i Müstevfî gibi devlet adamlarının da bulunduğu çok sayıda mürid edinmişti. İlham kaynağı Hallâc ve Ahmed el-Gazzâlî olan Aynülkudât'ı bu noktaya aşk konusundaki kanaati getirmiştir. Âlem ilâhî bir aşkın eseri olarak yaratıldığından varlıkları buna göre açıklamak gerekir. Ona göre Allah'ı tanımanın yegâne yolu da aşktır; aşk her şeye kendi rengini verme gücüne sahip ilâhî bir cevherdir."[20]

Yukarıda bahsettiğimiz alimler ve mutasavvıfların ışığında Fasîh'in *Mecmû'a*'sı Sinan Paşa'nın *Maarifnâme*'deki mecmû'a tanımına uygundur. Sinan Paşa okunmaya layık şairlerin Divan ve mecmû'alarından şu şekilde bahseder: "Onların divânları dûde-i safâ-yı vedâd ile tahrîr ü tertîb olunup durur, ve onların mecmûaları tılâ-i hüsn-i i'tikad

[20] Uludağ ve Bayburtlugil, (1991).

ile tasvîr ü tezhip olunup durur."[21] İfadeden de anlaşılacağı üzere yukarıda nakledilen bilgilere dayanarak Fasîh'in *Mecmû'a'sı* tam da güzel bir inançla tasvîr olunmuş, hem hat sanatının bir örneği olarak hem de kişiler, metinler ve fikirler izleğinde tezhîp olunmuştur.

Fasîh'in çağının edebiyatını da takip ettiğini *Mecmû'a*'dan izlemek mümkündür: Fasîh Türkçe şiirler göz önünde bulundurulmaksızın, İran ve Babür/Hint Edebiyatını da takip etmiştir: Saib-i Tebrîzî, Tâlib-i Kelîm, Aka-Şapor Ferîbî (Tahrânî), Talîb-i Amûlî, Şânî-i Teklû, Mahvî-i Erdebîlî, Fasîhî gibi şairlerin şiirlerini *Mecmû'a*'sına eklemiştir. Bu şairlerin genel olarak Hint üslubu dediğimiz Sebk-i Hindî akımının mensupları arasında anılmaları dikkat çekicidir. Bu bilgiler daha akım kurulurken dahi Osmanlı Sahası şairlerinin gelişen/değişen edebiyatın farkında olmaları bakımından önemli bir veridir. Yani demek istiyoruz ki bu verilere dayanarak şiirde/edebiyatta gelişen akımlar ithal olmaktan ziyade şairlerin/sanatçıların edebiyatın geçirgen sınırlarının farkında olmalarından dolayı yayılmıştır. Bu noktada metinleri, müellifleri ve onların fikirlerini birer mozaik değil de okundukça yaşayacak bir bütünün canlı hücreleri gibi düşündüğümüzü de ifade etmekteyiz.

Fasîh'in *Mecmû'ası*'ndaki verilerden hareketle Fasîh hakkında bazı çıkarımlarda bulunmadan önce Fasih'le ilgili bir takım bilgileri de burada tekrar etmek gerekmektedir:

17. yüzyıl şairlerinden olan Fasîh'in adı Ahmed'dir. Doğum tarihi ile ilgili tam bir tarih kaynaklarda bulunmamaktadır. Abdülbâki Gölpınarlı'nın ifadesi hariç diğer kaynaklarda Fasîh'in Dukakin-zade olduğundan bahsedilir. Mahlasından da anlaşılacağı üzere Türkçe, Arapça ve Farsça'ya hakimdir. Ayrıca şiir, inşa, hat, musikî ve minyatür sanatlarıyla ilgilenmesi ve hazine katipliği yapmasıyla iyi bir eğitim aldığı aşikardır. Kaynaklarda hurde talîk hattın icadının da Fasîh Ahmed'e ait olduğu belirtilmiştir. Hazine katipliğini bırakıp Galata Mevlevî-hanesi'nde Gavsî Dede'ye intisap etmiştir. Hazine katipliğini bıraktıktan sonra geçimini yine katiplikten kazanmıştır. Rind tavırlı, gönlü yanık bir derviş olarak anılmıştır. Melâmî meşrep bir tabiatı olduğundan bahsedilir ve hakkında bazı menkıbeler de bulunmaktadır. Şair 1699 yılında vefat etmiştir. Mezarı Galata Mevlevî-hanesi haziresindedir. Edebiyat açısından bakıldığında

[21] Sinan Paşa, (2013): Günümüz Türkçesine çevirisi Mertol Tulum tarafından: Onların divanları dostluk zevkinin isiyle [=mürekkebiyle] yazılmış yaldızlanmıştır. Onların mecmuaları inanç güzelliğinin yaldızıyla şekillenip yaldızlanmıştır. 380-381.

Fasîh velûd bir şairdir, nazmen ve nesren kaleme aldığı eserlerinin sayısı bu bilgiyi doğrulamaktadır. Bu üretkenlik içerikte de kendisini göstermiştir. Türkçe ve Farsça Divanı, şairliğine; münşeatı dil ve anlatımdaki bediatine; Gül ü Mül, Tenbakû-nâme ve Rûz u Şeb'i temsil yeteneğine; Kalem makalesi de tasavvufi tevilatına örnek teşkil etmektedir. Ayrıca gelenekten de faydalanmasını 35 şaire 100'ün üzerinde şiirle nazire yapmakla bilmiştir. Kaynaklarda kendisi için değerlendirme yapılırken şair ve münşi olarak değerlendirilmiştir.[22] *Mecmû'a*'daki bilgilere dayanarak Fasîh'le ilgili şunları söyleyebiliriz.

1. Fasîh Dede İslâm esaslarının şekillendirdiği bir zihne sahiptir. Naklettiği metinlerin seçiminden sadece şiirine değil ruhuna da şekil verecek bir çabanın eserini görmekteyiz.

2. Mevlevî muhîti çevresinde olmasına rağmen diğer meşreplerle uyumlu; kendi yolunun tarihinden ziyade, o yolların kilometre taşlarından faydalanan; varmak istediği yerin izini yazarak süren bir müelliftir. Uzlet yerine hareketli olmayı, halktan uzaklaşmak yerine halkla iç içe olmayı tercih etmiştir. Bu tercih yukarıda bahsettiğimiz kişilerin de ortak özelliğidir. Ayrıca açık bir söyleyişle rind bir tavrı, aşk ve vecd ocağında eriten ocağın ateşi hakkında bize bıraktığı karineler de dikkat çekmektedir.

3. Minyatür ve müzikle de ilgilenmesine rağmen *Mecmû'a*'sında hattatlık sanatının hünerlerini yaptığı istiflerden müşahade etmekteyiz. Bu istif sadece kâğıda aktarmaktan başka metinler ve ifade ettikleri fikirler açısından da önemlidir.

4. Endülüs'ten Kuzey Afrika'ya, Kırım'dan Şam ve Bağdat'a, Edirne'den İran ve Hind'e kadar hem çağındaki hem de geçmişteki bilgi birikimden faydalanmaktadır. Şu an maruz kaldığımız atomizasyonun etkisi altında bu savın tam olarak kanıtlanması tarafımızdan mümkün görünmese de en azından bu hissin ifadesine çalışmaktayız.

5. 17. Yüzyılda Kadızadeliler[23] adı verilen toplumsal hareket konusunda da Fasîh, tekkelerden yana görüş bildirmese bile sema yasağında[24] ve kaldırılmasında tekkede bulunması, aldığı eğitimi de göz önünde bulundurarak tekkelerden yana bir görüş içinde bulunduğunu çıkarmak güç değildir. Ancak *Mecmû'a*'da semaın

[22] Bk. Çıpan, (1991): 2-52.
[23] Bk. Çavuşoğlu, (2001).
[24] Bk. Tanrıkorur, (2004).

haramlığı[25] konusunda fetva veren Şeyhülislâm Bahayî'nin de şiirlerinin bulunması gözden kaçmamaktadır. Bu bilgiye dayanarak sanatı, siyasi ve toplumsal olaylara kurban etmediğini de belirtmeliyiz.

6. Tasavvufî kavramlardan olan sema, Mevlevî ayininin adıdır. Yukarıda ifade edilen görüşlerin sema hakkında olumlayıcı ifadeleri gözden kaçmamalıdır. Burada belki Fasîh kalemince bir savunmada bulunurken makbul olduğunu düşündüğü kişilerin yetkesinden faydalanmıştır. Aynı zamandan Aynü'l-Kudât Hemedânî ve Ebû Sa'îd-i Ebû'l-Hayr'ın Hallâc-ı Mansûr'a benzer bir takım görüşleri ve hayat hikayeleri mevcuttur. Bu da sadece görüşler anlamında değil Fasîh'te belki günlük yaşantısını da şekillendirebilecek bir takım verileri sunabilir.

7. İtikad konusunda ise Fasîh'in iyi bir eğitim almasıyla birlikte ilmî bir takım çalışmalar yapmak yerine hayatının neredeyse son 30 yılını Mevlevî tekkesinde geçirmesi, şairin tabiatı konusunda nakillerden haberi olmakla beraber aşk neşvesine daha uygun olmaklığının bir göstergesidir. Yine Fasîh'in çalıştığımız *Mecmû'a*'sı bu dönemde ortaya çıkmıştır.[26]

[25] Bk. Çavuşoğlu, (2001).
[26] Bk. Çıpan, (1991).

1. BÖLÜM

1.1. *Mecmû'a*'da Bulunan Türkçe Şiirlerin İncelenmesi

1.1.1. *Mecmû'a*'da Şiiri Bulunan Şairler ve Şiirleri

Mecmû'a'da Osmanlı Sahası içinde anılan 81 şaire ait 642 şiir bulunmaktadır. Şairi tespit edilemeyen ve *Mecmû'a*'da lâ-edrî başlığıyla yazılmış şiirler aşağıdaki 2 numaralı tabloda "lâ-edrî" başlığında toplanmıştır. En sık kullanılan nazım şekli gazeldir. Bu bilgiden hareketle Mecmû'a Türkçe şiirler bakımından bir gazel mecmûasıdır, diyebiliriz. En az kullanılan ise tesdis nazım şeklidir. Aşağıdaki tabloda *Mecmû'a*'da kullanılan nazım şekilleri belirtilmiştir.

Tablo 1: *Mecmû'a*'da Kullanılan Nazım Şekilleri

Nazım Şekli	Kullanım Sıklığı
Gazel	439
Kaside	9
Kıt'a	19
Matla'	63
Müfred	38
Mesnevi	5
Ruba'î	65
Terkib-i bend	3
Tesdis	1

Mecmû'a'da sayısal olarak en çok şiiri bulunan şair Sabrî'dir. Onu Fasîh, Neşâtî ve Nâbî takip etmektedir.

Tablo 2: *Mecmû'a*'da Şiiri Olan Osmanlı Sahası Şairleri ve Nazım Şekilleri

Şairler	Şiirleri	Toplam şiir sayısı	Vefat Tarihi
ʿAbdü'l-Bāḳī ʿĀrif	1 mesnevî, 1 gazel, 1 terkîb-i bend	3	m. 1713-14
ʿAmrī	1 müfred	1	m. 1523-24
ʿArżī	1 ruba'i, 1 müfred, 1 matla', 1 tesdis	4	m. 1664
ʿAşḳī	1 müfred	1	m. 1576-77
ʿAzmī-zāde Ḥāletī	2 gazel, 9 rubâ'i, 4 matla', 1kıt'a	17	m. 1631
Bahāyī	9 gazel	9	m. 1654
Bāḳī	1 müfred, 1 matla'	2	m. 1600
Bezmī	2 rubâ'i, 1 müfred	3	m. 1658-59

			1682-83
Bülendī	1 ruba'i	1	17. (?) yy.
Cevrī	12 gazel, 5 matla'	17	m. 1654
Cezmī	1 gazel	1	m. 1693
Derūnī(?)	1 müfred	1	m. 1546
Edirneli Ālī	5 gazel	5	m. 1648
Enīs	1 ruba'i	1	m. 17.(?) yy.
Fā'izī	1 rubâ'i, 2 müfred, 1 gazel, 4 matla'	8	m. 1622
Fāṣīḥ	48 gazel, 23 rubâ'i, 3 matla', 1 mesnevî	75	m. 1699
Fehīm -i Ḳadīm	1 terkîb-i bend, 17 gazel	18	m. 1647
Feyżī	1 matla', 2 gazel	3	m. 1657-58
Fużūlī	1 rubâ'i	1	m. 1556
Ġazālī	1 gazel	1	17.(?) yy.
[Gelibolulu Muṣṭafā Ālī]	1 mesnevî, 1 kıt'a, 2 matla'	4	m. 1600
Güftī-i Edirnevī	1 kasîde, 2 rubâ'i	3	m. 1677
Ḫayālī Beg	1 matla'	1	m. 1557
Himmet Efendi-zāde [ʿAbdī]	1 müfred, 1 rubâ'i, 1 kıt'a	4	m. 1710
Hüdāyī	1 matla', 1 müfred	2	m. 1584
Ṭaliʿī İsḥāḳ	1 kasîde	1	m. 1734
ʿİşmetī	3 gazel, 1 rubâ'i, 1 matla'	5	m. 1665
ʿİzzetī	24 gazel, 8 rubâ'i, 2 müfred	34	m. 1681
Kāmī	1 kıt'a	1	m. 1724
Kemāl Paşa-zāde	2 matla', 3 müfred	5	m. 1534
Kirāmī	2 matla'	2	16. yy.
Köprüli-zāde Aḥmed Paşa	1 kıt'a	1	m. 1676
Lebīb	1 gazel	1	(?)
Māhir	6 gazel	6	m. 1710
Maḳālī	4 matla' 1 müfred	5	m. 1589(?)-1584(?)
Manṭıḳī	6 gazel	6	m. 1635
Mecdī	1 matla'	1	m.1590-1591
Menʿī Ḥüseyin	2 matla'	2	(?)
Mesīḥī	1 müfred	1	m. 1512
Mesʿūd [Kemāl Paşa-zāde]	1 gazel	1	m. 1681
Meyyāl	1 müfred	1	m. 1670
Muḥammed Ṣāliḥ Beg	1 matla'	1	(?)
Nābī	2 mesnevî, 1 rubâ'i, 38 gazel, 2 kıt'a, 3 matla'	46	m. 1712
Nādirī	3 gazel, 1 kasîde, 1 matla'	4	m. 1626
Naḥīfī	1 gazel	1	m. 1738
Nā'ilī	1 kasîde, 19 gazel	20	m. 1666
Naṣūḥ Paşa-zāde [ʿÖmrī]	1 kıt'a	1	m. 1665-66
Nāzī	1 terkîb-i bend, 1 gazel	2	17. yy.
Naẓīrī	1 gazel	1	(?)
Necātī Beg	1 matla'	1	m.1509

[Eşīrī]			m. 1591-92
Nedīm-i Ḳadīm	12 gazel	12	m. 1670
Neşāṭī	2 rubâ'i, 61 gazel	63	m. 1674
Nevʿī	7 müfred, 5 matlaʿ, 1 kıt'a	13	m. 1599
Nevʿī-zāde	1 matla'	1	m. 1635
Niṣārī	1 gazel	1	16. yy.
Raḥmī	1 mesnevî	1	m. 1715
Rāmī Paşa	7 gazel	7	m. 1707
Re'fetī	1 gazel	1	m. 1699
Riyāżī	4 gazel, 1 kasîde	5	m. 1644
Rıżāyī	25 gazel, 4 kasîde	29	m. 1629
Rüşdī	2 gazel	2	m. 1700
Ṣābir Parsā	16 gazel	16	m. 1679-1680
Ṣabrī	2 müfred, 77 gazel, 3 matla'	82	m. 1645
Sırrī	2 gazel	2	m. 1699
Ṣunʿī	1 kıt'a	1	m. 1533-1534
Sükūnī	1 gazel	1	m. 1690(?)
Şefiʿī	3 kıt'a	3	(?)
Şehrī	4 matlaʿ, 5 gazel, 3 rubâ'i, 1kıt'a	13	m. 1660
Şeydā [Behiştī]	1 müfred	1	m. 16.(?) yy.
Ṭāliʿī İsḥāḳ	1 kıt'a	1	m.1661-62
Ṭarzī	5 gazel	5	m. 1661-62
Ṭıflī	2 gazel	2	m. 1660
Ümīdī	2 matlaʿ, 3 müfred, 1 gazel	6	m. 1571
Vaʿdī	1 gazel	1	m. 1678-79
Vālihī	1 matla'	1	m. 1588
Vecdī	12 gazel	12	m. 1661
Yaḥyā	4 gazel, 1 matla'	5	m. 1644
Ẕātī	1 matlaʿ	1	m. 1547
Ẓuḥūrī	1 gazel	1	m. 1672
Lā-edrī	1 kıt'a, 4 rubâ'i, 7 müfred, 6 matla', 2 gazel	20	-

Yukarıdaki tabloda *Mecmû'a*'da bulunan Osmanlı Sahası şairlerinin mahlasları, *Mecmû'a*'da bulunan şiirlerinin nazım şekilleri ve *Mecmû'a*'da kaç şiirinin olduğu bilgisi verilmiştir. Bunlarla birlikte şairlerin vefat tarihi de eklenmiştir.

Yukarıdaki verilerden hareketle bu *Mecmû'a*'da derc edilen şiirlerin şairler 16. Ve 17. Yüzyılda yaşayan şairlerdir. Köşeli parantezde belirttiğimiz isimler ise kaydı hatalı olarak imla edilenler ve araştırmalar sonucunda bizim tespit ettiğimiz şairlerdir. Abdî ve Ömrî de ise aynı ismin farklı künye bilgisiyle verilmesinden dolayı köşeli parantezde belirtilmiştir. Mahlasın yanında soru işareti olanlar ise emin olamadığımız şüpheli veriler için kullanılmıştır.

1.1.2. *Mecmû'a*'da Bulunan Şiirlerin Genel Bilgileri

Mecmû'a'da bulunan 642 Osmanlı Sahası şiiri aşağıdaki tabloda genel itibarıyla incelenmiştir. Bu başlıkta, elde edilen bilgilerin derli toplu bir biçimde bilim dünyasına sunulması planlanmış ve bilgilerin araştırmalara daha kolay kaynaklık edebilmesi amaçlanmıştır. Tabloda şiirin *Mecmû'a*daki yeri varaklarla ifade edilmiştir. Her şiirin başında bulunan başlıklar ve mahlaslar "Mahlas/Başlık" kısmında belirtilmiş ve bu bilgilerin bulunmadığı şiirlerde boş bu hücre boş bırakılmıştır. Şiirlerin ilk beyit ve bendleri; rubâ'ilerin ilk iki mısraı; müstakil matla' beyitleri soldan dördüncü tabloda belirtilmiştir. Şiirlerin son beyit ve bendleri; rubâ'ilerin son iki mısraı; müstakil müfred beyitler soldan dördüncü tabloda belirtilmiştir. Şiirlerin nazım şekilleri ve bu şekillerin birimleri "Nazım şekli / birimi" hücresinde ifade edilmiştir. Tabloda "Vezin" kısmında şiirlerin aruz vezinleri bulunmaktadır. "Açıklamalar" kısmında ise şiirler daha önceden yapılan çalışmalarla eşleştirilmiş ve şiirlere dair hususi bilgiler eklenmiştir. Haklarında bir bilgiye ulaşamadığımız şiirler için bu alanlar boş bırakılmıştır.

Tablo 3: *Mecmû'a*'da Bulunan Osmanlı Sahası Şiirleri Hakkında Genel Bilgiler

Varak nu.	Mahlas/ Başlık	Şiir nu.	Matla' beyiti / bendi Rubâ'iler için ilk iki mısra	Makta' beyiti / bendi Rubâ'iler için son iki mısra	Nazım şekli / birimi	Vezin	Açıklamalar
41b	**ʿAbdü'l-Bāḳī**	1	Ṣad-ḥamd o ḳadīm ḳār-sāza Ol Ṣānʿi-i āsmān-ṭırāza	Ne ḳadar yoġısa istiḥḳākı Maẓhar-ı lüṭf ola **ʿAbdü'l-Bāḳī**	Mesnevi / 317	*Mefʿūlü Mefāʿīlün Feʿūlün*[27]	**Hüseyin AYAN**, Abdülbâkî Ârif Efendi'nin Mi'râciyyesi. s. 1-11.
56b	Āṣār-ı **Faṣīḥ**	2	Yeter üftāde-i pāy-ı sebūdür dest-i raġbet vir Meded peymāneye ey sāḳī ṭaʿẕīm ile	Yeter efsāne-i pervāne vü bülbül berā-yı şevḳ **Faṣīḥ**-i zāre sūz-i mihr-ile yā Rab	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 56.

[27] 24. beyitten itibaren *Feʿīlātün Mefāʿilün Feʿilün*, 144. beyitten itibaren *Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün*, 172. beyitten itibaren *Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün* kalıpları kullanılmıştır.

			ḥürmet vir	maḥabbet vir		*Mefāʿīlün*	
56b	**Faṣīḥ**	3	O dil kim gülşen-i ʿaşḳuŋda reng ü rūya bağlanmış Anuŋ defʿi nesīm-i ṣubḥ-ıla bir būya bağlanmış	**Faṣīḥ** āb-ı sirişk-i çeşm-i ʿāşıḳdan ʿayāndur kim Niçe naḳş-ı niyāz u nāz ol gül-rūyā bağlanmış	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 56.
57a	**Faṣīh**	4	Ṣabā iʿlāma ḥāl-i zārımı yāre zebān yok mı Dem-i ruḫṣat bulınmaz şekveye cāy-ı emān yoḳ mı	Faṣīḥ'ā vaṣlını ẓāhir bu kim senden dirīġ itmez O genc-i ḥüsni āġūşa meger cāy-ı nihān yoḳ mı	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 57.
57a	**Faṣīh**	5	Viṣālüŋdür ezelden ḫᵛāhiş-ı dil Cemālüŋ seyridür āsāyiş-i dil	Ser-i ḫāk refiʿ-i kūyı pister **Faṣīḥ**'ā āstānı bāliş-ı dil	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Feʿūlün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 57.
57b	**Faṣīḥ**	6	Ḳalur mı rāhuŋa ʿaşḳuŋda cism u cānla dil Behā-yı vuṣlatuŋı söyleşür cihānla dil	Şikār-kāma **Faṣīḥ** olmaduḳça nām u nişān Ṭutalum oynar imiş tīr ile kemānla dil	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 57.
57b	**Faṣīḥ**	7	Ḥālime baḳmaz o çeşm-i siyeh-i mestāne Diŋlemez şekve-i bī-dādı şeh-i mestāne	Eṣer-i lüṭf-ı naẓar ṣalmada eṭrāfa **Faṣīḥ** Gör ne fettān olur ol kec-küleh-i mestāne	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 58.
58a	**Faṣīḥ**	8	Bulurın lüṭf-i vefā vaʿde-i cānānumdan Alurın bār-ı emel naḫl-i gülistānumdan	Ḫār u ḫāṣāk-ı teʿalluḳ ne belādur ki **Faṣīḥ** Dāmenüm ḳurtaramam eşk-i ferāvānumdan	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 58.
58a	**Faṣīḥ**	9	Bir ḫᵛāhiş-i dil dilber-i güm-yāb mı ḳaldı Bir ʿāṣıḳ-ı pīrāne-heves şāb mı ḳaldı	Gevherlerini itdi şitā penbede pinhān Nā-beste yaḫ-ı berf **Faṣīḥ**-āb mı ḳaldı	Gazel / 6	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 58.

58b	**Faṣīḥ**	10	Gördükçe beni nigāh-ı nāz eylersin Aġyār-ile güftārı dırāz eylersin	Ṣad-perdede muḫtefī olan rāz-ı dile Taḥrīk-i seher-rişte-i sāz eylersin	Ruba'î	*Fe'ūlün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 11.
58b	**Faṣīḥ**	11	Ṣıdḳ-ı süḫan-ı ʿaşḳ güẕāfı olmaz Ser-bezm-i gamuŋ merdüm-i lāfı olmaz	Bozmaz dehen-i ʿāşıḳı telḥ ü şīrīn Esrār-ı maḥabbet inkişāfı olmaz	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 11.
58b	**Faṣīḥ**	12	Diger sene-i vaṣla ḫayāli olmaz Ẕikr itmekle yār viṣāli olmaz	Dāneyle zebūn-bend olan murġ-ı ḳafes Azād ile pervāza mecāli olmaz	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 11.
58b	**Faṣīḥ**	13	Düşmez saŋa pāyine düşüp aġyaruŋ Bīhūde yire ṣarf idesin reftāruŋ	Gel muntaẓirān-ı künc-i hicrānuŋ gör Her ḫaṭveŋe biŋ cān var iken iḳrāruŋ	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 11.
58b	**Faṣīḥ**	14	Dībāce-i ḥüsnüŋde geçüp vaḳtimüz Fevt eylemedük gerçi ki bir sāʿatimüz	Çoḳ olmışuz eṭrāf-ı ḫaṭuŋla meşġūl Ḥall olamadı mesʾele-i ḥayretimüz	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 11.
59a	**Faṣīḥ**	15	Şemʿ-i ciger-efrūz ruḫ-ı ālüŋ var Pervāne-i persūḫte-i ḫālüŋ var	Bir mihr-i cihān māh-ı şeb-ārāsın kim ʿUryān Ser ü pā-yı çoḳ abdāluŋ var	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 11.
59a	**Faṣīḥ**	16	Ey baḥre viren hevā-yı cūdı gevher V'ey birri iden berr u nevāle maẓhar	Ḫāk-i derüŋi küḥl-i saādet bilürüz Rāh-ı ġamuŋla hep virürüz cān ile ser	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 11.
59a	**Faṣīḥ**	17	Ey lüṭfi viren senge ṣebāt-ile nümuv Eşcār u nebātāta ḥāyat-ile nümuv	Aḳsun dem-i girye seyr-i didārūn ile Mihrüŋle dile vir iltifāt ile nümuv	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 11.
59a	**Faṣīḥ**	18	Vādī-i maḥabbetde tīr-i pūyān ol Gel genc-i ferāġe şāh-ı bī-sāmān ol	Nefsinde maḥabbetde olup rūḥānī Cānāneye dil-dāde olursaŋ cān ol	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 11.

59a	**Faṣīḥ**	19	Evvel der-i iḳbāle varup derbān ol Gel künc-i ferāġe baʿd ez-īn mihmān ol	Bir sıdḳ-ı şehādet ḫulūṣ-ı dil ile Ser-tābe-ḳadem dīn ü bütün īmān ol	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 11.
59b	**Faṣīḥ**	20	Müstaġnī-i nāz ü şīve-i nādān ol Ser-tābe-ḳadem ʿārife beẕl-i cān ol	Tek minnet-i rūzgār-ile germ olma Çün āteş-i ṣayf bīhūde sūzān ol	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 11.
59b	**Faṣīḥ**	21	Ey merdüm-i dīde dāle döndüm sensüz Şöhret ile nev-hilāle döndüm sensüz	Göster baŋa ḥarf-i levḥa-i vuṣlatuŋı Ey çeşmi ġazāl ḫilāle döndüm sensüz	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 11.
59b	**Faṣīḥ**	22	*Şemşīr be-dest u kīn be-dil u sīne bī-tāb* *Zi efkār-i ʿadû be-çeşm nā-āmede ḫvāb*	*Ḳurbān-i seret şevem berāy-i ʿuşşāk* *Ber-dār u be-küş be-kemer u der-keş be-rikāb*	Ruba'î	*Ahreb*	**Mehmet ATALAY**, *Fasih Ahmed Dede Farsça Divançe*si'nde yoktur.
59b	**Faṣīḥ**	23	*Uftādegīyem bulend u pest digerīst* *Mest digerī vu mey-perest digerīst*	*În murġ-i dil be-rişte pey-ā-pey bīnī* *Der-dest me-rā be-pāy best digerīst*	Ruba'î	*Ahreb*	**Mehmet ATALAY**, *Fasih Ahmed Dede Farsça Divançe*si'nde yoktur.
59b	**Faṣīḥ**	24	*Mā bende-i ʿişḳīm u Ḫudā maṭlab-i māst* *Efkende-i ʿişḳīm u hudā meẕheb-i māst*	*Der dest mey u be-dīde ḫūn-āb-i ciger* *Dīrīne çunīn dīdeem u meşreb-i māst*	Ruba'î	*Ahreb*	**Mehmet ATALAY**, *Fasih Ahmed Dede Farsça Divançe*si'nde yoktur.
60a	**Faṣīḥ**	25	İtdüm suʾāl mühlet-i vaṣlın ḥesābda Eyyām-ı beynanā didi olmaya cevābda	Ḫūn-āb-ı çeşm u sūz-i dili neylesün **Faṣīḥ** Bir desti cām-ı bādede biri kebābda	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 60.
60a	**Faṣīḥ**	26	Ġam-ı ʿaşḳuŋda çekilmekde niçe renc ü taʿab Dil hevāda ṭaleb itmekde vişālüŋ neʿaceb	Yitişilmez ḫaṭṭ-ı taʿlīḳ ile vaʿd-i vaşlı Ṭurma geçmekde **Faṣīḥ** ʿömr ise her rūz ile şeb	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 60.

60b	**Faṣīḥ**	27	Ey bağçe-i kevne viren zīb u nigār Mihrüŋle bulur münāsebet vürd-ile ḫār	Pervāneye virseydüŋ eger ruḫṣat-ı āh Olmazdı çü necm-i āsmān add-i şerār	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 12.
60b	**Faṣīḥ**	28	İtmiş eşer ol mertebe taḥḳīḳ-i süḫan Olmış ereni ḳūy-ı feżā-yı eymen	Her ḫārı iken tīh-i ġamuŋ bir sūzen İtmiş yed-i ʿaşḳ cebhemi derdāmen	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 12.
60b	**Faṣīḥ**	29	Dil ḥasret-i laʿlüŋle ʿaceb teng oldı Efkār-ı ruḫuŋla girye gül-reng oldı	Seyr-i çemene pā-zen-i iḳdām olamam Gel farḳuma dāġ-ı ġonçeler seng oldı	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 12.
60b	**Faṣīḥ**	30	Biz farḳ-ı sipihre tāc-ı istiḳbāluz Pā-māl isek āftābveş pā-māluz	Bīhūde seri virmemişüz ḥayrete biz Lālüz ki zebān-āver-i bezm-i ḥālüz	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 12.
60b	**Faṣīḥ**	31	Yā Rab beni ʿaşḳuŋ ile gūyā eyle Her mūy-ı tenüm bülbül-i maʿnā eyle	Tek āteş-i cān-sūz-i dile virme ḫalel İstersen eger çeşmümi deryā eyle	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 12.
60b	**Faṣīḥ**	32	Kār-ı dilüm āzār-ı felek itmiş zār Cānumdan idüpdür beni bī-zār [u] āzār	Biz küḥl idelüm ḫāk-i derüŋ çeşm-i dile Tek eylemesün ḫāṭıra īrāṣ-ı ġubār	Ruba'î	*Ahreb*	**Ahmet İÇLİ,** Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubâileri. s. 12.
61a	Ġazel-i merḥūm **Rāmī Paşa**	33	Yoḳ sīnemüzde ẕerre ḳadar kīnemüz bizüm Maḥsūd-ı āftābdur āyīnemüz bizüm	**Rāmī** ʿaceb dimez mi ki bir kez o nev-civān Eyā nic'oldı bende-i dīrīnemüz bizüm	Gazel / 6	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Rami Paşa Divançe*. s. 62.
61a	Naẓīre-i **Māhir** Efendi	34	Zaḥmuŋdan aŋlamaz dil-i bī-künyemüz bizüm Seng-i cefāya sīne-i gūr sīnemüz bizüm	Vażʿ-ı tegāfül itmede **Māhir** o nāzenīn Hīç dir mi ḫūş mı bende-i dīrīnemüz bizüm	Gazel/ 7	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	

61b	Meṣnevī-i **Nābī** Efendi der-to ḥamd-i Bārī ġarrāsına	35	Minnet-i bī-ḳıyās Yezdān'a K'itdi iʿṭā-yı dāniş insāna	Olmasa dilden uramazsın dem Şeref-i naʿt-ı Seyyīd-i ʿālem	Mesnevi / 31	*Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 338-340.
62a	**Nābī** *Ve lehu Naʿtu Nebiyyi ʿaleyhi's-Selām*	36	Gele ey ḫāme-i şikeste-zebān Vādī-i naʿta ol biraz pūyān	Eyle ey ḫāme-i ṣabā-reftār *Rażıya'llāhu ʿanhum* ile ḳarār	Mesnevi / 37	*Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 340-359.
62b	**Nābī** Rubāʿī Ve lehu	37	Yā Rāb beni sīr-i kerem it aç itme Her cilf u denī-meşrebe muḥtāc itme	Gird-āb-ı yem-i ʿafvuŋ anı maḥv itsün Pey-der-pey ʿişyānumı emvāc itme	Ruba'î	*Ahreb*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*'nda yoktur.
63a	**Nābī** Ve lehu ez-ġazeliyāt	38	Ḫūn-ı dili mey-i ġonçe bī-cām eyledi bülbül Bezm-i güli nāleyle tamām eyledi bülbül	Düstūr-ı zekī hem-dem-i sulṭān-ı cihān kim Vaṣfıyla çemen mülkini rām eyledi bülbül	Gazel / 6	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 748.
63a	**Nābī** Ve lehu	39	Dildeki leşker-i endūh-güẕer bilmezler Sākinān-ı ḥarem-i ʿaşḳ-ı sefer bilmezler	**Nābī**yā şekve-girān-ı ʿadem-i neyl-i murād Ġālibā girye-i şeb āh-ı seher bilmezler	Gazel / 7	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 556.
63a	**Nābī** Ve lehu	40	Rāz-dārān olsa rāzın söylemez cānānenüŋ Çıḳmadı gitdi dehānından ḫaber pervānenüŋ	Birbirin pā-māl idüp gelmekde **Nābī** ġam dile Ṭuydı yārān ġālibā ẕevḳin bizüm kāşānenüŋ	Gazel / 7	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 700.
63a	**Mesʿūd Çelebi** der naʿt-ı şerīf	41	Ey bāʿiṣ-i kevn olmasa ẕātuŋ olamazdı Ḳandīl-i sipihr içre fürūzān meh ü encüm	**Mesʿūd'**ı keṣāfāt-ı cerāyīm bürimişdür Nūruŋla żiyā-baḫş ol aŋa eyle	Kıt'a / 3	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü*	-

				teraḥḥüm		*Feʿūlün*	
63b	**Nābī** Ve lehu	42	Bilür o kimse ki dānā-yı sırr-ıʿālemdür Güşāyiş-i dehen-i ġande zaġm-ı mātemdür	Ḥaḳīr görme metāʿ-ı günāhı ey **Nābī** Revācgāhı anuŋ Kaʿbe-i Mükerremdür	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 558.
63b	**Nābī** Ve lehu	43	ʿĀşıḳam ehl-i ġama şevḳet-fezādur süḫanum Bād-ı dāmānçe-i kānūn-ı ṣafādur süḫanum	Ḥasedinden mi ṣafādan mı hele ey **Nābī** Bāʿiṣ-i rīziş-i eşk-i şuʿarādur süḫanum	Gazel / 9	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 773.
63b	**Nābī** Ve lehu	44	Ḳalmadı rāh-ı ṭalebde ḫaṭar *inşāʾa'llāh* İderüz kūy-ı murāda sefer *inşāʾa'llāh*	Çarḫuŋ olmış ṭutalum devri ḫilāf-ı meʾmūl Dem olur kāmımuz üzre döner *inşāʾa'llāh*	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 861.
64a	**Nābī** Ve lehu	45	Ḫāk-i kūyuŋ cilvegāh-ı mihr-i raḫşān eyleme Tūtyā-yı dīdemi ḫāk-ile yeksān eyleme	Dil-pesend-i ʿālem olmaḳ istemezseŋ **Nābī**yā Kendüŋi ḫidmet-güẕār-ı bezm-i ʿirfān eyleme	Gazel / 9	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 938-939.
64a	**Nābī** Ve lehu	46	Vir ḫandeye ruḫṣat leb-i gülfām görinsün Kām-ı dil-i rindān-ı mey-āşām görinsün	**Nābī** benüm ancaḳ görinen çeşmine çarḫuŋ Bir kerre dise zümre-i nā-kām görinsün	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 839.
64a	**Nābī** Ve lehu	47	Ne arż-ı cāh ne iẕhār-ı himmet itmekdür Kişiye cāh-ı bülend ādemiyyet itmekdür	Felekde kāmver olmaḳ hüner degül **Nābī** Hüner bir ehl-i dile ṣarf-ı himmet itmekdür	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 564.
64b	**Nābī** Ve lehu	48	Dem-i viṣāl ẓuḥūr-ı ḫaṭṭ-ı nigāra düşer Ḫudā virürse eger ʿīdimüz bahāra düşer	Serīr-i çarha çıḳar rūzgārla **Nābī** O dil ki ḫāk-ṣıfat cāy-ı reh-güẕara düşer	Gazel / 7	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 534.

						Feʿilün	
64b	**Nābī** Ve lehu	49	Raʿşe ṭutsa n'ola endām-ı dil-i maḥzūnı Şāhid-i meyde yine gördi libās-ı ḫūnı	Ten-i ʿuryānumı taʿbīr idemez kimse benüm **Nābī**yā kimse libāsa ḳoyamaz Mecnūn'ı	Gazel / 7	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 1006-1007.
64b	**Nābī** Ve lehu	50	Ne gözde eşk dem-ā-dem ne dilde zārum olaydı Ṣafā-resān-ı dil u dīde bir nigārum olaydı	Bilürdi ḳadrümi **Nābī** zemāne cümleden efzūn Benümde il gibi ṭabʿumla iftiḫārum olaydı	Gazel / 7	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilātün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 1009.
65a	**Nābī** Ve lehu	51	Ne ʿazm-i gūşe-i rāḥat ne meyl-i ḫᵛāb idelüm Girince dāmen-i maḳṣūd ele şitāb idelüm	Elemle sīnemüzi şerḥa-zār idüp **Nābī** Kitāb-ı miḥneti surḫ-ile bāb bāb idelüm	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 770-771.
65a	**Nābī** Ve lehu	52	Ḥasret-i rūyuŋ ile çeşmi ki giryān buluruz Reng-i ruḫsāruŋı her ḳatrede pinhān buluruz	Mā'ilüz bir güle **Nābī** ki tebessüm ḳılsa Ḫandeden ġonçe-i ḫandānı peşīmān buluruz	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 622.
65a	**Nābī** Ve lehu	53	Oldı bir naḫvet-perestüŋ dil yine divānesi Kim niyāz olmış şehīd-i ġamze-i mestānesi	Devlet-i ṭāriḳī-i ḥırmānda **Nābī** eylemez Şemʿ-i pür-nūr-ı ümīdi zīnet-i kāşānesi	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 1005.
65a	**Nābī** Ve lehu	54	Çāk-i dil-i vīrān-şude nā-būd gerekmez Dergāh-ı şeh-i ġamdur o mesdūd gerekmez	Bī-ḫadd ü ḥisāb eyle sen eşʿāruŋı **Nābī** Baḥr-i süḫanuŋ mevcesi maʿdūd gerekmez	Gazel / 7	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 621-622.
65b	**Nābī** Ve lehu	55	Serv-ḳaddüm sāye ṣalsa bāġa ʿar ʿar ḫāk olur Reng-i ruḫsārın görüp güller girībān-çāk olur	Perveriş-yāb olduġı-çün dūdmān-ı ʿaşḳda Āh-ı **Nābī** yirde ḳalmaz zīnet-i eflāk olur	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 560.

				veş			
65b	**Nābī** Ve lehu	56	Ey dil sitem-i dehrden āẕād olamazsın Mādām saŋa dil dinülür şād olamazsın	Elbette olursın yine bir āfete meftūn Ḥālüŋ budur ey **Nābī** nā-şād olamazsın	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 837.
65b	**Nābī** Ve lehu	57	Vücūdum ister iseŋ dāġdār mümkindür Güşāyiş-i dile lāyıḳ bahār mümkindür	Sirişk o ser-keşi dil-nerm iderse ey **Nābī** Deminde girye-i bī-iḫtiyār mümkindür	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Feʿilātün* *Mefāʿīlün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 562-563.
65b	**Nābī** Ve lehu	58	Bir güne ẕevḳ-yāb-ı ġam-ı fürḳat olmışuz Kim yāre ḫasretüz dimege ḥasret olmışuz	**Nābī** ʿaceb mi eyler isek çarḫı zīr-i pāy Bir ẕerreyüz ki mihr-ile hem-ṣoḥbet olmışuz	Gazel / 7	*Mefʿūlü* *Fāʿilātün* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 625.
66a	**Nābī** Ve lehu	59	Göŋül ne ārzū-yı cāh eyler ne tāc u taḫt ister Reh-i himmetde ancak ḳalb-i nerm ü pāy-i saḫt ister	Umar boynında yārüŋ sāid-i sīmīnini **Nābī** Semend-meşreb-i rehvārına bir sīm-raḫt ister	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 552.
66a	**Nābī** Ve lehu	60	Ne dem ol şūḫ idüp geşt-i gülistān gösterür kendin Çemende gül de bülbül gibi nālān gösterür kendin	Ṣabāhāsā yüzi açıḳ derūnı pāk iken **Nābī** Yine gerdūn gibi ālūde-dāmān gösterür kendin	Gazel / 7	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 836.
66a	**Nābī** Ve lehu	61	Dil oldı tāze meftūn bir şūḫ-ı bī-vefāya Kim ḳaṣd-ı lüṭf iderken der-kār olur cefāya	Nev-güfteŋe **Ḫulūṣī** virdi naẓire **Nābī** Dil-beste-i sitemdür ḳādir degül edāya	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātün* *Mefʿūlü* *Fāʿilātün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 946.
66b	**Nābī** Ve lehu	62	Yürür şitābla ġam-ı ḫāṭır nizāra gelince Heves-füzūn olur elbette bir diyāra gelince	Ne āb vārdı gözinde ne tāb vardı dilinde Bī-āb u tāb idi **Nābī** ġam-ı nigāra	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Feʿilātün* *Mefāʿīlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 943.

				gelince		*Feʿilātün*	
66b	**Nābī** Ve lehu	63	ʿĀşıḳa nāzdan ol āfet-i devrān dönsün Bu revişden olur elbette peşīmān dönsün	**Nābī**'yā tāze naẓīre disün erbāb-ı süḫan Rūy-ı ḫatt-āvere mecmūʿa-i yārān dönsün	Gazel / 6	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 827.
66b	**Nābī** Ve lehu	64	Bu sūz[ı]la dil nāle-i mestāne mi çeksün Bülbül çekecek bārı da pervānemi çeksün	**Nābī**ye düşer ġuṣṣa-i ʿālem dile düşmez Hoş-yār ṭururken ġamı dīvāne mi çeksün	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 831-832.
66b	**Nābī** Ve lehu	65	Bir kimse ḫāne-i dili ābād görmedi Kim gördi ise ḫāṭırumı şād görmedi	Dil daʿvā-yı teferrüd-i naẓm eylese n'ola **Nābī** gibi henüz bir üstād görmedi	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 1007.
66b	**Nābī** Ve lehu	66	Ḳoma çeşm ü dilüŋ tīre ṭozken bezm-i dünyāda Şuʿāʿ-ı çihre-i sāḳī ṣafā-yı ṣūret-i bāde	Musāḥib Muṣṭafā Paşanuŋ olsun devleti efzūn Ne gördükse anuŋ lüṭfiyle gördük dār-ı dünyāda	Gazel / 7	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 944-945.
67a	**Nābī** Ve lehu	67	Olmadın būy-ı gül-i kāme meşām āmāde Olur aġūş-ı meşāmumda zükām āmāde	Düşmez āġūşına **Nābī**'nüŋ o vaḥşī itse Dāġdan sīnede biŋ ḫalḳa-i dām āmāde	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 944.
67a	**Nābī** Ve lehu	68	Dest-i nāzükden o mestān ki şarāb isterler Gūyiyā çeşme-i ḫurşīdden āb isterler	Naẓm-ı üstāda naẓīre nice mümkin **Nābī** Tāze-gū tāze-zebān tāze-cevāb isterler	Gazel / 8	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 561.
67a	**Nābī** Ve lehu	69	Çāk eyledüŋ telātüm-i ġamdan ḳabāmuzı Dilden ḥabābvār çıḳardık hevāmuzı	Pā-besteyüz bu dāmgeh-i cān-feşārda Mevlā müyesser eyleye **Nābī**	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 1001.

				rehāmuzı		*Fāʿilün*	
67b	**Nābī** Ve lehu	70	Gül-sitān-ı dehre geldük reng yoḳ bū ḳalmamış Sāye-endāz-ı kerem bir naḫl-i dil-cū ḳalmamış	Ceyş-i ġamdan ḳande itsün ilticā ehl-i niyāz Ḳalʿa-i himmetde **Nābī** burc u bārū ḳalmamış	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 642.
67b	**Nābī** Ve lehu Tārīḫ-i ḫaṭṭ-ı **Muṣāhib Paşa**	71	Āṣaf-ı dehr Muṣāḥib Paşa Ki odur gül çemen-i iḳbāle	**Nābī**-i bende didi tārīḫin Ḫaṭṭ-ı nevdür meh-i ḥüsne hāle	Kıt'a / 6	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 152.
67b	**Nābī** Ve lehu tāriḫ-i fevt-i Ḳalem-trāşī-i **ʿAzīz**	72	Şöhre-i dehr ü pesendīde-i ʿaṣr Yāʿnī üstād-ı hüner-pīşe ʿĀzīz	Dem-i nezʿinde teʾessüfle didi Hāy ḥayf oldı telefʿ ömr-i ʿAzīz	Kıt'a / 11	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 562-563.
67b	**Şehrī Çelebī** *merḥūm*	73	Görmek isterseŋ eger dünyāda rūz-ı maḥşeri Şāma gel seyr it ẓuhūr-ı maḥmīl-i peyġamberi	-	Matla'	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı*. s. 209.
68a	**Şehrī Çelebī** *el-merḥūm*	74	Gāhī çeşm-i fitne-engīzüŋ ki mest-i ḫᵛāb olur Üstine ditrer ṭurur kāküllerüŋ bī-tāb olur	Tā-ebed dāġ-ı derūnı görmesün rūy-ı ḫazān Her ki **Şehrī**veş bahār-ı ʿaşḳla şād-āb olur	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı*. s. 111.
68a	**Şehrī** Ve lehu	75	Dime āh gelū-sūz hele hīç teʾsīr-i yār olmaz Nihāl-i şuʿlede ey dil bilürsün berg u bār olmaz	Ṣaḳın ʿarż-ı maʿārif eyle dīvān-ı devletde Bu ʿarż-ı ḥālüŋ ey **Şehrī** maḥalli der-kenār olmaz	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı*. s. 128.
68a	**Şehrī** Ve lehu	76	O sūz kim ġamzeveş nāḫun-zen-i laḫt-ı ciger olmaz	Nücūm-ı dānişümde **Şehrī** gördüm tāliʿüŋ dir kim	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı*. s. 123-142.

			Hevesāsā miyān-ı ʿāşıḳānda muʿteber olmaz	Bu ṭāli ʿşāḥibi ḫır olmayınca behrever olmaz		*Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	
68a	**Şehrī** Ve lehu	77	Ne kevkebümde şeref var ne bir eṯer bulunur İdince fāʾide ümmīdini żarar bulunur	Şikāyet eyleme ey **Şehrī** tīre baḫtuŋdan Senüŋde şemʿ-i murāduŋı bir yaḳar bulunur	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı*. s. 105.
68a	**Cevrī Çelebī** *el-merḥūm*	78	Kitāb-ı ʿaşḳı zāhid ʿālem-i temr-i Ḫudā'dan gör ʿUlūm-ı ġayrı terk eyle bu dersi ibtidādan gör	Ṭuyup **Cevrī** gibi āyīn-i erbāb-ı ḫarābātı Sülūḳ-ı rāh-ı ġamuŋ resmini ehl-i fenādan gör	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 212.
68b	**Cevrī** Ve lehu	79	Çarḫuŋ aḥvālin bilen ẕevḳ u melāli bir görür Ẕevḳ ü ġam ḳaydında olmaz cümle ḥāli bir görür	Güft ü gūdan fāriġ ol **Cevrī** ki çarḫ-ı nā-temīz Zāġlarla ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli bir görür	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 212-213.
68b	**Cevrī** Ve lehu	80	Gerçi kemter ḳaṭre-i nisān-fıṭratdur göŋül Gevher-i yek-dāne-i deryā-yı ḥikmetdür göŋül	Seng-diller destine **Cevrī** düşürmekden ṣaḳın Şīşe-i pür-bāde-i ʿaşḳ u maḥabbetdür göŋül	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 237-238.
68b	**Naḥīfi Çelebī** naẓīre	81	ʿArż-ı ḥāl eyledüm ol āfete cānum diyerek Baḳ benüm ḥālime ey şāh-ı cihānum diyerek	Eyledüm yāre **Naḥīfi** yine biŋ ʿarż-ı niyāz Seni n'eyler göresin āh u fiġānum diyerek	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Ali İrfan ALPAY**, *Nahifî Divanı*. s. 289.
68b	**ʿİzzetī Efendi** *el-merḥūm*	82	Ḳola alındı yine şad-heẓār nāz iderek O bāz-ı ser-keşi rām eyledük niyāz iderek	Çekilse ḳāfilemüz ḳıblegāh-ı ʿuşşāḳa Derāy-ı nāleleri naġme-i Ḥicāz iderek	Gazel / 7	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişne-zade İzzetî Divanı*. s. 79.
69a	**Şehrī Çelebī**	83	Yā Rab baŋa lütfuŋla iʿānet eyle Bīmār-ı keme ṣıḥḥetle ināyet eyle	Raḥm eyle beni ḳılma esīr-i pister Lüṭf ile sezāvār-ı ifāḳat eyle	Ruba'î	*Ahreb*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı*'nda yoktur.

69a	**ʿİzzetī** Ve lehu	84	ʿĀşıḳa fikr-i ruḫuŋ besdür bahār olmazsa da Nālesiyle eglenür beng-i hezār olmazsa da	Tāzedür dildāra ʿarż it **ʿİzzetī** maʿẕūrdur Mīve-i şiʿirüŋ ol deŋlü ābdār olmazsa da	Gazel / 7	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 105.
69a	**ʿİzzetī** Ve lehu	85	Her dīdede ḫūn-ı cūşān olmaz Her dil ġam-ı ʿaşḳla ḫurūşān olmaz	Her ḫūn-ı ciger terbiyet-i laʿl itmez Her seng-i siyāh laʿl-i Bedaḫşān olmaz	Ruba'î	*Ahreb*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 139.
69a	**Ġazālī** *el-merḥūm*	86	Kaʿbe ḳıblem senüŋ cemālüŋdür Ḥacerü'l-Esved anda ḫālüŋdür	Didüm irsem viṣālüŋe didi yār Ol **Ġazālī** senüŋ ḫayālüŋdür	Gazel / 5	*Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	-
69a	Rubāʿī-i **ʿİzzetī Efendi**	87	Gör kevkeb-i ṭāliʿ üm ne bī-nūr olur Bir ʿaks-i murād-ı dil-i rencūr olur	Elmās cerāḥatümde nāsūr olur Mey çeşmüme gelse dīdem engūr olur	Ruba'î	*Ahreb*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 136.
69b	**Şehrī Çelebī** *el-merḥūm*	88	Cilve ger būd u ne-būd āyīne-i pākümden Ḳudsiyān dāġ-be-dil ṣafvet-i idrākümden	Bir olur nīk u bed maḥşeriyān itdükçe Nūr-ı taṣdīki temevvüc dil-i ṣad çākümden	Ġazel / 6	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı*. s. 165-166.
69b	**Yaḥya** Efendi *el-merḥūm*	89	Reh-i ṭaleb ṭutalum kūy-ı dil-rübā diyerek Şafā vü miḥnete yā Hū vü merḥabā diyerek	Açılmadıysa göŋül künc-i ḥücrede **Yaḥyā** Kenār-ı gülşene çıḳ şiʿr-i dil-güşā diyerek	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Hasan KAVRUK**, *Şeyhülislam Yahya Divanı*. s. 218.
69b	**Vecdī** Çelebī *el-merḥūm*	90	Feryād-ı dil-i zāruma dem-sāz mı ḳaldı Yā keşf idecek derdümi hem-rāz mı ḳaldı	ʿĀlemde leb-i laʿlini vaṣf itmede māhir **Vecdī** gibi bir nādire-perdāz mı ḳaldı	Gazel / 7	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Eşref YANMAZ**, Vecdî Divanı. s. 126.
69b	**Vecdī** Ve lehu	91	Cihāna lāle dil-i dāġdāġı ile gelür Gelen bu tekyeye kendü çerāġı ile gelür	Gelürse bize n'ola elde cām ile sāḳī Şikār-ı deşt-i ḫarābāt ayāġı ile gelür	Gazel / 7	*Mefāʿilün Feʿilātün*	**Eşref YANMAZ**, Vecdî Divanı. s. 148.

						Mefāʿilün Feʿilün	
70a	**Vecdī** Ve lehu	92	Dest urdı ṣabā ṭurre-i ṭarrār ṭaġıldı Fāş itdi ruḫın ʿāleme esrār ṭaġıldı	Olsa n'ola bülbül-i dil **Vecdī** ile hem-dem Ṭabʿum gibi berg-i gül-i gülzār ṭaġıldı	Gazel 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Eşref YANMAZ**, Vecdî Divanı. s. 124.
70a	**Manṭıḳī** *merḥūm*	93	Fitne peymāne-keş-i ġamze-i ḫūn-ḫᵛāresidür Dil u cān mest-i ḫarāb-ı mey-i neẕẕāresidür	Ḳalbüme yār ṭoḳındı görinen **Manṭıḳī**yā Ḳatre-i eşk degül şīşe-i dil pāresidür	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Bilge KAYA**, *Mantıkî Divanı*. s. 120.
70a	**Manṭıḳī** Ve lehu	94	ʿAndelībüŋ alma ey gül eşk-i çeşm-i pür-nemin Naḳş iden āb üzre naḳş itmiş güzellik ʿālemin	Ḳalbüme yār ṭoḳındı görinen **Manṭıḳī'**yā Ḳatre-i eşk degül şīşe-i dil pāresidür	Gazel / 7	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Bilge KAYA**, *Mantıkî Divanı*. s. 137.
70a	Rubāʿī-i **ʿİzzetī** Efendi *merḥūm*	95	Yā Rab beni mesrūr u muʿammer eyle Bīmār-ı dilüm ṣıḥḥat-i maẕhar eyle	Efkār ile eẕkārum İlāhī her ān Ẕātuŋla ser-ḫayl-i Peyember eyle	Ruba'î	*Ahreb*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*'nda yoktur.
70a	**ʿİzzetī** Ve lehu	96	Sāḳī kadeḥi numūne-i Ḫurşīd it Yaʿnī bu gedāyı hem-ser-i Cemşīd it	Bir ḫande-i iltifāt-āmīzüŋ eyle Dāmān-ı niyāzı pür gül-i ümmīd it	Ruba'î	*Ahreb*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 136.
70b	Rubāʿī-i **Şehrī** Çelebī	97	Oldum yine **Şehrī** derdle māl-ā-māl Gördüm o mehi żaʿīf mānend-i hilāl	Ditrer ten-i nāzüki hücūm-ı tebden Güya ki gelür temevvüce āb-ı zülāl	Ruba'î	*Ahreb*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı*. s. 191.
70b	**Şehrī** Ḳıṭʿa Ve lehu	98	Küttāb arasında meskenüm ṣaf-ı niʿāl Olursa ḳıyās eylemeŋüz ednāyam	Ser-nāme-i taʿẕīmde ol ḳavm-i güzīn ʿUnvān ise ben nümüne-i imżāyām	Kıt'a / 2	*Mefʿûlü Mefāʿīlün Mefāʿīlün Faʿ*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı*. s. 194.
70b	**Şehrī** Rubāʿī Ve	99	Sevdümse seni fikr-i viṣāl eylemedüm Hicrānuŋ elinden aġlayup iŋlemedüm	Öldürme beni reşkle ḳurbānuŋ olam Ḥaḳḳuŋda senüŋ yaḫşī yamān	Ruba'î	*Ahreb*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı*. s. 192.

	lehu			söylemedüm			
70b	**Şehrī** Ḳıṭʿa Ve lehu	100	Ṣāḥibā ṣanma remeddür gözüŋ āzurde iden Diyeyüm ḥażretüŋe aṣlı nedür bu eṣerüŋ	**Şehrī**-i bendeŋe ḥüsn-i naẓaruŋ olduġına Gözi degdi ḥasedinden felek-i kec-naẓaruŋ	Kıt'a / 2	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı.* s. 195.
70b	**Şehrī** Rubāʿī ve lehu	101	Göster yüzüŋi amān şeb-i fürḳatde Ḫurşīdveşüm hilāle döndüm sensüz	Ḥasretle tamām-nāle döndüm sensüz Yok nāle degül ḫayāle döndüm sensüz	Ruba'î	*Ahreb*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı.* s. 190.
70b	Ḳıṭʿa-i lā-edrī	102	Efendi saŋa bir aʿlā naṣīḥat Ḥaẓer ḳıl ḫāneŋe nādān getürme	Kitāb olsun celīs u hem enīsüŋ Ṣaḳın ehl-i hevā yārān getürme	Kıt'a / 2	*Mefāʿīlün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	-
70b	**Naṣūḥ Paşa-zāde** [ʿÖmrī]	103	Ey felek ḫāk-i ʿuzletde ḳitābet ehlin Zīr-i pā itmede maḳṣūd-ı fuʾāduŋ ne ola	Ḥükmüŋe ḳarşu ḳoyup belki ḳalem ḳatmadılar Bu tecāhülle taʿarrużda murāduŋ ne ola	Kıt'a / 2	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	-
70b	Cevāb-ı **Köprülü-zāde Aḥmed** Paşa	104	Ḥükm-i Ḫālıḳ'da ġaraż olmaduġı ṣābitdür Neden olsun bu söze cürʾet-güzā-yı aʿmāl	Ḥaḳḳ kelāmuŋda beyān eyledügi yetmez mi Bu işāret saŋa *Lā-yesʾelü ʿammā yefʿal*	Kıt'a / 2	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	-
70b	[**Gelibolulu Mustafa Ali** Efendi el-merḥūm] Der naʿt-ı Nebī *ʿaleyhi's-Selām*	105	İki ebrūŋı kim Debīr-i Ezel Eyledi ṣafḥa-i cebīnüŋe ḫal	Biri nūn-ı nübüvvet oldı anuŋ Biri rā-yı risālet oldı anuŋ	Mesvevî / 2	Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün	**Ahmet İÇLİ**, *Mihr ü Mâh.* s. 373.

86b	Der naʿt-ı Resūl-i Ekrem *ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem* **Nā'ilī** Efendi	106	Ne şādmānī-i bezm-i viṣāl-i yār ḳalur Ne ẕevḳ-i ṣoḥbet-i sāḳī-i gül-ʿizār ḳalur	Bu tāc u taḫtı ḳoyup Ḫüsrevān-ı dehr ancaḳ Ẓahīr-i mülk-i Ḫudāvend girūdār ḳalur	Kaside / 54	*Mefā'ilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 38-44.
87b	**Nā'ilī** Ve lehu ez-eşʿār	107	Saʿādet-i dü-cihān manṣıb-ı vifāḳ ister Zemāne devleti ser-māye-i nifāḳ ister	Ġarīb-i şūḫladur **Nā'ilī** muʿāmelemüz Nigāh-ı ḥasrete pā-dāş-ı iştiyāḳ ister	Gazel / 5	*Mefā'ilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 343.
87b	**Nā'ilī** Ve lehu	108	Dil-i āşüfte kim ol ʿanberīn ġīsūya bağlanmış Ṣanurlar sebze-i ḫod-restedür şebbūya bağlanmış	Terennüm-sāzīdür ey **Nā'ilī** ervāh oḳunduḳça Zihī naḳş-ı bedīʿ-i ḥüsn kim ol rūya bağlanmış	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 411.
88a	**Nā'ilī** Ve lehu	109	Bu ṭāḳ-ı nīl-gūn kim ḥışn-ı nüh-bārūya bağlanmış Degüldür cā-yı āsāyiş-i esāsı ṣuya bağlanmış	Senüŋle **Nā'ilī** ḳaçmaz o büt hem-ḫᵛābe olmaḳdan Bilür ʿaḳd-i maḥabbet sāde bir pehlūya bağlanmış	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 411-412.
88a	**Nā'ilī** Ve lehu	110	Çerāġ-ı ḥüsne dil-i nā-ṣabūr pervāne Fürūġ-ı şemʿ-i tecellāya Ṭūr pervāne	Sözüŋ pertev-süz ile ey **Nā'ilī** yazılsa olur Fürūġ-ı şemʿ-i ḫayāle süṭūr pervāne	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 536-537.
88a	**Nā'ilī** Ve lehu	111	Bī-niyāz ālüfteler kim ḫāk-i rehdür her biri Mesned-i faḳr u fenāda pādşehdur her biri	Reng-i bī-rengīden āgeh dillerüŋ ey **Nā'ilī** Zāhid-i mey-ḫāne rind-i ḫānḳahdür her biri	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 549.

88a	**Nāʾilī** Ve lehu	112	Henūz döndi çemen bezme gül piyālelere Henūz başladı bülbül çemende nālelere	Varaḳların gül-i ter dökdi **Nāʾilī** cūya Bahār mevsīmidür kim baḳar risālelere	Gazel / 7	*Mefāʿīlün* *Feʿilātün* *Mefāʿīlün* *Feʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 533-534.
88b	**Nāʾilī** Ve lehu	113	O naḫl-i nāzuŋ eller verd-i ḫandānını devşürmiş Dil olmış ḫāre rāżı ol da dāmānını devşürmiş	Bulun imdādına ey dīde sen de **Nāʾilī**'nün kim Cerāḥat dāmen-i zaḫm-ı dil u cānını devşürmiş	Gazel / 7	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 413-414.
88b	**Nāʾilī** Ve lehu	114	Güşād-ı kāre dil-i ʿuḳdedār degmez mi Nevāzişe elüŋ ey rūzgār degmez mi	Naẓīre söylemege **Nāʾilī** süḫan-sencān Bu ḫoş edā ġazel-i ābdār degmez mi	Gazel / 6	*Mefāʿīlün* *Feʿilātün* *Mefāʿīlün* *Feʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 533.
88b	**Nāʾilī** Ve lehu	115	Sīneden raḫtuŋı ey ġam götür āfet yeridür Girye ṭūfāngehidür āteş-i ḥasret yeridür	Söz daḳīḳ olmasa raġbet mi bulur **Nāʾilī**yā Naẓm-ı pāküŋ budur inṣāf ki diḳḳat yeridür	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 318.
89a	**Nāʾilī** Ve lehu	116	Sūz-i elemle ḫāṭır-ı nāza niyāz degmesün Dāmenine anuŋ daḫı āteş-i nāz degmesün	Ḥavṣalası ḥaḳīḳatüŋ olsa da **Nāʾilī** ferāġ Bī-edebāna her tünük-ṭarf-ı mecāz degmesün	Gazel / 6	*Müfteʿilün* *Mefāʿīlün* *Müfteʿilün* *Mefāʿīlün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 491-492.
89a	**ʿĀrif**	117	Bu gün bezme o mihr-i māh-rūy-ı kec*-küleh [geldi] Yanınca sāyeveş ammā rakīb-i rū-siyeh geldi	Seḥer-teşrīfin ol mihrüŋ görince göŋlüme **ʿĀrif** Fiġān-ı şām u teʾeşşür-i duʿā ṣubḥgeh geldi	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Ali ŞAHİN**, *Abdülbâki Ârif Divanı*'nda yoktur.
89a	**Enīs**	118	Nevā'ya başla çemende gül ey hezār ġarīb Fiġān u nāle gerekdür hemīşe kār ġarīb	**Enīs** olursa saŋa bezm-i ġamda bülbül olur Ġarīb olursa elbette ġamkār ġarīb	Ruba'î	*Ahreb*	-
89a	Rubāʿī-i **Neşāṭī**	119	Dil ḫaste vü ten derdle bī-tāb u nizār Cān ḫançer-i āzārla mecrūḥ u figār	Yoḳ çāre ḫalāṣa lücce-i miḥnetden İtsem ne ḳadar mevc gibi ʿaẓm-i	Ruba'î	*Ahreb*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı.* s. 213.

				kenār			
89a	**Neşāṭī** Ve lehu	120	Tā-key bu dürūġ-ı ʿāşıḳa ey bī-inṣāf Çoḳ böyle neden vaʿde-i teşrīfe ḫilāf	Ẓaḫm-ı dile hergiz ḳomaduŋ bir merhem Ey şūḫ-ı sitemger ḳoya inṣafü'l-inṣāf	Ruba'î	*Ahreb*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 213.
89a	**Cevrī**	121	Sefīd itse libāsın yār artar ʿārızı nūrı Virür ṣan rūz-ı rūşende żiyā bir şemʿ-i kāfūrī	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 272.
89a	**Cevrī**	122	Alaydı ẕerrece ol gerden-i berrāḳdan nūrı Çerāġ-ı āftābı maḥv iderdi şemʿ-i kāfūrı	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 272.
89a	**Cevrī**	123	Görenler sīneŋ üzre gerden-i berrāḳ-ı pür-nūrı Ṣanurlar şemʿdān-ı sīne ḳonmış şemʿ-i kāfūrī	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 272.
89b	**Cevrī**	124	Pür itdi dün gice sāḳī ʿaraḳla cām-ı billūrı Ṣafā bezminde yaḳdı şevḳ içün bir şemʿ-i kāfūrī	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 272.
89b	**Cevrī**	125	Ṣarıldı yāsemen-endām serv-i bāġa ser-tā-pā Ṣebistān-ı çemende oldı ṣan bir şemʿ-i kāfūr	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 272.
89b	**Yaḥyā** Efendi	126	Öpdürürse keff u destin eger ol māh-liḳā Aġzıŋı ṭutmaġ-içündür saŋa ʿāşıḳ bu vefā	-	Matla'	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Hasan KAVRUK**, *Şeyhülislam Yahya Divanı*. s. 504.

89b	**Kemāl Paşa-zāde**	127	Gül yüzüŋde ḫaṭ belürse gözlerüm giryān olur Hāle görinse kenār-ı māhda bārān olur	-	Matla’	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Yekta SARAÇ**, *Kemal Paşazade Divanı*. s. 165.
89b	**Kemāl Paşa-zāde** Ve lehu	128	-	Olmazdı pāk-dāmen serv olmasaydı ser-keş Düşmezdi ḫār eline gül olmasa mülāyim	Müfred	*Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün*	**Yekta SARAÇ**, *Kemal Paşazade Divanı*. s. 268.
89b	**Kemāl Paşa-zāde** Lehu	129	-	Şöyle gözler cāmlar ḥammām içinde yāri kim Gözleri ol āftāba baḳmadan giryāndur / [giryān] olur	Müfred	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Yekta SARAÇ**, *Kemal Paşazade Divanı*’nda yoktur.
89b	**Kemāl Paşa-zāde**	130	Dest-i dellākı görüp ol zülf-i ʿanber-fāmda Başuma ḳaynar ṣular dökildi dün ḥamāmda	-	Matla’	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Yekta SARAÇ**, *Kemal Paşazade Divanı*’nda yoktur.
89b	**Kemāl Paşa-zāde**	131	-	Ḫᵛābda gördüm maḥabbet lāfın urdı Kūhken Didüm aŋa gel perī meydāne cānuŋ var ise	Müfred	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Yekta SARAÇ**, *Kemal Paşazade Divanı*’nda yoktur.
89b	**Şeydā**	132	-	O perī-rūyı ṣalıncaḳda görenler didiler Yine şāh-bāzın uçurmış birisi baġı ile	Müfred	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Yaşar AYDEMİR**, *Behiştî Divanı*. s. 498.
89b	**ʿAşḳī** Çelebī	133	-	Şerār-ı dūd-ı āhumdan ṭutışdı naḫl-i her gülşen Nemekrīz oldı dāġ-ı lāle-zāre çeşm-i giryānum	Müfred	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Süreyya UZUN**, *Aşkî Divanı*’nda yoktur.

89b	**Ṣabrī**	134	-	Felekde kimden ümmīd u vefā eylersin ey **Ṣabrī** Meh-iḳbāl şehri āftāb-baḫt hercāyī	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Hasan KASIR**, *Sabri Mehmed Şerif Divanı.* s. 285.
89b	**Ṣabrī** Ve lehu	135	-	Ṣabādan itme göŋül ḫāk-i pāyini ümmīd Bu deŋlü lüṭf u kerem rūzgārdan gelmez	Müfred	Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün	**Hasan KASIR**, *Sabri Mehmed Şerif Divanı.* s. 187.
89b	**ʿİṣmetī**	136	N'ola şād olsa dil-i hengām hecr-i pür-melālinde Cemāli naḳşı yārüŋ her dem āġūş-ı ḫāyālinde	Ruḫ u ebrū-yı yāri aŋdurur ehl-i dile yoḫsa Ne ʿālem var sipihrüŋ **ʿİṣmetī** bedr u hilālinde	Gazel / 5	Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün	**Elif GÜNAYDIN**, *İsmetî Divanı.* s. 28.
89b	**ʿİṣmetī** Ve lehu	137	Ḥasret-keş-i reng-i derd-i rūyuŋ bülbül Āşüfte-i zülf-i müşk-būyuŋ sünbül	İtsün ḳo hezār dil hezār āh u fiġān Ey ġonçe-dehen o aġladuḳça sen gül	Ruba'î	*Ahreb*	**Elif GÜNAYDIN**, *İsmetî Divanı*'nda yoktur.
90a	**Bezmī** Çelebī	138	V'ez dīde-nigāhuŋla baŋa el itdüŋ Ḫayretde ḳoyup müşevveşü'l-ḥāl itdüŋ	Taḳrīr idemem ḥāl-i dilüm zīrā kim Sen naẓre-i evvelde beni lāl itdüŋ	Ruba'î	*Ahreb*	-
90a	**Bezmī**	139	Yaʿḳūb'em ü beytü'l-ḥüzni ben bilürüm Ol Yūsuf-ı gül-pīreheni ben bilürüm	Ey ġam ne bilür merdüm-i bī-derd seni Gel gel ki beni sen ü seni ben bilürüm	Ruba'î	*Ahreb*	-
90a	**Bezmī**	140	-	Vāḳıʿā ʿālem-i rüʾyāda o meh-i ruḫsārı Hele bir kerre çeken sīneye kem düş görmez	Müfred	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	-
90a	**Rubāʿī**	141	Maḳṣūdum içün ġayre tevessül ḳıldum Diḳḳatle dönüp ṣoŋra teʾemmül ḳıldum	Gördüm ki cihānuŋda senüŋ cümlesi bir Ey bār-ı Ḫudā saŋa tevekkül ḳıldum	Ruba'î	*Ahreb*	-
90a	**Rubāʿī**	142	Gel ḫaste dilüŋ derdine dermān ḳıl gel	Gör derd ü ġamuŋ ne şekle ḳoydı	Ruba'î	*Ahreb*	-

			Gel eşk-i dü-çeşm-i ḫūn-feşānum sil gel	beni gör Gel ḳandesin ey ṭabīb-i cān u dil gel			
90a	**Rubāʿī**	143	Bu çarḫ ki ʿaşḳ ehlini giryān itmiş ʿĀşıḳları hep bütlere ḥayrān itmiş	Bir ḳan içici kāfire ʿaşḳ taḳmış nām Bir ḥāżır olam adını hicrān itmiş	Ruba'î	*Ahreb*	-
90a	**ʿAzmī-zāde [Ḥāletī]**	144	Kāruŋ senüŋ şefāʿate ḳaldıysa Ḥāletī ʿArż eyle ḥasb-i ḥāli Ḫudā'nuŋ Ḥabībi'ne	Girdükde zīr-i ḫāke ider şefḳati ẓuhūr Ehl-i kerem mürüvvet ider yir ġarībine	Gazel / 2	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿilün Fāʿilün*	**Bayram Ali KAYA**, *Azmî-zade Haletî Divanı*. s. 212.
90b	**Cevrī**	145	Gözümde āb degül cūybār-ı ḥasretdür Tenümde şerḥa degül reh-güẕār-ı ḥasretdür	ʿAceb mi dāmen-i dil çāk çāk ise **Cevrī** Biten bu bāġda hemvāre ḫār-ı ḥasretdür	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 193.
90b	**Cevrī** Ve lehu	146	Naġme-i nālem melāmet bezmine Nāhīd olur Şuʿle-i āhum maḥabbet çarḫına Ḫurşīd olur	Dāmgāh-ı ārzūdan ḳurtılur **Cevrī** o kim El çeküp ser-rişte-i maḳṣūddan nevmīd olur	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 194.
90b	**ʿAzmī-zāde Ḥāletī**	147	Her derde virüp vücūd giryān olmam Eṭfāl-ṣıfat bahāne-cūyān olmam	Çaḳ zirve-i bām-ı āsmāndan düşsem Minnet-keş-i mūmiyā-yı nādān olmam	Ruba'î	*Ahreb*	**Cevat YERDELEN**, *Azmî-zade Haletî Ruba'îleri*. s. 227.
90b	Dervīş **Bülendī**	148	Kāşāne-i şāh-ı dehre mihmān olmam Māḫlūḳ-ı mürüvvet-ile şādān olmam	Üftāde-i ḳaʿr-ı çāh-ı Bābil olsam Minnet-keş-i rīsmān-ı nādān olmam	Ruba'î	*Ahreb*	-
90b	**ʿArżī** Dede	149	Ey dağları sīnesine zīnet iden V'ey dīdelerin bāġ-ı gül-i ḥasret iden	Elbette ider şāhid-i maʿnāya ḳarīn Āyīne-i hicrāna seni ṣūret iden	Ruba'î	*Ahreb*	**Gönül AYAN**, Antepli Mehmet Arzî Efendi adlı çalışmada yoktur.
90b	**ʿArżī** Dede	150	-	Geçürdüŋ rūzgārı niçe demlerdür ṣalāḥ-ı öẕre Varup şerḥ-i ʿaḳāʾid görseŋ ey dil-i ıṣṭılāḥ	Müfred	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Gönül AYAN**, Antepli Mehmet Arzî Efendi adlı çalışmada yoktur.

90b	**ʿArżī** Dede	151	Ṭabībüm gördi-kim mümkin degül ben ḫasteye ṣıḥḥat Budur el ucı ile nabżumı ṭutduġına ḥikmet	-	Matla’	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Gönül AYAN**, Antepli Mehmet Arzî Efendi adlı çalışmada yoktur.
127b	Ḳaṣīde-i **Güftī-i Edirnevī**	152	Dilā terk-i ümīd it rind-i müstaġnīde bīm olmaz Felekden kām-cū olmaḳ ḳadar cürm-i ʿāẓīm olmaz	Ġalaṭdur cünbişi çarḫ-ı ġalaṭ-baḫş-ı bed-āmūzuŋ Meʾāl-i baḫt-ı **Güftī** bezm-i ʿālemde kerīm olmaz	Kaside / 29	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Kaşif YILMAZ**, *Güfti Divanı*. s. 95-96.
128a	**Fā’izī**	153	Anlar ki seri yoluŋda pā eylerler Hecr-i ġam-ı ʿaşḳuŋda ṣenā eylerler	Dünyāya ururlar leged-i istiġnā Emvāc-ı belāya merḥabā eylerler	Ruba’î	*Ahreb*	**Halil İbrahim OKATAN**, *Kaf-zade Faizî Divanı*’nda yoktur.
128a	Lā-edrī	154	-	Küḥl içün çeşm-iʿalīle sürmege izüŋ tozın Bulmaduḳ sulṭānumı dün ḫāk-pāye uġraduk	Müfred	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	-
128a	**ʿİzzetī** Efendi	155	-	Gice teşrīfüŋi vaʿd eylemişsin ṣoḥbet-i ġayra Yüri var ey civān-ı mest bezm-ārā-yı ser-keş var	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Adnan Çağlı**, *Vişne-zade İzzetî Divanı*. s. 35.
128a	**ʿİzzetī** Ve lehu	156	-	Āvāre dil çekinmededür çīn-i zülfüŋe Lā-büd ġarībe fikr-i diyār-ı vaṭan düşer	Müfred	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişne-zade İzzetî Divanı*. s. 36.
128a	**Şehrī** Çelebī	157	Gördüm aḳ sāde-ile seyr eyler o mīr-i kām-yāb Cāme-i ṣubḥ-ile güya cilve eyler āftāb	-	Matla’	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı*. s. 190.

						Fāʿilün	
128a	**Şehrī** Ve lehu	158	Cilve eyler gördüm aḳ sāde ile o nāzük beden Gūyiyā naḫl-i güli pehlūya çekmiş yāsemen	-	Matla’	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı.* s. 208.
128a	**Şehrī** Ve lehu	159	Aḳ sāde giyüp ḳaddin ʿarż eyledi aḥbāba Dönmiş o gül-endāmum bir şīşe mey-i nāba	-	Matla’	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlün* *Mefʿūlü* *Mefāʿīlün*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı.* s. 208.
131b	-	160	Ey dilber-i eḥvel nedür ol ġamze-i tīz ʿĀşıḳları aġyārdan itmez temyīz	Keşr eyliyecek ḥışmını ḳan dökmek içün Dir ʿāşıḳ maḫşerde geç dār-ı dem-rīz	Ruba’î	*Ahreb*	-
132b	**ʿĀlī** Efendi	161	Maḥrūm olurdı naġme-i bülbülden ehl-i derd Bāġ-ı cihānda güller açılsaydı ḫārsuz	Pür-dāġ olan bedenüŋe elfler çekilmese Bir gül-sitān gibi görinür cüy-bārsuz	Kıt’a	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**İsmail Hakkı AKSOYAK**, *Gelibolulu Alî Divanı.* s. 1110
132b	**Nevʿī-zāde**	162	Dāma düşmez ṣayd olınmaz baŋa ol kebk-i derī Gerçi dökdüm dāne-i eşk-i revānum mīm gibi	-	Matla’	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Saadet KARAKÖSE**, *Nev’î-zâde Ataî Divanı*’nda yoktur.
132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	163	-	Ḳadüŋle zülfüŋe reftār ile siḥr ögreden ḫᵛāce Baŋa ḥarf itmemiş tāʿlīm elifle lāmdan ġayrı	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev’î Divanı.* s. 533.

132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	164	Meyl itmedi çeşmüŋ dil-i pür-yāreme gitdi Yanuŋda işüm bitmedi ḳan işleri bitdi	-	Matla’	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlün* *Mefʿūlü* *Mefāʿīlün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev’î Divanı*. s. 549.
132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	165	-	Naẓīrüŋ var mıdur ey necm-i raḫşān çarḫ-ı Aṭlas’da Melāḥat bir ḳumaş-ı pür-hebādur Ülker’i sensin	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev’î Divanı* ve **Saadet KARAKÖSE**, *Nev’î-zâde Ataî Divanı*’nda yoktur.
132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	166	Fitne laʿlüŋden gelen güftār-ı şūr-engīz imiş Ṣunduġuŋ cülāt-ı ter ḥayfā ki zehr-āmīz imiş	-	Matla’	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev’î Divanı* ve **Saadet KARAKÖSE**, *Nev’î-zâde Ataî Divanı*’nda yoktur.
132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	167	Olur ten bir yaŋa cān bir yaŋa āvāre gelmezseŋ Derūnum tīġ-i ḥasret pāreler bir pāre gelmezseŋ	-	Matla’	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev’î Divanı*. s. 379.
132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	168	-	Senden sihām-ı ġamze vü benden ḫadeng-i āh Kāruŋ atışmaġ oldı bu **Nevʿī**-i zār ile	Müfred	*Mefʿūlü* *Fāʿilātün* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev’î Divanı*. s. 592.
132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	169	-	Sirişk-i çeşm-i lūʾlū-bāra kendin nisbet eylermiş ʿAceb olmaya ey **Nevʿī** gözümden çıḳsa deryālar	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev’î Divanı*. s. 288.

132b	**Güftī-i Edirnevī**	170	Cennet ṭālibān-ı şehrüŋ idrākinde Zühhāduŋ ola behişt-i misvākında	Ol ṣūfī-i Deccālveşüŋ ẓāhirdür Āṣār-ı riyā ṣüret-i imsākında	Ruba'î	*Ahreb*	**Kaşif YILMAZ**, *Güfti Divanı*. s.390.
132b	**Güftī** Ve lehu	171	Bir cāẕibe var meykedenüŋ ḫākinde Envār-ı celī berḳ urur ṭākinde	Bi'llāhi inanma ṣūfī-i sālūsa Biŋ fitne-i nihān sāye-i misvākında	Ruba'î	*Ahreb*	**Kaşif YILMAZ**, *Güfti Divanı*. s. 390.
134a	**Fā'izī**	172	-	N'ola mānend-i dür baġrum delinse ġuṣṣa vü ġamdan Beni ey çarḫ bir baḥr-i melāḥetden çıḳarduŋ sen	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Halil İbrahim OKATAN**, *Kaf-zade Faizî Divanı*. s. 277.
134a	Dervīş **Meyyāl**	173	-	N'ola pür-ḫūn olursa laʿlveş dil ġuṣṣa vü ġamdan Beni ey çarḫ bir kān-ı melāhetden çıkarduŋ sen	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	-
134a	**Feyżī**	174	Şemʿveş itsem ʿaceb mi girye ey çarḫ-ı denī Bir lebi şehser muṣaffādan çıkarduŋ sen beni	-	Matla'	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Nazmi ÖZEROL**, *Topkapılı Feyzî Divanı*. s. 182.
134a	**Ġanī-zāde Nādirī**	175	Derdüŋle ʿandelīb-i çemen ḳıldı nāleler Senden şikāyet itdi güli eyleyüp siper	-	Matla'	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Numan KÜLEKÇİ**, *Gani-zade Nadirî Divanı*. s. 237.
134a	**Raḥmī** der ṣıfat-ı şeb-i Miʿrāc	176	Gün gibi her necm dıraḫşān idi Ḳulzüm-i gerdūn güher-efşān idi	Gördi ki her necm virür dehre tāb Başın alup gitmiş-idi āftāb	Mesnevî / 2	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	-
134a	**Nābī**	177	Baḥr-i sefīde geldi güm oldı yem-i siyāh ʿAfv-ı Ḫudā'ya nisbet ile böyledür günāh	-	Matla'a	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 938.
134a	**Nābī**	178	*Ey kemer-beste bī-vefāyī-rā* *Ber-ṭaraf-kede lā-ṣenāyī-rā*	-	Matla'	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Şerife ÖRDEK**, *Nabi Farsça Divançesi*'nde yoktur.

134a	**Muḥammed Ṣāliḥ Beg**	179	*Nūr-i Mūsī çiġūne bīned kūr* *Nuṭḳ-i ʿĪsī çigūne dāned ger*	-	Matla’	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	-
134a	**Mesīḥī**	180	-	Mużaffer-mārdur zülf-i siyāhuŋ Ki mālikdür ruḫuŋ gencīnesine	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Feʿīlün*	**Mine MENGİ**, Mesihî Divanı. s. 255.
147a	**Fużūlī**	181	Ey ʿuḳde-güşā-yı ʿAcem ü Türk ü ʿArab Ressām-ı rüsūm-ı faẓl u āṣār-ı edeb	Mażmūn-ı ḥadīsüŋ sebaḳ-i her millet Daʿvā-yı ḳabūlüŋ sened-i her meẕheb	Ruba’î	*Ahreb*	
147b	Eş-Şeyḫ **Neşāṭī-i Edirnevī**	182	Nedür bu tāb ki virmiş şarāb-ı nāb saŋa Baḳınca ḫīre olur çeşm-i āftāb saŋa	Virürse ġamzesi ruḫṣat **Neşāṭī**’yā yārüŋ Niẓāre-i ruḫına var mı dilde tāb saŋa	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 128.
147b	Li-**Nedīm** Efendi *el-merḥūm*	183	Nigāh-i mümteniʿ ey reşk-i āftāb saŋa Fürūġ-ı dīdeden olsa eger niḳāb saŋa	**Nedīm** ḫāk-i derinden o şūḫuŋ ayrılma Zemānı var olur elbette feth-i bāb saŋa	Gazel / 6	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 100.
147b	Li-muḥarririhi’ l-ḥaḳīr Dervīş **Faṣīḥ**	184	Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidā saŋa Ol dem bu demdür oldı göŋül mübtelā saŋa	Zeng-āver olmış āyīneŋ ekdārla **Faṣīḥ** Bilmem ne vechle vireyin incilā saŋa	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 31-32.
147b	Eş-Şeyḫ **Neşāṭī**	185	Gülistān-ı dilüŋ kim gülleri dāġ-ı belādur hep Nesīmī āh-ı ḥasret cūyı eşk-i ġam-fezādur hep	**Neşāṭī**veş ki ṣad-āşūbla ḫāṭır perīşāndur Bu şūr u fitneye bāʿiṣ o kāfir mā-cerādur hep	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 131.

148a	Derviş **Faṣīḥ**	186	Çemenler sebz ü ḫurremdür hevālar dil-güşādur hep Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur hep	**Faṣīḥ**'ā meyl idüp hercāyī-ṭabʿāne göŋül virür Miṣāl-i mā-i cārī serv-ḳadler bī-vefādur hep	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 41. Naẓīre be-neẓāʾir
148a	**Rüşdī**	187	Gelse dimezüz meclise bīgāne ne taḳrīb Maḥrem görinür zümre-i rindāne ne taḳrīb	**Rüşdī** göricek ol şehi pā-būsına ṣunma Būd-sened-i rāzı saŋa dīvāne ne taḳrīb	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Hatice EKİCİ**, *Sahhâf Rüşdî Divanı*'nda yoktur.
148b	Dervīş **Faṣīḥ**	188	Kūyuŋ dolana düşmen-i nādāna ne ṭaḳrīb Ṭavaf-ı Ḥarem'e saʿy ide ruhbāna ne taḳrīb	Çoḳdur fekeküŋ vaż'-ı girān-cevri **Faṣīḥ**'ā Bāzārda Yūsuf gīre-i mīzāne ne taḳrīb	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 61.
148b	**Feyżī**	189	Her eşk-i çeşmi laʿl-i Bedaḫşān ṣanur gören Fikr-i lebiyle dīdelerüm ḳan ṣanur gören	Gencīne-i dilüm hele pür-naḳd-i ʿaşḳdur **Feyżī** o genci gerçi ki vīrān ṣanur gören	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Nazmi ÖZEROL**, *Topkapılı Feyzî Divanı*. s. 72.
148b	**Naẓīrī**	190	Ruḫşār-ı yāri tāze gülistān ṣanur gören ʿUşşāk-ı zārı bülbül-i nālān ṣanur gören	Ḫūnīn-i eşk-i çeşmümi her-bār silmeden Destüm **Naẓīrī** niçe mercān ṣanur gören	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	-
148b	Dervīş **Faṣīḥ**	191	Sīnemde zaḫm-ı ʿaşḳı pinhān ṣanur gören Evvel naẓarda Çāk-i gīrībān ṣanur gören	Taṣvīr-i bī-mecālümi naḳş itseler **Faṣīḥ** Seyr-i cemāl-i yāre şitābān ṣanur gören	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 62.
148b	**Rüşdī**	192	Nāfe-i Çin u Ḫoten ṭurreŋe olmaz hem-bū Çemen-i cennet eger olsa ġıdā-yı āhū	Fikr-i zülfüŋ iderek **Rüşdī**-i baḫt-ı siyehüŋ Perde-i rāḥat olur çeşmine gelse uyḫu	Gazel / 7	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Hatice EKİCİ**, *Sahhâf Rüşdî Divanı*. s. 219-220.

149a	Li-Dervīş **Faṣīḥ Aḥmed**	193	Nāme-i ḥüsnini itdükde güşād ol meh-rū Mūy-ı pīşānī-i müşgīni görenler didi hū	Sünbül-i kākülidür yā ḫaṭ-ı reyḥānı **Fāṣīḥ** Seni āşüfte dimāġ iden odur yāḫud bu	Gazel / 6	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 238.
149a	**ʿİzzetī** Efendi el-merḥūm	194	Söyleşilmez o perī-rūyla Ādem ne disün Olur ʿāşıḳ yine bir vaʿdle mülzem ne disün	Şāʿir-i pür-ġama teklīf-i süḫan müşkīldür **ʿİzzetī** olmayıcaḳ ḫāṭır-ı ḫurrem ne disün	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişne-zade İzzetî Divanı*. s. 94.
149b	**Bahāyī** Efendi *el-merḥūm*	195	Tīġ-i der-kār olmasa ceyş-i ḫaṭ-ı ruḫsārda Fitneler peydā olur serḥadd-i ḥüsn-i yārda	Ey **Bahāyī** şāhid-i bāzāra meyl itmez gönḫül Ṭursa biḫ Yūsūf-melāḫat her ser-i bāzārda	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün*	**Erdoğan ULUDAĞ**, Şeyhülislam Bahayî Divanı. s. 95.
149b	Dervīş **Faṣīḥ**	196	Laʿli ol şūḫuḫ miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda Gūyiyā bir ġonçe-i terdür benefşezārda	ʿAndelīb-i ḫāma bir hāl-ile taḳrīr idemez Bulduġum keyfiyyet-i feyżi **Faṣīḥ** esḥārda	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 255.
149b	**Nābī** Efendi	197	Dest-i sitemle yıḳma dilüḫ tīre-ḫānesin Dağıtma şāh-bāz-ı ġamuḫ āşyānesin	Yārān-ı naẓm hep ṭaraf-ı tāze ṭutdı līk **Nābī**-i ḫaste-dil ṭaraf-ı ʿāşıḳānesin	Gazel / 7	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 913.
149b	Dervīş **Faṣīḥ**	198	Ḳays'uḫ serinde yaḳmadı ġam-ı āşyanesin Ḫār ile ülfet itdüren āteş-zebānesin	Naḳd-i sirişkin ʿarż iderek çekmede **Faṣīḥ** Dil rişte-i niyāza o dürr-i yegānesin	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 62.
150a	**Nābī** Efendi	199	Yāri açdum açıl ey ġonçe-dehānum diyerek Bezme geldi gele ey serv-i revānum diyerek	Yār söyletdi baŋa bu ġazeli ey **Nābī** Söyleye söyleye ey tāze-zebānum diyerek	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 716.

150a	**Nedīm** Efendi *el-merḥūm*	200	Nükte-i laʿl-i lebüŋ itse teʿallüm ġonçe Olur ʿĪsī-ṣıfat iʿcāz-ı tekellüm ġonçe	Kilk-i eşʿārum ile olsa **Nedīm**'ā taṣvīr Murġ-ı dil gibi olur tāze terennüm ġonçe	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 162.
150a	Dervīş **Faṣīḥ**	201	İdüp dehānuŋa kendin müşābehet ġonçe İder hezārla her dem müṣāḥabet ġonçe	Baḳar ḳıyās iderin bir civānı āyīneye Seḥer ki mihr ile eyler muvācehet ġonçe	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 260.
150b	**Nedīm** Efendi *el-merḥūm*	202	Vaṣf-ı ruḫuŋ çemende meger itdi güş gül Mānend-i tāze-dāġ-ı ciger şuʿle-cūş gül	Ruḫsār-ı yāre beŋzer ʿaceb mi **Nedīm**ā Bülbülveş eylese beni āşüfte-hūş-i gül	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 136.
150b	Dervīş **Faṣīḥ**	203	Dūd-ı āhum serde sünbül dāġ-ı ʿaşḳum tende gül Bāġda sünbül gerekse olmasun gülşende gül	Ey **Faṣīḥ** itmiş seḥer seyr-i çemen ol gül-cemāl Bülbül-i şeydāyā olmış āteş-i sūzende gül	Gazel / 7	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 176.
150b	**Nedīm** Efendi *el-merḥūm*	204	O mest-i nāza düşer her zemānda nāz itmek Murādum üzre benüm düşmedi niyāz itmek	**Nedīm** meclise gelmesün dimiş ol şūḫ Ne lāzım idi varup āh-ı cān-güdāz itmek	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 128.
151a	**Nedīm** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	205	Piç u tāb-ıla ruḫuŋ üzre ḳomış ser-i zülfüŋ Hindū-yı secde ber-āteşe beŋzer zülfüŋ	Nice cān ḳurtara āşüfte **Nedīm**'ā bilmem Murġ-ı ḳuds olsa daḫı beste-perr zülfün	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 130.
151a	**Nedīm** Ve lehu	206	Tīġ-i ġamzeŋ ki dili zaḫm-ı ġam-ālūd eyler Ne ider küş[t]e vü ne ḳābil-i bih-būd eyler	Seni bu lehçe-i pākīze **Nedīm**ā āhir Maḥrem-i bezmgeh-i şāhid-i maḳṣūd eyler	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 114.

151a	**Nedîm** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	207	Dāġdāġ-ı yeʾs-i vaṣlam şuʿle-zā-yı ḥasretem Lālezār-ı āteşistān-ı hevā-yı ḥasretem	Ḫāk-i ḳabrüm tütyā itse nola ʿuşşāk-ı zār Ben **Nedîmā** küşte-i tīġ-i ḳażā-yı ḥasretem	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 140.
151a	**Nedîm** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	208	Dil şīve-i lüṭf-i sitem-āmīzüŋe müştāḳ Ṭarz-ı nigeh-i çeşm-i füsūn-ḫīzüŋe müştāḳ	Hecrüŋle **Nedîmā** ne ʿaceb varmasa bāġa Baḳmaz güle ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīzüŋe müştāḳ	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 124.
151b	**Nedîm** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	209	Tefsīde-i tāb-ı nigehüm eşk-i terüm yoḳ Ḫākister-i maḫż itdi maḥabbet şererüm yoḳ	Ḫāl-i dil-i güm-geştemüzi şorma **Nedîmā** Dilden degül a bād-ı şabādan ḫaberüm yoḳ	Gazel / 7	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 126.
151b	**Nedîm** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	210	O reng-i rūya naẓar verd-i bāġ aŋılmaz hīç Şuʿāʿ-ı mihre muḳābil çerāġ aŋılmaz hīç	ʿAceb mi eylese kem-nām şöhretem ġayrı **Nedîm** bülbüle nisbetle zāġ aŋılmaz hīç	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 104.
151b	**Nedîm** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	211	Bahārdur dil-i āşüfte seyr-i bāġ ister Biraz da şuġl-ı ġam u ġuṣṣadan ferāġ ister	**Nedîm** bülbül-i ḫoş-lehçedür ġaraż yoḫsa Göŋül ne geşt-i gülistān ne seyr-i bāġ ister	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 106.
152a	**ʿİzzetî** Efendi *el-merḥūm*	212	Muġber göŋül cihānda ṣafā-ülfet olmasun Tek rūzgāra ẕerre ḳadar minnet olmasun	Lā-büd sitemle ʿıyşini telḫ eyler **ʿİzzetî** Kimse bu dehr-i dūnla hem-ṣoḥbet olmasun	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişne-zade İzzetî Divanı*. s. 79.
152a	**Nedîm** Efendi *el-merḥūm*	213	Derdüŋ nedür göŋül saŋa bir ḥālet olmasun Ṣad el-ḥaẕer ki sevdigüŋ ol āfet olmasun	Şāyed eṣer ide nefes-i āteşīni ḥayf Söyleŋ **Nedîm**-zārla germ-ülfet olmasun	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 148-150.

152a	Dervīş **Faṣīḥ**	214	Aʿdā ṣaḳın ki munṭaẓır-ı furṣat olmasun Yāra nifāḳ idüp sebeb-i neftet olmasun	Söyleŋ meded **Faṣīḥ** edeb-i nā-şināsa kim Her-bār o ter-mizāca varup ṣıḳlet olmasun	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 209. Be-naẓīre Nedīm Efendi
152a	**Nedīm** Efendi *el-merḥūm*	215	O ġonçe şuʿle-i āhum benüm ṣabā mı ṣanur Fiġān-ı ṣubḥgeh-i bülbüli hevā mı ṣanur	Cihānda bir yer arar ʿīş içün **Nedīm**-i zār Bu cā-yı miḥneti bezm-i ṭarab-fezā mı ṣanur	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Osman HORATA**, *Nedîm-i Kadîm Divançesi*. s. 108.
152b	Dervīş **Faṣīḥ**	216	O şūḫ giryemüzi āb-ı ḫoş-nümā mı ṣanur Duḫān-ı āteş-i dil-sūzımuz hevā mı ṣanur	Kelām-ı renciş-i dil sīm-ten itme hep telmiḥ **Faṣīḥ**'i yār ʿaceb ġayra mübtelā mı ṣanur	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 209. Naẓīre-i Raʿnā be-Nedīm Efendi
152b	**ʿİzzetī** Efendi *el-merḥūm*	217	Ṭılısm-ı heft-peyker ṭurfa resm-i ḫoş-nümādur hep Nümūd-ı naḳş-ı bī-būd-ı cihān bir simīyādur hep	Düşer mi saŋa ol peymān-şikenden **ʿİzzetī** şekvā Tekellüf ber-ṭaraf ʿāşıḳ güzeller bī-vefādur hep	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 25.
152b	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	218	Baḳılmaz ey gül-i ḫod-rūy-ı āftāb saŋa Fürūġ-ı nūr-ı cemālüŋ yeter niḳāb saŋa	Hevā-yı ʿaşḳla ser-germ olaldan **ʿİzzetī**'yā Çü şuʿle ʿādet olupdur bu ıżṭırāb saŋa	Gazel / 6	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 21.
152b	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	219	Miṣāl-i ney derūn-ı sūznāk ü süfte isterler Çenārāsā göŋülde āteş-i ḫod-reste isterler	İdüp serkār-ı hicrāna ḥavāle **ʿİzzetī** āḫir Metāʿ-ı cānı bāzār-ı belāda müfte isterler	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 51.
153a	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	220	Vādī-i Eymen-i dīdāra güẕer virmezler ʿĀşıḳa ḥavṣala-i tāb-ı naẓar virmezler	**ʿİzzetī** raġbeti yārān-ı süḫan-dāna ider Ṭūṭī-i lāl ü bed-āmūza şeker virmezler	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 52.

153a	Dervîş **Faṣîḥ**	221	Ḫançer-i ġamzeŋe ʿuşşāḳ siper virmezler Sîneden ġayrıya ol āba güẕer virmezler	Tamaʿ-ı ḫāma düşüp būse ṭaleb itme **Faṣîḥ** Gülşen-i nāz serv-ḳadleri ber virmezler	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 209. Naẓîre be-ʿİsmeti
153a	**ʿİzzetî** Efendi *el-merḥūm*	222	Zebān-ı ḫᵛāhişüme ḥarf-i müddeʿā düşmez Esîr-i derde ṭaleb-kārî-i devā düşmez	Yeter yeter niçe bir ʿıyş ü nūş **ʿİzzetî'**yā Bu pîrlikde bu ser-germî-i hevā düşmez	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 64.
153a	Dervîş **Faṣîḥ**	223	Raḳîbe lüṭf idesüŋ ʿāşıḳa cefā düşmez Bu ḥüsn-i dānişe ol kār-ı nā-sezā düşmez	Ümîd-i ḫāme düşüp ol nihāl ser-keşden **Faṣîḥ** muntaẓıruz mîve-i vefā düşmez	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 209. Naẓîre be-ʿİsmeti
153b	**ʿİzzetî** Efendi *el-merḥūm*	224	Sevdā-yı ḫayālüŋde olan ʿişreti n'eyler Yārān-ıla cemʿiyyeti ya ṣoḥbeti n'eyler	Bî-tāb-ı temāşā-yı cemāli olan ʿāşıḳ Bilsem ʿacebā **ʿİzzetî**'yā vuṣlatı n'eyler	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿîlü Mefāʿîlü Feʿūlün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 44.
153b	Dervîş **Faṣîḥ**	225	Dîdāruŋa dil-dāde olan cenneti n'eyler Dergāhuŋa üftāde olan Rıfʿat'ı n'eyler	Mestāne-i peymāne-i mey-ḫāne-i ʿaşḳuŋ Bu neşe-i fānîdeki keyfiyyeti n'eyler	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿîlü Mefāʿîlü Feʿūlün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 63.
153b	**ʿİzzetî** Efendi	226	Nev-rūz irişdi oldı hevā-yı çemen laṭîf Gül nāzük ü benefşe muṭarrā semen laṭîf	Aŋa sezā ḳabā olamaz yine **ʿİzzetî** Olsa ne deŋlü berg-i gül ü yāsemen laṭîf	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿîlü Fāʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 72.
153b	**ʿİzzetî** Ve lehu *raḥimehu'llāh*	227	Dāġlarla nev-be-nev bu çeşm-i zārı seyr idüŋ Deşt-i miḥnetde açılmış lālezārı seyr idüŋ	**ʿİzzetî** ʿarż eyleyüp yārāna bu şiʿri didüm Nāle-i cām-ı dil-i pür-inkisārı seyr idüŋ	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿîlü Fāʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 71.

154a	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	228	Āhla çarḫı şuʿle-nihād eyledüŋ göŋül Var ise çīn-i zülfini yād eyledüŋ göŋül	Dillerde **ʿİzzetī**'yi idüp dāstān-ı ʿaşḳ Bāzār-ı ʿaşḳ Ḳays'ı kesād eyledüŋ göŋül	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 85.
154a	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	229	Bahārdur geliŋüz ṣagār-ı ṣabūḥ idelüm Riyā-yı bī-mezeye tevbe-i naṣūḥ idelüm	Ṣalā-yı ʿālem idüp ʿıyş ü nūşa **ʿİzzetī**yā Nidā-yı *ḥayye ʿalā-ʿişreti'ṣ-ṣabūḥ* idelüm	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 86.
154a	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	230	Ne dem ki āh-ı cihān-sūzı şuʿle-teb iderüm Bu heft-lücceyi reşk-āver-i serāb iderüm	Riʿāyet-i edeb-i zaʿf-ı ʿaşḳ var yoḫsa Bir āh-ı serdle ʿālemleri ḫarāb iderüm	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 89.
154a	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	231	Reftāra gelse serv-i ḫırāmān ṣanur gören Güftāra gelse ṭūṭī-i ḫoş-ḫʷān ṣanur gören	Ben çāk-i sīne eylemişem dest-i şevḳle Gör bī-gümānı çāk-i girībān ṣanur gören	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 96.
154b	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	232	Bu pīrlikde dime āha bī-eṣerdür bu Ṣaḳın ṣaḳın güzelüm nāle-i seḥerdür bu	Ḥalāvet-i suḫanuŋ **ʿİzzetī** pesend olunur Elüŋde ḫāme degül belki ney-şekerdür bu	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 97.
154b	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	233	Cemāl-i bā-kemāl-i āftāb-talʿatın görse O yārüŋ ḫaste-dil bir daḫı rūz-ı vuṣlatın görse	Cefādan el çekerdi baŋa gerdūn **ʿİzzetī** ammā Dil-i şūrīdemüŋ bir kerre ḥāl-i fürḳatin görse	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 98.
154b	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	234	Gören ol laʿl ü çeşmi zīr-i müşgīn-ṭāḳ-ı ebrūda Ṣanur Şīrīn ü Ḫüsrev naḳş olınmış ḳaṣr-ı meşḳūda	Ne ġam yirsün cefā-yı gerdişinden **ʿİzzetī** dehrüŋ *Bi-ḥamdi'llāh* ḳadeḥ elde sebū-yı bāde zānūda	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 99.

154b	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	235	Der-āġūş itdigüŋ pehlū-yı yār-i mihrbān ṣanma Ḫayāl-i ʿāşıḳ-ı şūrīdedür mūy-ı miyān ṣanma	Ruḫı vaşfında yārüŋ şiʿr-i pāk ü ābdārumdur Ḫarīm-i gül-sitānda **ʿİzzetī** āb-ı revān ṣanma	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 100.
155a	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	236	ʿĀşıḳa fikr-i ruḫuŋ besdür bahār olmazsa da Nālesiyle eglenür bāng-i hezār olmazsa da	Tāzedür dildāra ʿarż it **ʿİzzetī** maʿẕūrdur Mīve-i şiʿrüŋ ne deŋlü ābdār olmazsa da	Gazel / 6	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 105.
155a	**ʿİzzetī** Ve lehu *raḥmetu'llāhi Teʿālā ʿanhu*	237	Ḫamāme-ile gelür yārdan ḫaber ḫaber üzre Düşerse ʿāşıḳ-ı zāra n'ola sefer sefer üzre	Bu semtde n'ola pey-revlik itse **ʿİzzetī**'yā biz Bu reh-güẕārda lā-büd düşer eşer eşer üzre	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 110.
155a	**ʿİzzetī**	238	Esdükçe ṣabā zülf-i siyehkār bozuldı Ṣan leşker-i pür-fitne-i Tātār bozuldı	Cān naḳdini ʿuşşāḳa olup vaʿd-i viṣālin Aġyār ile itdükleri bāzār bozuldı	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 122.
155b	**ʿİzzetī** Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*	239	Rūyuŋ üzre dökülen zülf-i siyeh-mūy gibi Görmedüm öyle ḳıyāmet ḳadd-i dil-cūy gibi	Aġladur **ʿİzzetī** sevdā-yı ḫayāl-i ḳaddi Çeşm-i pür-ḫūn-ı elemnāke düşen mūy gibi	Gazel / 4	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 122.
155b	**ʿİzzetī** Rubāʾī	240	Ṣādī-i ḥuṣūl-i maṭlab-ı dil bilmem Hīç kendümi maḳṣūduma nāʾil bilmem	Deryā-yı muḥīṭ-i ḥasretem kim hergiz Emvāc mı hem-pehlū-yı sāḥil bilmem	Ruba'î	*Ahreb*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 138.
155b	**ʿİzzetī** Ve lehu	241	Nūḥ-ı sitemüm sirişk-i ṭūfānumdur Eyyūb-ı ġamum şekīb-i dermānumdur	Leb-teşne-i zülāl-i vuṣlatum ṣad-ümmīd Cān-dāde-i Kerbelā-yı ḥırmānumdur	Ruba'î	*Ahreb*	**Adnan Çağlı**, *Vişnezade İzzetî Divanı*. s. 136.

155b	**ʿİzzetī** Ve lehu (Mükerrer)	242	Gör kevkeb-i ṭāliʿ üm ne bī-nūr olur Bir ʿaks-i murād-ı dil-i rencūr olur	Elmās-ı cerāḥatümde nāsūr olur Mey çeşmüme gelse dīdem engūr olur	Ruba'î	*Ahreb*	**Adnan Çağlı**, *Vişne-zade İzzetî Divanı*. s. 136.
155b	**ʿİzzetī** Ve lehu (Mükerrer)	243	Sāḳī ḳadeḥi numūne-i ḫurşīd it Yaʿnī bu gedāyı hem-ser-i Cemşīd it	Bir ḫande-i iltifāt-āmīzüŋ eyle Dāmān-ı niyāzı pür-gül-i ümmīd it	Ruba'î	*Ahreb*	**Adnan Çağlı**, *Vişne-zade İzzetî Divanı*. s. 136.
155b	Terkīb-i bend-i **ʿĀrif** Efendi	244	Bahār oldı ṣabā tertīb-i sāz bezm-i gülşendür Mey-i şāmān ʿişretkāre ṭarf-ı cū neşīmendür Ḳarīn-i iltifāt-ı gül ruḫān olmaḳda bī-diller Firāz-i şāḫ-ı gülbün ʿandelīb-i zāre meskendür Cihān dil-beste-i gīsū-yı ʿanber-sāydur şimdi Bu eyyām içre āzādı naṣīb-i serv u sūsendür Hezār bī-ḳarāruŋ dūd-ı āh-ı āteşīninden Ser-ā-pā nev-nihālān-ı çemen hep naḫl-i eymendür Ḫoşā ey bād-ı ṣubḥ-ı müşk-bīz būstān-ı hem-pā Ġubār-ı maḳdemüŋle dīde-i ümmīd rūşendür Yine ehl-i cünūnuŋ kārı geşt-i bāġ u rāġ oldı Hevālar bāʿiṣ-i taḥrīk-āşūb-ı dibāġ oldı	Olur āzurde-ḫāṭır-ı ʿāşıḳ-ı zāruŋ niyāzından O şūḫ-ı ʿişvekārum söylemez ammā ki nāzından Hezārān bī-dili bir şīvesi dil-ḫūn ider **ʿĀrif** Nice āsūde olsunlar nigāh-ı ʿaşḳ-ı sāzından Dil-i zārı nihānī bir nigehle şād ider gāhī N'ola memnūn olursam lüṭf-i çeşm-i dil-nuvāzından Zemānıyla göŋül maʿmūre-zār-ı şevk idi şimdi Ḫarāb oldı o şāhen-şāh-ı ḥüsnüŋ terk-tāzından ʿAceb ʿuşşāḳ-ı kūteh-dest o ṭıfl-ı nāz-perverdüŋ Ḳalur gül-çīn būs olmaz mı naḫl-i ser-firāzından Dil-i derd-āşnā bī-tāb-ı baḫt-ı nā-resā böyle	Terkîb-i bend / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Ali ŞAHİN**, *Abdülbâki Ârif Divanı*. s. 122.

			Ḫaber virsüŋ benüm gül yüzli yār-i nāzenīnümden	Ümīd-i vaṣl germ-ā-germ o şūḫ-ı bī-vefā böyle			
156b	**Manṭıḳī** Efendi *el-merḥūm*	245	Şemʿ-i bezm arturmasun pervānenüŋ germiyyetin Rūzgār eyler perīşān ḳorḳarın cemʿiyyetin	**Manṭıḳī** būy-ı ḥaḳīḳatden eṣer yoḳ kimsede Aldılar güya ki bīḥ-i ādemüŋ ḫāṣiyyetin	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün*	**Bilge KAYA**, *Mantıkî Divanı*. s. 135-136.
156b	Dervīş **Faṣīḥ**	246	Çekmişüzdür ʿālemüŋ rıṭl-ı girāne zaḫmetin Görmişüz bu neşʾenüŋ envāʿ-ı derd ü miḥnetin	Gāh serd-i germ ider ki germ-i serd eyler **Faṣīḥ** Bulmaduḳ bir ḥālde bu neşʾenüŋ keyfiyyetin	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 63.
156b	**Cezmī** Efendi	247	Kākülüŋ rūyuŋa çün dūd-ı çerāġ āşüfte Eṣer-i nükhet-i zülfüŋle dimāġ āşüfte	Yār ile **Cezmī**'ye mey-ḫānedür āsāyişgāh Mey-i maḥbūbdan eyler mi ferāġ āşüfte	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	-
157a	**Ṣabrī** Ve lehu	248	Bī-kār gezme ḥidmet-i ṣahbā fürūşa ḥāżır ol Manẓūr-ı pīr-i ʿaşḳ olup maḥsūd-ı ʿaḳl-ı ḳāṣır ol	Bir mevc-i lüṭfıyla olur dāmān-ı kāmuŋ pür-güher **Ṣabrī** nesīm-i feyż ile cūş eyleyen deryādur [ol]	Gazel / 5	*Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 392.
157a	**Ṣabrī** Ve lehu	249	Māye-i şevḳ-i dil-i ʿaşḳ āşnāmuz çoḳ degül Teng-ceyb-i ʿişretüz naḳd-i ṣafāmuz çoḳ degül	Ṣanʿat-ı maʿnāyı tekmīl itmiş üstāduz hele Naẓma ey **Ṣabrī** bu deŋlü iʿtināmuz çoḳ degül	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 390-391.

157a	**Ṣabrī** Ve lehu	250	Baḫt olsa gerdiş-āver-i peymānemüz bizüm Maḫmūr olur yine dil-i mestānemüz bizüm	**Ṣabrī** felekde ṭāliʿimüz yār olaydı ger Ol māh olurdı şāhid-i kāşānemüz bizüm	Gazel / 7	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 403.
157a	**Ṣabrī** Ve lehu	251	ʿĀşıḳam ḫᵛāb n'eydügin bilmem Ḫastayam tāb n'eydügin bilmem	Ẓühdle ülfet itmedüm **Ṣabrī** Künc-i miḥrāb n'eydügin bilmem	Gazel / 7	*Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 402.
157b	**Ṣabrī** Ve lehu	252	Mümkin mi cām-ı ʿaşḳla mestāne olmayam Kābil midür görem seni divāne olmayam	**Ṣabrī** gibi revā mı geçem cām-ı bādeden Şāʿir olam da nāzük ü rindāne olmayam	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 399-400.
157b	**Ṣabrī** Ve lehu	253	Cūy u deryā gibi yek-meşreb ü yek-rev olalum Gelsün ol rūḥ-ı revān sīneye pehlū olalum	Ṣarılup yārla bir pīrehen içre **Ṣabrī** Yek-ḳabā yek-kemer ü yek-ten ü yek-rū olalum	Gazel / 6	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 399.
157b	**Ṣabrī** Ve lehu	254	O müstaġnī-dilem kim ʿaşḳ-ı bī-ġāneyle āh itmem Büt-i nā-āşnā bir āftāb olsa nigāh itmem	Felekde olsa **Ṣabrī** mihr ü meh iki silaḥdārum Şeh-i ʿaşḳam diyü ben yine dehre ʿarż-ı cāh itmem	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 400-401.
157b	**Ṣabrī** Ve lehu	255	Ḫᵛān-ı belā dilerdüm eger niʿmet istesem Cāh-ı maḥabbet ister idüm devlet istesem	**Ṣabrī** zemāne çeşmümi elmās-rīz ider Ger zaḫm-ı sīneme nemek-i rāḥat istesem	Gazel / 6	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 401.
158a	**Ṣabrī** Ve lehu	256	Göŋlüme endīşe-i vaṣl-ı dil-ārādur gelen Ḫāṭıra hep şimdi sāġar gibi ṣahbādur gelen	Eyle pāy-endāzı ey **Ṣabrī** ḳumāş-ı naẓmuŋı Ḫüsrev-i endīşe raḫş-ı mülk-i maʿnādur gelen	Gazel / 7	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 415-416.

158a	**Ṣabrī** Ve lehu	257	Cūylar mestāne efġān itmesün ya n'eylesün Lāleler çāk-i girībān itmesün ya n'eylesün	Tabʿ-ı **Ṣabrī** dāstān-ı perdāz bezm-i medḥidür Vaṣf-ı şāh-ı mülk-iʿārifān itmesün ya n'eylesün	Gazel / 6	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 411.
158a	**Ṣabrī** Ve lehu	258	Cevrüŋ çeker iŋler dil-i nā-şād elüŋden Feryād senüŋ ey şeh-i bī-dād elüŋden	Sāḳī-i süḫansın ṣunulur ʿāleme **Ṣabrī** Peymāne-i pür-feyż-i Ḫudā-dād elüŋden	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 413-414.
158b	**Ṣabrī** Ve lehu	259	Yazılsa yine göŋlüm defter-i cānāne ḳaydından Biraz āzāde olsam bu dil-i divāne ḳaydından	İdüp dām-ı riyāyı ber-ṭaraf al destüŋe cāmı Ḫalāṣ ol sen de **Ṣabrī** sübḥa-i ṣad-dāne ḳaydından	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 414.
158b	**Ṣabrī** Ve lehu	260	Naḫl-i nevsin girye-i bī-iḫtiyārumdan ṣaḳın Seyl-i serd-endāz-ı eşk-i bī-ḳarārumdan ṣaḳın	Bir gün evc-i fitneden **Ṣabrī** iner dil murġına Şāh-bāz-ı zülf-i bāl-efşān-ı yārumdan ṣaḳın	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 412.
158b	**Ṣabrī** Ve lehu	261	Sensüz nice defʿ-i ġam-ı hicrān iderim ben Her mey ki gelür çeşmüme rīzān iderim ben	Bulsun beni kūyında gelüp ṣabr u ḳarārım **Ṣabrī** yine ʿazm-i der-i cānān iderim ben	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 420.
158b	**Ṣabrī** Ve lehu	262	Mey-ḫāne benüm ṣaḥn-ı gülistān senüŋ olsun Sāġar benüm olsun gül-i ḫandān senüŋ olsun	Yıllarla ḳarār it dil-i **Ṣabrī**'de dilerseŋ Ey şāh-ı ġam ol kūşe-i vīrān senüŋ olsun	Gazel / 7	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 409.
159a	**Ṣabrī** Ve lehu	263	Eyyām-ı ġamuŋda ṣalınup baḥr-i cefāya Baş urdı yine fülk-i dil emvāc-ı belāya	**Ṣabrī** alıcaḳ ʿaḳlımuzı ġamze-i sāḳī Ḥācet mi ḳalur nūş-ı mey-i hoş-rübāya	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 423-424.

159a	**Ṣabrī**	264	Zebān u dil ḳalup ol şīvekār vaṣfında Söz āḫir oldı ḫaṭ-ı müşgbār vaṣfında	Nesīm-i feyżle **Ṣabrī** bu deŋlü cünbiş ider Kemīne ḳaṭre-i yem dür-nişār vaṣfında	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 437.
159a	**Ṣabrī** Ve lehu	265	ʿAşḳuŋ şarābıdur ḳonılan sāġar-ı dile Mihrüŋdür āb u tāb viren gevher-i dile	Dellāl-ı nāle eyledi **Ṣabri** seḥer nidā Şāh oldı ʿaşḳ-ı yār diyü kişver-i dile	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 435-436.
159a	**Ṣabrī** Ve lehu	266	Nā-kām-ı ʿaşḳı bir gün ola dehr şād ide Ser-cūş-ı nūş-ı bāde-i ḫumm-ı murād ide	**Ṣabrī** göŋülde alışa mı hīç neşāṭ-ı ʿıyş Mümkin mi āb āteşle ittiḥād ide	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 432.
159b	**Ṣabrī** Ve lehu	267	Ol seng-dile sūz-i dilümden ḫaber eyle Ey āh-ı ḫazīnüm eṣer ile eṣer eyle	Endīşe-i ḳufl-i der-i ümmīdi ḳo **Ṣabrī** Miftāḥını vābeste-i āh-ı seḥer eyle	Gazel / 8	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 428-429.
159b	**Ṣabrī** Ve lehu	268	Geç o meclisden ki anda feyże imkān olmaya Lüṭf-ı sāḳī neşve-baḫş-ı tabʿ-ı yārān olmaya	Çekemem ey **Ṣabrī** sipihre ben o tīġ-i āhı kim Berḳi ḫırmen-sūz-i Ḫurşīd-i dıraḫşān olmaya	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 430.
159b	**Ṣabrī** Ve lehu	269	Ne deŋli eylese ruḫsār-ı yāra neẓẓāra Gürisne-çeşm-i maḥabbet ṭoyār mı dīdāra	Eger ki şimdiye dek **Ṣabrī**-i cefā-dīde Yüz ursa dāmen-ı dānā-yı muʿciz-āṣāra	Gazel / 8	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 425-427.
160a	**Ṣabrī** Ve lehu	270	Derd-i dilden tā ki nālem ḳıṣṣa-perdāz olmadı Kimseler pinhān ġamumdan vāḳıf-ı rāz olmadı	Derd-i cānā ḥoḳḳa-ı laʿlinde dermān var iken **Ṣabrī** bī-çāreye dilber devā-sāz olmadı	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 448.

160a	**Ṣabrī** Ve lehu	271	O ṭıfl-ı şūḫ kitāb-ı cefāya başlamadı Ḥurūf-ı şīveyi daḫı edāya başlamadı	Şeh-i memālik-i naẓm oldı gerçi dil **Ṣabrī** Henūz ḫāme-i fikrüm nidāya başlamadı	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Feʿilātü* *Mefāʿīlü* *Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 452.
160a	**Ṣabrī** Ve lehu	272	Ḳoçmaz o servi ʿāşıḳ olan pīrehen gibi Bir göŋlek ile ḳalmayıcaḳ yāsemen gibi	Her dem bahār-ı hüsnün ider nāzükāne vaṣf Bir bülbülüŋ de **Ṣabrī**-i nāzük-süḫan gibi	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 458.
160a	**Ṣabrī** Ve lehu	273	Bülbül ṭaġıtdı naḳd-i sirişk-i sürūrını Güller de ṣatdı ṣavdı metāʿ-ı ġurūrını	**Ṣabrī** devātum üzre degül kilk-i ḫoş-niṣār Cāy eyledi Kelīm-i süḫan feyż Tūr'ını	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 445.
160b	**Ṣabrī** Ve lehu	274	Meded sāḳī vücūdum rāh-ı ġamda nā-tüvān oldı Ġubār-ı tevbe dāmān-ı dile kūh-ı girān oldı	Yine **Ṣabrī** ḫurūş-ı maʿnī-i rengīn ile tabʿum Sarāy-ı naẓma bir fevvāre-i ṣahbā-feşān oldı	Gazel / 7	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 450-451.
160b	**Ṣabrī** Ve lehu	275	Ne aġlardı gözüm yaşın silen dāmānuŋ olsaydı Ne ġam yirdi ser-i kūyuŋda dil mihmānuŋ olsaydı	Yine genc-i viṣāl-i yār açılmazdı saŋa **Ṣabrī** Eger cismüŋde her bir mū ʿazīmet-ḫᵛānuŋ olsaydı	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 450.
160b	**Ṣabrī** Ve lehu	276	Mest-i ʿaşḳuz cām-ı ʿālem-gīre ḥācet ḳalmadı ʿAḳlı başdan ṣavmaġa tedbīre ḥācet ḳalmadı	İtdi **Ṣabrī** şuʿle-i āhuŋ dil-i aġyāra kār Nevk-i peykān-ı ḳażā teʾsīre ḥācet ḳalmadı	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 449.
160b	**Ṣabrī** Ve lehu	277	ʿĀşıḳa iḳbāl gāhī gül gibi rū gösterür Gāh olur dilber yüzinden çīn-i ebrū gösterür	Şāhid-i gül cūyda ʿaksin nümāyān itmede Bir perīdür āb içinde ṣanki pehlū gösterür	Gazel / 2	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 463.

161a	Ġazeliyyāt-ı **Ḫ^{v}āher-zāde Rıżāyī ʿAlī** Efendi	278	Cebīnin māha teşbīh eyledükçe ey dil-i şeydā Ne ḥāletdür ki anda niçe māh-ı nev olur peydā	**Rıżāyī** ḫaylī zīnet virdi ḥaṭṭ laʿl-i leb-i yāre Kenār-ı cāma gūya yazdılar bir maṭlaʿ-i garrā	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.109.
161a	**Rıżāyī** Ve lehu	279	O ḫurde-ḫāl-i ʿiẕār u o zülf-i ġāliyesā Birisi şām-ı viṣāl u biri şeb-i yeldā	**Rıżāyī** şiʿrüŋe hep oldı ehl-i dil meftūn Felekde ancaḳ olur ḥaḳ budur ki ḥüsn-i edā	Gazel / 5	*Mefāʿılün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.111.
161a	**Rıżāyī** Ve lehu	280	Ehl-i maḳāle gerçi ḫaṭīb oldı ʿandelīb Maʿnāda ehl-i ḥāle velī ġonçedür ḫaṭīb	Virdi **Rıżāyī** şiʿrüŋe ḥakkā ki iʿtibār Elfāż-ı āşnā-ile her maʿnā-i ġarīb	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.114.
161a	**Rıżāyī** Ve lehu	281	Ġayra idemez ʿāşıḳ-ı bī-çāre şikāyet Senden saŋa ey dilberi meh-pāre şikāyet	Derd-i dili aġyāra açılsun mı **Rıżāyī** Hīç bülbüle düşsün mi ide ḫāra şikāyet	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.122.
161b	**Rıżāyī** Lehu	282	Ṭūṭīye dönüp sāġar-ı raḫşān-ı ḫarābāt Güya ki ḳafesdür aŋa vīrān-ı ḫarābāt	Peymāne-i **Rıżāyī** ola bir şemʿ-i hidāyet İrse nefes-i himmet-i pīrān-ı ḫarābāt	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*'nda yoktur.
161b	**Rıżāyī** Ve lehu	283	İdelüm biz teveccüh-i cāvīd Der-i yār oldı ḳıblegāh-ı ümīd	Tāze ṭarḥ-ı efkenüz **Rıżāyī** biz Ṭarz-ı aʿcāma itmezüz taḳlīd	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Mefāʿīlün* *Feʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.127.
161b	**Rıżāyī** Ve lehu	284	Çīn-i cebīn ile seḥerī yār olup be-dīd Ḳalmış ṣabāḥa didi görenler hilāl-i ʿīd	Naḫl-i emelden ummayalum biz de bir murād Hīç bārver olur mı **Rıżāyī** nihāl-i bīd	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.128.

161b	**Rıżāyī** Ve lehu	285	Olmış o perī-çihre hevādan müteʾeṣṣir Berg-i gül olur bād-ı ṣabādan müteʾeṣṣir	Bir āh-ı derūn çekmiş-idük gerçi **Rıżāyī** Olmış o perī-çihre hevādan müteʾeṣṣir	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.158.
161b	**Rıżāyī** Ve lehu	286	Gerçi kim ʿuşşāḳa ḫūbānuŋ sitem vādīsidür Sen mürüvvet ḳıl şehā vādī kerem vādīsidür	Ey **Rıżāyī** reşk iderlerse n'ola yārān-ı Rūm Şiʿrimüz ṭarz-ı ʿAcem'dür Muḥteşem vādīsidür	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.163.
162a	**Rıżāyī** Ve lehu	287	Rūm'a Hindū-yı ḫaṭı ʿanber-i sārā getürür Çīn'den zülf-i siyeh nāfe-i zībā getürür	Ey **Rıżāyī** ġam-ı ʿaşḳa nice şükr itmeyelüm Çeşme-i çeşmimüze āb-ı muṣaffā getürür	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.164.
162a	**Rıżāyī** Ve lehu	288	Bulmış yerin cemāl-i melāḥat yirindedür Esbāb-ı ḫüsni kāmil ü devlet yirindedür	Ḳalduŋsa künc-i ġamda **Rıżāyī** ʿaceb degül Ehl-i kemāl ü dānişe raġbet yirindedür	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.165.
162a	**Rıżāyī** Ve lehu	289	Cām u ḥabāb-ı meclis-i şāhāne ḳurdılar Cem ḫaymesini ṣaḥn-ı gülistāna ḳurdılar	Eṭrāfın aldı şāḫ-ı gülüŋ bülbülān-ı bāġ Bir taḫtdur **Rıżāyī** Süleymān'a ḳurdılar	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.168.
162a	**Rıżāyī** Ve lehu	290	Gül mevsīmidür gerçi dil āzāde degüldür Esbāb-ı ṭarab n'eyleyem āmāde degüldür	Bu naẓma ilüŋ beŋzemez eşʿārı **Rıżāyī** Pür maʿnī-i rengīn ise de sāde degüldür	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.149.
162b	**Rıżāyī** Ve lehu	291	Devrān ki cāna ṭīġ-i cefāyı yitişdürür Sāḳī şarāb-ı rūḫ-fezāyı yitişdürür	Dilde maḥabbetin ne ḳadar eylesem nihān Ol serv-i ḳadde nāle **Rıżāyi** yitişdürür	Gazel / 7	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.167.

162b	**Rıżāyī** Ve lehu	292	Ser-tābe-pāy dāġ-ı ciger-sūz-i ḥasretüz İḥrām-ı der ber-i ʿArafāt-ı maḥabbetüz	ʿaşḳ āteşi **Rıżāyī** bizüm başımuzdadur Mānend-i şemʿ-i encümen-efrūz-ı miḥnetüz	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.200.
162b	**Rıżāyī** Ve lehu	293	Mürīd-i mey-fürūşuz eski taḳṣīre peşīmānuz Hele bir tekye-i gülşende şimdi ṣubḥa gerdānuz	Göŋül geh zülfine māʾil olur geh kākül-i yāre **Rıżāyī** ḳurtuluş yoḳ ġuṣṣadan ḫāṭır perīşānuz	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.197.
162b	**Rıżāyī** Ve lehu	294	Her şeb şarāb-ı nāb-ıla pürdür ayāġımuz Ḥācet ḳomadı şemʿe bizüm şeb-çerāġımuz	Çözse Rıżāyī sünbül-i zülfin o gül-ʿiẕār Būy-ı bahār itse muʿaṭṭar dimāġımuz	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.202.
163a	**Rıżāyī** Ve lehu	295	Ümmīd-i vefāyla geçüp ṣubḥ u meşāmuz Cevr eylemege başladı bu mıydı recāmuz	Bu eşk-i terüŋ menbaʿı ser-çeşme-i cāndur Pāk olsa **Rıżāyī** n'ola maẕmūn-ı edāmuz	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.203.
163a	**Rıżāyī** Ve lehu	296	Ḫāk isek de ṭavaf-ı kūy-ı dil-rübādan ḳalmazuz Geşt-i kūy-ı yārda bād-ı ṣabādan ḳalmazuz	Ey **Rıżāyī** bildüginden ḳalmasun ʿālim geçen Ṭaʿn-ı nādān-ile şiʿr-i dil-güşādan ḳalmazuz	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.199.
163a	**Rıżāyī** Ve lehu	297	Cenneti vaṣf eyleyüp zemm eyleme mey-ḫānemüz Virmezüz vāʿiẕ behişte kūşe-i vīrānemüz	Ey **Rıżāyī** cānuma geldükçe miḥnet-i ġam gelür Belki āzurde ola pek tengdür ġam-ḫānemüz	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.205.
163a	**Rıżāyī** Ve lehu	298	Dilber bizümle nūş-ı ṣahbā-yı nāba gelmez Yārān-ile görüşmez bezm-i şarāba gelmez	Cānı yirine gelmez ʿāşıḳlaruŋ **Rıżāyī** Lüṭfından ol melek-rū tā cāma ḫᵛāba gelmez	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.198.

163b	**Rıżāyī** Ve lehu	299	Birḳaç gün oldı baŋa ol dil-sitān görinmez Şimdi gözüme ey dil cān u cihān görinmez	Ḥālüm mükedder oldı ġāyet de ey **Rıżāyī** Naḳd-i revānum oldı şimdi miyān görinmez	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.204.
163b	**Rıżāyī** Ve lehu	300	Viṣāl-i ḫāk-i der-i dil-rūbāya muntaẓıruz Reh-i ṭalebde ġubāruz rıżāya muntaẓıruz	**Rıżāyī** ṭabʿ-ı güher-zā teveccüh eyleyicek Didi maʿānī-i ġaybı edāya muntaẓıruz	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.206.
163b	**Rıżāyī** Ve lehu	301	Ol müşk-bū ġazālı gördüm ḫaṭ-āver olmış Faṣl-ı bahārdur şeb rūza ber-ā-ber olmış	Yarüŋ ruḫı **Rıżāyī** meyden olup ʿırḳ-rīz Ruḫsāreler ḳızarmış berg-i gül-i ter olmış	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.212.
164b	**Rıżāyī** Ve lehu	302	Ol çeşm-i ḫᵛābnāk olaldan ḳarīn-i şemʿ Gitdükçe nāzük olmada āh u enīn-i şemʿ	Yād eyledi **Rıżāyī** meger vaṣf-ı rūyini Gitdükçe ẓāhir olmada çīn-i cebīn-i şemʿ	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.217.
164a	**Riyāżī** Efendi el-merḥūm	303	Yār müstaġnī-i velī ʿuşşāḳa nāz itmek de güç Dil-pesend nāz olur ʿarż-ı niyāz itmek de güç	Ey **Riyāżī** ġamzesi tīr-i każā-i teʾsīrdür Ḳarşu ṭurmaḳ müşkil ammā iḫtirāz itmek de güç	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	-
164a	**Riyāżī** Ve lehu	304	Birbirine olsa rindānuŋ ʿaceb mi ḫilḳati Bir şarābuŋ rengidür bir bādenüŋ keyfiyyeti	Özge tīr-endāz-ı maʿnādur **Riyāżī** tabʿımuz Kim baḳınmaz ṭabla-i ʿAṭṭārı şaṣt-ı himmeti	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	-
164a	**Ġanī-zāde Nādirī** Efendi *el-merḥūm*	305	Ol ẓālimüŋ ʿaceb sitem-i bī-girānı var Līkin beyāna güşte-i ʿaşḳuŋ ne cānı var	Yüz ṭutdı aŋa her atılan nāvek-i cefā Beŋzer ki **Nādirī**'de maḥabbet nişānı var	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Numan KÜLEKÇİ**, *Gani-zade Nadirî Divanı*. s. 238.

164a	ʿAzīz Efendi-zāde **Bahāyī** *el-merḥūm*	306	Ruḫsār-ı yārda ḫaṭ-ı ʿanber-şiken biter İʿcāz-ı ḥüsndür ki gül üzre çemen biter	Ser-sebz [ü] ḫurrem itdi cihānı besīm-i lüṭf Bilmem **Bahāyī** toḫm-ı ümīdüm ḳaçan biter	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Erdoğan ULUDAĞ**, *Şeyhülislam Bahayî Divanı.* s. 68.
164b	**Bahāyī** Ve lehu	307	Mübtelā-yı ʿaşḳ o resme derdnāk olmaḳ gerek Kim dem-i cān-baḫş-ı ʿĪsī'den helāk olmaḳ gerek	Defter-i şiʿr olmaġa mānend-i naḫlistān-ı Ṭūr Ey **Bahāyī** söz bu resme sūznāk olmaḳ gerek	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Erdoğan ULUDAĞ**, *Şeyhülislam Bahayî Divanı.* s. 79.
164b	**Bahāyī** Ve lehu	308	Dil-i pür-dāġa sūz-i derd-i ʿaşḳuŋ tāze dāġ oldı Baŋa şimdi maḥabbet ʿālemi ṭaġ üsti bāġ oldı	Mükerrer eylesünler sükker-i şükr-i şehān-şāhı Melekler kim bu nā-ḫoş būdan āsūde dimāġ oldı	Gazel / 8	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Erdoğan ULUDAĞ**, *Şeyhülislam Bahayî Divanı.* s. 103.
164b	**Bahāyī** Ve lehu	309	Dil-i pür-āteş-i ʿuşşāḳdur çünkim ḫārīdārı N'ola ol Yūsuf-ı ḥüsnüŋ olursa germ bazārı	Ruḫ-ı gülfām u laʿl-i sükkerīnin vaṣf ider dā'im **Bahāyī**'nüŋ n'ola rengīn ü şīrīn olsa güftārı	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Erdoğan ULUDAĞ**, *Şeyhülislam Bahayî Divanı.* s. 101.
165a	**Bahāyī** Ve lehu	310	Dilümde bulmadı cāy-ı ḳarār cūy-ı ümīd Gülüp açılmadı mānend-i ġonçe rūy-ı ümīd	**Bahāyī** ġam yime çevgān-ı āhuŋ anı ḳapar Kıbāb-ı çarḫa da āvīze olsa gūy-ı ümīd	Gazel / 6	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Erdoğan ULUDAĞ**, *Şeyhülislam Bahayî Divanı.* s. 64.
165a	**Bahāyī** Ve lehu	311	Diyār-ı ʿaşḳuŋ alınmaz ḥaḳīḳat-i ḫaberi Meger ki ola semender ḥamām-ı nāme-beri	Ḫayāl-i cām-ı ṣafā uġramaz o ḫāṭıra kim Hezār ḫırmen-i āteşden olsa reh-güẕeri	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Erdoğan ULUDAĞ**, *Şeyhülislam Bahayî Divanı.* s. 98.
165a	**Bahāyī** Ve lehu	312	Sözüm o ḫurde ḫaṭ-ı müşkbār vaṣfında Daḳīḳa baḫş-ı ṣabādur bahār vaṣfında	Revā budur varaḳ-ı gülde yazıla süḫanuŋ **Bahāyī**'yā ḫaṭ-ı sebz-i ʿiẕār vaṣfında	Gazel / 6	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Erdoğan ULUDAĞ**, *Şeyhülislam Bahayî Divanı.* s. 93.

165a	**Bahāyī** Ve lehu	313	Nükhet-i zülfi ki bir şeb ola mihmān-ı nesīm Yeŋiden rūḥ bula ḳālib-i bī-cān-ı nesīm	Ey **Bahāyī** dil-i bülbülde ḳomışdur sūzın Gülşene tāb veren āteş-i pinhān-ı nesīm	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Erdoğan ULUDAĞ**, *Şeyhülislam Bahayî Divanı*. s. 88.
165b	**Cevrī** Çelebī el-merḥūm	314	Biz nükte-i sırr-ı ʿaşḳa gūşuz Ḫāmūş-ı zebān u rāz-pūşuz	**Cevrī** gibi rind-i ṭurfe-ṭavruz Ne ehl-i riyā ne bāde-nūşuz	Gazel / 7	*Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 220.
165b	**Cevrī** Ve lehu	315	Gözümde āb degül cūybār-ı ḥasretdür Tenümde şerḥa degül reh-güẕār-ı ḥasretdür	ʿAceb mi dāmen-i dil çāk çāk ise **Cevrī** Biten bu bāġda hemvāre ḫār-ı ḥasretdür	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 193.
165b	**Cevrī** Ve lehu	316	İden dünyāyı ʿāşıḳ dil-firībāne nigāhıdur O fettānuŋ belā-yı ʿaşḳı bir bikr-i ilāhīdür	Dil-i **Cevrī** ki çeşm-i mestine mey-ḫāne olmışdur Ḥarīm-i pāki ʿaḳl-ı Pārsā'nuŋ secdegāhıdur	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 204.
166a	**Cevrī** Ve lehu	317	Göŋül ki beste-i dām-ı hevā-yı zülfüŋdür Ümīd-i mertebe-i ḫāk-i pāy-ı zülfüŋdür	ʿAceb midür dil-i **Cevrī** düşerse ʿuḳdelere Esīr-i miḥnet-i bend-i belā-yı zülfüŋdür	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 200.
166a	**Cevrī** Ve lehu	318	Leb-i nūşīn degül çeşme-i cān ancaḳ bu Mevrīd-i ārzū-yı teşne-lebān ancaḳ bu	Gevher-efşānlıġ ider vaṣf-ı lebüŋde **Cevrī** Āferīn ṭabʿına gencīne vü kān ancaḳ bu	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 257.
166a	**Cevrī** Ve lehu	319	Rāżıyam devrān beni bir laḥẓa ḫandān itmesün Tek ġubār-ı ġuṣṣa-i dehr-ile ḥayrān itmesün	Her ne miḥnet çekdürürse rāżıyam **Cevrī** felek Tek hemān minnet-keş-i iḥsān-ı nādān itmesün	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 249.

166a	**Cevrî** Ve lehu	320	Gösterürse yüzini şāhid-i ümmīd bize Cānı ḳurbān iderüz ol gün ʿīd olur bize	Sözde **Cevrî** gibi üstād-ı müsellem-revişüz İdemez kimse bu taʿbīr ile taḳlīd bize	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Hüseyin AYAN,** *Cevrî Divanı*. s. 262.
166b	**Nāʾilî** Efendi el-merḥūm	321	Sürūd-ı bezm-i vişāli fiġān u āha degiş Ṣafā-yı vuṣlatı bir āşinā nigāha degiş	Sefîd-kārî-i çeşm-i ümīd-i **Nāʾilî'**yā Telāfî-i sitem-i baḫt-ı rū-siyāha degiş	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 405-406.
166b	**Nāʾilî** Ve lehu	322	Meclis-ārā-yı ḳıyāmet rind-i ʿāli-meşrebüz Yār ile zānū-be-zānū cāmla leb-ber-lebüz	Nüsḫa-i rāz-ı mezāyā-yı każāyuz **Nāʾilî** Pīş-i eṭfāl-i hevesde gerçi levḥ-i mektebüz	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 376-377.
166b	**Nāʾilî** Ve lehu	323	Ḳan aġlamadur ʿādet-i dīrīne-i ʿāşıḳ Hūnābe-i dildür mey-i dūşīne-i ʿāşıḳ	Olmazsa eger **Nāʾilî**-i ḫaste-dil efsūs Pīrāye-i vuṣlat ġam-ı peşīne-i ʿāşıḳ	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 422-423.
166b	**Nāʾilî** Ve lehu	324	Dād-ḫᵛāh-ı vuṣlat olsaḳ baḫt düşmendür bize Deşt-peymā-yı ġam olsaḳ āh reh-zendür bize	Ṣāf-ṭīnet mihr-i ʿālem-tāb-ı ʿaşḳuz **Nāʾilî** Cevher-i āyīne-i taḥḳīḳ-i rūşendür bize	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 269.
166b	**Nāʾilî** Ve lehu	325	Felekler bāz-gūn maḫmūrlar mestāne olmaz mı Biraz defʿ-i keder ḳılsa bu nüh peymāne olmaz mı	Yiter neşr-i zülāl feyż-ı nuṭḳ itdüŋ dehānuŋdan Kudüret virmeseŋ ey **Nāʾilî** yārāne olmaz mı	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 558-559.
167a	**Nābī** Efendi	326	İtdi hem-reng ṣabā gülşeni mey-ḫāne ile Germ-ḫūn oldı gül-i ter yine peymāne ile	**Nābī**'yā terk-i ḫıred vāsıṭa-i rāḥat imiş Ḳatı çoḳ meşveret itdüm dil-i divāne ile	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı.* s. 941-942.

167a	**Nābī** Ve lehu	327	Bezm-i ṣafāya sāġar-ı ṣahbā gelür gider Güya ki cezr ü medd ile deryā gelür gider	Bir gün dimez o şūḫ ki āyā murādı ne Çoḳdan bu kūya **Nābī**-i şeydā gelür gider	Gazel / 6	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 554.
167a	**Ṭarzī** *el-merḥūm*	328	ʿĀşıḳ gözedür urmaġa hep tīr-i nigāhı Sen ṣaḳla ḫaṭādan o cefā-keşi İlāhī	**Ṭarzī** göresin reşk ideler tevbe-perestān Ol mücrime kim mestī-i ʿaşḳ ola günāhı	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	-
167b	**Ṭarzī** Ve lehu	329	Bir nigāh-ı nīm-mest-i fitne-engīz eyledüŋ N'eyledüŋ ẓālim şikest-i cām-ı perhīz eyledüŋ	Ablaḳ-ı mevzūn-ḫırām-ı kilk ile **Ṭarzī** yine Ser-zemīn-i şiʿri cevlāngāh-ı şeb-dīz eyledüŋ	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	-
167b	**Niṣārī** *el-merḥūm*	330	Füsūn-ı nāz kim īcād-ı çeşm-i ʿaşḳ-ı ḫᵛāhuŋdur Kirişme-ḫūy-ı ġamzeŋ fitne-muʿtād-ı nigāhuŋdur	ʿAceb mi ger **Niṣārī** ārzūmend-i viṣāl olsa Sezāvār-ı nigāh-ı iltifāt-ı gāh-gāhuŋdur	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Nagihan ÇAĞLAYAN**, Nisarî Divanı'nda yoktur.
167b	**Ṭıflī** Çelebī *el-merḥūm*	331	Derdüme ṣanma yārdur bāʿiṣ Hep dil-i bī-ḳarārdur bāʿiṣ	Çāk dāmān-ı Yūsufʾa **Ṭıflī** Ceẕbe-i ʿaşḳ-ı yārdur bāʿiṣ	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	-
167b	**Riyāżī** Efendi *el-merḥūm*	332	İçmeden bāde seni derd-i ḫumārun çekerüz Güle irmez elimüz zaḫmet-i ḫārın çekerüz	Kühl-i ḫāk-i ḳademin çeşmine çekmiş aġyār Ey **Riyāżī** biz anuŋ bunda ġubārın çekerüz	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	-
168a	Terkīb-i bend-i **Nāzī** Çelebī	333	Ey meh-i şuʿle fürūz-ı şeb-i nār-ı aġyār Berḳ-i āteş-fiken-i ḫırmen-i ṣabr-ı dil-i zār Oldı şād-āb nem-i lüṭfüŋ ile her ḫes u ḫār Ḫār-ḫār-ı sitemüŋ itdi dil-zārı figār Dem-i şemşīr-i ġam-ı hecr-ile ṣad-çāk	Benüm ol **Nāzī**-i elmās-süḫan kim her dem Ḥükm-i tīġi ider icrā-yı ser-destümde ḳalem Vaṣf-ı aʿdā-yı ḥased-pīşeyi taḥrīr itsem	Terkîb-i bend / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	-

			oldum Küşte-i ġamze-i merdüm-keş-i bī-bāk oldum	Nevk-i kilkümde olur dūde-i liʿāb-ı erḳam Mertebe-i şānumı gör gevher-i güftārumdan İltifāt eyle şaḳın ṭabʿ-ı şererbārumdan			
168a	**Nāzī** Ve lehu	334	Mest-i şevḳüz bezmimüz yād olsa dünyā reşk ider Curʿa-i şahbāmuza Cemşīd u Dārā reşk ider	Ṭabʿuŋa virsem n'ola **Nāzī** behişt-i maʿnevī Nev-ʿarūs fikrüŋi seyr itse ḥūrī reşk ider	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	-
168a	**Ālī** Efendi *el-merḥūm*	335	Nigeh-i ser-mest-i nāz u ġamze-i ḫūn-ḫᵛār āşüfte Kemend-i zülf ü derhem-i ṭurre-i ṭarrār āşüfte	ʿAceb mi olsa reşk laʿl ü rūḫsārından ey **Ālī** Cebīn-i ġonçe perçīn u dil-i gülzār āşüfte	Gazel / 6	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Zülfü GÜLER**, *Edirneli ʻÂlî Divanı*. s. 199.
168b	**Ẓuḥūrī** Efendi	336	Ġamze-i ḫūn-rīzüŋe sāḳī şarāb-ı ʿişve vir Nā-tüvān ḫaste-i dildür āb u tāb-ı ʿişve vir	Sīnesin ḳılsun **Ẓuḥūrī** ḫançeristān-ı cefā Ġamze-i ḫūn-rīzüŋe sāḳī şarāb-ı ʿişve vir	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Asiye KAHRAMAN**, *İshak-zāde Zuhurî Divanı*. s. 141.
168b	**Yaḥyā** Efendi *el-merḥūm*	337	Ġonçeyi servi saŋa teşbīh ider her bī-edeb Hep sükūtuŋla sükūnuŋdur aŋa cānā sebeb	Vaḳt-i gül sāḳī-i gül-ruḫ gül gibi tabʿ-ı laṭīf Senden ey **Yaḥyā** mey-i gül-gūna istiġnā ʿaceb	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Hasan KAVRUK**, *Şeyhülislam Yahya Divanı*. s. 41.
168b	**Yaḥyā** Ve lehu	338	Ey zülf-i ḫam-ender-ḫamı ḳıllāb-ı maḥabbet Hep saŋa çeḳildi dil-i erbāb-ı maḥabbet	**Yaḥyā** ḥarem-i ʿaşḳa girerse n'ola bī-bāk Meftūḥdur erbāb-ı dile bāb-ı maḥabbet	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Hasan KAVRUK**, *Şeyhülislam Yahya Divanı*. s. 55.
169a	**Yaḥyā** Ve lehu *raḥimehu'll āh*	339	Cān-baḫş ṣadāŋ-ile bize feyż-i ḥayāt it Bülbül ne ġamuŋ var ne ṭurursun neġamāt it	Evrāḳ-ı sipihri ḳarala her gice **Yaḥyā** Āh-ı dil-i sevdā-zedeyi kilk ü devāt it	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Hasan KAVRUK**, *Şeyhülislam Yahya Divanı*. s. 49.

169a	Meṭāliʿ u müfredāt [**Nevʿī**]	340	Eḥibbā muntaẓır meclis müheyyā Seni gözler dü-çeşm-i cām-ı ṣahbā	-	Matla’	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Feʿūlün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev’î Divanı*. s. 237.
169a	[**Nābī**]	341	Miṣāl-i Kaʿbe eyā nūr-ı dīde-i uşşāḳ Gören cemālüŋi müştāḳ görmeyen müştāḳ	-	Matla’	*Mefāʿīlün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Muhammed Muhsin KALKIŞIM**, *Nabi’nin Tuhfetü’l-Harameyn’i*. s. 32.
169a	[**Ḫayālī Beg**]	342	Şikāyet ḳılma ẓülmünden naẓar ḳıl ol ḫaṭ u ḫāle Ki bitmez bu çemende ḫārsuz gül dāġsuz lāle	-	Matla’	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Ali Nihat TARLAN**, *Hayalî Bey Divanı*. s. 488.
169a	Ḳınalı-zāde **Kirāmī**	343	Nice meyl itmesünler yaz u ḳış cām-ı mey-i ala Odur bir dūdsuz od ḫārsuz gül dāġsuz lāle	-	Matla’	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	-
169a	Ḳınalı-zāde **Kirāmī** lehu	344	Terk-i ser itdi göŋül ḳoçmaġ-içün sīm-i tenüŋ Bāşdan geçmese ḳoçmazdı seni pīrehenüŋ	-	Matla’	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	-
169a	**Ṣabrī**	345	Ḫarc idüp sīm u zeri naḳd ideyin pīreheni Pīrehensüz ḳoçayın tek ben o nāzük-bedeni	-	Matla’	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, **Hasan KASIR**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*’nda yoktur.
169a	**Ṣabrī** Ve lehu [**Revānī**]	346	Ey hilāl eyleme ebrū-yı nigār-ile cidāl Ṭırnaġın kesse olur niçe senüŋ gibi hilāl	-	Matla’	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Ziya AVŞAR**, *Revanî Divanı*. s. 61.

169a	**Nevʿī** Efendi	347	-	Ḫarābāt ehline rūz-ı ḥisābı aŋma ey vāʿiẓ Bizüm hergiz bu varlıḳ defterinde adımuz yoḳdur	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev'î Divanı*'nda yoktur.
169a	**Ümīdī**	348	Ḫarābāt ehline rūz-ı ḥisābı aŋma ey vāʿiẓ Bizüm hergiz bu varlıḳ defterinde adımuz yoḳdur	-	Matla'	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Muhammed SELVİ**, *Ümidî Divanı*. s. 170.
169a	**Maḳālī**	349	Zülfüŋden istedi kese bir ʿanberīn telī Miḳrāż şındı ditredi meşşāṭanuŋ eli	-	Matla'	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	-
169a	**Maḳālī** Ve lehu	350	ʿĀşıḳa terk-i ġam laʿl-leb-i dildār güç Meyden erbāb-ı ḫarābāt itmek istiġfār güç	-	Matla'	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	-
169a	**Maḳālī**	351	-	Ḳande bir Yūsuf-ı gül-çihre görürse alınur Ḳorḳaram göŋlümi gönderem ki bazārlıġa	Müfred	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	-
169a	**Maḳālī**	352	Didüm görince ʿārıż-ı Seyyīd Muḥammed'i Bāġ-ı siyādetüŋ gül-i Āl-i ser-āmedī	-	Matla'	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	-
169b	**Maḳālī**	353	Ele āyīne alup ṭalʿatuŋ ayına baḳın Baŋa ey bī-meyl ammā ki raḳīb olma şaḳın	-	Matla'	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	-

169b	**Bāḳī** Efendi	354	-	Zinhār eline āyīne virmeŋ o kāfirüŋ Zīrā görince ṣūretini büt-perest olur	Müfred	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Sabahattin KÜÇÜK**, Bakî Divanı. s. 160.
169b	**ʿAzmī-zāde Ḥāletī**	355	Aġzına aldı tütün lūlesin ol ḥūr-liḳā Çeşme-i Kevṣer'e bir lūle ḳodılar güya	-	Matla'	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Bayram Ali KAYA**, *Azmî-zade Haletî Divanı*. s. 312.
169b	**ʿAzmī-zāde Ḥāletī** Lehu	356	Lūlenüŋ lüṭfını olur mı mecāl inkāra Böyle bir vāsıṭa yoḳ būs-ı leb-i dildāra	-	Matla'	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Bayram Ali KAYA**, *Azmî-zade Haletî Divanı*'nda yoktur.
169b	**ʿAzmī-zāde Ḥāletī**	357	Ey şaḥne-i ʿaşḳ var zülüfine ilet Ben ʿāşıḳı kim ġāyet-i āmāli budur	Ammā ki disün o gice dellāl-ı ḳażā Hercāyīye ʿāşıḳ olanuŋ ḥāli budur	Ruba'î	*Ahreb*	**Cevat YERDELEN**, *Azmî-zade Haletî Ruba'îleri*. s. 149.
169b	**ʿAzmī-zāde Ḥāletī** Ve lehu	358	Nāyuŋda bilmezin ne ḳomış muṭrıbā Ḫudā Āteş çıḳar içine anuŋ her giren hevā	-	Matla'	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Bayram Ali KAYA**, *Azmî-zade Haletî Divanı*. s. 310.
169b	**Necātī Beg [Eṣīrī]**	359	Sensüz ey ruḫları gül lebleri mey Ḳamış işkencesidür ʿāşıḳa ney	-	Matla'	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Ali Nihat TARLAN**, *Necatî Bey Divanı*'nda yoktur. **Nazmi ÖZEROL**. Şeyhülislâm Yahyâ Tevfik Efendi'nin "Müntehab" adlı Şiir Mecmû'ası. s. 354.

169b	**Faṣīḥ**	360	Egerçi naġme-tekrārında muṭrib sende ʿālem var Maḥabbet ʿālemin yād eyler ammā neyde bir dem var	-	Matla’	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*’nda yoktur.
169b	**Faṣīḥ** Lehu	361	Mīve-i būsesi yoḳ līk ʿaceb dil-cūdur Gūyiyā ruḫları ḳatmer gül-i şeftālūdür	-	Matla’	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*’nda yoktur.
169b	**Faṣīḥ** Lehu	362	Zer ḫarc ider ol kim ʿārıżı būs-ı lebidür Şeftālūsi ol ḳaddi nihāluŋ ẕehebidür	-	Matla’	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*’nda yoktur.
169b	**Nevʿī** Efendi	363	Başı irişdi göge rifʿatle her dünuŋ Ḥaḳ budur kim ḳatı alçaḳlığı var gerdünuŋ	-	Matla’	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev’î Divanı*. s. 236.
169b	**Himmet Efendi-zāde** [ʿ**Abdī**]	364	-	Başı irişdi göge rifʿatle her dünuŋ Ḥaḳ budur kim ḳatı alçaḳlığı var gerdünuŋ	Müfred	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Abdülmecit İSLAMOĞLU**, *Himmet-zade Abdullah (Abdî) Divanı*’nda yoktur.
169b	Ġazeliyyāt-ı **Neşāṭī** el-Mevlevī	365	Gülden derūn-ı lāleye düşdükçe gāh tāb Güya be-dīd olur çeh-i Naḫşeb’de māh-tāb	Dil-sūz nālelerle **Neşāṭī** gibi yine Bülbül cihāna ṣalmada her ṣubḥgāh tāb	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 132.
169b	**Neşāṭī** Ve lehu	366	Ṣalduḳça şebde meşʿale-i lāle gāh tāb Eyler fürūġı bezm-i güli reşk-i māh-tāb	Gördüm **Neşāṭī**’yā gice āṣār-ı sūzişin Ṣalmış sipihre ḥasretle sūz-i āh tāb	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 132-133.

170a	**Neşāṭī** Ve lehu	367	İçdükçe mey-i nāzı o çeşm-i siyeh-i mest Bir āfet olur ʿāleme her bir nigeh-i mest	Bilmem nice olur ḥāl **Neşāṭī** bir olursa Ol ġamze-i pür-fitne ile ol nigeh-i mest	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 134.
170a	**Neşāṭī** Ve lehu	368	Ṣabādan kim ola gīsū-yı dilver rāstgāhı geç Olur ḥāl-i dil-i ʿuşşāḳ yek-ser rāstgāhı geç	Ṣabādan kim ola gīsū-yı dilver rāstgāhı geç Olur ḥāl-i dil-i ʿuşşāḳ yek-ser rāstgāhı geç	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 135.
170a	**Neşāṭī** Ve lehu	369	Bī-ṣafā-yı ʿaşḳ olup bī-derd-i yār olmaḳ da güç Bir sitem-ker āfetüŋ cevriyle zār olmaḳ da güç	Gerçi yoḳ ṭāḳat **Neşāṭī** seyr-i didār itmege Kūşe-gīr-i ḥasret-i dīdār-ı yār olmaḳ da güç	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 135-136.
170b	**Neşāṭī** Ve lehu	370	Ruḫsāruŋ üzre zülfüŋ pür-piç u tāb göster Çün hāle her ḫamında bir māh-tāb göster	Vaṣf-ı ḫaṭında ṭarḥ it bir nev-ġazel **Neşāṭī** Yārāna naḳş-ı siḥri ber-rūy-ı āb göster	Gazel / 7	*Mefʿūlü* *Fāʿilātün* *Mefʿūlü* *Fāʿilātün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 137.
170b	**Neşāṭī** Ve lehu	371	Āvāre dil ki kendü gibi bī-karār arar Rāz-ı derūnın açmaġa bir ġam-güsār arar	Divānçe-i derūnda **Neşāṭī** ṣafāyıla Vaṣf-ı lebüŋde bir gazel-i ābdār arar	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 137-138.
170b	**Neşāṭī** Ve lehu	372	Mihrüŋ ki ḫum-ı çarḫ gibi cāmı tehīdür Māhuŋ mezeden sofra-i inʿāmı tehīdür	Bezminde **Neşāṭī** meze yoḳ tīre-dilānuŋ Meyden ḳadeḥ-i lāle gibi cāmı tehīdür	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 139.
170b	**Neşāṭī** Ve lehu	373	Cilvegāh-ı nāza kim ol āfet-i meh-rū çıḳar Her ṭarafdan evc-i çarḫa şevḳle biŋ hū çıḳar	Demdür ey kilk-i **Neşāṭī** şevḳle ġavvāṣ olup Zīb-baḫş ol baḥr-i maʿnādan yine lūʾlū çıḳar	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 139-140.

171a	**Neşāṭī** Ve lehu	374	Bezm-i çemende ẕevḳe sebeb ney mi cū mıdur Ḫūnīn terānelerle gelū-yı sebū mıdur	Bī-tābī-i dimāġa sebeb hep **Neşāṭī**ya Būy-ı zükām-rīz-i gül-i ārzū mıdur	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 140.
171a	**Neşāṭī** Ve lehu	375	Lüṭf-ı güftārında ḥayrān ol dehānın kim bilür Çün kemer pür piç ü tāb olma miyānın kim bilür	Söz **Neşāṭī** böyle ḫoş-tābʿāne bī-pervā gerek Şāʿirüñ iʿcāzla siḥr-i beyānın kim bilür	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 140-141.
171a	**Neşāṭī** Ve lehu	376	Feryād-ı dil ki sīne-i ġam-ḫ^{v}ārdan gelür Bir nāledür ki ol pes-i dīvārdan gelür	Kālā-yı ṣabrı ġāret iden düzd-i ġamzedür Ṣorsaŋ **Neşāṭī**yā yine inkārdan gelür	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 141.
171a	**Neşāṭī** Ve lehu	377	Meclise sāḳī-i gül-çihre ki cām-āver olur Rūḫ-ı Cem'den dil-i rindāna peyām-āver olur	Kām-ı dünyāyı **Neşāṭī** gibi nā-çīz gören Devlet-i ʿaşḳda her vechle kām-āver olur	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 141-142.
171b	**Neşāṭī** Ve lehu	378	Ḫaṭṭuŋ ki zīr-i ṭurrede gāhī nihān olur Güya kemīnde fitne sipāhi nihān olur	İfşā-yı rāzdan ḥaẕer eyle **Neşāṭī'**yā Derd ehlinüŋ fiġānla āhı nihān olur	Gazel / 6	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 143.
171b	**Neşāṭī** Ve lehu	379	Mest-i nāz olduḳça çeşmüŋ āfet-i bī-bāk olur Dest-i ġamzeyle girībān-ı veraʿ ṣad çāk olur	Dāmen-i zülfe ṣunar bir gün **Neşāṭī** pençesin Şāneveş bir dil ki tīg-i ʿaşḳla ṣad-çāḳ olur	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 144.
171b	**Neşāṭī** Ve lehu	380	Bir dil ki tāb-ı ʿaşḳla āteş-nihād olur Cevrüŋ de görse şu'le-i şevḳi ziyād olur	Yek-rengī-i maḥabbeti gör kim **Neşāṭī**ya ʿĀşıḳ-ı sitemle pür ġam iken yine şād olur	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 145.

171b	**Neşāṭī** Ve lehu	381	Çeşmüŋ ki gāhī dest-be-ṣahbā-yı nāz olur Her bir kirişme hūş-rübā-yı niyāz olur	Reşk itmemek olur mı melāʾik **Neşāṭī**'yā Gāhī elümde ġame ki maʿnī-ṭırāz olur	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 145-146.
171b	**Neşāṭī** Ve lehu	382	Ġamzeŋ ki büt-i ʿişve-ker-i nāz-ı hevesdür Āşūb-ı dile bir nigeh-i āfeti besdür	Ol murġ-ı belā-perver-i aşḳuz ki **Neşāṭī** Her kūşe-i gülşen bize bir dām u ḳafesdür	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 146.
172a	**Neşāṭī** Ve lehu	383	Nedür o ġāliye-gün ḫaṭṭıla ruḫ çün ḥūr Sevād-ı ḥarfī degül mi libās-ı sūre-i nūr	Bu genc-i ʿaşḳ ki vardur **Neşāṭī**'yā dilde Ne deŋlü olsa ḫarāb ol ḳadar olur maʿmūr	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 146-147.
172a	**Neşāṭī** Ve lehu	384	O rind-i pāk-dil kim dāmen-i dünyādan el çekmiş Fenā-yı dehri ṭuymış ḫ^{v}āhiş bī-cādan el çekmiş	Ṣafā-yı ʿaşḳla düşmiş **Neşāṭī** bir ʿaceb ẕevḳe Ki ḳayd-ı īn ü āndan fikr-i her-sevdādan el çekmiş	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 164.
172a	**Neşāṭī** Ve lehu	385	Sāḳī ki dergehinde gedādur Cem-i neşāṭ Eyler gedāyı Ḫüsrev-i dil ḫurrem-i neşāṭ	Eyler **Neşāṭī**'yā dili her ḳayddan ḫālāṣ İnkār olur mı meyde olan ʿālem-i neşāṭ	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 164-165.
172a	**Neşāṭī** Ve lehu	386	Ey bezm-i şevḳe muṭrib-i ferruḫ-dem-i neşāṭ Ṣal gūş-ı hūş-ı naġme-i zīr ü bīm-i neşāṭ	Dil ẕevḳ-i vaṣlı ṭuymadı bīm-i firāḳdan Ḫayfā ki geçdi ġamla **Neşāṭī** dem-i neşāṭ	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 166.
172b	**Neşāṭī** Ve lehu	387	Olmasa cānla dil hem-dem-i dīrīne-i ʿaşḳ Her biri olmaz idi vāḳıf-ı gencīne-i ʿaşḳ	Bu cevāhir ki **Neşāṭī** dökilür ḫāmeŋden Maḫzen-ı ṭabʿuŋa dirsem n'ola gencīne-i ʿaşḳ	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 167.

172b	**Neşāṭī** Ve lehu	388	Olsa ne ḳadar renc-fezā silsile-i ʿaşḳ İtmez dil-i ʿāşıḳ yine hergiz gile-i ʿaşḳ	Biz rāh-rev-i Ka'be-i cānuz çü-**Neşāṭī** Besdür bize nāle ceres-i ḳāfile-i ʿaşḳ	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 167-168.
172b	**Neşāṭī** Ve lehu	389	Nev-nihāl-i ʿişvedür ol ḳāmet-i mevzūna baḳ Sünbül-i bāġ-ı şafādur ṭurra-i şeb-gūna baḳ	Ḥayret-i ʿaşḳum görüp dāʾīm **Neşāṭī** ṭaʿnı ko Sen de inṣāf eyle gel ol çeşm-i pür-efsūna baḳ	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 168.
172b	**Neşāṭī** Ve lehu	390	Leb degül çeşme-i cān mevrid-i iʿcāz ancaḳ Ḫaṭ degül fitne-i dil nev-çemen-i rāz ancaḳ	Ney-i ḫāmeŋde **Neşāṭī** ne bu dil-sūz nevā Semt-i ʿuşşāḳda bir naġme-i şeh-nāz ancaḳ	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 169.
173a	**Neşāṭī** Ve lehu	391	Zihī ṣafā diyecek ʿālemüŋ nesin gördük Sitemden özge daḫı hem-demüŋ nesin gördük	**Neşāṭī**'yā keder-i keşf-i rāzdan ġayrı Aḳan bu dīde-i terden demüŋ nesin gördük	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 173.
173a	**Neşāṭī** Ve lehu	392	Aġyāra uyup kūyuŋı ġavġāyıla geçdük Rāz-ı dili bīgāneye ifşāyıla geçdük	Yoḳ tīregī-i ġuṣṣa **Neşāṭī** dilimüzde Şām-ı kederi meşʿale-i ṣahbāyla geçdük	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 173-174.
173a	**Neşāṭī** Ve lehu	393	Seyr eyle ḫaṭ-ı zerdini ol ʿārıż-ı alüŋ Gör şaʿşaʿasın mihr-i cihān-tāb-ı cemālüŋ	Ol gün ʿaceb olur mı **Neşāṭī** diye dilber Bī-çāre nedür ʿaşḳum ile söyleye ḥālüŋ	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 170-171.
173a	**Neşāṭī** Ve lehu	394	Olmayan hem-kadeḥ-i bāde-perestān-ı ġamuŋ Bī-ṣafādır ne bilür ẕevḳini mestān-ı ġamuŋ	Neşve-i şiʿr-i **Neşāṭī**'den alur mı behre Olmayan hem-kadeḥ-i bāde-perestān-ı ġamuŋ	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 171.

173b	**Neşāṭī** Ve lehu	395	Kim dir ki saŋa her ġama āmāde ol göŋül Nāz ile nice ġuṣṣadan āzāde ol göŋül	Bīhūde girme hem-çü **Neşāṭī** cününı ḳo N'eylerseŋ eyle kūy-ı dil-ārāda ol göŋül	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 175.
173b	**Neşāṭī** Ve lehu	396	Ciger ḳanıyla itmiş şöyle rengīn lānesin bülbül Ki gāhī gül ṣanup egler dil-i dīvānesin bülbül	Boyanmış ḫūn-ı dilden tāb düşmiş verd-i raʿnāya Ṣanur fānūs-ı al olmış **Neşāṭī** lānesin bülbül	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 176.
173b	**Neşāṭī** Ve lehu	397	İtmiş ṭutalum sūz-i dile ḫāme taḥammül İtmek gereke ḥavṣala-i nāma taḥammül	Ṣānī-i Niẓām'am dimesi ḥażm olur mı Olmış ṭutalum ṭafra-i Naẓẓām'a taḥammül	Gazel / 7	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 175-176.
173b	**Neşāṭī** Ve lehu	398	Şevḳ-yāb olmasa dāʾim dil-i bī-kīne-i cām Böyle pür-tāb-ı ṣafā olmaz idi sīne-i cām	Meclise şiʿr-i **Neşāṭī** gibi virmezdi ṣafā Şevḳ-yāb olmasa dāʾim dil-i bī-kīne-i cām	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 179.
174a	**Neşāṭī** Ve lehu	399	Gider mi ʿāşıḳuŋ ġam ḫāṭır-ı endūhgīninden Ḫuṣūṣan cevr-muʿtād olsa yār-ı nāzenīninden	Ṣafā-yı dehri gördük seyr-i baġ itdük **Neşāṭī**veş Dil-i pür-dāġ-ı lāleyle gülüŋ çīn-i cebīninden	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 182.
174a	**Neşāṭī** Ve lehu	400	Çāk-rīz-i ceyb-i cāndur yine zaḫm-ı nāgehān Tīġ-i ebrūdur ḳırāb-ı vesme olsa her zemān	Her sözüŋ olmış **Neşāṭī** leẕẕet-i maʿnāyla Māye-baḫş-ı şevḳ-i dil ḥālet-fezā-yı ẕevḳ-i cān	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 184.
174a	**Neşāṭī** Ve lehu	401	Bezm-i çemende eylemiş sūseni lāl u bī-zebān Ġonçe-i lāleyi iden nergis-i baġa sürmedān	Fikri ider bu vādī-i serme(?) ḫayāl-i beste-dem Olsa ḫāmūş ʿaceb degül ʿaczle kilk-i ter-zebān	Gazel / 5	*Müfteʿilün Mefāʿilün Müfteʿilün Mefāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 182-183.

174a	**Neşāṭī** Ve lehu	402	Muṭrib alsun eline bezm-i ṣafāda çengin Rūy-ı sāḳīde yine seyr idelüm mey rengin	Perde-i şerm-i şafaḳ düşmez idi rūyından Görse meh cāmımuzuŋ meyle **Neşāṭī**-rengin	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 185.
174b	**Neşāṭī** Ve lehu	403	Dil niyāz itmekde dilber nāz bilmez n'eydügin Nev-ẓuhūr-ı ʿişvedür dem-sāz bilmez n'eydügin	Olmayan naḳş-ı ḫayālümle **Neşāṭī** āşnā Resm-i kilk-i ʿÖrfī-i Şirāz bilmez n'eydügin	Gazel / 6	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 185-186.
174b	**Neşāṭī** Ve lehu	404	Dime kervān olan bezm-i ṣafāda cām-ı meydür bu Gül-i her dem-i bahār-ı gülşen bā-zaḫm-ı deydür bu	ʿAceb mi olsa her vādīde ḫāmem ḳaṭre-zen dāʾim **Neşāṭī** gibi reh-dān-ı hüner bir kerde peydür bu	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 188.
174b	**Neşāṭī** Ve lehu	405	Miṣāl-i çeşm-i bütān nergis-i çemen maḫmūr İçen bu bādeyi maḫmūr içmeyen maḫmūr	Bilür mi telḫī-i kām-ı dili **Neşāṭī**veş Ḫumār-ı hecrle ʿālemde olmayan maḫmūr	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 148-149.
174b	**Neşāṭī** Ve lehu	406	Biz āb-dih-i gülbün-i ibrām-ı niyāzuz Sīr-āb-kun-ı baġçe-i kām-ı niyāzuz	Biz rind-i sebük-rūḥ-ı cihānuz çü **Neşāṭī** Ser-mest-i ṣafā bāde-keş-i cām-ı niyāzuz	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 161-162.
175a	**Neşāṭī** Ve lehu	407	Dil çāk Çāk-i ġamze ʿālem ḫarāb-ı ebrū Böyle ḳalur mı dāʾim bu piç u tāb-ı ebrū	Çīn-i cebīn ki eyler taḥrīk-i nāz u ʿişve Ḳābil midür **Neşāṭī** dillerde tāb-ı ebrū	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 187.
175a	**Neşāṭī** Ve lehu	408	Degül ḫāl-i siyeh ṭarf-ı leb-i mey-gūn-ı dilberde O bir ḥabb-ı feraḥdur cevher-i cānla perverde	Nice mümkin **Neşāṭī** seyr-i dīdār eylemek ʿāşıḳ Hücūm-ı girye mānīʿ dūd-ı dil ḫod her zemān perde	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 192.

175a	**Neşāṭī** Ve lehu	409	Neler çeker gönül o serv-ḳad kenāre gelince Miyān-ı nāzüki āġūş-ı intiẓāre gelince	Reh-i maḥabbeti ṭayy itdi Kūhken'le **Neşāṭī** Taḥammül eylemeyüp ḳaldı kūḫsāre gelince	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilātün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 197-198.
175a	**Neşāṭī** Ve lehu	410	Olursa maẓhar-ı nūr-ı şühūd pervāne İder ṣafāyla maḥv-ı vücūd pervāne	Tām-ı ʿaşḳla meşreb-i **Neşāṭī**dür Ne ḳayd-ı būd bilür ne ne-būd pervāne	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 199.
175b	**Neşāṭī** Ve lehu	411	Dil nevk-i tīz-ḫāre düşer jāle olsa da Āġūş ṭavḳ-ı āha döner ḥāle olsa da	Ḫāṭır **Neşāṭi**'yā o ḳadar bī-dimāġ kim Yoḳ istimāʿa tāb-ı ney-i nāle olsa da	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 197.
175b	**Neşāṭī** Ve lehu	412	Sensüz meze yoḳ bāġda aḥbāb da olsa Her gül ṭolu bir cām-ı mey-i nāb da olsa	Ḳāṣır mı degüldür yine vaṣfuŋda **Neşāṭī** Her bir sözi bir gevher-i nā-yāb da olsa	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 197.
175b	**Neşāṭī** Ve lehu	413	Gelmiş kirişme ġamze-i maḫmūr bir yire Cemʿ oldı dilde mestī-i ṣad-şūr bir yire	Virmez ṣarīr-i ḫāme ṣafāsın **Neşāṭī**'ye Gelse nevā-yı nāy ile ṭanbūr bir yire	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 199-200.
175b	**Neşāṭī** Ve lehu	414	Geçdi dil bezm-i ṣafādan cām-ı ṣahbādan bile Ẕevḳ-i gül-geşt-i çemenden verd-i raʿnādan bile	Geldi āḫir ṭabʿa istiġnā **Neşāṭī** ʿaşḳdan Geçdi vaṣl-ı yārdan ẕevḳ-i temaşādan bile	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 191.
175b	**Neşāṭī** Ve lehu	415	Gitdüŋ ammā ki ḳoduŋ ḥasretle cānı bile İstemem sensüz olan ṣoḥbet-i yāranı bile	Ḫār-ı fürḳatle **Neşāṭī**-i ḫazīnüŋ vā-ḫayf Dāmen-i ülfet-i çāk oldı girībānı bile	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 202.

176a	**Neşāṭī** Ve lehu	416	Mey riḫte biŋ pāre yatur cām şikeste Olsa n'ola rindān-ı mey-āşām şikeste	Zāhid ayaġı yir mi başar şimdi **Neşāṭī** Mey riḫte biŋ pāre yatur cām şikeste	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 203.
176a	**Neşāṭī** Ve lehu	417	Bülbüller öter şevḳle ezhār güşāde Peymāne be-kef olsa n'ola yār güşāde	Olsa yaraşur bülbül-i pür-şevḳ **Neşāṭī** Olmaḳda yine gül gibi dildār güşāde	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 195.
176a	**Neşāṭī** Ve lehu	418	Her şeb ü ṣubḥ olup muʿcize-fen peymāne Gösterür geh gül-i ter gāh semen peymāne	Dāʾim el üzre ṭurra mıydı **Neşāṭī** rindān Olmasa şevḳ-fiken ġuṣṣa-şiken peymāne	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 201.
176a	**Neşāṭī** Ve lehu	419	Ġamze maḫmūr-ı mey-i nāz u nigeh mestāne Şevḳ-i dil tāzelenür olsa o şeh mestāne	Dil-i Mirrīh'i **Neşāṭī** gibi eyler lerzān İtse gāhī ġażab-ālūde nigeh mestāne	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 192.
176a	**Neşāṭī** Ve lehu	420	Şuʿle-i āhla kim bādiye-pūyān idi Ḳays Āteş-endāz-ı reh-i ḫār-ı muġaylāndı Ḳays	Ḫırmen-i ṣabrı **Neşāṭī** gibi itmişdi ḫarāb Şuʿle-i āhla kim bādiye-pūyāndı Ḳays	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 161.
176b	**Neşāṭī** Ve lehu	421	Bārān-ı girye bāġçe-i rāza ṣıġmamış Seyl-i niyāz şāh-reh-i nāza ṣıġmamış	Ḳābil mi iştirāk-i muhabbet **Neşāṭī**'yā Ol naḳd-i şevḳ kīse-i enbāza sıġmamış	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 162-163.
176b	**Neşāṭī** Ve lehu	422	Ḫāl-i dili ne yār u ne aġyārla söyleş Ferhād-ı belā-keş gibi kuhsārla söyleş	Rāz-ı dilüŋi açma **Neşāṭī** gibi yāre Evvel hele ol ġamze-i mekkārla söyleş	Gazel / 5	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 163.

176b	Ġazeliyyāt-ı **Ḳāf-zāde Fā'izī** Efendi	423	Pūyegeh-i raḫş u kām deşt-i cünündur baŋa Mūrce-i rīk-i revān rāh-nümündur baŋa	Bezm-i fenāda dimiş bir mütelaşī-gedā Rütbe-i ikbāl-i Cem pāye-i dündur baŋa	Gazel / 3	*Müfteʿilün Fāʿilün Müfteʿilün Fāʿilün*	**Halil İbrahim OKATAN**, *Kaf-zade Faizî Divanı.* s. 166-167.
177a	**Sırrī** Çelebī	424	Zīnhār olma esīr-i nām mānend-i nigīn Rū-siyāhīdur hemān encām-ı mānend-i nigīn	Kendüye pā-bend ider bī-sūde **Sırrī** eyleyen Sīm u zerden yekta-i endām mānend-i nigīn	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Şevkiye KAZAN**, *Üsküdarlı Sırrî Divanı.* s. 323-324.
177a	ʿ**Arżī** Efendi *el-merḥūm*	425	Bahār oldı o meh būy-ı viṣālinden eṣer gelmez Vezān olmaz nesīm-i āşnā bād-ı seḥer gelmez Ne ḥāl oldı ne gördi bilmem ol nūr-ı baṣar gelmez Gözüm yollarda ḳaldı ol büt-i ṣāḥib-i naẓar gelmez Niçe gündür o mihr-i ʿālem-āradan ḫaber gelmez Dili irsāl iderdüm ḳorḳaram ol da gider gelmez	Bozup resm-i vefāyı bezm-i ʿaşḳı nābe-dīd itdi Beni ol yār-ı hercāyī-tabīʿat nā-ümīd itdi Sikendervār hecrin ʿāḳıbet sedd-i sedīd itdi Yolında ʿ**Arżī**-i dīvāneyi āḫīr ḳadīd itdi Niçe gündür o mihr-i ʿālem-āradan ḫaber gelmez Dili irsāl iderdüm ḳorḳaram ol da gider gelmez	Tesdis / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Gönül AYAN**, Antepli Mehmet Arzî Efendi. s. 135-136.
177b	Terkīb-i bend-i **Fehīm** Çelebī	426	Ey nigāh-ı ġażabı mest-i mey-i naḫvet u nāz Ġamzesi sāḳī-i cām-ı ecel-i ehl-i niyāz Ey fürūġ-ı ruḫ-ı ḫūy-gerdesi ḫurşīd-güdāz V'ey lebi nādire gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz Ḳorḳarın rāzumı fāş ide o çeşm-i ġammāz Āşnā oldı dile ġamze-i bīgāne-nevāz Şeb-i hecr ü ġam-ı zülf ü dil-i sevdā-perdāz	Ḫüsnüŋi görse eger Yūsuf olur bende saŋa Ḫayl-i ʿuşşāḳ nice olmasun efkende saŋa Āşıḳ olurduŋ eger görse idüŋ sende [saŋa] Baʿd ez-īn bendeyem ey şāh-ı cihān ben de saŋa Ḫande it aġlasa ḫālin dil-i nālende saŋa	Terkib-i Bend / 7	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 264-270.

			İḫtiyārī degül āh eyler isem dūr u dırāz Āh idersem n'ola sevdāŋla ṭolmış göŋlüm Ḫaberim yoḳ ki senüŋ ʿāşıḳuŋ olmış göŋlüm	Böyledür ḳısmet-i Ḥaḳ girye baŋa ḫande saŋa Bir naṣīḥatdür ider ʿāşıḳ-ı şermende saŋa Ḳorḳarın yār olup aġyār-ı firībende saŋa Girde-bālīn gül-āgendeŋ idüp pūte-i ḫār Derd-i ġayretle helāk ola **Fehīm**-i Bīmār			
178a	**Fehīm** Çelebī	427	Bir ḥayāt içün ḳażā bilmem ne nāz eyler baŋa Ben şehīd-i ġamzeyem ʿĪsī niyāz eyler baŋa	Şāh-ı istiġnā-sipāham ben **Fehīm**ā çarḫ-ı dūn Ḫavfla biŋ dürlü vażʿ-ı dil-nevāz eyler baŋa	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 312.
178b	**Fehīm** Ve lehu	428	Sitem ben ḫāke ḥükm-i gerdiş-i eflākdendür hep Ġalaṭ didüm ġalaṭ ḫāṣiyyet-i idrākdendür hep	Ne ḥikmedür ki dilber āteşī-ḫū dil hevāyīdür Egerçi aṣl-ı fıṭratda bir āb u ḫākdendür hep	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 326.
178b	**Fehīm** Ve lehu	429	Ṣūfī yeter efkār-ı ġam-ı būd u ne-būd it Ḳurbān-ı ġam-ı dilber ol iṣbāt-ı vücūd it	Elvān-neġam ol baġ-ı tecerrüdde **Fehīm**ā Bülbül gibi her perdeden āheng-i sürūd it	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 332-334.
178b	Lehu Dervīş **Faṣīḥ Aḥmed**	430	Ey dil niçe bir keş-me-keş būd u ne-būd it Āsāyiş-i eger ister iseŋ maḥv-ı vücūd it	Vir naḳd-i dili emtiʿa-i ʿaşḳa **Faṣīḥ**'ā Ne fikr-i zebān eyle ne endīşe-i sūd it	Gazel / 7	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı.* s. 43. Naẓīre be-Fehīm

178b	**Fehīm**	431	Olur mı cāna dimāġ-āşnā şemīm-i murād Eser mi gülşen-i āmālüme nesīm-i murād	Bu kār-ḫāne-i ḫırmān içinde tā ki **Fehīm** Naṣīb olur mı ʿaceb vāye-i ʿamīm-i murād	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 354-356.
179a	Dervīş **Faṣīḥ**	432	Güşād ider mi der-i ḫᵛāhişüm nesīm-i murād Olur mı şaḫş-ı emel maḥrem-i ḥarīm-i murād	Ḳalur mı silk-i dırāz-ı emel **Faṣīḥ** tehī Olur mı zīb-fezā gevher-i yetīm-i murād	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı.* s. 53. Naẓīre be-Fehīm
179a	**Fehīm**	433	Gerçi ġamze zaḫm urur dil ebrūvānından bilür Zaḫmı ʿāşıḳ tīrden bilmez kemānından bilür	Söylemeŋ ṭabʿ-ı **Fehīm**'üŋ n'eydügin bīgāneye Āşnāyān-ı süḫan ḥüsn-i beyānından bilür	Gazel / 7	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 454-456.
179a	**Fehīm** Ve lehu Ḳıṭʿa	434	Ey dil-i bād-be-kef eyleme tażyīʿ-i nefes Her kişi ʿĪsī-i Meryem gibi meşhūr olmaz	Süḫanum oldı miṣālāt-ı beyān-ı vāḳiʿ Şāʿir-i rāst-süḫan gerçi ki manẓūr olmaz	Kıt'a / 19	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 274-279.
179b	**Fehīm** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	435	ʿĀşıḳuŋ bir şūḫ-meşreb dilberi olmak nedür Mest-i cām-ı ʿaşḳ olup ġamdan berī olmaḳ nedür	Āteşīn dāġ-ı cünūnam gördi reşkinden **Fehīm** Didi dehrüŋ şāh-ı zerrīn-efseri olmaḳ nedür	Gazel / 7	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 426-428.
179b	**Fehīm** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	436	Şanmaŋ ki muġān zāhide peymāne şunarlar Bir güldür o kim zümre-i rindāna şunarlar	Ḫūbān kimine şunmada mey kimine zehr-āb Bilmem saŋa bī-çāre **Fehīm**ā ne şunarlar	Gazel / 7	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 368-370.
180a	**Fehīm** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	437	Ol ki ḫurşīd-i cemāl-i yārdan maḥrūm olur Ẓulmet-i ġamda vücūdı ẕerreveş maʿdūm olur	Mālik-i Yūsuf'da olsaḳ Mışr zindāndur **Fehīm** Gönlimüz müştāḳ-ı ḥüsn-i dilberān-ı Rūm olur	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 416.

180a	**Fehīm** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	438	ʿAks-i ḥüsn-i yār-ıla pürdür derūn-ı sīnemüz Nūr-baḫş-ı dīde-i ḫurşiddür āyīnemüz	Olalı gencūr-ı kān-ı gevher-i ṭabʿ-ı **Fehīm** Cevher-i iksīr ile pürdür bizüm gencīnemüz	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 470.
180a	Dervīş **Faṣīḥ**	439	Derd-i ʿaşḳuŋla mükedderdür dil-i bī-kīnemüz Zeng-yāb-ı mihrüŋ itdi rūzgār-ı āyīnemüz	Ṭıfl-ı dil mümkin midür giryān u nālān olmaya Farḳ olınmaz şām-ı şīneden **Faṣīh** ādīnemüz	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 64.
180b	**Faṣīḥ** Ve lehu	440	Dāġ-ı ʿaşḳuŋ cilvegāhıdur dil-i bī-kīnemüz Mihr-i rūyuŋla münevverdür bizüm āyīnemüz	Biz ki bir dürr-i yetīm-i mekteb-i ʿaşḳuz **Faṣīḥ** Ḳoymışuzdur bir ʿayāra şenbe vü ādīnemüz	Gazel / 6	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 64.
180b	**Fehīm** Çelebī *el-merḥūm*	441	Būy-ı zülfi kim dimāġ-ı pāki n'eyler bilmezüz Bir ṣabādur ġonçe-i idrāki n'eyler bilmezüz	ʿĀṣıḳ olmış bir büte bī-bāk āh ider **Fehīm** Ġamzesi ol ʿāṣıḳ-ı bī-bāki n'eyler bilmezüz	Gazel / 7	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 482-484.
180b	**Fehīm** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	442	N'eyleyem dil her hünerde māhir olmış olmamış Zūr ile ilzāma dehri ḳādir olmış olmamış	N'eylesün dil ol perī-rū itmeyince iʿtibār Siḥr-pīrā-bīn **Fehīm** şāʿir olmış olmamış	Gazel / 7	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 488-490.
181a	**Fehīm** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	443	Ey dil yine bu girye ne dīvāne mi olduŋ Keyf-i nigeh-i yār-ıla mestāne mi olduŋ	Mecnūn gibi efsūs-ı nigāhıyla ʿademsin Dīvāne **Fehīm** āh ki efsāne mi olduŋ	Gazel / 8	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 538.
181a	**Fehīm** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	444	Cānı bī-tāb eyledi neẕẕāresi bir kimsenüŋ Oldı tāb-efken dile ruḫsāresi bir kimsenüŋ	Var mıdur āyā felekde dilberüm gibi **Fehīm** Fitne-perdāz-ı cihān meh-pāresi bir kimsenüŋ	Gazel / 7	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 544.

181a	**Fehīm** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	445	Rind-i ʿaşḳam baŋa bir rind-i cihān olsa güzel Gamze-i mesti gibi nādire-dān olsa güzel	Ehl-i dil olmayıcaḳ dilbere māʾil olmam Ben **Fehīm**'em baŋa göŋlümce cüvān olsa güzel	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 550.
181b	**Fehīm** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	446	Ne bülbül ü ne çihre-perest-i gül-i bāġ ol Zāġāne yüri rāhib-i Ferḫār-ı ferāġ ol	Sen dilber-i ʿāşıḳ-küşe meyl itdi **Fehīm** āh Öldürmez iseŋ cevrle ol bī-dili ṣaġ ol	Gazel / 7	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 556.
181b	**Fehīm** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	447	Vālih-i ʿaşḳam cünūn yār-ı ḳadīmümdür benüm Şāh-ı sevdā-leşkerem Mecnūŋ nedīmümdür benüm	Diye ḫākümde görüp dūd-ı dilüm bir gün o māh Nev-şükūfe sünbül-i bāġ-ı **Fehīm**'ümdür benüm	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Tahir ÜZGÖR**, *Fehîm-i Kadîm Divanı.* s. 600.
181b	Dervīş **Faṣīḥ**	448	Gülşen-i Ḳudsüm dem-i ʿĪsī-nesīmümdür benüm Ṣubḥ-ı feyżüm būy-ı pirāhen şemīmümdür benüm	Şāʿir-i siḥr-āferīn-i remz ü īmāyem **Faṣīḥ** Çeşm-i dilber şāhid-i ẕihn-i selīmümdür benüm	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı.* s. 199. Naẓīre be-Fehīm
181b	**Nābī** Efendi	449	Göster ruḫuŋda ḫālüŋi kim maṭlabum budur Ben bir sitāre-sūḫteyüm kevkebüm budur	Geh lüṭf ü geh ʿiṭābuŋla eglenür göŋül **Nābī** gibi ben daḫı rūz u şebüm budur	Gazel / 4	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı.* s. 565.
182a	Dervīş **Faṣīḥ**	450	Meysüz ḳarār eyleyemem meşrebüm budur Zühhād-ı ḫuşka meyl idemem meẕhebüm budur	İtsem suʾāl-i ḥāl-i dilin gösterür **Faṣīḥ** Zülf ü ruḫuŋ ki bāʿiṣ-i tāb u tebüm budur	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı.* s. 99.
182a	**Faṣīḥ** Ve lehu	451	Zīver itmiş zülfin ol sīmīn-bere meşşāṭalar Bāʿiṣ olmışlar niçe derd-i sere meşşāṭalar	Ol mehüŋ ḥüsn-i Ḫudā-dādın bilürlerdi **Faṣīh** Baḳsalar mirʾat-ı mihr-i envere meşşāṭalar	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 65.

182a	**Faṣīḥ** Ve lehu	452	Nigāhum itse n’ola germ-şevḳ ol māhı gibi Muḳarrer ʿafv olınur ʿāşıkuŋ günāhı gibi	Nigāh ider mi ḫaṭ-ı rū-yı mehveşāne **Faṣīḥ** Gelür mi ḫātırına nāme-i siyāhı gibi	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 65.
182a	**Faṣīḥ** Ve lehu	453	Yārı ey dil ki meh-i burc-ı cemāl aŋlarsın Nice ruḫsārını mirʿata miṣāl aŋlarsın	Görme bu şiʿri Ṣüreyyā ile hem-pāye **Faṣīḥ** Eyle tedḳīḳ-i naẓar sende meʾāl aŋlarsın	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 66.
182a	**Faṣīḥ** Ve lehu	454	Ṣubḥum ṣafā-yı feyż-i ezeldür naẓargehüm Mihrüm żiyā-yı tebʿ-i dildür güẕergehüm	Pāmāl-i ḳadd-i yārum u cān-sūz-i maḥşerüm Ṣahn-ı feżā-yı sīne **Faṣīḥā** ḫaşirgehüm	Gazel / 4	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 66.
182b	**Ṣābir** Efendi *el-merḥūm*	455	Kālā-i fürūş-ı derdledür cümle kārımuz Hep bu muʿāmeleyle geçer rūzgārımuz	Ḳaṣd eylemiş helāküme cellād-ı ġamzesi **Ṣābir** hemān o devletedür intiẓārımuz	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 110.
182b	Dervīş **Faṣīḥ**	456	Zeyn itdi laḫt-ı dil müje-i eşk-i bārımuz Güller bitürdi feyż-i maḥabbetle ḫārımuz	Elbet teraşşüḥ-i mey-i ümīd olur **Faṣīḥ** Cām-ı felekde eyler eşer inkisārımuz	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı.* s. 133.
182b	**Faṣīḥ** Ve lehu	457	Bālā vü pest rüṭbe-i ʿālem ne kārımuz Yoḳ manṣıb-ı ḫayāta daḫı iʿtibārımuz	Yek-ḫumm-ı neşve-baḫş-ı ṣafā bir piyālemüz Yeksāndur ey **Faṣīḥ** kibār u ṣigārımuz	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı.* s. 133-134.
182b	**Ṣābir** Efendi	458	Meʾlūf-ı sūzdur dil-i maḥabbet şināsımuz Ḳomadı hīç āteş-i ġamdan hirāsımuz	Basṭ-ı muḳaddemāt ide gördük viṣāl içün Ammā netīce bulmadı **Ṣābir** ḳıyāsımuz	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 110-111.

183a	**Ṣābir** Ve lehu	459	Ser-be-ser fāş eylemişken ʿāleme efsānemüz Sırr-ı ʿaşḳı gizlemek ister dil-i dīvānemüz	Rezmgāh-ı ʿaşḳda çün terk-i serdür merdlik **Ṣābir** iṯbāt-ı vücūd eyler dil-i merdānemüz	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 90.
183a	**Ṣābir** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	460	ʿĀleme sūz düşer āh seḥergāhumdan Felege lerze gelür nāle-i cāngāhumdan	Ḳıṣṣa-i ʿaşḳı bilüp söylerüm ammā **Ṣābir** Diŋleyüp ḥiṣṣe alur yoḳ dil-i āgāhumdan	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 156.
183a	**Ṣābir** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	461	Gūş-ı felek ker oldı fiġānum dükenmedi Dünyāyı ṭutdı zār-ı nihānum dükenmedi	Sūdā-girān-ı ʿaşḳda üstād iken yine **Ṣābir** metāʿ-ı dilde ziyānum dükenmedi	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 182
183a	**Ṣābir** Rubāʿī Ve lehu	462	Olmazsa eger ḫalḳ-ı cihāndan iḳbāl Olmaz dilimüz reng-pezīrā-yı melāl	Ol bī-ser ü pāy sīne-i ṣad-çāküz kim Şimdi bezm oldı ṣadrımuz ṣaff-ı niʿāl	Ruba'î	*Ahreb*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 201.
183a	**Ṣābir** Ve lehu	463	Ġavvāṣ-ı dile hücūm idüp laḫt-ı ġam Āḫir oldı ġarīḳ-i deryā-yı elem	Bu ḥāletle ʿaceb degüldür itse Geşt-i vücūd-ı ʿazm-i gird-āb-ı ʿadem	Ruba'î	*Ahreb*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı*'nda yoktur.
183a	**Ṣābir** Ve lehu	464	**Ṣābir** yine bār-ı ṭaʿnı ber-dūş itme Her dīde-i gevherüŋ sūzın gūş itme	Ḥaḳḳā ki eger Ḫıżr ṣuna āb-ı ḥayāt Bir ḳatresini minnet ile nūş itme	Ruba'î	*Ahreb*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı*'nda yoktur.
183a	**Ṣābir** Ve lehu	465	Hengām-ı neşāṭı bī-vefā bulduḳ biz Hep behremüzi cevr u cefā bulduḳ biz	Meydān-ı belāda tīġ-i ġam güştesiyüz Cān virmede bir özge ṣafā bulduḳ biz	Ruba'î	*Ahreb*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 197.

183b	**Ṣābir** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	466	Tāmam vāḳıf iken çarḫ-ı dūn kemālimüze Nice cevāb virür lüṭfle suʾālimüze	Ṭabībimüz ki devā-sāz-ı ġayrdur **Ṣābir** Yeter tamām bu ʿillet-i bizüm melālimüze	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 174.
183b	Dervīş **Faṣīḥ**	467	Gelür mi naḳş-ı viṣālüŋ dil-i ḫayālimüze Felek müsāʿade eyler mi iḥtimālimüze	**Faṣīh** görmeye bār eyleyin bir ümīd Nigāh-ı çeşm-i niyāzı o nev-nihālimüze	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 67.
183b	**Ṣābir** Efendi el-merḥūm	468	Bilür şemʿ-i ruḫı pervāne-i ʿaşḳın kebāb eyler Aŋun-çün ʿāşıḳ-ı bī-ṣabrdan yār ictināb eyler	Cemāl'iyle Celāl'in yār der-kār eyleyüp **Ṣābir** Dil-i vīrānı gāh ābād ider gāhī ḫarāb eyler	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 87.
183b	**Ṣābir** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	469	Meşām-ı cāna bū-yı zülf-i ʿanber-sāyı ben virdüm Dil-i āşüfteye ser-māye-i sevdāyı ben virdüm	Cem'üŋ cemʿiyyetin dildāra yād itdüm didi **Ṣābir** O bezm erbābına hep sāġar-ı ṣahbāyı ben virdüm	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 146.
183b	**Ṣābir** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	470	Ne cānı nā-tüvānda bir ser-i mū ṣabra ṭāḳat [var] Ne derd-i ʿaşḳdan göŋlümde bir laḫẓa ferāġat var	Ṣaḳın ey *bu'l-heves* vādī-i ʿaşḳa düşme **Ṣābir**veş Ki anda derd dirler şimdi bir meşhūr ʿādet var	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 89.
184a	**Ṣābir** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	471	Ne ʿazm-i kūy-ı nigār itmege zemān bulunur Ne eglene dil-i āvāre bir mekān bulunur	Kimüŋle ülfet ü ṣoḥbet murād idinse göŋül Belā budur ki o da ḫaṣma mihrbān bulunur	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı*'nda yoktur.
184a	Dervīş **Faṣīḥ**	472	Ne dem ki ḳatlle ʿuşşāḳa mihrbān bulunur Ḫadeng-i ġamzesine mihr ü nişān bulunur	**Faṣīḥ** naḳd-i sirişküm ider beni tefrīḥ Yanumda her ne zemān istesem revān bulunur	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün*	**Ahmet İÇLİ,** Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. s. 67.

184a	**Ṣābir** Efendi	473	Fikr-i laʿlüŋ bāde-nūş-ı ārzū eyler beni Ārzū ser-mest-i cām-ı cüst ü cū eyler beni	Ol ḫayālüm kim yitürdi dīdesinden derd-i ʿaşḳ Niçe demlerdür ki **Ṣābir** cüst ü cū eyler beni	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 181-182.
184a	**Ṣābir** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	474	Virüp her tār-ı mūy-ı zülfe piç u tāb n'eylersin Perīşān oldılar hep ḫāṭır-ı aḥbāb n'eylersin	Varursın kūy-ı yāre nāle vü efġānla **Ṣābir** Bulınmazsa eger ol dilber-i güm-yāb n'eylersin	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı.* s. 157.
184b	**Vecdī** Beg *el-merḥūm*	475	Lüṭf-ı felek ki ellere ābı şarāb ider Dil-teşne-i maḥabbete baḥri serāb ider	**Vecdī** taḥammül eyle sipihrüŋ cefāsına Bir gün olur ki eyledüginden ḥicāb ider	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Eşref YANMAZ**, Vecdî Divanı. s. 66.
184b	**Vecdī** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	476	Şebistān-ı ġamum bezmümde şemʿ-i enverüm yoḳdur Fenā bezminde yaʿnī bir müsellem dilberüm yoḳdur	Sitānbul'a o deŋlü ārzū var dilde ey **Vecdī** Uçardum bulsam ammā n'eyleyüm bāl ü perüm yoḳdur	Gazel / 7	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Eşref YANMAZ**, Vecdî Divanı. s. 75.
184b	**Vecdī** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	477	Nigāh-ı mest mi tīr-i ḳażā mıdur bilmem Bürühne-ḫançeri ḳaşdı baŋa mıdur bilmem	Dem-i Mesīḥ o lebüŋ ḫastesi midür **Vecdī** Senüŋ sözüŋdeki ḥüsn-i edā mıdur bilmem	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Feʿilātün* *Mefāʿīlün* *Feʿilün*	**Eşref YANMAZ**, Vecdî Divanı. s. 98.
184b	**Vecdī** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	478	Nice vaṣf itsün o şūḫ-ı dil-i ḫurrem ne disün Miṯli yoḳ beŋzedecek ḥüsni müsellim ne disün	Ḳomaduŋ söz yiri iʿcāz-ı süḫanda **Vecdī** Böyle muʿcīz-nefese ʿĪsī-i Meryem ne disün	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Eşref YANMAZ**, Vecdî Divanı. s. 110.
185a	**Vecdī** Ve lehu	479	Güle ʿarż-ı ḥāl it lāleveş ʿaşḳuŋla dāġ olsun Zemān-ı devlet-i ḥüsnüŋde ol daḫı çerāġ olsun	N'ola Bāḳī vü Nefʿī gitdügin yād itmese yārān Żarūret mi çekerler tāze şiʿre **Vecdī** ṣaġ olsun	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Eşref YANMAZ**, Vecdî Divanı. s. 112.

185a	**Vecdī** Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*	480	Hezārān ḳuvvet-i ṣamṣām var şemşīr-i āhumda Felek biŋ başla ṭursun ṭurursa şāh-rāhumda	Olanlar ṭālib-i āb-ı ḥayāt eşʿāruma baḳsun Bulurlar **Vecdī**'yā biŋ çeşme her saṭr-ı siyāhumda	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Eşref YANMAZ**, Vecdî Divanı. s. 118.
185a	**Vecdī** Ve lehu	481	Ḳaṣdı cān almaḳdur ol ẓālim eger dād itse de Şād-merg itmek murād eyler beni şād itse de	Ḳadrimi yārān bilür ben ḫod-sitālıḳ eylemem Şiʿrimi Cibrīl-i **Vecdī** ẕeyl-i evrād itse de	Gazel / 7	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Eşref YANMAZ**, Vecdî Divanı. s. 121.
185b	**Vecdī** Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*	482	Dil-i çeşm-āşnā sāmānla bīgāne olmaz mı Hemīşe mestle ülfet ider ne mestāne olmaz mı	Bu maḥsūd-ı tabāyiʿ sözleri ḳande bulursın sen Kedūret virmeseŋ **Vecdī** ʿaceb yārāna olmaz mı	Gazel / 7	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Eşref YANMAZ**, Vecdî Divanı. s. 129.
185b	**Vecdī** Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*	483	Tā kim ḫaṭuŋ ey māh cebīnüm yüze çıḳdı Esrār-ı dil-i zār-ı ḥazīnüm yüze çıḳdı	Cūş itdi havā-yı ḫaṭla baḥr-i ṭabīʿat **Vecdi** yine bir dürr-i ṣemīnüm yüze çıḳdı	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Eşref YANMAZ**, Vecdî Divanı. s. 130.
185b	**Manṭıḳī** Efendi	484	Evrāḳını ṭaġıtdı ṣabā muṣḥaf-ı gülüŋ Ḳaldı oḳunmadı niçe evrādı bülbülüŋ	Bir boynı yaġlu bende geçer **Manṭıḳī** saŋa Düşse ʿaceb mi pāyüŋe mānend-i kākülüŋ	Gazel / 7	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Bilge KAYA**, *Mantıkî Divanı*. s. 126.
186a	Dervīş **Faṣīḥ**	485	Gülzār-ı ḫüsnüŋ açdı muṭarrā iki gülüŋ *Aḫsente* dest-i siḫrkārına meşşāṭa mülüŋ	Āyīnemüzde rūy-ı ʿadāvet mi gördi yār Bilmem **Faṣīḥ** vechi nedür bu teġāfülüŋ	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. Naẓīre be-Manṭıḳī. s. 162.
186a	**Manṭıḳī** Efendi *el-merḥūm*	486	Ne bezm-i bāde-i bī-ġış ne vaṣl-ı yār-ı dil-keş var Hemān bir rūzgār-ı nā-hoş u ḥāl-i müşevveş var	Dil-i güm-geştemüzden bir ḫaber yoḳ **Manṭıḳī** dirler Ser-i kūy-ı belāda ḫāne ṭutmış bir cefā-keş var	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Bilge KAYA**, *Mantıkî Divanı*. s. 118.

186a	**Mantıḳī** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	487	ʿİnānın çeşm-i giryān aldı dest-i iḫtiyārumdan Ṣavulsun baŋa seng-i rāh olanlar reh-güẕārumdan	Eküp toḫm-ı maḥabbet bār-ı miḥnet ḥaṣıl itmekdür Ṣorarsaŋ **Mantıḳī** bāġ-ı cihānda kārzārumdan	Gazel / 7	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Bilge KAYA**, *Mantıkî Divanı*. s. 131-132.
186b	Dervīş **Faṣīḥ**	488	Bu āh u girye kim gördüŋ degüldür iḫtiyārumdan Beni devr eyledi devr-i felek yār u diyārumdan	O gün kim görmek oldı cām-ı ṣahbā bezm-i ʿālemde **Faṣīḥ**'ā mihr ü meh düşdi nigāh-ı iʿtibārumdan	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. Naẕire be-Manṭıḳī. s.231-232.
186b	**ʿİṣmetī** Efendi *el-merḥūm*	489	Bezme rindān mey ü sāġarla keder virmezler Āftāb olsa gelen meclise yir virmezler	**ʿİṣmetī** serzeniş-i dehre taḥammül niçe bir Derd ü ḳahrın çekene ʿömr-i deger virmezler	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Elif GÜNAYDIN**, *İsmetî Divanı*. s. 114.
186b	**ʿİṣmetī** Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*	490	Rind ʿālemde nice ḥāṭır-ı āzād ister Gül-i bī-dādı anuŋ bülbül-i feryād ister	Böyle pür sūz-i süḫan-ı nādir olur **ʿİṣmetī**'yā Nuṭḳ-ı cān-sūzda bir feyż-i Ḫudā-dād ister	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Elif GÜNAYDIN**, *İsmetî Divanı*. s. 126-127.
186b	Dervīş **Faṣīḥ**	491	Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād ister Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād ister	Her süḫan rütbe-i taḥsīni bulur mı çü **Faṣīḥ** Mālik-i ḥüsn-i edā ṣāḥib-i īcād ister	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 101.
201a	Dervīş **Faṣīḥ**	492	*Dīrīst ki dāred zi tu dil-i mültemisī çend* *Bu'gẕār zenem pīş-i tu cānā nefesī çend*	*Seng-i ġam u cevr u sitem mī-zed u mī-goft* *Înest zi bāġem ṣemer-i pīş-resī çend*	Gazel / 3	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mehmet ATALAY**, *Fasih Ahmed Dede Farsça Divançe*. s. 36.
202a	Dervīş **Faṣīḥ Aḥmed**	493	*Çun mihr ne der gulşen-i gerdūn şuguftīm* *Çun lāle-i ḫod-rūy zi hāmūn şuguftīm*	*Ân ġonçe-i şād-ābī-i ḳadīm ki çun mihr* *Bā nāḫun-i meh der ser-i gerdūn şuguftīm*	Gazel / 3	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mehmet ATALAY**, *Fasih Ahmed Dede Farsça Divançe*si'nde yoktur.

210b	**Faṣīḥ**	494	*Çun ġonçe dilem zi seyr-i gulşen tengī* *Esrār-ı behār dāredem çunīn sengī*	*Reng-i tu ne bīnem ez gul u lāle meger* *Ez nāle-i bulbul şinevem āhengī*	Ruba'î	*Ahreb*	**Mehmet ATALAY**, *Fasih Ahmed Dede Farsça Divançe*si'nde yoktur.
211b	**Rıżāyī ʿAlī** Çelebī der naʿt-ı Resūl-i Ekrem *ṣalla'llāhuʿ aleyhi ve sellem*	495	Ey ḫatm-i rüsül ʿāleme gelseŋ n'ola āḫir ʿĀdet budur āḫirde gelür bezme ekābir	Hemvāre Cenāb-ı Eḥad'uŋ ṣaḥb-ı ṣalātı Ol ravża-i pür-nūra ola fāʾiz u nāẓir	Kaside / 59	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.34-38.
212b	**Rıżāyī** Ve lehu der-naʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā	496	Ey ki itmez ḥarem-i ḳurbına bir ferd duḫūl Bāġ-ı cāhına göre gülşen-i cennet medḫūl	Ḫazret-i Aḥmed-i Muḫtār *ʿaleyhi'ṣ-ṣalavāt* Sehldür lüṭf idicek cümle-i meʾmūla vüṣūl	Kaside / 37	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.70-72.
213b	**Rıżāyī** Ve lehu	497	Göŋlünde itdi naḳş ḫaṭ-ı dilber āyīne Ḳıldı cemāl-i muṣḥafını ezber āyīne	Rūḫ-ı revān-ı pāke ṣalāt u selām ola Vird-i zebān-ı ins ü melāʾik her āyīne	Kaside / 32	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.54-56.
214a	**Rıżāyī** Ve lehu der naʿt-ı şerīf	498	Meh ḫāk-i pāyına ezelī çihre-sā-imiş Nūr-ı siyāhı ḫāk-i der-i Muṣṭafā-imiş	Ḥaḳdan ola ṣalāt u selām ol-cenāba kim Gerdūn derinde bende-i kemter-gedā-imiş	Kaside / 24	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*. s.57-58.
214b	**Riyāżī** der naʿt-ı şerīf	499	Zihī şām ṭarab-baḫş-ı(?) ḥayāt engīz-i ġam-fersā Cihān efrūz u ẓulmet-sūz idi ṣubḥ bahārāsā	O şāhuŋ rūḥ-ı pākin şād u ḫurrem eylesün dāʾim Peyām-ı müjde-i raḥmet selām-ı Ḥażret-i Mevlā	Kaside / 73	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	-

216a	**Nādirī** der naʿt-ı şerīf	500	Ey şāh-ı kerem ḥabīb-i Rabb-i ʿizzet Deryā-yı himem şefīʿ cürm-i ümmet	Mevc-efken-i lücce kef-i lütfuŋdur Baḫşende-i bārān seḥāb-ı raḥmet	Gazel / 2	*Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Numan KÜLEKÇİ**, *Gani-zade Nadirî Divanı*'nda yoktur.
216b	**Nādirī** der miʿrāciyye	501	Teʿāla'llāh zihī şām-ı sürūr-encām-ı ġam-fersā Kim oldı maẓhar-ı esrār-ı *Sübḥāne'lleẕī Esrā*	Taḥiyyāt-ı ebed-peyvend ile dünyā vü ʿuḳbāda Ser-efrāz eylesün ẕāt-ı şerīfin Ḥażret-i Mevlā	Kaside / 73	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Numan KÜLEKÇİ**, *Gani-zade Nadirî Divanı*. s. 104-108.
218b	**Nādirī** der naʿt-ı şerīf	502	Ey cemālüŋ şemʿ-i bezm-ārā-yı ḳurb-ı Kirdgār Cebreʾīl āvāre-i nūr-ı ruḫuŋ pervānevār	Yā Resūla'llāh bir ednā çākeründür **Nādirī** Gerçi çoḳdur cürmi ammā lütfuŋa yoḳdur şumār	Gazel / 7	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Numan KÜLEKÇİ**, *Gani-zade Nadirî Divanı*. s. 235-236.
219a	**Nāʾilī** Efendi *el-merḥūm*	503	Mest-i ʿaşḳuz muṭrıb u sāḳi ne nāz eyler bize Nālemüz meclisde kār-ı sūz u sāz eyler bize	Fürḳat-i şad-sāleye olur telāfī **Nāʾilī** Çeşmi gāhī bir nigāh-ı dil-nüvāz eyler bize	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 529-530.
219a	**Sırrī** Çelebī	504	Esīr-i ʿaşḳa dil-i dāġ dāġ lāzımdur O ḫān-ḳahda bir iki çerāġ lāzımdur	Benem **Sırrī**-i tenhā-rev-i reh-i ümmīd Baŋa ne bedreḳa vü ne sürāġ lāzımdur	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Şevkiye KAZAN**, *Üsküdarlı Sırrî Divanı*. s. 288.
219a	**Sükūnī**	505	Ḥarīḳ-i āteş-i ʿaşḳam ne dāġ lāzımdur Ne ḫān-ḳāh-ı dilümde çerāġ lāzımdur	Olınca bādiye-peymā-yı menzil-i maḳṣūd Dil-i **Sükūnī** gibi kim sürāġ lāzımdur	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	-
219a	**Riyāżī** Efendi el-merḥūm	506	Seng-i cevrüŋle şikeste cām-ı raḫşānum mıdur Ellere alınmayan ḳalb-i perişānum mıdur	Ey **Riyāżī** raġbet-i germiyle yāruŋ içdügi Sāġar-ı şahbā mı yoḫsa bir avuç ḳanum mıdur	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	-

219b	**Neşāṭī** Efendi	507	Mūydan ince miyān-ı şūḫ-ı fettānum mıdur Rişte-i bārīk-i dil mi ya reg-i cānum mıdur	Destine mirʾāt alup baḳduḳça gāhī rūyına Dirmiş ol āfet **Neşāṭī** daḫı ḥayrānum mıdur	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 147.
219b	**Faṣīḥ** Efendi	508	Pür-günāh-ı ʿaşḳ-ı dilüm çeşm-i giryānum mıdur Dād-ḫᵛāh-ı maḥşerüm ceybüm mi dāmānum mıdur	Dāġlar mı aḫger-i sūzān-ı ḥasret mi **Faṣīḥ** Şuʿle-i cevvāle mi yā cism-i ʿuryānum mıdur	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mustafa ÇIPAN** ve **Ahmet İÇLİ**'nin çalışmalarında yoktur.
219b	**Nāʾilī** Efendi	509	Şaḫsuŋ istiʿdād-ı lüṭf-ı peykerinden bellidür Kīmīyā-yı ḳābiliyyet cevherinden bellidür	Eylemez her kim ʿayār-ı ḥüsne raġbet **Nāʾilī** Ḳadr-i ʿāşıḳ-ı dilber-i sīmīn-berinden bellidür	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 327-328.
219b	**Neşāṭī** Efendi	510	Sūzīş-i dil ʿāşıḳuŋ dāġ-ı serinden bellidür Nev-bahār-ı ʿaşḳ gül-berg-i terinden bellidür	Ketm-i ʿaşḳ eylerse de ʿāşıḳ **Neşāṭī**veş yine Zerdī-i ruḫsār-ıla çeşm-i terinden bellidür	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mahmut KAPLAN**, *Neşatî Divanı*. s. 148.
220a	Ve lehu **Nāʾilī** Efendi	511	Bezme mey tāb-efgen olsun sāḳīyā nevrūzdur Şemʿüŋe cemʿ oldı yārān-ı ṣafā nevrūzdur	Vaḳt-i cūş-ı feyż erbāb-ı suḫendür **Nāʾilī** Eylesünler ṭarḥ-ı şiʿr-i dil-güşā nevrūzdur	Gazel / 6	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 332.
220a	**Reʾfetī** Çelebī	512	Muṭrıbān-ı ʿandelīb itsün nevā nevrūzdur Tācdār-ı ġonçe olsun dil-güşā nevrūzdur	Maẓhar-ı iḫsānısuŋ hemvāre çünkim **Reʾfetī** Ol ḫidīve nev-be-nev eyle duʿā nevrūzdur	Gazel / 6	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	-
220a	**Lebīb** Çelebī	513	Eyle erzānī baŋa lüṭfuŋ şāhā nevrūzdur Ẓulmi terk it ey şeh-i ḥüsn ü bahā nevrūzdur	Feyż-i ʿaşḳuŋla **Lebīb**āsā n'ola pür-şevḳ isem Devr-i ḥüsnüŋde begüm her gün baŋa nevrūzdur	Gazel / 8	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	-

220b	**Ṣabrī** Efendi	514	Dükānın açmadı ol cevherī-i nāz baŋa Müsāʿid olmadı ser-māye-i niyāz baŋa	Şarāb-ı feyż-ile bezm-i süḫandan ey **Ṣabrī** Terennüm itsem uyar kilk-i naġme-sāz baŋa	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 296.
220b	**Ṣabrī** Ve lehu	515	Şikest oldıysa peymāne sebū dūşuŋda pür-ṣaḥbā Ne ġam yirsin başuŋ sāġ olsun ey rind-i ḳadeḥ-peymā	Mücellā ola dirseŋ ṣafḥa-i dil yine ey **Ṣabrī** Sürilsün muttaṣıl sāġar miṣāl-i mühre-i mīnā	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 294-295.
220b	**Ṣabrī** Ve lehu	516	Şu deŋlü būy-ı mey ḳıldı muʿaṭṭar bezmi misk Ṣürāḥīnüŋ o dem ḳan geldi burnından degül ṣahbā	Degül regler zemīn-i cism-i ṣad-çākinde **Ṣabrī**'nüŋ Nihāl-i nāveküŋ biḫ-i taʿalluḳ bağladı cānā	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 294.
221a	**Ṣabrī** Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*	517	Zevraḳ-ı ṣahbāda ṣanmaŋ kim şikest oldı ḥabāb Rūzgāra yelkenin aldurdı keştī-i şarāb	Sāḳiyā maḫmūrluḳ yazmaḳ diler **Ṣabrī** getür Ṣol devātı kim midād-ı sürḫidür laʿl-i müẕāb	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 302-303.
221a	**Ṣabrī** Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*	518	Bir bir ḥabāb cām-ı fürūzāna çıḳdı hep Ḳurṣ-ı tenūr şevḳ-i ḥarīfāne çıḳdı hep	**Ṣabrī** o çeşme-i keremüŋ āb-ı himmeti Ḳaṣr-ı ümīd-i ḫāṭır-ı yārāna çıḳdı hep	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 305.
221a	**Ṣabrī** Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*	519	Cem gitdi bozılmaḳdadur erkān-ı ḫarābāt Bir cām-ile ḳalsa n'ola dīvān-ı ḫarabāt	**Ṣabrī** varıcaḳ dergehine mey mi ṣunardı Göŋlümdekini bilmese pīrān-ı ḫarābāt	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 306.
221a	**Ṣabrī** Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*	520	Ḫavfum bu ki ḳaddüŋ ola ferdā-yı ḳıyāmet Ber-hem-zen-i hengāme-i ṣaḥrā-yı ḳıyāmet	Ṣun **Ṣabrī**-i dil-teşneye bir cām leb-ā-leb Ey Ṣāḳī-i Kevṣer dem-i germā-yı ḳıyāmet	Gazel / 7	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 306-307.

221b	**Ṣabrī** Ve lehu	521	Tügmeŋi bir bir çözüp ʿuşşāḳa lüṭf it sīne aç Ṣad müdevver ḳuflle der-beste bir gencīne aç	Ḥāliŋi fāş itme ey **Ṣabrī** ṣaḳın aġyārdan Rāz-ı pinhānı hemān ol gonçi-i rengīne aç	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 311-312.
221b	**Ṣabrī** Ve lehu	522	Baḫt olsa sāḳī ḫum-ı mey-ḫāne-i ümīd Yine tehī deger bize peymāne-i ümīd	**Ṣabrī** ne ḥāṣıl eyleye bārān-ı eşkle Bu şūrezār-ı ġamda bize dāne-i ümīd	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 315-316.
221b	**Ṣabrī** Ve lehu	523	Ṭayy olınsa güher-i lüṭfuŋ-ıla ger kāġıẕ Baḥri kāma ola mevc-i güher-āver kāġıẕ	Anı bir ḫilʿat-i dībā-yile gönder **Ṣabrī** Yāra lāyıḳ ola tā olmaġa çāker ḳāġıẕ	Gazel / 6	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 317-318.
221b	**Ṣabrī** Ve lehu	524	Maḥabbet kūhına ser-cūş-ı deryā-yı belā dirler Anuŋ Ferhād'ına sīlī-ḫor-ı mevc-i fenā dirler	Ne mümkin żabṭ olınmaḳ pend-i pīr-i ʿaḳlla **Ṣabrī** Dil-i āvāreye dīvāne-i ser-der-hevā dirler	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 334-335.
222a	**Ṣabrī** Ve lehu	525	Şevḳ her dilde bulınmaz dil-i dānāda olur Şeb-çerāġı arama cūyda deryāda olur	Naẓm-ı **Ṣabrī**'de n'ola reng-i tekellüf yoġısa Böyle pākīze ġazel āyīneveş sāde olur	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 332-333.
222a	**Ṣabrī** Ve lehu	526	Duḫān-ı dil ki seḥāb-ı hevā-yı dilberdür Hemīşe mānīʿ-i mihr ü vefā-yı dilberdür	Bu rūzgārda **Ṣabrī** başılmaz aġyāra Ne deŋlü ḫāk ise dil hāk-pāy-ı dilberdür	Gazel / 6	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 341-342.
222a	**Ṣabrī** Ve lehu	527	Baŋa seyr itdüren dehri mey-i feyż-āferīnümdür Elümde gerden-i mīnā ṣürāḫī dūr-bīnümdür	Silāḥ-ı fikr-i ġayrı der-miyān-ı ḫāṭır itmem ben Reh-i maʿnāda **Ṣabrī** feyż-i Rabbānī muʿīnümdür	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 336-337.

222a	**Ṣabrī** Ve lehu	528	Leşker-i ser-ḥadd-i ḥüsn zülf-i siyāhuŋ mıdur Dāmen-i çetr-i belā ṭarf-ı külāhuŋ mıdur	Saŋa açılmaḳ neden bāb-ı kerem **Ṣabrī**yā Ḳufl-güşāy-ı recā rişte-i āhuŋ mıdur	Gazel / 5	*Müfteʿilün Fāʿilün Müfteʿilün Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 336.
222b	**Ṣabrī** Ve lehu	529	Felekde sübḥa-i cām-ı ṣafāya el mi deger Ḥisāb-ı naḳd-i ġam-ı dil-rübāya el mi deger	Hemīşe zevrāḳ-ı mey çekmedür işüm **Ṣabrī** Sefīne-i ġazel-i dil-güşāya el mi deger	Gazel / 6	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 322-323.
222b	**Ṣabrī** Ve lehu	530	Bir gün nesīm-i ʿāṭıfet-i Kirdgār eser Fülk-i dile müsāʿid olan rūzgār eser	**Ṣabrī** cihānda reh-ber-i gülzār olan ṣabā Bir gird-bād olur da bize pür-ġubār eser	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 351-352.
222b	**Ṣabrī** Ve lehu	531	Seni gördükçe her gül ol ḳadar şerm ü ḥicāb eyler Ki perr-i bülbüli ruḫsārına bulsa niḳāb eyler	Ben ol maḥsūd-ı çeşm-i bülbülān-ı ʿaşḳam ey **Ṣabrī** Ki meftūn olduġum gül baŋa tevcīh-i ḫitāb eyler	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 330.
222b	**Ṣabrī** Ve lehu	532	Mest-i şevḳ olsaḳ ʿaceb mi vaṣl-ı yār eyyāmıdur Bülbüli pür-cūş iden zīrā bahār eyyāmıdur	Aġlama **Ṣabrī** cefā-yı çarḫdan āsūde ol *Ḥamdu li'llāh* ʿadl-i ṣadr-ı dādkār eyyāmıdur	Gazel / 7	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 339.
223a	**Ṣabrī** Ve lehu	533	Ne şemʿüŋ bir şemʿisüŋ pervāne-i bī-ṭāḳatüŋ kimdür Ne burcuŋ māhısın pertev-perest-i ṭalʿatuŋ kimdür	Maḳāmın bilsek ehl-i şevḳden kim ṭutdı **Ṣabrī**'nüŋ ʿAceb şimdi terennüm-rīz-i bezm-i midḥatüŋ kimdür	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 347.
223a	**Ṣabrī** Ve lehu	534	Ḫālüŋ ḫayāli ḥubb-ı ṣafāyı yitişdürür Vaḳt-i keselde rūḥa ġıdāyı yitişdürür	Dil bām-ı āsmānda daḫı olsa **Ṣabrī**yā Zülfi aŋa kemend-i belāyı yitişdürür	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 326.

223a	**Ṣabrī** Ve lehu	535	Ādem bu bezm-i devr-i dil-ārāya bir gelür Bil ḳadr-i ʿömri kim kişi dünyāya bir gelür	**Ṣabrī** sefīne-i süḫanum gibi ḫāṣılı Fülk-i ḫayāl-i sāḥil-i maʿnāya bir gelür	Gazel / 6	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 349-350.
223b	**Ṣabrī** Ve lehu	536	Dil ʿaşḳ-ı mecāzī ile mestāne degüldür Bu neşve bize baḫşiş-i peymāne degüldür	Ḫāmem de duʿāsında şenāsındadur anuŋ Medḥin oḳur ancaḳ dil-i ferzāne degüldür	Gazel / 11	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 333-335.
223b	**Ṣabrī** Ve lehu	537	ʿAlemin şāh-ı seḥer kim ser-i kuhsāra diker Dil-i mehcūr gözin reh-güẕer-i yāra diker	Bāġ-ı dilden ḳoparup naḫl-i ḫayāli **Ṣabrī** Bāġbān-ı ḳalemüm gülşen-i eşʿāra diker	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 321-322.
223b	**Ṣabrī** Ve lehu	538	Beni mey-ḫāneye şanmaŋ ġam-ı dünyā getürür ʿAşḳ taḥrīki ile bu dil-i şeydā getürür	Tuḥfe-i naẓmı ile pāyına **Ṣabrī** yüz urur Bir gedādur o şeh-i lüṭfa hedāyā getürür	Gazel / 7	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 323-324.
224a	**Ṣabrī** Ve lehu	539	Bīm-i fürḳatle dile vaṣl-ı dil-ārā mı gelür Şaḥne-i ġam gelicek ḫāneye ṣahbā mı gelür	Böyle gamda Cem-i feyż itse de sāġarkārı Dīde-i tabʿuma **Ṣabrī** mey-i maʿnā mı gelür	Gazel / 6	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 350.
224a	**Ṣabrī** Ve lehu	540	Niyāz-nāme-i dil yāra bī-zebān oḳunur Oḳınsa ger o perī meclise nihān oḳunur	Bizümle ṣulḥa boyun virdi çarḫ ey **Ṣabrī** Sadā-yı şīşe degül nāme-i emān oḳunur	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 331-332.
224a	**Ṣabrī** Ve lehu	541	Ḫadīṣ-i ḳand-i laʿlüŋ dil derūn-ı sīneden söyler ʿAceb ṭūṭī-i gūyādur pes āyīneden söyler	Aŋup mestāne cūş eyler ṣafā-yı bezm-i dildārı Daḫı **Ṣabrī** neşāṭ-ı bāde-i dūşīneden söyler	Gazel / 5	*Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 331.

224a	**Ṣabrī** Ve lehu	542	Ġamzelerüŋ ki ʿāṣıḳuŋ tāb u tüvānın aldılar N'eyledilerse itdiler siḥr-ile cānın aldılar	Ġamzelerüŋ tamām idüp **Ṣabrī**-i zārı ʿāḳıbet Ḫāne-i ṣabrın açdılar naḳd-i revānın aldılar	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 328.
224b	**Ṣabrī** Ve lehu	543	Kerem bu teşne-dile laʿl-i yārdan gelmez Zülāl-i merḥamet ol çeşmesārdan gelmez	Peyām-ı vaṣlı degül şimdi baŋa ey **Ṣabrī** Selām-ı sāde daḫı ol nigārdan gelmez	Gazel / 5	*Mefāʿılün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 363.
224b	**Ṣabrī** Ve lehu	544	Çıḳdı bir āfetle seyrāna yine cānānımuz Necm-i fitneyle ḳırān itdi meh-i tābānımuz	Ḳanı ol günler ki **Ṣabrī** ʿaks-i rūy-ı yār-ile Ḫandeler eylerdi mihre sāġar-ı raḫşānımuz	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 360.
224b	**Ṣabrī** Ve lehu	545	Çekmeden cāmı çeker çāk-i girībān iderüz İçmeden mest oluruz naʿra-i mestān iderüz	Nāme-i naẓmımuzı kim oḳımaz ey **Ṣabrī** Biz ki evṣāfını yāruŋ aŋa ʿunvān iderüz	Gazel / 6	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 364-365.
225a	**Ṣabrī** Ve lehu	546	Sensüz mey-i erġavān çekilmez Bekr-i ḥarem-i muġān çekilmez	El çek o piyāleden ki **Ṣabrī** Bī-minnet-i sāḳiyān çekilmez	Gazel / 7	*Mefʿūlü* *Mefāʿilün* *Feʿūlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 367.
225a	**Ṣabrī** Ve lehu	547	Medhūş-ı mey-i ʿaşḳuŋ peymāne nedür bilmez Bir ḫumdan içer ammā ḫum-ḫāne nedür bilmez	Düşmez göŋül ey **Ṣabrī** dām-ı heves-i yāra Bir bülbül-i ḳudsīdür ol dāne nedür bilmez	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿilün* *Mefʿūlü* *Mefāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 363.
225a	**Ṣabrī** Ve lehu	548	Cānāna fiġān-ı dil-i meyyāl gerekmez Ol şīve ṣatan dil-bere dellāl gerekmez	Cāh ehlini mest-i mey-i naḫvet iden oldur **Ṣabrī** bize peymāne-i iḳbāl gerekmez	Gazel / 6	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 361-362.

225a	**Ṣabrī** Ve lehu	549	Geldükçe tīri karşu varur ʿizzet eylerüz Dil ḫānesine ḳondururuz ḥürmet eylerüz	Cādū-yı dehr furṣatımuz gözlemekde ḥayf **Ṣabrī** bu ḫ^{v}ābgāhda biz ġaflet eylerüz	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 368.
225b	**Ṣabrī** Ve lehu	550	Gözin nergisler açmış bir ḳıyāmet nev-bahār olmış Niçe Cem ḫākden cām-ile güya āşkār olmış	Hezārān reşk **Ṣabrī** nergise devr-i Cem-i gülde Pür itmiş sāġarın maḥsūd-ı çeşm-i rūzgār olmış	Gazel / 7	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 371.
225b	**Ṣabrī** Ve lehu	551	Ol ki derdin ʿāşıḳuŋ cānında pinhān eylemiş Çāresin de derd-i pinhānında pinhān eylemiş	Buldı ol iksīri endīşem ki **Ṣabrī** dest-i ġayb Ṭabʿumuŋ genc-i firāvānında pinhān eylemiş	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 372.
225b	**Ṣabrī** Ve lehu	552	Seni görsem muḳarrerdür vücūdum bī-nişān olmaḳ Ne ḥācet ya benümçün tīr-i ġamzeŋ der-kemān olmaḳ	Vücūdın gird-bād-ı ʿaşḳa aldurmışken ey **Ṣabrī** ʿAcebdür Ḳays-ı şeydānuŋ başında āşyān olmaḳ	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 382-383.
226a	**Ṣabrī** Ve lehu	553	Eşkle eyledüm vużū irdi dem-i ṣabāh-ı ʿaşḳ Cān gözin açdı naʿra-i *ḥayye ʿale'l-felāḥ*-ı ʿaşḳ	Lāzım olursa ʿaḳla çek şuʿle-i bādeden ḳılıç Ḥāṣılı bu ki **Ṣabrī**yā elde gerek silāḥ-ı ʿaşḳ	Gazel / 5	*Müfteʿilün Mefāʿilün Müfteʿilün Mefāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 381.
226a	**Ṣabrī** Ve lehu	554	Ḳaṣdına meşveret üzre dil-i miḥnet-cūnuŋ Baş başa virdügi budur ol iki ebrūnuŋ	Şimdi bağlanmadı dil zülfine yāruŋ **Ṣabrī** Eski dīvānelerindendür o miskīn-būnuŋ	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 387.
226a	**Ṣabrī** Ve lehu	555	Ṭarḥ-ı binā-yı nāz ider ol şāh-ı ʿişvenāk Bī-diller olsa kūçe-i derd ü ġamında ḫāk	Engüştüm-ile ḫāmemi **Ṣabrī** gören ṣanur Ṣarıldı naḫl-i gülşen-i maʿnāya şāḫ-ı tāk	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 384.

226a	**Ṣabrī** Ve lehu	556	Āh u zār itdüklerim taḥrīr idermiş yek-be-yek Defter eylermis benüm cürm ü günāhum ol melek	Şāh-ı ġam mülk-i dile çekmezden evvel ʿaskerin Şuʿle-i meyden aŋa **Ṣabrī** ḳılıç çekmek gerek	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 385-386.
226b	**Ṣabrī** Ve lehu	557	Reh-yāb-ı genc-i lüṭf-ı firāvānuŋam senüŋ Naḳdine-senc-i kīse-i iḥsānuŋam senüŋ	Ḫʷāb-ı ecel de eylemeye beste çeşmümi **Ṣabrī** gibi ki vālih ü ḥayrānuŋam senüŋ	Gazel / 5	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 388-389.
226b	**Ṣabrī** Ve lehu	558	Germ olmayıcaḳ naġmeleri sāz-ı niyāzuŋ Gelmez gözinde bādesi peymāne-i nāzuŋ	Yāruŋ n'ola **Ṣabrī** gibi iḥsānın umarsaḳ Biz de ḳulıyuz ol şeh-i ʿuşşāḳ-nevāzuŋ	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 383-384.
226b	**Ṣabrī** Ve lehu	559	ʿaşḳ İskender nedīm-i nüktedānıdur göŋül Sīne levḥ-i ḥiḳmet Eflāṭūn-ı ṣānīdür göŋül	Cilvegerdür dilde ey **Ṣabrī** ḫayāl-i dil-rübā Dāġ-ı ʿaşḳ āyīnedür āyīnedāndur göŋül	Gazel / 6	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 393.
243b	**Nābī** Ve lehu	560	Seni tebrīde benden olsa ʿālem ittifāḳ üzre Ne bāküm var ḫulūṣ elbette ġālibdür nifāḳ üzre	Gören ol ġonçeyi āġūş-ı pīrānemde ey **Nābī** Gül-i taşvīrdür dirler çekilmiş köhne ṭāḳ üzre	Gazel / 6	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*. s. 927.
243b	**Rāmī** Paşa	561	Gül-i yek-reng-i vaḥdet-riştedür sāḳ-ı vifāḳ üzre Egerçi birbiriyle berg berg olmış nifāḳ üzre	Ḫidīv-i mülk-i maʿnā Ḥażret-i Nābī Efendi kim Mehānet ṣaldı naẓm u neŝr-ile Rūm u ʿIrāḳ üzre	Gazel / 10	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Rami Paşa Divançe*. s. 79.
245a	Rubāʿī-i **ʿAzmī-zāde Ḥāletī**	562	Geh zāviye-i fenāda nā-peydāyuz Geh sālik-i rāh-ı faḳrla hem-pāyuz	Zehr-i elemüŋ ʿilācı ṣabr itmekdür Mār ise zemāna biz de mār-efsāyuz	Ruba'î	*Ahreb*	**Cevat YERDELEN**, *Azmî-zade Haletî Ruba'îleri*. s. 189.

245a	ʿ**Azmī-zāde Ḥāletī** Ve lehu	563	Ḥükm-i ḳalem-i ḳażāyla nālüz biz Āteş-zen-i ḫār best-i āmālüz biz	Ḫūn-ı dili mey-i fiġānumız ney ḳılduḳ Nüzhetkede-i fenāda ḫoş-ḥālüz biz	Ruba'î	*Ahreb*	**Cevat YERDELEN**, *Azmî-zade Haletî Ruba'îleri*. s. 165.
245a	ʿ**Azmī-zāde Ḥāletī** Ve lehu	564	Her dem tenimüzde dāġ-ber-dāġ olsun Feyż-i ġam-ile o gūşeler bāġ olsun	Biz seng-i cünūna ṭutmışuzdur serimüz Dil-i naḳdi giderse başımuz ṣaġ olsun	Ruba'î	*Ahreb*	**Cevat YERDELEN**, *Azmî-zade Haletî Ruba'îleri*. s. 246.
245a	ʿ**Azmī-zāde Ḥāletī** Ve lehu	565	Ey Ḫüsrev-i ḥüsn yār evbāş olma Her bī-ser ü pāy-ile ayaḳdāş olma	Açma dehenüŋ ḥoḳḳasını her yerde Zaḫm-ı dil-i aġyāra nemek-pāş olma	Ruba'î	*Ahreb*	**Cevat YERDELEN**, *Azmî-zade Haletî Ruba'îleri*. s. 263.
245a	ʿ**Azmī-zāde Ḥāletī** Ve lehu	566	Āzurde-dilān-i sīne-efkāruz biz Mecnūn-ı revşān-ı Kūhkenkāruz biz	Hergiz gözimüz ġam-ıla görmez uyḫu Dükkān-ı maḥabbet içre şikāruz biz	Ruba'î	*Ahreb*	**Cevat YERDELEN**, *Azmî-zade Haletî Ruba'îleri*. s. 164.
245a	ʿ**Azmī-zāde Ḥāletī** Ve lehu	567	Ben ḫāk nişīn-i şāh-rāh-ı ʿaşḳam Deryūzeger-i gedā vü şāh-ı ʿaşḳa	Açmam dehenüm ümīd-i vaṣl olmayıcaḳ Ben nādire-kūy-ı bezmgāh-ı ʿaşḳam	Ruba'î	*Ahreb*	**Cevat YERDELEN**, *Azmî-zade Haletî Ruba'îleri*. s. 223.
245a	ʿ**Azmī-zāde Ḥāletī** Ve lehu	568	Ey şaḫne-i ʿaşḳ var zülfine ilet Ben ʿāşıḳı kim ġāyet-i āmāli budur	Ammā ki disün o gice dellāl-ı ḳażā Hercāyīye ʿāşıḳ olanuŋ ḥāli budur	Ruba'î	*Ahreb*	**Cevat YERDELEN**, *Azmî-zade Haletî Ruba'îleri*. s. 149.
247a	**Ḥāletī** Efendi	569	Ḳıldı naḳd-i vücūdumı ifnā Beni baŋa ḳomaz dil-i şeydā	Kim aŋar **Ḥāletī** seni yāre Hīç aŋılsun mı gül yanında giyā	Gazel / 8	*Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Bayram Ali KAYA**, *Azmî-zade Haletî Divanı*. s. 313-314.

247a	**Ālī** Efendi	570	Serḫoş-ı feyż-i bāde-i iʿcāzdur sözüm Bezm-i süḫanda naġme-i şeh-nāzdur sözüm	**Ālī** bu ṭarz-ı dil-keş ü ḫāṭır-ı firīb-ile Bir pür-kirişme dilber-i mümtāzdur sözüm	Gazel / 8	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Zülfü GÜLER**, *Edirneli ʻÂlî Divanı*. s. 157.
247a	**Ālī** Efendi Ve lehu	571	İki ṣaf ʿasker müjek ṣāḥib-ḳırān-ı ġamzeŋe Tīġ-i ġamġamdur teġāfül ḳahrmān-ı ġamzeŋe	**Ālī** bu ṭarz-ı dil-keş ü ḫāṭır-ı firīb-ile Bir pür-kirişme dilber-i mümtāzdur sözüm	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Zülfü GÜLER**, *Edirneli ʻÂlî Divanı*. s. 198.
247a	**Ālī** Ve lehu	572	Ġamze-i leb-rīz tebessüm nigeh āşüfte ḫᵛāb Ḫande bir leb-girih ü nāz hem āġūş-ı ʿitāb	Āftāb-ı felek-ārā-yı süḫandur **Ālī** Feyż-yāb olsa n'ola cümle sözinden aḥbāb	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Zülfü GÜLER**, *Edirneli ʻÂlî Divanı*. s. 114.
247b	**Ṣabrī** Çelebī	573	Ne deŋlü eylese ruḫsār-ı yāra neẕẕāra Gürisne-çeşm-i maḥabbet ṭoyar mı dīdāra	Ġubār-ı ḫal-i ruḫ-ı māha bir naẓar ḳılsa Dönerdi cevher-i mirʾāt-i mihr-i envāra	Gazel / 12	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 425-427.
247b	**Ṭarzī**	574	Şanmaŋuz ẕevḳi müdām olmaya rindān-ı ġamuŋ Meclis-i ḥaşre sürer neşvesi mestān-ı ġamuŋ	Āh u feryād-ile Ṭarzī'dür iden taẕmīni Şīven-ārāy olıcaḳ nevḥa-ṭırāzān-ı ġamuŋ	Gazel / 5	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	-
248a	**Ṭarzī** Ve lehu	575	Ser-germ olıcaḳ bāde-keşi sāġar-ı nāzuŋ Āteşgeh olur naġmeleri sāz-ı niyāzuŋ	Ẓulmetkede-i ḫayret olur cilveŋe Ṭūr **Ṭarzī** ḳademinden o şehe bende-nevāzuŋ	Gazel / 6	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	-
248a	**Ṭarzī** Ve lehu	576	Budur ādāb-ı resm-i mekteb-i ümmīd-fersāyı İderler meşḳ-i nüsḫa-i dildeki ḥarf-i temennāyı	Bilinmezdi günehkārān-ı ʿaşḳuŋ nāmesi **Ṭarzī** Eger mihr olmasa ḫatminde naḳş-ı dāġ-ı şeydāyı	Gazel / 5	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	-

256a	Ferd	577	-	Saŋa ey gül o gül-gün cāmeyi kim didügin ṭuyduḳ Bulışduḳ çār-sūy-ı bāġ-ı kūyuŋda dikenlerle	Müfred /1	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	-
256b	**Ḥāletī** Efendi	578	Ḫūn itdi der-i dil ẕilleti ḫalḳ cihānuŋ Ş'ol vaʿd-i keremüŋ eṣeri olmaya ẓāhir	İnsānı degül şimdi benüm ẓannum odur kim Kemmini bile aldadamaz vaʿd-i ekābir	Kıt'a / 2	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Bayram Ali KAYA**, *Azmî-zade Haletî Divanı*. s. 313-314.
260a	-	579	Leṭāfetde ʿadīli yoḳdur el-ḥaḳḳ Naẓīrīn çeşm-i aḥval görmiş ancaḳ	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Feʿūlün*	-
260a	**Nevʿī**	580	-	O māha ṭālib olur aḳçelerle pullarla Nücūm-ı evc-i semā ḳaʿr-ı māda māhīler	Müfred	*Mefāʿīlün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev'î Divanı*. s. 283.
260a	**Nevʿī** Ve lehu	581	-	**Nevʿī**'yā çeşm-i baṣīret kūr olmış gülmeden Görmek istersen Ḥaḳḳ'ı aglayı gör aġlayı gör	Müfred	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev'î Divanı*. s. 297.
260a	**Hüdāyī**	582	Devlet ḳapusı meykededür bu zemānede Sāḳīdedür viren alan ol āstānede	-	Matla'	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Mustafa KAÇALİN**, *Hüdâyî Divanı*. s. 310.
260a	**Hüdāyī** Ve lehu	583	-	Mey-ḫānede ayaḳ başıcaḳ yir mi bulunur Devr-i lebüŋde rehne çekilmiş kitābdan	Müfred	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Mustafa KAÇALİN**, *Hüdâyî Divanı*. s. 287.

260a	-	584	-	İflās-ı neşāṭ-ile ġam-ı ḳaḥṭ-ı giryeden Mey-ḫāneye rehin olmaduḳ esbāb mı ḳaldı	Müfred	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	-
260a	**Nevʿī**	585	Ḫilʿat-i baḫtum felek kūtāh biçmiş āh kim Yoḫsa ben teşrīf-i lüṭfuŋla ne geysem yaraşur	Ḫūn-ı eşkümle libās-i cism-i zerdüm dir gören **Nevʿī**-yi üftādeye bu hem düşer hem yaraşur	Kıt'a / 2	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev'î Divanı*. s. 318.
260a	Ḳıṭʿa-i **Ṭāliʿī İsḥaḳ** Efendi	586	İki ʿālemde taṣarruf ehlidür rūḥ-ı velī Dime kim bu mürdedür bundan nice dermān ola	Rūḥ şemşīr-i Ḫudā'dur ten ġılāf olmış aŋa Daḫı aʿlā kār ider bir tīġ kim ʿuryān ola	Kıt'a / 2	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	-
260a	Ḳıṭʿa-i **Şefīʿī** Çelebī	587	Çünki reml eyledüm görindi ṭarīḳ ʿAzm idem gibi kūy-ı dildāra	Bir daḫı iyilince düşdi beyāż Ṣarılam gibi sīne-i yāre	Kıt'a / 2	*Feʿilātün* *Mefāʿīlün* *Feʿilün*	-
260a	**Şefīʿī** Ve lehu	588	Çoḳ cefā çekdüm āstānuŋda *Ḥamdu li'llāh* ki feṯḥ-i bāb oldı	Dem-i vaṣla irişdüm ammā kim Baŋa ol dem ḫayāl-i ḫᵛāb oldı	Kıt'a / 2	*Feʿilātün* *Mefāʿīlün* *Feʿilün*	-
260a	**Şefīʿī** Ve lehu	589	Yaḥyā Efendi itme tāze-i zemāna meyl Daḫl itmez o güle mālik-i ṭabʿ-ı selīmdür	N'eyler zebān-ı tāzeyi pīr-i köhne-siḳāl Cārī olan dilinde kelām-ı ḳadīmdür	Kıt'a / 2	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	-
260b	**Ṭopḳapulı Feyżī**	590	Cihānda olmadı āsūde āh u zārından ʿAceb mi eylese dil şükūh-ı rūzgārından	Benem o murġ-ı fenācū ki gülşen-i dehrüŋ Ḫazānı ṭabʿuma çesbān gelür bahārından	Gazel / 2	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Nazmi ÖZEROL**, *Topkapılı Feyzî Divanı*'nda yoktur.

260b	**Himmet Efendi-zāde [ʿAbdī]**	591	Çeşm ü nigehüŋ iki dil-āverlerdür Biri birine fitnede yāverlerdür	Göz ābda dil ḫūn-ı cigerde güya Ḥaşmāne yüzer iki şināver[lerdür]	Ruba'î	*Ahreb*	**Abdülmecit İSLAMOĞLU**, *Himmet-zade Abdullah (Abdî) Divanı*'nda yoktur.
260b	**Himmet Efendi-zāde [ʿAbdī]** Ve lehu berāy-ı ḫaṭṭ-ı ber-āver-den-i Aḳ Maḥmūd Efendi-zāde	592	Bu ʿAlī-fıṭnat cenāb-ı ḥażret-i maḫdūm kim ʿAḳl-ı kül çekse rikābından sezādur ġāşiye	Dindi tārīḫ ḫaṭṭ-ı pākīzesi bā-kilk-i ṣunʿ *Seyyīdüŋ* ser şafḥa-i ḥüsnine oldı ḥāşiye	Kıt'a	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Abdülmecit İSLAMOĞLU**, *Himmet-zade Abdullah (Abdî) Divanı*'nda yoktur.
260b	**[Gelibolulu] ʿĀlī**	593	Şalıncaḳ ṭaḫtasında seyr idüŋ ol māh-ı tābānı Ne yüzden yil getürmişdür bilüŋ taḫt-ı Süleymān'ı	-	Matla'	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**İsmail Hakkı AKSOYAK**, Gelibolulu Mustafa Âli'nin Gül-i Sad Berg'i. s. 174.
260b	**[Gelibolılu] ʿĀlī** Ve lehu	594	Şalıncaḳlar ki ḳurdı ʿıyd-gāḥ-ı şehre mizānı Şalındı bildi miḳdārını her bir Yūsuf-ı ṣānī	-	Matla'	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**İsmail Hakkı AKSOYAK**, Gelibolulu Mustafa Âli'nin Gül-i Sad Berg'i. s. 174.
260b	Lā-edrī	595	-	Ḫudā revā mı görür āstīn-i şefḳatle Benüm gözimden aḳan ḳanlu yaşı silmeyesüz	Müfred	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	-
260b	**Mecdī**	596	Dendān-ı yāri nisbet iderlerse gevhere Ġavvāṣlar gelür depesi üstine yire	-	Matla'	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	-

260b	**ʿAmrī**	597	-	Nār-ı ruḫsāruŋda ḫālüŋ ʿūd-ḫām itdi buḫūra Ol duḫān-ı ʿanberīn oldı bu zībāda çemenüŋ	Müfred	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün*	**Mehmed ÇAVUŞOĞLU**, *Amrî Divanı*'nda yoktur.
260b	**Menʿī Ḥüseyin** Efendi	598	Kenār-ı cūda mey nūş eyledük bir iki āvāre Anı kec-bīn olanlar çoḳ görüp ʿaks itdiler yāre	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	-
260b	**Menʿī Ḥüseyin** Efendi Ve lehu	599	Ben öldüm ḳaldı göŋlüm sende dāġ-ı ḥasretüŋ bende Żarūrī ayrılıḳ düşdi senüŋ sende benüm bende	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	-
260b	**Bāḳī**	600	Rūhuŋ āteş ḫaṭ u ḫālüŋ buḫūr-ı ʿūd u ʿanberdür Ḫam-ı zülf-i siyāhuŋ ḥalḳa ḥalka dūd-ı micmerdür	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Sabahattin KÜÇÜK**, Bakî Divanı. s. 151.
261a	Der midḥat-i Ṣadr-ı Aʿẓām Aḥmed Paşa Meşnevī-i ḳalemiyye li-muḥarririhi **[Faṣīḥ]**	601	Ey ḫāme-i dür-niṣār-ı maʿnā Mānī ṣuver-ı nigār-ı maʿnā	Olduŋ naġam-ı naẓmla dem-sāz Ḳıl naġme-i neşre de ser-āgāz	Mesnevî / 97	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlün* *Feʿūlün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı.* s. 330-337.
280a	**Māhir** Efendi	602	Düşmen ki semt-i cān u dile ʿöẕr-ḫᵛāh olur Şeb-tā-seḥer vücūdı nişāngāh-ı āh olur	**Māhir** sezā mı görmeye aşlā nevāz-ı şek Cevr ü cefāda pādşehüm gāh gāh olur	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Hasibe KAYHAN**, *Mâhir Abdullah Divanı.* s. 190.

280a	Ġazel-i **Rāmī** Paşa	603	Bir laḥẓa nihān olsa o meh-ru naẓarumdan Bī-zār oluram ḥāṣılı nūr-ı başarumdan	Ben ṭāʾir-i evc-i ḥarem-i sūz-i güdāzam Āteş dökilürse ne ʿaceb bāl ü perümden	Gazel / 2	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Rami Paşa Divançe*. s. 71.
280a	**Rāmī** Paşa Ve lehu	604	Maḥv olmadayuz żaʿfıla pirāhenimüzden Çekmez mi daḫı destini ġam dāmenimüzden	Çün ḫıṭṭa-i endūha firisdāne-dil olduḳ Mehcūr olalı ʿaşḳuŋ-ile meskenimüzden	Gazel / 2	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Rami Paşa Divançe*. s. 68.
280b	**Fāʾizī**	605	Kimdür ey meh ṣafḥa-i ruḫsāruŋa pür-mū diyen Şübhe yoḳ aḥvel gerekdür saŋa çār-ebrū diyen	-	Matla’	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün*	**Halil İbrahim OKATAN**, *Kaf-zade Faizî Divanı.* s. 285.
280b	**Fāʾizī** Ve lehu	606	Pür bād-ı hevā itdi vücūdın gül-i gülşen Ben ḳorḳar-idüm bülbül-i zāruŋ nefesinden	-	Matla’	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Halil İbrahim OKATAN**, *Kaf-zade Faizî Divanı.* s. 274.
280b	**Fāʾizī** Ve lehu	607	Ol reh-i ġamda gidüp ḳalmışıdı bir cānum Oda anuŋ yolına gitdi benüm sulṭānum	-	Matla’	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Halil İbrahim OKATAN**, *Kaf-zade Faizî Divanı.* s. 285.
280b	**Nāʾilī**	608	Ġubār-ı Kaʿbe-i kūyuŋ görür mi çeşm-i ümīd Bu rūzgāra göre dostum degül mi baʿīd	Bu ḫüşk sālda ey **Nāʾilī** ne mümkindür Ola şuküfte bahār-ı ḥadīḳa-i ümīd	Gazel / 5	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Haluk İPEKTEN**, *Nâ'ilî-i Kadîm.* s. 288-289.
280b	**Fāʾizī**	609	Kūy-ı nigāre gerçi irişmek ümīddür Ey ʿāşıḳ-ı sitem-zede ammā baʿīddür	-	Matla’	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Halil İbrahim OKATAN**, *Kaf-zade Faizî Divanı.* s. 272.

280b	**Fā'izī** Ve lehu	610	-	Başına od yaḳar yok devr-i ʿadlinde meger Ḫurşīd Var ise ṣaḥ kāẕibdür çeküp bir ten-i giryānı	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Halil İbrahim OKATAN**, *Kaf-zade Faizî Divanı*'nda yoktur.
281a	Ve lehu	611	-	Evżāʿ-ı nā-muvāfıḳ taḫt-ı sütrekār Engüşt-i ḥayret itdi benüm hem-zebānumı	Müfred	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	-
281a	**Vālihī**	612	Virmeyelden tütyā-yı ḥāk-pāyuŋdan naṣīb Aġlayu aġlayu bī-ter ḳalmışdur çeşm-i raḳīb	-	Matla'	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	-
281a	**Ẕātī**	613	Maḥv idüp jāleleri gün gibi aç verd-i terk Yaʿnī seyr eyleyelüm sīne-i taḥtı cevrüŋe terk	-	Matla'	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Ali Nihat TARLAN**, **Mehmet ÇAVUŞOĞLU, M. Ali TANYERİ**. *Zâtî Divanı*'nda yoktur.
281a	**Derūnī**(?)	614	-	Elfāẕ-ı āşnā ile bir maʿnī-i ġarīb Yegdür hezār bāde muḫabbeṭ-i risāleden	Müfred	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	-
281a	Lā-edrī	615	Şarāb-ı laʿl-i yāre teşneyüz nūş eylesek ḳalsaḳ Cilā-yı reng-i mirʾāt-ı mül-i meyüŋ yaʿnī paşlansaḳ	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	-
281a	Lā-edrī	616	Dīvān-ı Ḥaḳḳa ḥuccet ü burhānla gitdi Ṣad-şükr ki īmānla Ḳurʾānla gitdi	-	Matla'	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	-

281a	[Lā-edrī]	617	-	Şaçunuŋ hevāsı ile düşdi özge sevdāya Şu deŋlü bağladılar teline ol hevāda ġazel	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	-
281a	**Kāmī** Efendi	618	Şaḳlamaŋ duḫter-i rezi görelüm Yalıŋuz ol sizüŋ içün degül a	Gerçi hemşīremüz degülse bizüm Yā sizüŋ de helālüŋüz degül a	Kıt'a	*Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	-
281b	**Vaʿdī** *merḥūm*	619	Ol ḫāl-i siyehdür sebeb-i dāġ-ı nihānum Mirʾāt-i cemālüŋdedür ammā nigerānum	**Vaʿdī** gibi pür-māye üzümdüm ki remze Bir dāne-i engūr yiter rıṭl-ı girānum	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mahmut YÜCEL** *Vaʿdî Divanı*'nda yoktur.
281b	**ʿAzmī-zāde**	620	Ey berg-rīz-i cevre virüp ẕevḳ-i nehār Evrāḳ-ı arzūyı iden böyle tār u mār	-	Matla'	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Bayram Ali KAYA**, *Azmî-zade Haletî Divanı*'nda yoktur.
281b	Lā-edrī	621	-	Her bir nigāhı nüsḫa-i āşūb-ı ḫūr imdi Nev-sāle ṭıfl iken hīz o şūḫ-ı şīvekār	Müfred	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	-
281b	**Ümīdī**	622	-	Cürʾet gele mi zāhid ṣad-ṣāleden ey dil Egninde ṣaḳın ḫırḳasına baḳma ḳabādur	Müfred	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Muhammed SELVİ**, *Ümidî Divanı*. s. 95.
281b	**Ṣunʿī**	623	Baḫtum mıdur ya sitāreŋ midür senüŋ İşitmez āh u nālemi ey dil o yār uyur	**Ṣunʿī** cüdā olalı ḫużūruŋdan āh kim Oldı ġam-ı firāk-ile ġayetde bī-ḫużūr	Kıt'a	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Halil İbrahim YAKAR**, *Gelibolulu Sun'î Divanı*. s. 456.

281b	**Ṣabrī**	624	Her sözüm ʿizz ü ḥużūra süḫan-ı ḫāṣladur Ḥaḳ bilür saŋa ʿubūdiyyetüm iḫlāṣladur	-	Matla’	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*. s. 469.
281b	**Ümīdī**	625	-	Aşyān-ı ḫarem-i ḫāne-i çeşm-i terden Ṭıfl-ı eşküm uçurur her gice murġ-ı ḫ^{v}ābı	Müfred	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Muhammed SELVİ**, *Ümidî Divanı*. s. 190.
281b	**Ümīdī** Ve lehu	626	-	Cemʿ olup dīdeden eşkümle ḫayāl-i ruḫ-ı yār Burc-ı abīde ḳarār eyledi māh-ı pervīn	Müfred	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Muhammed SELVİ**, *Ümidî Divanı*. s. 148.
281b	**Ümīdī**	627	Dil bār-ı zülfüŋ ile baġladı maḥmil Ḳıldı müjgüŋ tīġi ile ḳaṭʿ-ı menāzil	Bir bend ile baġlamış **Ümīdi** yine cānān Ḳan itdi meger var ise ol ġamze-i ḳātil	Gazel / 3	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Muhammed SELVİ**, *Ümidî Divanı*. s. 133-134.
281b	**Ümīdī** Ve lehu	628	Yār gūşına ṭaḳınmış yine bir dürr-i şemīn Oldı bir kevkeb-i dürrī ṣanasun māha ḳarīn	-	Matla’	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Muhammed SELVİ**, *Ümidî Divanı*. s. 148.
282b	Ġazel-i **Māhir** Efendi	629	ʿArż-ı neḥāfet eyler o cild-i ṣakīlde Uçmaḳ hevāsı var gibi şeyḫ-i celīlde	Gird-i melāl ṭabʿumı lāl itdi **Māhir** Şiʿre heves mi ḳaldı bu ṭabʿ-ı melīlde	Gazel / 6	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Hasibe KAYHAN**, *Mâhir Abdullah Divanı*. s. 333.
283a	Ġazel-i **Māhir** Efendi	630	Berḳ urur sīnemde mihrüŋ nūr-ı īmānum gibi Sırr-ı laʿlüŋ ḫāne-i tende ṭurur cānum gibi	Sīnemi pür-dāġ gördükde dimiş ol gül-ʿiẕār **Māhir**-i dīvāne nāz-ı ʿaşḳa sūzānum gibi	Gazel / 7	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Hasibe KAYHAN**, *Mâhir Abdullah Divanı*. s. 365.

283a	Gazel-i **Māhir** Efendi	631	Ḳanı aḳsun aḳıdanlar dīde-i giryānumı Gülmesün meksūr iden ṭıfl-ı dil nālānumı	Devlet-i ḥüsnüŋde tīr-i cevr ü ġam gelmekdedür Ey nişāngāh eyledüŋ bu sīne-i ʿuryānumı	Gazel / 7	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Hasibe KAYHAN**, *Mâhir Abdullah Divanı*. s. 394.
283b	Naẓīre-i **Māhir** Efendi	632	Zaḥmuŋdan aŋlamaz dil-i bī-kīnemüz bizüm Seng-i cefāya sīne-gerd sīnemüz bizüm	Vaʿż-ı teġāfül itmede **Māhir** o nāzenīn Hīç dir mi ḫoş mı bende-i dīrīnemüz bizüm	Gazel / 7	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Hasibe KAYHAN**, *Mâhir Abdullah Divanı*'nda yoktur. Mükerrer.
284a	Ġazel-i **Rāmī**	633	Şemʿ-i ümmīd bir āh-ile fürūzān olsun Hele ṣabr eyle birāz şām-ı ġarībān olsun	Bir ḳaç elfāẓ-ı perīşān ise de ey **Rāmī** Bu ġazel zīver-i mecmūʿa-i yārān olsun	Gazel / 8	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Rami Paşa Divançe*. s. 67.
284a	*Merḥūm* **Rāmī** Paşa zemānından biş gün muḳaddem söyledigi ġazeldür	634	Yoḳ sīnemüzde ẕerre ḳadar kīnemüz bizüm Maḥsūd-ı āftābdur āyīnemüz bizüm	**Rāmī** ʿaceb dimez mi ki bir kez o nev civān Eyā nice oldı bende-i dīrīnemüz bizüm	Gazel / 6	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Rami Paşa Divançe*. s. 62.
285b	Ḳaṣīde-i **İsḥāḳ** Efendi	635	Zihī zemān-ı bahār u zihī dem-i cāvīd Ki virdi her dem-i cān-baḫşı dehre revnaḳ-ı ʿīd	ʿAzīz-i Mıṣr-ı ʿaṭā vü kerem olup her dem Ola o Āṣaf-ı ṣāḥib-i süḫanuŋ ʿömri mezīd	Kaside / 41	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Muhammed Nur DOĞAN**, *Şeyhulislam İshak Divanı*. 169-174.
286b	-	636	Maḥabbetüm yoḳ zen-i dünyāya ḥelāl ise de Civān-ı serv-ḳade māʾilüm vebāl ise de	-	Matla'	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	-

286b	Ġazel-i **Rāmī** Paşa	637	Ḥayāl-i laʿl-i nābuŋ cām-ı çeşm-i terde ḳalmışdur Ḫumār-ı bezm-i nūş-ā-nūş-ı vaṣluŋ serde ḳalmışdur	Mücevher-tāc-ı devlet kimseye sūd itmez ey **Rāmī** Nice şāh-ı cihānuŋ çeşmi ol efserde ḳalmışdur	Gazel / 4	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Rami Paşa Divançe*. s. 31.
286b	-	638	Mühr ü şerer ki āteş-i dilden ẓuhūr ider Çeşm-i çerāġı mihr ü mehe feyż-i nūr ider	Cām-ı ṣabūḥı pençe-i Ḫūrşīd'den gelür Feyż-i nigāhı ol meh-i mestüŋ ġurūr ider	Gazel / 2	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	-
287a	-	639	Cāy idinsem itmek istībʿād deyr-i miḥneti ʿĀşıḳam bir kāfir-i ḥüsne Muḥammed ümmeti	Giceler ʿazm itdigüm cānāna sāyem ḫavfıdur Bir ṭarīḳ-ile ḳabūl itmez maḥabbet şirketi	Gazel / 2	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 288.
287a	-	640	Bāzū-yı baḫt ger per iderse kemānumı İsterse verā-yı fāḳa ḳosunlar nişānumı	-	Matla'	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Elif GÜNAYDIN**, *İsmetî Divanı*. s. 187.
287a	-	641	Benüm her bir nigāhum yāre bir rāz-ı nihān söyler Zebān-ı ḥāl-ile her zaḥm-ı sīnem dāstān söyler	Bilür derd-i dilüm hīç tercemān-ı lafẓa ḥācet yoḳ Hemīşe şemʿ-i meclis sūz-i ʿaşḳı bī-zebān söyler	Gazel / 2	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	-
287a	**Li-Nāmıḳihi Ṭıflī**	642	İrişdi dil yine būs u kenār mevsimine Düşürdi zevraḳını rūzgār mevsimine	Sipāh-ı miḥneti bi'llāhi defʿ ider **Ṭıflī** Eger irer ise seyr-i ḥişār mevsimine	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Feʿilātün* *Mefāʿīlün* *Feʿilün*	-

1.1.3. *Mecmû'a*'da Kullanılan Aruz Kalıpları

Tablo 4: *Mecmû'a*'da Kullanılan Aruz Kalıpları ve Kullanım Sıklıkları

Mecmû'ada kullanılan aruz kalıpları	Kullanım sayıları
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün	103
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün	101
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün	99
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün	83
Ahreb türevleri	67
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün	66
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün	66
Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün	9
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün	7
Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün	6
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün	5
Müfteʿilün Mefāʿilün Müfteʿilün Mefāʿilün	3
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilātün	3
Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefʿūlü Mefāʿīlün	3
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün	3
Mefʿūlü Mefāʿilün Feʿūlün	3
Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün	3
Mefʿūlü Fāʿilātün Mefāʿīlü Fāʿilün	2
Müfteʿilün Fāʿilün Müfteʿilün Fāʿilün	2
Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün	1
Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün	1
Mefāʿilün Feʿilātü Mefāʿīlü Feʿilün	1
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿilün Fāʿilün	1
Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün	1
Mefʿûlü Mefāʿīlün Mefāʿīlün Faʿ	1
Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefāʿīlün	1
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿûlün	1
Mefāʿīlün Feʿilātün Feʿilün	1
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün	1
Toplam	642

Mecmû'a'daki bütün şiirler aruz vezni ile kaleme alınmıştır. Bu kalıplardan en çok kullanılanlar Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün kalıbıdır. Bu kalıp uzun bir kalıp olup Türkçe ses dizimine çok uygundur. İmale kullanılması durumlarında uzun seslerin sıklığı aruz için caiz olup Türkçe'de uzun seslerin bulunmamasından dolayı kaynaklanacak aruz tamirine müsamaha gösterebilen kalıplardandır. Bu görüş Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün ve Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün kalıbı için de geçerlidir. Ayrıca remel ve hecez aruz bahirlerinin Türk Musikisinde remel ve hecez

usülleriyle de aynı isimde olması ve bu kalıplardaki şiirlerin bestelenerek de icra edilmesi gözden kaçmamalıdır. En sık kullanılan diğer kalıp ise Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün kalıbıdır. Aruzun farklı tef'ilelerini içeren bu kalıpla şiir yazmak diğer kalıplara göre daha zor olup ustalık gerektiren bir kalıptır, diyebiliriz.

1.1.4. *Mecmû'a*'da Nispet Kaydı Olmayan ve Kayıtları Farklı Sonuç Veren Şiirler

Yaptığımız araştırmalar neticesinde *Mecmû'a*'daki bazı şiirlerin belirtilen yazarlara ait olmadığı ortaya çıkmıştır. Bir kısım şiirler de mahlassız ve başlıksız olarak imla edilmiştir. Bu şiirler incelendikten sonra yazarına ulaşabildiğimiz 7 şaire ait 13 şiir tespit edilmiştir:

Tablo 5: *Mecmû'a*'daki Kaydı Araştırma Sonucunda Farklı Sonuç Veren Şiirler

Varak nu.	Mahlas/ Başlık	Matla' beyiti / bendi Rubâ'iler için ilk iki mısra	Makta' beyiti / bendi Rubâ'iler için son iki mısra	Nazım şekli / birimi	Vezin	Açıklamalar
63a	**Mesʿūd Çelebi** der naʿt-ı şerīf	Ey bāʿiṣ-i kevn olmasa ẕātuŋ olamazdı Ḳandīl-i sipihr içre fürūzān meh ü encüm	**Mesʿūd'ı** keṣāfāt-ı cerāyīm bürimişdür Nūruŋla żiyā-baḫş ol aŋa eyle teraḥḥüm	Kıt'a / 3	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	Şiir mahlas beyiti olmaksızın **Yekta SARAÇ**, *Kemâl Paşa-zâde* Divanı s. 414.
89b	**Şeydā**	-	O perī-rūyı ṣalıncaḳda görenler didiler Yine şāh-bāzın uçurmış birisi baġı ile	Müfred	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Yaşar AYDEMİR**, *Behiştî Divanı*. s. 498.
132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	-	Ḳadüŋle zülfüŋe reftār ile siḥr ögreden ḫᵛāce Baŋa ḥarf itmemiş taʿlīm elifle lāmdan ġayrı	Müfred	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev'î Divanı*. s. 533.
132b	**[Nevʿī]** Ve lehu	Meyl itmedi çeşmüŋ dil-i pür-yāreme gitdi Yanuŋda işüm bitmedi ḳan işleri bitdi	-	Matla'	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ,** *Nev'î Divanı.* s. 549.
132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	Olur ten bir yaŋa cān bir yaŋa āvāre gelmezseŋ Derūnum tīġ-i ḥasret pāreler bir pāre gelmezseŋ	-	Matla'	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev'î Divanı*. s. 379.

132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	-	Senden sihām-ı ġamze vü benden ḫadeng-i āh Kāruŋ atışmaġ oldı bu **Nevʿī**-i zār ile	Müfred	*Mefʿūlü Fāʿilātün Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev'î Divanı*. s. 592.
132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	-	Sirişk-i çeşm-i lūʾlū-bāra kendin nisbet eylermiş ʿAceb olmaya ey **Nevʿī** gözümden çıḳsa deryālar	Müfred	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev'î Divanı*. s. 288.
169a	Meṭāliʿ u müfredāt [**Nevʿī**]	Eḥibbā muntaẓır meclis müheyyā Seni gözler dü-çeşm-i cām-ı ṣahbā	-	Matla'	*Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev'î Divanı*. s. 237.
169a	[**Nābī**]	Miṣāl-i Kaʿbe eyā nūr-ı dīde-i ʿuşşāḳ Gören cemālüŋi müştāḳ görmeyen müştāḳ	-	Matla'	*Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün*	**Muhammed Muhsin KALKIŞIM**, *Nabi'nin Tuhfetü'l-Harameyn'i*. s. 32.
169a	**Ṣabrī** Ve lehu [**Revānī**]	Ey hilāl eyleme ebrū-yı nigār-ile cidāl Ṭırnaġın kesse olur niçe senüŋ gibi hilāl	-	Matla'	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Ziya AVŞAR**, *Revanî Divanı*. s. 61.
169b	**Necātī Beg [Eṣīrī]**	Sensüz ey ruḫları gül lebleri mey Ḳamış işkencesidür ʿāşıḳa ney	-	Matla'	*Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün*	**Ali Nihat TARLAN**, *Necatî Bey Divanı*'nda yoktur. **Nazmi ÖZEROL**. Şeyhülislâm Yahyâ Tevfik Efendi'nin "Müntehab" adlı Şiir Mecmû'ası. s. 354.

287a	-	Cāy idinsem itmek istībʿād deyr-i miḥneti ʿĀşıḳam bir kāfir-i ḥüsne Muḥammed ümmeti	Giceler ʿazm itdigüm cānāna sāyem ḫavfıdur Bir ṭarīḳ-ile ḳabūl itmez maḥabbet şirketi	Gazel / 2	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*. s. 288.
287a	-	Bāzū-yı baḫt ger per iderse kemānumı İsterse verā-yı fāḳa ḳosunlar nişānumı	-	Matla’	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Elif GÜNAYDIN**, *İsmetî Divanı*. s. 187.

1.1.5. Divanı Olan ve Şiirleri Daha önce Yayınlanan Şairlerin Yayınlarda Bulunmayan Şiirleri

Mecmû’a’da yaptığımız incelemelere göre bazı şairlerin daha önceden yayınlanmış çalışmalarda bulunmayan şiirleri burada mevcuttur. Genelde kısa nazım şekillerinden olan bu şiirler toplamda 48 adettir. Bu şiirler aşağıdaki tabloda ortaya konulmaktadır.

Tablo 6: Divanı ve Şiirleri Yayınlanan Şairlerin Yayınlarda Olmayan Şiirleri

Varak nu.	Mahlas/ Başlık	Matla’ beyiti / bendi Rubâ’iler için ilk iki mısra	Makta’ beyiti / bendi Rubâ’iler için son iki mısra	Nazım şekli / birimi	Vezin	Açıklamalar
59b	**Faşīḥ**	*Şemşīr be-dest u kīn be-dil u sīne bī-tāb Zi efkār-i ʿadû be-çeşm nā-āmede ḫvāb*	*Ḳurbān-i seret şevem berāy-i ʿuşşāk Ber-dār u be-küş be-kemer u der-keş be-rikāb*	Ruba’î	*Ahreb*	**Mehmet ATALAY**, *Fasih Ahmed Dede Farsça Divançe*si’nde yoktur.
59b	**Faşīḥ**	*Uftādegīyem bulend u pest digerīst Mest digerī vu mey-perest digerīst*	*Īn murġ-i dil be-rişte pey-ā-pey bīnī Der-dest me-rā be-pāy best digerīst*	Ruba’î	*Ahreb*	**Mehmet ATALAY**, *Fasih Ahmed Dede Farsça Divançe*si’nde yoktur.

59b	**Faṣīḥ**	*Mā bende-i ʿişḳīm u Ḫudā maṭlab-i māst* *Efkende-i ʿişḳīm u hudā meẕheb-i māst*	*Der dest mey u be-dīde ḫūn-āb-i ciger* *Dīrīne çunīn dīdeem u meşreb-i māst*	Ruba'î	*Ahreb*	**Mehmet ATALAY**, *Fasih Ahmed Dede Farsça Divançe*si'nde yoktur.
62b	**Nābī** Rubāʿī Ve lehu	Yā Rāb beni sīr-i kerem it aç itme Her cilf u denī-meşrebe muḥtāc itme	Gird-āb-ı yem-i ʿafvuŋ anı maḥv itsün Pey-der-pey ʿişyānumı emvāc itme	Ruba'î	*Ahreb*	**Ali Fuat BİLKAN**, *Nâbî Divanı*'nda yoktur.
69a	**Şehrī Çelebī**	Yā Rab baŋa lüṭfuŋla iʿānet eyle Bīmār-ı keme ṣıḥḥetle ināyet eyle	Raḥm eyle beni ḳılma esīr-i pister Lüṭf ile sezāvār-ı ifāḳat eyle	Ruba'î	*Ahreb*	**Şener DEMİREL**, *Şehrî Divanı* 'nda yoktur.
70a	Rubāʿī-i **ʿİzzetī** Efendi *merḥūm*	Yā Rab beni mesrūr u muʿammer eyle Bīmār-ı dilüm ṣıḥḥate maẕhar eyle	Efkār ile eẕkārum İlāhī her ān Ẕātuŋla ser-ḫayl-i Peyember eyle	Ruba'î	*Ahreb*	**Adnan Çağlı**, *Vişne-zade İzzetî Divanı*'nda yoktur.
89a	**ʿĀrif**	Bu gün bezme o mihr-i māh-rūy-ı kec-küleh [geldi] Yanınca sāyeveş ammā rakīb-i rū-siyeh geldi	Seḥer-teşrīfin ol mihrüŋ görince göŋlüme **ʿĀrif** Fiġān-ı şām u teʾeşşür-i duʿā ṣubḥgeh geldi	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Ali ŞAHİN**, *Abdülbâki Ârif Divanı*'nda yoktur.
89b	**Kemāl Paşa-zāde** Lehu	-	Şöyle gözler cāmlar ḥammām içinde yāri kim Gözleri ol āftāba baḳmadan giryāndur	Müfred	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Yekta SARAÇ**, *Kemal Paşazade Divanı*'nda yoktur.
89b	**Kemāl Paşa-zāde** Lehu	-	Ḫᵛābda gördüm maḥabbet lāfın urdı Kūhken Didüm aŋa gel perī meydāne cānuŋ var ise	Müfred	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Yekta SARAÇ**, *Kemal Paşazade Divanı*'nda yoktur.

89b	**Kemāl Paşa-zāde** Lehu	Dest-i dellākı görüp ol zülf-i ʿanber-fāmda Başuma ḳaynar şular dökildi dün ḥamāmda	-	Matla’	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Yekta SARAÇ**, *Kemal Paşazade Divanı*’nda yoktur.
89b	**ʿAşḳī** Çelebī	-	Şerār-ı dūd-ı āhumdan ṭutışdı naḫl-i her gülşen Nemekrīz oldı dāġ-ı lāle-zāre çeşm-i giryānum	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Süreyya UZUN**, *Aşkî Divanı*’nda yoktur.
89b	**ʿİṣmetī** Ve lehu	Ḥasret-keş-i reng-i derd-i rūyuŋ bülbül Āşüfte-i zülf-i müşk-būyuŋ sünbül	İtsün ḳo hezār dil hezār āh u fiġān Ey ġonçe-dehen o aġladuḳça sen gül	Ruba’î	*Ahreb*	**Elif GÜNAYDIN**, *İsmetî Divanı*’nda yoktur.
90b	**ʿArżī** Dede	Ey dağları sīnesine zīnet iden V’ey dīdelerin bāġ-ı gül-i ḥasret iden	Elbette ider şāhid-i maʿnāya ḳarīn Āyīne-i hicrāna seni ṣūret iden	Ruba’î	*Ahreb*	**Gönül AYAN**, Antepli Mehmet Arzî Efendi adlı çalışmada yoktur.
90b	**ʿArżī** Dede Lehu	-	Geçürdüŋ rūzgārı niçe demlerdür ṣalāḥ-ı özre Varup şerḥ-i ʿaḳāʾid görseŋ ey dil-i ışṭılāḥ	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Gönül AYAN**, Antepli Mehmet Arzî Efendi adlı çalışmada yoktur.
90b	**ʿArżī** Dede Lehu	Ṭabībüm gördi-kim mümkin degül ben ḫasteye ṣıḥḥat Budur el ucı ile nabżumı ṭutduġına ḥikmet	-	Matla’	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Gönül AYAN**, Antepli Mehmet Arzî Efendi adlı çalışmada yoktur.
128a	**Fāʾizī**	Anlar ki seri yoluŋda pā eylerler Hecr-i ġam-ı ʿaşḳuŋda ṣenā eylerler	Dünyāya ururlar leged-i istiġnā Emvāc-ı belāya merḥabā eylerler	Ruba’î	*Ahreb*	**Halil İbrahim OKATAN**, *Kaf-zade Faizî Divanı*’nda yoktur.

132b	**Nevʿī-zāde**	Dāma düşmez ṣayd olınmaz baŋa ol kebk-i derī Gerçi dökdüm dāne-i eşk-i revānum mīm gibi	-	Matla’	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Saadet KARAKÖSE**, *Nev’î-zâde Ataî Divanı*’nda yoktur.
132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	-	Naẕīrüŋ var mıdur ey necm-i raḫşān çarḫ-ı Aṭlas’da Melāḥat bir ḳumāş-ı pür-hebādur Ülker’i sensin	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev’î Divanı* ve **Saadet KARAKÖSE**, *Nev’î-zâde Ataî Divanı*’nda yoktur.
132b	[**Nevʿī**] Ve lehu	Fitne laʿlüŋden gelen güftār-ı şūr-engīz imiş Ṣunduġuŋ cülāt-ı ter ḥayfā ki zehr-āmīz imiş	-	Matla’	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev’î Divanı* ve **Saadet KARAKÖSE**, *Nev’î-zâde Ataî Divanı*’nda yoktur.
134a	**Ġanī-zāde Nādirī**	Derdüŋle ʿandelīb-i çemen ḳıldı nāleler Senden şikāyet itdi güli eyleyüp siper	-	Matla’	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Numan KÜLEKÇİ**, *Gani-zade Nadirî Divanı*. s. 238.
134a	**Nābī** Lehu	*Ey kemer-beste bī-vefāyī rā* *Ber-ṭaraf-kede lā-ṣenāyī-rā*	-	Matla’	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Şerife ÖRDEK**, *Nabi Farsça Divançesi*’nde yoktur.
148a	**Rüşdī**	Gelse dimezüz meclise bīgāne ne taḳrīb Maḥrem görinür zümre-i rindāne ne taḳrīb	**Rüşdī** göricek ol şehi pā-būsına ṣunma Būd-sened-i rāzı saŋa dīvāne ne	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü*	**Hatice EKİCİ**, *Sahhâf Rüşdî Divanı*’nda yoktur.

			taḳrīb		*Feʿūlün*	
161b	**Rıżāyī** Lehu	Ṭūṭīye dönüp sāġar-ı raḫşān-ı ḫarābāt Güya ki ḳafesdür aŋa vīrān-ı ḫarābāt	Peymāne-i **Rıżāyī** ola bir şemʿ-i hidāyet İrse nefes-i himmet-i pīrān-ı ḫarābāt	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mümin TOPÇU**, *Rızayî Divanı*'nda yoktur.
167b	**Niṣārī** *el-merḥūm*	Füsūn-ı nāz kim īcād-ı çeşm-i ʿaşḳ-ı ḫᵛāhuŋdur Kirişme-ḫūy-ı ġamzeŋ fitne-muʿtād-ı nigāhuŋdur	ʿAceb mi ger **Niṣārī** ārzūmend-i viṣāl olsa Sezāvār-ı nigāh-ı iltifāt-ı gāh-gāhuŋdur	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Nagihan ÇAĞLAYAN**, Nisarî Divanı'nda yoktur.
169a	**Ṣabrī**	Ḫarc idüp sīm u zeri naḳd ideyin pīreheni Pīrehensüz ḳoçayın tek ben o nāzük-bedeni	-	Matla'	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Mehmet ÇEÇEN**, **Hasan KASIR**, *Mehmed Sabrî Şerif Divanı*'nda yoktur.
169a	**Nevʿī** Efendi	-	Ḫarābāt ehline rūz-ı ḥisābı aŋma ey vāʿiẓ Bizüm hergiz bu varlıḳ defterinde adımuz yoḳdur	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mertol TULUM, M. Ali TANYERİ**, *Nev'î Divanı*'nda yoktur.
169b	**ʿAzmī-zāde Ḥāletī** Lehu	Lūlenüŋ lüṭfını olur mı mecāl inkāra Böyle bir vāsıṭa yoḳ būs-ı leb-i dildāra	-	Matla'	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Bayram Ali KAYA**, *Azmî-zade Haletî Divanı*'nda yoktur.
169b	**Faṣīḥ**	Egerçi naġme-tekrārında muṭrib sende ʿālem var Maḥabbet ʿālemin yād eyler ammā neyde bir dem var	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*'nda yoktur.

169b	**Faṣīḥ** Lehu	Mīve-i būsesi yoḳ līk ʿaceb dil-cūdur Gūyiyā ruḫları ḳatmer gül-i şeftālūdür	-	Matla’	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*’nda yoktur.
169b	**Faṣīḥ** Lehu	Zer ḫarc ider ol kim ʿārıżı būs-ı lebidür Şeftālūsi ol ḳaddi nihāluŋ ẕehebidür	-	Matla’	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mustafa ÇIPAN**, *Fasih Ahmed Divanı*’nda yoktur.
169b	**Himmet Efendi-zāde** [ʿ**Abdī**]	-	Başı irişdi göge rifʿatle her dūnuŋ Ḥaḳ budur kim ḳatı alçaḳlıġı var gerdūnuŋ	Müfred	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Abdülmecit İSLAMOĞLU**, *Himmet-zade Abdullah (Abdî) Divanı*’nda yoktur.
183a	**Ṣābir** Ve lehu	Ġavvāṣ-ı dile hücūm idüp laḫt-ı ġam Āḫir oldı ġarīḳ-i deryā-yı elem	Bu ḥāletle ʿaceb degüldür itse Geşt-i vücūd-ı ʿazm-i gird-āb-ı ʿadem	Ruba’î	*Ahreb*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı*’nda yoktur.
183a	**Ṣābir** Ve lehu	**Ṣābir** yine bār-ı ṭaʿnı ber-dūş itme Her dīde-i gevherüŋ sūzın gūş itme	Ḥaḳḳā ki eger Ḫıżr ṣuna āb-ı ḥayāt Bir ḳatresini minnet ile nūş itme	Ruba’î	*Ahreb*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı*’nda yoktur.
184a	**Ṣābir** Ve lehu *raḥmetu’llāhi ʿaleyh*	Ne ʿazm-i kūy-ı nigār itmege zemān bulunur Ne eglene dil-i āvāre bir mekān bulunur	Kimüŋle ülfet ü ṣoḥbet murād idinse göŋül Belā budur ki o da ḫaṣma mihrbān bulunur	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*	**Kazım YOLDAŞ**, *Sâbir Parsâ Divanı*’nda yoktur.

202a	Dervīş **Faṣīḥ Aḥmed**	*Çun mihr ne der gulşen-i gerdūn şuguftīm* *Çun lāle-i ḫod-rūy zi hāmūn şuguftīm*	*Ān ġonçe-i şād-ābī-i ḳadīm ki çun mihr* *Bā nāḥun-i meh der ser-i gerdūn şuguftīm*	Gazel / 3	*Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün*	**Mehmet ATALAY**, *Fasih Ahmed Dede Farsça Divançe*si'nde yoktur.
210	**Faṣīḥ**	*Çun ġonçe dilem zi seyr-i gulşen tengī* *Esrār-ı behār dāredem çunīn sengī*	*Reng-i tu ne bīnem ez gul u lāle meger* *Ez nāle-i bulbul şinevem āhengī*	Ruba'î	*Ahreb*	**Mehmet ATALAY**, *Fasih Ahmed Dede Farsça Divançe*si'nde yoktur.
216a	**Nādirī** der naʿt-ı şerīf	Ey şāh-ı kerem ḥabīb-i Rabb-i ʿizzet Deryā-yı himem şefīʿ cürm-i ümmet	Mevc-efken-i lücce kef-i lütfuŋdur Baḫşende-i bārān seḥāb-ı raḥmet	Gazel / 2	*Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefāʿīlün*	**Numan KÜLEKÇİ**, *Gani-zade Nadirî Divanı*'nda yoktur.
219b	**Faṣīḥ** Efendi	Pür-günāh-ı ʿaşḳ-ı dilüm çeşm-i giryānum mıdur Dād-ḫᵛāh-ı maḥşerüm ceybüm mi dāmānum mıdur	Dāġlar mı aḫger-i sūzān-ı ḥasret mi **Faṣīḥ** Şuʿle-i cevvāle mi yā cism-i ʿuryānum mıdur	Gazel / 5	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Mustafa ÇIPAN** ve **Ahmet İÇLİ**'nin çalışmalarında yoktur.
260b	**Himmet Efendi-zāde** [ʿ**Abdī**]	Çeşm ü nigehüŋ iki dil-āverlerdür Biri birine fitnede yāverlerdür	Göz ābda dil ḫūn-ı cigerde güya Ḥaşmāne yüzer iki şināver[lerdür]	Ruba'î	*Ahreb*	**Abdülmecit İSLAMOĞLU**, *Himmet-zade Abdullah (Abdî) Divanı*'nda yoktur.
260b	**Himmet Efendi-zāde** [ʿ**Abdī**] Ve lehu berāy-ı ḫaṭṭ-ı ber-	Bu ʿAlī-fiṭnat cenāb-ı ḥażret-i maḫdūm kim ʿAḳl-ı kül çekse rikābında sezādur ġāşiye	Dindi tārīḫ ḫaṭṭ-ı pākīzesi bā-kilk-i ṣunʿ *Seyyīdüŋ* ser ṣafḥa-i ḥüsnine oldı ḫāşiye	Kıt'a	*Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün*	**Abdülmecit İSLAMOĞLU**, *Himmet-zade Abdullah (Abdî) Divanı*'nda yoktur.

	āverden-i Aḳ Maḥmūd Efendi-zāde					
260b	**ʿAmrī**	-	Nār-ı ruḫsāruŋda ḫālüŋ ʿūd-ḫām itdi buḫūra Ol duḫān-ı ʿanberīn oldı bu zībāda çemenüŋ	Müfred	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün*	**Mehmed ÇAVUŞOĞLU**, *Amrî Divanı*'nda yoktur.
280b	**Fāʾiżī** Ve lehu	-	Başına od yaḳar yok devr-i ʿadlinde meger Ḫurşīd Var ise ṣaḥ kāẕibdür çeküp bir ten-i giryānı	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*	**Halil İbrahim OKATAN**, *Kaf-zade Faizî Divanı*'nda yoktur.
281a	**Ẕātī**	Maḥv idüp jāleleri gün gibi aç verd-i terk Yaʿnī seyr eyleyelüm sīne-i taḥtı cevrüŋe terk	-	Matla'	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*	**Ali Nihat TARLAN**, **Mehmet ÇAVUŞOĞLU, M. Ali TANYERİ**. *Zâtî Divanı*'nda yoktur.
281b	**Vaʿdī** *merḥūm*	Ol ḫāl-i siyehdür sebeb-i dāġ-ı nihānum Mirʾāt-i cemālüŋdedür ammā nigerānum	**Vaʿdī** gibi pür-māye üzümdüm ki remze Bir dāne-i engūr yiter rıṭl-ı girānum	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*	**Mahmut YÜCEL** *Vaʿdî Divanı*'nda yoktur.
281b	**ʿAzmī-zāde**	Ey berg-rīz-i cevre virüp ẕevḳ-i nehār Evrāḳ-ı arzūyı iden böyle tār u mār	-	Matla'	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*	**Bayram Ali KAYA**, *Azmî-zade Haletî Divanı*'nda yoktur.

283b	Naẓīre-i **Māhir** Efendi	Zaḥmuŋdan aŋlamaz dil-i bī-kīnemüz bizüm Seng-i cefāya sīne-gerd sīnemüz bizüm	Vaʿż-ı teġāfül itmede **Māhir** o nāzenīn Hīç dir mi ḫoş mı bende-i dīrīnemüz bizüm	Gazel / 7	*Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*	**Hasibe KAYHAN**, *Mâhir Abdullah Divanı*'nda yoktur. Mükerrer.

1.1.6. *Mecmû'a*'da Şairi Tespit Edilemeyen Şiirler

Tablo 7: Mahlası Olmayan ve Şairi Tespit Edilemeyen Şiirler

Varak. Nu.	Başlık	Matla' beyiti / bendi Rubâ'iler için ilk iki mısra	Makta' beyiti / bendi Rubâ'iler için son iki mısra	Nazım şekli
70b	Ḳıṭʿa-i lā-edrī	Efendi saŋa bir aʿlā naṣīḥat Ḥaẕer ḳıl ḫāneŋe nādān getürme	Kitāb olsun celīs u hem enīsüŋ Ṣaḳın ehl-i hevā yārān getürme	Kıt'a / 2
90a	-	Maḳṣūdum içün ġayre tevessül ḳıldum Diḳkatle dönüp ṣoŋra teʾemmül ḳıldum	Gördüm ki cihānuŋda senüŋ cümlesi bir Ey bār-ı Ḫudā saŋa tevekkül ḳıldum	Ruba'î
90a	-	Gel ḫaste dilüŋ derdine dermān ḳıl gel Gel eşk-i dü-çeşm-i ḫūn-feşānum sil gel	Gör derd ü ġamuŋ ne şekle ḳoydı beni gör Gel ḳandesin ey ṭabīb-i cān u dil gel	Ruba'î
90a	-	Bu çarḫ ki ʿaşḳ ehlini giryān itmiş ʿĀşıḳları hep bütlere ḥayrān itmiş	Bir ḳan içici kāfire ʿaşḳ taḳmış nām Bir ḥāżır olam adını hicrān itmiş	Ruba'î
128a	Lā-edrī	-	Küḥl içün çeşm-iʿalīle sürmege izüŋ tozın Bulmaduḳ sulṭānumı dün ḫāk-pāye uġraduk	Müfred
131b	-	Ey dilber-i eḥvel nedür ol ġamze-i tīz ʿĀşıḳları aġyārdan itmez temyīz	Keşr eyliyecek ḥışmını ḳan dökmek içün Dir ʿāşıḳ maḫşerde geç dār-ı dem-rīz	Ruba'î
256a	Ferd	-	Saŋa ey gül o gül-gūn cāmeyi kim didügin ṭuyduḳ Bulışduḳ çār-sūy-ı bāġ-ı kūyuŋda dikenlerle	Müfred
260a	-	Leṭāfetde ʿadīli yoḳdur el-ḥaḳḳ Naẕīrīn çeşm-i aḥval görmiş ancaḳ	-	Matla'

260a	-	-	İflās-ı neşāṭ-ile ġam-ı ḳaḥṭ-ı giryeden Mey-ḫāneye rehin olmaduḳ esbāb mı ḳaldı	Müfred
260b	Lā-edrī	-	Ḫudā revā mı görür āstīn-i şefḳatle Benüm gözimden aḳan ḳanlu yaşı silmeyesüz	Müfred
281a	Ve lehu	-	Evżāʿ-ı nā-muvāfıḳ taḫt-ı sütrekār Engüşt-i ḥayret itdi benüm hem-zebānumı	Müfred
281a	Lā-edrī	Şarāb-ı laʿl-i yāre teşneyüz nūş eylesek ḳalsaḳ Cilā-yı reng-i mirʾāt-ı mül-i meyüŋ yaʿnī paṣlansaḳ	-	Matla’
281a	Lā-edrī	Dīvān-ı Ḥaḳḳa ḥuccet ü burhānla gitdi Ṣad-şükr ki īmānla Ḳurʾānla gitdi	-	Matla’
281a	[Lā-edrī]	-	Ṣaçunuŋ hevāsı ile düşdi özge sevdāya Şu deŋlü baġladılar teline ol hevāda ġazel	Müfred
281b	Lā-edrī	-	Her bir nigāhı nüsḫa-i āşūb-ı ḥūr imdi Nev-sāle ṭıfl iken hīz o şūḫ-ı şīvekār	Müfred
286b	-	Maḥabbetüm yoḳ zen-i dünyāya ḥelāl ise de Civān-ı serv-ḳade māʾilüm vebāl ise de	-	Matla’
286b	-	Mühr ü şerer ki āteş-i dilden ẓuhūr ider Çeşm-i çerāġı mihr ü mehe feyż-i nūr ider	Cām-ı ṣabūḥı pençe-i Ḫūrşīd’den gelür Feyż-i nigāhı ol meh-i mestüŋ ġurūr ider	Gazel / 2

287a	-	Benüm her bir nigāhum yāre bir rāz-ı nihān söyler Zebān-ı ḥāl-ile her zaḥm-ı sīnem dāstān söyler	Bilür derd-i dilüm hīç tercemān-ı lafẓa ḥācet yoḳ Hemīşe şemʿ-i meclis sūz-i ʿaşḳı bī-zebān söyler	Gazel / 2

1.1.7. Divanı Olmayan Yahut Bulunamayan Şairlerin Şiirleri

Tablo 8: Divanı Olmayan Yahut Bulunamayan Şairlerin Şiirleri

Varak nu.	Mahlas/ Başlık	Matla' beyiti / bendi Rubâ'iler için ilk iki mısra	Makta' beyiti / bendi Rubâ'iler için son iki mısra	Nazım şekli / birimi	Vezin
63a	**Mesʿūd Çelebi** der naʿt-ı şerīf	Ey bāʿiṯ-i kevn olmasa ẕātuŋ olamazdı Ḳandīl-i sipihr içre fürūzān meh ü encüm	**Mesʿūd'ı** keṯāfāt-ı cerāyīm bürimişdür Nūruŋla żiyā-baḫş ol aŋa eyle teraḥḥüm	Kıt'a / 3	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*
69a	**Ġazālī** *el-merḥūm*	Kaʿbe ḳıblem senüŋ cemālüŋdür Ḥacerü'l-Esved anda ḫālüŋdür	Didüm irsem viṣālüŋe didi yār Ol **Ġazālī** senüŋ ḫayālüŋdür	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*
70b	**Naṣūḥ Paşa-zāde** [ʿÖmrī]	Ey felek ḫāk-i ʿuzletde ḳitābet ehlin Zīr-i pā itmede maḳṣūd-ı fuʾāduŋ ne ola	Ḥükmüŋe ḳarşu ḳoyup belki ḳalem ḳatmadılar Bu tecāhülle taʿarrużda murāduŋ ne ola	Kıt'a / 2	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*
70b	Cevāb-ı **Köprüli-zāde Aḥmed** Paşa	Ḥükm-i Ḫālıḳ'da ġaraż olmaduġı ṣābitdür Neden olsun bu söze cürʾet-güzā-yı aʿmel	Ḥaḳḳ kelāmuŋda beyān eyledügi yetmez mi Bu işāret saŋa *Lā-yüsʾel ʿammā yefʿal*	Kıt'a / 2	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*
89a	**Enīs**	Nevā'ya başla çemende gül ey hezār ġarīb	**Enīs** olursa saŋa bezm-i ġamda	Ruba'î	*Ahreb*

		Fiġān u nāle gerekdür hemīşe kār ġarīb	bülbül olur Ġarīb olursa elbette ġamkār ġarīb		
90a	**Bezmī** Çelebī	V'ez dīde-nigāhuŋla baŋa el itdüŋ Ḫayretde ḳoyup müşevveşü'l-ḥāl itdüŋ	Taḳrīr idemem ḥāl-i dilüm zīrā kim Sen naẓre-i evvelde beni lāl itdüŋ	Ruba'î	*Ahreb*
90a	**Bezmī** Lehu	Yaʿḳūb'em ü beytü'l-ḥüzni ben bilürüm Ol Yūsuf-ı gül-pīreheni ben bilürüm	Ey ġam ne bilür merdüm-i bī-derd seni Gel gel ki beni sen ü seni ben bilürüm	Ruba'î	*Ahreb*
90a	**Bezmī** Lehu	-	Vāḳıʿā ʿālem-i rüʾyāda o meh-i ruḫsārı Hele bir kerre çeken sīneye kem düş görmez	Müfred	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*
90b	Dervīş **Bülendī**	Kāşāne-i şāh-ı dehre mihmān olmam Māḫlūḳ-ı mürüvvet-ile şādān olmam	Üftāde-i ḳaʿr-ı çāh-ı Bābil olsam Minnet-keş-i rīsmān-ı nādān olmam	Ruba'î	*Ahreb*
134a	Dervīş **Meyyāl**	-	N'ola pür-ḫūn olursa laʿlveş dil ġuṣṣa vü ġamdan Beni ey çarḫ bir kān-ı melāhetden çıkarduŋ sen	Müfred	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*
134a	**Raḥmī** der ṣıfat-ı şeb-i Miʿrāc	Gün gibi her necm dıraḫşān idi Ḳulzüm-i gerdūn güher-efşān idi	Gördi ki her necm virür dehre tāb Başın alup gitmiş-idi āftāb	Mesnevî / 2	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*
134a	**Muḥammed Ṣāliḥ Beg**	*Nūr-i Mūsī çiġūne bīned kūr* *Nuṭḳ-i ʿĪsī çigūne dāned ger*	-	Matla'	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*
148b	**Naẓīrī**	Ruḫşār-ı yāri tāze gülistān ṣanur gören ʿUşşāk-ı zārı bülbül-i nālān ṣanur gören	Ḫūnīn-i eşk-i çeşmümi her-bār silmeden Destüm **Naẓīrī** niçe mercān ṣanur	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü*

			gören		*Fāʿilün*
156b	**Cezmī** Efendi	Kākülüŋ rūyuŋa çün dūd-ı çerāġ āşüfte Eşer-i nükhet-i zülfüŋle dimāġ āşüfte	Yār ile **Cezmī**'ye mey-ḫānedür āsāyişgāh Mey-i maḥbūbdan eyler mi ferāġ āşüfte	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*
167a	**Ṭarzī** *el-merḥūm*	ʿĀşıḳ gözedür urmaġa hep tīr-i nigāhı Sen ṣaḳla ḫaṭādan o cefā-keşi İlāhī	**Ṭarzī** göresin reşk ideler tevbe-perestān Ol mücrime kim mestī-i ʿaşḳ ola günāhı	Gazel / 5	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*
167b	**Ṭarzī** Ve lehu	Bir nigāh-ı nīm-mest-i fitne-engīz eyledüŋ N'eyledüŋ ẓālim şikest-i cām-ı perhīz eyledüŋ	Ablaḳ-ı mevzūn-ḫırām-ı kilk ile **Ṭarzī** yine Ser-zemīn-i şiʿri cevlāngāh-ı şeb-dīz eyledüŋ	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*
167b	**Ṭıflī** Çelebī *el-merḥūm*	Derdüme ṣanma yārdur bāʿiş Hep dil-i bī-ḳarārdur bāʿiş	Çāk dāmān-ı Yūsuf'a **Ṭıflī** Ceẕbe-i ʿaşḳ-ı yārdur bāʿiş	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*
168a	Terkīb-i bend-i **Nāzī** Çelebī	Ey meh-i şuʿle fürūz-ı şeb-i nār-ı aġyār Berḳ-i āteş-fiken-i ḫırmen-i ṣabr-ı dil-i zār Oldı şād-āb nem-i lüṭfüŋ ile her ḫes u ḫār Ḫār-ḫār-ı sitemüŋ itdi dil-zārı figār Dem-i şemşīr-i ġam-ı hecr-ile ṣad-çāk oldum Küşte-i ġamze-i merdüm-keş-i bī-bāk oldum	Benüm ol **Nāzī**-i elmās-süḫan kim her dem Ḥükm-i tīġi ider icrā-yı ser-destümde ḳalem Vaṣf-ı aʿdā-yı ḥased-pīşeyi taḥrīr itsem Nevk-i kilkümde olur dūde-i liʿāb-ı erḳam Mertebe-i şānumı gör gevher-i güftārumdan İltifāt eyle ṣaḳın ṭabʿ-ı şererbārumdan	Terkîb-i bend / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*

168a	**Nāẕī** Ve lehu	Mest-i şevḳüz bezmimüz yād olsa dünyā reşk ider Curʿa-i ṣahbāmuza Cemşīd u Dārā reşk ider	Ṭabʿuŋa virsem n'ola **Nāẕī** behişt-i maʿnevī Nev-ʿarūs fikrüŋi seyr itse ḫūrī reşk ider	Gazel / 5	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*
169a	Ḳınalı-zāde **Kirāmī**	Nice meyl itmesünler yaz u ḳış cām-ı mey-i ala Odur bir dūdsuz od ḫārsuz gül dāġsuz lāle	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*
169a	Ḳınalı-zāde **Kirāmī** lehu	Terk-i ser itdi göŋül ḳoçmaġ-içün sīm-i tenüŋ Başdan geçmese ḳoçmazdı seni pīrehenüŋ	-	Matla'	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*
169a	**Maḳālī**	Zülfüŋden istedi kese bir ʿanberīn telī Miḳrāż şındı ditredi meşşāṭanuŋ eli	-	Matla'	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*
169a	**Maḳālī** Ve lehu	ʿĀşıḳa terk-i ġam laʿl-leb-i dildār güç Meyden erbāb-ı ḫarābāt itmek istiġfār güç	-	Matla'	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*
169a	**Maḳālī** Lehu	-	Ḳande bir Yūsuf-ı gül-çihre görürse alınur Ḳorḳaram göŋlümi gönderem ki bazārlıġa	Müfred	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*
169a	**Maḳālī** Lehu	Didüm görince ʿārıż-ı Seyyīd Muḥammed'i Bāġ-ı siyādetüŋ gül-i Āl-i ser-āmedī	-	Matla'	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*

169b	**Maḳālī** Lehu	Ele āyīne alup ṭalʿatuŋ ayına baḳın Baŋa ey bī-meyl ammā ki raḳīb olma ṣaḳın	-	Matla’	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*
219a	**Sükūnī**	Ḥarīḳ-i āteş-i ʿaşḳam ne dāġ lāzımdur Ne ḫān-ḳāh-ı dilümde çerāġ lāzımdur	Olınca bādiye-peymā-yı menzil-i maḳṣūd Dil-i **Sükūnī** gibi kim sürāġ lāzımdur	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*
220a	**Reʾfetī** Çelebī	Muṭrıbān-ı ʿandelīb itsün nevā nevrūzdur Tācdār-ı ġonçe olsun dil-güşā nevrūzdur	Maẓhar-ı iḥsānısuŋ hemvāre çünkim **Reʾfetī** Ol ḫidīve nev-be-nev eyle duʿā nevrūzdur	Gazel / 6	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*
220a	**Lebīb** Çelebī	Eyle erzānī baŋa lütfuŋ şāhā nevrūzdur Ẓulmi terk it ey şeh-i ḥüsn ü bahā nevrūzdur	Feyż-i ʿaşḳuŋla **Lebīb**āsā n’ola pür-şevḳ isem Devr-i ḥüsnüŋde begüm her gün baŋa nevrūzdur	Gazel / 8	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*
247b	**Ṭarzī**	Ṣanmaŋuz ẕevḳi müdām olmaya rindān-ı ġamuŋ Meclis-i ḥaşre sürer neşvesi mestān-ı ġamuŋ	Āh u feryād-ile **Ṭarzī**’dür iden tażmīni Şīven-ārāy olıcaḳ nevḥa-ṭırāzān-ı ġamuŋ	Gazel / 5	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*
248a	**Ṭarzī** Ve lehu	Ser-germ olıcaḳ bāde-keşi sāġar-ı nāzuŋ Āteşgeh olur naġmeleri sāz-ı niyāzuŋ	Ẓulmetkede-i ḫayret olur cilveŋe Ṭūr **Ṭarzī** ḳademinden o şehe bende-nevāzuŋ	Gazel / 6	*Mefʿūlü* *Mefāʿīlü* *Mefāʿīlü* *Feʿūlün*
248a	**Ṭarzī** Ve lehu	Budur ādāb-ı resm-i mekteb-i ümmīd-fersāyı İderler meşḳ-i nüsḫa-i dildeki ḫarf-i temennāyı	Bilinmezdi günehkārān-ı ʿaşḳuŋ nāmesi **Ṭarzī** Eger mihr olmasa ḫatminde naḳş-ı dāġ-ı şeydāyı	Gazel / 5	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*

260a	Ḳıṭʿa-i **Ṭāliʿī İsḥaḳ** Efendi	İki ʿālemde taṣarruf ehlidür rūḥ-ı velī Dime kim bu mürdedür bundan nice dermān ola	Rūḥ şemşīr-i Ḫudā'dur ten ġılāf olmış aŋa Daḫı aʿlā kār ider bir tīġ kim ʿuryān ola	Kıt'a / 2	*Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilātün* *Fāʿilün*
260a	Ḳıṭʿa-i **Şefīʿī** Çelebī	Çünki reml eyledüm görindi ṭarīḳ ʿAzm idem gibi kūy-ı dildāra	Bir daḫı iyilince düşdi beyāż Ṣarılam gibi sīne-i yāre	Kıt'a / 2	*Feʿilātün* *Mefāʿīlün* *Feʿilün*
260a	**Şefīʿī** Ve lehu	Çoḳ cefā çekdüm āstānuŋda *Ḥamdu li'llāh* ki feth-i bāb oldı	Dem-i vaṣla irişdüm ammā kim Baŋa ol dem ḫayāl-i ḫᵛāb oldı	Kıt'a / 2	*Feʿilātün* *Mefāʿīlün* *Feʿilün*
260a	**Şefīʿī** Ve lehu	Yaḥyā Efendi itme tāze-i zemāna meyl Daḫl itmez o güle mālik-i ṭabʿ-ı selīmdür	N'eyler zebān-ı tāzeyi pīr-i köhne-siḳāl Cārī olan dilinde kelām-ı ḳadīmdür	Kıt'a / 2	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*
260b	**Mecdī**	Dendān-ı yāri nisbet iderlerse gevhere Ġavvāṣlar gelür depesi üstine yire	-	Matla'	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*
260b	**Menʿī Ḥüseyin** Efendi	Kenār-ı cūda mey nūş eyledük bir iki āvāre Anı kec-bīn olanlar çoḳ görüp ʿaks itdiler yāre	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*
260b	**Menʿī Ḥüseyin** Efendi Ve lehu	Ben öldüm ḳaldı göŋlüm sende dāġ-ı ḥasretüŋ bende Żarūrī ayrılıḳ düşdi senüŋ sende benüm bende	-	Matla'	*Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün* *Mefāʿīlün*
281a	**Derūnī**(?)	-	Elfāẓ-ı āşnā ile bir maʿnī-i ġarīb Yegdür hezār bāde miḥabbet-i risāleden	Müfred	*Mefʿūlü* *Fāʿilātü* *Mefāʿīlü* *Fāʿilün*

281a	**Vālihī**	Virmeyelden tūtyā-yı ḥāk-pāyuŋdan naṣīb Aġlayu aġlayu bī-ter ḳalmışdur çeşm-i raḳīb	-	Matla’	*Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilātün* *Feʿilün*
281a	**Kāmī** Efendi	Ṣaḳlamaŋ duḫter-i rezi görelüm Yalıŋuz ol sizüŋ içün degül a	Gerçi hemşīremüz degülse bizüm Yā sizüŋ de helālüŋüz degül a	Kıt’a	*Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*
287a	**Li-Nāmıḳihi Ṭıflī**	İrişdi dil yine būs u kenār mevsimine Düşürdi zevraḳını rūzgār mevsimine	Sipāh-ı miḥneti bi’llāhi defʿ ider **Ṭıflī** Eger irer ise seyr-i ḥişār mevsimine	Gazel / 5	*Mefāʿilün* *Feʿilātün* *Mefāʿilün* *Feʿilün*

1.1.8. *Mecmû’a*’da Aralarında Nazîre-Zemin İlişkisi Bulunan Şiirler

Mecmû’a’nın göze çarpan hususlarından bir tanesi de nazîre şiirler de içermesidir. Bu şiirler aruz kalıbı, kafiye ve redif özellikleri dikkate alınarak tespit edilmiştir ve içerik doğrulaması da yapılmıştır. Bir kısım nazîreler de karşılaştırma yapılan nüshalardan hareketle ve başlıklarında yahut içeriğinde “nazîre” kelimesi barındıran şiirler incelenerek oluşturulmuştur. *Mecmû’a*’da nazîre şiirler genellikle peş peşe tertip edilmiştir. Ancak bunun aksine zemin şiirden sayfalar önce veya sonra bazı nazîre şiirler tespit edilmiştir.

Toplamda 46 bağıntı tespit edilmiştir. Ancak aruz vezni ve kafiyeleri birbiriyle örtüşmediği halde redifleri ve içerikleri birbirine benzeyen şiirler de dikkatten kaçmamıştır. Bu şiirler nazîre bağlamında incelemeye alınmamıştır. *Mecmû’a*’da en çok nazîresi olan şair 36 nazîre ile Fasîh’tir. Bu veri *Mecmû’a*’nın Fasîh’in kaleminden çıktığı görüşünü görüşünü güçlendirmektedir. *Mecmû’a*’ya sonradan eklendiği düşünülen, farklı hatla yazılmış Mâhir-Râmî Paşa’nın ve Ramî Paşa-Nâbî’nin şiirlerinde de nazîre ilişkisi bulunmaktadır. Nazîre şiirlerle alakalı veriler tablo şeklinde hazırlanmış ve *Mecmû’a*’yı incelerken vermiş olmuduğumuz şiir numaralarına göre sıralanmıştır.

Tablo 9: *Mecmû'a*'da Bulunan Nâzîre Şiirler

Şiir nu.	Şair	Zemin şiirin matlaı	Nazîre şiirin matlaı	Şair	Şiir nu.
33/560	**Rāmī**	Yoḳ sīnemüzde ẕerre ḳadar kīnemüz bizüm Maḥsūd-ı āftābdur āyīnemüz bizüm	Zaḥmuŋdan aŋlamaz dil-i bī-kīnemüz bizüm Seng-i cefāya sīne-gerd sīnemüz bizüm	**Māhir**	34/561
199	**Nābī**	Yāri açdum açıl ey ġonçe-dehānum diyerek Bezme geldi gele ey serv-i revānum diyerek	ʿArż-ı ḥāl eyledüm ol āfete cānum diyerek Baḳ benüm ḥālime ey şāh-ı cihānum diyerek	**Naḥīfī**	81
108	**Nā'ilī**	Dil-i āşüfte kim olʿanberīn ġīsūya baġlanmış Şanurlar sebze-i ḫod-restedür şebbūya baġlanmış	O dil kim gülşen-iʿaşḳuŋda reng ü rūya baġlanmış Anuŋ defʿi nesīm-i ṣubḥ-ıla bir būya baġlanmış	**Faṣīḥ**	3
109	**Nā'ilī**	Bu ṭāḳ-ı nīl-gūn kim ḥışn-ı nüh-bārūya baġlanmış Degüldür cā-yı āsāyiş-i esāsı ṣuya baġlanmış	O dil kim gülşen-iʿaşḳuŋda reng ü rūya baġlanmış Anuŋ defʿi nesīm-i ṣubḥ-ıla bir būya baġlanmış	**Faṣīh**	3
172	**Fā'izī**	N'ola mānend-i dür baġrum delinse ġuṣṣa vü ġamdan Beni ey çarḫ bir baḥr-i melāḥetden çıḳarduŋ sen	N'ola pür-ḫūn olursa laʿlveş dil ġuṣṣa vü ġamdan Beni ey çarḫ bir kān-ı melāhetden çıkarduŋ sen	**Meyyāl**	173
183	**Nedīm**	Nigāh-i mümteniʿ ey reşk-i āftāb saŋa Fürūġ-ı dīdeden olsa eger niḳāb saŋa	Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidā saŋa Ol dem bu demdür oldı göŋül mübtelā saŋa	**Faṣīḥ**	184
182	**Neşāṭī**	Nedür bu tāb ki virmiş şarāb-ı nāb saŋa Baḳınca ḫīre olur çeşm-i āftāb saŋa	Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidā saŋa Ol dem bu demdür oldı göŋül mübtelā saŋa	**Faṣīḥ**	184
185	**Neşāṭī**	Gülistān-ı dilüŋ kim gülleri dāġ-ı belādur hep Nesīmi āh-ı ḥasret cūyı eşk-i ġam-fezādur hep	Çemenler sebz ü ḫurremdür hevālar dil-güşādur hep Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur hep	**Faṣīḥ**	186
217	**ʿİzzetī**	Ṭılısm-ı heft-peyker ṭurfa resm-i ḫoş-nümādur hep Nümūd-ı naḳş-ı bī-būd-ı cihān bir simīyādur hep	Çemenler sebz ü ḫurremdür hevālar dil-güşādur hep Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur hep	**Faṣīḥ**	186
187	**Rüşdī**	Gelse dimezüz meclise bīgāne ne taḳrīb Maḥrem görinür zümre-i rindāne ne taḳrīb	Kūyuŋ dolana düşmen-i nādāna ne ṭaḳrīb Ṭavaf-ı Ḥarem'e saʿy ide ruhbāna ne taḳrīb	**Faṣīḥ**	188
189	**Feyżī**	Her eşk-i çeşmi laʿl-i bedaḫşān ṣanur gören Fikr-i lebiyle dīdelerüm ḳan ṣanur gören	Sīnemde zaḫm-ı ʿaşḳı pinhān ṣanur gören Evvel naẓarda çāk-i gīrībān ṣanur gören	**Faṣīḥ**	191

190	**Naẓīrī**	Ruḫşār-ı yāri tāze gülistān ṣanur gören ʿUşşāk-ı zārı bülbül-i nālān ṣanur gören	Sīnemde zaḫm-ı ʿaşḳı pinhān ṣanur gören Evvel naẓarda çāk-i gīrībān ṣanur gören	**Faṣīḥ**	191
231	**ʿİzzetī**	Reftāra gelse serv-i ḫırāmān ṣanur gören Güftāra gelse ṭūṭī-i ḫoş-ḫ^{v}ān ṣanur gören	Sīnemde zaḫm-ı ʿaşḳı pinhān ṣanur gören Evvel naẓarda çāk-i gīrībān ṣanur gören	**Faṣīḥ**	191
192	**Rüşdī**	Nāfe-i Çīn u Ḫoten ṭurreŋe olmaz hem-bū Çemen-i cennet eger olsa ġıdā-yı āhū	Nāme-i ḥüsnini itdükde güşād ol meh-rū Mūy-ı pīşānī-i müşgīni görenler didi hū	**Faṣīḥ**	193
195	**Bahāyī**	Tīġ-i der-kār olmasa ceyş-i ḫaṭ-ı ruḫsārda Fitneler peydā olur serḥadd-i ḥüsn-i yārda	Laʿli ol şūḫuŋ miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda Gūyiyā bir ġonçe-i terdür benefşezārda	**Faṣīḥ**	196
197	**Nābī**	Dest-i sitemle yıḳma dilüŋ tīre-ḫānesin Dağıtma şāh-bāz-ı ġamuŋ āşyānesin	Ḳays'uŋ serinde yaḳmadı ġam-ı āşyanesin Ḫār ile ülfet itdüren āteş-zebānesin	**Faṣīḥ**	198
200	**Nedīm**	Nükte-i laʿl-i lebüŋ itse teʿallüm ġonçe Olur ʿĪsī-ṣıfat iʿcāz-ı tekellüm ġonçe	İdüp dehānuŋa kendin müşābehet ġonçe İder hezārla her dem müşāḥabet ġonçe	**Faṣīḥ**	201
212	**ʿİzzetī**	Muġber göŋül cihānda ṣafā-ülfet olmasun Tek rūzgāra ẕerre ḳadar minnet olmasun	Aʿdā ṣaḳın ki munṭaẓır-ı furṣat olmasun Yāra nifāḳ idüp sebeb-i neftet olmasun	**Faṣīḥ**	214
213	**Nedīm**	Derdüŋ nedür göŋül saŋa bir ḥālet olmasun Ṣad el-ḥaẕer ki sevdigüŋ ol āfet olmasun	Aʿdā ṣaḳın ki munṭaẓır-ı furṣat olmasun Yāra nifāḳ idüp sebeb-i neftet olmasun	**Faṣīḥ**	214
215	**Nedīm**	O ġonçe şuʿle-i āhum benüm ṣabā mı ṣanur Fiġān-ı ṣubḥgeh-i bülbüli hevā mı ṣanur	O şūḫ giryemüzi āb-ı ḫoş-nümā mı ṣanur Duḫān-ı āteş-i dil-sūzımuz hevā mı ṣanur	**Faṣīḥ**	216
220	**ʿİzzetī**	Vādī-i Eymen-i dīdāra güẕer virmezler ʿĀşıḳa ḫavṣala-i tāb-ı naẓar virmezler	Ḫançer-i ġamzeŋe ʿuşşāḳ siper virmezler Sīneden ġayrıya ol āba güẕer virmezler	**Faṣīḥ**	221
222	**ʿİzzetī**	Zebān-ı ḫ^{v}āhişüme ḫarf-i müddeʿā düşmez Esīr-i derde ṭaleb-kārī-i devā düşmez	Raḳībe lütf idesüŋ ʿāşıḳa cefā düşmez Bu ḥüsn-i dānişe ol kār-ı nā-sezā düşmez	**Faṣīḥ**	223
224	**İzzetī**	Sevdā-yı ḫayālüŋde olan ʿişreti n'eyler Yārān-ıla cemʿiyyeti ya ṣoḥbeti n'eyler	Dīdāruŋa dil-dāde olan Cennet'i n'eyler Dergāhuŋa üftāde olan Rıfʿat'ı n'eyler	**Faṣīḥ**	225
245	**Manṭıḳī**	Şemʿ-i bezm arturmasun pervānenüŋ germiyyetin Rūzgār eyler perīşān ḳorḳarın cemʿiyyetin	Çekmişüzdür ʿālemüŋ rıṭl-ı girāne zaḫmetin Görmişüz bu neşʾenüŋ envāʿ-ı derd ü miḥnetin	**Faṣīḥ**	246
282	**Rızāyī**	Ṭūṭīye dönüp sāġar-ı raḫşān-ı ḫarābāt Güya ki ḳafesdür aŋa vīrān-ı ḫarābāt	Cem gitdi bozılmaḳdadur erkān-ı ḫarābāt Bir cām-ile ḳalsa n'ola dīvān-ı ḫarabāt	**Ṣabrī**	519

304	**Riyāżī**	Birbirine olsa rindānuŋ ʿaceb mi ḫilḳati Bir şarābuŋ rengidür bir bādenüŋ keyfiyyeti	Çekmişüzdür ʿālemüŋ rıṭl-ı girāne zaḫmetin Görmişüz bu neşʾenüŋ envāʿ-ı derd ü miḥnetin	**Faṣīḥ**	246
342	**Ḫayālī**	Şikāyet ḳılma ẓülmünden naẓar ḳıl ol ḫaṭ u ḫāle Ki bitmez bu çemende ḫārsuz gül dāġsuz lāle	Nice meyl itmesünler yaz u ḳış cām-ı mey-i ala Odur bir dūdsuz od ḫārsuz gül dāġsuz lāle	**Kirāmī**	343
429	**Fehīm**	Ṣūfī yeter efkār-ı ġam-ı būd u ne-būd it Ḳurbān-ı ġam-ı dilber ol iṣbāt-ı vücūd it	Ey dil niçe bir keş-me-keş būd u ne-būd it Āsāyiş-i eger ister iseŋ maḥv-ı vücūd it	**Faṣīḥ**	430
431	**Fehīm**	Olur mı cāna dimāġ-āşnā şemīm-i murād Eser mi gülşen-i āmālüme nesīm-i murād	Güşād ider mi der-i ḫᵛāhişüm nesīm-i murād Olur mı şaḫş-ı emel maḥrem-i ḥarīm-i murād	**Faṣīḥ**	432
438	**Fehīm**	ʿAks-i ḥüsn-i yār-ıla pürdür derūn-ı sīnemüz Nūr-baḫş-ı dīde-i ḫurşīddür āyīnemüz	Derd-i ʿaşḳuŋla mükedderdür dil-i bī-kīnemüz Zeng-yāb-ı mihrüŋ itdi rūzgār-ı āyīnemüz	**Faṣīḥ**	439
438	**Fehīm**	ʿAks-i ḥüsn-i yār-ıla pürdür derūn-ı sīnemüz Nūr-baḫş-ı dīde-i ḫurşīddür āyīnemüz	Dāġ-ı ʿaşḳuŋ cilvegāhıdur dil-i bī-kīnemüz Mihr-i rūyuŋla münevverdür bizüm āyīnemüz	**Faṣīḥ**	440
447	**Fehīm**	Vālih-i ʿaşḳam cünūn yār-ı ḳadīmümdür benüm Şāh-ı sevdā-leşkerem Mecnūn nedīmümdür benüm	Gülşen-i Ḳuds'üm dem-i ʿĪsī-nesīmümdür benüm Ṣubḥ-ı feyżüm būy-ı pirāhen şemīmümdür benüm	**Faṣīḥ**	448
449	**Nābī**	Göster ruḫuŋda ḫālüŋi kim maṭlabum budur Ben bir sitāre-sūḫteyüm kevkebüm budur	Meysüz ḳarār eyleyemem meşrebüm budur Zühhād-ı ḫuşka meyl idemem meẕhebüm budur	**Faṣīḥ**	450
455	**Ṣābir**	Kālā-i fürūş-ı derdledür cümle kārımuz Hep bu muʿāmeleyle geçer rūzgārımuz	Zeyn itdi laḫt-ı dil müje-i eşk-i bārımuz Güller bitürdi feyż-i maḥabbetle ḫārımuz	**Faṣīḥ**	456
457	**Faṣīḥ**	Bālā vü pest rüṭbe-i ʿālem ne kārımuz Yoḳ manṣıb-ı ḥayāta daḫı iʿtibārımuz	Meʾlūf-ı sūzdur dil-i maḥabbet şināsımuz Ḳomadı hīç āteş-i ġamdan hirāsımuz	**Ṣābir**	458
466	**Ṣābir**	Tāmam vāḳıf iken çarḫ-ı dūn kemālimüze Nice cevāb virür lüṭfle suʾālimüze	Gelür mi naḳş-ı viṣālüŋ dil-i ḫayālimüze Felek müsāʿade eyler mi iḫtimālimüze	**Faṣīḥ**	467
471	**Ṣābir**	Ne ʿazm-i kūy-ı nigār itmege zemān bulunur Ne eglene dil-i āvāre bir mekān bulunur	Ne dem ki ḳatlle ʿuşşāḳa mihrbān bulunur Ḫadeng-i ġamzesine mihr ü nişān bulunur	**Faṣīḥ**	472
484	**Manṭıḳī**	Evrāḳını ṭaġıtdı ṣabā muṣḥaf-ı gülüŋ Ḳaldı oḳunmadı niçe evrādı bülbülüŋ	Gülzār-ı ḥüsnüŋ açdı muṭarrā iki gülüŋ Aḥsente dest-i siḫrkārına meşşāṭa mülüŋ	**Faṣīḥ**	485
487	**Manṭıḳī**	ʿİnānın çeşm-i giryān aldı dest-i iḫtiyārumdan Ṣavulsun baŋa seng-i rāh olanlar reh-güẕārumdan	Bu āh u girye kim gördüŋ degüldür iḫtiyārumdan Beni devr eyledi devr-i felek yār u diyārumdan	**Faṣīḥ**	488

490	**ʿİṣmetī**	Rind ʿālemde nice ḥāṭır-ı āzād ister Gül-i bī-dādı anuŋ bülbül-i feryād ister	Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād ister Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād ister	**Faṣīḥ**	491
504	**Sırrī**	Esīr-i ʿaşḳa dil-i dāġ dāġ lāzımdur O ḫān-ḳahda bir iki çerāġ lāzımdur	Benem **Sırrī**-i tenhā-rev-i reh-i ümmīd Baŋa ne bedreḳa vü ne sürāġ lāzımdur	**Sükūnī**	505
506	**Riyāżī**	Seng-i cevrüŋle şikeste cām-ı raḫşānum mıdur Ellere alınmayan ḳalb-i perişānum mıdur	Pür-günāh-ı ʿaşḳ-ı dilüm çeşm-i giryānum mıdur Dād-ḫ^{v}āh-ı maḥşerüm ceybüm mi dāmānum mıdur	**Faṣīḥ**	508
507	**Nesāṭī**	Müydan ince miyān-ı şūḫ-ı fettānum mıdur Rişte-i bārīk-i dil mi ya reg-i cānum mıdur	Pür-günāh-ı ʿaşḳ-ı dilüm çeşm-i giryānum mıdur Dād-ḫ^{v}āh-ı maḥşerüm ceybüm mi dāmānum mıdur	**Faṣīḥ**	508
509	**Nā'ilī**	Şaḫsuŋ istiʿdād-ı lüṭf-ı peykerinden bellidür Kīmīyā-yı ḳābiliyyet cevherinden bellidür	Sūzīş-i dil ʿāşıḳuŋ dāġ-ı serinden bellidür Nev-bahār-ı ʿaşḳ gül-berg-i terinden bellidür	**Neşāṭī**	510
511	**Nā'ilī**	Bezme mey tāb-efgen olsun sāḳīyā nevrūzdur Şemʿüŋe cemʿ oldı yārān-ı ṣafā nevrūzdur	Muṭrıbān-ı ʿandelīb itsün nevā nevrūzdur Tācdār-ı ġonçe olsun dil-güşā nevrūzdur	**Re'fetī**	512
511	**Nā'ilī**	Bezme mey tāb-efgen olsun sāḳīyā nevrūzdur Şemʿüŋe cemʿ oldı yārān-ı ṣafā nevrūzdur	Eyle erzānī baŋa lüṭfuŋ şāhā nevrūzdur Ẓulmi terk it ey şeh-i ḥüsn ü bahā nevrūzdur	**Lebīb**	513

2. BÖLÜM

2.1. *Mecmû'a*'nın Tanıtımı ve Tavsifi

2.1.1. Nüshanın Nitelikleri

Mecmû'a'nın tavsifi fiziksel olarak şu şekildedir: Karton kapaklı, koyu vişneçürüğü renkli, şemsesi ve cetvelleri çiçek süslü, ön kapak üst köşebentleri yıpranmıştır. İç kapakta tığlı şemsesi bulunmaktadır. Şirazesi topludur. Kullanılan kâğıt koyu saman sarısı rengi olup *Mecmû'a*'nın ilerleyen kısımlarında da kâğıt yer yer gubarî, çiçek süslüdür ve çeşitli çiçekler filigran olarak kullanılmıştır. Ön kapaktan sonraki ilk sayfa gubarî, yaprak süslü kâğıtla başlamıştır. Zahriyeden sonra, sayfası numaralandırılmamış, cetvelsiz, ilk hücresinde *Şerhü Celâl ed-Devvânî 'alâ-Rubâ'iyyâtihi* yazan bir tablo bulunmaktadır. Bu tablo *Mecmû'a*'nın içindekiler sayfasıdır. Tablo da çeviri yazı ile ilerleyen bölümlere eklenecektir. *Mecmû'a*'nın sonunda da ise *Eger irer ise seyr-i ḥisār mevsimine* mısraı vardır.

Tablonun bulunduğu varaktan sonraki numarasız varakta, kütüphane kayıt mühründe, *Vakafe în kitâb bende-i Mevlânâ es-Seyyîd Abdu'r-Rahmân Nâfiz Paşa Mevlevî-hâne-i Bâb-ı Cedîd der-Âstâne* ibaresi mevcuttur. Mührün üstünde Arap harfleriyle 1514 yer numarası bulunmaktadır. Metinlerin başladığı varak Arapça 1 sayısı ile numaralandırılmıştır. Bu numaradan önce 3 numarasız varak bulunmaktadır. Toplamda 292 varak olup poz fotoğraflarında son varağın b yüzü bulunmamaktadır.

Yazmada siyah ve kırmızı mürekkeple metinler; kırmızı, sarı, mavi ve yeşil mürekkeple başlıklar yazılmıştır. Hattı ta'lîk olup kırık (hurde) cinsidir. Bazı bölümlerde kalın rik'a ve ince/kalın kırık nesih hat örnekleri de göze çarpmaktadır.

2.1.2. *Mecmû'a*'nın Müstensihi, Müellifi ve Tertip Tarihi

Yukarıda zikrettiğimiz tablonun haricinde tablodan sonraki 2 varakta çeşitli mühür ve küçük metinler kenarlardan su almış ve dağılmıştır. Metnin başladığı varaktan 1 varak önce a yüzünde 4 temellük kaydı ve 1 istinsah kaydı bulunmaktadır. Ancak istinsah kaydının yanında herhangi bir istinsah tarihine ulaşılamamıştır. Bununla birlikte Mecmû'ada temmet kaydı yahut ferağ kaydı gibi bilgilerin bulunmamasından dolayı net bir tarih bilgisi verilemedi. Mecmû'anın tam yazıldığı tarihi yakalayabilmek adına, Mecmû'a'da şairlerin mahlaslarının önüne eklenen "merhûm" gibi ifadelere ve Allah'tan rahmet dileyen dua cümlelerine de başvuruldu; ancak bu yöntemde de

tutarsızlıklar bulunmaktadır: Neşatî 1674'te vefat etmiştir, lakin şiirlerinin başında "merhûm" ifadesi yoktur. *Mecmû'a*'da en çok şiiri bulunan Sabrî Mehmed Şerîf 1645'te vefat etmiştir, şiirlerinin başında "merhûm" ifadesi bulunmaktadır. Şehrî 1660'ta vefat etmiştir, şiirlerinin başında "merhûm" ifadesi bulunmaktadır. Rızayî 1629'da vefat etmiştir, şiirlerinin başında "merhûm" ifadesi bulunmamaktadır. Riyâzî 1644'te vefat etmiştir ve şiirlerinin başında merhûm ifadesi vardır. Güftî 1677'de vefat etmiştir ve şiirlerinin başında merhûm ifadesi yoktur. Bu tür bilgileri çoğaltmak mümkündür, ancak merhûm gibi ifadelerden *Mecmû'a*'nın yazım tarihini belirlemek veya bir aralık belirlemek mümkün görünmemektedir.

Mecmû'a'nın muharriri Fasih Ahmed Dede'dir.(öl. 1699.) Bu bilgiden hareketle mecmû'a en geç 1699 yılında tamamlanmıştır, denilebilir. Ancak yazma eserler sonradan ekleme ve çıkarmaya uygun eserler olduğundan, bu kaydın aksini düşündürten bilgileri mecmû'anın muhtevasını incelerken ifade edeceğiz. Yazma kitapların vakfedilmesi yahut sahiplerinin temlik edilmesi ile ilgili olarak mühür usulü bulunmaktadır. Bu usulde kitabın baş kısmına temlik veya tevkif mührü vurulur. Kitabın sonunda da aynı mühür tahririn bittiği yere vurulur, böylece son yazı kaydı da belirlenir. Bu bilgilere dayanarak ilk ve son mühürler tablonun olduğu sayfadan sonra ve son bölümden bir önceki kısımda bulunmaktadır. Ayrıca Fasîh Dede'nin eseri hat sanatı açısından da ciddi bir emsal teşkil etmektedir. Bütün metnin hurde talikle yazılıp tablonun da kırık nesihin kalını ile icra edilmesi şüphe taşımaktadır. Yine tablo ile alakalı yukarıda ifade ettiğimiz bilgilere dayanarak metin içerisinde aynı hatla yazılmasına rağmen tabloda yer almayan metinler de tablonun ve son bölümün sonradan eklendiği fikrini öne çıkarmaktadır.

1. temellük kaydı: *Min-kütübi...* su alıp mührü dağılmıştır.

2. temellük kaydı: *Sâre min-temellikāti'l-fakîr... Süleymân-mîr... afā 'anh.*

3. temellük kaydı: *Min-kütübi'l-fakîr es-Seyyîd Mehmed Şerîf 'Ata'ullâh Efendi-zâde* Mühürde sadece *Şerîf* kelimesi okunabilmiştir.

4. temellük(vakıf) kaydı: *Ez-kütüb-i mevkûfe-i Mevlevî-hâne-i Bâb-ı Cedîd der-Âstâne*

İstinsah kaydı: *Temme istensahahu el-'Abdü'l-fakîri'llâh azze şânuhu Veliyü'd-dîn*[28] *el-Fâzılî Elmasî bi-Kostantiniyye gafera lehu*. Mühürde *Veliyü'd-dîn* ibaresi okunmaktadır. Bî-nukat olarak yazılmıştır.

2.1.3. *Mecmû'a*'nın Dil Özellikleri

Mecmû'a dil çeşitliliği bakımından Osmanlı edebiyatının Türkçe, Arapça ve Farsça sacayaklarına sahiptir. Dil bakımından Eski Anadolu Türkçesi dönemi ses özellikleri görünmektedir. Ancak düzlük-yuvarlaklık uyumuna ait kurallarda esneme dikkat çekmektedir. İmla konusunda bütün *Mecmû'a*'da yeknesaklıktan bahsetmek mümkün değildir. Yer yer nokta eksiklikleri, boş bırakılan yerler, tashih kayıtları, özellikle Türkçe kelimelerde aynı kelimelerin farklı yazımları -okutucu sesler bağlamında- gözden kaçmamaktadır.

2.1.4. *Mecmû'a*'nın İstif/Mizanpaj Özellikleri

Mecmû'a'da sayfa düzeni manzum ve mensur metinlerde değişiklik göstermektedir. Bununla beraber eserin tamamında sayfa kenar boşlukları bulunmaktadır. Mensur metinlerde sayfanın sağ üst köşesinden sol alt köşesine kadar istif biçiminde çapraz bir yazım mevcuttur. Bazı bölümlerde ise klasik sayfa düzeni vardır. Metin sayfanın üst kısmından aşağı doğru istif edilmiştir. Bunlarla beraber der-kenar olarak adlandırabileceğimiz bazı kısımlarda metin aşağıdan yukarı doğru ya da sol kenardan sağ kenara doğru yazılmıştır. Der-kenarda, bazen, sayfa baş aşağı getirilerek kullanılmıştır.

Manzum metinlerde ise matla' beyitleri satır sonu yukarıda satır başı aşağıda olacak şekilde, her beyit ayrı 2 satır biçiminde, makta' beyiti de müsavi bir biçimde istif edilmiştir. *Mecmû'a*'nın tamamında satır sayısı hakkında sabit bir veri ortaya koymak zordur. Son bölümdeki şiirler haricinde metnin tamamında, şairlerin isimleri, bölümlerin başlıkları, siyah mürekkepten başka renklerde ayrı ayrı yazılmış, bölümler içerisinde ise tekrar eden şairlerde *Ve lehu, ez-eş'âr-ı gazeliyât* gibi ilgi ifadeleri kullanılmış ve mahlasa/isme göre başlıklanmıştır.

[28] Bk. Özcan, (2013).

Divan teşrifatında şiirler genel olarak münacat, naat ve diğer şiirler şeklinde tanzim edilir. İlginçtir, yukarıdaki metin sırası gibi *Mecmû'a*'da da münacat ve naat nitelikli metinlerle başlanmış, ardından diğer şiirlere yer verilmiştir.

2.1.5. *Mecmû'a*'nın İçerik Bilgisi

Bu başlıkta, *Mecmû'a*'daki eserleri zahriyeden sonraki sayfada bulunan tabloyu çevirip oradaki bilgilere göre açıklayacağız.

Tablo 10: *Mecmû'a*'nın İçindekiler Sayfası

Mi'râciyye-i 'Abdü'l-Bâkî 'Ârif Efendi (41)	*Ebyât ez-eş'âr-ı Sâ'ib (39)*	*Rubâ'iyyât-ı Fârsiyye der münâcât-ı Hazret-i Bârî (31)*	*Şerhu el-Celâl ed-Devvânî 'alâ-Rubâ'iyyâtihi (1)*
Şerh-i müşkilât-i 'Örfî li-Neşâtî Efendi (71)	*Eş'âr-ı Şehrî ve Cevrî ve Nahîfî ve gayrihim (68)*	*Eş'âr-ı Nâbî Efendi (61)*	*Eş'âru Türkiyye li-muharriri'l-mecmû'a Dervîş Fasîh(56)*
Şerhu ebyâtu 'Arabiyye mine't-Tasavvufi li-Abdi'llâh el-Va'iz (91)	*Na't-ı Na'ilî ve eş'âr-ı ü eş'âr-ı digerân (86)*	*Lügât-ı müntehabe ez-Düstûrü'l-amel Riyâzî (81)*	*Şerh-i çend-beyt-i müşkil ez-eş'âr-ı digerân lehu eydan (80)*
El-İktibâsâtü'l-İlhâmiyye (99)	*Ed'iye-i uhrâ li'ş-Şeyhü'l-mezkûr (97)*	*Du'â'ş-Şeyh İbnü'l-A'rabî ba'de't-tavâf ve's-sa'yi el-menkûlün mine'l-Fütu[h]ât (93)*	*'Akîdetü Ebû Medyen kuddise sırruhu (92)*
Ed-Du'âi'l-menkûl 'an-Ca'fer-i Sâdık	*El-Emsal ve'l-Hikem ve mâ-*	*El-Kitâbü'l-Hâdi li'l-Mühtedî li't-*	*Mektûbu'l-Gazzâlî ilâ-Ayni'l-Kudâti'l-*

(114)	*yenabihâ (113)*	*Tilimsânî (110)*	*Hemedânî (100)*	
Makâle vü mekatîb ez-Münşeât-i Fasîh (134)	*İntihâb ez-Şehrî vü Gülî (128)*	*Şerh-i kasîde-i 'Örfî (121)*	*Risale-i Fârsiyye der 'Aşk (117)*	
Mi'râciyyetü Nâdirî ve gayruhâ (217)	*Nu'ût-ı şerîfe-i Türkiyye li-Rızâyî (212)*	*Eş'âr-ı Fârsiyye (187)*	*Eş'âr-ı Türkiyye (147)*	
Risâletü İbn-i Kemâl fî-hakkı İbni'l-'Arabî (257)	*Terceme-i 'Örfî ez-inşâ-yı Saruhân (249)*	*Eş'âr-ı Fârsiyye vü Türkiyye (246)*	*Şerh-i kıt'a-i 'Örfî li-'İsmetî (245)*	*Şerh-i kasâ'id-i diger ez-eş'âr-ı 'Örfî li-Neşâtî (228)*
Mektûbu's-Sultân Bâyezîd ilâ'ş-Şeyh Abdu'r-Rahmân el-Câmî' (281)	*Makâle-i zîbâ ez-münşeât-i muharrir-i mecmû'a Fasîh (264)*	*Fevâid mine't-tevârîh ve gayrihâ (259)*	*Me'haz ez-Nevâdirü'l-Emsâl Taşkendî-i Nakşîbendî (258)*	
Eş'âru Türkiyye ve 'Arabiyye bi-hatt-ı gayr-i Fasîh (282)				

Yukarıdaki tabloda *Mecmû'a* içerisindeki metinlerin başlıkları verilmiş ve nüshadaki varak numaraları da tabloyu hazırlayan tarafından belirtilmiştir. Bu tabloya göre:

1b-30b varakları arasında, başlıklar kırmızı mürekkeple Arapça yazılmış, metin siyah mürekkeple, Farsça, Devvânî[29]'nin(öl.1502.) Rubaîleri ve kendi yaptığı şerhidir.

[29] Anay, (1994): Devvânî'nin, bazı tasavvufî rubâîlerini şerhederek Osmanlı Padişahı II. Bayezid'e ithaf ettiği eseridir.

31b-38b varakları arasında *Rubâ'iyyât-ı Fârsiyye der münâcât-ı Hazret-i Bârî* başlığında; 31b'de *Rubâ'iyyât der münâcât-ı Hazret-i Bârî Te'âlâ Celle Celâl* başlıklı rubaîler vardır. Sayfada *eş-Şeyh-i Şerîf kuddise sırruhu* başlığında rubaîler bulunmaktadır. 32b'de *Ebû Saîd Ebu'l-Hayr berây-ı istiskâ* başlıklı rubaîler, aynı sayfadan 38b'ye kadar *li-Hazret-i Mevlâna Camî* başlıklı rubaîler vardır. 38b'de sayfanın sonunda Fasih'in okuyanlardan dua beklediği Farsça, istirham metni de bulunmaktadır.

39a-40b varakları arasında *İntihâb-kerde ez-eş'âr-ı Mevlânâ Sâ'ib* başlıklı Sâ'ib-i Tebrîzî'den müfred beyitler, gazeller, kıtalar, rubaîler bulunmaktadır.

41b-56a varakları arasında başlıksız siyah mürekkeple, mensur ara metinlerle birlikte Abdulbâki *'Ârif Efendi'nin Mi'raciyye'si*[30] bulunmaktadır.

56b-60b varakları arasında siyah mürekkeple *Âsâr-ı Fasîh* başlıklı Fasîh'in Divanı'nda[31] bulunmayan, Ahmet İçli[32] tarafından çalışılan gazeller ve rubaîler bulunmaktadır. 59b'de Fasîh'e ait 3 tane Farsça rubaî bulunmaktadır. Bu şiirler Fasîh'in Farsça Divançesi'nde[33] bulunmamaktadır.

61b'de tabloda bulunmayan rik'a hatlı iki şiir vardır. Mehmed Ramî Paşa'nın gazeli ve Mahir Abdullah'ın nazîresi bulunmaktadır. Mehmed Ramî Paşa'nın şiirinin başlığında merhûm ifadesi vardır. Rami Paşa[34] 1708'de vefat etmiştir. Bu kayıttan hareketle, bu iki şiir sonradan eklenmiştir, diyebiliriz.

61a-67b varakları arasında *Eş'âr-ı Nâbî Efendi* başlığında Şair Nâbî'nin mesnevîleri, gazelleri, tarihleri, rubaîlerinden örnekler bulunmaktadır. 63a'da sayfa sonunda Mes'ûd Çelebî'nin 3 beyitlik na'atı, 67b'de Şehrî Çelebî'nin bir matlaı bulunmaktadır.

68a-71a varakları arasında *Eş'âr-ı Şehrî vü Cevrî vü Nahîfî vü gayrihim* başlığında Şehrî, Cevrî, 'İzzetî, Nahîfî, Gazâlî, Yahyâ, Vecdî, Mantıkî, Nasuh Paşa-zâde, Köprülü-zâde Ahmed Paşa, Gelibolulu Âlî ve Hâfız Şirâzî'ye ait şiirler bulunmaktadır.

[30] Bk. Ayan, (1986): 1-11.
[31] Bk. Çıpan, (1991).
[32] Bk. İçli, (2015b): 209-222; İçli,(2015c): 49-73.
[33] Bk. Atalay, (2007).
[34] Bk. Bilkan, (1998).

71a-80b varakları arasında *Şerh-i Neşâti Efendi el-Mevlevî* başlıklı kırmızı ve siyah mürekkepli, 'Örfî-i Şirâzî'nin şiirlerinin şerhidir.[35]

80b-81b varakları arasında *ez-kasîde-i Üstâz-ı Bozorgvâr Enverî* başlığında Enverî, Sâ'ib ve Nizâmî'nin şiirlerine kısa şerhler vardır.

81-85b varakları arasında, *Lügât-i müntehabe ez-Düstûrü'l-'Amel-i Riyâzî,* kırmızı mürekkeple başlıklı Riyâzî'nin *Düstûrü'l-'Amel*'inden bölümler vardır.

86b-91a varakları arasında *Na't-ı Na'ilî ve eş'âr-ı ü eş'âr-ı digerân* başlığında Nâ'ilî-i Kadîm, 'Ârif, Enîs, Neşâtî, Cevrî, Yahyâ, Kemal Paşa-zâde, Şeydâ, 'Aşkî, Sabrî, 'İsmetî, Bezmî, 'Azmî-zâde Hâletî, 'Örfî, Bülendî ve 'Arzî Dede'ye ait şiirler bulunmaktadır.

91a-91b varakları arasında *Şerhu ebyâtu 'Arabiyye mine't-Tasavvufî li-Abdi'llâh el-Va'iz* başlığında, başlık kırmızı, metin siyah mürekkeple *Fâ'idetün fî-mâ yûrasü'l-fakru ve yümna'u'r-rızku* başlıklı, insan tabiatı ve beslenme ile alakalı sebep-sonuç ilişkisine dair öğütler içeren Arapça bir metin bulunmaktadır. Metin unutkanlık, beslenme alışkanlıkları, günahlardan sakınmakla ilgilidir. Tabloda bu metin bildirilmemiştir. Asıl bildirilen metin ise 91b-92b arasında *Kâle ba'zu'l-ârifîne bil'llâh* başlıklıdır. Arapça bir şiirin şerhidir. Bölüm sonunda *li-'Abdi'llâh el-Vâiz* ibaresi mevcuttur.

92b-93b varakları arasında *Hâzîhi 'Akîdetü Ebî Medyen kuddise sırruhu* kırmızı mürekkeple başlıklı Ebû Medyen'in[36] *el-Akîde* adlı risalesidir. Arapçadır.

93b-99a varakları arasında *Du'â'ş-ş-Şeyh İbnü'l-A'rabî ba'de't-tavâf ve's-sa'yi el-menkûlün mine'l-Fütuhâti* başlığında, başlıklar kırmızı mürekkeple, hac ve hac ibadeti ile alakalı du'alar İbnü'l-'Arabî'nin *Fütühât-ı Mekkiyye* adlı eserinden alıntılanmıştır. Bu aralıkta 4 ayrı du'a başlığı bulunmaktadır. Arapçadır.

99a-99b varakları arasında *el-İktibâsü'l-İlhamiyye ve'l-Hikmetü'l-Ma'neviyye*, kırmızı mürekkeple başlıklı, ifade sonları kırmızı noktayla süslü, İbnü'l-'Arabî'ye ait *el-Hikmetü'l-Hâtimiyye ve'l-İktibâsü'l-İlhamiyye* adlı eserden Arapça şart-cezâ kuralına bağlı hikmetli sözler vardır. Arapçadır.

[35] Bk. Karabey ve Atalay, (1999).
[36] Bk. Akdağ, (2017): 283-324.

99b-100a varakları arasında *Mecma'u'l-Beyân* adlı tefsirden Kur'ân-ı Kerîm'deki surelerin nüzul sırasını ifade eden bir bölüm bulunmaktadır. 100b'de *Mektûbun li-Hazreti el-Mesîh 'aleyhi's-Selâm* başlıklı bir mektup, hemen yanında ilk satırında *Kâle Aristotalis* yazan, dilin münacat, hikmet ve edeple 3'e ayrıldığından bahseden bir metin bulunmaktadır. Arapçadır.

100b-110a varakları arasında *Mektûbu'l-Gazzâlî ilâ-Ayni'l-Kudâti'l-Hemedânî* başlığındaki metin Ahmed Gazzâlî'nin Aynü'l-Kudât Hemedânî'ye[37] mektubudur. Arapçadır.

110a-113b varakları arasında *el-Kitâbü'l-Hâdi li'l-Mühtedî li't-Tilimsânî* başlığında Arapça bir bölüm bulunmaktadır. Kitap bazı kaynaklarda Ebû Medyen'e ithaf edilse de *Keşfü'z-Zünûn*[38]'da künye bilgisi bu bilgiyi tasdiklememektedir.

113b-114b varakları arasında *el-Emsal ve'l-Hikem ve mâ-yenabihâ* başlığında Mâverdî[39]'ye ait Arapça *el-Emsal ve'l-Hikem* adlı eserden kısa ibareli hadisleri havîdir.

114b-116a varakları arasında *ed-Du'â'ü'l-menkûl 'an-Ca'feri Sâdık* başlığında Ca'fer-i Sâdık'tan nakledilen, Arapça, bir dua bulunmaktadır.

116a-116b varakları arasında, tabloda belirtilmeyen bir metin bulunmaktadır. *Menâkibü'l-Ebrâr*[40] adlı eserden alıntıdır, Arapçadır. 116b-117b arasında da tabloda belirtilmeyen Farsça bir risale bulunmaktadır.

117b-120b arasındaki varaklarda *Risale der Aşk* başlığında Farsça bir metin bulunmaktadır. Metin aşk olgusu hakkında olup şiirler ve kelam-ı kibâr ve Nişâbûrî'nin aşk hakkındaki risalesinden alıntılar içermektedir.

121b-128a arasında *Şerh-i kasîde-i 'Örfî* başlığında; Rodosî-zâdenin[41] 'Örfî şerhi, Sâib, Harakânî, Kelîm, Muhteşem-i Kaşânî, Güftî-i Edirnevi, Hâfız Şîrazî, Mollâ Câmî ve 'İzzetî'ye ait şiirler bulunmaktadır. Farsça ve Türkçedir.

---

[37] Bk. Uludağ ve Bayburtlugil, (1991).

[38] Çelebi, (1999): sayfa 2027'de Muhammed b. Ebû Hasan ibni Muhammed el-Mağribî et-Tilimsânî ismi geçmektedir. Kitap faziletler hakkındaki hadisler, salih ameller ve tasavvufî şahsiyetlerin nüktelerinden oluşmaktadır. Ayrıca et-Tilimsanî künyesi Afiddüddin Tilimsanî ile meşhur olup araştırmalarımızda ona ait böyle bir eseri tespit edemedik. Bu noktada Tilimsânî'nin de Osmanlı Sahasında ki etkisi Ekberiyye adlı tasavvuf ekolü üzerinden dikkatleri üzerine çekmektedir.

[39] Bk. Kallek, (2003).

[40] El-Hamîs (2006): 393-394. Bu kısım Hilyetü'l-Evliyâ'dan alınmıştır. C. X s.252-253. Kendisinden bahsedilen mutasavvıf ise Ebü'l-Hüseyin en-Nûrî'dir. Bk. Kara, (1991).

128b-131a varakları arasında *İntihâb ez-Şehrî vü Gülî* başlığından Mirek Muhammed-i Taşkendî'nin *Şehrî ve Gülî*[42] adlı eserinden bölümler alıntılanmıştır.

131b-134a varakları arasında, tabloda belirtilmemiş bir bölüm bulunmaktadır. Kırmızı ve siyah mürekkeple Farsça, Türkçe ve Arapça metinler içermektedir. Hakânî, Selmân-ı Sâvecî, Mirzâ Edhem, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Hâfız, Ömer Hayyâm, Gelibolulu Âlî, Nev'î, Nev'î-zâde, Güftî-i Edirnevî, Selîm Tahrânî, Hâtifî, Sa'dî, Firdevsî, Muhammed Asâ, Enîsî, Tab'î, Fâ'izî, Meyyâl, Feyzî, 'Azmî-zâde, Rahmî, Nâbî, Muhammed Salih Beg ve Mesîhî'ye ait şiirler; hadîs-i şerîfler, *Nigâristân, Lâmî Tarihi ve Minhâc*'dan alıntılar; Şeyhülislâm Bahâyî ve Kemâl Paşa-zâde'den iki fetva vardır.

134b-146b varakları arasında *Makâle vü mekatîb ez-Münşeât-i Fasîh* başlığında sırasıyla, Fasîh'e ait metinler bulunmaktadır. Mektupların tamamı Fasîh'in dest-i hattından çıkmasına rağmen bazı mektuplar Fasîh'e ait değildir. Mektuplar Türkçedir, içerisinde Farsça şiir alıntıları mevcuttur. Bu bilgiden hareketle Fasîh'in şahıslara özel olarak kâtiplik yaptığını da ifade edebilmekteyiz:

1-*Makâle'ist der Tercîh-i Tenbâkû-yı Hoş-bûy ber Bâde-i Sitîze-Cûy* kırmızı mürekkeple başlıklı, Fasîh Ahmed'e ait *Tenbâkû-nâme* adlı eser bulunmaktadır.[43]

2-135b-136a varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Diyârbekrî-i Hânende es-Seyyîd Nûh Çelebî'ye yârândan birinin tarafından irsâl olunmuştur*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

3-136a-136b varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Mısrü'l-Kahîre'ye İshâk-zâde Efendi'ye irsâl olunmuştur*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

4-136b-137a varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Taraf-ı Şâm-ı Cennet-şâma yârândan bir efendiye irsâl olunmuştur*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

5-137a-138a varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Kandiye Fethi'nde Ahmed Paşa'ya Müneccimbaşı Ahmed Efendi tarafından muharrerdir*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

---

[41] Bk. Yılmaz, (2004).
[42] Kahraman ve Öz, (2012).
[43] İçli, (2015a): 149-157.

6-138a-138b varakları arasında kırmızı mürekkeple, *İshâk-zâde Efendi tarafından Bursa Kadısı Vezîr-i 'Azâm Ahmed Paşa'ya yazılmıştır*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

7-138b-139a varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Râkım-ı Mahrûf tarafından İshâk-zâde'ye*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

8-139a-140a varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Râkım-ı Mahrûf tarafından İshâk-zâde Efendi'ye tahrîr olunmuştur*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

9-140a varağında kırmızı mürekkeple, *Bursa'dan 'Alî Efendi'ye tahrîr ve irsâl olunmuştur*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

10-140a-141b varakları arasında kırmızı mürekkeple, *İshâk-zâde tarafından merhûm Kasım Paşa Şeyh Halîl Efendiye'dir*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

11-140b-141a varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Râkım-ı Mahrûf'dan Cezmî Efendi'ye irsal olunmuştur*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

12-141a-141b varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Yanbolu'da Şahîn Giray'a irsâl olunmuştur*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

13-141b-142a varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Neşâtî Efendi'ye tahrîr ve irsâl olunmuştur*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

14-142a-142b varakları arasında kırmızı mürekkeple, *'İzzetî Efendi'ye Resûl Efendi tarafından tahrîr olunmuştur*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

15-142b-143a varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Kudâtdan bir efendiyedir*, başlıklı mektup bulunmaktadır.

16-143a-143b varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Şurefâ-yı Şâm'dan bir efendiye irsâl olunmuştur*, başlıklı mektuptur.

17-143a-144a varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Şâm'dan Nâkibü'l-Eşrâf'a tahrîr olunmuştur*, başlıklı mektuptur.

18-144a-144b varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Yahyâ Efendi-zâde Necip Çelebî'ye yârânın birinden tahrîr olunmuştur*, başlıklı mektuptur.

19- 144b numaralı varakta kırmızı mürekkeple, *Yârânın birinin tarafından bir yeniçeri civânına yazılmıştır*, başlıklı mektuptur.

20-144b-145a varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Yârândan birinin tarafından bir yârânına tahrîr ve irsâl olunmuştur*, başlıklı mektuptur.

21- 145a-146a varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Üskübî Zahmî-zâde'ye irsâl olunmuştur*, başlıklı mektuptur.

22-146a-146b varakları arasında kırmızı mürekkeple, *Şeyhülislâm Hazretlerine tahrîr olunmuştur*, başlıklı mektuptur.

146a'da Fuzulî, Örfî, Sâ'ib'den şiirler bulunmaktadır, Arapça *kadem* kelimesi hakkında Türkçe bir açıklama mevcuttur.

147b-186b varakları arasında *Eş'âr-ı Türkiyye* başlığında Neşâtî, Nedîm-i Kadîm, Fasîh, Rüşdî, Feyzî, Nazirî, 'İzzetî, Bahâyî, Nâbî, 'Ârif, Mantıkî, Cezmi, Sabrî, Rızâyî, Riyâzî, Nâdirî, Cevrî, Nâ'ilî, Tarzî, Nisârî, Tıflî, Nâzî, Edirneli Âlî, Zuhûrî, Yahyâ, Kirâmî, Nev'î, Ümidî, Makâlî, Bâkî, 'Azmî-zâde Hâleti, Necâti Beg, 'Abdî, Tâlib-i Kelîm (Farsça), Sâ'ib (Farsça) Fâ'izî, Sırrî, Arzî Dede, Fehîm-i Kadîm, Sâbir Parsâ, Vecdî Beg ve 'İsmetî'nin şiirleri bulunmaktadır. Bir sayfa boşluk bulunmaktadır. Bununla beraber Fa'izî'nin şiirinden sonraki sayfa kopmuş olabilir; çünkü sayfa numaralarında eksiklik hasıl olmuştur. Ancak içindekiler sayfasındaki sayfa verilerine dayanarak varakların sol üst köşelerindeki varak numaralarına göre açıklamalara devam edeceğiz.

187a-212a varakları arasında *Eş'âr-ı Fârsiyye* başlığında, Farsça; Selim Tahrânî, Nebkî, Fehmî Hecrî, Akâ Şâpor Ferîbî (Tahrânî), Feyzî-i Hindî, Tab'î, Şifâyî-i İsfahânî, Fasîh, Zülâlî-i Nîşâbûrî, Selmân-ı Sâvecî, Mirzâ Zekî Hamedânî, Tâlib-i Âmolî, Şânî-i Teklû, Âzerî, Mollâ Câmî, Mahvî-i Erdebîlî, Fasîhî-i Tebrîzî, Ebû Turâb el-Ferkitî, Şâh Tâhir, Nahlî, Mehistî ve Mîr Na'şeb'e ait şiirler bulunmaktadır.

212b-217b varakları arasında *Nu'ût-ı şerîfe-i Türkiyye li-Rızâyî* başlığında Rızâyî, Riyâzî ve Nâdirî'ye ait naatlar bulunmaktadır.

217b-227b varakları arasında *Mi'râciyyetü Nâdirî ve gayruhâ* başlığında Nâdîrî, Nâ'ilî, Nâbî, Sukûnî, Riyâzî, Sırrî, Neşâtî, Fasîh, Re'fetî, Lebîb ve Sabrî'ye ait şiirler bulunmaktadır.

228a-245b varakları arasında *Şerh-i kasâ'id-i diger ez-eş'âr-ı 'Örfî li-Neşâtî* ve *Şerh-i kıt'a-i 'Örfî li-'İsmetî* başlığında Neşâtî ve 'İsmetî'nin 'Örfî şiirleri üzerine şerhleri ve sonradan ilave edilmiş, rik'a hatla Ramî Paşa ve Nâbî'nin birer gazeli vardır. 245b'nin sonunda *Havâs-ı Esmâ'-i Seb'a* başlığında, günlük virdler için bir reçete bulunmaktadır.

246a-249a varakları arasında *Eş'âr-ı Fârsiyye vü Türkiyye* başlığında 'Azmî-zâde Hâletî, Ebu Turâb Beg, İmâm Gazzâlî, Mirzâ Hümâyûn, Ömer Hayyâm, Edirneli Âlî, Sabrî, Tarzî, 'Örfî'ye ait şiirler bulunmaktadır. Bu bölümde de şâirlerin isimleri başlık kısımlarında bazen mavi ve yeşil mürekkeple yazılmıştır.

249b-257a varakları arasında *Terceme-i 'Örfî ez-inşâ-yı Saruhân* başlığında bir el-Münşî'nin inşâ örneği bulunmaktadır. 257a'da *tecellî* kelimesi hakkında Türkçe bir açıklama; mahlassız farsça müfredler, rubaîler; Muhammed Nakî, Kemâl Hocendî, Şâh Tâhir ve 'Örfî'den Farsça şiirler; *nefs* kelimesi hakkında Arapça açıklamalar bulunmaktadır.

257b varağında *Risâletü İbn-i Kemâl fî-hakkı İbni'l-'Arabî* başlığında Arapça, *Müftî-i zamân Kemal Paşa-zâde Hazretlerinin li'ş-Şeyh Muhyiddîn el-'Arabî Hazretlerinin hakkında olan sûret-i fetvasıdır*, başlıklı Kemâl Paşa-zâde'nin İbn-i Arâbî hakkındaki fetvası, sayfa sonunda bir hadîs-i şerîf, Akâ Şâpor (Tahranî), Âzmi-zâde Hâletî, Feyzî-i Hindî, Sâ'ib ve 'Örfî'den şiirler bulunmaktadır.

258a-258b varakları arasında *Me'haz ez-Nevâdirü'l-Emsâl Taşkendî-i Nakşîbendî* başlığında, *Taşkendî Mîrek Nakşîbendî'nin Nevâdirü'l-Emsâl risalesinden telhîs olunmuştur*, başlıklı sözlük metnidir. Bölüm sonunda Muslihiddîn Lârî'nin *şîd-Cemşîd* kelimesi hakkındaki bir açıklaması mevcuttur. Ancak hangi eserden iktibas edildiği tespit edilememiştir.

259a-264a varakları arasında *Fevâid mine't-tevârîh ve gayrihâ* başlığında, Arapça, illet harfleriyle alakalı bir açıklama, *Şerh-i Müslim*'den kısa Arapça bir bölüm, Kurretü'l-Ayn'ın nüktelerinden Farsça bir bölüm, takvimle alakalı bir kısım, *Nigâristân*'dan alıntılar, Arapça fevâ'id kayıtları, mahlassız şiirler, Nev'î, Hüdâyî, Tâli'î İshâk ve şiirinin ta'rîfi, Şefî'î, Feyzî, 'Abdî, 'Amrî, Mecdî, Gelibolulu Âlî'nin şiirleri ve 'Örfî'nin bir beyitinin şerhi bulunmaktadır. 262a'da Fasîh'in *Der midhat-ı*

Sadrazâm Ahmed Paşa mesnevî-i kalîle li-muharririhi başlıklı mesnevisi bulunmaktadır.

264a-280b varakları arasında *Makâle-i zîbâ ez-münşeât-i muharrir-i mecmû'a Fasîh* başlığında Fasîh'in Gül ü Mül, adlı eseri bulunmaktadır. Bu sayfadan sonra bir varak kopartılmıştır.

281a -varağı boş olmakla-282a varakları arasında, *Mektûbu's-Sultân Bâyezîd ilâ'ş-Şeyh Abdu'r-Rahmân el-Câmî* başlığında, II. Bayezîd'in Mollâ Câmî'ye mektubu bulunmaktadır. 282a'da Mâhir ve Ramî Paşa'nın şiirleri bulunmaktadır. Rik'a hatlıdır.

282b-289a varakları arasında *Eş'âru Türkiyye ve 'Arabiyye bi-hatt-ı gayr-i Fasîh* başlığında, Firdevsî, Fâ'izî, Kemâl, Nâ'ilî, Sâ'ib, Zâtî, Derûnî, Kâmî, 'Abdî, 'Azmî-zâde, Ümîdî, Sun'î, Sabrî, Mâhir, Râmî Paşa, Şeyhülislâm İshâk ve Tıflî'ye ait şiirler; *revân* kelimesi ile alakalı Türkçe bir açıklama, 3 kısa hikaye, *Sahîh-i Buhârî*'den bir bölüm, *tecellî* kelimesi hakkında Türkçe bir açıklama, *nefs* kelimesi hakkında Arapça bir açıklama, Arapça bir fevâid, bir beyitin kısa şerhi, Arapça, mahlassız tarih kıtaları bulunmaktadır.

2.2. Metnin Kurulmasında İzlenen Yol

1. Metin neşri, neşir çalışmalarında kabul gören çeviri yazı (transkripsiyon) alfabesine göre yapılmıştır. Kullandığımız işaretler tablo halinde gösterilmiştir.[44]

2. Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların çeviri yazısı konusunda İsmail Ünver'in[45] "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine" adlı çalışması esas alınmış ve önerilere mümkün olduğu kadar riayet edilmiştir.

3. Mecmû'adaki varak numaraları ilk sayfa ve devam edegelen sayfalarda, sol tarafa köşeli parantezle eklenmiştir.

4. Mecmû'ada şiirler için bir numaralandırma, sıralama bulunmamaktadır. Mecmû'a içinde bulunan şiirler, mecmû'adaki sıraları değiştirilmeksizin numaralandırılmıştır. Şiir numaraları köşeli parantezle "**[]**" belirtilmiştir. Her beyit ayrı ayrı numaralandırılmıştır. Nüsha karşılaştırması için kullanılan çalışmalarda olmayan beyitler, beyit numaraları üzerinde dipnotla belirtilmiştir.

5. Mecmû'adaki şiirler daha önceden yayınlanmış bilimsel yayınlar temel alınarak karşılaştırılmış, mecmû'ayla yayın arasındaki nüsha farkları dipnotta belirtilmiştir. Çalışmada asıl amaç mecmû'a metnini ortaya koymak olduğundan diğer çalışmalarla birlikte karma bir metin hazırlanmamıştır. Belirtilen bilgiler kendisinde değişiklik olan kelimenin üstüne dipnot ekleme yoluyla gösterilmiştir. Dipnotta esas alınan çalışmalar kısaltmalarla verilmiştir. Dipnotlarda klasik usül tercih edilmiştir. Dipnotta önce *Mecmû'a*'daki kısım belirtilmiş ardından nüsha farkının olduğu kısım eklenmiştir.

6. Karşılaştırılan çalışmalarda var olup da *Mecmû'a*'da bulunmayan beyitler, metne eklenmemiştir. Karşılaştırılan çalışmalarda olmayıp da *Mecmû'a*'da olan şiirler de dipnotta belirtilmiştir. Karşılaştırılan çalışma ve *Mecmû'a*'da ki metin birebir aynı olsa bile dipnota alınmıştır.

7. Aruz vezinleri şiirin hemen üstünde *italik* olarak belirtilmiştir. Vezinle ilgili problemlerin olduğu yerler dipnotta ifade edilmiştir.

[44] Bk. Tablo 11.
[45] Bk. Ünver, (2008): 1-46.

8. Yaptığımız çalışmada metne eklemek zorunda kaldığımız; kelimeler, ekler, silinmekten veya mürekkep lekesinden dolayı ortaya çıkan farklar için düzeltmeler, mahlaslar ve benzeri durumların tamamı için köşeli parantez kullanılmıştır. Metinde yazmanın fiziksel durumundan kaynaklı bozulmalar dipnotta belirtilmiştir.

9. Arapça ve Farsça cümleler, mısra ve beyitler *italik* olarak yazılmış ve anlamları dipnotta - hadisler için kaynaklarıyla- verilmiştir. Ayet mealleri Elmalılı Hamdi Yazır'ın *Hak Dîni Kur'an Dili*'nden alınmış, dipnotta ayrıca kaynak olarak gösterilmemiştir. Adı geçen kitabın tam künyesi kaynakçada belirtilmiştir. Şiirlerde tekrar eden Arapça ifadeler için anlamları ve kaynakları her seferde tekrar edilmiştir. Çünkü farklı şairlere ait farklı şiirlerde iktibasın bağlanmasının sebebinin farklı olabileceği göz önünde bulundurulmuştur.

10. Der-kenârlar dipnot kısmına alınmış, "Der-kenâr:" diye belirtilmiştir.

11. Farsça kelimelerdeki "vâv-ı ma'dûle" " ᵛ " şeklinde gösterilmiştir. "Âftâb, asmân, pâdşâh" gibi medli hecelerdeki ses türemeleri gösterilmemiştir. "-Sitân" son ekli kelimelerde kalıba uygun olması için "-istân" şeklinde okumalar mevcuttur. Gül-sitân/Gülistân. Gonca kelimesinin cim ve çim harfleriyle yazımı mevcut olup hepsi |ç| sesi ile imla edilmiştir. Çift sesle biten Arapça kelimeler vasl gereken yerlerde iki sesle birden yazılmıştır. Arapça dâ'im kelimesi metin içerisinde "ye yatağında hemzesiz" olarak imla edilmiştir. Çeviriyazıda Arapça mudaf kuralları gereği hemzeli olarak yazılmıştır.

12. "N'ola, n'eydügin, k'onda" gibi Türkçe birleşik kelimelerde ses düşmeleri kesme işareti " ' " ile gösterilmiştir. -İm, -Üm/-Im, Um; -İmüz, -Ümüz/-Imuz, -Umuz gibi 1. tekil ve çoğul iyelik kiplerinde ses uyumu farklılıkları mevcuttur. Bu farklar mecmû'a esas alınarak değiştirilmemiştir. Ancak farkların olduğu yerler dipnotta belirtilmiştir. Türkçe kelimelerin sonundaki |b| sesi benzeşmeye alınıp |p| sesi şeklinde okunmuştur. Aynı yöntem |c| |ç| sesinin benzeşmesinde de kullanılmıştır. İle bağlacı ve çün edatı gibi kelimeler öncesindeki kelimeyle bitişik yazıldıysa " - " ile gösterilmiş, ile bağlacının vezin için yardımcı ses aldığı yerlerde bitişik yazılmıştır. Ses düşmesine uğradığı yerlerde bitişik yazılmıştır. "Anun-çün, anunla, yâr-ile, yolıyla." Türkçe i-yardımcı fiili öncesindeki kelimeye birleştiğinde ortaya çıkan vezin kaynaklı ses korunmalarına müdahale edilmemiştir. "olmış-dı, olmışıdı" Aynı kelimenin birden farklı yazımları dipnotta belirtilmiştir. "اکا، اکه" ana(ona).

13. Okunuşundan tam emin olunamayan kelimelerin yanına “ (?) ” işareti eklenmiştir. Okunamayan yerler dipnotta belirtilip okunamayan kısmın yazma metni resim şeklinde dipnota eklenmiştir.

14. İçinde kapalı |e| sesi barındıran “gice, vir-, it-” gibi kelimeler için dar ünlü |i| sesi ile okuma ve imla yolu tercih edilmiştir.

15. *Mecmû'a*'da Arapça dua ifadeleri bulunmaktadır. Bu ifadeler sık sık tekrar edilmekte olup çalışmanın Metin kısmında italik olarak ifade edilmiştir. Anlamları her tekrarda dipnota eklenmemiştir.

Tekrar edilen ifadeler şunlardır: “raḥimehu'llāh Teʿālā, ʿaleyhi's-Selām, el-merḥūm, raḥimehu'llāh, ʿaleyhi'r-raḥme, raḥmetu'llāhi Teʿālā ʿanhu, raḥmetu'llāhi ʿaleyh”

Anlamları da sırasıyla şu şekildedir: “Allah Teâlâ rahmet etsin, Selâm onun üzerine olsun, Rahmetli, Allâh rahmet etsin, Rahmet onun üzerine olsun, Allâh Teâlâ'nın rahmeti onun üzerine olsun, Allâh'ın esirgemesi onun üzerine olsun, Allâh'ın rahmeti onun üzerine olsun.”

Tablo 11: Transkripsiyon İşaretleri Tablosu

أ	ʾ	ش	Ş, ş
ا	A, a; E, e; Ā, ā	ص	Ṣ, ṣ
آ	Ā,ā, A,a	ض	Ż, ż; Ḍ, ḍ
ب	B, b	ط	Ṭ, ṭ
پ	P, p	ظ	Ẓ, ẓ
ت	T, t	ع	ʿ
ث	S̱, s̱	غ	Ġ, ġ
ج	C, c	ف	F, f
چ	Ç, ç	ق	Ḳ, ḳ
ح	Ḥ, ḥ	ك	K,k ; G,g ; ŋ
خ	Ḫ, ḫ	ل	L, l
د	D, d	م	M, m
ذ	Ẕ, ẕ	ن	N, n
ر	R, r	و	V, v; O, o; Ö, ö; U, u; Ū, ū; Ü, ü
ز	Z, z	ه	H, h
ژ	J, j	ى/ي	Y, y; I, ı; İ, i, ī
س	S, s	Vâv-ı Madûle	ᵛ

2.3. METİN

[41b]

[1][46]

Mefʿūlü Mefāʿilün Feʿūlün

1 Ṣad-ḥamd o ḳadīm ḳār-sāza
Ol Ṣānʿi-i āsmān-ṭırāza

2 Ṣad-şükr ü sitayīş ol Ḫudā'ya
Kim Ādem'i ḳıldı ʿarş-pāye

3 İtdi yed-i ṣunʿ-ı sāz-kārī
Ber-pā bu revāḳ-ı zer-nigārı

4 İnsānı ḳılup melekden ekrem
Mescūd-ı melā'ik oldı Ādem

5 Oldı keremiyle nevʿ-i insān
Merġūbterīn cins-i ḥayvān

6 Ḳıldı virüp aŋa ʿaḳl u idrāk
Ber-dāşte-i firāz-ı eflāk

7 Ol ḫatm-i risāletüŋ ḫuṣūṣā
Menzilgehin itdi ʿArş-ı Aʿlā

8 Ol server-i ḫayl-i enbiyāyı
Ol mefḫar-ı cemʿ-i aṣfiyāyı

9 Hem eşref-i mübdiʿāt ḳıldı
Hem ekrem-i kā'ināt ḳıldı

10 Ḫurşīd-i cihān-fürūz-ı sermed
Ser-defter-i enbiyā Muḥammed

11 Olsun o şeh-i kerem-şiʿāre
Hem Ṣaḥb'ına Āl-i pür-veḳāre

[42a]

12[47] Bī-ḥad ṣalavāt u ṣad-taḥiyyet
Mā-esraʿatü's-ṣabā ve hebbet[48]

13 Yā Rab keremüŋle dest-gīr ol
Ben zāre muʿīn olup ẓahīr ol

[46] **AAM**.
[47] **AAM**'de ikinci mısra bulunmamaktadır.
[48] "Saba ve rüzgâr estiği müddetçe."

14 Dünyāda vü āḫiretde yā Rab
Ḳıl ben ḳuluŋa rıżāŋı maṭlab

15 Ben bī-kesi ey Kerīm-i Muṭlaḳ
Her ḥālde ḫayra ḳıl muvaffaḳ

16 Ben şīfte-ḥāle reʾfet eyle
ʿAfv it günehüm ʿināyet eyle

17 Naʿtında o faḫr-i enbiyānuŋ
Ol server-i cemʿ-i aṣfiyānuŋ

18 Vir tabʿuma feyż-i nuṭḳ-ı cāvīd
Dāʾim ṭarafuŋdan eyle teʾyīd

19 Yā Rab ḳalemüm gevher-feşān ḳıl
Naʿt-ı nebevīde ter-zebān ḳıl

20 Ḳıl ṭabʿumı ey Kerīm-i dānā
İʿcāz-tırāz-ı vaṣf-ı *İsrā*[49]

21 Bu naẓmı ḳıl ey Kerīm-i ẕī-şān
Dārū-yı devā-yı ʿafv u ġufrān

22 Lüṭf eyle ḳuṣūrum eyle maġfūr
Ḳıl saʿyümi Ḥażretüŋde meşkūr

[42b]

23 Ḥassāna ḳılup bu rāzı pey-rev
Vir nuṭkuma sūz-i naẓm-ı Ḫüsrev

Maʿlūm ola ki ol maḥrem-i ḫalvet-serā-yı *Ṣümme denā*[50] ve dānīş-āmūz-ı rumūz-ı *Evḥā mā evḥā*[51] *ʿaleyhi'ṣ-ṣerāyifü'ṣ-ṣalavāti ve't-teḥāyā*[52] Ḥażretlerinüŋ ṭaraf-ı bāhirü'ş-şeref-i ilāhīden libās-ı ḫilʿat-i saʿādet-ṭırāz-ı *İsrā*[53] ile teşrīf u tebcīl buyurduḳları vaḳtüŋ taʿyīninde rivāyet-i ʿadīde vāride olup baʿż-ı füḥūl-ı rüvātuŋ[54] biʿṣet-i Nebeviyye'den sene-i ʿāşirede vuḳūʿ rivāyetin tevṣīḳ u tercīhlerinden nāşī Manẓūme-i Miʿrāciyye'de ol ḳavl īṣār u iḫtiyār olınmışdur ve şuhūr-ı ʿArabiyye'den

[49] "Tenzih o Sübhana ki, kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan o havalisini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya isrâ buyurdu. İsrâ: Hüdâ vezninde "Sürâ"dan if'aldir. Sürâ, mesrâ, sirayet, gerek piyade gerek süvâri olsun gece yürüyüşü demektir. İsrâ da öyledir. Ancak burada olduğu gibi ta'diyesi halinde yürütmek demek olur." (Kur'ân-ı Kerîm, İsrâ Sûresi, 17/1)

[50] "Sonra yaklaşdı da tedelli etti" (Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi, 53/8).

[51] "Verdi kuluna verdi vahyi." (Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi, 53/10).

[52] "En şerefli salat ve selamlar onun üzerine olsun."

[53] "Tenzih o Sübhana ki, kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan o havalisini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya isrâ buyurdu. İsrâ: Hüdâ vezninde "Sürâ"dan if'aldir. Sürâ, mesrâ, sirayet, gerek piyade gerek süvâri olsun gece yürüyüşü demektir. İsrâ da öyledir. Ancak burada olduğu gibi ta'diyesi halinde yürütmek demek olur." (Kur'ân-ı Kerîm, İsrâ Sûresi, 17/1).

[54] Füḥūl-ı rüvātuŋ: Fuḫūl-i rüvātın. **AAM**.

ḳanḳı şehr-i celīlü'l-ḳadrde vuḳūʿ bulduġında daḫı rivāyāt[55]-ı ʿadīde vārid olup baʿż-ı rüvāt-ı aḫbār u siyer şehr-i Rebīʿu'l-Evvel'üñ yigirmi ṭoḳuzında ve baʿż-ı āḫar on yidisinde ve İmām-ı Nevevī yigirmi yidisinde vuḳūʿı rivāyetin iḫtiyār itmişlerdür ve baʿż-ı rüvāt şehr-i Rebīʿü'l-Āḫir'üñ yigirmi yidisinde ve bir ṭāʾife daḫı Ramażān-ı Şerīf'üñ on yidinci gicesi leyle-i sebtde vuḳūʿına ẕāhiblerdür ve baʿż-ı āḫar Receb'üñ yigirmi yidinci, gicesinde vuḳūʿı rivāyetin tevṯīk u taḥḳīḳ itmişlerdür ve her ḫaberdeki aḳvāl-i rüvāt muḫālife olup baʿż-ı aḳvālüñ rüchānına delīl-i muʿtemedün bih iḳāmetine imkān olmaya muḳārenet-i ʿamel bāʿiṯ-i tercīḥ olmaḳ ḳāʿide-i muḳarrere olmaġıla ile'l-ān[56] cemīʿ-i müslimīnüñ ʿamelleri ḳavl-i āḫīre muṭābıḳ olduġı cihetden Manẓūme-i Miʿrāciyye'de ol ḳavl iḫtiyār olınmışdur[57]

[43a]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

24 Ey ṭaleb-ḳār-ı sīret-i Nebevī
Ārzūmend-i naʿt-ı Muṣṭafevī

25 Gūş ḳıl naġme-i ney-i ḳalemi
Diñle naʿt-ı Resūl-i muḫteremi

26 Oldı ṭūṭī-i kilk-i naġme-serā
Menḳabet-ḫᵛān-ı leyletü'l-İsrā

27 Başladı vaṣfa kilk-i ḫoş-taʿbīr
Sāʿid-i himmeti ḳılup teşmīr

28[58] Murġ-ı şeb-ḫᵛān-ı ṭabʿ-ı naġme-ṭırāz
Ḳıldı miʿrāc-ı vaṣfına āġāz

29 On sene geçdi çünki biʿṯetden
Üç yıl evvel vuḳūʿ-ı Hicret'den

30 Receb'üñ oldı āḫirine taʿyīn[59]
Şeb-i iṯneyn sābiʿ u ʿişrīn

31 Ol şebāngeh ki dest-i ṣunʿ-ı İlāh
Oldı āteş-fürūz-ı meşʿal-i māh

32 Ol şebāngeh ki oldı leşker-i şām

[55] rivāyāt: rivāyā **AAM.**
[56] ile'l-ān: el-ān **AAM.**
[57] [Der-kenār]: İbn-i Fāris ü İbn-i Ḳuteybe *Raḥimehuma'llāh Sübḥānehu* sinn-i şerīf-i nebevī elli bir seneye bāliġ olduḳda vuḳūʿ bulmak rivāyetin tercīḥ u iḫtiyār itmişlerdür ve rivāyet-i uḫrāda biʿṯet-i nebeviyyeden on beş ay mürūrında ve baʾż-ı āḫar naḳli üzere bir buçuḳ sene ve bir rivāyetde daḫı beş senedür ḳavl-i āḫarda altı sene güẕerānında vuḳūʿı mervīdür ve baʿż-ı kütüb-i siyerde hicret-i nebeviyyeden beş sene muḳaddem vuḳūʿı meṣṯūrdur ki biʿsetinden sekizinci seneye vākiʿ olmış olur ve naḳl-i āḫar üzere hicretden bir buçuḳ sene muḳaddem olup biʿṯetüñ on ikinci senesinde ve bir ḳavlde daḫı hicretden bir sene ve ḳavl-i āḫarda altı ay muḳaddem vukūʿı mervīdür
[58] **AAM**'de bu beyit yoktur.
[59] taʿyīn: yaḳın **AAM**.

Raʾyet-efrāz-ı tīrefām-ı ẓalām

33 Micmer-i mihri eyledi devrān
Zīr-i dāmān-ı bāḫterde nihān

34 Ṭutdı dünyāyı dūd-ı şeb-günı
Zīr u bālā-yı kūh u hāmūnı

35 Dūdesi oldı şemʿ-i Ḫurşīd'üŋ
Vesme-i ebrūvānı Nāhīd'üŋ

[43b]

36 Olmışıdı ẓalām idince hücūm
Āsmān-tāb neyyirāt-ı nücūm

37 Ol şebāngeh ki oldı dest-i ḳażā
Müşg-sāy-ı basīṭa-i ġabrā

38 Nice şeb baḥr-i pür-telātum-ı nūr
Tīregī-şūy-ı ẓulmet-i deycūr

39 Nice şeb-ḫāl-i ʿārıż-ı eyyām
Reşk-fermā-yı zülf-i ġāliyefām

40 Nice şeb küḥl-i ʿayn-ı ḥūru'l-ʿayn
Tūtyā-sāy-ı çeşm-i ehl-i yaḳīn

41 Nice şeb reşk-i mihr-i enver idi
Ġıbṭā-fermā-yı ṣubḥ-ı maḥşer idi

42 Olup efrūḫte-i çerāġānı
Rūşen olmışdı çarḫuŋ eyvānı

43 Ol şeb aşmışdı ol meh-i Baṭḥā
Ümmihātı sarāyını meʾvā

44 Nā-gehān irdi peyk-i Rabb-i Celīl
Ḥāmil-i vaḥy yaʿnī Cebrāʾīl

45 Geldi tebşīr-i ḳurb-ı Ḥażret içün
Maḫfel-i bezm-i ḳudse daʿvet içün

46 Didi ol mihr-i maṭlaʿ-ı melekūt
Şemʿ-i mişkāt-ı ġurfe-i lā-ḥūt

47 Ḥaḳ Teʿālā ḳılup selām saŋa
Daḫı ṣad-güne iḫtirām saŋa

[44a]

48 Böyle oldı resīde emr-i İlāh
Ki benümle bu dem olup hem-rāh

29 Eşheb-i ʿazmi zīr-i rān idesin
ʿAzm-i gül-geşt-i lā-mekān idesin

50 Cümle rūḫāniyān-ı çarḫ bu şeb
Ārzūmend-i maḳdemüŋdür hep

51 Ḳıldı cümle gürūh-ı Kerrūbīn
Maḳdemüŋ şevḳi ile şehr-āyīn

52 Ḫāki -pāyüŋle ey sirāc-ı münīr
Dīde-i neyyirātı eyle ḳarīr

53 Buyur ey naḫl-i gülşen-i *Levlāk*[60]
Teşnedür ḫak-i payiŋe eflāk

54 Dest-der-dest olup o ṣadr-ı kirām
Ḳıldılar Merve cānibine ḫırām

55 Bunda tekrār şaḳḳ-ı ṣadr oldı
Māh-ı ḳadr-i celīli bedr oldı

56 Āb-ı Kevṯer'le çün vużū ḳıldı
Ten-i pākini şüst u şū ḳıldı

57 Tāc-ı tebcīli vażʿ idüp serine
Geyürüp ḫulle cism-i enverine

58 Çıḳdılar ol-zemān ki hem-reh olup
Ḫᵛāstkār-ı ṭavāf-ı dergeh olup

59 Gördi bir ḫoş burāk-ı şūḫ-eṭvār
Ki ḳomaz ḫüsn-i şekli dilde ḳarār

[44b]

60 Ne Burāḳ ol semend-i ḫūr-şirist
Ġıbṭa-fermā-yı āhuvān-ı bihişt

61 Gāv-sem fīl-gūş üştür-düm
Vechi mānend-i çihre-i merdüm

62 Bir necīb-i sütūde-gevher idi

[60] "Sen olmasaydın, olmasaydın sen; (Ey Habîbim) felekleri yaratmazdım." El-'Aclûnî, İsmâil b. Muhammed (2000). *Keşfu'l-Hafa' ve Müzîlü'l-İlbâs 'Amme'şterehe mine'l-Ehadîs alâ Elsineti'n-Nâs*, (Cilt 2)Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye. s. 164. Aclûnî *Rahimehu'llah*'ın kitabında Sagânî tarafından bu ibare için mevzu hadis denilmiştir. Ancak manaca sahihtir, diye de belirtilmiştir.

Cismi esterden anuŋ aṣġar idi

63 Vaṣf iden gerden-i Burāḳ'ı didi
Gerden-i nāḳaya müşābih idi

64 Arḳası lüʾlū-yı muṣaffādan
Sīne yāḳūt-ı sāf ḥamrādan

65 İki rānında var iki şeh-per
Ṭutar açsa cihānı ser-tā-ser

66 Dest ü pāyı olup zümürrüd-gūn
Cünbişi olmışıdı berḳ-nümūn[61]

67 Ol ḳadr-i çāpük ü sebük-rev idi
Rākibi şanki mihr ü pertev idi

68 Ḳande nūr-ı nigāhı dikse ʿalem
Ol maḥalle iderdi vaż-ı ḳadem

69 Ṭutdı evvel riḳābı Cebrāʾīl
Ḳıldı der-kef zimāmı Mīkāʾīl

70 Ol şeh oldı o demde kim ṭālib
ʿAzm-i rāh eyleye olup rākib

71 Çün murād eyledi saʿādet ile
Ki süvār ola aŋa devlet ile

[45a]

72 Oldı ol bād-pāy berḳ-nümūn
Tünd-i ser-keş miṣāl-i esb-i ḥarūn

73 Andan ol vaż'ı gördi çün Cibrīl
Didi aŋa be-ḥaḳḳ-ı Rabb-i Celīl

74 Rākib olmadı hīç peyġamber
Muṣṭafā'dan saŋa mekerremter

75 Rākib olmadı saŋa hīç nebī
Bu resūl-i ḫuceste-ẕāt gibi

76 Görmedi çeşm-i ʿālem ü ādem
İşbu ẕāt-ı sütū[de]den[62] ekrem

77 Server-i cümle enbiyādur bu

[61] berḳ-nümūn: nümān şeklindedir **AAM**.
[62] sütūden: sütūdeden **AAM**.

Enbiyā ḫatmi Muṣṭafā’dur bu

78 Oldı çün ḳıldı güş o güftārı
Her bün-i mūy-ı çeşme-i cārı

79 Şerm idüp ḳılduġı cesāretden
Oldı ḥūy-kerde farṭ-ı ḫacletden

80 Didi ol şāh-ı merḥametkāre
Çāre-perdāz-ı her dil-figāre

81 Ey şeref-baḫş-ı dūde-i Ādem
Bāʿiṯ-i āferīniş-i ʿālem

82 Ey şifā-baḫş-ı derd-i her bīmār
Ḫāk-i pāyüŋde bir murādum var

83 Ol zemān kim olup dem-i maḥşer
Ola mebʿūṯ cümle cinn ü beşer

[45b]

84 Sen o mevḳıfde ey şefīʿ-i ümem
Baʿṯ olınduḳda cümleden aḳdem

85 Ola Rabb-i mecīd-i bende-nevāz
Niçe zībā burāḳı tehniye-sāz

86 Saŋa ey ber-güzīde-i Ḫallāḳ
Ola ḥāżır çihil-hezār Burāḳ

87 Ṭurup āmāde pīşgāhuŋda
Olalar ṣaf-keşīde rāhuŋda

88 Bu żaʿīfi olup ferāmūşkār
Olasın anlaruŋ birine süvār

89 Ġayrılar ḫidmetüŋle şād olalar
Neyl-i ḳurbuŋla ber-murād olalar

90 Ġayrı lüṭfuŋla kām-kār idesin
Beni maḥzūn u dil-figār idesin

91 Niʿmet-i ḳurba ġayr olup şāyān
Ben ḳalam dil-şikeste vü nālān

92 Ġayr olup iltifāta şāyeste
Bu żaʿīfüŋ ḳala ciger-ḫaste

93 İltifāt itmeyüp bu ben zāre

Ḳalam āşüfte-ḥāl ü āvāre

94 Ol şerefden beni ḳılup maḥrūm
Ḳoyasın ḫasta[63]-ḫāṭır u maġmūm

95 Ḥāşılı ey şeh-i sütūde-şiyem
Ol firāḳa taḥammül eyleyemem

[46a]

96 Çün niyāzını gūş ḳıldı Resūl
Vaʿde ḳıldı recāsın itdi ḳabūl

97 Anı ışġā ḳılup o kān-ı ʿaṭā
Didi lüṭf u mülāyemetle aŋa

98 Sensin ol ʿarşagāhde ancaḳ
Zīr-i rānumda cilve-sāz olacaḳ

99 ʿAhdüm olsun olınca Rūz-ı Şümār
Olam ol demde daḫı saŋa süvār

100 Ḳıldı ol dil-şikesteyi ḫoşnūd
Vaʿdin incāza eyleyüp mevʿūd

101[64] Olup olda o lüṭfa şermende
Oldı teslīm olup ser-efkende

102 Pes riḳābın o dem ṭutup Cibrīl
Ḳıldı der-kef zimāmı Mīkāʾīl

103 Oldılar eyleyüp Resūl'i süvār
Sāḥa-peymā miṣāl-i bād-ı bahār

104 Oldılar ʿāzim-i reh-i maḳṣūd
Yaʿnī cüyā-yı ḳurb-ı Rabb-i Vedūd

105 Ẕāt-ı pür-feyż u ẓulmet-i deycūr
Taʿbiye merdümekde hem-çün nūr

106 Oldı eṣnā-i ḳatʿ-ı rehde ʿayān
Bir feżāsı laṭīf naḫlistān

107 Didi kim dār-ı hicretüŋdür bu
Ḫaclegāh-ı iḳāmetüŋdür bu

[46b]

[63] ḫasta-ḫāṭır: basta-ḫāṭır **AAM**.
[64] **AAM**'de bu beyit yoktur.

108 İki rekʿat namāz ḳıl bunda
Daḫı Ḥaḳḳ'a niyāz ḳıl bunda

109 Sevḳ-i Cebrāʾīl ile Ḥabīb-i Ḫudā
İki rekʿat namāz ḳıldı edā

110 Daḫı Medyen'de Ṭūr-ı Sīnā'da
Mevlid-i Ḥażret-i Mesīḥa'da

111 Niçe sūz u güdāzdan ṣoŋra
İki rekʿat namāzdan ṣoŋra

112 Rākib olup yine Burāḳ'a o şāh
Oldı cüyā-yı bezm-i ḳurb-ı İlāh

113 Hem yemīn-i şeref-medārından
İrdi hem cānib-i yesārından

114 Bir ṣadā k'eyle bir nefes ārām
Ḳılalum ḫāk-i pāye ʿarż-ı merām

115 Ḳatʿ idüp pes niçe firāz u neşīb
Gördi rāh üzre bir zen-i pür-zīb

116 Ol daḫı didi ey ḫuceste-süvār
Pür-şitāb olma bir dem eyle ḳarār

117 Ol ṣaf-ārā-yı *Naḥnu "kerremnā"*[65]
Geçdi ışġā buyurmayup ḳaṭʿā

118 Didi Cibrīl kim nidā idenüŋ
Ol saŋa ʿarż-ı müddeʿā idenüŋ

119 Birisi dāʿī-i Yehūdā'dur
Kārı dāʾim ferīb u iġvādur

[47a]

120 Ger cevāb olsa senden ol merdūd
Ümmetüŋ ekṣeri olaydı Yehūd

121 Birisi dāʿī-i Naṣārādur
Kār u güẕārı şūr u ġavġādur

[65] "Şanım hakkı için Biz, Benî Âdem'i tekrim ettik. Karada ve denizde binidlere yükledik ve hoş hoş nimetlerden besledik, yarattıklarımızdan çoğunun üzerine geçirdik." (Kur'ân-ı Kerîm, İsrâ Sûresi, 17/70). -Bu açıklama sadece "Kerremnā" ibaresi içindir ayette "naḥnu" ibaresi mevcut değildir.- "Nahnu" te'kîd için gelmiş olup ayetteki gibi "Leḳad kerremnā" gelseydi aruz kalıbında sıkıntı hasıl olacaktı. Bu sebeplerden ötürü Arapça ifadeyi italik olarak belirtip ayet olan kısmını tırnak işareti ile ayırt ettik.

122 Ger ḳılayduŋ cevāba erzānī
Ümmetüŋ olalardı Naṣrānī

123 Ol ki zen ṣūretinde peydādur
Zen merdüm-firīb-i dünyādur

124 Virmiş olsaŋ o fitnecūya cevāb
Ümmetüŋ olur idi ḥāli ḫarāb

125 Aŋa ḳılayduŋ iltifāt bu şeb
Ehl-i dünyā olaydı cümlesi hep

126 Oldılar ḳaṭʿ idüp niçe ṣaḥrā
Nāzil-i ṣaḥn-ı Mescid-i Aḳṣā

127 Ṭarfetü'l-ʿayn içinde ḳıldı Resūl
Beyt-i Maḳdis ḫaẓīresinde nüzūl

128 Ḳıldı bī-ḥad melāʾike der-ḥāl
Ol ḥabīb-i güzīni istiḳbāl

129 Eyleyüp ol şeh-i güzīni imām
İḳtidā itdi enbiyā-yı ʿiẓām

130 Ḳıldı meʿmūm olup cemīʿ-i rüsül
İki rekʿat o reh-nümā-yı sübül

131 Pes o sulṭān-ı taḫt-ı *Levlāke*[66]
Ol Resūl-i sütūde-idrāke

[47b]

132 Ṣundılar iki kāse-i rūşen
Birisi ḫamr idi birisi leben

133 Kāse-i şīre eyleyüp iḳbāl
Anı nūş itdi ol hümāyūn-fāl

134 Didi Cibrīl o demde ol şāha
Ol ser-efrāz-ı *lī meʿa'llāh*'a[67]

135 Ey şeref-baḫş u dūdmān-ı Ḫalīl

[66] "Sen olmasaydın, olmasaydın sen; (Ey Habîbim) felekleri yaratmazdım." el-'Aclûnî, İsmâil b. Muhammed (2000). *Keşfu'l-Hafa' ve Müzîlü'l-İlbâs 'Amme'şterehe mine'l-Ehadîs alâ Elsineti'n-Nâs*, (Cilt 2)Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye. s. 164. Aclûnî Rahimehu'llah'ın kitabında Sagânî tarafından bu ibare için mevzu hadis denilmiştir. Ancak manaca sahihtir, diye de belirtilmiştir.

[67] "لِي مَعَ اللهِ وَقْتٌ لاَ يَسَعُنِي فِيهِ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَلاَ نَبِيٌّ مُرْسَلٌ Allah ile benim beraber olduğumuz öyle bir vakit var ki ne Mukarreb Melekler ne de Mürsel Nebiler onda haberdardır." hadis-i şerifinden müktebistir. El-'Aclûnî, İsmâil b. Muhammed (2000). *Keşfu'l-Hafa' ve Müzîlü'l-İlbâs 'Amme'şterehe mine'l-Ehadîs alâ Elsineti'n-Nâs*, (Cilt 2)Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye. s. 173-174. Bu hadis-i şerîfi Tirmîzî Şema'il'inde ve İbn-i Rahîve Müsned'inde zikretmiştir. El-Hafızü'd-Dimyâtî, bu hadis sahih resmi üzerinedir, demiştir.

Ḫalefü'ṣ-ṣıdḳi nesl-i İsmāʿīl

136 Ey bihīn-i mihr-i maṭlāʿ-ı taḥḳīḳ
Seni Ḥaḳ ḳıldı maẓhar-ı tevfīḳ

137 Ḥaḳ senüŋ ey Resūl-i bā-temkīn
Ḳıldı her kāruŋı sedāda ḳarīn

138 Sālik-i rāh-ı rāst-kārīsin
Maẓhar-ı feyż-i tāmm-ı Bārīsin

139 Fāʾiz-i lüṭf-i Ḥażret-i Ḥaḳ'sın
Ḫayra her ḥālde muvaffaḳsın

140 Ey olan reh-nümā-yı semt-i sedād
Sālik-i meslek-i yaḳīn u reşād

141 Bu ṣanīʿüŋ ki maḫż-ı ḥikmetdür
Ṣūret-i iḫtiyār-ı fıṭratdur

142 Oldı tevfīḳ-i Ḥaḳ ṭalebkāruŋ
Ṣūret-i fıṭrat oldı muḫtāruŋ

143 Olalar ümmetüŋ sedād üzere
Emr-i Bārī'ye inḳıyād üzere

[48a]

144 Ḫamrı Ḥaḳ anlara muḥarrem ide
Anları cümleden mükerrem ide

Bu maḥalde Cibrīl-i Emīn *ṣalavātu'llāhi ʿalā-Nebiyyinā ve ʿaleyhi*[68] ol-Ḥażretüŋ kāse-i lebeni iḫtiyār buyurduḳların istiṣvāb itdügi baʿż-ı aṣḥāb dirāyet taḥḳīki üzere sebeb-i istiḥkām-ı ʿaẓm ve bāʿiṣ-i ḫilḳat-şeḥm u laḥm olduġı cihetden māddetü'l-aṣl ḫilḳat-i aʿżā olan lebeni iḫtiyārların beyān u işʿārdur ve İmām-ı Nevevī *ḳuddise sırruhu*[69] fıṭratdan İslām u istiḳāmet murād olup ʿalāmet-i İslām u istikāmeti iḫtiyār buyurduḳların iʿlām içün olmaḳ ḳavlini iḫtiyār itmişdür ve İmām-ı Ḳurṭubī *ḳuddise sırruhu*[70] lebene fıṭrat tesmiyesi cevf-i mevlūda duḫūlde cümle-i aġdiyeden esbaḳ olduġı içündür diyü taḥḳīḳ-i merām itmişdür ʾAllāhu Teʿālā aʿlem

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

146 Çün andan ṣoŋra Cibrīl ile ol şāh
Hemān-dem ḳıldı ʿazm-i Ṣaḫratu'llāh

147 Nümāyān oldı bir miʿrāc-ı vālā
Mücerred gibi olmış asmānsā

[68] "Allâh'ın salatı onun ve Peygamberimizin üzerine olsun."
[69] "Allâh onun sırrını takdis etsin."
[70] "Allâh onun sırrını takdis etsin."

148 Bir aʿlā süllem-i zībende-üslūb
Ki olmış Ṣaḥratu'llāh üzre manṣūb

149 Ne süllem bir sehī-serv-i ser-efrāz
Serinde nesr-i ṭāʾir āşyān-niyāz

150 Zemīnden saḳf-ı eflāke keşīde
Firāzı ḳulle-i çarḫa resīde

[48b]

151 Olup pencāh o miʿrācuŋ maḳāmı
Sütūn olmış ṭutar bu nüh-ḫıyāmı

152 Maḳamuŋ her biri niçe pencāh-sāle
Ki ṣıġmaz vaṣfı taʿbīr-i maḳāle

153 Anuŋ bir pāyesi sīm ü biri ẕer
Dür ü yāḳūt[ı]la pür-zīb ü zīver

154 O miʿrācı didi vaṣf idüp ol şāh
Ol sulṭān-ı serīr-i *lī meʿa'llāh*[71]

155 Ḳatı ḫūb idi ol miʿrāc-ı pür-nūr
Miṣāl-i naḫl-i Ṭūbā behcet-i Ṭūr

156 Didi ol ḫatmi ḫayl-i enbiyānuŋ
Ne mümkin vaṣfınuŋ taʿbīri anuŋ

157 O miʿrāc ol ḳadar müstaḥsen idi
Ki seyri dīdeye nūr-efken idi

158 Seri eflāke pāyi ḫāke vāṣıl
Melāʾik andan olur arża nāzil

159 Feżā-yı ḳudse olduḳça şāyān
İder andan ʿurūc ervāh-ı inṣān

160 Dem-i teslīm olur neẕẕāra pervāz
Anuŋ-çün çeşmi mevtānuŋ ḳalur bāz

161 Olur aŋa ki o demde dil-nihāde
Anuŋ-çün dīdesi ḳalur güşāde

[71] لِي مَعَ اللهِ وَقْتٌ لاَ يَسَعُنِي فِيهِ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَلاَ نَبِيٌّ مُرْسَلٌ" : Allah ile benim beraber olduğumuz öyle bir vakit var ki ne Mukarreb Melekler ne de Mürsel Nebiler onda haberdardır." hadis-i şerifinden müktebistir. El-'Aclûnî, İsmâil b. Muhammed (2000). *Keşfu'l-Hafa' ve Müzîlü'l-İlbâs 'Amme'şterehe mine'l-Ehadîs alâ Elsineti'n-Nâs*, (Cilt 2)Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye. s. 173-174. Bu hadis-i şerîfi Tirmîzî Şema'il'inde ve İbn-i Rahîve Müsned'inde zikretmiştir. El-Hafızü'd-Dimyâtî, bu hadis sahih resmi üzerinedir, demiştir.

162 Olup ʿāric o miʿrāc-ı güzīne
Ṣuʿūd itdi semāvāt-ı berīne

[49a]

163 Meger kim ṣāni-iʿdanā-yı pür-kār
Yaratmış bir havā bir baḥr-i zeḫḫār

164 Niçe baḥr ol yem-i nā-ḳaʿr-ı peydā
Ki olmış cevv-i eflāk aŋa meʾvā

165 Aŋa nisbetle baḥr-i oḳiyānūs
Bir ednā ḳaṭredür kim ġayr-i meḥsūs

166 O baḥri[72] ṣāniʿ-i bī-miṣl ü hemtā
Küfūf ismi ile ḳılmış müsemmā

167 Olup şaḳḳ ol yem-i nā-dīde-sāḥil
Mürūr itdi o şāh-ı sidre-menzil

168 Kelīm-āsa dü-nīm olup o deryā[73]
Güẕer ḳıldı o māh-ı Sidre-peymā

169 Miṣāl-i nūr o şāh-ı ʿarş-pāye
Yitişdi ol nefes evvel semāya

170 O dem ḳıldı o māh-ı burc-ı temkīn
Ḳamerveş menzilin çarḫ-ı be-taḫsīn

171 Ḳudūmından şeref buldı felekler
Feraḥ-yāb oldılar cümle[74] melekler

Ol sulṭān-ı muʿallā-ḳadr-i risālet-cenābınuŋ Beyt-i Maḳdisden semāya ṣuʿūdı baʿż-ı rüvāt naḳli üzere *rākiben ʿale'l-Burāḳ*[75] olmaḳ üzere menḳūl olup fāżıl-ı taḥrīr Ḥāfıẓ İbn-i Keşīr[76]'üŋ baʿż-ı müʾellefātında meẕkūr olduġı üzere Burāḳ Beytü'l-Maḳdis'de bāb-ı
[49b] mescidde merbūṭ terk olınup ṣuʿūd-ı semāya ol miʿrāc-ı menṣūbeden vuḳūʿ bulmışdur İmām-ı Suyūṭī *raḥimehu'llāh Teʿālā* daḫı bu rivāyeti tevşīḳ idüp ṣıḥḥatine tenṣīs itmişdür

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

---

[72] baḫri: baḥr-i **AAM**.
[73] **AAM**'de bu beyit yoktur.
[74] feraĥ-yāb oldılar cümle: ferāḥ-yāb oldı ser-cümle **AAM**.
[75] "Burak üzerine bindiği halde."
[76] Ol sulṭān-ı muʿallā-ḳadr-i risālet-cenābınuŋ Beyt-i Maḳdis'den semāya ṣuʿūdı baʿż-ı rüvāt naḳli üzere rākiben ʿale'l-Burāḳ olmaḳ üzere menḳūl olup fāżıl-ı taḥrīr Ḥāfıẓ İbn-i Keşīr: Ma'lûm-ı mütesahhıfân-ı sahâyif-i âsâr, e'âzım-ı nekale-i siyer ü ahbârdur ki ol sultân-ı mu'allâ-kadr risâlet-cenâbın Beyt-i Mukaddesdem semâya su'ûdı ba'z-ı rüvât nakli üzre râkiben 'ale'l-burâk olmak üzre menkûl olup fâzıl-ı nıhrîr Hâfıd bin İbn-i Keşīr'üŋ **AAM**.

172 İrdi o şeh ʿizzet ü tebcīl ile
Çarḫ-ı taḥsīnine çü Cibrīl ile

173 Levni anuŋ āb gibi ṣāfdur
Zer ḳatı ʿaks-i cebel-i Ḳāfdur

174 Gördi o peyġamber-i vālā-cenāb
Bir ḳapu kim mıṣraʿı yākūt-ı nāb

175 Ḳufli var āvīḫte ol bābdan
Lüʾlū-yı yektā-yı cihān-tābdan

176 Bir melik-i aʿẓam-ı vālā-maḳām
Anda reʾīs idi Simāʿīl nām

177 Var idi maḥkūm aŋa bī-reyb ü şek
Taḫt-ı yedinde on iki biŋ melek

178 Daḫı anuŋ her biri kim var idi
Tābiʿ-i maḥkūmı o miḳdār idi

179 Yaʿnī melāʾikden olup bīşter
Tābiʿ idi her birine ol ḳadar

180 Baʿż-ı efāżıl ʿadedinde didi
Her birisinüŋ yidi yüz biŋ idi

181 Ol dem olup pīşgehinden şitāb
İyledi Cibrīl-i Emīn ḳarʿ-ı bāb

[50a]

182 Perde-sarāy-ı ḥarem-ı ġaybdan
Yaʿnī pes-i perde-i lā-raybdan

183 Gūşına kimdür diyü irdi nidā
Ḥalḳa-zen-i bārgehi Kibriyā

184 Söyledi Cibrīl-i Emīn olduġın
Ḥāmil-i fermān[77]-ı mübīn olduġın

185 Bildiricek kendin o dem Cebreʾīl
Didiler ey peyk-i Ḫudā-yı Cemīl

186 Kimdür o nāyüŋdeki ʿālī-güher
Ol şeh-i ẕī-şān-ı necābet-eşer

187 Didi ki ol Aḥmed-i Muḫtār'dur

[77] Ḥāmil-i fermān: Kur'ân **AAM**.

Cümle rüsül ḫayline sālārdur

188 Şāh-ı rüsül hādī-i minḥācdur
Tācver-i kişver-i miʿrācdur

189 Didiler ey ḥāmil-i vaḥy-i mübīn
Oldı mı mebʿūṯ o Resūl-i güzīn

190 Didi ḳılup Ḥaḳ anı daʿvet bu şeb
Ṭoġdı o meh-tāb-ı seʿādet bu şeb

191 Daʿvet olındı o şeh-i pāk-ẕāt
Yaʿnī o peyġamber-i ḳudsī-simāt

192 Eyledi tekrīm anı Rabb-i Kerīm
Tā ola cevlāngehi ʿArş-ı ʿAẕīm

193 Nūr-ı cemāliyle felek tāb ola
Çarḫ-ı ḳudūmiyle şeref-yāb ola

[50b]

194 Niʿmet-i ḳurbı kılup inʿām aŋa
Ḳadrini terfīʿ ile ikrām aŋa

195 Nūr-ı cemāli şeref-i aḫterān
Muntaẓır-ı maḳdemi ruḥāniyān

196 Maḫrem-i rāz-ı ḥarem-i kibriyā
Yaʿnī şefīʿ-i dü-cihān Muṣṭafā

197 Gūş idicek nām-ı şerifin sürūş
Eylediler şevḳle cūş u ḫurūş

198 Ḳıldılar ol demde teḥiyyet-künān
Feṯḥ-i der-i feyż-eşer-i āsmān

199 Pes felek-i evvele ol dem Resūl
Ḳıldı saʿādetle o derden duḫūl

Maʿlūm ola ki ol sulṭān-ı sidre-mekān *ʿaleyhi ve ʿalā-ālihi ve ṣaḥbihi ṣalavātu'r-Raḥmān*[78] cenābınuŋ semāʾ-ı evvele vuṣūli kaṭında bāb-ı semā meftūḥ u müheyyā bulınmaḳ ikrāmda bi-hasbi'z-ẓāhir eblaġ mülāḥaẓa olınurken küşāyīş-i Ḥażret-i Cibrīlüŋ istiftāḥından ṣoŋra vuḳūʿ bulduġınuŋ sırr u ḥikmeti ol şāh-ı serīr-i ısṭafā ve çabük-suvār-ı ʿarṣagāh-ı *İsrā ʿaleyhi ve ʿalā-ālihi ve ṣaḥbihi şerāyifü't-teslīmāti ve't-tehāyā*[79] cenābınuŋ bi'l-iḫtiṣās kendüler içün meftūḥ ḳılınduġı evvel emrden maʿlūmları olmaḳ içün idügi İbn-i Dıḥye *razıya'llāhu ʿanhu*[80]

[78] "Rahman'ın salatı Onun(Peygamberimizin), Ailesi'nin ve Ashabı'nın üzerine olsun."
[79] "Allâh'ın çok şerefli salat ve selamı Onun(Peygamberimizin), Ailesi'nin ve Ashabı'nın üzerine olsun."
[80] "Allâh ondan razı olsun."

[51a]

rivāyeti ile ṣübūt bulup kütüb-i mevṣūḳada meẕkūr u mesṭūrdur

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

200 Oldı çün ol mefḫar-i peyġamberān
Rūşenāyī-baḫş-ı burc-ı aḫterān

201 Yaʿnī çün ḳıldı o bedr-i aṣfiyā
Evvelīn saḳf-ı semāyı pür-żiyā

202 Nur-u pāş olup sipihre ser-be-ser
Mihr-i rūyı virdi aŋa tāb u fer

203 Ḳıldı istiḳbāl anı bī-ḥad sürūş
Ḫande-rū cümle ferāḥnāk u beşūş

204 Bir ʿaẕīmü'ş-şān melek geldi bile
Ḳıldı istiḳbāl o da taʿẓīm-ile

205 Līk ebrūlar çü zih beste kemān
Yoḳ cemālinde beşāşetden nişān

206 Cebreʾīl'e ḳıldı çün andan suʾāl
Didi ol da eyleyüp şerḥ-i maḳāl

207 Ḫāzin-i nīrān olan mālikdür ol
Resm-i ins ü ülfeti tārikdür ol

208 Söyleyüp Cibrīl'e mālikden o şeb
Dūzaḫuŋ ḳıldı temāşāsın ṭaleb

[51b]

209 Ol daḫı refʿ itdi çün ser-pūşını
Geldi dehşet seyr idince cūşını

210 Ḳıldı ricʿatle aŋa çün kim ḫiṭāb
Mevḳiʿine bī-direng itdi şitāb

211 Ānide geçdi çün ol faḫr-i enām
Yaʿnī ol peyġamber-i ʿulvi-ḫırām

212 Gördi bir şaḫṣ-ı mükerrem dūrdan
Ḥulleler geymiş ser-ā-ser nūrdan

213 Olmış ol zībende eṭvār-ı güzīn
İncüden bir ḥūb kürsīde mekīn

214 Didi bu ne ẕāt-ı ʿālī-cāḥdur
Didi kim Ādem Ṣafiyyu'llāhdur

215 Aŋa çün nezdīk olup virdi selām
Böyle ḳıldı ol daḫı şevḳ-i merām[81]

216 Merḥabā ey İbn-i Ṣāliḥ merḥabā
Ey ḥabīb-i Ḥaḳḳ u Resūl merhabā

217 Olmada maʿrūż her ṣubḥ u mesā
Cümle ervāḥ-ı Benī Ādem aŋa

218 Müʾmine ḫandān olup taḥsīn ider
Rūḥ-ı küffārı görüp nefrīn ider

219 Ol cemīʿ-i enbiyānuŋ efżali
Çün güẕār itdi semāʾ-ı evveli

220 Puşt-i pā urup bu dār-ı fāniye
İrdiler ol dem semāʾ-ı şānīye

[52a]

221 Anda ol ser-ḫayl-i cemīʿ-i mürselīn
Oldı ʿĪsī ile Yaḥyā'ya ḳarīn

222 Çün siyum-ı eflāke rāḳī oldılar
Anda Yūsuf'la mülākī oldılar

223 Oldı ol peyġamber-i ʿālī-tebār
Menzil-i çārumda İdrīs'e dūçār

224 Oldı pencüm kāḫ aŋa çün cilvegāh
Gördi ol menzilde Hārūn'ı o şah

225 Sādise irdi çü ʿizz ü şān-ile
Ḳıldı ṣaḥbet Mūsī-yi ʿİmrān ile

226 İrdi andan āsmān-ı heftüme
Pertev-endāz oldı ṭāḳ-ı encüme

227 Ḳıldı istiḳbāl idüp taʿẓīm aŋa
İbn-i Ṣāliḥ diyü İbrāhīm aŋa

228 Ḥāṣılı cümle nebīler didi hep
Kim mülāḳī oldılar aŋa o şeb

[81] merām: kelām **AAM**.

229 Merḥābā ey müḳtedā-yı enbiyā
Ey aḫ-i[82] Ṣāliḥ Resūl-i müctebā

230 Ancaḳ İbrāhīm ile Ādem-ṣafī
Didiler aŋa eyā ibn-i vefī

231 Gördi İbrāhīm'i kim pīrāmeni
Ḥaddi yoḳ bir ḳavmüŋ olmış meskeni

232 Kiminüŋ levni be-ġāyet ṣāf u ḫūb
Kiminüŋ nevʿā küdūretle meşūb

[52b]

233 Līk olur[83] bir nehre olup ġavṭa-zen
Rū-sefīd anlarda çün berg-i semen

234 Ümmete hem ẓāhir idüp reʾfeti
Tavṣiye ḳıldı ġırās-ı cenneti

235 Gördi anda Beyt-i Maʿmūrı o şeb
Ol muʿallā-ḳadr-i pür-nūrı o şeb

236 Gördi kim olmaḳda ṭāʾinümuvf yek-be-yek
Her şebān rūz anı yitmiş biŋ melek

237 El virür ol kim bu devlet anlara
Gelmeye tā-ḥaşr nevbet anlara

238 Sidre'ye oldukda seyri müntehī
Ḥaḳḳuŋ ol maḳbūl ḫāṣṣ-ı dergehi

239 Gördi kim taḥtında cārī çār-cū
Bergi gūş-ı fīl ü bārı çün sebū

240 Ḳad çeküp aġşānı olmış bī-ʿadīl
Āşiyān-sāz olmış anda Cebreʾīl

241 Olsa mümkindür o naḫlüŋ muttaşıl
Cümle ʿālem sāyesinde mustaẓıl

242 Dem-be-dem envār ile meşḥūn olur
Her nefesde levni gūn-ā-gūn olur

243 Tā irince Sidre'ye oldı delīl
Ḳıldı ol yirden teḫallüf Cebreʾīl

[82] aḫ-i: ehl-i **AAM**.
[83] olur: olup **AAM**.

244 Çün o menzilgāhı meʾvā eyledi
Gülşen-i ḫuldi temāşā eyledi

[53a]

245 Dār-ı fevz-i behcete ḳıldı duḫūl
Yaʿnī ṣaḥn-ı cennete ḳıldı duḫūl

246 Gördi Ḥaḳḳ'uŋ anda īcād itdügin
Müʾminīne cümle iʿdād itdügin

247 Oldı manẓūrı o şāhuŋ ser-be-ser
Ol niʿam kim görmemişdür dīdeler

248 Oldı meşhūdı o demde bī-ḳuṣūr
Ol ki ḳaṭʿā ḫāṭıra ḳılmaz ḫuṭūr

249 Ḳıldı gül-geşt-i ḫıyābān-ı behişt
İyledi seyr-i gülistān-ı behişt

250 Geçdi andan refʿ olup[84] bī-ḥad ḳınāʿ
Ḳıldı aḳlāmuŋ ṣarīfin[85] istimāʿ

251 Kevṯer'üŋ zeyn eylemiş hem-çün ḥibāb
Çevresin dürr-i mücevvefden ḳibāb

252 Ḫāki ḥaclet-sāz olup müşg-i tere
Rīze sengi ṭaʿne eyler gevhere

253 Ānide çünkim güẕār itdi Resūl
Bezm-i ḳurba oldı reh-yāb-ı vuṣūl

254 Oldı ol maḥbūb-ı ḫāṣṣ-ı kibriyā
Maḥrem-i ḫalvetgeh-i *ṣümme denā*[86]

255 Maḥv olup cümle rüsūm-ı mā-sivā
Oldı meşhūdı Cemāl[87]-i Kibriyā

256 Oldı fāʾiż-i lemʿa-i dīdār aŋa
Vaḥy olındı ṣad-hezār esrār aŋa

[53b]

257 Maḥrem oldı ol İmām-ı Ḳıbleteyn
Bī-kem ü keyf ü metā vü vaż' u eyn

[84] olur: idüp **AAM**.
[85] ṣarīfin: sarîrin **AAM**.
[86] "Sonra yaklaşdı da tedelli etti." (Kur'ân- Kerîm, Necm Sûresi, 53/8).
[87] Cemāl: cenâb **AAM**.

258 Bir ʿaceb dergāhe k'anda ġayriler
Ḳaldı hem-çün ḥalḳa-i bīrūn-ı der

259 Oldı ẕāt-ı pāk u Hādī-i ümem
Şebnemāsā vāṣıl-ı mihr-i ḳadem

260 Ber-ṭaraf olup çü andan şeş cihāt
Oldı ġarḳ-ı lücce-i envār-ı ẕāt

261 Oldı fāʾiż aŋa ol feyż u fütūḥ
K'oldı cism-i tābnāki maḫz-ı rūḥ

262 Tīrveş metvā olup rāh aŋa
Ḳābe ḳavseyn[88] oldı menzilgāh aŋa

263 Ṣaldı pertev aŋa envār-ı ḳadem
Oldı ḳalbi genc-i esrār-ı ḳadem

264 Ẕāt-ı pāki oldı ġarḳ-ı baḥr-i nūr
Maḥv olup imkān-ı vücūb itdi ẓuhūr

265 Muṣṭafā'nuŋ yaʿnī ẕāt-ı ekremi
Oldı bir vālā-ḥaremüŋ maḥremi

266 Kim anuŋ vaṣfında ḳāṣırdur lisān
Şerḥ u taḳrīrinde ʿācizdür beyān

267 Lāldur anda zebān-ı nāṭıḳa
Ebkem olmışdur lisān-ı nāṭıḳa

268 Olmaz ol esrār-ı mestūr-ı ḫaṭīr
Ḳalib-i taʿbīre güncāyīş-pezīr

[54a]

269 Aldı bir ṣahbā-yı vaṣluŋ leẕẕetin
Kimse derk itmiş degül keyfiyyetin

270 Ḳıldı bezm-i ḳurba çün vażʿ-ı ḳadem

[88] "Kabe Kavseyn: Kavs: Ma'lum ki, iki yay demektir; Kab de yayın kabzasıyla giriş mahalli olan iki köşe aralığına denir ki, bir yayda ik kab bulunur. Bu manâ ile bâzıları, burada kalb tarikiyle bir kavsin iki kabı "قابی قوس" demek olabileceğini söylemişlerdir. Yayın kabzasıyla kirişi arasına da kab denildiği söylenmiştir. Kavs bir tul mıkyası olarak kullanılmıştır. Hicaz lügatinde kavs, zira' manasına geldiği, İbn Abbas'dan burada, bu mânâya olduğu da söylenmiştir. Buna göre "قاب قوسین" iki arşın kadar demek gibi olmuş oluyor. Lâkin burada daha güzel bir mânâ nakledilmiştir. Şöyle ki Arablar, cahiliyyede bir ittifak için andlaşacakları zaman iki yay çıkarır, biri diğerinin üzerine koyarak ikisinin kabını birleştirir, sonra da ikisini beraber çekip bir ok atarlar. Bu onların herbirinin rızası diğerinin rızası, gadâbı diğerinin gadâbı olup hilâfı mümkün olmayacak vech ile ahidleştiklerine işaret olunurdu. Bu mânâda kab, mikdar mânâsına değil, iki kavsin birlik manzarasını gösteren kabza ile giriş arası demek oluyor. Görülüyor ki, bu mânâ, hem öbüründen daha ziyade bir birlik tasvir ediyor, hem de manevi bir kurbe işaret eyliyor." (Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi, 53/9)

Niʿmet-i vuṣlatla oldı muġtenem

271 Niçe menzil ṭayy idüp niçe rubūʿ
Ḳılındı çün ʿavden ʿalā-bedʾ-i rücūʿ

272 Vaḳt-i ʿavdetde murūr itdi yine
Pür-ʿİmrānuŋ çü menzilgāhine

273 Anı tebrīk idüp ol zībā-ḫıṣāl
Muṣṭafā'dan ḳıldı istisfār-ı ḥāl

274 Ṣordı maẓhar olduġı envārdan
Ḳıldı istiʿmāl ol esrārdan

275 Çün didi ol maşrıḳ-ı envār-ı ẕāt
Ümmete farż olduġın penceh ṣalāt

276 Didi ḳıldum ben muḳaddem imtiḥān
Yoḳdur ümmetde aŋa tāb u tevān

277 Ol ḳadar aʿmāle yoḳ ḳudretleri
ʿUhdesinden gelmege tāḳatleri

278 Pes rücūʿ idüp Cenāb-ı Ḥażret'e
Ḳıldı istidʿā-yı ḫıffet ümmete

279 Oldı beş vaḳt olmaḳ üzre ber-ḳarār
Eyledi imżā anı perverdigār

280 Aŋa Mūsī yine ibrām eyledi
ʿAvdete tekrār iḳdām eyledi

[54b]

281 Ḳıldı istiḥyā velī ol ḫoş-simāt
Kim ola cüyā-yı taḫfīf-ı ṣalāt

282 Cebreʾīl ile olup hem-reh yine
Geldi ol şebde o şāhen-şeh yine

283 ʿAvdete meʾẕūn olup çün kim nebī
Nāzil oldı āyet-i raḥmet gibi

284 Geçdi şeb çün kim seḥer itdi ẓuḥūr
Dehre ḳıldı şemʿ-i ḫāver feyż-i nūr

285 İtdi beyt-i Ümmühānī'de[89] ḫırām
Oldı ol şeh ʿāzim-i Beytü'l-Ḥarām

[89] Ümmühānī'de: Ümmihaniden **AAM**.

286 Gördi olmış anda ol sulṭān-ı dīn
Cemʿ-i küffār ile Bū Cehl-i laʿīn

287 Anlara miʿrācı taḳrīr eyledi
Nice dil-keşle taʿbīr eyledi

288 Söyleyüp niçe ʿalāmet anlara
Ḳıldı ol ḥāli ḥikāyet anlara

289 Çün anı güş eyledi küffār-ı şūm
Ḳıldılar cümle kilābāsā hücūm

290 Beyt-i Maḳdis'den ṣorup nice nişān
İtdiler ol nūrdan anı imtiḥān

291 Ḥaḳḳ o dem Cibrīl'e fermān eyledi
Pīşgāhında nümāyān eyledi

292 Bī-tevaḳḳuf ol şeh-i feyż iktisāb
Her neden kim ṣordılar virdi cevāb

[55a]

293 Güş idüp anuŋ rivāyet ḳılduġın
Her cevābında işābet ḳılduġın

294 Bir zemān dem-beste vü lāl oldılar
Ebkem ü ser-geşte-aḥvāl oldılar

295 Nīş-i taʿnı cümle der-kār itdiler
Siḥre nisbet idüp inkār itdiler

296 Aŋa kim Hādī hidāyet ḳılmaya
Ḥażret-i Bārīʿ ināyet ḳılmaya

297 Vādī-i ḫayretde ser-gerdān ḳalur
Gümreh ü bī-çāre vü ḥayrān ḳalur

298 Anlara k'ola[90] hidāyet sāzkār
Lüṭf-ı Mevlā'dan olurlar ḥissedār

299 Feyż-i Ḥaḳ'dan ol ki ola vāye-gīr
Eşheb-iʿazmi olur gerdūn-mesīr

300 Ol ki taṣdīḳ itdi ṣıddīk oldı ol
Ol ki inkār itdi zındīḳ oldı ol

[90] k'ola: ola **AAM**.

Erbāb-ı elbāba ḫafī olmaya ki ser-defter-i üteḳā-yı aḥrār-ı şeref-ḳarīn-i *ṯānīye'ṯneyn iẕ hümā fi'l-ġār*[91] refīḳ-i şefīḳ Ḥażret-i Ṣıddīḳ-i ʿAṭīḳ *razıya'llāhu ʿanhu*[92] *cenāb*muŋ Ṣıddīḳ laḳabı ile iştihārları ḫuṣūṣında vürūd iden rivāyātuŋ eşheri muʿcize-i İsrā muṣaddikīn olan müʾminīn zümresinden iḫrāz-ı

[55b]
ḳaṣabü's-sebaḳ teḳaddüm ile mümtāz olup ol muʿcize-i bāhireyi cümleden muḳaddem taṣdīḳe mübāderet buyurduḳları ḫaberidür[93]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

301 Yā İlāhī be-Resūl-i ṯeḳaleyn
Mihr-i tābende-i burc-ı Ḥarameyn

302 Be-kerem-kārī-i şāh-ı *İsrā*
Be-cihān-tābī-i māh-ı *İsrā*

303 Nūr-ı peyġamber-i ẕī-şanuŋ içün
Ol resānende-i fermānuŋ içün

304 Ḥürmeti ḥaḳḳı cemīʿ-i rüsülüŋ
Daḫı ol rāh-nümā-yı sübülüŋ

305 Beni ser-mest-i mey-i taḥkīk it
Sālik-i şāh-reh-i Sıddīḳ it

306 Ḳıl her işümde refīküm tevfīḳ
Beni ṣıddīklere eyle refīḳ

307 Ḥürmetine o şeh-i muḫteremüŋ
Beni ḳıl lāyıḳ-ı lüṭf u keremüŋ

308 Ḳıl kerem ey şeh-i ʿālī-şānum
Ne ḳadar mücrim isem sulṭānum

309 Ḫātem-i cemʿ-i rüsül ḫürmetine
Bāʿiṯ-i ḫilḳat-i kül ḫürmetine

310 Kerem it bendeŋe iḥsān eyle
Naẕar-ı cūduŋa şāyān eyle

311 Nūrınuŋ ḫürmetine ol şāhuŋ
Yüzi ṣuyına o vālā-cāhuŋ

312 Ḳoma maḫzūn derūn-ḫaste beni
Renc-i āṯām eyle şikeste beni

[91] "İkinin birisi iken, ikisi o Mağarada bulundukları sırada." (Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe Sûresi, 40/9).
[92] "Allâh ondan razı olsun."
[93] buyurduḳları ḫaberidür: buyurdukları içün olmak rivayetidür **AAM**.

313 Maḥfil-i vuṣlata reh-yāb eyle
Peyrev-i meslek-i Aṣḥāb eyle[94]

314 ʿAfv idüp cürmümi maġfūr eyle
İki ʿālemde de mesrūr eyle

[56a]

315 Ne ḳadar ġarḳa-i ʿiṣyān ise de
Ne ʿitāb itmege şāyān ise de

316 O dil-i āzūrdeyi āşüfte ḳoma
Gül-i āmālini ne'şküfte ḳoma

317 Ne ḳadar yoġısa istiḥḳākı
Maẓhar-ı lüṭf ola **ʿAbdü'l-Bāḳī**

[56b]

[2] [95]

Āṣār-ı **Faṣīḥ**
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Yeter üftāde-i pāy-ı sebūdür dest-i raġbet vir
Meded peymāneye ey sāḳī ṭaʿẓīm ile ḥürmet vir

2 Beni şād-āb-ı lüṭf it bezm-i germ-ā-germ-i cānānda
Ḫulūṣ-ı ʿaşḳuma ey dīde gel dilden şehādet vir

3 Yeterdür ser-gerān-ı ṣıḳlet-i bālīn ü pisterdür
O nāzük-ṭabʿa yā Rab ṣıḥḥat iḥsān it selāmet vir

4 Yeter şehrīlik ey meh āşnālık vaḳtidür lüṭf it
Teġāfül-kārī-i mā-beyn-i ḥüsn ü ʿaşḳa ġāyet vir

5 Yeter efsāne-i pervāne vü bülbül berā-yı şevḳ
Faṣīḥ-i zāre sūz-i mihr-ile yā Rab maḥabbet vir

[3] [96]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 O dil kim gülşen-i ʿaşḳuŋda reng ü rūya baġlanmış
Anuŋ defʿi nesīm-i ṣubḥ-ıla bir būya baġlanmış

2 Perīşān kākülin ruḫsārı üzre seyr idenler dir
Bu bir şekl-i heyūlānī ki levḥ-i cūya baġlanmış

3 Ḫırām-ı şīve-i reftār ile mūyīn-miyānın gör

[94] **AAM**'de bu beyitten sonra "Ey kerem-pîşe Cemîl-i Settâr / Ne kadar mücrim ise 'Ârif-i zâr" beyiti vardır. Mecmûa metninde de bu beyit bulunmaktadır, ancak tesvîd edilmiştir.
[95] **İÇLİ, A.** (2015c).
[96] **İÇLİ, A.** (2015c).

Hemān bir tār-ı bārīk-i füsūndur ṣuya bağlanmış

4 ʿAceb mi ḫançerāsā sīrāb-ı cān u ser olsa
Mücerred dil ki bir ʿāşıḳ-küş-i bed-ḫūya bağlanmış

5 **Faṣīḥ** āb-ı sirişk-i çeşm-i ʿāşıḳdan ʿayāndur kim
Niçe naḳş-ı niyāz u nāz ol gül-rūyā bağlanmış

[57a]

[4] [97]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ṣabā iʿlāma ḥāl-i zārımı[98] yāre zebān yok mı
Dem-i ruḫṣat bulınmaz şekveye cāy-ı emān yoḳ mı

2 Hevāya virme var ṣabrımı itme beni pā-māl
Nigāh-ı iltifātuŋda zemīn ü āsmān yoḳ mı

3 Alışdırmış dil-i aġyārı zülf-i fitnekār-ile
Meded teskīn ider ol kāfiri bir müslümān yoḳ mı

4 Gelürmiş meclis-i cānāne ṭarḥ-ı ülfet eylermiş
Raḳībi defʿ ider ʿāşıḳda hīç yārā-yı cān yoḳ mı

5 **Faṣīḥ**'ā vaṣlını ẓāhir bu kim senden dirīġ itmez
O genc-i ḥüsni āğūşa meger cāy-ı nihān yoḳ mı

[5] [99]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Viṣālüŋdür ezelden ḫ[v]āhiş-ı dil
Cemālüŋ seyridür āsāyiş-i dil

2 Degül şermende dāmān u kenārum
Ne cūd-ı çeşm ü ne baḫşāyiş-i dil

3 Beni bī-hūş u ʿaḳl itmekde her dem
Bu idrāk-i çeş[i]m bu dāniş-i dil

4 Alınmaz ceyb-i fikre ẕevḳ-i vaṣlı
Bulınmaz ḥüsnine güncāyīş-i dil

5 Ser-i ḫāk refīʿ-i kūyı pister
Faṣīḥ'ā āstānı bāliş-ı dil

[57b]

[6] [100]

---

[97] **İÇLİ, A.** (2015c).
[98] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil iyelik ekleri, -um, -üm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. Zārımı.
[99] **İÇLİ, A.** (2015c).
[100] **İÇLİ, A.** (2015c).

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ḳalur mı rāhuŋa ʿaşḳuŋda cism u cānla dil
Behā-yı vuṣlatuŋı söyleşür cihānla dil

2 Degüldür ʿaşḳda Ḳays'ıla Kūhken'den dūn
Aŋılmadı o ḳadar var hemān zemānla dil

3 Ṭuyıldı ġamzeŋ ile hem-zebān zār idügi
Ṭutıldı rişte-i āh-ı ġam-ı niḥānla dil

4 Ne tāb-ı şekve-i derd-i derūnı iẓhāra
İder ḥikāyetüŋi başḳa bir lisānla dil

5 Şikār-kāma **Faṣīḥ** olmaduḳça nām u nişān
Ṭutalum oynar imiş tīr ile kemānla dil

[7][101]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ḥālime[102] baḳmaz o çeşm-i siyeh-i mestāne
Diŋlemez şekve-i bī-dādı şeh-i mestāne

2 Naḳd-i cānlar olur ol ġamze-i fettāna telef
İtmez işrāb-ı meʾāl-i nigeh-i mestāne

3 Şüst u şūy olur imiş çekme ey sen ṣūfī ġam
Derd-i sır ile sipihr ki gene mestāne

4 Olmaya hem-pā-yı ḫıred ʿaşḳ kemīngāhında
Uġrama eyle ḫaẕer şāh-reh-i mestāne

5 Eṣer-i lüṭf-ı naẓar ṣalmada eṭrāfa **Faṣīḥ**
Gör ne fettān olur ol kec-küleh-i mestāne

[58a]

[8][103]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Bulurın lüṭf-i vefā vaʿde-i cānānumdan
Alurın bār-ı emel naḫl-i gülistānumdan

2 Seni aġyār ile tā ki göreyin iki gözüm
Geçerin rāh-ı[104] maḥabbetde dil ü cānumdan

3 Rāz-ı ʿaşḳ-ıla derūnumda yoḳ ülfet ammā
Gelür āb-ile ḫaber āteş-i pinhānumdan

---

[101] **İÇLİ, A.** (2015c).

[102] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil iyelik ekleri, -um, -üm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. Ḥālime.

[103] **İÇLİ, A.** (2015c).

[104] rāh-ı: māh. **İÇLİ, A.** (2015c).

4 Her biri düşmene bir efʿī-yi cāngāh yeter
Çekilin dūd-ı siyeh çāk-i girībānumdan

5 Ḫār u ḫāşāk-ı teʿalluḳ ne belādur ki **Faṣīḥ**
Dāmenüm ḳurtaramam eşk-i ferāvānumdan

[9][105]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Bir ḫᵛāhiş-i dil dilber-i güm-yāb mı ḳaldı
Bir ʿāşıḳ-ı pīrāne-heves şāb mı ḳaldı

2 Dil eyleyemez āha görince seni teʾḫīr
Görtermedigüm resm-ile ādāb mı ḳaldı

3 Seyr eyle ḥabāb-ı yem-i seyl-āb-ı sirişküm
Çeşmümde bu giryānlıġ-ıla ḫᵛāb mı ḳaldı

4 Maḳṣūd nedür cürʿa-feşānī-i telefden
Bīhūde yire sāḳī mey-i nāb mi ḳaldı

5 Lerzende teb-i ḥasretüŋ olmış niçe demler
Āh eylemeden dilde meger tāb mı ḳaldı

6 Gevherlerini itdi şitā penbede pinhān
Nā-beste yaḫ-ı berf **Faṣīḥ**-āb mı ḳaldı

[58b]

[10][106]

Ahreb

1 Gördükçe beni nigāh-ı nāz eylersin
2 Aġyār-ile güftārı dırāz eylersin
3 Ṣad-perdede muḫtefī olan rāz-ı dile
4 Taḥrīk-i seher-rişte-i sāz eylersin

[11][107]

Ahreb

1 Ṣıdḳ-ı süḫan-ı ʿaşḳ güẕāfı olmaz
2 Ser-bezm-i gamuŋ merdüm-i lāfı olmaz
3 Bozmaz dehen-i ʿāşıḳı telḫ ü şīrīn
4 Esrār-ı maḥabbet inkişāfı olmaz

[12][108]

Ahreb

[105] **İÇLİ, A.** (2015c).
[106] **İÇLİ, A.** (2015b).
[107] **İÇLİ, A.** (2015b).
[108] **İÇLİ, A.** (2015b).

1 Diger sene-i vaṣla ḫayāli olmaz
2 Ẕikr itmekle yār viṣāli olmaz
3 Dāneyle zebūn-bend olan murġ-ı ḳafes
4 Azād ile pervāza mecāli olmaz

[13][109]

Ahreb

1 Düşmez saŋa pāyine düşüp aġyaruŋ
2 Bīhūde yire ṣarf idesin reftāruŋ
3 Gel muntaẓirān-ı künc-i hicrānuŋ gör
4 Her ḫaṭveŋe biŋ cān var iken iḳrāruŋ

[14][110]

Ahreb

1 Dībāce-i ḫüsnüŋde geçüp vaḳtimüz
2 Fevt eylemedük gerçi ki bir sāʿatimüz
3 Çoḳ olmışuz eṭrāf-ı ḫaṭuŋla meşġūl
4 Ḥall olamadı mesʾele-i ḫayretimüz

[59a]

[15][111]

Ahreb

1 Şemʿ-i ciger-efrūz ruḫ-ı ālüŋ var
2 Pervāne-i persūḫte-i ḫālüŋ var
3 Bir mihr-i cihān māh-ı şeb-ārāsın kim
4 ʿUryān Ser ü pā-yı çoḳ abdāluŋ var

[16][112]

Ahreb

1 Ey baḥre viren hevā-yı cūdı gevher
2 V'ey birri iden berr[113] u nevāle maẓhar
3 Ḫāk-i derüŋi küḫl-i saʿādet bilürüz
4 Rāh-ı ġamuŋla hep virürüz cān ile ser

[17][114]

Ahreb

1 Ey lüṭfi viren senge ṣebāt-ile nümuv
2 Eşcār u nebātāta ḫāyat-ile nümuvv
3 Aḳsun dem-i girye seyr-i didārūn ile
4 Mihrüŋle dile vir iltifāt ile nümuv

[18][115]

[109] **İÇLİ, A.** (2015b).
[110] **İÇLİ, A.** (2015b).
[111] **İÇLİ, A.** (2015b).
[112] **İÇLİ, A.** (2015b).
[113] berr-i: ber **İÇLİ, A.** (2015b).
[114] **İÇLİ, A.** (2015b).
[115] **İÇLİ, A.** (2015b).

Ahreb

1 Vādī-i maḥabbetde tīr-i[116] pūyān ol
2 Gel genc-i ferāġe şāh-ı bī-sāmān ol
3 Nefsinde maḥabbetde olup rūḥānī
4 Cānāneye dil-dāde olursaŋ cān ol

[19][117]

Ahreb

1 Evvel der-i iḳbāle varup derbān ol
2 Gel künc-i ferāġe baʿd ez-īn mihmān ol
3 Bir sıdḳ-ı şehādet ḫulūṣ-ı dil ile
4 Ser-tābe-ḳadem dīn ü bütūn īmān ol

[59b]

[20][118]

Ahreb

1 Müstaġnī-i nāz ü şīve-i nādān ol
2 Ser-tābe-ḳadem ʿārife beẕl-i cān ol
3 Tek minnet-i rūzgār-ile germ olma
4 Çün āteş-i ṣayf bīhūde sūzān ol

[21][119]

Ahreb

1 Ey merdüm-i dīde dāle döndüm sensüz
2 Şöhret ile nev-hilāle döndüm sensüz
3 Göster baŋa ḥarf-i levḥa-i vuṣlatuŋı
4 Ey çeşmi ġazāl ḫilāle döndüm sensüz

[22][120]

Ahreb

1 *Şemşīr be-dest u kīn be-dil u sīne bī-tāb*
2 *Zi efkār-i ʿadû be-çeşm nā-āmede ḫᵛāb*
3 *Ḳurbān-i seret şevem berāy-i ʿuşşāk*
4 *Ber-dār u be-küş be-kemer u der-keş be-rikāb*

[23][121]

Ahreb

1 *Uftādegīyem bulend u pest digerīst*
2 *Mest digerī vu mey-perest digerīst*
3 *Īn murġ-i dil be-rişte pey-ā-pey bīnī*
4 *Der-dest me-rā be-pāy best digerīst*

---

[116] tīr-i: yeter **İÇLİ, A.** (2015b).
[117] **İÇLİ, A.** (2015b).
[118] **İÇLİ, A.** (2015b).
[119] **İÇLİ, A.** (2015b).
[120] "Elde kılıç, yürekte kin, göğsüm güçsüz; düşmanı düşünmekten gözüme uyku girmedi; aşıklar için başına kurban olayım; as, kemerle öldür, üzengiyle çek." **FDDF**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[121] "Ben düşkünüm, yüksek ve alçak başkasıdır; mest başkası, mey-perest başkasıdır; Bu gönül kuşu bağlı, hemen görüyorsun; benim ellerimi, ötekinin ayaklarını bağla." **FDDF**'de bu şiir bulunmamaktadır.

[24][122]

Ahreb

1 *Mā bende-i ʿişḳīm u Ḫudā maṭlab-i māst*
2 *Efkende-i ʿişḳīm u hudā meẕheb-i māst*
3 *Der dest mey u be-dīde ḫūn-āb-i ciger*
4 *Dīrīne çunīn dīdeem u meşreb-i māst*

[60a]

[25][123]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

1 İtdüm suʾāl mühlet-i vaşlın ḥesābda
Eyyām-ı beynanā didi olmaya cevābda

2 Gāhī fütāde rāh-ı ġam-ı ʿaşḳı yoḳlıyor
Pīr-i muġānı bir eli gördüm ṣevābda

3 Müstaġnī-i dü-ʿālem cān u dil eyledi
Genc-i maḥabbetüŋ bu derūn-ı ḫārābda

4 Mey-ḫāneye ne mümkin idi bir ḳadem ḫırām
Olmasa idi neşve-i ʿaşḳuŋ şarābda

5 Ḫūn-āb-ı çeşm u sūz-i dili neylesün **Faṣīḥ**
Bir desti cām-ı bādede biri kebābda

[26][124]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ġam-ı ʿaşḳuŋda çekilmekde niçe renc ü taʿab
Dil hevāda ṭaleb itmekde viṣālüŋ ne ʿaceb

2 Göz ḳulaġ olmadadur yollara ey bād-ı ṣabā
Munṭaẓır yāre çemen gülleri nergisleri hep

3 Būy-ı lüṭf-ı süḫanuŋ ben niçe demler bulamam
Pür-kenār-ı gül-i ḫandeŋ ola illike(?)[125] sebeb

4 Ḫār-ı ser-tīz-i melāmet ile ben rence-ḳadem

---

[122] "Biz aşkın kölesiyiz, dileğimiz Hüda'dır; aşkın düşkünüyüz, yolumuz hidayettir. Elde şarap, gözde kanlı gözyaşı ve keder, öteden beri böyle gördüm, meşrebimiz de böyledir. " **FDDF**'de bu şiir bulunmamaktadır.

[123] **İÇLİ, A.** (2015c).

[124] **İÇLİ, A.** (2015c).

[125] 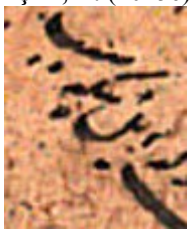

Ṭutalum dūr u yaḳīn[126] ola seri-i rāh-ı ṭaleb

Yitişilmez ḫaṭṭ-ı taʿlīḳ ile vaʿd-i vaṣlı
Ṭurma geçmekde **Faṣīḥ** ʿömr ise her rūz ile şeb

[60b]

[27][127]

Ahreb

Ey baġçe-i kevne viren zīb u nigār
Mihrüŋle bulur münāsebet vürd-ile ḫār
Pervāneye virseydüŋ eger ruḫṣat-ı āh
Olmazdı çü necm-i āsmān add-i şerār

[28][128]

Ahreb

İtmiş eşer ol mertebe taḥḳīḳ-i süḫan
Olmış ereni ḳūy-ı feżā-yı eymen
Her ḫārı iken tīh-i ġamuŋ bir sūzen
İtmiş yed-i ʿaşḳ cebhemi derdāmen

[29][129]

Ahreb

Dil ḥasret-i laʿlüŋle ʿaceb teng oldı
Efkār-ı ruḫuŋla girye gül-reng oldı
Seyr-i çemene pā-zen-i iḳdām olamam
Gel farḳuma dāġ-ı ġonçeler seng oldı

[30][130]

Ahreb

Biz farḳ-ı sipihre tāc-ı istiḳbāluz
Pā-māl isek āftābveş pā-māluz
Bīhūde seri virmemişüz ḫayrete biz
Lālüz ki zebān-āver-i bezm-i ḫālüz

[31][131]

Ahreb

Yā Rab beni ʿaşḳuŋ ile güyā eyle
Her mūy-ı tenüm bülbül-i maʿnā eyle
Tek āteş-i cān-sūz-i dile virme ḫalel
İstersen eger çeşmümi deryā eyle

[32][132]

---

[126] yaḳīn: taʿyīn **İÇLİ, A.** (2015b).
[127] **İÇLİ, A.** (2015b).
[128] **İÇLİ, A.** (2015b).
[129] **İÇLİ, A.** (2015b).
[130] **İÇLİ, A.** (2015b).
[131] **İÇLİ, A**. (2015b).
[132] **İÇLİ, A.** (2015b).

Ahreb

1 Kār-ı dilüm āzār-ı felek itmiş zār
2 Cānumdan idüpdür beni bī-zār [u] āzār
3 Biz küḥl idelüm ḫāk-i derüŋ çeşm-i dile
4 Tek eylemesün ḫāṭıra īrāṣ-ı ġubār

[61a]

[33][133, 134]

Ġazel-i *merḥūm* **Rāmī Paşa**
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Yoḳ sīnemüzde ẕerre ḳadar kīnemüz bizüm
Maḥsūd-ı āftābdur āyīnemüz bizüm

2 Olma ḳabā-yı cāh içün ey dīde ḫūn-feşān
Ter-dāmen itme ḫırḳa-i peşmīnemüz bizüm

3 Dirlerse n'ola mālik-i gencīnedür bize
Zīrā ki feyż-ile ṭoludur sīnemüz bizüm

4 Geçdük mey-i ṣabūḥdan ey pīr-i muġ hemān
Çoḳ görme neşve-i mey-i dūşīnemüz bizüm

5 Āzāde-ṭıfl-ı mekteb-i ümniyyeyüz n'ola
Yeksān olursa şenbe vü ādīnemüz bizüm

6 **Rāmī** ʿaceb dimez mi ki bir kez o nev-civān[135]
Eyā nic'oldı bende-i dīrīnemüz bizüm

[34][136, 137]

Naẓīre-i **Māhir** Efendi
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Zaḥmuŋdan aŋlamaz dil-i bī-kīnemüz bizüm
Seng-i cefāya sīne-gerd sīnemüz bizüm

2 Cām-ı hilāl u kāse-i ḫurşīde kim baḳar
Ṣāġar-miṣāl var iken āyīnemüz bizüm

3 Ceng-i ʿadūya tīr u kemān ḳadd ü āhdur
Zırh u siper de ḫırḳa-i peşmīnemüz bizüm

4 İnbīḳ-i dīde kim aŋa bir ḳatre bār ola
Gül-ḳand-i feyż olur mey-i dūşīnemüz bizüm

5 Ṭıfl-ı dile neşāṭı ḳomaz fikr-i şibhinüŋ

---

[133] **RAD**.
[134] Mükerrer. Bk. 634 numaralı şiir.
[135] ʿAceb dimez mi ki bir kez o nev-civān: dimez mi ki ʿaceb ol nev-cüvān-ı nāz **RAD**.
[136] Mükerrer. Bk. 632 numaralı şiir.
[137] **MAD**'de bu şiir bulunmamaktadır.

Ḳadre muḳārin olsa da ādīnemüz bizüm

6 Cühhāl vaḳt-i ḳāffeden alsun şikāyetin
Naḳd-i kemāl ile ṭoludur gencīnemüz bizüm

7 Vaż‘-ı tegāfül itmede **Māhir** o nāzenīn
Hīç dir mi ḫoş mı bende-i dīrīnemüz bizüm

[61b]

[35][138]

Meṣnevī-i **Nābī** Efendi der-to ḥamd-i Bārī ġarrāsına
Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1 Minnet-i bī-ḳıyās Yezdān’a
K’itdi i‘ṭā-yı dāniş insāna

2 Naẓar it eylemiş o ẕī-ḳudret
Ṣafḥa-i kevni nüsḫa-i ḥikmet

3 Eyleyüp bir ġarīb ṣun‘ īcād
Ḳomış adın cihān-ı kevn ü fesād

4 İtmiş ol Rabb-i a‘lem u aḥkam
Cümle eşyā içün vücūd u ‘adem

5 Faḳre ḫalḳ eyleyüp ġınāyı naẓīr
Hem ‘inān eylemiş ḳalīle keṣīr

6 Ye’se ümmīd idüp yaḳīne gümān
Āteşe āb u vuṣlata hicrān

7 İḥtiyāca bedel refāhiyyet
Şiddet-i miḥnete bedel rāḥat

8 Kimisi ehl-i nāz u kimi niyāz
Kimi şādān kimi ġama enbāz

9 Kiminüŋ bābın eylemiş Ḫallāḳ
Niçe muḥtāca muḳsimü’l-erzāḳ

10 Ḫāṣılı iki nev‘ olup eşyā’
Vaḥdet-i Ḫālıḳ’ı ider īmā

11 Cümlesinüŋ birer mu‘ādili var
Bī-‘adīl olduġın ider iş‘ār[139]

12 Her mesānuŋ ṣabāḥı şāhiddür
Ki dü-kevnüŋ ilāhı Vāḥid’dür

[138] **ND**’de bu şiir 268 beyittir.
[139] iş‘ār: iẓhār **ND**.

13 Rengden ʿārī olduġın[140] Yezdān
Ṭurma iẓhār ider bahār u ḫazān

14 Kül-ḫan u gülşen ü zemīn ü semā
Cilve ger her biriyle[141] ṣunʿ-ı Ḫudā

15 Ḳudret ḥaḳḳı itmede iṣʿār
Girye-i ebr u ḫande-i gülzār

16 Eylemiş zīb-i lehçe-i ḫūbı
Bir muvaḥḥid bu beyt-i merġūbı

17 *Her giyāhī ki ez-zemīn rūyed*
Vahdehu lā-şerīke leh gūyed[142]

18 Seyr ḳılsaŋ nuḳūş-ı evrāḳı
Görinür ṣūret-i Hüve'l-Bāḳī

19 Saŋa her birüŋden olur ẓāhir[143]
Ṣūret-i maʿnī-i Hüve'l-Ḳādir

20 Līk ḳıldı ḫiṭāba erzānī
Cümle maḫlūḳ içinde insānı

21 Ḫalḳ idüp ḫāk-i tīreden Ādem
Eyledi nāmın eşref-i ʿālem

22 Oldı lüṭf-ıla zümre-i insān
Ḳābil-i ʿaḳl u lāyıḳ-ı ʿirfān

23 Cism-i insān ki naḳş-ı zībādur[144]
Zīnet-i kārgāh-ı dünyādur

[62a]

24 Diḳḳat ile olınsa kevne naẓar
Görinür Ādemī çü nūr-ı baṣar

25 Murġ-ı ʿarş āşyāndur Ādem
Ḳālib-i kevne cāndur Ādem

26 Ḳalb-i insān şerīf-i ḫilḳatdür
Cilvegāh-ı Cenāb-ı ʿİzzet'dür

---

[140] olduġın: idügin **ND**.
[141] biriyle: birinde **ND**.
[142] "Yeryüzünde biten her bir bitki, -Allah'ım- birlerin içine girmez Bir'sin ve ortağın yoktur, der."
[143] Saŋa her birüŋden olur žāhir: Her varaḳdan saŋa olur ẓāhir **ND**.
[144] zībādur: ber-pādur **ND**.

27 Dil ki āyīne-i İlāhī'dür
Nūr-ı īmān anuŋ güvaḥıdür

28 Eylese bir dili bīr-i mesrūr
Aŋa ilḳā ider hezār sürūr

29 Eylemek bir dile sürūr idḫāl
Çün buyurmışlar efḍalü'l-aʿmāl

30 Nābīyā dilden iste maḳṣūduŋ
Bulasın ta anuŋla maʿbūduŋ

31 Olmasa dilden uramazsın dem
Şeref-i naʿt-ı Seyyīd-i ʿālem

[36][145]

Ve lehu *Der Naʿt-ı Nebī ʿaleyhi's-Selām*
Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Gele ey ḫāme-i şikeste-zebān
Vādī-i naʿta ol biraz pūyān

2 Başla naʿt-ı Ḥabīb-i Raḥmān'a[146]
Ẕevḳ-i vaṣfıyla rūḥ vir cāna

3 Nāmını cevher-i zebān eyle
Naʿtın ārāyiş-i beyān eyle

4 Yaʿnī sulṭān-ı mürselīn Aḥmed
Bende-i muḳbil Ḫudā-yı Eḥad[147]

5 Maḥrem-i Ḥażret-i Ḫudā-yı Teʿāl
Maẓhar-ı ḥubb-ı īzid-i Müteʿāl

6 Āḫirīn ʿaṣr u evvelīn fıṭrat
Mühr-i ḫoş naḳş-ı nāme-i ḫilḳat

7 Ṣadr-ārā-yı ḫāne-i *Levlāk*[148]
Mest-cām-ı ḫitāb-ı *Erselnā'k*[149]

8 Zīnet-efzāy-ı gülşen-i ʿālem
Bādī[150]-i ḫilḳat-i benī Ādem

---

[145] **ND**'de, [35] numaradaki mesnevînin devamı olarak tartip edilmiştir.
[146] Raḫmān'a: Yezdân'a **ND**.
[147] Eḫād: Ṣamed **ND**.
[148] "Sen olmasaydın, olmasaydın sen; (Ey Habîbim) felekleri yaratmazdım." el-'Aclûnî, İsmâil b. Muhammed (2000). *Keşfu'l-Hafa' ve Müzîlü'l-İlbâs 'Amme'şterehe mine'l-Ehadîs alâ Elsineti'n-Nâs*, (Cilt 2)Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye. s. 164. Aclûnî Rahimehu'llah'ın kitabında Sagânî tarafından bu ibare için mevzu hadis denilmiştir. Ancak manaca sahihtir, diye de belirtilmiştir.
[149] "Ve seni, sâde âlemine rahmet olarak göndermişizdir." (Kur'ân-ı Kerîm, Enbiyâ Sûresi, 21/107)
[150] Bādī-i: Bâʿiş-i **ND**.

9 Gül-i ḫoş-būy-ı gülşen-i Raḥmet
Ser-[be]-ser sebz-i ravża-i ḥikmet

10 Faṣṣ-ı rengīn ḫātem-i tekvīn
Şemʿ-i fānūs-ı āsmān u zemīn

11 Ehl-i ʿisyāna mütteḳā-yı ḫalāṣ
Bezm-i ḳurbe nedīm-i ḫāṣṣu'l-ḥāṣ

12 Zīb-i ṣadr-ı bisāṭ-ı ālemdür
Evvelīn mevc-i baḥr-i aʿẓamdur

13 Nāme-i ẕātın idicek inşā
Aŋa mühr-i nübüvvet urdı Ḫudā

14 İtdi ol mühr ile anı Ġaffār
Sūḳ-i ḥüsne metāʾ-ı tamġadār

15 Eylemişdür yāḫud[151] Cenāb-ı Ġafūr
Ẕātını bir ḫazīne-i memḥūr

16 Olıcak mihmān Rabb-i Celīl
Oldı pīşinde Cebreʾīl-i delīl

[62b]

17 Süllem-i ʿazmi oldı heft felek
Ḫāk-rūb-ı ṭarīḳi ḫayl[152]-i melek

18 Ẕāt-ı pāki vücūda virdi çü[153] nūr
ʿAdemi itdi sāyesi maʿmūr

19 Yaʿnī ẕāt-ı Muḥammedī'den hem
Behre-yāb oldılar vücūd u ʿadem

20 Ey şehin-şāh-ı enbīyā-ʿasker
V'Eyzemīn-āşyān u ʿarş-ı meḳar

21 Dāver-i milket-i şefāʿatsin
ʿĀleme raḥmet ü hidāyetsin

22 Eylemişdür müʾellif-i ḳudret
Ḫilḳat-i kevne ẕātuŋı ʿillet

23 **Nābī**-i ḫaste bir faḳīrüŋdür
Silk-i ümmetde bir ḥaḳīrüŋdür

[151] Eylemişdür yāḥud: eylemiş hem anuŋ **ND**.
[152] ḫayl-i: perr-i **ND**.
[153] **ND**'de çü kelimesi yokdur.

24 İşi hep cümle cürm ü ʿiṣyāndur
Her zamān kārı sehv ü nisyāndur

25 Kendü taḳṣīr u cürm mū-be-mū
Defteri ḫod günāhdan memlū

26 Şefḳatüŋ defterinden eyleme ḥek
Al elin sāye-i şefāʿate çek

27 İtmesün nār-ı ḥaşr-i āzürde
Olmasun berg-i cismi pür-mürde[154]

28 Daḫı ey ḫāme eyle medḥ u ṣenā
Rūḥ-ı pāk-i çehār yāra sezā

29 Cümlenüŋ biri yār-ġār-ı ṣadīḳ
Efḍalü'n-nās Ḥażret-i Ṣıddīḳ

30 Yār-ı ṣānīsi bāġ-ı ʿadl-i[155] ṣemer
Serv-i bustān-ı şerʿ yaʿnī ʿÖmer

31 Hem üçincisi Ḥażret-i ʿOṣmān
Ṣāḥibü'l-ḥilm cāmiʿu'l-Ḳurʾān

32 Çārmīn yārı sāḳī-i Kevṣer
Ḳāmiʿü'l-küfr Ḥażret-i Ḥayder

33 Daḫı ol iki merdüm-i dīde
Ol iki ẕāt-ı tāk-ı sencīde

34 Birinüŋ nām-ı pāki oldı[156] Ḥasen
Gülşen-i ḳurbe[157] ġonçe-i aḥsen

35 Birinüŋ şöhret-i şerīfi Ḥüseyn
Ḥażret-i Muṣṭafā'ya ḳurret-i ʿayn[158]

36 Eyle bizden niçe[159] selām u ṣenā
Cümlenüŋ rūḥ-ı pākine ihdā

37 Eyle ey ḫāme-i ṣabā-reftār
Raẓıya'llāhu ʿanhum[160] ile ḳarār

---

[154] pür-mürde: efsürde **ND**.
[155] ʿadl-i: 'adle **ND**.
[156] oldı: ya'nî **ND**.
[157] oldı: fer'a **ND**.
[158] ḳurret-i ʿayn: ḳurratü'l-'ayn **ND**.
[159] niçe: nice **ND**.
[160] "Allah onlardan razı olsun."

[37][161]

Rubāʿī Ve lehu

Ahreb

1 Yā Rāb beni sīr-i kerem it aç itme
2 Her cilf u denī-meşrebe muḥtāc itme
3 Gird-āb-ı yem-i ʿafvuŋ anı maḥv itsün
4 Pey-der-pey ʿişyānumı emvāc itme

[63a]

[38][162]

Ve lehu ez-ġazeliyyāt

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ḫūn-ı dili mey-i ġonçe bī-cām eyledi bülbül
Bezm-i güli nāleyle tamām eyledi bülbül

2 Her nālede bir naḫl-i güle ḳondı ṣafādan
Her naġmede tebdīl-i maḳām eyledi bülbül

3 Gehvāresini gerçi nesīm eyledi taḥrīk
Ammā ki güle[163] ḫᵛābı ḥarām eyledi bülbül

4 Aydı[164] sözin āmiḫte-i şekve-i hicrān
Mest olmaġla ḫalṭ-ı kelām eyledi bülbül

5 Dūn geldi ṣabā-i ṣemen-i çemenden didi **Nābī**[165]
Ḫāk-i reh-i destūra selām eyledi bülbül

6 Düstūr-ı zekī hem-dem-i sulṭān-ı cihān kim
Vaṣfıyla çemen mülkini rām eyledi bülbül

[39][166]

Ve lehu

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Dildeki leşker-i endūh-güẕer bilmezler
Sākinān-ı ḥarem-i ʿaşḳ-ı sefer bilmezler

2 Şekve-Ḫurşīd ruḫan-ı felek-i naḫvetden
Der-i ġam-ḫānemüzi ẕerre ḳadar bilmezler

3 Gice gündüz ʿaraḳ u mey yürisün meclisde
Mestler şām u seher mihr ü ḳamer bilmezler

4 Dāġ-ı dil māye-i feryād yeter ʿuşşāḳa

[161] **ND**'de bu şiir yoktur.
[162] **ND.**
[163] güle: gele **ND**.
[164] Aydı: İtdi **ND**.
[165] **ND**'de 5. beyit 6. yer değiştirilmiştir.
[166] **ND**.

ʿAndelibān-ı maḥabbet gül-i ter bilmezler

5 Yā ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı sebzüŋ gül-i rūyuŋdur
ʿĀlem-i dilde temāşā-yı diger bilmezler

6 Dili söyletmege besdür süḫan-ı şīrīnüŋ
Ṭūtiyān-ı ḳafes-i ʿaşḳ şeker bilmezler

7 **Nābī**'yā şekve-girān-ı ʿadem-i neyl-i murād
Ġālibā girye-i şeb āh-ı seher bilmezler

[40][167]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün

1 Rāz-dārān olsa rāzın söylemez cānānenüŋ
Çıḳmadı gitdi dehānından ḫaber pervānenüŋ

2 Ḥasret-i bāde ile āhum çarḫı iŋletse n'ola
Tīz olur elbette feryādı tehī peymānenüŋ

3 Ḥüsnini ḫaṭṭ-ile bulduḳ bilmezüz evvellerin
Ṣorsalar biz hüsn-i ḫālin söylerüz cānānenüŋ

4[168] Rūy-ı yāri gördi dil çıḳdı derūn-ı sīneden
Faṣl-ı güldür ẕevḳi çendān ḳalmadı kāşānenüŋ

5 Ṭurre-i yāri ṭururken öpdi ruḫsārın kemer
Leẕẕetinden çāk çāk oldı dehān-ı şānenüŋ

[41][169]

Mesʿūd Çelebī der naʿt-ı şerīf
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ey bāʿiṯ-i kevn olmasa ẕātuŋ olamazdı
Ḳandīl-i sipihr içre fürūzān meh ü encüm

2 Başmasa mübārek ḳademüŋ rūy-i zemīne
Pāk itmez idi kimseyi ḫāk-ile teyemmüm

3 **Mesʿūd'**ı keṯāfāt-ı cerāyīm bürimişdür
Nūruŋla żiyā-baḫş ol aŋa eyle teraḥḥüm

[63b, "-ānenüŋ" kafiyeli gazelin devamı]

6 Söyler aḥvāl-i Zāl[170] genc-i Cemşīd'i saŋa
Söyledürseŋ ḫāk-i dürd-ālūdesin mey-ḫānenüŋ

---

[167] **ND**.
[168] **ND**'de 4. ve 5. beyitler yer değiştirilmiştir.
[169] **KPAD**'de bu şiir mahlas beyiti bulunmaksızın mevcuttur.
[170] Zāl: ẕevāl **ND**.

7 Birbirin pā-māl idüp gelmekde **Nābī** ġam dile
Ṭuydı yārān ġālibā ẕevḳin bizüm kāşānenüŋ

[42][171]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Bilür o kimse ki dānā-yı sırr-ıʿālemdür
Güşāyiş-i dehen-i ḫande zaḫm-ı mātemdür

2 O gelmese n'ola zaḫm-ı derūn ehl-i derūn
Ki zaḫmı āyīnenüŋ nā-ḳabūl[172]-i merhemdür

3 Ḫadengi gelmeden eyler göŋülde zaḫmı ẕuhūr
Güli bu bāġ-ı ġamuŋ ġonçeden muḳaddemdür

4 Ḫayāl-i naḳş[173]-ı leb-i bāde-günı dildāruŋ
Benān-ı dilde nümüvvdār-ı sāġar-ı Cem'dür

5 Ḫaḳīr görme metāʿ-ı günāhı ey **Nābī**
Revācgāhı anuŋ Kaʿbe-i Mükerrem'dür

[43][174]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 ʿĀşıḳam ehl-i ġama şevḳet-fezādur süḫanum
[Bād-ı dāmānçe-i][175] kānūn-ı ṣafādur süḫanum

2 Ser-be-ser āyīne-i rāz-ı ḳaderdür göŋlüm
Nev-be-nev terceme-i ḳażādur süḫanum

3 Rind-i dil-sūḫteye āb-ı revāndur ammā
Āteş-i ḫırmen-i erbāb-ı riyādur süḫanum

4 Gūş iden kimse olur vāṣıl-ı bezm-i maḳṣūd
ʿĀşıḳa bedreḳa-i rāh-ı Ḫudādur süḫanum

5 Ādeme neşve virür ġamdan ider āzāde
Bāde-i meykede-i ḫüsn-edādur süḫanum

6 İşidince yiŋemez dāġ-ı nihānı açılur
Gül-sitān-ı dil ʿuşşāḳa ṣabādur süḫanum

7 Ḫ^{v}āh u nā-ḫ^{v}āh olur āvīze-i gūş-ı gerdūn
Hem-reh-i nāvek-i āh-ı fuḳārādur süḫanum

---

[171] **ND**.
[172] Nā-ḳabūl: pezīr **ND**.
[173] naḳş: ʿaḳs **ND**.
[174] **ND**.
[175] **M**. - Bād-ı dāmānçe-i **ND**.

8 Gūş idenler olur elbette ḳulaḳdan ʿāşıḳ
Dilber-i tāze-res-i şīve-nümādur süḫanum

9 Ḥasedinden mi ṣafādan mı hele ey **Nābī**
Bāʿiṣ-i rīziş-i eşk-i şuʿarādur süḫanum

[44][176]

Ve lehu
Feiʿlātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ḳalmadı rāh-ı ṭalebde ḫaṭar *inşāʾa'llāh*[177]
İderüz kūy-ı murāda sefer *inşāʾa'llāh*

2 Hīç bir ʿuḳde mi vardur ki açılmaz ey dil
Var iken elde niyāz-ı seher *inşāʾa'llāh*

3 Dil-i sengi ne ḳadar saḫt ise de dildāruŋ
Nāvek-i āhum olur kārger *inşāʾa'llāh*

4 Germine serdine ṣabr eyleyerek dünyānuŋ
Aluruz naḫl-i emelden ṯemer *inşāʾa'llāh*

5 Çarḫuŋ olmış ṭutalum devri ḫilāf-ı meʾmūl
Dem olur kāmımuz üzre döner *inşāʾa'llāh*

[64a]

6 Peyk-i āhum gideli ḫaylī zemāndur yāre
Umaruz kim getürür bir ḫaber *inşāʾa'llāh*

7 Olsa bir kerre vezān-ı bād-ı kerem ey **Nābī**
Ḳomaz āyīne-i dilde keder *inşāʾa'llāh*

[45][178]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ḫāk-i kūyuŋ cilvegāh-ı mihr-i raḫşān eyleme
Tūtyā-yı dīdemi ḫāk-ile yeksān eyleme

2 Virme ruḫṣat āh-ı āteşbār-ı ʿālem-sūzuma
Kūyuŋı hem-reng-i kuhsār-ı Ṣıfāhān eyleme

3 Meclis aġyāra olma pertev-endāz-ı viṣāl
Şemʿ-i ümmīd-i raḳibānı fürūzān eyleme

4 Sīne-i āyīne-tābuŋ açma bezm-i bādede
Ehl-i bezmi çeşm-i sāġar gibi ḫayrān eyleme

[176] **ND**.
[177] "Allâh dilerse olur."
[178] **ND**.

5 Baḳma mirʿāt-ı dil-i ʿālem-nümā-yı ʿāşıḳa
Ḫāṭır-ı ʿāşıḳ gibi kendin perīşān eyleme

6 Bulduġuŋ āvāreyi dil-beste itme zülfüŋe
Her müselmānı esīr-i kāfiristān eyleme

7 Zülfüŋe ḳayd-ı[179] ruḫuŋ ʿarż eyleme şeydālara
Çoḳ da taḥrīk-i cünūn-ı derdmendān eyleme

8 Dīde-i ḳalbüŋ beyāż it dīde-i Yaʿḳūbveş
Eşküŋi bīhūde ey dil zīb-i dāmān eyleme

9 Dil-pesend-i ʿālem olmaḳ istemezseŋ **Nābī**'yā
Kendüŋi ḫidmet-güẕār-ı bezm-i ʿirfān eyleme

[46][180]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Vir ḫandeye ruḫṣat leb-i gülfām görinsün
Kām-ı dil-i rindān-ı mey-āşām görinsün

2 Surḫ eyleyelüm rūyuŋı vir būseye ruḫṣat
Ol mīve-i nāzük niçe bir ḫām görinsün

3 Besdür bu direng-i eṣer ey āh-ı sebük-rev
Bir kez ne var ol şūḫ bize rām görinsün

4 Çarḫuŋ biri birini muḥīṭ olduġın aŋla
Mey-ḫānede bezm içre döner cām görinsün

5 **Nābī** benüm ancaḳ görinen çeşmine çarḫuŋ
Bir kerre dise zümre-i nā-kām görinsün

[47][181]

Ve lehu
Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün

1 Ne arż-ı cāh ne iẕhār-ı himmet itmekdür
Kişiye cāh-ı bülend ādemiyyet itmekdür

2 Nişān-ı eblehi gerdūn-i kīne-perverden
Niyāz-ı lüṭf u recā-yı mürüvvet itmekdür

3 Zemānede hüner-i dīgerāne reşk itmek
Metāʿ-ı dānişe iṣbāt-ı raġbet itmekdür

4 Esīr-i keş-me-keş-i bī-ġamı olan ḳalbüŋ
ʿİlācı beste-i ḳayd-ı maḥabbet itmekdür

[179] ḳayd-ı: ḳıyma **ND**.
[180] **ND**.
[181] **ND**.

5 Felekde kāmver olmaḳ hüner degül **Nābī**
Hüner bir ehl-i dile ṣarf-ı himmet itmekdür

[64b]

[48][182]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Dem-i viṣāl ẓuḥūr-ı ḫaṭṭ-ı nigāra düşer
Ḫudā virürse eger ʿīdimüz bahāra düşer

2 Hemān bize düşecek vakt-i gülde ʿişretdür
Fiġān-ı nā-be-maḥal meşreb-i hezāra düşer

3 Ḫayāl-i ʿārıż-i dildārdan tehī dil yoḳ
Miṣāl-i pertev-i ḫurşīd her diyāra düşer

4 Degül zemīne düşen berf ḫāne-i çarḫuŋ
Beyāż-ı ṣūret-i dīvārı pāre pāre düşer[183]

5 Ne dil ümīd idinür būy-ı zülf-i dildārı
Ne neşr-i būy-ı kerem ṭabʿ-ı rūzgāra düşer

6 Ṣafā-yı meykede bir görmek-ile aŋlanmaz
O ẕevḳ ḫāṭır-ı ʿuşşāḳa vara vara düşer

7 Serīr-i çarha çıḳar rūzgārla **Nābī**
O dil ki ḫāk-ṣıfat cāy-ı reh-güẕara düşer

[49][184]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Raʿşe ṭutsa n'ola endām-ı dil-i maḥzūnı
Şāhid-i meyde yine gördi libās-ı ḫūnı

2 Uralum āteşe kālā-yı ġam-ı devrānı
Yine nūş eyleyelüm bāde-i āteş-gūnı

3 Keşret-i noḳṭa[185]-i eşküm ḫaberin almış kim
Zīr-i ḫāk itdi ḥased mālı ile Ḳārūn'ı

4 Vuṣlat-ı hecr be-dünbāli ḳabūl itmez dil
N'eylesün ḫaste olan merhem-i zaḫm-efzūnı

5 Nice teşbīh ideyüm servi ḳadd-i dildāre

[182] **ND**.
[183] **ND**'de 4. beyit 6. beyitin yerindedir.
[184] **ND**.
[185] noḳṭa: nuḳre **ND**.

Niçe mevzūn ideyüm mışraʿ-ı nā-mevzūnı

6 N'idem āh eylesem ardınca gelür girye hemān
Benüm[186] āteşle ḫurūşe getüren Ceyḥūn'ı

7 Ten-i ʿuryānumı taʿbīr idemez kimse benüm
Nābī'yā kimse libāsa ḳoyamaz Mecnūn'ı

[50][187]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilātün

1 Ne gözde eşk dem-ā-dem ne dilde zārum olaydı
Ṣafā-resān-ı dil u dīde bir nigārum olaydı

2 İder mi idi göŋül çerāġa kendüyi sūzān
Miyān-ı bezmde bir āteşīn ʿiẕārum olaydı

3 Şikeste olmasa göŋlümle bile sāġār-ı dāġum
Bu bezm-i ʿāleme Cem gibi yādgārum olaydı

4 Bu baḥr-i ġamda ḳalur[188] mıydı böyle geşt-i ḫāṭır
Kenāra çıkmaġa göŋlümce rūzgārum olaydı

5 Alurdı destümi eylerdi ḫākden [hele] berter[189]
Ḫużūr-ı yārda yek ẕerre iʿtibārum olaydı

6 Ṣadāsı çıḳmaz olur ol ḳadeḥ ki ola şikest[190]
Şikāyet itmez idüm senden inkisārum olaydı

7 Bilürdi ḳadrümi **Nābī** zemāne cümleden efzūn
Benümde il gibi ṭabʿumla iftiḫārum olaydı

[65a]

[51][191]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ne ʿazm-i gūşe-i rāḥat ne meyl-i ḫᵛāb idelüm
Girince dāmen-i maḳṣūd ele şitāb idelüm

2 Şuʿāʿ-ı meyle çerāġ-ı ʿiẕār-ı dilberle
Sevād-ı şāmı żiyā-baḫş-ı āftāb idelüm

3 Sirişkimüz dökelüm aġladınca dildārı

[186] Benüm: nīm-āteşle **ND**.
[187] **ND**
[188] ḳalur: alur **ND**.
[189] - berter: hele berter **ND**.
[190] şikest: şikeste **ND**.
[191] **ND**.

Şarāb-ı ġıbṭa-keş-i dīde-i pür-āb idelüm

4 Piyāleler çekelüm zaḫm[192]-ı çarḫa reşkinden
Ṣabāḥ-ı maḥşere dek dīde-i pür-āb[193] idelüm

5 Elemle sīnemüzi şerḥa-zār idüp **Nābī**
Kitāb-ı miḥneti surḫ-ile bāb bāb idelüm

[52][194]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ḥasret-i rūyuŋ ile çeşmi ki giryān buluruz
Reng-i ruḫsāruŋı her ḳatrede pinhān buluruz

2 ʿAnberīn ḫaṭṭuŋ ile rūyuŋı aŋduḳça dili[195]
Bezm-i endīşede bir micmer-i sūzān buluruz

3 Nīk-baḫtān ki bulur cevf-i ṣadefde dürr-i pāk
Şūmī-i baḫt-ile biz ḳatre-i bārān buluruz

4 ʿAks-i ruḫsārını āyīnede görsün o mehüŋ
Kim ki dir āteşi āb içre nümāyān buluruz

5 Māʾilüz bir güle **Nābī** ki tebessüm ḳılsa[196]
Ḫandeden ġonçe-i ḫandānı peşīmān buluruz

[53][197]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Oldı bir naḫvet-perestüŋ dil yine divānesi
Kim niyāz olmış şehīd-i ġamze-i mestānesi

2 Kāse nūş ider göŋül ol bezmgāhuŋ k'eylemiş
Sāġar-ı ḫurşīdi gerdān ġayret-i peymānesi

3 Dil çerāġ-ı encümen-pīrā-yı bī-hūşı olup
Seng-i dest-i kūdegāndur her ṭaraf pervānesi

4 Dil o ṣahbānuŋ ḫarāb-ı ser-gerānıdur k'olur
Mihr-i ʿālem-gīr ser-pūş-ı ḫum-ı mey-ḫānesi

5 Devlet-i ṭāriḳī-i ḥırmānda **Nābī** eylemez
Şemʿ-i pür-nūr-ı ümīdi zīnet-i kāşānesi

---

[192] zaḫm: raġm **ND**.
[193] dįde-i pür-āb: mest-i ıżṭırāb **ND**.
[194] **ND**.
[195] dili: velī **ND**.
[196] ḳılsa: itse **ND**.
[197] **ND**.

[54][198]

Ve lehu

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Çāk-i dil-i vīrān-şude nā-būd gerekmez
Dergāh-ı şeh-i ġamdur o mesdūd gerekmez

2 Her şūḫı görüp olma ṭalebkār viṣāli
Merdān-ı maḥabbet heves-ālūd gerekmez

3 Āh itmeyicek eglenemem kūşe-i ġamda
Erbāb-ı dile meclis-i bī-dūd gerekmez

4 Dil-beste-i zülfi ḳosun ümmīd-i ḫalāṣı
Sevdāger-i ʿaşḳa heves-i sūd gerekmez

5 Besdür virür erbāb-ı dile neşve-i ṣāzı
Ābuŋ cereyānı var iken ʿūd gerekmez

6 Daġ olmıyıcak dilde nedür ḥüsni sirişküŋ
Cām olmayıcak elde leb-i rūd gerekmez

[65b]

7 Bī-ḫadd ü ḥisāb eyle sen eşʿāruŋı **Nābī**
Baḥr-i süḫanuŋ mevcesi maʿdūd gerekmez

[55][199]

Ve lehu

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Serv-ḳaddüm sāye ṣalsa bāġa ʿarʿar ḫāk olur
Reng-i ruḫsārın görüp güller girībān-çāk olur

2 Dilde bir sūz-i maḥabbet var ki taḳrīr eylesem
Şevḳden eczā-yı ʿālem ser-be-ser ḫāşāk olur

3 Ḫānmān-ı ṭākati vīrān iderken rūy-ı dil
Bülbül-i nāçīze gül bīhūde āteşnāk olur

4 Dehre bir neẕẕāre-i yeʾs itmeyince[200] bilmedüm
K'ārzū jeng-āver-i āyīne-i idrāk olur

5 Perveriş-yāb olduġı-çün dūdmān-ı ʿaşḳda
Āh-ı **Nābī** yirde ḳalmaz zīnet-i eflāk olur

[56][201]

Ve lehu

---

[198] **ND**.
[199] **ND**.
[200] itmeyince: itmedükçe **ND**.
[201] **ND**.

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ey dil sitem-i dehrden āẕād olamazsın
Mādām saŋa dil dinülür şād olamazsın

2 Dergāhına yüz sürmeyicek pīr-i müġānuŋ
Şāyeste-i keyfiyyet-i irşād olamazsın

3 İtdüŋ yirüŋi rehüŋdür seyl-i melāmet
Ey ḫāne-i sāmān daḫı ābād olamazsın

4 Hem-rengsün ey baḫt-ı siyeh zülf-i bütāne
Ammā n'ideyüm öylece ber-bād olamazsın

5 Elbette olursın yine bir āfete meftūn
Ḥālüŋ budur ey **Nābī** nā-şād olamazsın

[57][202]

Ve lehu

Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün

1 Vücūdum ister iseŋ dāġdār mümkindür
Güşāyiş-i dile lāyıḳ bahār mümkindür

2 Netīcesinde hemān[203] fürṣat olmasun yoḫsa
Viṣāli der-pes olan intiẓār mümkindür

3 Girih-güşāyī-i zülfin nesīm itmez ise
Bir āh-ile ʿamel-i rūzgār mümkindür

4 İki ayaġ baŋa himmet itse pīr-i muġān
Anuŋla vādī-i ġamdan güzār mümkindür

5 Sirişk o ser-keşi dil-nerm iderse ey **Nābī**
Deminde girye-i bī-iḫtiyār mümkindür

[58][204]

Ve lehu

Mefʿūlü Fāʿilātün Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bir güne ẕevḳ-yāb-ı ġam-ı fürḳat olmışuz
Kim yāre ḫasretüz dimege ḥasret olmışuz

2 Dest-i nesīm refʿ idemez ḫākdan bizi
Mānend-i sāye ṣūret-i bī-tāḳat olmışuz

3 Vā-beste çarḫa cünbişimüz devr ü seyrimüz
Güya ki dest-i ʿāleme bir sāʿat olmışuz

4 Ṣanmaŋ bizi ki şerm-i şehīdān-ı ġamzeden

[202] **ND**.
[203] Netiçesinde hemān: Hemān neticesi bir **ND**.
[204] **ND**.

Ruḫsār-ı cāna perde-keş-i ḫaclet olmışuz

[66a]

5 İfnā-yı ẕāt u girye vü sūz u güdāzda [205]
Biz şimdi şemʿ-i bezmle hem-ḥālet olmışuz

6 Levḥ-i derūna naḳş olalı fikr-i ḫaṭṭ-ı yār
Āyīne gibi jengle germ-ülfet olmışuz

7 **Nābī** ʿaceb mi eyler isek çarḫı zīr-i pāy
Bir ẕerreyüz ki mihr-ile hem-ṣoḥbet olmışuz

[59][206]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Göŋül ne ārzū-yı cāh eyler ne tāc u taḫt ister
Reh-i himmetde ancak ḳalb-i nerm ü pāy-i saḫt ister

2 Ne himmet kārgerdür ne ṭaleb ne ḥüsn-i istiʿdād
Sezā-yı bezm-i yār olmaġa da ādemde baḫt ister

3 Küşāyiş-ḫ^{v}āh olan diller nesīm-i kām-ı ʿālemden
Bu gülşende miṣāl-i ġonçe evvel laḫt laḫt ister

4 Kenār-ı dīdeden dūr olmasun ʿaks-i ḳadd-i cānān
Leb-i ser-çeşme-i ġam sāye-güster bir dıraḫt ister

5 Umar boynında yārüŋ sāid-i sīmīnini **Nābī**
Semend-meşreb-i rehvārına bir sīm-raḫt ister

[60][207]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ne dem ol şūḫ idüp geşt-i gülistān gösterür kendin
Çemende gül de bülbül gibi nālān gösterür kendin

2 Teʿāla'llāh ne ḥüsn-i hūş-berdür kim gören ʿāşıḳ
Miṣāl-i ṣūret-i dīvār ḥayrān gösterür kendin

3 Ne deŋlü zaḫmḫ^{v}ār-ı ḫār ise gül-i bāġ-ı ber-ʿālemde
Yine mānend-i dāġ-ı sīne ḫandān gösterür kendin

4 Meger būy-ı dil-āvīzin dirigˇ eyler gedālardan
Ki geldükçe ṣabā zülfin perīşān gösterür kendin

5 Zeri ebnā-yı ʿālem eyleyüp pinhān seḥābāsā

[205] güdāzda: ġamzeden **ND**.
[206] **ND**.
[207] **ND**.

Yine āh-ı şerernāk ile giryān gösterür kendin

6 Ne ʿāşıḳ-dostdur gör şemʿ-i şām-efrūzı kim her dem[208]
Berā-yı ḫātır-ı pervāne sūzān gösterür kendin

7 Ṣabāhāsā yüzi açıḳ derūnı pāk iken **Nābī**
Yine gerdūn gibi ālūde-dāmān gösterür kendin

[61][209]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün

1 Dil oldı tāze meftūn bir şūḫ-ı bī-vefāya
Kim ḳaṣd-ı lüṭf iderken der-kār olur cefāya

2 Her bir nigāh-ı nāzı yaġmāger-i ṭahammül
Efsūs düşdi ḫātır bir böyle dil-rubāya

3 Aġyār-ı nā-sezāya düşdükde hiṣṣe-i vaṣl
Düşmüş nigāh-ı ḥasret ʿuşşāk-i bī-nevāya

4 Gönder dil-i ḥazīne bir kez nesīm-i vaṣluŋ
Gülzār-ı derd ü ġamdur muḥtācdur ṣabāya

5 Nev-güfteŋe **Ḫulūṣī** virdi naẓīre **Nābī**
Dil-beste-i sitemdür ḳādir degül edāya

[66b]

[62][210]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilātün

1 Yürür şitābla ġam-ı ḫātır nizāra gelince
Heves-füzūn olur elbette bir diyāra gelince

2 Ne deŋlü olsa şikeste kemān-ı ṭākat-i ʿaşḳı
Yine taḥammül ider dest-i cevr-i yāra gelince

3 Bilindi kim var imiş ḫārı gülşen-i ʿademüŋde
Bu bāġa dāmen-i gül-ġonçe pāre pāre gelince

4 Selāmet ister iseŋ çıḳma baḥr-i ʿaşḳdan ey dil
Ki mevc-i sille-ḫor redd olur kenāra gelince

5 Ne āb vārdı gözinde ne tāb vardı dilinde
Bī-āb u tāb idi **Nābī** ġam-ı nigāra gelince

[63][211]

[208] her dem: dâʾim **ND**.
[209] **ND**.
[210] **ND**.

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 ʿĀşıḳa nāzdan ol āfet-i devrān dönsün
Bu revişden olur elbette peşīmān dönsün

2 Sīne germek ne ki yāra ḳatı müşkildür
Dönsün ol dāʿiyeden ʿāşıḳ-ı ḥayrān dönsün

3 Biz daḫı kendü gibi ʿāşıḳ-ı ser-geştelerüz
Ḫaşre dek üstimüze künbed-i gerdān dönsün

4 Hele bir kerre de görmiş olalum dīdārın
Bezme gelsün de yine cām-ı raḫşān dönsün

5 Sīnemüz çākla miḥrāb idelüm tā ki bize
Āhen-i ḳalbe nümāveş dil-i cānān dönsün

6 **Nābī**'yā tāze naẓīre disün erbāb-ı süḫan
Rūy-ı ḫatt-āvere mecmūʿa-i yārān[212] dönsün

[64][213, 214]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Bu sūzla dil nāle-i mestāne mi çeksün
Bülbül çekecek bārı da pervānemi çeksün

2 Ey dil ḳo bu[215] taʿzīri ol tesbīḥle zāhid
Varsu[n der-i mey][216]-ḫānede peymāne mi çeksün

3 ʿĀşıḳ ṭaleb-i meyle [ḫara][217]bāta mı düşsün
Bir gevher içün ṣıḳlet-i vīrāne mi çeksün

4 Merhemi ḳosun dāġına elmās ṭururken
[Ol][218] dāʾīre-i devletde bīgāne mi çeksün

5 **Nābī**'ye düşer ġuṣṣa-i ʿālem dile düşmez
Hoş-yār ṭururken ġamı dīvāne mi çeksün

[65][219]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

---

[211] **ND**.
[212] yārān: ʿirfān **ND**.
[213] Mecmû'a'da, bu gazelde 2 beyitin üzerinde yukarıdan aşağı doğru, siyah renkli, kalın bir çizgi vardır.
[214] **ND**.
[215] ḳo bu: ḳoya **ND**.
[216] -: -n der-i mey **ND**.
[217] -: ḫara **ND**.
[218] **M** -: ol **ND**.
[219] **ND**.

1 Bir kimse ḫāne-i dili ābād görmedi
Kim gördi ise ḫāṭırumı şād görmedi

2 Vaṣlın nice mürüvvet ider bilmem ey göŋül
Senden o şūḫ nāle vü feryād görmedi

3 Gül-çīn-i maṭlab eylemedi baġbān-ı feyż
Ol dīdeyi ki giryeye muʿtād görmedi

4 Ol nev-ḫırām kūçe-i bī-dāduŋ itdügin
ʿÖmründe cevr işitmedi bī-dād görmedi

5 Dil daʿvā-yı teferrüd-i naẓm eylese n'ola
Nābī gibi henūz bir üstād görmedi

[66][220]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Ḳoma çeşm ü dilüŋ tīre ṭozken bezm-i dünyāda
Şuʿāʿ-ı çihre-i sāḳī ṣafā-yı ṣūret-i bāde

[67a]

2 ʿAraḳ-rīz-i ḥicāb olmaz o şūḫ ancaḳ leṭafetden
Düşer reng-i ḥicābum rūyına vaḳt-i temennāda

3 Murād-ı āzādelikse ey göŋül kaç cāhe ḳaydından
Tamām-ı ʿömre dek bir cāme besdür serv-i āzāda

4 Hezerān bezmden ḳalmış niçe Cem'den cüdā düşmiş
N'ola ḫūn-āba peydā olsa çeşm cām-ı ṣaḥbāda

5 Ṭutan bir dāmeni elbette maḳṣūdın bulur dirler
Görenler Yūsuf'uŋ dāmānı dest-i Züleyḫā'da

6 Gelen bezm-i cihāna cümle ġamgīn gitmiş ey **Nābī**
Birisi bulmamış bir kaṭre mey bu hefṭ mey-ḫānede

7 Musāḥib Muṣṭafā Paşa'nuŋ olsun devleti efzūn
Ne gördükse anuŋ lüṭfiyle gördük dār-ı dünyāda

[67][221]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
1 Olmadın būy-ı gül-i kāme meşām āmāde
Olur aġūş-ı meşāmumda zükām āmāde

[220] **ND**.
[221] **ND**.

2 Gāh sāḳisi femi[222] sāʿiri ki bādesi yoḳ
Görmedüm meslis-i maḳṣūdı tamām āmāde

3 Sen hemān destüŋi gül-çīn niyāz eyleye gör
Dem gelür ey dil olur gülşen-i kām āmāde

4 Bādeyi baḫt-i siyāhum ider āb-ı ḥayvān
Eylesem kesb-i neşāṭ itmege cām āmāde

5 Düşmez āġūşına **Nābī**'nüŋ o vaḥşī itse
Dāġdan sīnede biŋ ḥalḳa-i dām āmāde

[68][223, 224]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Dest-i nāzükden o mestān ki şarāb isterler
Gūyiyā çeşme-i ḫurşīdden āb isterler

2 Derd-i serden nice āzād olur ol ṭāʾife kim
Bāde nūş içilcek yirde gül-āb isterler

3 Şerḥa vü dāġ gerek sīne-i ehl-i ġamda
Ṣaḥn-ı dīvān ḳıyāmetde ḥisāb isterler

4 Sen hemān-ı dildeki naḳş-ı hevesi refʿ[225] eyle
Senden ey ḫ[v]āce ne defter ne kitāb isterler

5 Aŋa[226] ol bezmgeh-i ʿaşḳda erbāb-ı derūn
Dilde ġam serde şeġab dīdede āb isterler

6 Cünbīş-āmūz gerek berḳden erbāb-ı sülūk
Rāh-ı bī-menzil vaḥdetde şitāb isterler

7 Ḫūblar ḥüsnine ḥayrān olan üftādelerüŋ
Çeşm-i āyīne gibi düşmen-i ḫ[v]āb isterler

8 Naẓm-ı üstāda naẓīre nice mümkin **Nābī**
Tāze-gū tāze-zebān tāze-cevāb isterler

[69][227]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

1 Çāk eyledüŋ telātüm-i ġamdan ḳabāmuzı
Dilden ḥabābvār çıḳardık hevāmuzı

---

[222] femi: gehī **ND**.
[223] **ND**.
[224] **ND**'de şu şekilde tertip edilmiştir: 1-2-7-4-3-6-5.
[225] refʿ: maḥv **ND**.
[226] Aŋa: ekşer **ND**.
[227] **ND**.

2 Cūyende-i necātuz o yemden ki cümleden
Evvel ṭutar temevvüc-i ġam nāḫudāmuzı

3 Olmaz şifā-peẕīr göŋül saḫḳ iderse de
Zer-hāven-i felekde Mesīḥ'ā devāmuzı

4 Nāmūs-ı ʿaşḳa naḳs[228] virür ḫ[v]āhiş-i viṣāl
Bir loḳma ile bozmayalum iştihāmuzı

5 Pā-besteyüz bu dāmgeh-i cān-feşārda
Mevlā müyesser eyleye **Nābī** rehāmuzı

[67b]

[70][229]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün

1 Gül-sitān-ı dehre geldük reng yoḳ bū ḳalmamış
Sāye-endāz-ı kerem bir naḫl-i dil-cū ḳalmamış

2 Eylemiş der-beste dükkānın ṭabīb-i rūzgār
Ḥoḳḳa-i pīrūze-i gerdūna dārū ḳalmamış

3 Teşnegānuŋ çāk çāk olmış leb-i ḫ[v]āhişgeri
Çeşmesār-ı merḥametde bir içim ṣu ḳalmamış

4 Ḳadrin aŋlar yoḳ bilür yok merdüm-i sencīdenüŋ
Çār-sū-yı ḳābiliyyetde terāzū ḳalmamış

5 Ceyş-i ġamdan ḳande itsün ilticā ehl-i niyāz
Ḳalʿa-i himmetde **Nābī** burc u bārū ḳalmamış

[71][230]

Ve lehu tārīḫ-i ḫaṭṭ-ı **Muṣāhib Paşa**
Feʿılātün Feʿılātün Feʿılün

1 Āṣaf-ı dehr **Muṣāḥib Paşa**
Ki odur gül çemen-i iḳbāle

2 Ḳoyup iẕniyle ḫaṭ-ı ḫoş-būsın[231, 232]
Sünbüle cilvegeh oldı lāle

3 [233]Olıcaḳ iẕn-i hümāyūn ṣādır
Şevḳ-ile çıḳdı ḫaṭ istiḳbāle

---

[228] naḳṣ: keşr **ND**.
[229] **ND**
[230] **ND**.
[231] Ḳoyup iẕniyle ḫaṭ-ı ḫoş-būsın: ḳodı bā-iẕni hümāyūn ḫaṭṭın **ND**.
[232] **ND**'de 2. beyit: "Bir anuŋ gibi vezīr-i ʿarif / Gelmedi kārgeh-i iclāle"
[233] **ND**'de 3. Beyit: "Güş idüp iẕn-i hümāyūn ḫaṭṭın / Sünbüle cilvegel oldı lāle"

4 ʿAnberīn perdeye girdi ḫurşīd
Kaʿbe yāḫud ki bürindi şāle

5 Fikr-i tārīḫe düşüp ehl-i süḫān
Kimi şebnem didi kimi lāle

6 **Nābī**-i bende didi tārīḫin
Ḫaṭṭ-ı nevdür meh-i ḥüsne hāle / fī 1078[234]

[72][235]

Ve lehu tāriḫ-i fevt-i Ḳalem-tırāşī-i **ʿAzīz**
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Şöhre-i dehr ü pesendīde-i ʿaṣr
Yāʿnī üstād-ı hüner-pīşe **ʿAzīz**

2 Çok ide devr bu gerdūn ki gele[236]
[Öyle][237] bir pür-hüner-i kār-engīz

3 Yapduġı ḫāme tırāş olmışdı
Reşk-fermā-yı nigāh-ı ser-tīz

4 İstese āheni sīm eyler idi
Görinürdi ruḫ-ı erzīz ibrīz

5 Bu hünerlerle yine çarḫ-ı denī
İtmiş-idi sitem ile taʿcīz

6 İtdi ol merd-i hünermendi ḳażā
Çār-sū-yı ʿademe dest-āvīz

7 Ḫāme-i ʿömrini kesdi ḥayfā
Dest-i gerdūnda olan gizlik tīz

8 Olıcak ʿāzim-i ser-ḥadd-i beḳā
Dil-i aḥbābın idüp fürḳat-rīz

9 Her biri istedi kim söyleyeler
Aŋa tārīḫ-i melāmet-āmīz

10 Līk gūş eyledi **Nābī** ol dem
Kendüden bir süḫān-ı derd-engīz

11 Dem-i nezʿinde teʾessüfle didi
Hāy ḥayf oldı telefʿömr-i **ʿAzīz** / fī [1078]

---

[234] **ND**'de 1072 tarihi vardır.
[235] **ND**.
[236] Çok ide devr bu gerdūn ki gele: çok zamān devr ide gerdūn ki gele şeklindedir **ND**.
[237] O: Öyle **ND.**

[73][238]

Şehrī Çelebī *merḥūm*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Görmek isterseŋ eger dünyāda rūz-ı maḥşeri
Şām'a gel seyr it ẓuhūr-ı maḥmīl-i peyġamberi

[68a]

[74][239]

Şehrī Çelebī *el-merḥūm*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gāhī çeşm-i fitne-engīzüŋ ki mest-i ḫ^{v}āb olur
Üstine ditrer ṭurur kāküllerüŋ bī-tāb olur

2 Cān virürsem girye-i pür-ıżṭırāb-ı şevḳden[240]
Tā-ḳıyāmet türbetüm gird-āb-ı zībaḳ māb[241] olur

3 Bāde defʿ itmek ne mümkindür gām-ı hicrānuŋı
Ol da cūş-ı giryeden çeşme gelince āb olur

4 Ārzū-yı tīr-i ġamzeŋ öldürürse ʿāşıḳı
Tābe-maḥşer meşhedi fevvāre-i ḫūn-āb olur

5 Tā-ebed dāġ-ı derūnı görmesün rūy-ı ḫazān
Her ki **Şehrī**veş bahār-ı ʿaşḳla şād-āb olur

[75][242]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Dime āh gelū-sūz hele hīç teʾs̱īr-i yār olmaz
Nihāl-i şuʿlede ey dil bilürsün berg u bār olmaz

2 Göŋül pervāne-i ümmīd-i şemʿ āşnā vü bād[243]
Ne çāre bir nefes imdād-ı lüṭf-ı rūzgār olmaz

3 Bu bismilgāh-ı ḳurb-ı dostdur cān āşnā olma
Mesīḥā olsa rūḥ-ı bī-fedāya iʿtibār olmaz

4 Ṣaḳın cānā ṣaḳın ol nāle-i kāmil eş̱erden kim
İcābetden bile vaḳd-i duʿāda şermsār olmaz

5 Ṣaḳın ʿarż-ı maʿārif eyle dīvān-ı devletde
Bu ʿarż-ı ḥālüŋ ey **Şehrī** maḥalli der-kenār olmaz

---

[238] **ŞD**.
[239] **ŞD**.
[240] şevkden: reşkden **ŞD**.
[241] māb: āb **ŞD.**
[242] **ŞD**.
[243] āşnā vü bād: misl-asiyâ-ı bâd **ŞD**.

[76][244]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 O sūz kim ġamzeveş nāḫun-zen-i laḥt-ı ciger olmaz
Hevesāsā miyān-ı ʿāşıḳānda muʿteber olmaz

2 Per ü bālin mühürle murġ-ı şevḳüŋ mühr-i ḥasretle
Diyār-ı ṣabra geldük bunda ey dil nāme-ber olmaz

3 Şu resme gizli yoḳlar ḫāṭır-ı bīmārī-i çeşmin
Ki hīç bir vech-ile cān āgeh u dil bā-ḫaber olmaz

4 Eşer-perverde-i necm-i siyāh-ı ḫāl-i ḫūbānuz
Bizüm iḳlīmimüz cānā[245] şebāngehdür seḥer olmaz

5 Nücūm-ı dānişümde **Şehrī** gördüm tāliʿüŋ dir kim
Bu ṭāliʿ ṣāḥibi ḫır olmayınca behrever olmaz

[77][246]

Ve lehu

Mefāʿīlün Feilātün Mefāʿīlün Feʿulün

1 Ne kevkebümde şeref var ne bir eşer bulunur
İdince fāʾide ümmīdini żarar bulunur

2 Ne deŋlü müflis iseŋ mihmān-ı derd ü ġamuz
Tesellī eyleyicek pāre-i ciger bulunur

3 Murādı ehl-i dilüŋ nā-murād olmaḳdur[247]
Felekde yoḫsa ne Ḫātem cenāblar bulunur

4 Bulınmaz ise n'ola bāġ-ı dilde gül-bün-i ʿīş
Nihāl-i āh gibi naḫl-i şuʿle-ber bulunur

5 Şikāyet eyleme ey **Şehrī** tīre baḫtuŋdan
Senüŋde şemʿ-i murāduŋı bir yaḳar bulunur

[78][248]

Cevrī Çelebī *el-merḥūm*

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Kitāb-ı ʿaşḳı zāhid ʿālem-i temr-i[249] Ḫudā'dan gör
ʿUlūm-ı ġayrı terk eyle bu dersi ibtidādan gör

[68b]

---

[244] **ŞD**.
[245] cānā: vakt **ŞD**.
[246] **ŞD.**
[247] **ŞD**'de 2. ve 3. beyitler yer değiştirilmiştir
[248] **CD**.
[249] temr-i: bırr-ı **CD**.

2 Görinmez ṣūret-i ḥaḳ gūşe-i tārik-i ḫalvetde
Derūnuŋ rūşen it gün gibi gel cām-ı ṣafādan gör

3 Dil-i rind-i Ḫudā'ya cān göziyle nāẓir ol her[250] gāh
Cihānuŋ seyrini āyīne-i ʿālem-nümādan gör

4 Ḫıred bīgāne der-semt-i cünūna reh-nümā olmaz
Bu vādīnüŋ yolın Mecnūn'dan āşnādan gör

5 Ṭuyup **Cevrī** gibi āyīn-i erbāb-ı ḫarābātı
Sülūḳ-ı rāh-ı ġamuŋ resmini ehl-i fenādan gör

[79][251]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün

1 Çarḫuŋ aḥvālin bilen ẕevḳ u melāli bir görür
Ẕevḳ ü ġam ḳaydında olmaz cümle ḥāli bir görür

2 Çünki istiʿdād-ı rifʿat ʿārife besdür hüner
Ol sebebden ṣadr ile ṣaff-ı neʿāli bir görür

3 ʿAybdan ʿārī olup kesb-i hüner ḳılsam dime
Bed-naẓardur çarḫ noḳṣān u kemāli bir görür

4 Bezm-i ʿālemde o rind-i lāʾubālīdür göŋül
Sāġar-ı zerrīn ile köhne-i sifāli bir görür

5 Güft ü gūdan fāriġ ol **Cevrī** ki çarḫ-ı nā-temīz
Zāġlarla ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli bir görür

[80][252]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün

1 Gerçi kemter ḳaṭre-i nisān-fıṭratdur göŋül
Gevher-i yek-dāne-i deryā-yı ḥikmetdür[253] göŋül

2 Şu'lesinden pür-żiyādur dāʾimā ḳaṣr-ı vücūd[254]
Şeb-çerāġ-ı dūdmān perā-yı ḫilḳatdür gö[ŋül]

3 Reng-i ṣūretden müberrā 'bu'l-ʿaceb terkībdür
Ṭurfe-resm-i ḫāne-i naḳḳāş-ı[255] ḳudretdür gö[ŋül]

4 Ẕerreveş gerçi ġubār-ālūdedür baḳsaŋ yine
Cevher-i āyīne-i maʿnā vü ṣūretdür göŋül

---

[250] her: per **CD**.
[251] **CD**.
[252] **CD**.
[253] ḥikmetdür: hitmetdür **CD**.
[254] **CD**'de 2. ve 3. beyitler yer değiştirilmiştir.
[255] naḳḳāş-ı: naḳḳāşdur **CD**.

5 Seng-diller destine **Cevrī** düşürmekden ṣaḳın
Şīşe-i pür-bāde-i ʿaşḳ u maḥabbetdür göŋül

[81][256]

Naḥīfī Çelebī naẓīre
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 ʿArż-ı ḥāl eyledüm ol āfete cānum diyerek
Baḳ benüm ḥālime[257] ey şāh-ı cihānum diyerek

2 Reh-güzārında varup ḳadīm-i pā-māl itdüm[258]
Beni pīr eyledüŋ ey tāze civānum diyerek

3 Bāġdan bāġa güẕār itmedeyüm ḥasretile
Ḳandedür ḳandedür ol serv-i revānum diyerek

4 Sīnemi nāvek-i müjgānına ṭutdum yārüŋ
Bende mecrūhuŋam ey ḳaşı kemānum diyerek

5 Eyledüm yāre **Naḥīfī** yine biŋ ʿarż-ı niyāz
Seni n'eyler göresin āh u fiġānum diyerek

[82][259]

ʿİzzetī Efendi *el-merḥūm*
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ḳola alındı yine ṣad-heẕār nāz iderek
O bāz-ı ser-keşi rām eyledük[260] niyāz iderek

2 Çekilse ḳāfilemüz ḳıblegāh-ı ʿuşşāḳa
Derāy-ı[261] nāleleri naġme-i Ḥicāz iderek

[83]

Şehrī Çelebī[262]
Ahreb

1 Yā Rab baŋa lüṭfuŋla iʿānet eyle
2 Bīmār-ı keme ṣıḥḥetle ināyet eyle
3 Raḥm eyle beni ḳılma esīr-i pister
4 Lüṭf ile sezāvār-ı ifāḳat eyle

[69a, iderek redifli gazelin devamı]

3 Ḫarāb eyledi Tātār-ı çeşm-i bī-raḥmı[263]

---

[256] **NAD**.
[257] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil iyelik ekleri, -um, -üm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. Ḥālime.
[258] Reh-güzārında varup ḳadīm-i pā-māl itdüm: Ḳaddimi reh-güẕār-ı yāre varup dāl itdüm şeklindedir **NAD**.
[259] **VİD**.
[260] eyledük: eyledüm **VİD**.
[261] Derāy-ı: Deryā-yı **VİD**.
[262] **ŞD**'de bu şiir bulunmamaktadır.

Memālik-i dil-i ʿuşşāḳı Türk ü Tāz iderek

4 Kemān-ı ḳaddümi üstād-ı pīşe-i taḳdīr[264]
Bu piç u tāba ḳodı tāb-dāde-i sāz iderek

5 Güşāde eyledi dād üzre[265] rūzgār hele
Der-i ümīdi gehī bend ü geh güşād[266] iderek

6 Duyurdı sırr-ı nihān-ı maḥabbeti nā-ehl
Göŋül didükleri mecnūna keşf-i rāz iderek

7 Murādına irişür herkes **ʿİzzetī** āḫir
Niyāz-ı dergeh-i Bārī-i bī-niyāz iderek

[84][267]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 ʿĀşıḳa fikr-i ruḫuŋ besdür bahār olmazsa da
Nālesiyle eglenür beng-i hezār olmazsa da

2 Sāḳiyā mest-i ḫarābum şimdi ḫoşdur ḫātırum
Cām-ı leb-rīz-i şarāb-ı ḫoş-güvār olmazsa da

3 Be-sifāl olsun ġaraz bir neşve taḥṣīl itmedür
Devr iden meclisde cām-ı zer-nigār olmazsa da

4 Çıḳ ser-i kūyuŋda müştāḳān-ı vaṣla raḥm ḳıl
Bir selāma ḳāʾilüz būs u kenār olmazsa da

5 Iżṭırābı fāş ider erbāb-ı ʿaşḳuŋ rāzını
Zaḫm-ı cāngāh-ı maḥabbet āşkār olmazsa da

6 Sen hemān ayrılma ardından ol āhūnuŋ göŋül
Bir nigāh eyler hele Bārī şikār itmezse de[268]

7 Tāzedür dildāra ʿarż it **ʿİzzetī** maʿẕūrdur
Mīve-i şiʿirüŋ ol deŋlü ābdār olmazsa da

[85][269]

Ve lehu
Ahreb

1 Her dīdede ḫūn-ı cūşān olmaz
2 Her dil ġam-ı ʿaşḳla ḫurūşān olmaz

---

[263] **VİD**'de de 1-2-5-4-3-6-7 şeklinde tertip edilmiştir.
[264] üstād-ı pīşe-i taḳdīr: üstādı kār-ḫāne-i ʿışḳ şeklindedir **VİD**.
[265] Güşāde eyledi dād üzre: Güşād itdi murād üzre **VİD**.
[266] güşād: bāz **VİD**.
[267] **VİD**.
[268] itmezse de: olmazsa da **VİD**.
[269] **VİD**.

3 Her ḫūn-ı ciger terbiyet-i laʿl itmez
4 Her seng-i siyāh laʿl-i Bedaḫşān olmaz

[86]

Ġazālī *el-merḥūm*
Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Kaʿbe ḳıblem senüŋ cemālüŋdür
Ḥacerü'l-Esved anda ḫālüŋdür

2 Ḳıblesin sen ḫaḳīḳaten ḫalḳa
Kaʿbe-i ẓāhirde bir miṯālüŋdür

3 Kaʿbe örtüsidür siyeh zülfüŋ
Zemzem aġzuŋdaki zilālüŋdür

4 Ṣayd-ı murġ-ı Ḥarem ḥarām ammā
Cān-şikārī senüŋ helālüŋdür

5 Didüm irsem viṣālüŋe didi yār
Ol **Ġazālī** senüŋ ḫayālüŋdür

[87][270]

Rubāʿī-i **ʿİzzetī** Efendi
Ahreb

1 Gör kevkeb-i ṭāliʿüm ne bī-nūr olur
2 Bir ʿaks-i murād-ı dil-i rencūr olur
3 Elmās cerāḥatümde nāsūr olur
4 Mey çeşmüme gelse dīdem engūr olur

[69b]

[88][271]

Şehrī Çelebī *el-merḥūm*
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Cilve ger būd u ne-būd āyīne-i pākümden
Ḳudsiyān dāġ-be-dil ṣafvet-i idrākümden

2 O naẓar-bāzī-i ḳurbum ki nigāh-ı Cibrīl
Ders alur bāṣire-i[272] çeşm-i edebnākümden

3 Ben ölürsem bu teb-i ʿaşḳ ile ṣad ḥaşr-i serāb
Teşnegī çīz[273] ola dūd-ı çemen-i ḫākümden

4 Şuʿle perverde-i dāġ-ı dil-i dūzaḫ-ı nesīm
Ḥaẓer ey fevc-i hümā ʿaẓm-i şerernākümden

[270] **VİD**.
[271] **ŞD**.
[272] Ders alur bāṣire-i: Ders-i nezzâre okur **ŞD**.
[273] çīz: çīn **ŞD**.

5 **Şehrī** dil-gīr-i ʿaẕāb olma temennā idelüm
Cürmüŋi merḥamet-i ṣāḥib-i *Levlāk*[274]'ümden

6 Bir olur nīk u bed maḥşeriyān itdükçe
Nūr-ı taṣdīki temevvüc dil-i ṣad çākümden

[89][275]

Yaḥyā Efendi *el-merḥūm*
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Reh-i ṭaleb ṭutalum kūy-ı dil-rübā diyerek
Ṣafā vü miḥnete yā Hū vü merḥabā diyerek

2 Getürdüŋ ey dil-i āvāre sīneye bir bir
Ne deŋlü ġuṣṣa vü ġam varsa āşnā diyerek

3 Şikenc-i ṭurre-i müşgīnine esīr oldı
Belāya uġradı dil zülfine belā diyerek

4 Ḫudā Kerīm'dur elbette eylemez maḥrūm
Murādına irişür her kişi Ḫudā diyerek

5 Açılmadıysa göŋül künc-i ḥücrede **Yaḥyā**
Kenār-ı gülşene çıḳ şiʿr-i dil-güşā diyerek

[90][276]

Vecdī Çelebī *el-merḥūm*
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Feryād-ı dil-i zāruma dem-sāz mı ḳaldı
Yā keşf idecek derdümi hem-rāz mı ḳaldı

2 İtdi nigehüŋ melāli esrāruma vāḳıf
Sīnende nihān eyleyicek rāz mı ḳaldı

3 Meydān-ı hevesde olacaḳ baŋa muḳābil
Şurīde-dil u ʿāşıḳ-ı ser-bāz mı ḳaldı

4 Cān naḳdine ḥırş itmez ise n'ola ki dilde
Ġayre heves-i vaṣluŋ[ı]la āz mı ḳaldı

5 Hem-rāz olalı ġamze-i mestāne-revişle
Çeşm-i siyehüŋ bilmedügi rāz[277] mı ḳaldı

6 Dil düşmek içün cūy gibi pāyine her dem
Ḳaddüŋ gibi bir naḫl-i ser-efrāz mı ḳaldı

7 ʿĀlemde leb-i laʿlini vaṣf itmede māhir

[274] "Ve seni, sâde âlemine rahmet olarak göndermişizdir." (Kur'ân-ı Kerîm, Enbiyâ Sûresi, 21/107).
[275] **ŞYD.**
[276] **VD.**
[277] rāz: nāz **VD**.

Vecdī gibi bir nādire-perdāz mı ḳaldı

[91][278]

Ve lehu
Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün

1 Cihāna lāle dil-i dāġdāġı ile gelür
Gelen bu tekyeye kendü çerāġı ile gelür

2 Gelürse bize[279] n'ola elde cām ile sāḳī
Şikār-ı deşt-i ḫarābāt ayāġı ile gelür

[70a]

[92][280]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Dest urdı ṣabā ṭurre-i ṭarrār ṭaġıldı
Fāş itdi[281] ruḫın ʿāleme esrār ṭaġıldı

2 Açılmadı pejmurde gül-bāġ-ı ümīdüm
Eyyām-ı ḫazān oldı[282] vü ezhār ṭaġıldı

3 Ḳaldum şeb-i fürḳatde ġam-ālūde vü bī-kes
Cemʿiyyet-i yārān-ı vefādār ṭaġıldı

4 Dil naḳd-i recā ile olup kāma ḫarīdār
Dellāl-ı felek virmedi bāzār ṭaġıldı

5 Olsa n'ola bülbül-i dil **Vecdī** ile hem-dem
Ṭabʿum gibi berg-i gül-i gülzār ṭaġıldı

[93][283]

Manṭıḳī *merḥūm*
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Fitne peymāne-keş-i ġamze-i ḫūn-ḫᵛāresidür
Dil u cān mest-i ḫarāb-ı mey-i nezẓāresidür

2 Çeşm-i ḥasret ki teh-i[284] ḫākde hem ḳan aġlar
Hecr elinden irişen ḫançer-i ġam yarasıdur

3 Derdmend āb-ı ḥayāt içse gelūsında ṭurur
Ḫasta-i derd-i firāḳuŋ ölüm mi[285] çāresidür

---

[278] **VD**.
[279] bize: bezme **VD**.
[280] **VD**.
[281] itdi: oldı **VD**.
[282] oldı: erdi **VD**.
[283] **MD**.
[284] ḥasret ki teh-i: ḥasret-kede **MD**.
[285] ölüm mi: elemi **MD**.

4 Dil-i şeydāya bulınmaz mı daḫı cā-yı ḳarār
Bunca yıldur[286] ki belā deştinüŋ āvāresidür

5 Ḳalbüme yār ṭoḳındı görinen **Mantıḳī**'yā
Ḳatre-i eşk degül şīşe-i dil pāresidür

[94][287]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 ʿAndelībüŋ alma ey gül eşk-i çeşm-i pür-nemin
Naḳş iden āb üzre naḳş itmiş güzellik ʿālemin

2 Başına tel soḳdı maġrūrāne sünbül gör hele
Rūzgāruŋ pençesinden ḳurtarur mı perçemin

3 Ḳoynına girdi ṣabā āheste āheste gülüŋ
Birbirine ḳatdı bülbül naġmenüŋ zīr u bemin

4 Nişter-i āzārını elden ḳomaz bir laḥẓa ḫār
Yoḫsa şebnem zaḫm-ı gülden eksük itmez merhemin

5 Ḳabża-i tesḫīrine girse ʿaceb mi rūzgār
Ḳullanur ġonçe Süleymān-ı zemānuŋ ḫātemin

6 Sīnesin çāk itse sāḳī ṣunsa laʿlin nʿeylerüz
ʿĀlemüŋ āyīne-i İskender u cām-ı Cem'in

7 **Mantıḳī**'nüŋ ḳaddi dāl olsa hilālāsā n'ola
Ṭoġ[ı]dı[288] günden çeker çarḫuŋ kemān-ı Rüstem'in

[95][289]

Rubāʿī-i **ʿİzzetī** Efendi *merḥūm*
Ahreb
1 Yā Rab beni mesrūr u muʿammer eyle
2 Bīmār-ı dilüm ṣıḥḥate maẓhar eyle
3 Efkār ile eẕkārum İlāhī her ān
4 Ẕātuŋla ser-ḫayl-i peyember eyle

[96][290]

Ve lehu
Ahreb
1 Sāḳī kadeḥi numūne-i Ḫurşīd it
2 Yaʿnī bu gedāyı hem-ser-i Cemşīd it
3 Bir ḫande-i iltifāt-āmīzüŋ eyle
4 Dāmān-ı niyāzı pür gül-i ümmīd it

---

[286] yıldur: yemmdür **MD**.
[287] **MD**.
[288] ṭoġ[ı]dı: ṭoġduġı **MD**.
[289] **VİD**'de bu şiir yoktur.
[290] **VİD**.

[70b]

[97][291]

Rubāʿī-i **Şehrī** Çelebī

Ahreb

1 Oldum yine **Şehrī** derdle māl-ā-māl
2 Gördüm o mehi żaʿīf mānend-i hilāl
3 Ditrer ten-i nāzüki hücūm-ı tebden
4 Güya ki gelür temevvüce āb-ı zülāl

[98][292]

Ḳıṭʿa ve lehu

Mefʿûlü Mefâʿîlün Mefâʿîlün Faʿ

1 Küttāb arasında meskenüm ṣaf-ı niʿāl
Olursa ḳıyās eylemeŋüz ednāyam

2 Ser-nāme-i taʿẓīmde ol ḳavm-i güzīn
ʿUnvān ise ben nümüne-i imżāyām

[99][293]

Rubāʿī ve lehu

Ahreb

1 Sevdümse seni fikr-i viṣāl eylemedüm
2 Hicrānuŋ elinden aġlayup iŋlemedüm
3 Öldürme beni reşkle ḳurbānuŋ olam
4 Ḥaḳḳuŋda senüŋ yaḫşī yamān söylemedüm

[100][294]

Ḳıtʿa ve lehu

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ṣāḥibā ṣanma remeddür gözüŋ āzurde iden
Diyeyüm ḥażretüŋe aṣlı nedür bu eṣerüŋ

2 **Şehrī**-i bendeŋe ḥüsn-i naẓaruŋ olduġına
Gözi degdi ḥasedinden felek-i kec-naẓaruŋ

[101][295]

Rubāʿī ve lehu

Ahreb

1 Ḥasretle tamām-nāle döndüm sensüz
2 Yok nāle degül ḫayāle döndüm sensüz
3 Göster yüzüŋi amān şeb-i fürḳatde
4 Ḫurşīdveşüm hilāle döndüm sensüz

---

[291] **ŞD**.
[292] **ŞD**.
[293] **ŞD**.
[294] **ŞD**'de "Berây-ı Şerîf Paşa" başlığı vardır.
[295] **ŞD**.

[102]

Ḳıṭʿa-i lā-edrī
Mefāʿīlün Feʿilātün Feʿilün

1 Efendi saŋa bir aʿlā naṣīḥat
Ḥaẕer ḳıl ḫāneŋe nādān getürme

2 Kitāb olsun celīs u hem enīsüŋ
Ṣaḳın ehl-i hevā yārān getürme

[103]

Naṣūḥ Paşa-zāde[296]
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ey felek ḫāk-i ʿuzletde ḳitābet ehlin
Zīr-i pā itmede maḳṣūd-ı fuʾāduŋ ne ola

2 Ḥükmüŋe ḳarşu ḳoyup belki ḳalem ḳatmadılar
Bu tecāhülle taʿarrużda murāduŋ ne ola

[104]

Cevāb-ı **Köprüli-zāde Aḥmed** Paşa
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ḥükm-i Ḫālıḳ'da ġaraż olmaduġı ṣābitdür
Neden olsun bu söze cürʾet-güzā-yı aʿmāl

2 Ḥaḳḳ kelāmuŋda beyān eyledügi yetmez mi
Bu işāret saŋa *Lā-yüsʾel ʿammā yefʿal*[297]

[105][298, 299]

Der naʿt-ı Nebī *ʿaleyhi's-Selām*
Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 İki ebrūŋı kim Debīr-i Ezel
Eyledi ṣafḥa-i cebīnüŋe ḫal

2 Biri nūn-ı nübüvvet oldı anuŋ
Biri rā-yı risālet oldı anuŋ

Merḥūm **ʿĀlī Efendi'**nüŋ Mihr ü Vefā nām kitābında naʿt-ı Resūl *ʿaleyhi's-Selām'a* buyurduḳları ḳıtʿa-i ġarrādur ki teẕkire ṣāḥibi **Ḥasan Çelebī** yine teẕkiresinde bu ḳıṭʿamuzı taḥrīr idüŋ diyü irsāl itmişdür

[86b]

[106][300]

Der naʿt-ı Resūl-i Ekrem *ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem*
Nā'ilī Efendi

---

[296] ʿÖmrī.
[297] "O yaptığından mes'ul olmaz, onlar ise mes'uldürler." (Kurân'ı Kerîm, Enbiyâ Sûresi 21/23).
[298] Ahmet İÇLİ (2009). *Mihr ü Mâh Gelibolulu Mustafa Âlî İnceleme-Metin, Doktora Tezi*. Elazığ.
[299] Gelibolulu Mustafa Ali Efendi.
[300] **NKD**.

Mefāʾilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ne şādmānī-i bezm-i viṣāl-i yār ḳalur
Ne ẕevḳ-i ṣoḥbet-i sāḳī-i gül-ʿizār ḳalur

2 Ḫum-ı felek gibi bir gün olur bu kūçe tehī
Ne pīr-i bāde-furūş u ne bāde-ḫᵛār ḳalur

3 Miṣāl-i muġ-peçe vü pīr-i mey bu meclisde
Zemān olur ne civān u ne iḫtiyār ḳalur

4 Bozar şarābını seyl-i fenā bu maṣṭabanuŋ
Ne curʿasında ne ṣāfında keyf u kār ḳalur

5 Fenā bulur neşʾet-ı ʿadem-pezīr-i vücūd
Ne mest-i bāde ne maḫmūr u hūş-yār ḳalur

6 Bu kār[301] gāh-ı fenāya gelür o deŋlü kesel
Ki tār-ı Zühre'de bir gün küseste tār ḳalur

7 Olur müşīḳal-i ḫākister-i fenā bir gün
Ne zeng āyīne-i dil ne inkisār ḳalur

8 Ḳonan göçer bu sarāy-ı sipenc-i fānīden[302]
Bu tābḫānede bir gün ḫazīne-i rāz[303] ḳalur

9 Metāʿ-ı devlete aldanma kim bu kişverde
Hezār ḫᵛāce ġarībü'd-diyār u dār ḳalur

10 Olursa her biri ṣaḥib-i defīne-i Ḳārūn'a[304]
Yine metāʿı bu maḫzende müsteʿār ḳalur

11 Ne deŋlü raġbete şāyān olur metāʿ-ı emel
Bu kārgāh-ı ḫarāba ne iʿtibār ḳalur

12 Ki niçe[305] ḳāfile-sālār-ı kārbān-ı vücūd
Bu teng-nā-yı fenāda şikeste-bār ḳalur

13 Ḫarīf-i meslek-i Ferhād'a müzd-i tīşe yeter
Bu kūhsārda ancaḳ ḫırāş-ı kār ḳalur

14 Olur vücūd-ı ʿanāṣır-ı fenā-pezīr-i ʿadem
Ne ferʿ-i çār-ṭabʿiyyat ne aṣl-ı çār ḳalur

15 Virür esās pul-ı çarḫa bād-ı fitne şikest
Bu cilvegāhda ne menzil ne reh-güẕār ḳalur

---

[301] kār: sūz **NKD**.
[302] fānīden: fanīde **NKD**.
[303] ḫazīne-i rāz: ḫarābe-zār **NKD**.
[304] Ḳārūn'a: Ḳārūn **NKD**.
[305] niçe: nice **NKD**.

16 Bu gül-sitānede bir gün eser semūm-ı ʿadem
Gider bu neşv ü nemālar ne gül ne ḫār ḳalur

17 Ne reng-i lāle-sitān-ı ciger ne bāġ-ı vücūd
Ne berg-i dāġ-ı dil ü sīne-figār [ḳalur]

18 Bu ḥāle aġla gel ey dīde kim keşāfet-i ġam
Sen olmasaŋ ten-i ḫākīde pāydār [ḳalur]

19 Gel ey enīs-i dil ey ġam ki ḥasretüŋ tende
Medār-ı ḫaşyet-endūh-ı ḫār-ḫār [ḳalur]

20 Fenāsına o demüŋ aġla kim zebānumda
Ṣenā-yı Aḥmed-i Muḫtār'a iḳtidār ḳalur

[87a]

21 Şefīʿ-i rūz-i Ḳıyāmet Muḥammed-i ʿArabī
Ki ḥaşr lüṭfı ile bī-günāhkār ḳalur

22 O mihrbān-ı ümem Ol Şefīʿ-i rūz-ı nedem
Ki nehy-i gūş-i meʿāṣīde gūşvār [ḳalur]

23 O çeşmesār-ı mürüvvet ki şāh-rāhında
Hezār Ḫıżr u Sikender ümīdvār ḳalur

24 Kitāb-ı nüsḫa-i ʿilm-i ledün ki fehm u ḫıred[306]
Ḳuṣūr-ı şerḥ u beyānında şermsār ḳalur

25 Zihī kitāb ki maʿnā-yı noḳṭasında bile
Hezār nükte nihān u āşkār ḳalur

26 Kef-i kerīmini yād itse ebr eger ṣad-sāl
Miṣāl-i ḳaṭre zemīne güher-niṣār ḳalur

27 Bunuŋla sāḥa-i pehnā-yı cūdın ile ḳıyās
Ki çarḫ o sāḥada mevhūme bir ġubār ḳalur

28 Kerem ki dāmen-i iḳbāline teşebbüṣ ider
Sitem ki ṣadme-i ḳahr-ile ḫāksār ḳalur

29 Firāz-ı bām-ı sipihre o sāye-güster olur
Ḥażīż-i ḫāk meẕelletde bu niẕār ḳalur

30 Eyā Şefīʿ-i güneh-pīşkān-ı rūz-ı cezā
Ki cürm-i merḥametüŋle ẕelīl u ḫ[v]ār ḳalur

[306] fehm u ḫıred: fehm-i ḫıred **NKD**.

31 Şefāʿatüŋle olanlar[307] ʿamel-ṭırāz-ı ḳabūl
Bu kār-ġāne-i fıṭratda sāzkār ḳalur

32 Ḳarīn olanlar şeref-i ḫıdmetüŋle mihrāsā
Bu çār-tāḳ-i zebercedde tācdār ḳalur

33 Ġınā-yı cūduŋ-ıla ẕimmet-i ḫalāyıḳda
Ne ʿizz-i devlet u ẕill-i iftiḫār [ḳalur]

34 Ümīdvārī-i iksīr-i iltifātuŋ ile
Vücūd-ı ḫākī-i ümmet ki ḫᵛār u zār ḳalur

35 Türāb iken bir avuç sikke-i ḳabūlüŋle
Revāc-baḫş-ı zer-i kāmilü'l-ʿayār ḳalur

36 O rāʾyetī-i keremsün ki tāb-ı germādan
Ẓılāl-i ḳurbuŋa anlar ki ḫᵛāste[308]kār ḳalur

37 Verā-yı perde-i nūrında mihr rustā-ḫīz
Ḫacālet-i ʿamelüŋle[309] niḳābdār ḳalur

38 O dem ki müstenidān-ı ʿamel o bādiyede
Fütādelikde ʿaceb ü iʿtibār ḳalur

39 O dem ki ḫaṭve-i evvelde bīm-i laġzişden
Reh-i Ṣırāṭ'da ol fırḳa-i ehl-i nār ḳalur

40 O dem ki merkez-i ḫayretde ol belā-keşler
Miṣāl-i noḳṭa-i mevhūme bi-ḳarār ḳalur

41 O dem ki pīş-i Īlāhī'de ol siyeh diller
Hezār töhmetle dūzaḫı şiʿār ḳalur

[87b]

42 O dem ki defter-i aʿmāl-i seyyiʾāt-i ümem
Birūn-ı dāʾire-i noḳṭa-i şammār(?) ḳalur

43 O dem ki dest-i şefāʿatde ol ġarīblerüŋ
Sevād-nāmesi mevḳūf-ı iʿtiẕār ḳalur

44 Niṣāb-ı naʿtüŋ ile **Nā'ilī**'nüŋ oldur ümīd
Ki cürmi maġfiret-i Ḫālıḳ'a medār ḳalur

45 Sen ol Ḥabīb-i Ḫudā'sın ki rūz-i maḥşere dek
Ṣenāsı mūcib-i ġufrān-ı Kirdgār ḳalur

---

[307] Olan kelimesi farklı yazılmış اولان yerine اولن şeklinde bu gibi yerlerde müstensihin değişme ihtimali vardır. Yahut ölenler şeklinde okunabilir.
[308] ḫᵛāstekār: ḫᵛāstkār **NKD**.
[309] ʿālemüŋle:ʿālemünle **NKD**.

46 Sen ol muḳarreb-i dergāhsın ki pāyīne-i ʿarş
Ulüvv-i şān-ı şerefüŋle üstüvār ḳalur

47 Sen ol mükerrem-i *Levlāk*[310]'sın ki ḫāk-i rehüŋ
Ser-i melāʾīkede tāc-ı iftiḫār ḳalur

48 Sen ol şeref-dih-i miʿrācsın ki maḳdemüŋe
Ḥarīm-i ʿArş-ı İlāhī ümīdvār ḳalur

49 İdüp bir Burāḳ'uŋı ol dem ki Refref'e teslīm
Emīn-i Vaḥy daḫı o berīd-i ṣabā-güẕār ḳalur

50 Feriştegān-ı muḳaddes o şevḳle ṣaf ṣaf
Yoluŋda secde ber-rāh-ı intiẓār ḳalur

51 Muḥassenātuŋa ḥadd olmayınca ṭabʿ-ı fużūl
Süḫan-güẕārī-i naʿtuŋla şermsār ḳalur

52 Geçerse vaṣf-ı cemīlüŋle rūzgārı yine
Zebān-ı nāṭıḳa ḥaclet-güzīn-i kār ḳalur

53 Ola ġāyete dek rūḥuŋa dürūd u selām
Ki şūr-i zelzeleden ḥaşr pür-ġubār ḳalur

54 Bu tāc u taḫtı ḳoyup Ḫüsrevān-ı dehr ancaḳ
Ẓahīr-i mülk-i Ḫudāvend girūdār ḳalur

[107][311]
Ve lehu ez-eşʿār
Mefāʾilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
1 Saʿādet-i dü-cihān manṣıb-ı vifāḳ ister
Zemāne devleti ser-māye-i nifāḳ ister

2 Şarāb-ı ʿaşḳ u maḥabbetle mest olan ʿārif[312]
Ne zer piyāle ne sāḳī-i sīm-sāḳ ister

3 Melūl-i daġdaġa-i cāh olur fenā ehli
Ne gīrūdār ne ḥaşmet ne ṭumṭurāḳ ister

4 Ḥaẕāḳat-i dile nebż-āşnā ṭabīb gerek
ʿİlāc-ı derd-i dile[313] ṣıḥḥat-i meẕāḳ ister

5 Ġarīb-i şūḫladur **Nāʾilī** muʿāmelemüz
Nigāh-ı ḥasrete pā-dāş-ı iştiyāḳ ister

---

[310] "Ve seni, sâde âlemine rahmet olarak göndermişizdir." (Kur'ân-ı Kerîm, Enbiyâ Suresi, 21/107).
[311] **NKD**.
[312] ʿārif: ʿāşıḳ **NKD**.
[313] derd-i dile: derd-i derūn **NKD**.

[108][314]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Dil-i āşüfte kim olʿanberīn ġīsūya bağlanmış
Ṣanurlar sebze-i ḫod-restedür şebbūya bağlanmış

2 Miyānuŋ fikr iden diller ki zülfüŋ āşyān itmiş
Perestū beççelerdür gūyiyā bir mūya bağlanmış

3 Ṭolaşmış tār-ı cān ol mū-miyāna dilde reşkinden
Miṣāl-i ʿaşḳ-ı bī-cān ol ḳadd-i dil-cūya bağlanmış

[88a]

4 Ten-i Mecnūnı ʿārī eylemiş raḫt-ı tekellüfden
O dām-ı fitne-i ṣayyād kim āhūya bağlanmış

5 Terennüm-sāzīdür ey **Nā'ilī** ervāh oḳunduḳça
Zihī naḳş-ı bedīʿ-i ḥüsn kim ol rūya bağlanmış

[109][315]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Bu ṭāḳ-ı nīl-gūn kim ḥışn-ı nüh-bārūya bağlanmış
Degüldür cā-yı āsāyiş-i esāsı ṣuya bağlanmış

2 Se rūze devlet-i iḳbāl-i çarḫa olma dil-beste
Bu ber-vefḳ-i meṣeldür kim[316] nice bāzūya bağlanmış

3 Dil u cān kim şikār-ı şāh-bāz-ı her dü çeşmüŋdür
Biri fitrāk-bendüŋdür biri gīsūya bağlanmış

4 Ṣarılmış pāyuŋa dil-i ʿarıżuŋ gül gül görüp meyden
Giyāh-ı restedür gül-deste-i ḫoş-būya [bağlanmış]

5 Senüŋle **Nā'ilī** ḳaçmaz o büt hem-ḫᵛābe olmaḳdan
Bilür ʿaḳd-i maḥabbet sāde bir pehlūya bağlanmış

[110][317]

Ve lehu

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Çerāġ-ı ḥüsne dil-i nā-ṣabūr pervāne
Fürūġ-ı şemʿ-i tecellāya Ṭūr pervāne

2 Zihī şehādet-i rūşen ki indürür her şeb
Ḫaṭīra-i legen-i şemʿe nūr pervāne

---

[314] **NKD**.
[315] **NKD**.
[316] Müṣelleṣdür: meṣeldür kim **NKD**.
[317] **NKD**.

3[318] Ḳalur piyālesi şemʿuŋ leb-ā-leb serşār
Teraşşuḥında olur bī-şuʿūr pervāne

4 Kudūret-i eşer sūz-i āhıdur ki görür
Mizāc-ı şuʿlede gāhī fütūr pervāne

5 Sözüŋ pertev-sūz ile ey **Nā'ilī** yazılsa olur[319]
Fürūġ-ı şemʿ-i ḫayāle süṭūr pervāne

[111][320]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Bī-niyāz ālüfteler kim ḫāk-i rehdür her biri
Mesned-i faḳr u fenāda pādşehdur her biri

2 Başḳa bir ʿālemdür ey dil ṭavr-ı abdālān-ı ʿaşḳ
Bu'l-ʿaceb sulṭān-ı istiġnā sipehdür her biri

3 Ẕerre ẕerre ḫāk gūr-sitānı pā-māl itme kim
Tūde tūde Ḫüsrev-i zerrīn-külehdür her biri

4 Pākdür dāmenleri çirk-ı riyādan[321] ẕāhidā
Mey-güsārānuŋ ki ġārḳ-āb-ı günehdür her biri

5 Reng-i bī-rengīden āgeh dillerüŋ ey **Nā'ilī**
Zāhid-i mey-ḫāne rind-i ḫānḳahdür[322] her biri

[112][323]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Henūz döndi çemen bezme gül piyālelere
Henūz başladı bülbül çemende nālelere

2 Çemān u cilve-künān beŋzemez mi gülbünler
Fezā-yı baġda eṭfāl-i ḫurde-sālelere

3 Ṭolaşdı zülf-i nigāra benefşe bād-ı seḥer
Ṭoḳındı ṭurre-i sünbüldeki külālelere

4 Şükūfezārı simāṭ-ı çemende reng-ā-reng
Gürisne çeşm-i naẓar beŋzedür nevālelere

---

[318] **NKD**'de 3. ve 4. beyit yer değiştirilmiştir.
[319] **NKD**'de bu beyit yoktur; yerinde "Görünce şemʿi nümūdār-ı tīġ ü ḫançer / Şehādet-ārzūy-ı nā-ṣabūr pervāne" beyiti bulunmaktadır.
[320] **NKD**.
[321] riyādan: riyā **NKD**.
[322] ḫānḳahdür: ḫān-kāh **NKD**.
[323] **NKD**.

[88b]

5 Görüp leṭāfet-i ʿaḳsin ṣanur ḳızıl altun[324]
Baḳan ṭabaḳçe-i laʿlīn-i gülde jālelere

6 Ġam-ı ḫatuŋla nev ü köhne döndi dāġlarum
Benefşezārda surḫ u kebūd lālelere

7 Varaḳların gül-i ter dökdi **Nā'ilī** cūya
Bahār mevsīmidür kim baḳar risālelere

[113][325]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 O naḫl-i nāzuŋ eller verd-i ḫandānını devşürmiş
Dil olmış ḫāre rāżı ol da dāmānını devşürmiş

2 Degüldür laḫt laḫt-ı dil nigāh-ı nāvek-endāzı
Çeküp bir bir cigerden laʿl-i peykānını devşürmiş

3 Yetiş cān-ı zaḫmına ey merhem-i elmās-ı hicrān kim
Yine nāṣūr-ı bih-būdı girībānını devşürmiş

4 Olur rüsvā-yı rūz-ı maḥşer-i ol kim şām-ı ġafletde
Bu bāġuŋ gül ṣanup ḫār-ı muġaylānını devşürmiş

5 Degül dād u sitedden bir nefes ḫālī bu bendergāh
Biri açmaḳ bārın biri dükkānını devşürmiş

6 Olup mecmūʿa-i gül āh-ı bülbülden perākende
Ṣabā cūlarda evrāḳ-ı perīşānını devşürmiş

7 Bulun imdādına ey dīde sen de **Nā'ilī**'nün kim
Cerāḥat dāmen-i zaḫm-ı dil u cānını devşürmiş

[114][326]

Ve lehu
Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Güşād-ı kāre dil-i ʿuḳdedār degmez mi
Nevāzişe elüŋ ey rūzgār degmez mi

2 ʿAceb telāṭümı var baḥr-i aḫzar-ı çemenüŋ
Bizüm de ḥiṣṣemüze bir kenār degmez mi

3 Sezā degülse de fitrāk-bendüŋ olmaġla dil
Helāküŋ olmaġa ey şeh-süvār degmez mi

[324] altun: yākūt **NKD**.
[325] **NKD**.
[326] **NKD**.

4 Bülend imiş ṭutalum saḳf-ı nüh-revāḳ-ı felek
Dūḫān-ı āh-ı dil-i pür-şerār degmez mi

5 Viṣāle per yoġısa ḫ^{v}āba varmaduḳça gözüŋ
Fesāne-gūyī-i dil bir ḥiṣār degmez mi

6 Naẓīre söylemege **Nā'ilī** süḫan-sencān
Bu ḫoş-edā ġazel-i ābdār degmez mi

[115][327]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Sīneden raḫtuŋı ey ġam götür āfet yeridür
Girye ṭūfāngehidür āteş-i ḥasret yeridür

2 Sīnedür cilvegehi bāde-güsārān-ı ġamuŋ
Dil-i pür-ḫūn gibi bir cām-ı maḥabbet yeridür

3 Çarḫuŋ idbārı degüldür yalıŋuz rūh-gezā
Cāy-ı āsāyiş-i iḳbāli de ḫayret yeridür

4 Çarḫa kār itmedi āh-ı dil-i pūlād-güẕār[328]
Nice ḳan aġlamasun dīde ki riḳḳat yeridür

5 Söz daḳīḳ olmasa raġbet mi bulur **Nā'ilī**'yā
Naẓm-ı pāküŋ budur inṣāf ki diḳḳat yeridür

[89a]

[116][329]

Ve lehu
Müfteʿilün Mefāʿilün Müfteʿilün Mefāʿilün

1 Sūz-i elemle ḫāṭır-ı nāza niyāz degmesün
Dāmenine anuŋ daḫı āteş-i nāz degmesün

2 Gülleri āteş eyleme bülbüle sen de ey nesīm
Gūşa peyām-ı mevsīm-i sūz u güdāz degmesün

3 Dilleri ey ṣabā ġaraż menʿ ise rūy-i māldan
Bendini çözme ḫāle ol zülf-i dirāz degmesün

4 Ṭā'ir-i evc-i nāz olan ḳāniʿ-i üstüḫ^{v}ān gerek[330]
Ḳām-ı hümāya ḥayfdur ṭuʿme-i āz degmesün

5 Nāḫün-i ġam revā mıdur böyle derūn-ḫırāş iken

[327] **NKD**.
[328] pūlād-güẕār: fülād-güẕār **NKD**.
[329] **NKD**.
[330] gerek: degil **NKD**.

Meclis-i meyde muṭribā gūşıma sāz degmesün

6 Ḥavṣalası ḥaḳīḳatüŋ olsa da **Nā’ilī** ferāġ
Bī-edebāna her tünük-ṭarf-ı mecāz degmesün

[117][331]

ʿĀrif

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Bu gün bezme o mihr-i māh-rūy-ı kec-küleh [geldi]
Yanınca sāyeveş ammā rakīb-i rū-siyeh geldi

2 Niçe āşüfte-ḥāli seyr idüŋ bī-ṣabr u hūş eyler
Miyān-ı meclise mestāne ol cādū-nigeh geldi

3 Ṭayansun mülk-i dil yaġmāgerān-ı çeyş-i müjgāna
Yine tārācına ol şāh-ı istiġnā-sipeh geldi

4 Ḳızarmış rū-yı mey-gūnı o mest-i yāri meclisde
Görüp ʿaḳlum o germiyetle gāhī gitdi geh [geldi]

5 Seḥer teşrīfin ol mihrüŋ görince göŋlüme **ʿĀrif**
Fiġān-ı şām u teʾeşşür-i duʿā-yı ṣubḥgeh geldi

[118]

Enīs

Ahreb

1 Nevā’ya başla çemende gül ey hezār ġarīb
2 Fiġān u nāle gerekdür hemīşe kār ġarīb
3 **Enīs** olursa saŋa[332]bezm-i ʿālemde bülbül olur
4 Ġarīb olursa elbette ġamkār ġarīb

[119][333]

Rubāʿī-i **Neşāṭī**

Ahreb

1 Dil ḫaste vü ten derdle bī-tāb u nizār
2 Cān ḫançer-i āzārla mecrūḥ u figār
3 Yoḳ çāre ḫalāṣa lücce-i miḥnetden
4 İtsem ne ḳadar mevc gibi ʿaẓm-i kenār

[120][334]

Ve lehu

Ahreb

1 Tā-key bu dürūġ-ı ʿāşıḳa ey bī-inṣāf
2 Çoḳ böyle neden vaʿde-i teşrīfe ḫilāf
3 Ẓaḫm-ı dile hergiz ḳomaduŋ bir merhem

[331] **AAD**’de bu şiir bulunmamaktadır.
[332] *Mecmû’a*’da sana kelimesinin yazılışı bu şiirde de değişmiştir. Önceki örneklerde ساكه şeklindeyken bu kısımda سكا şeklindedir.
[333] **NED**.
[334] **NED**.

4 Ey şūḫ-ı sitemger ḳoya inṣafü’l-inṣāf[335]

[121][336]

Cevrī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Sefîd itse libāsın yār artar ʿārıżı nūrı
Virür ṣan rūz-ı rūşende żiyā bir şemʿ-i kāfūrī

[122][337]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Alaydı ẕerrece ol gerden-i berrāḳdan nūrı
Çerāġ-ı āftābı maḥv iderdi şemʿ-i kāfūrī

[123][338]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Görenler sīneŋ üzre gerden-i berrāḳ-ı pür-nūrı
Ṣanurlar şemʿ dān-ı sīne ḳonmış şemʿ-i kāfūrī

[89b]

[124][339]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Pür itdi dün gice sāḳī ʿaraḳla cām-ı billūrı
Ṣafā bezminde yaḳdı şevḳ içün bir şemʿ-i kāfūrī

[125][340]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ṣarıldı yāsemen-endām serv-i bāġa ser-tā-pā
Şebistān-ı çemende oldı ṣan bir şemʿ-i kāfūrī

[126][341]

Yaḥyā Efendi

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Öpdürürse keff u destin eger ol[342] māh-liḳā
Aġzını[343] ṭutmaġ-içündür[344] saŋa ʿāşıḳ bu vefā

[127][345]

Kemāl Paşa-zāde

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

---

[335] ḳoya inṣafü’l-inṣāf: ko be insâf insâf **NED**.
[336] **CD**.
[337] **CD**.
[338] **CD**.
[339] **CD**.
[340] **CD**.
[341] **ŞYD**.
[342] Mecmû’a’daki kayıtta bu kelime sonradan eklenmiştir.
[343] Eski Anadolu Türkçesinde 2. tekil iyelik ekleri, -uŋ, -üŋ şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû’a*’da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. M Aġzıŋı.
[344] ṭutmaġ-içündür: tutmak içindür **ŞYD**.
[345] **KPAD**’de bu şiir 5 beyittir.

1 Gül yüzüŋde ḫaṭ belürse[346] gözlerüm giryān olur
Hāle görinse kenār-ı māhda bārān olur

[128][347]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilatün
1 Olmazdı pāk-dāmen serv olmasaydı ser-keş
Düşmezdi ḫār eline gül olmasa mülāyim

[129][348]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 Şöyle gözler cāmlar ḥammām içinde yāri kim
Gözleri ol āftāba baḳmadan giryāndur[349]

[132][350]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Dest-i dellākı görüp ol zülf-i ʿanber-fāmda
Başuma ḳaynar şular dökildi dün ḥamāmda

[131][351]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 Ḫ^{v}ābda gördüm maḥabbet lāfın urdı Kūhken
Didüm aŋa gel perī meydāne cānuŋ var ise

[132][352]

Şeydā
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
1 O perī-rūyı şalıncaḳda görenler didiler[353]
Yine şāh-bāzın[354] uçurmış birisi baġı ile

[133][355]

ʿ**Aşḳī** Çelebī
1 *Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün*
Şerār-ı dūd-ı āhumdan ṭutışdı naḫl-i her gülşen
Nemekrīz oldı dāġ-ı lāle-zāre çeşm-i giryānum

[134][356]

Ṣabrī
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Felekde kimden ümmīd u vefā eylersin ey **Ṣabrī**

---

[346] belürse: bulırsa **KPAD**.
[347] **KPAD**.
[348] **KPAD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[349] Giryāndur kelimesinden sonra, mısra sonunda "olur" yazmaktadır.
[350] **KPAD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[351] **KPAD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[352] **BED**.
[353] O perī-rūyı şalıncaḳda görenler didiler: perī-yüzle salıncaga gidenler dirler **BED**.
[354] şāh-bāzın: şeh-bāzın **BED**.
[355] **ÜAD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[356] **SD1**.

Meh-iḳbāl şehri āftāb-baḫt hercāyī

[135][357]

Ve lehu

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ṣabādan itme göŋül ḫāk-i pāyini ümmīd
Bu deŋlü lüṭf u kerem rūzgārdan gelmez

[136][358]

ʿİşmetī

Mefāʾīlün Mefāʾīlün Mefāʾīlün Mefāʾīlün

1 N'ola şād olsa dil-i hengām hecr-i pür-melālinde
Cemāli naḳşı yārüŋ her dem āġūş-ı ḫāyālinde

2 Ḫadeng-i cān-nişānından hirāsān murġ-ı dil güya
Hezārān ḫār pinhān eylemişler zīr-i bālinde

3 Dem-ā-dem fitneye taḥrīk iderler çeşm-i bīmārın
Ḳomazlar ġamzeler ol nā-tüvānı kendü ḫālinde

4 İder gāhī nem ṣubḥ-ı bahārı şüst ü şū ammā
Kilk daḫı nihāndur ḫūn-ı bülbül zīr-i bālinde

5 Ruḫ u ebrū-yı[359] yāri aŋdurur ehl-i dile yoḫsa
Ne ʿālem var sipihrüŋ **ʿİşmetī** bedr u hilālinde

[137][360]

Ve lehu

Ahreb

1 Ḥasret-keş-i reng-i derd-i rūyuŋ bülbül
2 Āşüfte-i zülf-i müşk-būyuŋ sünbül

[90a]

3 İtsün ḳo hezār dil hezār āh u fiġān
4 Ey ġonçe-dehen o aġladuḳça sen gül

[138]

Bezmī Çelebī

Ahreb

1 V'ez dīde-nigāhuŋla baŋa el itdüŋ
Ḫayretde ḳoyup müşevveşü'l-ḥāl itdüŋ

1 Taḳrīr idemem ḥāl-i dilüm zīrā kim
Sen naẓre-i evvelde beni lāl itdüŋ

---

[357] **SD1**.
[358] **İD**.
[359] Ruḫ u ebrū-yı: Ruḫ-ı ebrū-yı **İD**.
[360] **İD**'de bu şiir bulunmamaktadır.

[139]

Ahreb

1 Yaʿḳūb’em ü beytü’l-ḥüzni ben bilürüm
Ol Yūsuf-ı gül-pīreheni ben bilürüm

2 Ey ġam ne bilür merdüm-i bī-derd seni
Gel gel ki beni sen ü seni ben bilürüm

[140]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Vāḳıʿā ʿālem-i rüʾyāda o meh-i ruḫsārı
Hele bir kerre çeken sīneye kem düş görmez

[141]

Rubāʿī

Ahreb

1 Maḳṣūdum içün ġayre tevessül ḳıldum
2 Diḳḳatle dönüp ṣoŋra teʾemmül ḳıldum
3 Gördüm ki cihānuŋda senüŋ cümlesi bir
4 Ey bār-ı Ḫudā saŋa tevekkül ḳıldum

[142]

Rubāʿī

Ahreb

1 Gel ḫaste dilüŋ derdine dermān ḳıl gel
2 Gel eşk-i dü-çeşm-i ḫūn-feşānum sil gel
3 Gör derd ü ġamuŋ ne şekle ḳoydı beni gör
4 Gel ḳandesin ey ṭabīb-i cān u dil gel

[143]

Rubāʿī

Ahreb

1 Bu çarḫ ki ʿaşḳ ehlini giryān itmiş
2 ʿĀşıḳları hep bütlere ḥayrān itmiş
3 Bir ḳan içici kāfire ʿaşḳ taḳmış nām
4 Bir ḥāżır olam adını hicrān itmiş

[144][361]

ʿAzmī-zāde

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿilün Fāʿilün

1 Kāruŋ senüŋ şefāʿate ḳaldıysa **Ḫāletī**
ʿArż eyle ḥasb-i ḥāli Ḫudā’nuŋ Ḥabībi’ne

2 Girdükde zīr-i ḫāke ider şefḳati ẓuhūr
Ehl-i kerem mürüvvet ider yir ġarībine

[90b]

[361] **AHD**.

[145][362]

Cevrī Çelebī

Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün

1 Gözümde āb degül cūybār-ı ḥasretdür
Tenümde şerḥa degül reh-güẕār-ı ḥasretdür

2 Sümūm-ı āhum ile āb-ı telḫ-i eşkümden
Zemīn-i sīne-i dil şūre-ẕār-ı ḥasretdür

3 Ne ṭurfe ʿālem olur ʿālem-i maḥabbet kim
Hemīşe zīnet-i bāġ-ı bahār-ı ḥasretdür

4 Dikilse ḫāk-ı behişte nihāl-i ümmīdüm
Yine resīde olan berg u bār-ı ḥasretdür

5 ʿAceb mi dāmen-i dil çāk çāk ise **Cevrī**
Biten bu bāġda hemvāre ḫār-ı ḥasretdür

[146][363]

Ve lehu

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Naġme-i nālem melāmet bezmine Nāhīd olur
Şuʿle-i āhum maḥabbet çarḫına Ḫurşīd olur

2 Rūze-i hecründe vaṣluŋ yād idüp ḳan aġlasam
Ḫūn-ı eşküm bāde-i cām-ı hilāl-i ʿīd olur

3 Curʿa-i cām-ı lebüŋ nūş eyleyüp cān virse dil
Nāz ider āb-ı ḥayāta zinde-i cāvīd olur

4 İstemez cāy-ı teʿayyün ḫānmān-ı sūz-i vücūd
Belki evvel terki anuŋ hāne-i tecrīd olur

5 Dāmgāh-ı ārzūdan ḳurtılur **Cevrī** o kim
El çeküp ser-rişte-i maḳṣūddan nevmīd olur

[147][364]

ʿAzmī-zāde Ḫāletī

Ahreb

1 Her derde virüp vücūd giryān olmam
2 Eṭfāl-ṣıfat bahāne-cūyān olmam
3 Çaḳ zirve-i bām-ı āsmāndan düşsem
4 Minnet-keş-i mūmiyā-yı nādān olmam

[148]

Dervīş **Bülendī**

Ahreb

[362] **CD**.
[363] **CD**.
[364] **AHR**.

1 Kāşāne-i şāh-ı dehre mihmān olmam
2 Māḫlūḳ-ı mürüvvet-ile şādān olmam
3 Üftāde-i ḳaʿr-ı çāh-ı Bābil olsam
4 Minnet-keş-i rīsmān-ı nādān olmam

[149][365]

ʿArżī Dede

Ahreb

1 Ey daġları sīnesine zīnet iden
2 V'ey dīdelerin bāġ-ı gül-i ḥasret iden
3 Elbette ider şāhid-i maʿnāya ḳarīn
4 Āyīne-i hicrāna seni ṣūret iden

[150][366]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Geçürdüŋ rūzgārı niçe demlerdür ṣalāḥ-ı özre
Varup şerḥ-i ʿaḳāʾid görseŋ ey dil-i ışṭılāḥ

[151][367]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ṭabībüm gördi kim mümkin degül ben ḫasteye ṣıḥḥat
Budur el ucı ile nabżumı ṭutduġına ḥikmet

[127b]

[152][368]

Ḳaṣīde-i **Güftī-i Edirnevī**

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Dilā terk-i ümīd it rind-i müstaġnīde bīm olmaz
Felekden kām-cū olmaḳ ḳadar cürm-i ʿāẕīm olmaz

2 Dil-i pür-ḫ^{v}āhişüŋ ḳıl kām-cū iḳlīm-i āḫirden[369]
Belī bu merz u būm-ı[370] Rūm'dur bunda kerīm olmaz

3 Heyūlā-yı ṭalebde naḳş-i istiġnā gerek zīrā
Derūn-ı sāde levḥ-i ġamda hīç ḥarf-i saḳīm olmaz

4 Ḫayāliyle ider dil güft-gū bezm-i tehāyyülde[371]
Bu meclisgāh-ı ġamdur bunda pervā-yı nedīm olmaz

5 Keremden baḫş ider nev-devletiyān-ı ḥaseb-[372]endīşe
Dimez ḥādiṣ ki hem ḫāṣiyyet-i şaḫṣ-ı ḳadīm olmaz[373]

---

[365] **Gönül AYAN** (1999)'da bu şiir bulunmamaktadır.
[366] **Gönül AYAN** (1999)'da bu şiir bulunmamaktadır.
[367] **Gönül AYAN** (1999)'da bu şiir bulunmamaktadır.
[368] **GD.**
[369] āḫirden: digerden **GD**.
[370] Merz u būm-ı: mezrūr-būm-ı **GD**.
[371] güft-gū bezm-i tehāyyülde: güft ü gû bezm-i maḥabbetde **GD**.
[372] nev-deletiyān-ı ḥaseb-endīşe: nev-devletān-ı ḥisset **GD**.

6 Virürler naḳd-i hūşı gāh olur bir cām-ı şahbāya
Bu meclis cāy-ı Ḫātem-meşrebāndur hīç nesīm olmaz

7 Ḥużūr-ı bezm-i ʿaşḳa selb-i dāniş şarṭ-ı evveldür
Belī bu ʿilm-i aḫfā-yı cünūndur hīç ʿalīm olmaz

8 Niyāz-ı dille leb-rīz eyle kendüŋ baḫş-i ʿaşḳ itme
Bu ṭūr-ı ʿaşḳdur güft ü şinev bunda kelīm olmaz

9 Gül-i dāġıyla sīneŋ pür iderken āhı der-kār it
Bu bāġuŋ şuʿledendür āb u tābı hīç nesīm olmaz

10 Namāz u tāʿatüŋ zünnār-ı küfr-i zülfe rū-pūş it
Tekellüf resm-i ʿayyārānda[374] merde kelīm olmaz

11 Muḳarrer bil ẓuḥūr-ı saʿd u naḥş[375] kevkeb-i baḫtuŋ
Ki zīrā rūzgāruŋ ḥükm-i taḳvīmi ʿadīm [olmaz]

12 Gerekdür sāde-levḥān-ı [hevesde] dāġ-ı āzādı[376]
Temennā hīç ḫār-ı dāmen-i ṭabʿ-ı selīm olmaz

13 Degüldür ḳābil-i nūr-ı tecellī dīde-i nāḳış
Ḫaẕef hem-ḳıymet-i ser-rişte-i dürr-i naẓīm olmaz

14 N'ola eglenmese[377] māhiyyet-i baḫş-i kerem hergiz
Bu dārü'l-mülk-i cehl-i nüktedür bunda fehīm [olmaz]

15 Ġalaṭ-fehm ol gerekse feyż-i istiʿdāddan[378] behre
Saŋa bu noḳṭada pergār-ı ḥikmet müstaḳīm olmaz

16 Ne ḥikmetdür bu kim sebbābe-i Boḳrāṭ'ı gerdūnuŋ
Daḫı nabż-āşnā-yı teb-nihādāne saḳīm olmaz

17 Velī kim bir bütüŋ naḳş-ı ḫayālī büt-perest itdi
Dem olmaz kim Mesīḥ'ā-ḫāk-i zānū-yı ḥarīm olmaz

18 O rind-i mey-perest ü lāʾubālī-ṭıynetem ben kim
Namāz u tāʿatüm ālūde-i meyl-i naʿīm olmaz

19 Ben ol rind-i Berehmen-ṭıynet u ʿābid-sirişte̊m kim
Ne baḫş-i küfre ne daʿvā-yı İslām'a nedīm olmaz

20 O himmet pīşeyem kim dībeh-i zer-tārı gerdūnuŋ

---

[373] hem ḫāṣiyyet-i şaḫṣ-ı ḳadīm olmaz: hem ḥāşiye-i sifr-i ḳadīm olmaz **GD**.
[374] ʿayyārānda: ʿayyārānede **GD**.
[375] naḥş: naḥşı **GD**.
[376] Bu mısrada eksik kelime bulunmaktadır. **GD**'de "hevesde" şeklindedir.
[377] eglenmese: aŋlamasa **GD**.
[378] istiʿdāddan: istiʿdādına **GD**.

Heyūn cūş-ı ʿinān-ı [379]ʿazmüme vaḳf-ı kecīm olmaz

21 Temennā baḥṣin itme nā-murād-ı ʿālem-i ʿaşḳa
Bu meclisde o güne ışṭılāhāt-ı saḳīm olmaz

22 Ben ol Zāl-i zer ü Rüstem-i merdem ger murād itsem
Baŋa Efrāsiyāb-ı çarḫ-ı dūn-perver ġarīm [olmaz]

23 İder kesb-i ṭarāvet sūz-i dilden gülşen-i dāġum
Bu bāġuŋ gülleri ālūde-dāmān-ı nesīm olmaz

[128a]

24 Virür ḥükm-i zükām-ı yeʾsi hep būy-ı gül-i ümmīd
Dimāġ-ı ehl-i dil āzurde-i kesb-i şemīm olmaz

25 Dil-i pür-dāġımuz ḳorḳutma ey vāʿiẓ cehennemle
Ten-i āteş-sirişt-i ʿaşḳda ḫavf-ı caḥīm olmaz

26 Ḳadem ḳoy şāh-rāh-ı rūzgār-ı ʿaşḳa kim anuŋ
Güẕergāhuŋda pervā-yı ṣırāṭ-ı müstaḳīm olmaz

27 Sen ey hikmet-şinās-ı ʿālem-i taḥḳīḳ-i dāġ olma
Zemīn-i Rūm'da Öklīdis-i ḥikmet-raḳīm olmaz

28 Biraz teşḫīṣ-i nabż it ārzūda düşme teşvīşe
Belī dārü'ş-şifā-yı kāʾināt içre ḥekīm olmaz

29 Ġalaṭdur cünbişi çarḫ-ı ġalaṭ-baḫş-ı[380] bed-āmūzuŋ
Meʾāl-i baḫt-ı **Güftī** bezm-i ʿālemde kerīm olmaz

[153][381]

Fā'izī

Ahreb

1 Anlar ki seri yoluŋda pā eylerler
2 Ḥecr-i ġam-ı ʿaşḳuŋda ṣenā eylerler
3 Dünyāya ururlar leged-i istiġnā
4 Emvāc-ı belāya merḥabā eylerler

[154]

Lā-edrī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Küḥl içün çeşm-iʿalīle sürmege izüŋ tozın
Bulmaduḳ sulṭānumı dün ḫāk-pāye uġraduk

[155][382]

[379] Heyūn-ı ḫoş-ʿinān-ı : Heyūn cuş-ı ʿinān-ı GD.
[380] ġalaṭ-baḫş-ı: ġalaṭ-kār-ı **GD**.
[381] **KFD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[382] **VİD**.

ʿİzzetī Efendi
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Gice teşrīfüŋi vaʿd eylemişsin ṣoḥbet-i ġayra
Yüri var ey civān-ı mest bezm-ārā-yı ser-keş var

[156][383]
Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿilü Fāʿilün
1 Āvāre dil çekinmededür çīn-i zülfüŋe
Lā-büd ġarībe fikr-i diyār-ı vaṭan düşer

[157][384]
Şehrī Çelebī
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 Gördüm aḳ sāde-ile seyr eyler o mīr-i kām-yāb
Cāme-i ṣubḥ-ile güya cilve eyler āftāb

[158][385]
Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün
1 Cilve eyler gördüm aḳ sāde ile o nāzük beden
Güyiyā naḫl-i güli pehlūya çekmiş yāsemen

[159][386]
Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefʿūlü Mefāʿīlün
1 Aḳ sāde giyüp ḳaddin ʿarż eyledi aḥbāba
Dönmiş o gül-endāmum bir şīşe mey-i nāba

[131b]

[160]
Rubāʿī
Ahreb
1 Ey dilber-i eḥvel nedür ol ġamze-i tīz
2 ʿĀşıḳları aġyārdan itmez temyīz
3 Keşr eyliyecek ḥışmını ḳan dökmek içün
4 Dir ʿāşıḳ maḫşerde geç dār-ı dem-rīz

[132b]

[161][387]
Ālī Efendi
Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿīlü Fāʿilün
1 Maḥrūm olurdı naġme-i bülbülden ehl-i derd

[383] **VİD**.
[384] **ŞD**.
[385] **ŞD**.
[386] **ŞD**.
[387] **GMAD**.

Bāġ-ı cihānda güller açılsaydı ḫārsuz

2 Pür-dāġ olan bedenüŋe elfler çekilmese
Bir gül-sitān gibi görinür cūy-bārsuz

[162][388]

Nevʿī-zāde

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Dāma düşmez ṣayd olınmaz baŋa ol kebk-i derī
Gerçi dökdüm dāne-i eşk-i revānum mīm gibi

[163][389]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ḳadüŋle zülfüŋe reftār ile siḥr ögreden ḫ^{v}āce
Baŋa ḥarf itmemiş tāʿ līm elifle[390] lāmdan ġayrı

[164][391]

Ve lehu

Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefʿūlü Mefāʿīlün

1 Meyl itmedi çeşmüŋ dil-i pür-yāreme gitdi
Yanuŋda işüm bitmedi ḳan işleri bitdi

[165][392]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Naẓīrüŋ var mıdur ey necm-i raḫşān çarḫ-ı Aṭlas'da
Melāḥat bir ḳumāş-ı pür-hebādur Ülker'i sensin

[166][393]

Ve lehu

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Fitne laʿ lüŋden gelen güftār-ı şūr-engīz imiş
Ṣunduġuŋ cülāt-ı ter ḥayfā ki zehr-āmīz imiş

[167][394]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Olur ten bir yaŋa cān bir yaŋa āvāre gelmezseŋ
Derūnum tīġ-i ḥasret pāreler bir pāre gelmezseŋ

[168][395]

---

[388] **NATD**'de bu şiir bulunmamaktadır. **NEVD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[389] **NEVD**.
[390] elifle: elifden **NEVD**.
[391] **NEVD**.
[392] **NATD**'de bu şiir bulunmamaktadır. **NEVD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[393] **NATD**'de bu şiir bulunmamaktadır. **NEVD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[394] **NEVD**.
[395] **NEVD**.

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātün Mefāʿīlü Fāʿilün
1 Senden sihām-ı ġamze vü benden ḫadeng-i āh
Kāruŋ atışmaġ oldı bu **Nevʿī**-i zār ile

[169][396]
Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Sirişk-i çeşm-i lūʾlū-bāra kendin nisbet eylermiş
ʿAceb olmaya ey **Nevʿī** gözümden çıḳsa deryālar

[170][397]
Güftī-i Edirnevī
Ahreb
1 Cennet ṭālibān-ı şehrüŋ idrākinde
2 Zühhāduŋ ola behişt-i misvākında
3 Ol ṣūfī-i Deccālveşüŋ[398] ẓāhirdür
4 Āṣār-ı riyā ṣūret-i imsākında

[171][399]
Ve lehu
Ahreb
1 Bir cāẕibe var meykedenüŋ ḫākinde
2 Envār-ı celī berḳ urur ṭākinde
3 Bi'llāh inanma ṣūfī-i sālūsa
4 Biŋ fitne nihān sāye-i misvākında

[134a]

[172][400]
Fāʾizī
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 N'ola mānend-i dür baġrum delinse ġuṣṣa vü ġamdan
Beni ey çarḫ bir baḥr-i melāḥetden çıḳarduŋ sen

[173]
Dervīş **Meyyāl**
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 N'ola pür-ḫūn olursa laʿlveş dil ġuṣṣa vü ġamdan
Beni ey çarḫ bir kān-ı melāhetden çıkarduŋ sen

[174][401]
Feyżī
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 Şemʿ veş itsem ʿaceb mi girye ey çarḫ-ı denī

[396] **NEVD**.
[397] **GD**.
[398] Deccāl-veşüŋ: deccāl ü şek **GD**.
[399] **GD**.
[400] **KFD**.
[401] **TDF.**

Bir lebi şehser muṣaffādan çıkarduŋ sen beni

[175][402]

Ġanī-zāde

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Derdüŋle ʿandelīb-i çemen ḳıldı nāleler
Senden şikāyet itdi güli eyleyüp siper

[176][403]

Raḥmī der ṣıfat-ı şeb-i Miʿrāc

Fāʿilātün Fāʿiltün Fāʿilün

1 Gün gibi her necm dıraḫşān idi
Ḳulzüm-i gerdūn güher-efşān idi

2 Gördi ki her necm virür dehre tāb
Başın alup gitmiş-idi āftāb

[177][404]

Nābī

1 *Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün*
Baḥr-i sefīde geldi güm oldı yem-i siyāh
ʿAfv-ı Ḫudā'ya nisbet ile böyledür günāh

[178][405]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 *Ey kemer-beste bī-vefāyī rā*
Ber-ṭaraf-kede lā-ṣenāyī-rā

[179][406]

Muḥammed Ṣāliḥ Beg

1 *Nūr-i Mūsī çiġūne bīned kūr*
Nuṭḳ-i ʿīsī çigūne dāned ger

[180][407]

Mesīḥī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿulün

1 Mużaffer-i mārdur zülf-i siyāhuŋ
Ki mālikdür ruḫuŋ gencīnesine

[147a]

[181][408]

Fużūlī

---

[402] **GND**'de bu şiir 5 beyittir.
[403] **RAHD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[404] **ND**.
[405] **NFD**'de bu şiir bulunmamaktadır. "Ey vefasızı bağlayan, övmeyeni kovan."
[406] "Âmâ nûr-ı Musâ'yı nasıl görür, ahraz nutk-ı İsâ'yı nasıl işitir."
[407] **MED**.
[408] **FD**.

Ahreb

1 Ey ʿuḳde-güşā-yı ʿAcem ü Türk ü ʿArab
2 Ressām-ı rüsūm-ı faż̈l u āṣ̱ār-ı edeb
3 Mażmūn-ı ḥadīsüŋ sebaḳ-i her millet
4 Daʿvā-yı ḳabūlüŋ sened-i her meẕheb

[147b]

[182][409]

Eş-Şeyḫ **Neşāṭī-i Edirnevī**

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Nedür bu tāb[410] ki virmiş şarāb-ı nāb saŋa
Baḳınca ḫīre olur çeşm-i āftāb saŋa

2 Ḫoşā leṭāfet-i teʾṣ̱īr-i feyż kim virmiş
Şarāba tāb u ṭerāvet ruḫuŋ şarāb saŋa

3 Gören olur seni lā-büd olursa ger Cibrīl
Siyāh-mestī-i çeşmüŋle dil-ḫarāb saŋa

4 Ṣabā mıdur ṭoḳınan zülfine yāḫud şāne
Nedendür ey dil-i şeydā bu ıżṭırāb saŋa

5 Virürse ġamzesi ruḫṣat **Neşāṭī**'yā yārüŋ
Niẓāre-i ruḫına var mı dilde tāb saŋa

[183][411]

Li-**Nedīm** Efendi *el-merḥūm*

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Nigāh-i mümteniʿ ey reşk-i āftāb saŋa
Fürūġ-ı dīdeden olsa eger niḳāb saŋa

2 Murādı ʿaks-i ruḫuŋ sīnesine çekmekdür
O yüzden eyledi āyīne-i intāb saŋa

3 Şerāre[412]-i ṭalʿat ḫūrşide eylemez teʾṣ̱īr
ʿAceb mi iylesem āh-ı şuʿle-i tāb saŋa

4 Alınca cāmı ele gül gül oldı ruḫsāruŋ
Meger ki itdi eṣ̱er dīde-i ḥabāb saŋa

5 Dil-i şikestemizüŋ alduŋ āhını ey zülf
Ṣabādan oldı ṣanursın bu pīç u tāb saŋa

6 **Nedīm** ḫāk-i derinden o şūḫuŋ ayrılma
Zemānı var olur elbette[413] feṭḥ-i bāb saŋa

---

[409] **NED**.
[410] Nedür bu tāb: Zihī fürūġ **NED**.
[411] **NEKD**.
[412] şerāre-i: Şerār-ı **NEKD**.

[184][414]

Li-muḥarririhi'l-ḥaḳīr Dervīş **Faṣīḥ**

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

1 Ol dem ki eyledüm nigeh-i ibtidā saŋa
Ol dem bu demdür oldı göŋül mübtelā saŋa

2 ʿĀlemde ʿarż-i şīve teġāfül ḫiṭāb-ı nāz
Maḫṣūṣdur saŋa saŋa ey bī-vefā saŋa

3 Dilden ḫilāf-ı vaʿdeyi bīgāne eyleyen
ʿAhde vefāyı eylememiş āşnā saŋa

4 Meyl eyledüŋ bu ḫāke eyā serv-i ser-firāz
ʿÖmr-i ṭavīl ide müyesser Ḫudā saŋa

5 Zeng-āver olmış āyīneŋ ekdārla **Faṣīḥ**
Bilmem ne vechle vireyin[415] incilā saŋa

[185][416]

Eş-Şeyḫ **Neşāṭī**

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Gülistān-ı dilüŋ kim gülleri dāġ-ı belādur hep
Nesīmi āh-ı ḥasret cūyı eşk-i ġam-fezādur hep

[148a]

2 Perīşān olmamak mümkin midür ʿaşḳuŋda diller kim
O müşgīn ṭurra-i pür-ḫam gibi ser-der-hevādur hep

3 N'ola ḫūn-ı ciger rīzān olursa şīşe-i dilden
Gelen dest-i sitemle dem-be-dem seng-i cefādur hep

4 Göŋül per-tāb-ı ḥasret ʿaşḳla ben āteşüm āteş
Mezāyā-yı kelāmum ser-be-ser sūz-i āşnādur hep

5 **Neşāṭī**veş ki ṣad-āşūbla ḫāṭır perīşāndur
Bu şūr u fitneye bāʿiş o kāfir mā-cerādur hep

[186][417]

Derviş **Faṣīḥ**

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Çemenler sebz ü ḫurremdür hevālar dil-güşādur hep
Bu dem bād-ı ṣabādan alınan būy-ı ṣafādur hep

---

[413] elbette: elbetde **NEKD**.
[414] **FDD**.
[415] vireyin: vireyüm **FDD**.
[416] **NED**.
[417] **FDD**'de "Naẓīre be-neẓā'ir" başlığı bulunmaktadır.

2 Beni bīgāne-i ṣabr u dilin[418] żāyiʿ iden ʿaḳlın
O düzdīde tebessüm ol nigāh-ı āşnādur hep

3 Maḥabbetdür dili taḥrīk ü bī-ārām iden tende
Ki bādı ıżṭırāb-ı şuʿle-i nāra hevādur hep

4 Maḥabbet üzre olmış tā-ezel taḳdīr-i Ḥaḳ cārī
Henūz āb-ı sirişküm cūy iden ol mā-cerādur hep

5 Naẓar feyż-āşnā-yı cevher-i ẕāt olmadur yoḫsa
Ġubār-ı deşt ü ṣaḥrā tūtyādur kīmīyādur hep

6 **Faṣīḥ**'ā meyl idüp hercāyī-ṭabʿāne göŋül virür
Miṣāl-i mā-i cārī serv-ḳadler bī-vefādur hep

[187][419]

Rüşdī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Gelse dimezüz meclise bīgāne ne taḳrīb
Maḥrem görinür zümre-i rindāne ne taḳrīb

2 Bezm-i ruḫına gelme dilā sūz-ıla zinhār
Nev-gülbüni şād eyleme pervāne ne taḳrīb

3 Yaḳlaşmasun ol mehveşe aġyār-ı siyeh-rū
Şāh ile gedā ṣoḥbet-i meydāna ne taḳrīb

4 Ṣūfī bu ḳadar itme füzūn daʿvī-i zühdi
Yā hū yirine naʿra-i mestāne ne taḳrīb

5 **Rüşdī** göricek ol şehi pā-būsına ṣunma
Būd-sened-i rāzı saŋa dīvāne ne taḳrīb

[188][420]

Dervīş **Faṣīḥ**

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Kūyuŋ dolana düşmen-i nādāna ne ṭaḳrīb
Ṭavaf-ı Ḥarem'e saʿy ide ruhbāna ne taḳrīb

2 Hem-ḫaste-i küḥl-i Ṣıfāhān iken ey dil
Ḫāk-i rehi bu dīde-i giryāna ne taḳrīb

3 Ālūdegī-i ḫār u ġubār olduġı ṭursun
Eşk-i terime[421] dinmedi dāmāna ne taḳrīb

[418] dilin: dilüŋ **FDD**.
[419] **RD**.
[420] **İÇLİ, A.** (2015c).
[421] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil iyelik ekleri, -um, -üm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. Terime.

[148b]

4 Ḳays’a nice Mecnūn melāmet dimez ādem
Leylā’yı ḳoyup ġarm-ı beyābāna ne taḳrīb

5 Çoḳdur felegüŋ vaż‘-ı girān-cevri **Faṣīḥ**’ā
Bāzārda Yūsuf gire[422] mīzāna ne taḳrīb

[189][423]

Feyżī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1 Her eşk-i çeşmi la‘l-i Bedaḫşān ṣanur gören
Fikr-i lebiyle dīdelerüm ḳan ṣanur gören

2 Oldum o deŋlü germ temāşā-yı yār kim
Nūr-ı nigāhı āteş-i sūzān ṣanur gören

3[424] Her tār-ı mūya ṣad-dil-i ḫūnīni bend ider
Zünnār-ı zülfi sebḥa-i mercān ṣanur gören

4 Nūr-ı cemāle tāb götürmez nigāhlar
Ol māh-rūyı mihr-i dıraḫşān ṣanur gören

5 Gencīne-i dilüm hele pür-naḳd-i ‘aşḳdur
Feyżī o genci gerçi ki vīrān ṣanur gören

[190]

Naẓīrī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1 Ruḫşār-ı yāri tāze gülistān ṣanur gören
‘Uşşāk-ı zārı bülbül-i nālān ṣanur gören

2 Cām-ı sipihre tāb-ı ruḫı oldı münʿakis
Nūr-ı cemāli mihr-i dıraḫşān ṣanur gören

3 Erbāb-ı dānişe feleküŋ her dem atduġı
Tīr-i cefāyı rişte-i bārān ṣanur gören

4 Āhumdur āsmānı duḫān-gün iden benüm
Seyl-i sirüküŋ çeşmi ‘ummān ṣanur gören

5 Ḫūnīn-i eşk-i çeşmümi her-bār silmeden
Destüm **Naẓīrī** niçe mercān ṣanur gören

[191][425]

Dervīş **Faṣīḥ**

---

[422] Gire/gele şeklinde iki yazım mevcuttur.
[423] **TFD**.
[424] **TFD**’de 3. ve 4. beyitler yer değiştirilmiştir.
[425] **İÇLİ, A.** (2015c).

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Sīnemde zaḫm-ı ʿaşḳı pinhān ṣanur gören
Evvel naẓarda[426] çāk-i ǧīrībān ṣanur gören

2 Yer yer fetīl-i dāġ-ı siyeh-tāb-ı sīneyi
Bezm-i belāda şemʿ-i şebistān ṣanur gören

3 Çeşm-i siyāh-mestine gelmiş fürūġ-ı mey
Müjgān-ı yāri ḫūn-şode peykān ṣanur gören

4 Mirʾat-ı ḫoş-nümā-yı felekde görülmemiş
Naḳş-ı cemāli meh-i tābān ṣanur gören

5 Taṣvīr-i bī-mecālümi naḳş itseler **Faṣīḥ**
Seyr-i cemāl-i yāre şitābān ṣanur gören

[192][427]

Rüşdī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Nāfe-i Çīn u Ḫoten ṭurreŋe olmaz hem-bū
Çemen-i[428] cennet eger olsa ġıdā-yı[429] āhū

[149a]

2[430, 431] Ebrūvānuŋ ki Ḫudā[432] eyledi miḥrāb-ı niyāz
Baŋa eşkle[433] o dem eyledi teklīf-i vüżū

3 Ser-nüviştüm ezelī böyle imiş ʿaşḳunda
Serimüzden[434] ne aceb gitmese fikr-i āhū[435]

4 Heves-i zülfüŋ ile ʿazm-i reh-i çīn itdüm
Saŋa şimdengirü ey gözleri āhū yā hū

5 Ḫāk-i pāyüŋ gibi bir küḥl-i cilā-baḫş olmaz
Yoḳ yire bād-ı ṣabā ʿālemi eyler tek ü pū

6 Görüp ebrūŋ-ile māh-ı nevi ehl-i diḳḳat
Didiler farḳı eger var ise ancaḳ bir mū

---

[426] naẓarda: naẓardan **İÇLİ, A.** (2015c).
[427] **RD**'de beyitlerin dizilimi şu şekildedir: 1-4-5-2-6-3-7.
[428] Çemen-i: sünbül-i **RD**.
[429] ġıda-yı: gedā-yı **RD**.
[430] **RD**'de bu beyit müfredlerin içinde 20 numaradadır.
[431] **RD**'de bu beyitin yerinde şu beyit vardır: Dil-i ʿuşşāḳ gibi ġarḳa-i ḫūn olmaz idi / Olmasa çeşm-i [ḫūn]-ḫᵛāruŋ eger kim cādū.
[432] Ḫudā: baŋa **RD**.
[433] Baŋa eşkle:Āb-ı çeşmümle **RD**.
[434] Eski Anadolu Türkçesinde 1. çoğul -Imuz, -İmüz iyelik eklerinden önce |ı-i| sesleri imlâ edilmemiştir ancak, *Mecmûʿa*'da |ı-i| sesleri bazen imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. Serimüzde: Sırrımuzdan **RD**.
[435] āhū: ebrū **RD**.

7 Fikr-i zülfüŋ iderek **Rüşdī**-i baḫt-ı siyehüŋ[436]
Perde-i rāḥat olur çeşmine gelse uyḫu

[193][437]

Li-Dervīş **Faṣīḥ Aḥmed**

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Nāme-i ḥüsnini itdükde güşād ol meh-rū
Mūy-ı pīşānī-i müşgīni görenler didi hū

2 Seyr idüp rūyını ṣandum o dü-çeşm-i siyehi
Gülşen-i ḥüsne ḳomışlar iki vaḥşī ahū

3 Yād idüp ruḫlarını giryeler itdüm vāfir
Bāġ-ı ḥüsnüŋ gül-i raʿnālarına virdüm ṣu

4 Naḳd-i cānı virür elbet gören ol sīm-teni
ʿĀşıḳı ḥaḳ bu ki başdan çıḳarur ol pehlū

5 Eylemiş ʿaḳlını çoḳ mūy-şikāfın ṣad-çāk
Dūş-ı cānānede ol iki bölinmiş gīsū

6 Sünbül-i kākülidür yā ḫaṭ-ı reyḥānı **Fāṣīḥ**
Seni āşüfte dimāġ iden odur yāḫud bu

[194][438]

ʿİzzetī Efendi *el-merḥūm*

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1[439] Söyleşilmez o perī-rüyla Ādem ne disün
Olur ʿāşıḳ yine bir vaʿdle mülzem ne disün

2[440] ʿĀşıḳ-ı dil-şede göŋlünden ider şekvāyı
Saŋa ey dilber-i mümtāz u müsellem ne disün

3 Bāng-i ẓāġānla gülzār-ı cihān māl-ā-māl
Ṭūṭī-i pāk-edā bülbül-i ḫoş-dem ne disün

4 Vāḳıf-ı rāz-ı felek mūy-ı şikāf-ı ḥikmet
Sırr-ı ser best-i ʿālem daḫı mübhem disün

5 Şāʿir-i pür-ġama teklīf-i süḫan müşkīldür
ʿİzzetī olmayıcaḳ ḫātır-ı ḫurrem ne disün

[149b]

---

[436] Fikr-i zülfüŋ iderek Rüşdī-i baḫt-ı siyehüŋ: zülfüŋde iken Rüşdi-i ḫayret-zedenüŋ **RD**.
[437] **FDD**.
[438] **VİD**.
[439] **VİD**'de 1. ve 2. mısra yer değiştirilmiştir.
[440] **VİD**'de 2. ve 4. beyit yer değiştirilmiştir.

[195][441]

Bahāyī Efendi *el-merḥūm*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün

1 Tīġ-i der-kār olmasa ceyş-i ḫaṭ-ı ruḫsārda
Fitneler peydā olur serḥadd-i ḥüsn-i yārda

2 Ṣanʿatın göstermek ister şīşe-i nāz[442] bu bahār
Gülbün üzre kāsedür güller firāz-ı ḫārda

3 Tār-ı zülf-i yāre şāyān-ı fedā olmaz yine
Günde biŋ Manṣūr cevlān itse zīr-i dārde

4 Bīm-i hecr u ārzū-yı vuṣlatı farḳ eylemez
Kendüzin[443] nā-būd iden germiyyet-i dīdārda

5 Ey **Bahāyī** şāhid-i bāzāra meyl itmez göŋül
Ṭursa biŋ Yūsuf-melāḫat her ser-i bāzārda

[196][444]

Dervīş **Faṣīḥ**

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Laʿli ol şūḫuŋ miyān-ı ḫaṭṭ-ı ʿanber-bārda
Gūyiyā bir ġonçe-i terdür benefşezārda

2 Raġbet eylerdüŋ göŋül bāġ u bahār-ı ʿāleme
Reng ü būy-ı bī-vefāyı ṭuymasak ezhārda

3 ʿĀrife her berg-i eşcār-ı çemenzār-ı fenā
Bir zebān-ı ḥāl-i Mānṣūr oldı güya dārda

4 Salmada mirʾātına ʿaksin ʿarūsān-ı çemen
Cūşiş-i şevk olmamaḳ mümkin mi **Faṣīḥ** enhārda

5 ʿAndelīb-i ḫāme bir hāl-ile taḳrīr idemez
Bulduġum keyfiyyet-i feyżi **Faṣīḥ** esḥārda

[197][445]

Nābī Efendi

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

1 Dest-i sitemle yıḳma dilüŋ tīre-ḫānesin
Dağıtma şāh-bāz-ı ġamuŋ āşyānesin

2 Ḳaṣdum hemān ḥikāyet-i[446] baḫt-ı siyāhdur
Ey dūd-ı āh sende arada[447] bahānesin

---

[441] **ŞBD**.
[442] şīşe-i nāz-ı: kāse-bāz-ı **ŞBD**.
[443] Kendüzin: Kendüsin **ŞBD**.
[444] **FDD**.
[445] **ND**.
[446] ḥikāyet: şikāyet **ND**.

3 Bir zaḫm-ı cān-sitān olacak tīre degmedük
Çoḳdan göŋül ḫādeng-i cefāya nişānesin

4 Bir kerre baŋa gelmedüŋ ey sāgar-ı neşāṭ
Bildüm ki sen de tābiʿ-i devr-i zemānesin

5 Ḫamūş-ı şerm olurdı seher ʿandelīb-i zār
Pervānenüŋ göreydi niyāz-ı şebānesin

6 Ruḫsār-ı yāri ḥāl-i ḫırāmında seyr idüp
Bālāya çekdi āteş-i āhum zebānesin

7 Yārān-ı naẓm hep ṭaraf-ı tāze ṭutdı līk
Nābī-i ḫaste-dil ṭaraf-ı ʿāşıḳānesin

[198][448]

Dervīş **Faṣīḥ**
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün
1 Ḳays'uŋ serinde yaḳmadı ġam-ı āşyanesin
Ḫār ile ülfet itdüren āteş-zebānesin

[150a]

2 Uymış raḳībe ṭaʿn-ı ʿaduv virmemiş güẕer
Naḳl itdi yār gelmemegi hep bahānesin

3 Taḫrīk-i çeşm ü kūşe-i ebrū ile o meh[449]
Çekdi çevirdi[450] fitnede çarḫuŋ kemānesin

4 Āh eyledükçe giryede mecbūr olup göŋül
Ṣarf eyledi hevāya maḥabbet-i ḫızānesin

5 Naḳd-i sirişkin ʿarż iderek çekmede **Faṣīḥ**
Dil rişte-i niyāza o dürr-i yegānesin

[199][451]

Nābī Efendi
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
1 Yāri açdum açıl ey ġonçe-dehānum diyerek
Bezme geldi gele ey serv-i revānum[452] diyerek

2 Pāyine bāri bu taḳrīb-ile düşsem yāruŋ
Ḳalmadı āh meded tāb u tüvānum diyerek

---

[447] arada: arada bir **ND**.
[448] **İÇLİ, A.** (2015c).
[449] meh: māh **İÇLİ, A.** (2015c).
[450] Çekdi çevirdi: çekdi çü rūy-ı **İÇLİ, A.** (2015c).
[451] **ND**.
[452] serv-i revānum: şūḫ-ı cihānum **ND**.

3 Āh bir kerre miyānını alup āġūşa
Sīneye çeksem o sīmīn-teni cānum diyerek

4 Ḫaṭ ber-āverde olan tāze dem-i vuṣlatda
Başḳa bir ẕevḳ virür geçdi zemānum diyerek

5 Yār söyletdi baŋa bu ġazeli ey **Nābī**
Söyleye söyleye ey tāze-zebānum diyerek

[200][453]

Nedīm Efendi *el-merḥūm*
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Nükte-i laʿl-i lebüŋ itse teʿallüm ġonçe
Olur ʿĪsī-ṣıfat iʿcāz-ı tekellüm ġonçe

2 Ey gül-i bāġ-ı ḥayā şerm-i lebüŋden n'aceb
Nīm-şeb-i[454] olsa hem-āġūş-ı tebessüm ġonçe

3 Şemʿ veş şuʿle-i ruḫsārın iderdi cān-ṣūz
Nāle-i bülbüline itse teraḥḥüm ġonçe

4 N'eylesün bülbül-i dil kim ider ol mest-i ġurūr
Gül-i laʿlīnini hengām-ı taẕallum ġonçe

5 Kilk-i eşʿārum ile olsa **Nedīm'**ā taṣvīr
Murġ-ı dil gibi olur tāze terennüm ġonçe

[201][455]

Dervīş **Faṣīḥ**
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 İdüp dehānuŋa kendin müşābehet ġonçe
İder hezārla her dem müṣāḥabet ġonçe

2 İder belāġate bād-ı ṣabā-yile açılur
Hevāya itmede dāʾim mütābaʿat ġonçe

3 Aŋıldı gūşına destār farḳ-ı cānāndan
Gül ile eyledi güya mukārenet ġonçe

4 Baḳar ḳıyās iderin bir civānı āyīneye
Seḥer ki mihr ile eyler muvācehet ġonçe

[150b]

5 **Faṣīḥ** vāṣıl idince dehānı sāġarı yār
Lebiyle ṣandılar itdi müşāfehet ġonçe

[453] **NEKD**.
[454] nīm-şeb-i: nīm-mest **NEKD**.
[455] **FDD**.

[202][456]

Nedīm Efendi *el-merḥūm*

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Vaṣf-ı ruḫuŋ çemende meger itdi gūş gül
Mānend-i tāze-dāġ-ı ciger şuʿle-cūş gül

2 Ḫārede naḳş-ı ġonçeyi laʿl-i nigārveş
Feyż-i bahār itdi tebessüm-fürūş gül

3 ʿAks-i ruḫuŋla şāḫ-ı nihāl üzre şemʿ-i Ṭūr
Destüŋde sāḳī bir ḳadeḥ-i laʿl-pūş gül

4 Bīgānegī-i ḥüsn-i teġāfül-pesendi gör
Bülbül terāne-senc-i tekellüm[457]-ḫamūş gül

5 Ruḫsār-ı yāre beŋzer ʿaceb mi Nedīm'ā
Bülbülveş eylese beni āşüfte-hūş-i gül

[203][458]

Dervīş **Faṣīḥ**

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Dūd-ı āhum serde sünbül dāġ-ı ʿaşḳum tende gül
Bāġda sünbül gerekse olmasun gülşende gül

2 Dāġ yaḳmış tāze ʿāşıḳ olmış ol meh-sīneye
Nev-civānum saḳlamış güya ki pīrāhende gül

3 Rāst geldüm yāre bir naḫl-i revān olmış gelür
Serde gül destinde gül ceybinde gül dāmında gül

4 Dāġ olmaz dostum cān u dil-i āġyārda
Hīç güşād olsun mı serdī-i dey-i Behmen'de gül

5 Sūz-i nār-ı ʿaşḳla gel dāġ-ı sīnem seyrin it
Görmedüŋse olduġı[459] ḫākister-i külḫānda gül

6 Ḫāk-i cismüŋ āb-ı tīġ-i ʿaşḳ çāk itsün göŋül
Bu fenā gülşende bir pāre güşād ol sen de gül

7 Ey **Faṣīḥ** itmiş seḫer seyr-i çemen ol gül-cemāl
Bülbül-i şeydāyā olmış āteş-i sūzende gül

[204][460]

Nedīm Efendi *el-merḥūm*

---

[456] **NEKD**.
[457] tekellüm: tazallüm **NEKD**.
[458] **FDD**.
[459] olduġı: olduġın **FDD**.
[460] **NEKD**.

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 O mest-i nāza düşer her zemānda nāz itmek
Murādum üzre benüm düşmedi niyāz itmek

2 Sukūtdur edeb-i ʿaşḳ baḥş-i vuṣlatda
Degül maḥalle mülāyim sözi dirāz itmek

3 Miyānı sırrını cāndan da[461] eyledüm pinhān
Düşer mi ʿāşıḳ-ı şeydāya keşf-i rāz itmek

4 Göreydi ḥüsnüŋi zühhād olurdı bī-şübhe
Ḥaḳīḳat ehlini āşüfte-i mecāz itmek

5 **Nedīm** meclise gelmesün dimiş ol şūḫ
Ne lāzım idi varup āh-ı cān-güdāz itmek

[151a]

[205][462]

Ve lehu *raḥimehu'llāh*

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Piç u tāb-ıla ruḫuŋ üzre ḳomış ser-i zülfüŋ
Hindū-yı secde ber-āteşe beŋzer zülfüŋ

2 Dūd-ı āh-ı dil-i ʿuşşāk ṭutar mihr u mehi
Her ne dem kim ruḫ-ı rengīnüŋi örter zülfüŋ

3 Hāledür kim ne tābānıdur aġūş itmiş[463]
Gird-i rūyuŋda senüŋ ey meh-i envār zülfüŋ

4 Ġayra gül baŋa ciger-sūz-i ber-āteş-i rūyuŋ
Ġayra sünbül baŋa ḫūn-ḫ^{v}ār bir ejder zülfüŋ

5 Nice cān ḳurtara āşüfte **Nedīm**'ā bilmem
Murġ-ı ḳuds olsa daḫı beste-perr[464] zülfün

[206][465]

Ve lehu

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Tīġ-i ġamzeŋ ki dili zaḫm-ı ġam-ālūd eyler
Ne ider küş[t]e[466] vü ne ḳābil-i bih-būd eyler

2 Olsa leb-rīz-i tebessüm leb-i şūr-engīzüŋ
Dilde nāsūr-ı ġamı zaḫm-ı nemek-sūd eyler

---

[461] cāndan da: cānumda **NEKD**.
[462] **NEKD**.
[463] **NEKD**'de 3 ve 4 beyitler yer değiştirilmiştir.
[464] daḫı beste-perr zülfün: eger beste per eyler **NEKD**.
[465] **NEKD**.
[466] küş[t]e: küşte **NEKD**.

3 Eylesem keşf-i çemen fikr ġayāl-i ruḫ-ı yār
Gül-i bāġ-ı ṭurabı āteş-i Nemrūd eyler

4 Güft-gūy-ı nigeh itse ne ḳadar ʿāşıḳ-ı lāl
Tende her mūyı yine naġme-i Dāvūd eyler

5 Seni bu lehçe-i pākīze **Nedīm**'ā āhir
Maḥrem-i bezmgeh-i şāhid-i maḳṣūd eyler

[207][467]
Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 Dāġdāġ-ı yeʾs-i vaṣlam şuʿle-zā-yı ḥasretem
Lālezār-ı āteşistān-ı hevā-yı ḥasretem

2 Bülbül-i nādīde gülgeşt-i gülistān-ı viṣāl
Sākin-i künc-i ḳafes şīven-fezā-yı ḥasretem

3 Ḳalmadı ey çeşm-i ṭufān-dīde ümmīd-i kenār[468]
Ġavṭa-ḫord-ı lücce-i mevc-āşnā-yı ḥasretem

4 El-ḫaẕer ey ebu'l-heves bezm-i viṣāl-i yārdan
Āh-ı dūzaḫ-pāş-ı ʿaşḳam bī-nevā-yı ḥasretem

5 Ḫāk-i ḳabrüm tütyā itse nola ʿuşşāk-ı zār
Ben **Nedīm**'ā küşte-i tīġ-i ḳażā-yı ḥasretem

[208][469]
Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
1 Dil şīve-i lüṭf-i sitem-āmīzüŋe müştāḳ
Ṭarz-ı nigeh-i çeşm-i füsūn-ḫīzüŋe müştāḳ

2 Nevbet mi deger bu dil-i ḫāmūş-nevāya
Ṭūṭī-menīşān laʿl-i şeker-rīzüŋe müştāḳ

3 Ḫāk üzre yatur mużṭarib-i zaḫm-ı teġāfül
Biŋ cān-ile dil ḫançer-i ser-tīzüŋe müştāḳ

[151b]

4 Dīvāneŋüm āvāre yeter eyledüŋ ey şūḫ
Dil silsile-i zülf-i dil-āvīzüŋe müştāḳ

5 Hecrüŋle **Nedīm**'ā ne ʿaceb varmasa bāġa
Baḳmaz güle ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīzüŋe müştāḳ

[467] **NEKD**.
[468] kenār: viṣāl **NEKD**.
[469] **NEKD**.

[209][470]

Ve lehu *raḥimehu'llāh*

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Tefsīde-i tāb-ı nigehüm eşk-i terüm yoḳ
Ḫākister-i maḫż itdi maḥabbet şererüm yoḳ

2 Pür-suḫte-i ḥasret o pervāne-i ʿaşḳam
Hergiz ḥarem-i bezm-i viṣale güẕerüm yoḳ

3 İnṣāf ki teʾsīr-i maḥabbet diyu ey şūḫ
Cevrüŋle ḥarāb oldı göŋül hīç eserüm yoḳ

4 Ḫırbā gibi dil ḳāniʿ-i neẕẕāredür ammā
Güncāyiş-i dīdāruŋa tāb-ı naẕarum yoḳ

5 Pervāz idemem rūyuŋa āzāde olsam
Zülfüŋde giriftār o murġam ki perüm yoḳ

6 Dil ġamze-i ḫūn-rīzüŋ ile olalı hem-rāz
Tīr-i sitem-engīz-i ḳażādan ḫaẕerüm yoḳ

7 Ḥāl-i dil-i güm-geştemüzi ṣorma **Nedīm**'ā
Dilden degül a bād-ı ṣabādan ḫaberüm yoḳ

[210][471]

Ve lehu *raḥimehu'llāh*

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 O reng-i rūya naẕar verd-i bāġ aŋılmaz hīç
Şuʿāʿ-ı mihre muḳābil çerāġ aŋılmaz hīç

2 Nevā-yı bülbül ise müddeʿā çemende eger
Ḫırāş-ı taʿne-i zāġ u kelāġ aŋılmaz hīç

3 Hezār-lāle vü gül yād olur o gülşende
Figān fiġān ki dil-i dāġdāġ aŋılmaz hīç

4 Siyāh māġz-ı cünūnam o ḥadde kim şimdi
Yanumda Ḳays-ı perīşān-dimāġ aŋılmaz hīç

5 ʿAceb mi eylese kem-nām şöhretem ġayrı
Nedīm bülbüle nisbetle zāġ aŋılmaz hīç

[211][472]

Ve lehu *raḥimehu'llāh*

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Bahārdur dil-i āşüfte seyr-i bāġ ister

[470] **NEKD**.
[471] **NEKD**.
[472] **NEKD**.

Biraz da şuġl-ı ġam u ġuṣṣadan ferāġ ister

2 O cevr-pīşe ise her zemānda sīnemüzi
Derūn-ı lāle vü gül gibi dāġdāġ ister

3 Bu nev-bahārda bir neşvedür ġaraz ancaḳ
Egerçi ṣoḥbet-i mey sāḳiyā dimāġ ister

4 O deŋlü ṣoḥbet-i zülfüŋden oldı dil tārik
Ḫayāl-i rūyuŋ eger uġrasa çerāġ ister

5 **Nedīm** bülbül-i ḫoş-lehçedür ġaraż yoḫsa
Göŋül ne geşt-i gülistān ne seyr-i bāġ ister

[152a]

[212][473]
ʿİzzetī Efendi *el-merḥūm*
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Muġber göŋül cihānda ṣafā-ülfet olmasun
Tek rūzgāra ẕerre ḳadar minnet olmasun

2 Hīç olmazuz firīfte vaʿd-i ḳudūmüŋe
Biz ḫāk-pāye yüz sürerüz zaḥmet olmasun

3 Hergiz yapılmasun dil vīrān-ı ehl-i derd
Yā Rabbī eski şehre yeŋi ʿādet olmasun

4 Yoḳdur rıżā Cenāb-ı Dil-Ārā'da şekveye
Kimse cihānda ʿāşıḳ-ı bī-ṭāḳat olmasun

5 Lā-büd sitemle ʿıyşini telḫ eyler **ʿİzzetī**
Kimse bu dehr-i dūnla hem-ṣoḥbet olmasun

[213][474]
Nedīm Efendi *el-merḥūm*
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Derdüŋ nedür göŋül saŋa bir ḥālet olmasun
Ṣad el-ḥaẕer ki sevdigüŋ[475] ol āfet olmasun

2 Dünyāya oldı delvle endāz-ı Rüstem-ḫīz
Gülzāre āzm iden o seḫī-ḳāmet olmasun

3 Bīgāne meşrebā bize tā-key teġāfülüŋ
Bir āşnā nigāha da mey-i ruḫṣāt olmasun

---

[473] **VİD**.
[474] **NEKD**'de bu şiir 9 beyittir.
[475] Eski Anadolu Türkçesinde -dık, -dik sıfat-fiil ekleri, -duk, -dük şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. sevdigüŋ.

4 Gāhī nigāh-ı tāzede virür ruḫṣat-ı niyāz
Nāz itmemek niyāza da bir ʿādet olmasun

5 Şāyed eṣer ide nefes-i āteşīni ḥayf
Söyleŋ **Nedīm**-zārla germ-ülfet olmasun

[214][476]

Dervīş **Faṣīḥ**
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Aʿdā ṣaḳın ki munṭaẓır-ı furṣat olmasun
Yāra nifāḳ idüp sebeb-i neftet olmasun

2 Besdür helāke nīm-nigāh-ı teġāfülüŋ
Lüṭf eyle sīm-sāʿidüŋe zaḫmet olmasun

3 Her şeb anuŋ-çün itmededür girye tā-seḥer
Pervāne şemʿle nice kerem-i ülfet olmasun

4 Bozdı nifāk idüp o melekle miyānımuz
Kāfir raḳīb-i dil-siyehe raḥmet olmasun

5 Söyleŋ meded **Faṣīḥ** edeb-i nā-şināsa kim
Her-bār o ter-mizāca varup ṣıḳlet olmasun

[215][477]

Nedīm Efendi *el-merḥūm*
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 O ġonçe şuʿle-i āhum benüm ṣabā mı ṣanur
Fiġān-ı ṣubḥgeh-i bülbüli hevā[478] mı ṣanur

2 Hezār ḥīle ile itdi imtiḥān göŋlüm
Ḫulūṣımuz daḫı ol bī-vefā riyā mı ṣanur

3 Çemende ġonçe ider ḫande bülbül-i zāre
Bu şīveyi ʿaceb ol sāde-dil vefā mı ṣanur

[152b]

4 Cihāna ḳasd ider ol ġamze-i sitem-pīşe
Belā-yı ʿaşḳına dünyāyı mübtelā mı ṣanur

5 Cihānda bir yer arar ʿīş içün **Nedīm**-i zār[479]
Bu cā-yı miḥneti bezm-i ṭarab-fezā mı ṣanur

[216][480]

[476] **FDD**'de "Be-naẓīre-i Nedīm Efendi" başlığı bulunmaktadır.
[477] **NEKD**.
[478] hevā: hebā **NEKD**.
[479] zār: nizār **NEKD**.
[480] **FDD**'de "Naẓīre-i raʿnā be-Nedīm Efendi" başlığı bulunmaktadır.

Dervīş **Faṣīḥ**
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 O şūḫ giryemüzi āb-ı ḫoş-nümā mı ṣanur
Duḫān-ı āteş-i dil-sūzımuz hevā mı ṣanur

2 Bizimle ʿahd-i vifāḳ itmede tereddüd ider
Cihānı kendü gibi yoḫsa bī-vefā mı ṣanur

3 Cefāyı her ne ṭarīḳ ile itse teslīmüz
Bizi ḫilāf-rev-i cādde-i rıżā mı ṣanur

4 O ġonçe ḫande ider girye vü fiġānımuza
Sirişki şebnem-i ter āhımuz ṣabā mı ṣanur

5 Kelām-ı renciş-i dil sīm-ten itme hep telmiḥ
Faṣīḥ'i[481] yār ʿaceb ġayra mübtelā mı ṣanur

[217][482]

ʿİzzetī Efendi *el-merḥūm*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ṭılısm-ı heft-peyker ṭurfa resm-i ḫoş-nümādur hep
Nümūd-ı naḳş-ı bī-būd-ı cihān bir simīyādur hep

2 ʿAceb mi aŋdurursam Ḳays'ı vādi-i maḥabbetde
Ḥarīfan-ı maḥabbet birbiriyle āşnādur hep

3 Ḳalur mı ʿaşḳ ocaġı bir niçe divāneden ḫālī
Bu deştüŋ sebzezārı ser-ta-ser mihr-i giyādur hep

4 Şarābumdur maḥabbet cām-ı göŋlüm hem-demüm āhum
Ser ü sāmān-ı ʿıyş ü ʿişretüm bād-ı hevādur hep

5 Düşer mi saŋa ol peymān-şikenden **ʿİzzetī** şekvā
Tekellüf ber-ṭaraf ʿāşıḳ güzeller bī-vefādur hep

[218][483]

Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Baḳılmaz ey gül-i ḫod-rūy-ı āftāb saŋa
Fürūġ-ı nūr-ı cemālüŋ yeter niḳāb saŋa

2 Bu bī-ḫūdān-ı temāşāya ṣorma ḫālinden
Bu şekl ile viremez sevdigüm cevāb saŋa

3 Ne ḫaddi var ki gele çeşm-i mestüŋe bāde
ʿAṣīr-i ḫūşe-i pervīn gerek şarāb saŋa

[481] Faṣīḥ'i: Faṣīḥ **FDD**.
[482] **VİD**.
[483] **VİD**.

4 Bu ḫūy-ı tünd ü ġurūr-ı cemāl ile yā Rab
Ne yüzden itdiler aġyār intisāb saŋa

5 O cism-i nāzüki eyler ḥarīr āzurde
Meger ki berk-i semen ola câme-ḫ^{v}āb saŋa

6 Hevā-yı ʿaşḳla ser-germ olaldan **ʿİzzetī**'yā
Çü şuʿle ʿādet olupdur bu ıżṭırāb saŋa

[219][484]
Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Miṣāl-i ney derūn-ı sūznāk ü süfte isterler
Çenārāsā göŋülde āteş-i ḫod-reste isterler

[153a]

2 Semender gibi küstāḫān-ı ḫāma raġbet itmezler
Maḥabbet bezmine pervāne gibi puḫte isterler

3 Güşāde meşrebānıdur hem eyler çün hevā-yı şeb
Bahār-ı şām-ı ġamda ġonçe-i ne-şküfte isterler

4 Birazda mülk-i dil āsūde olsun fitneden ʿuşşāḳ
O çeşm-i nīm-mesti ser-girān-ı ḫufte isterler

5 İdüp serkār-ı hicrāna ḥavāle **ʿİzzetī** āḫir
Metāʿ-ı cānı bāzār-ı belāda müfte isterler

[220][485]
Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
1 Vādī-i Eymen-i dīdāra güẕer virmezler
ʿĀşıḳa ḥavṣala-i tāb-ı naẓar virmezler

2 Cān-sipārān-ı ciger sīneyi eyler der-kār
Tīr ü şemşīre bu meydānda siper virmezler

3 Ṭālib-i Kevṯer ü Cennet[486] geçinürsin zāhid
Meclis-i derd-keşānda saŋa yir virmezler

4 Yār aġyār ile ile seyrāna gidermiş tenhā
Saŋa ey ʿāşıḳ-ı āvāre ḫaber virmezler

5 **ʿİzzetī** raġbeti yārān-ı süḫan-dāna ider
Ṭūṭī-i lāl ü bed-āmūza şeker virmezler

[484] **VİD**.
[485] **VİD**.
[486] Kevṯer ü Cennet: Kevṯer-i Cennet **VİD**.

[221][487]

Dervīş **Faṣīḥ**

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ḫançer-i ġamzeŋe ʿuşşāḳ siper virmezler
Sīneden ġayrıya ol āba güẕer virmezler

2 Dāġdāġ olmayıcaḳ āteş-i ʿaşḳ-ile çü ney
Herkesüŋ nālesine sūz-i eṣer virmezler

3 Böyledür tā-ezelī ḳısmet-i Feyyāż-ı Ḳadīm
Telḫ-kām olmayana şehd ü şeker virmezler

4 Ṭaʿne-i tīşe-i eyyāma taḥammül lāzım
Herkese Gave[488] gibi tīġ ü kemer virmezler

5 Ṭamaʿ-ı ḫāma düşüp būse ṭaleb itme **Faṣīḥ**
Gülşen-i nāz serv-ḳadleri ber virmezler

[222][489]

ʿİzzetī Efendi *el-merḥūm*

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Zebān-ı ḫᵛāhişüme ḥarf-i müddeʿā düşmez
Esīr-i derde ṭaleb-kārī-i devā düşmez

2 Bu baḫt-ı dūnla maḳṣūda dest-res güçdür
Bu dām-ı derheme maʿlūmdur hümā düşmez

3 Güşād-ı nüsḫa-i tāliʿde ḥasb-i ḥāl-i dile
Murādına göre bir ḥarf-i āşnā düşmez

4 Görinmese ne ʿaceb naḳş-ı kār-ı āmālüm
Dükān-ı baḫt-ı siyehkāruma żiyā düşmez

5 Yeter yeter niçe bir ʿıyş ü nūş **ʿİzzetī'**yā
Bu pīrlikde bu ser-germī-i hevā düşmez

[223][490]

Dervīş **Faṣīḥ**

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Raḳībe lüṭf idesüŋ ʿāşıḳa cefā düşmez
Bu ḥüsn-i dānişe ol kār-ı nā-sezā düşmez

2 Libās-ı ʿārdan ʿārī olandur efkende
Bu baḫr-i bī-bün-i ʿaşḳa her āşnā düşmez

[153b]

[487] **FDD**'de "Naẓīre be-ʿİsmetī" başlığı bulunmaktadır.
[488] Gave: kūh **FDD**.
[489] **VİD**.
[490] **FDD**'de "Naẓīre be-ʿİsmetī" başlığı bulunmaktadır.

3 Fütāde kefş-i ġurūrıyla tünd-rūlardur
Bu laġzgehde olanlar bürühne-pā düşmez

4 Miṣāl-i pertev-i mihr-i cihān-fürūz-ı felek
Gönül her āfete ey māh-ı fitne-zā düşmez

5 Ümīd-i ḫāma düşüp ol nihāl ser-keşden
Faṣīḥ muntaẓıruz mīve-i vefā düşmez

[224][491]

ʿİzzetī Efendi *el-merḥūm*
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Sevdā-yı ḫayālünde olan ʿişreti[492] n'eyler
Yārān-ıla cemʿiyyeti ya ṣoḥbeti n'eyler

2 Leylā-menişān fikrine meʾnūs olan kes
Mecnūn gibi vaḥşīler ile ülfeti n'eyler

3 Ḥaẓẓ eyler eger olsa cihān vālih-i ʿaşḳı
Bilsek bu ḳadar ʿāşıḳ-ı bī-ṭāḳati n'eyler

4 Bir sencileyin şāh-süvārı olan ʿāşıḳ[493]
Bu ʿālem-i fānide daḫı devleti n'eyler

5 Bī-tāb-ı temāşā-yı cemāli[494] olan ʿāşıḳ
Bilsem ʿacebā **ʿİzzetī**'yā vuṣlatı n'eyler

[225][495]

Dervīş **Faṣīḥ**
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Dīdāruŋa dil-dāde olan Cennet'i n'eyler
Dergāhuŋa üftāde olan Rıfʿat'ı n'eyler

2 Mestāne-i peymāne-i mey-ḫāne-i ʿaşḳuŋ
Bu neşe-i fānīdeki keyfiyyeti n'eyler

3 Devlet o serüŋ kim ḳonula ḫāk-i cenābuŋ
İksīrdeki cevher [ü] māhiyyeti n'eyler

4 ʿİzzet o maḳāmuŋ aŋıla nām-ı şerīfüŋ
Peyġūle-neşīnānı der-i devleti n'eyler

5 ʿAşḳıyla **Faṣīḥ**'ā ne ġazel ṭarḥ iden üstād
Ders-i kütüb-i felsefe-i ḥikmeti n'eyler

---

[491] **VİD**.
[492] ʿişreti: ʿişret **VİD**.
[493] ʿāşık: ādem **VİD**.
[494] cemāli: viṣāli **VİD**.
[495] **İÇLİ, A.** (2015c).

[226][496]

ʿİzzetī Efendi

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Nev-rūz irişdi oldı hevā-yı çemen laṭīf
Gül nāzük ü benefşe muṭarrā semen laṭīf

2 Gör lüṭfını hevā-yı bahāruŋ k'olur bu dem
Olduḳça cūy-ı mevc-zen ü pür-şiken laṭīf

3 Pür[497]-nūr-ı maḥż mihr-i melāḥatdür ol güzel
Bir şöyle diyicek yeri yoḳ cümleten laṭīf

4 Endām-ı nāzüki olur āzāde olsa da
Tār-ı şuāʿ-ı mihr-ile bir pīrehen laṭīf

5 Aŋa sezā ḳabā olamaz yine ʿİzzetī
Olsa ne deŋlü berg-i gül ü yāsemen laṭīf

[227][498]

Ve lehu *raḥimehu'llāh*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Dāġlarla nev-be-nev bu çeşm-i zārı seyr idüŋ
Deşt-i miḥnetde açılmış lālezārı seyr idüŋ

2 Kākül-i pür-ḫam yaraşmış ḳāmet-i mevzūnına
Naḫl-i gülde açılan zülf-i nigārı seyr idüŋ

3 Bād-ı ġamla dilden eksük olmaz aṣlā ıżṭırāb
Cūş-ı deryā-yı belā-yı bī-kenārı seyr idüŋ

[154a]

4 Şāhid-i maḳṣūda hergiz olmadı vuṣlat naṣīb
Baḫt-ı nā-hemvār[499] u dehr-i bī-medārı seyr idüŋ

5 ʿİzzetī ʿarż eyleyüp yārāna bu şiʿri didüm
Nāle-i cām-ı dil-i pür-inkisārı seyr idüŋ

[228][500]

Ve lehu *raḥimehu'llāh*

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Āhla çarḫı şuʿle-nihād eyledüŋ göŋül
Var ise çīn-i zülfini yād eyledüŋ göŋül

---

[496] **VİD**.
[497] pür: bir **VİD**.
[498] **VİD**.
[499] nā-hemvār: bī-hemvār **VİD**.
[500] **VİD**.

2 Dünyā-yı ḥīle-bāza der-i rāz-ı ʿaşḳuŋı
Bu şeş-der-i belāda güşād eyledüŋ göŋül

3 Bir kerre döndi baḳdı mı ġūbān-ı ġod-fürūş
Kālā-yı rūy-ı zerdi mezād eyledüŋ göŋül

4 Nāmuŋ aŋladı ʿaşḳla çün Ḳays u Kūhken
Şimdi cihānda sende bir ad eyledüŋ göŋül

5 Dillerde **ʿİzzetī**'yi idüp dāstān-ı ʿaşḳ
Bāzār-ı ʿaşḳ Ḳays'ı kesād eyledüŋ göŋül

[229][501]

Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Bahārdur geliŋüz ṣagār-ı[502] ṣabūḥ idelüm
Riyā-yı bī-mezeye tevbe-i naṣūḥ idelüm

2 Bu dem ki mevsim-i ṭūfān-ı şādmānīdür
Ḥayāt-ı yek-demeyi reşk-i ʿömr-i Nūḥ idelüm

3 Nefes nefes bu ḳıyāmet bahār-ı ġurremde
Ḥayāt-ı tāze bulup kesb-i tāze rūḥ idelüm

4 Miṣāl-i lāle degül biz de açılup bī-bāk
Nesīm-i būy-ı meyi māye-i fütūḥ idelüm

5 Ṣalā-yı ʿālem[503] idüp ʿıyş ü nūşa **ʿİzzetī**'yā
Nidā-yı *ḥayye ʿalā-ʿişreti'ṣ-ṣabūḥ*[504] idelüm

[230][505]

Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ne dem ki āh-ı cihān-sūzı şuʿle-teb iderüm
Bu heft-lücceyi reşk-āver-i serāb iderüm

2 Dükendi aġlamadan eşk ü yār raḥm itmez
O yoḳ bu yoḳ yine ben[506] kendüme ʿaẕāb iderüm

3 Teveccüh idemedüm Kaʿbe-i ferāġa daḫı
Miṣāl-i ḳıble-nümā ṭurma ıżṭırāb iderüm

4 Tamām-ı leẕẕet-i nā-kāmı alup şimdi
Teveccüh eylese dünyādan ictināb iderüm

---

[501] **VİD**.
[502] ṣagār-ı: ṣubḥ-dem **VİD**.
[503] ʿālem: ʿām **VİD**.
[504] "Haydi eṣ-ṣabūḥ ʿişretine." Es-ṣabūḥ: Sabahleyin yenilen veya içilen, erken sağılan süt. Sabah şarabı.
[505] **VİD**.
[506] yine ben: ben **VİD**.

5 Riʿāyet-i edeb-i zaʿf-ı ʿaşḳ var yoḫsa
Bir āh-ı serdle ʿālemleri ḫarāb iderüm

[231][507]
Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
1 Reftāra gelse serv-i ḫırāmān ṣanur gören
Güftāra gelse ṭūṭī-i ḫoş-ḫʷān ṣanur gören

2 Cūş eyledükçe şevḳ-i viṣāl-i cemāl-i dost
Nā-çīz-i ḳaṭre-i dili ʿummān ṣanur gören

3 Kūh-ı belāda mihr-i giyā-yı maḥabbetem
Bu şeklle beni yine insān ṣanur gören

[154b]

4 Müṣṭaġraḳ-ı fürūġ-ı cemālüm çü naḫl-i Ṭūr
Çeşmi[508] sipend-i āteş-i hicrān ṣanur gören

5 Ben çāk-i sīne eylemişem dest-i şevḳle
Gör bī-gümānı çāk-i girībān ṣanur gören

[232][509]
Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
1 Bu pīrlikde dime āha bī-eṣerdür bu
Ṣaḳın ṣaḳın güzelüm nāle-i seḥerdür bu

2 Nedür bu būy-ı dil-āvīz-i zülf-i pür-ḫamda
Ne būy-ı sünbül-i çīndür ne müşk-i terdür bu

3 Ṭabīb-i fitne görüp çeşm-i dūz ʿuşşāḳı
Dimiş ki ḫastegī-i çeşmüŋe naẓārdur bu

4 Dürūġ-ı vaʿde-i lüṭfına olma dil-beste
Felek didükleri bed-mihr ü bed-kemerdür[510] bu

5 Ḥalāvet-i suḫanuŋ **ʿİzzetī** pesend olunur
Elüŋde ḫāme degül belki ney-şekerdür bu

[233][511]
Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

[507] **ViD**.
[508] Çeşm-i: cismüm **ViD**.
[509] **ViD**.
[510] Bed-kemerdür: bed-günehdür **ViD**.
[511] **ViD**.

1 Cemāl-i bā-kemāl-i āftāb-talʿatın görse
O yārüŋ ḫaste-dil bir daḫı rūz-ı vuṣlatın görse

2 Ne minnetler çeker sāḳī-i dehr-i sifle pür-derdin
Bu bezmüŋ ehl-i dil bir iki cām ʿişretin görse

3 Dem-i vuṣlatda yā Rab cānum al gösterme hicrānı
Duʿā maḳbūl olurmış çünki ḥasret ḥasretin görse

4 Muḥaṣṣıl dāġıdur n'eylerse eyler çoḳ görür anı
Felek bir iki erbāb-ı dilüŋ cemʿiyyetin görse

5 Cefādan el çekerdi baŋa gerdūn **ʿİzzetī** ammā
Dil-i şūrīdemüŋ bir kerre ḥāl-i fürḳatin görse

[234][512]
Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Gören ol laʿl ü çeşmi zīr-i müşgīn-ṭāḳ-ı ebrūda
Ṣanur Şīrīn ü Ḫüsrev naḳş olınmış ḳaṣr-ı meşḳūda

2 İder ʿāşıḳ seni āvāre deşt-i ġamda aldanma
Görinür gerçi kim ol çeşm-i cādū şekl-i āhūda

3 ʿAceb mi dā'īmā pür-pīç u tāb olsa gīsūlar
Niçe pür-sūz-i dil vardur o zülf-i ʿanberīn mūda

4 Düşer Ferhādveş Kūhsār'a gāhī Ḳaysveş deşte
Cihānda ʿāşıḳ-ı ser-geşte olmaz hergiz āsūde

5 Ne ġam yirsün cefā-yı gerdişinden **ʿİzzetī** dehrüŋ
Bi-ḥamdi'llāh ḳadeḥ elde sebū-yı bāde zānūda

[235][513]
Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Der-āġūş itdigüŋ pehlū-yı yār-i mihrbān ṣanma
Ḫayāl-i ʿāşıḳ-ı şūrīdedür mūy-ı miyān ṣanma

2 Aŋılmışdur nişān-ı tīrüŋ olmaḳla dil-i şeydā
Bizi ey bī-vefā ʿālemde bī-nām u nişān ṣanma

3 Heme ruḫsāre-i üftāde-gānı[514] ḫāk-i pāyuŋdur
Dökilmiş reh-güẕārında yatar berg[515]-i ḫazān ṣanma

[155a]

[512] **VİD**.
[513] **VİD**.
[514] üftāde-gānı: üftāde gān **VİD**.
[515] berg: berk **VİD**.

4 Ḳadīmi āşnā vü ḫāne-zād-ı kūçe-i dildür
Gelürse ḫāṭıra ġam anı ʿāşıḳ-ı mihmān ṣanma

5 Ruḫı vaṣfında yārüŋ[516] şiʿr-i pāk ü ābdārumdur
Ḫarīm-i gül-sitānda **ʿİzzetī** āb-ı revān ṣanma

[236][517]
Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün
1 ʿĀşıḳa fikr-i ruḫuŋ besdür bahār olmazsa da
Nālesiyle eglenür bāng-i hezār olmazsa da

2 Sāḳiyā mest-i ḫarābum şimdi ḫoşdur ḫāṭırım[518]
Cām-ı leb-rīz-i şārāb-ı ḫoş-güvār olmazsa da

3 Bir sefāl olsun ġaraż bir neşve taḥṣīl itmedür
Dūr iden meclisde cām-ı zer-nigār olmazsa da

4 Çıḳ ser-i kūyuŋda müştāḳān-ı vaṣla raḥm ḳıl
Bir selāma ḳāʾilüz būs u kenār olmazsa da

5 Iżṭırābı fāş ider erbāb-ı ʿaşḳuŋ rāzını
Zaḫm-ı cāngāh-ı maḥabbet āşkār olmazsa da

6 Tāzedür dildāra ʿarż it **ʿİzzetī** maʿẕūrdur
Mīve-i şiʿrüŋ ne[519] deŋlü ābdār olmazsa da

[237][520]
Ve lehu *raḥmetu'llāhi Teʿālā ʿanhu*
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilātün
1 Ḫamāme-ile gelür yārdan ḫaber ḫaber üzre
Düşerse ʿāşıḳ-ı zāra n'ola sefer sefer üzre

2 Cebīn-i mehveş-i pür-ḥüsni resm idüp yed-i ḳudret
Binā-yı ḥüsnini ṭarḥ eylemiş kemer kemer üzre

3 Hemīşe tīġ-zen-i āhla muḳābele eyler
ʿAceb mi başına çekse felek siper siper üzre

4 Ṣafā-yı ḳalbi kim ister ġamuŋla[521] dil-ḫoş itdüŋ
Bu[522] rūzgār bize virmese keder keder üzre

---

[516] yārüŋ: olan **VİD**.
[517] **VİD**'de bu şiir 7 beyittir.
[518] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil iyelik ekleri, -um, -üm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. Ḫāṭırum.
[519] ne deŋlü: o deŋlü **VİD**.
[520] **VİD**.
[521] ġamuŋla: bunuŋla **VİD**.
[522] Bu: Ki **VİD**.

5 Bu semtde n’ola pey-revlik itse **ʿİzzetī**’yā biz
Bu reh-güẕārda lā-büd düşer eṣer eṣer üzre

[238][523]
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
1 Esdükçe[524] ṣabā zülf-i siyehkār bozuldı
Ṣan leşker-i pür-fitne-i Tātār bozuldı

2 Her ḥalḳa-i çīnin ki ṣabā açdı o zülfin
Bir ḳāfile-i müşg-i Ḫoten-bār bozuldı

3 Gitdi o ṭabīb-i dil ü cān ṣormadı ḥālüm[525]
Gitdükçe mizāc-ı dil-i bīmār bozuldı

4 Aġyār ile tenhāda reh-i lüṭfa düzilmiş[526]
Gördi yine ol ġamzesi mekkār bozuldı

5 Cān naḳdini ʿuşşāḳa olup vaʿd-i viṣālin[527]
Aġyār ile itdükleri bāzār bozuldı

[155b]
[239][528]
Ve lehu *ʿaleyhi’r-raḥme*
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
1 Rūyuŋ üzre dökülen zülf-i siyeh-mūy gibi
Görmedüm öyle ḳıyāmet ḳadd-i dil-cūy gibi

2 Sükker-i laʿl-i lebüŋ āyiŋe-i ruḫsāruŋ
Söyledür ʿāşıḳı ṭūṭī-i süḫan-gūy gibi

3 Gül-i ḫurşīd virür ḫāk-i mezārum ammā
Dāġ-ı lāleyle gelür māh-ı siyeh-rūy gibi

4 Aġladur **ʿİzzetī** sevdā-yı ḫayāl-i ḳaddi
Çeşm-i pür-ḫūn-ı elemnāke düşen mūy gibi

[240][529]
Rubāʾī
Ahreb
1 Şādī-i ḥuṣūl-i maṭlab-ı dil bilmem
2 Hīç kendümi maḳṣūduma nāʾil bilmem

---

[523] **VİD**.
[524] Esdükçe: Āheste **VİD**.
[525] ḥālüm: ḥālin **VİD**.
[526] **VİD**’de 4. ve 5. beyitler yer değiştirilmiştir.
[527] vaʿd-i viṣālin: vaṣlı metāʿın **VİD**.
[528] **VİD**’de tenkitli metinde bu şiir 6 beyittir. 1. beyit 2. mısra: Bāġ-ı ḥüsnüŋde biten sünbül-i ḫūş-būy gibi / 2. beyit 1. mısra: Bir ḫırām eylese biŋ mürdeyi iḥyā ider.
[529] **VİD**.

3 Deryā-yı muḥīṭ-i ḥasretem kim hergiz
4 Emvāc mı hem-pehlū-yı sāḥil bilmem

[241][530]

Ve lehu
Ahreb
1 Nūḥ-ı sitemüm sirişk-i ṭūfānumdur
2 Eyyūb-ı ġamum şekīb-i dermānumdur
3 Leb-teşne-i zülāl-i vuṣlatum[531] ṣad-ümmīd
4 Cān-dāde-i Kerbelā-yı ḥırmānumdur[532]

[242][533]

Ve lehu (Mükerrer)
Ahreb
1 Gör kevkeb-i ṭāliʿüm ne bī-nūr olur
2 Bir ʿaks-i murād-ı dil-i rencūr olur
3 Elmās-ı cerāḥatümde nāsūr olur
4 Mey çeşmüme gelse dīdem engūr olur

[243][534]

Ve lehu (Mükerrer)
Ahreb
1 Sāḳī ḳadeḥi numūne-i ḫurşīd it
2 Yaʿnī bu gedāyı hem-ser-i Cemşīd it
3 Bir ḫande-i iltifāt-āmīzüŋ eyle
4 Dāmān-ı niyāzı pür-gül-i ümmīd it

[244][535]

[I]

Maṭlaʿı bu benddür[536]
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Bahār oldı ṣabā tertīb-i sāz bezm-i gülşendür
Mey-i şāmān ʿişretkāre ṭarf-ı cū neşīmendür

2[537] Ḳarīn-i iltifāt-ı gül ruḫān olmaḳda bī-diller
Firāz-i şāḫ-ı gülbün ʿandelīb-i zāre meskendür

3[538] Cihān dil-beste-i gīsū-yı ʿanber-sāydur şimdi
Bu eyyām içre āzādı naṣīb-i serv u sūsendür[539]

4[540] Hezār bī-ḳarāruŋ dūd-ı āh-ı āteşīninden

---

[530] **VİD**.
[531] vuṣlatum: vuṣlata **VİD**.
[532] ḥırmānumdur: ḫırmāndur **VİD**.
[533] **VİD**.
[534] **VİD**.
[535] **AAD**.
[536] 1. Bend 155b varağında kayıtlıdır. Hususen kırmızı mürekkeple başlık düşürülmüştür.
[537] **AAD**'de bu beyit 4. beyittir.
[538] **AAD**'de bu beyit 5. beyittir.
[539] serv u sūsendür: ser u sevsendür **AAD**.

Ser-ā-pā nev-nihālān-ı çemen hep naḫl-i eymendür

5[541] Ḫoşā ey bād-ı ṣubḥ-ı müşk-bīz būstān-ı hem-pā[542]
Ġubār-ı maḳdemüŋle dīde-i ümmīd rūşendür

6 Yine ehl-i cünūnuŋ kārı geşt-i bāġ u rāġ oldı
Hevālar bāʿiṣ-i taḥrīk-āşūb-ı dibāġ oldı

[156a]

Terkīb-i bend-i ʿĀrif Efendi

[II][543]

1 Neşāṭ-ı mevsim-i geşt-i çemen şād itdi dünyāyı
Hevā bār-āver-i kām eyledi naḫl-i temennāyı

2 Fiġānın gūş idüp mānend-i mestān-ı bülbül-i zāruŋ
Görenler cām-ı pür-ṣahbā ṣanurlar verd-i ḥamrāyı

3 Nesīm-i nev-bahārı rūḥ-baḫş olduḳça enhāre
Ferāmūş itdürür ʿīcāz-ı enfāsın Mesīḥā'yı

4 Ḫar anuŋ der-kemīn-i nev-nihālān olduġın bilmez
Ḫarīfān-ı çemen görmez mi reng-i verd-i raʿnāyı

5 Nesīmā eyledüŋ şevk-i miyār şāhid-i gülle
Nevā-senc-i meserret ʿandelīb-i naġme-pīrāyı

6 Ne var āsūde itseŋ[544] ʿālemi āh-ı ḫarīmümden
Ḫaber virsüŋ benüm gül yüzli yār-i nāzenīnümden

[III][545]

1 Bu gülşende naṣībüm ḫār-ḫār-ı ḥasret olmışdur
Derūn-ı dāġdāġum lālezār-ı ḥasret olmışdur

2 Bulınmaz bir nefes-i āmed şad-endūhdan ḫālī
Zemīn-i sīne güya reh-güẕār-ı ḥasret olmışdur

3 Cünūn-engīzī-i ʿaşḳıyla feryād itmedür kārı
Göŋül kim ʿandelīb-i nev-bahār-ı ḥasret olmışdur

4 Temennā-yı viṣāl itdükçe zūr-ı dest-i fürḳatle
Girībān-ı ümīdüm tār-tār-ı ḥasret olmışdur

5 Şifā-sāz ol ṭabībüm merḥamet ḳıl ʿāşıḳ-ı zāre

---

[540] **AAD**'de bu beyit 2. beyittir.
[541] **AAD**'de bu beyit 3. beyittir.
[542] pā: mā **AAD**.
[543] **AAD**.
[544] itseŋ: ḳılsaŋ **AAD**.
[545] **AAD**.

Dil-efkārān-ı ʿaşḳuŋ dāġdār-ı ḥasret olmışdur

6 Müşerref eyle bezmi ḫaste-diller şād-kām[546] olsun
Ṣadā-yı ḫayr-ı maḳdem zīb-i gūş-ı ʿarşyān olsun

[IV][547]

1 Derūnın tābuŋı ḫūn eylemek ʿuşşāk-ı nā-şāduŋ
Nigāh-ı merḥamet bilmez mi şāhum çeşm-i bī-dāruŋ

2 Yanuŋda nev-bahār-ı ʿıyş-ile faṣl-ı ḫazān birdür
Ḫamūş olmaz senuŋ hīç bülbülān[548]-ı nāle miʿāduŋ

3 Bu gülzāruŋ ser-efrāzān-ı ḥüsni bendeŋ olmışdur
Çemen-zīb riyāż-ı ʿaşḳ olaldan serv-i āzādeŋ

4 Yine bī-dād ger[549] ʿāciz degüldür kārın itmekde
Ne lāzım ey sipihr-i kīne-cū[550] bīhūde güftāruŋ

5 Fiġān itme dimezdüm[551] saŋa derd-i ʿaşḳla ey dil
O bed-mest-i teġāfülkāra teʾsīr itse feryāduŋ

6 Dem-ā-dem āh u zār-ı sīne fersūd eylemek tā-key
Vücūd-ı ġam-sirişti girye-ālūd eylemek tā-key

[V][552]

1 Olur āzurde-ḫāṭır-ı ʿāşıḳ-ı zāruŋ niyāzından
O şūḫ-ı ʿişvekārum söylemez ammā ki nāzından

2 Hezārān bī-dili bir şīvesi dil-ḫūn ider **ʿĀrif**[553]
Nice āsūde olsunlar nigāh-ı ʿaşḳ-ı sāzından

3 Dil-i zārı nihānī bir nigehle şād ider gāhī[554]
N'ola memnūn olursam lüṭf-i çeşm-i dil-nuvāzından

[156b]

4 Zemānıyla göŋül maʿmūre-zār-ı şevk idi şimdi[555]
Ḫarāb oldı o şāhen-şāh-ı ḥüsnüŋ türk-tāzından

5 ʿAceb ʿuşşāḳ-ı kūteh-dest o ṭıfl-ı nāz-perverdüŋ[556]

---

[546] şād-kām: şādmān **AAD**.
[547] **AAD**.
[548] bülbülān: ʿāndelīb **AAD**.
[549] Yine bī-dād ger: O bī-dād-āzmā **AAD**.
[550] kīne: kīse **AAD**.
[551] dimezdüm: dimez **AAD**.
[552] **AAD**.
[553] **AAD**'de bu beyit 5. beyittir.
[554] **AAD**'de bu beyit 2. beyittir.
[555] **AAD**'de bu beyit 3. beyittir.
[556] **AAD**'de bu beyit 4. beyittir.

Ḳalur gül-çīn būs olmaz mı naḫl-i ser-firāzından

6 Dil-i derd-āşnā bī-tāb-ı baḫt-ı nā-resā böyle[557]
Ümīd-i vaṣl germ-ā-germ o şūḫ-ı bī-vefā böyle

[245][558]

Manṭıḳī Efendi *el-merḥūm*
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün

1 Şemʿ-i bezm arturmasun pervānenüŋ germiyyetin
Rūzgār eyler perīşān ḳorḳarın[559] cemʿiyyetin

2 Bāde[560]-i telḫ-i cefādan ḥiṣṣedār olduḳ yeter
Görsek ey sāḳī mey-i lüṭfuŋ daḫı keyfiyyetin

3 Biz ki ceyb-i ḫırḳaya çekdük seri şimdengirü
Başına çalsun felek ẓıll-i hümāyı devletin[561]

4 Sāyesin dervīş-i bī-berg ü nevādan dūr iden
Ṣaḳlasun ārāyiş-i tābūta naḫl-i ḳāmetin[562]

5 **Manṭıḳī** būy-ı ḥaḳīḳatden eṣer yoḳ kimsede
Aldılar güya ki bīḥ-i ādemüŋ ḫāṣiyyetin[563]

[246][564]

Dervīş **Faṣīḥ**
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Çekmişüzdür ʿālemüŋ rıṭl-ı girāne zaḫmetin
Görmişüz bu neşʾenüŋ envāʿ-ı derd ü miḥnetin

2 Ḫayfdur telvīş-i perr ü bāl-i istiʿdād ide
Virmesün pervāneye Mevlā meges cemʿiyyetin

3 Ḫāk-i pāyüŋle ber-ā-ber görmezüz bir bilmezüz
Kīmīyā-yı māhiyyetin küḥl-i cilā ḫāṣiyyetin

4 Dökmeye bir laḥẓa ārāma şevḳ-i neşʾesi
Başına çalsun felek keyfiyyet-i mey-i soḥbetin

5 Gāh serd-i germ ider ki germ-i serd eyler **Faṣīḥ**
Bulmaduḳ bir ḥālde bu neşʾenüŋ keyfiyyetin

---

[557] **AAD**'de 1. ve 2. mısra yer değiştirilmiştir.
[558] **MD**'de bu şiir 7 beyittir.
[559] ḳorkarın: ḳorkaram **MD**.
[560] Bāde: Şerbet **MD**.
[561] **MD**'de bu beyit 6. beyittir; devletin: himmetin **MD**.
[562] **MD**'de bu beyit 5. beyittir. 5b naḫl-i ḳāmetin: naḫl-i devletin **MD**.
[563] **MD**'de bu beyit 7. Beyittir; Manṭıḳī būy-ı ḥaḳīḳatden eṣer yoḳ kimsede / Aldılar güya ki bīḥ-i ādemüŋ ḫāṣiyyetin: Manṭıḳī ʿālemde yoḳ būy-ı ḥakīḳatden eṣer / Beŋzer eczā-yı vücūduŋ aldılar ḫaṣiyyetin.
[564] **İÇLİ, A.** (2015c).

[247]

Cezmī Efendi

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Kākülüŋ rūyuŋa çün dūd-ı çerāġ āşüfte
Eşer-i nükhet-i zülfüŋle dimāġ āşüfte

2 Tār u mār itdi ṣabāveş ser-i zülfin şāne
Olmasun mı dil-i güm-geşte sürāġ āşüfte

3 ʿAzm-i gül-geşt-i çemen eylemiş ol māye-i cān
Bülbül āşüfte gül āşüfte dimāġ āşüfte

4 Āteş-i ʿaşḳ-ıla hemkār sīnemde pür-cūş
Ser ü sīnemde benüm penbe-i dāġ āşüfte

5 Yār ile **Cezmī**'ye mey-ḫānedür āsāyişgāh
Mey-i maḥbūbdan eyler mi ferāġ āşüfte

[157a][565]

[248][566]

Ve lehu[567]

Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün

1 Bī-kār gezme ḥidmet-i ṣahbā fürūşa ḥāżır ol
Manẓūr-ı pīr-i ʿaşḳ olup maḥsūd-ı ʿaḳl-ı ḳāṣır ol

2 Tīġ-i şuʿāʿ-ı meyle cām eyler ġāmuŋ kārın tamām
Meclisde ey rıṭl-ı girān lüṭf it hemān sen ağır ol

3 Seyr it ḥabāb-ı bādeyi kim sīmiyā-kārī budur
Gāhī naẓardan ġāyib ol geh rūy-ı yāra nāẓır ol

4 Mānend-i bülbül ey göŋül nāleŋle virme derd-i ser
Şeb-nem gibi ol ġonçeye naḳd-i ṣafā-yı ḫāṭır ol

5 Bir mevc-i lüṭfıyla olur dāmān-ı kāmuŋ pür-güher
Ṣabrī nesīm-i feyż ile cūş eyleyen deryādur[568] [ol]

[249][569]

Ve lehu

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Māye-i şevḳ-i dil-i ʿaşḳ āşnāmuz çoḳ degül
Teng-ceyb-i ʿişretüz naḳd-i ṣafāmuz çoḳ degül

---

[565] Bu varaktan önce Sabrî Efendi'ye ait bir sayfa olabilir, çünkü Cezmî Efendi'den sonra yeni başlayan şiir için "lehu" ibaresi bulunmakla birlikte şiirin sahibi Sabrîdir. Varağın koptuğu düşüncesi ağır basmaktadır.

[566] **SD2**.

[567] Bu şiirde "Ve lehu" yazmasına rağmen şiir Cevrî'ye değil Ṣabrî'ye aittir

[568] deryādur: deryā-dil **SD2**.

[569] **SD2**.

2 Lāleveş bir cāmdur bezm-i ṭarabdan vāyemüz
Cem gibi esbāb-ı ʿıyş-ı dil-güşāmuz çoḳ degül

3 Biz ḥabāb-ı cām-ı ġam fānūs-ı şemʿ-i ḥasretüz
Dilde dūd-ı āhımuz serde hevāmuz çoḳ degül

4 Biz sebük-rev ḫān-ı ʿaşḳuz ey ḳadeḥ-peymā-yı nāz
Neşve-i yek cürʿadur senden recāmuz çoḳ degül

5 Ṣanʿat-ı maʿnāyı tekmīl itmiş üstāduz hele
Naẓma ey **Ṣabrī** bu deŋlü iʿtināmuz çoḳ degül

[250][570]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Baḫt olsa gerdiş-āver-i peymānemüz bizüm
Maḫmūr olur yine dil-i mestānemüz bizüm

2 Ne ḳayd-ı şaḥne ne ġam-ı devrān ne derd-i ser
Āzāde kūşedür hele mey-ḫānemüz bizüm

3 Güft ü şinīd zārımuza[571] oldı āşnā
Gūş u zebān maḥrem-i bīgānemüz bizüm

4 Ḥayrān-ı çarḫ u encüm olan mūr-ı kemterüz
Güya dehān-ı şīrdedür dānemüz bizüm

5 Ṣalsa ne şemʿe sāye o bir āftāb olur
N'ola hümā-yı ʿaşḳ ise pervānemüz bizüm

6 Biz ḫam-güşā-yı zülf-i ʿarūsān-ı maʿnāyüz
Ḫurşīd-i feyż pençesidür şānemüz bizüm

7 **Ṣabrī** felekde ṭāliʿimüz yār olaydı ger
Ol māh olurdı şāhid-i kāşānemüz bizüm

[251][572]

Ve lehu
Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 ʿĀşıḳam ḫ^{v}āb n'eydügin bilmem
Ḫastayam tāb n'eydügin bilmem

2 Pīrehen-pūş-ı şuʿle-i ʿaşḳam
Kār-ı meh-tāb n'eydügin bilmem

---

[570] **SD2**.
[571] Eski Anadolu Türkçesinde 1. çoğul -Imuz, -İmüz iyelik eklerinden önce |ı-i| sesleri imlâ edilmemiştir ancak, *Mecmû'a*'da |ı-i| sesleri bazen imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. zārımuza: sırrumuza **SD2**.
[572] **SD2**.

3 ʿAndelīb-i ḳafes-nişīn-i ġamam
Gül-i sīr-āb n’eydügin bilmem

[157b]

4 Mest-i medhūşı[573] ġam-ı yāram
Bāde-i nāb n’eydügin bilmem

5 Leb-i baḥr-i ṣafāda raḳṣ iderüm
Daḫı gird-āb n’eydügin bilmem

6 Ne ṣafāda ne ġamdayam şimdi
Āteş ü āb n’eydügin bilmem

7 Ẓühdle ülfet itmedüm **Ṣabrī**
Künc-i miḥrāb n’eydügin bilmem

[252][574]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Mümkin mi cām-ı ʿaşḳla mestāne olmayam
Kābil midür görem seni divāne olmayam

2 Lāyıḳ mı devr-i gül ola cām içmeyem müdām
ʿĀşıḳ olam da sākin-i mey-ḫāne olmayam

3 Bir şemʿ-i dil-fürūz-ı melāḥat mı var ki ben
Yanup yaḳılmayam aŋa pervāne olmayam

4 ʿAḳl-ile āşnālıġı terk itmek isterin[575]
Ḳaṣdum budur ki ʿaşḳla bīgāne olmayam

5 **Ṣabrī** gibi revā mı geçem cām[576]-ı bādeden
Şāʿir olam da nāzük ü rindāne olmayam

[253][577]

Ve lehu
Feʿılātün Feʿılātün Feʿılātün Feʿilün

1 Cūy u deryā gibi yek-meşreb ü yek-rev[578] olalum
Gelsün ol rūḥ-ı revān sīneye pehlū olalum

2 Şemʿ pervāne-ile girdi bu şeb fānūsa
Biz de dildārla yek-hücre vü yek-sū olalum

---

[573] 140, 4 medhūşı: şīşe-i **SD2**.
[574] **SD2**.
[575] isterin: isterüm **SD2**.
[576] cām: nūş **SD2**.
[577] **SD2**.
[578] yek-rev: yek-rū **SD2**.

3 Dāġlarla ḳolını gülbün-i ter zeyn itmiş
Biz de pīrāye-dih-i sāʿid-i bāzū olalum

4 Şīşe-i mey-ile gelüp meykede[579] güftāra
Bir ḳafesde iki ṭūṭī-i süḫan-gū olalum

5 Āteşīn āb-ı ciger dīdeye gelsün dilden
Çeşme-i çār-sūy-ı ʿaşḳa terāzū olalum

6 Ṣarılup yārla bir pīrehen içre **Ṣabrī**
Yek-ḳabā yek-kemer ü yek-ten ü yek-rū olalum

[254][580]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 O müstaġnī-dilem kim ʿaşḳ-ı bī-ġāneyle āh itmem
Büt-i nā-āşnā bir āftāb olsa nigāh itmem

2 Eger gül-berg-i terden olsa naʿl-i eşheb-i nāzı
Yolında her şeb-i ḥüsnüŋ vücūdum ḫāk-i rāh itmem

3 Baŋa naḳş-ı cefā aġyāra rūy-ı dil de gösterse
Yine bir āhıla mirʿāt-ı çarḫı rū-siyāh itmem

4 Bu gülzār içre ey bülbül çü ġonçe ḫāṭıruŋ ḫoş ṭut
Gül-i ṣad-ḫāra ben ʿarż-ı niyāz-ı ṣubḥgāh itmem

5 Felekde olsa **Ṣabrī** mihr ü meh iki silaḥdārum
Şeh-i ʿaşḳam diyü ben yine dehre ʿarż-ı cāh itmem

[255][581]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ḫ^{v}ān-ı belā dilerdüm eger niʿmet istesem
Cāh-ı maḥabbet ister idüm devlet istesem
[158a]

2 Devrān zükām-ı ġamla beni bī-dimāġ ider
Bāġ-ı cihānda būy-ı gül-i ʿişret istesem

3 Virmez ḥavāle-i nigehi hīç amān zemān
Cān naḳdini edāya eger mühlet istesem

4 Biŋ kerre āb-rūyum ile itdürür vużū
Bir secde-i niyāza eger ruḫṣat istesem

[579] meykede: mey-kedede **SD2**.
[580] **SD2**.
[581] **SD2**.

5 Fülk-i recāya lenger olur kūh kūh-ı yeʿs
Bād-ı kerem muḫālif eser furṣat istesem

6 **Ṣabrī** zemāne çeşmümi elmās-rīz ider
Ger zaḫm-ı sīneme nemek-i rāḥat istesem

[256][582]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gönlüme endīşe-i vaṣl-ı dil-ārādur gelen
Ḫāṭıra hep şimdi sāġar gibi ṣahbādur gelen

2 İrdi būy-ı āşnā bī-cān-ı[583] müştāḳa meger
Çīn-i zülfinden nesīm-i nefḥa-peymādur gelen

3 Ḳaldur ey dil dīdeden ṭıfl-ı ḫayāl-i dilberi
Bād-ı vuṣlatla aŋa emvāc-ı deryādur gelen

4 Müjde kim ey Ḫüsrev-i bih-rūzgār-ı mülk-i ʿaşḳ
Genc-i bād-āverd-i ümmīd-i temennādur gelen

5 Şād ol ey rind-i tehī-cam-ı ḫarābāt-ı fırāḳ
Meclis-efrūz-ı temennā-yı eḥibbādur gelen

6 Çıḳdı bir günlük yol istiḳbāline sulṭān-ı ṣubḥ
Ẕerreler ṭursun mı mihr-i ʿālem-ārādur gelen

7 Eyle pāy-endāzı[584] ey **Ṣabrī** ḳumāş-ı naẓmuŋı
Ḫüsrev-i endīşe raḫş-ı mülk-i maʿnādur gelen

[257][585]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Cūylar mestāne efġān itmesün ya n'eylesün
Lāleler çāk-i girībān itmesün ya n'eylesün

2 Şemʿ sūzān eyledi pervāneyi dilber dili
Bülbüli güller de nālān itmesün ya n'eylesün

3 Zāhidün destinde sübḥa[586] ehl-i cāhuŋ sīm u zer
Cāmı rind-i ʿaşḳ gerdān itmesün ya n'eylesün

4 Ġam hücūm itmekdedür ʿārif niyām-ı şīşeden
Sell-i seyf-i berḳ-i[587] raḫşān itmesün ya n'eylesün

---

[582] **SD2**.
[583] bī-cān-ı: bu cān-ı **SD2**.
[584] endāzı: endāz **SD2**.
[585] **SD2**.
[586] sübḥa: tesbīḥ **SD2**.
[587] Sell-i seyf-i berḳ-i: berḳ sell-i seyf-i **SD2**.

5 Şemʿ-i ḥüsn-i yāra dil pür-suḫte pervānedür
Kendüyi üftān u ḫīzān itmesün ya n’eylesün

6 Tabʿ-ı **Ṣabrī** dāstān-ı perdāz bezm-i medḥidür[588]
Vaṣf-ı şāh-ı mülk-iʿārifān itmesün ya n’eylesün

[258][589]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
1 Cevrüŋ çeker iŋler dil-i nā-şād elüŋden
Feryād senüŋ ey şeh-i bī-dād elüŋden

2 Dil-i dāʾireveş sille-ḫor-ı dest-i ġamuŋdur
Ey zülf-i siyeh ḥāṣılı feryād elüŋden

3 Zannum bu ki maḥşerde de maẓlūm-ı ġam[590]-ı ʿaşḳ
Ḳurtılmaya ey ġamze-i cellād elüŋden

[158b]

4 Lāyıḳ mı ṣabā bāġda her laḥẓa hezāruŋ
Esbāb-ı neşāṭı ola ber-bād elüŋden

5 Sāḳī-i süḫansın ṣunulur ʿāleme **Ṣabrī**
Peymāne-i pür-feyż-i Ḫudā-dād elüŋden

[259][591]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Yazılsa yine göŋlüm defter-i cānāne ḳaydından
Biraz āzāde olsam bu dil-i divāne ḳaydından

2 Ḳomaz bir laḥẓa kendi ʿāleminde şaḥne-i devrān
Dil-i mestānemüz ḳurtılmadı bīgāne ḳaydından

3 Ne ġam dervīş-i ʿuryāna yoġ-ısa zer-miyāh[592] bendi
Hele cismi berīdür cāme-i şāhāne ḳaydından

4 Megesveş dāmgāh-ı ʿankebūt-ı derde düşmişdür
Nice dil var ki iŋler şimdi bu vīrāne ḳaydından

5 İdüp dām-ı riyāyı ber-ṭaraf al destüŋe cāmı
Ḫalāṣ ol sen de **Ṣabrī** sübḥa-i ṣad-dāne ḳaydından

---

[588] **SD1**. **SD2**’de bu beyit bulunmamaktadır.
[589] **SD2**.
[590] ġam: dil **SD2**.
[591] **SD2**.
[592] zer-miyāh: zer-ḳabā **SD2**.

[260][593]

Ve lehu

Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün

1 Naḫl-i nevsin girye-i bī-iḫtiyārumdan ṣaḳın
Seyl-i serd-endāz-ı eşk-i bī-ḳarārumdan ṣaḳın

2 Tīr-i āhum zırh-ı encümden geçer ey Zāl-i çarḫ
Ġafil olma nāvek-i cevşen-güẕārumdan ṣaḳın

3 Āteşīn āhum ġazāl-i mihre ṣalmışdur kemend
Ḳaçma benden gel kemend-i tābdārumdan ṣaḳın

4 Ḳabrüme çeşm-i ḥaḳāretle naẓar ḳılma saŋa
Ḫᵛāb-ı bī-hūşı virür ḫāk-i mezārumdan ṣaḳın

5 Bir gün evc-i fitneden **Ṣabrī** iner dil murġına
Şāh-bāz-ı zülf-i bāl-efşān-ı yārumdan ṣaḳın

[261][594]

Ve lehu

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Sensüz nice defʿ-i ġam-ı hicrān iderim[595] ben
Her mey ki gelür çeşmüme rīzān iderim ben

2 Gördükçe seni cemʿ idemem kendümi aṣlā
Zülfüŋ gibi evżāʿ-ı perīşān iderim ben

3 Per-tāb-ı ġamam āha ne ḥācet reh-i ʿaşḳuŋ
Ḫāşākını sāyemle de sūzān iderim ben

4 Nerm itmedüm āhumla dil-i suḫteni gerçi
Pūlādları şemʿ-i fürūzān iderim ben

5 Bulsun beni kūyında gelüp ṣabr u ḳarārım
Ṣabrī yine ʿazm-i der-i cānān iderim ben

[262][596]

Ve lehu

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Mey-ḫāne benüm ṣaḥn-ı gülistān senüŋ olsun
Sāġar benüm olsun gül-i ḫandān senüŋ olsun

2 Bülbül didi kim fāḫteye sözi uzatma
Gül naḫli benüm serv-i ḫırāmān senüŋ olsun

---

[593] **SD2**.
[594] **SD2**.
[595] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil geniş zaman çekim eki, -rum, -rüm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur.
[596] **SD2**.

3 Esbāb-ı belā üzre nizāʿ eyleme ey dil
Ol ġamze benüm zülf-i perīşān senüŋ olsun

4 Mihr üzre girihvār nedür bil didüŋ ey şāh
Ḥall eyle anı mülk-i dil ü cān senüŋ olsun

[159a]

5 Ḫum kūşesi besdür bize ey ṭālib-i dünyā
Yirden göge den[597] bu kühen eyvān senüŋ olsun

6 Zehr-āb-ı ġamı māye-i şevḳ itdi baŋa ʿaşḳ
Şimden girü sāḳī mey-i raḫşān senüŋ olsun

7 Yıllarla ḳarār it dil-i **Ṣabrī**'de dilerseŋ
Ey şāh-ı ġam ol kūşe-i vīrān senüŋ olsun

[263][598]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Eyyām-ı ġamuŋda ṣalınup baḥr-i cefāya
Baş urdı yine fülk-i dil emvāc-ı belāya

2 Anuŋla görür fülk-i ṣafā ehli cihānı[599]
Beŋzerse n'ola şīşe-i mey dūr-nümāya

3 ʿIyş ehli çemenzāra çekilse gül açılsa
Gül-gūn ḳadeḥ çıḳsa cerāgāh-ı ṣafāya

4 Dihḳān-ı felek murġ-ı dili seng-i sitemle[600]
Uġratmadı ḫırmengeh-i ümmīd ü recāya

5 **Ṣabrī** alıcaḳ ʿaḳlımuzı ġamze-i sāḳī[601]
Ḥācet mi ḳalur nūş-ı mey-i hoş-rübāya

[264][602]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Zebān u dil ḳalup ol şīvekār vaṣfında
Söz āḫir oldı ḫaṭ-ı müşgbār vaṣfında

2 Degül ḫaṭ-ı leb bir beyt-i ḫūb yazmışlar
Kenār-ı cāma mey-i ḫoş-güvār vaṣfında

3 Feżā-yı ġaybda ṭabʿum zülāl-i Ḫıżr'ı bulup

[597] den: dek **SD2**.
[598] **SD2**'de bu şiir 6 beyittir.
[599] fülk-i ṣafā ehli cihānı: ehl-i ṣafā fülk-i cihānı **SD2**.
[600] **SD2**.
[601] **SD2**.
[602] **SD2**.

Sebū-yı fikre ḳodı çeşmesār vāṣfında

4 Ḳo vaṣf-ı Leylā vü Mecnūn'ı ey dil-i şeydā
Biraz da ḥālüŋi vaṣf-ı[603] naẓm eyle yār vaṣfında

5 Nesīm-i feyżle **Ṣabrī** bu deŋlü cünbiş ider
Kemīne ḳaṭre-i yem dür-nişār vaṣfında

[265][604]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 ʿAşḳuŋ şarābıdur ḳonılan sāġar-ı dile
Mihrüŋdür āb u tāb viren gevher-i dile

2 Tār-ı şuʿāʿ-ı cām ile sāḳī açar anı
Ḳufl-i ġam urduġınca zemāne der-i dile

3 Bāzār-ı germ-i ʿaşḳda ol ḫ^{v}āce-i cemāl
Ṣardı ḥarīr-i zülfini sevdāger-i dile

4 Bilseŋ nuḳūd-ı derdümi görseŋ ḥisābumı[605]
İtseŋ efendi gāhī naẓar defter-i dile

5 Dellāl-ı nāle eyledi **Ṣabrī** seḥer nidā
Şāh oldı ʿaşḳ-ı yār diyü kişver-i dile

[266][606]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Nā-kām-ı ʿaşḳı bir gün ola dehr şād ide
Ser-cūş-ı nūş-ı bāde-i ḫumm-ı murād ide

2 Virmez o sīne üzre düşen zülf-i[607] ḥāletin
Üstād eger ki levḥa-i sīme sevād ide

3 Zencīr-i cevrini dile çekdürse n'ola yār
Kisrā-i mülk-i ʿişvedür ister ki dād ide

4 Teslīm ider o ġamze-i cellāda kendüyi[608]
Ḥükm-i ḳażaya kim ki dilā inḳıyād ide

[159b]

5 **Ṣabrī** göŋülde alışa mı hīç neşāṭ-ı ʿıyş[609]

[603] **SD2**'de vaṣf-ı kelimesi yoktur.
[604] **SD2**.
[605] ḥisābumı: ḥisābını **SD2**.
[606] **SD2**.
[607] **SD2**.
[608] kendüyi: kendüsin **SD2**.

Mümkin mi āb āteşle ittiḥād ide

[267][610]

Ve lehu

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ol seng-dile sūz-i dilümden ḫaber eyle
Ey āh-ı ḫazīnüm eṣer ile eṣer eyle

2 Der-ḫ^{v}āb mı bī-dār mısın nāzı ḳo ey baḫt
Ya kem-nigeh ol baŋa ya ḥüsn-i naẓar eyle

3 Toḫm-ı emelüm şūre-sitān-ı ġama düşdi
Yā Rab nem-i lüṭfuŋla anı sebz ü ter eyle

4 Bir başḳa ṣafā vir yine ḳaṣr-ı ġama ey ʿaşḳ
Her dīdemi fevvāre-i ḫūn-ı ciger eyle

5 Görsün nice olur çāşnī-cām-ı maḥabbet[611]
Bu ʿaḳl-ı ḫod-ārāyı da benden beter eyle

6 Şeh-nāme-i ʿıyş-ı Cem'e evrāḳ-şümār ol
Sāḳī ser-i engüşt-i ṣurāḥīyi ter eyle

7 Sen gevher-i kām-ı dil ü ben baḥr-i temennā
Gel ġayra kenār olma derūnumda yir eyle

8 Endīşe-i ḳufl-i der-i ümmīdi ḳo **Ṣabrī**
Miftāḥını vābeste-i āh-ı seḥer eyle

[268][612]

Ve lehu

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Geç o meclisden ki anda feyże imkān olmaya
Lüṭf-ı sāḳī neşve-baḫş-ı tabʿ-ı yārān olmaya

2 Geç o naḫlüŋ sāyesinden kim meşām-ı ārzū
Behredār-ı naġme-i gül-berg-i iḥsān olmaya

3 Tengdür şemʿ-i şeb-i hecre varaḳ-fānūs-ı dil
Aŋlamam kim nīm-rāh-ı ġamda sūzān olmaya

4 Kārzār-ı cevrden gelmez o şeh tā-dāmeni
Mevce-i deryā-yı ḫūn-ı nā-tüvānān olmaya

5 Çekemem ey **Ṣabrī** sipihre ben o tīġ-i āhı kim
Berḳi ḫırmen-sūz-i Ḫurşīd-i dıraḫşān olmaya

---

609 ʿıyş: ʿaşḳ **SD2**.
610 **SD2**.
611 **SD2**'de 5. ve 6. beyitler yer değiştirilmiştir.
612 **SD2**.

[269][613]

Ve lehu

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ne deŋli[614] eylese ruḫsār-ı yāra neẕẓāra
Gürisne-çeşm-i maḥabbet ṭoyār mı dīdāra

2 Ya dest-i ḥayret alur dāmenin ya eşk-i sürūr
Teveccüh itse nigāhum cemāl-i dildāra

3 Nigāh-ı dīde eger berḳ-i āftāb olsa
Taḥammül eyleyemez tāb-ı ṭalʿat-ı yāra

4 Ki tār-ı nūr-ı baṣar rişte-i ketāna döner
Nigāh-ı germ ne mümkin o māh-ı ruḫsāra

5 Ḫadeng-i cevrle ġurbāle döndi sīne daḫı
Hezār çeşmle ḥayrānam ol sitem-kāra

6 Dönerdi mürġ-ı nigūnsār-ı şuʿle-dīdeye
Düşümde ʿarż-ı cemāl eylese o meh-pāre

7 Alurdı pīrehen-i Yūsuf-ı emelden kām
Bulurdı dīde-i Yaʿḳūb baḫtına çāre

8 Eger ki şimdiye dek **Ṣabrī**-i cefā-dīde
Yüz ursa dāmen-ı dānā-yı muʿciz-āṣāra

[160a]

9 O çeşm-i baḫt-ı cihān kim anuŋla eyler hep
Cemāl-i şāhid-i iḳbāle ḫalḳ naẕẓāre

10 Ġubār-ı ḫāk-i deri māha bir naẓar ḳılsa
Dönerdi cevher-i mirʾat-i mihr-i envāra

11 Vaẓīfe-baḫş-ı süḫan-perverān ki vācibdür
Duʿā-yı devlet ü īḳbāli her ṣenā-kāra

[270][615]

Ve lehu

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Derd-i dilden tā ki nālem ḳıṣṣa-perdāz olmadı
Kimseler pinhān ġamumdan vāḳıf-ı rāz olmadı

2 Dil nigāh-ı lüṭfın ümmīd itdi yāruŋ ṣandı kim

[613] **SD2**'de bu şiir 12 beyittir.

[614] Eski Anadolu Türkçesinde deŋlü kelimesi sonunda normal olarak "و" harfi ile yazılırken burada "ي" ile yazılmıştır. Çeviriyazıda söz konusu yazım korunmuştur.

[615] **SD2**.

Çeşm-i mesti daḫı ḫ^{v}āb-ālūde-i nāz olmadı

3 Dil ki Eflāṭūn-ı ḥikmet āgehān-ı ʿaşḳdur
Ġayrıdan ḥayfā senüŋ yanuŋda mümtāz olmadı

4 Serd sözden cūy-ı dil yaḫ-beste-i ġam olmada
Neyyir-i ṣubḥ-ı keremse pertev-endāz olmadı

5 Derd-i cānā ḥoḳḳa-ı laʿlinde dermān var iken
Ṣabrī bī-çāreye dilber devā-sāz olmadı

[271][616]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātü Mefāʿīlü Feʿilün

1 O ṭıfl-ı şūḫ kitāb-ı cefāya başlamadı
Ḫurūf-ı şīveyi daḫı edāya başlamadı

2 Getürmedi daḫı ser-kār-ı nāza ġamzelerin
Füsūn-ı ʿişve-i ṭāḳat-rübāya başlamadı

3 Zebān-ı şevḳ-ile laʿlīn-ḳabā-yı şīşe-i mey
Maḥall-i Cem'de bu gün kim ḥikāye başlamadı

4 İşāret olmadı mı ebr-i sebze-pīrādan
Hezār[617] n'oldı ki daḫī Nevā'ya başlamadı

5 Şeh-i memālik-i naẓm oldı gerçi dil **Ṣabrī**
Henüz ḫāme-i fikrüm nidāya başlamadı

[272][618]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ḳoçmaz o servi ʿāşıḳ olan pīrehen gibi
Bir göŋlek ile ḳalmayıcaḳ yāsemen gibi

2 Ṣad-pāre ḳıldı pīrehenin ġonçe şevḳle
Şeb-nem girince ḳoynına bir sīm-ten gibi

3 Bir kez açılmaġ olmadı bād-ı niyāzla
Bir nā-şüküfte ġonçe mi var ol dehen gibi

4 İtmekde ceyş-i ġamla göŋül ʿāşıḳāne ceng
Kūhsār-ı ʿaşḳa arḳa virüp Kūhken gibi

5 Her dem bahār-ı hüsnün ider nāzükāne vaṣf
Bir bülbülüŋ de **Ṣabrī**-i nāzük-süḫan gibi

---

[616] **SD2**.
[617] Hezār: hezāra **SD2**.
[618] **SD2**.

[273][619]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bülbül ṭaġıtdı naḳd-i sirişk-i sürūrını
Güller de ṣatdı ṣavdı metāʿ-ı ġurūrını

2 Dāmān-ı kūhı itdi muʿaṭṭar[620] nesīm-i ṣubḥ
Yakdı benefşenüŋ yine minḳar buḫūrını

3 Ser-māye-i neşāṭımuzuŋ per[621]-i mey-furūş
Tekmīl itdi sīm-i ʿaraḳla ḳuṣūrını

4 ʿAks-i ruḫuŋla āteşīn āyīnedür ḳadeḥ
Alursa çeşm-i ʿaḳlımuzuŋ n'ola nūrını

[160b]

5 **Ṣabrī** devātum üzre degül kilk-i ḫoş-niṣār
Cāy eyledi kelīm-i süḫan feyż Ṭūr'ını

[274][622]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Meded sāḳī vücūdum rāh-ı ġamda nā-tüvān oldı
Ġubār-ı tevbe dāmān-ı dile kūh-ı girān oldı

2 Ṣıḳıldum ḥasret-i meyden tehī olsun getür cāmı
Miṣāl-i dāne-i engūr çeşmüm ḫūn[623]-çekān oldı

3 Yitişdür şīr-i bustān-ı rez-i feyż-āveri lüṭf it
Ki mehd-i ġuṣṣada ṭıfl-ı dilüŋ kārı fiġān oldı

4 Şitāb itsün mey-āver nıṣfı ḳaldı şīşe-i ʿıyşuŋ
Meded erbāb-ı meclis bīm-i ġamdan nīm-cān oldı

5 Yine feyż ü feraḥ bir birden irdi dillere sāḳī
Yitişdürdi ʿaraḳla bādeyi himmet-resān oldı

6 Berā-yı rūḥ-ı Cem rindāne bezl-i sīm ü zer[624] itdi
Yine ser-māye-i keyf-i dü-bālā der-miyān oldı

7 Yine **Ṣabrī** ḫurūş-ı maʿnī-i rengīn ile tabʿum
Sarāy-ı naẓma bir fevvāre-i ṣahbā-feşān oldı

---

[619] **SD2**.
[620] muʿaṭṭar: muṭarrā **SD2**.
[621] per: pīr **SD2**.
[622] **SD2**.
[623] ḫūn: nem **SD2**.
[624] zer: sürḫ **SD2**.

[275][625]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ne aġlardı[626] gözüm yaşın silen dāmānuŋ olsaydı
Ne ġam yirdi[627] ser-i kūyuŋda dil mihmānuŋ olsaydı

2 O mest-i fitne-cūya rāst gelseydüŋ o gün ey dil
Elinden ḳurtılur mıyduŋ eger biŋ cānuŋ olsaydı

3 Ṣabā irdükçe şemʿ-i bezme olmazduŋ perīşān-ḥāl
Senüŋ pervāne kibrīt-i dil-i sūzānuŋ olsaydı

4 Çıḳarduŋ ey ġam-ı ḫāṭır-nişīn-i yār göŋlümden
Derūn-ı dil gibi bir ḫāne[628]-i vīrānuŋ olsaydı

5 Yine genc-i viṣāl-i yār açılmazdı saŋa **Ṣabrī**
Eger cismüŋde her bir mū ʿazīmet-ḫ[v]ānuŋ olsaydı

[276][629]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿilün

1 Mest-i ʿaşḳuz cām-ı ʿālem-gīre ḥācet ḳalmadı
ʿAḳlı başdan ṣavmaġa tedbīre ḥācet ḳalmadı

2 Ceẕbe-i ʿaşḳum baŋa rām eyledi cānāneyi
Ben anı esmāyile tesḫīre ḥācet ḳalmadı

3 Ġamze-i tīr-i cān-şikārın atmasun mürġ-ı dile
Düşdi dām-ı zülfüŋe ol tīre ḥācet ḳalmadı

4 Ḥālini ʿarż eyledi bir āhla ol şāha[630] dil
Ḫāme lāzım olmadı taḥrīre ḥācet ḳalmadı

5 İtdi **Ṣabrī** şuʿle-i āhuŋ dil-i aġyāra kār
Nevk-i peykān-ı ḳażā teʾşīre ḥācet ḳalmadı

[277][631]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿilün

1 ʿĀşıḳa iḳbāl gāhī gül gibi rū gösterür
Gāh olur dilber yüzinden çīn-i ebrū gösterür

2 Şāhid-i gül cūyda ʿaksin nümāyān itmede

---

[625] **SD2**.
[626] aġlardı: aġlardum **SD2**.
[627] **SD2**.
[628] ḫāne: gūşe **SD2**.
[629] **SD2**.
[630] şāha: yāra **SD2**.
[631] **SD2**.

Bir perīdür āb içinde şanki pehlū gösterür

[161a]

[278][632]

Ġazeliyyāt-ı **Ḫᵛāher-zāde Rıżāyī ʿAlī** Efendi

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Cebīnin māha teşbīh eyledükçe ey dil-i şeydā
Ne ḥāletdür ki anda niçe māh-ı nev olur peydā

2 Dil-i ṣad-pāremüz bir ġonçe-i dem-bestedür şimdi
Nesīm-i iltifātuŋla gül-i ṣad-berg olur cānā

3 Viṣale vaʿde itseŋ dil ziyāde ıżṭırāb eyler
Yaḳın olsa kenāra arturur emvācını deryā

4 Lebüŋden bir ḫaber ister arar aġzını yār anuŋ
Senüŋ āvāreŋ olmış bezm-i meyde sāġar-ı ṣahbā

5 **Rıżāyī** ḫaylī zīnet virdi ḥaṭṭ laʿl-i leb-i yāre
Kenār-ı cāma gūya yazdılar bir maṭlaʿ-i garrā

[279][633]

Ve lehu

Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün

1 O ḫurde-ḫāl-i ʿiẕār[634] u o zülf-i ġāliyesā
Birisi şām-ı viṣāl u biri şeb-i yeldā

2 Meger ki āh-ı hezār irişüp hevā ḳaldı[635]
Çemende ḫaylī perişānmış gül-i raʿnā

3 Seḥerden eylese peydā ʿaceb mi çīn-i cebīn
Bu gice ġonçe-i bāġa ṭoḳındı bād-ı ṣabā

4 Hemīşe mużṭarib olmazdı çün dil-i pür-tāb[636]
Eger ki olmasa şemʿüŋ daḫı başında hevā

5 **Rıżāyī** şiʿrüŋe hep oldı ehl-i dil meftūn
Felekde ancaḳ olur ḥaḳ budur ki ḥüsn-i edā

[280][637]

Ve lehu

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

---

[632] **RID**.
[633] **RID**.
[634] ʿiẕār: siyāh **RID**.
[635] Meger ki āh-ı hezār irişüp hevā ḳaldı / Çemende ḫaylī perişānmış gül-i raʿnā: Cefā-yı çarḫ ile ġayet ḫarāb idi ḥālüm / Bulınmasaydı eger rūz-ı ġamda cām-ı ṣafā **RID**.
[636] tāb: ġam **RID**.
[637] **RID**'de bu şiir 6 beyittir.

1 Ehl-i maḳāle gerçi ḫaṭīb oldı ʿandelīb
Maʿnāda ehl-i ḥāle velī ġonçedür ḫaṭīb

2 Bir cām-ı şevḳ ṣunmadı ol pür-cefā bize
Hep ḫāk-pāy-i yār olalı curʿadur naṣīb

3 Ḳaddi nihāl tāze-i bustān-ı ʿizz ü nāz
Müşgīn ḫaṭ-ı siyehle zeneḫdānı miski sīb

4 Aġyārla gidince gülistāna ol perī
ʿUşşāḳ dil-figārda ḳalsun mı hīç şekīb

5 Virdi **Rıżāyī** şiʿrüŋe ḥakkā ki iʿtibār
Elfāż-ı āşnā-ile her maʿnā-i ġarīb

[281][638]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿilü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ġayra idemez ʿāşıḳ-ı bī-çāre şikāyet
Senden saŋa ey dilberi meh-pāre şikāyet

2 ʿĀşıḳ ki virüp yāre göŋül aġladı ḥālin
Bir ruḳʿa sunup eyledi ḫünkāra şikāyet

3 Cān rişte si cānā doyamaz ṭarb-ı[639] firāḳa
Vuṣlatda iken düşmez a evtāra şikāyet

4 Disem baŋa derd ü ġamuŋ itdügini bir bir
İtsem o ṭabīb-i dil-i Bīmāra şikāyet

5 Derd-i dili aġyāra açılsun mı **Rıżāyī**
Hīç bülbüle düşsün mi ide ḫāra şikāyet

[161b]

[282][640]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿilü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ṭūṭīye dönüp sāġar-ı raḫşān-ı ḫarābāt
Güya ki ḳafesdür aŋa vīrān-ı ḫarābāt

2 Bu ṣıḳlet ile aŋa ayaḳ başma zāhid
Bir gün yıḳılur ḳorḳarın eyvān-ı ḫarābāt

3 Cūş eyledi ḫum ṣaḳlamadı rāz-ı derūnın
Ṣāfī-dil olur kūşe-nişīnān-ı ḫarābāt

4 Zāhid göre maʿmūre-i dünyāya virür mi

[638] **RID**.
[639] doyamaz ṭarb-ı: döyemez ṭarf-ı **RID**.
[640] **RID**'de bu şiir bulunmamaktadır.

Bir gūşesini sākin-i vīrān-ı ġarābāt

5 Peymāne-i **Rıżāyī** ola bir şemʿ-i hidāyet
İrse nefes-i himmet-i pīrān-ı ġarābāt

[283][641]

Ve lehu
Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün

1 İdelüm biz teveccüh-i cāvīd
Der-i yār oldı ḳıblegāh-ı ümīd

2 Dāʾimā pür-mey-i maḥabbetdür
Dil-i şeydā çü sāġar-ı Cemşīd

3 Kūh'la Kūhken miyānında
Eksik olmadı hiç güft ü şenīd

4 Olduġından ne bize[642] güş-ı hilāl
Ḥissedār-ı terāne-i Nāhīd

5 Tāze ṭarḥ-ı efkenüz **Rıżāyī** biz[643]
Ṭarz-ı aʿcāma itmezüz taḳlīd

[284][644]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Çīn-i cebīn ile seḥerī yār olup be-dīd
Ḳalmış ṣabāḥa didi görenler hilāl-i ʿīd

2 Hep tār u mār olmada evrāḳ-ı gül gibi
Evżāʿ-i rūzgār ile mecmūʿa-ı ümīd

3 Gör bādenüŋ beyāżını kim bī-ġumārdur
Bī-ġār u dil-ġırāş olur ekşer gül-i sefīd

4 Gül oldı saḥn-ı bāġda dāmen-feşān-ı nāz
Olsa hezāruŋ āteş-i ʿaşḳı n'ola mezīd

5 Naḫl-i emelden ummayalum[645] biz de bir murād
Hīç bārver olur mı **Rıżāyī** nihāl-i bīd

[285][646]

Ve lehu

---

[641] **RID**.
[642] ne bize: bize ne **RID**.
[643] Tāze ṭarḥ-ı efkenüz Rıżāyī biz / Ṭarz-ı aʿcāma itmezüz taḳlīd: Ey Rıżāyī bu tāze vādīler / Gülşen-i naẓma oldı ṭarḥ-ı cedīd **RID**.
[644] **RID**.
[645] ummayalum: olmayalum **RID**.
[646] **RID**.

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Olmış o perī-çihre hevādan müteʾessir
Berg-i gül olur bād-ı ṣabādan müteʾessir

2 Gülşende açar ġonçeleri naġme-i bülbül
Ehl-i dil olur ḫūb hevādan müteʾessir

3 ʿUşşāḳa füzūn eyleme gel perde-i nāzı[647]
Yoḳdur ṣanma semt-i Nevā'dan müteʾessir

4 Zülfüŋ siyeh-i fitneyi her dem müteḥarrik
Rengīn lebüŋ cām-ı ṣafādan müteʾessir

5 Bir āh-ı derūn çekmiş-idük gerçi **Rıżāyī**
Olmış o perī-çihre hevādan müteʾessir

[286][648]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gerçi kim ʿuşşāḳa ḫūbānuŋ sitem vādīsidür
Sen mürüvvet ḳıl şehā vādī kerem vādīsidür

[162a]

2 Muṣḥaf-ı ruḫsāre-i cānāneye[649] revnāk virür
Ḫaṭṭ-ı rūy-ı mehveşi zerrīn ḳalem vādīsidür

3 Eşk-i ter seyl-i revān olmış aḳar andan müdām
Sīne-i bī-kīnemüz derd ü elem vādisīdür

4 Bir gün evvel cānı teslīm it dehān-ı dilbere
Ey göŋül cāy-ı ḳarār āḫir ʿadem vādīsidür

5 Ey **Rıżāyī** reşk iderlerse n'ola yārān-ı Rūm
Şiʿrimüz ṭarz-ı ʿAcem'dür Muḥteşem vādīsidür

[287][650]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

---

[647] **RID**'de 3.-5. Beyitler şu şekildedir:
3: Rūyında o māhuŋ eşer-i ẓaḫm degildür
Olmış nigeh-i germ-i recādan müteʾessir

4: Luṭf ile sükūt eyle tā ki olmaya zāhid
Āyīne-i dil serd sadādan müteʾessir

5: Maḳsūdum edā eyleyemem saŋa dimişdüm
Yār oldı Rıżāyī bu edādan müteʾessir

[648] **RID**.

[649] cānāneye: cānā yine **RID**.

[650] **RID**.

1 Rūm’a Hindū-yı ḫaṭı ʿanber-i sārā getürür
Çīn’den zülf-i siyeh nāfe-i zībā getürür

2 Cā-be-cā ṣāf ḥabāb-ıla gelür bezme ḳadeḥ
Beŋzer ol zevraḳa kim kāse-i mīnā getürür

3 Sāʿī-i bād-ı ṣabā ġonçe çerā-bīni açup(?)
Bülbüle nāme-i berg-i gül-i raʿnā getürür

4 ʿĀşıḳa māye-i rāḥat hele bī-hūşıdür
ʿAḳlı başına ḳaçan kim gele ġavġa getürür

5 Ey **Rıżāyī** ġam-ı ʿaşḳa nice şükr itmeyelüm
Çeşme-i çeşmimüze āb-ı muṣaffā getürür

[288][651]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bulmış yerin cemāl-i melāḥat yirindedür
Esbāb-ı ḫüsni kāmil ü devlet yirindedür

2 Gevher-fürūş-ı meykede aç kār-ḫāneŋi
Ḥaḳḳā budur[652] metāʿuŋa raġbet yirindedür

3 Dün vaṣf-ı cennet itmiş-idüŋ kūy-ı yārda
Vāʿiz güzel didüŋ bu ʿibāret yirindedür

4 Himmet cefāya gerçi ki taḥrīk itdiler
Ṣarṣılmamış o naḫl-i leṭāfet yirindedür

5 Ḳalduŋsa künc-i ġamda **Rıżāyī** ʿaceb degül
Ehl-i kemāl ü dānişe raġbet yirindedür

[289][653]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Cām u ḥabāb-ı meclis-i şāhāne ḳurdılar
Cem ḫaymesini ṣaḥn-ı gülistāna ḳurdılar

2 Ḫūbān ki ʿıydgehde ṣalıncaġa bindiler
Mizāna döndi Yūsuf-ı Kenʿān’a ḳurdılar

3 Döndi şafaḳ yanında hilāl ol kemāna kim
İdüp muḳābil āteş-i sūzāna ḳurdılar

4 Ferhād u Ḳays herbiri bir künce gizlenüp
Bāzīçe-i maḥabbeti ṭıflāne ḳurdılar

[651] **RID**.
[652] budur: bu kim **RID**.
[653] **RID**.

5 Eṭrāfın aldı şāḫ-ı gülüŋ bülbülān-ı bāġ
Bir taḫtdur **Rızāyī** Süleymān'a ḳurdılar

[290][654]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Gül mevsīmidür gerçi dil āzāde degüldür
Esbāb-ı ṭarab n'eyleyem āmāde degüldür

2 Beŋzer diyemem naḫl-i güli ḳamet-i yāra
Kūteh de degülse hele bālā da degüldür

[162b]

3 Pīrān-ı ḫarābāt ṣalar[655] ṣuya kilīmin
Zühhād-ṣıfāt ṣāḥib-i seccāde degüldür

4 Zülfinde göŋül gerçi biraz itdi iḳāmet
Gitdi ḫaṭına şimdi o sevdāda degüldür

5 Bu naẓma ilüŋ beŋzemez eşʿārı **Rızāyī**
Pür maʿnī-i rengīn ise de sāde degüldür

[291][656]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿīlü Fāʿılün

1 Devrān ki cāna ṭīġ-i cefāyı yitişdürür
Sāḳī şarāb-ı rūḫ-fezāyı yitişdürür

2 Sāḳī görince göŋlümi pā-māl-ı ceyş-i ġam
Gül-gūn cām-ı ʿıyş u ṣafāyı yitişdürür

3 Ḥayyāt-ı ṣunʿ-ı sūzen-i ḫār-ile ġonçeye
Bir iki günde āl ḳabāyı yitişdürür

4 Bāġ-ı cihānda hem-ser-i serv-i bülend ider
Eşk-i revān o naḫl-i cefāyı yitişdürür

5 Pīr-i mugān dilerse ayaḳlandurup hemān
Cemşīd-i kāmkār u gedāyı yitişdürür

6 Zāhid görür ki söyleşemez mest-i ʿaşḳ-ıla
Fi'l-ḥāl keyf-i ehl-i riyāyı yitişdürür

7 Dilde maḥabbetin ne ḳadar eylesem nihān
Ol serv-i ḳadde nāle **Rızāyi** yitişdürür

---

[654] **RID**.
[655] ṣalar: ṣalup **RID**.
[656] **RID**.

[292][657]

Ve lehu

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ser-tābe-pāy dāġ-ı ciger-sūz-i ḥasretüz
İḥrām-ı der ber-i ʿArafāt-ı maḥabbetüz

2 Güft ü şenīd-i ḫalḳdan āsūdeyüz hele
Tenhā-nişīni kūşe-i genc-i ferāġatuz

3 ʿUryān-ı ʿaşḳdur diyü ṭoḳunma zāhidā
Çıḳmış niyāmdan hele bir tīġ-i himmetüz

4 Mānend-i Ḳays şöhre-i şehr olmaḳ isterüz
Bī-nām-ı ʿaşḳ iken yine meftūn-ı şöhretüz

5 ʿaşḳ āteşi **Rıżāyī** bizüm başımuzdadur
Mānend-i şemʿ-i encümen-efrūz-ı miḥnetüz

[293][658]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Mürīd-i mey-fürūşuz eski taḳşīre peşīmānuz
Hele bir tekye-i gülşende şimdi ṣubḥa gerdānuz

2 Göŋül bir ḳaṭre ḳandur kim yir itmişdür cebīninde
Ser-i dildār içün besmeleŋe miḥnetde ḳurbānuz

3 ʿAceb nice olurdı ḥāl bunda ber-ḳarār olsaḳ
Hele ey dil bu vīrān-ḫāne-i miḥnetde mihmānuz

4 Müsāʿid olsa ʿaşr āzāde olsaḳ ġamdan ey sāḳī
Esīr-i ḫᵛāce-i ʿaḳluz daḫı ṭıfl-ı debistānuz

5 Göŋül geh zülfine māʾil olur geh kākül-i yāre
Rıżāyī ḳurtuluş yoḳ ġuṣṣadan ḫāṭır perīşānuz

[294][659]

Ve lehu

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Her şeb şarāb-ı nāb-ıla[660] pürdür ayāġımuz
Ḥācet ḳomadı şemʿe bizüm şeb-çerāġımuz

[163a]

2 Pür eyledük piyāleyi tenhā[661] bulup ḫumı

---

[657] **RID**.
[658] **RID**.
[659] **RID**.
[660] nāb-ıla: nāz ile **RID**.

Künc-i ḫarābede küpe geçdi ayaġımuz

3 Ẓannum budur ki āteş-i ʿaşḳuŋla yanmaġın
Güller görüp de reşk ideler tāze dāġımuz

4 Pürdür şarāb-ı ʿaşḳla her dem sebū-yı dil
Ḫum gibi bādeden hele yoḳdur ferāġımuz

5 Çözse Rıżāyī sünbül-i zülfin o gül-ʿiẕār
Būy-ı bahār itse muʿaṭṭar dimāġımuz

[295][662]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ümmīd-i vefāyla geçüp ṣubḥ u meşāmuz
Cevr eylemege başladı bu mıydı recāmuz

2 Āh eyleyerek[663] ʿaşḳla geçdük bu hevādan
Dünyādan uṣanduḳ hele ḳalmadı hevāmuz

3 Bir olmaduġın biz bilirüz ʿāşıḳ u maʿşūḳ
Birdür hele ey şūḫ-ı cefā-pīşe Ḫudā'muz

4 Yārān gibi tenhā ḳomayuz[664] künc-i belāda
Ḥaḳḳā ki ġam-ı yār-ıla var başḳa ṣafāmuz

5 Bu eşk-i[665] terüŋ menbaʿı ser-çeşme-i cāndur
Pāk olsa **Rıżāyī** n'ola mażmūn-ı edāmuz

[296][666]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ḫāk isek de ṭavaf-ı kūy-ı dil-rübādan ḳalmazuz
Geşt-i kūy-ı yārda bād-ı ṣabādan ḳalmazuz

2 Deşt-i ġamda şevḳ-i dildār-ile pūyānuz müdām[667]
Vādi-i miḥnetde Ḳays-ı bī-nevādan ḳalmazuz

3 Kūşe-i şāh-ı emelde āşyān-sāz olmazuz
Evc-i istiġnāda ey dil biz hümādan ḳalmazuz

4 Fikr-i cānān-ile gül-geşt-i gülistān eylerüz
Kūşe-i miḥnetde yārān-ı ṣafādan ḳalmazuz

---

[661] tenhā: şehā **RID**.
[662] **RID**.
[663] eyleyerek: eyler idük **RID**.
[664] ḳomayuz: ḳonmayuz **RID**.
[665] Bu şiʿr-i terüŋ, *Mecmû'a*'da eşk kelimesinin üzerinde şiʿir kelimesi yazmaktadır.
[666] **RID**.
[667] müdām: hele **RID**.

5 Ey **Rıżāyī** bildüginden ḳalmasun ʿālim geçen
Ṭaʿn-ı nādān-ile şiʿr-i dil-güşādan ḳalmazuz

[297][668]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 Cenneti vaṣf eyleyüp zemm eyleme mey-ḫānemüz
Virmezüz vāʿiẓ behişte kūşe-i vīrānemüz

2 Geh ḫaṭın özler göŋül geh kākül-i müşgīnini
Şimdi bir yirde ḳarār itmez dil-i vīrānemüz

3 Nā-murāduz ḳısmet-i rūz-ı ezelde gūyiyā
Hep şarāb-ı ḫırman-ı mehdendür āb u dānemüz

4 Ġam bizi öldürdi sāḳī ol mey-i cān-baḫşdan[669]
Ṭoldurup ṣun cāmı olmasun tehi peymānemüz

5 Ey **Rıżāyī** cānuma geldükçe miḥnet-i ġam gelür[670]
Belki āzurde ola pek tengdür ġam-ḫānemüz

[298][671]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün
1 Dilber bizümle nūş-ı ṣahbā-yı nāba gelmez
Yārān-ile görüşmez bezm-i şarāba gelmez

2 ʿAks itmeyince laʿlüŋ hergiz gözi ḳızarmaz
Sāḳī şarāb-ı nābuŋ çeşm-i ḥabāba gelmez

[163b]

3 Göŋlüŋe sen getürme ʿāşıḳ viṣāl-i yāri
Sulṭān-ı mülk-i ḫūbī künc-i ḫarāba gelmez

4 Ne deŋlü aḳçe dökse göz sīne taḫtasına
Derd-i derūn-ı cānum hergiz ḥesāba gelmez

5 Cānı yirine gelmez ʿāşıḳlaruŋ **Rıżāyī**
Lüṭfından ol melek-rū tā-cāma ḫ^{v}āba gelmez

[299][672]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün

---

[668] **RID**.
[669] Ġam bizi öldürdi sāḳī ol mey-i cān-baḫşdan: Bizi ġam öldürdi ṣākī cāmı maḥabbetden ol **RID**.
[670] Ey Rıżāyī cānuma geldükçe miḥnet-i ġam gelür: Ey Rıżāyī gelmesün şāh-ı ḥayāli göŋlüme **RID**.
[671] **RID**.
[672] **RID**.

1 Birḳaç gün oldı baŋa ol dil-sitān görinmez
Şimdi gözüme ey dil cān u cihān görinmez

2 ʿUşşāḳla çekilmiş seyrāna ol perī-rū
Kūy-ı nigāra vardum hīç ins ü cān görinmez

3 ʿĀşıḳ ne çāre itsün tīr-i cefā-yı yāre
Sehm-i ḳażā saçılmaz bād-ı vezān görinmez

4 Seyr itmedin cemālin dildāra ʿāşıḳ oldum
Bir yāredür açıldı tīr ü kemān görinmez

5 Ḥālüm mükedder oldı ġāyet de ey **Rıżāyī**
Naḳd-i revānum oldı şimdi miyān görinmez

[300][673]

Ve lehu
Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün

1 Viṣāl-i ḫāk-i der-i dil-rūbāya muntaẓıruz
Reh-i ṭalebde ġubāruz rıżāya[674] muntaẓıruz

2 Nesīm-i ṣubḥ yeter ġayri hem-reh istemezüz
Hemān bu yolda muvāfıḳ hevāya muntaẓıruz

3 Mey-i neşāṭ eger gelmez ise tağıluruz
Ḥabābvār mey-i dil-gūşāya muntaẓıruz

4 Olurdum olmasa yārüŋ ümīd-i düşnāmı
Bu ḫāne-ḳāhda şimdi duʿāya muntaẓıruz

5 **Rıżāyī** ṭabʿ-ı güher-zā teveccüh eyleyicek
Didi maʿānī-i ġaybı edāya muntaẓıruz

[301][675]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün

1 Ol müşk-bū ġazālı gördüm ḫaṭ-āver olmış
Faṣl-ı bahārdur şeb rūza ber-ā-ber olmış

2 Mihr-i ʿiẕār-ı cānān olduḳça ʿanber[676]-efşān
Ḥaḳḳā ki sīb-i ġabġab ġāyetde ḫoşter olmış

3 Abdāl-ı ʿaşḳ başın pür-dāġ-ı sürḫ[677] ḳılmış
Ġam taḫtgāhına bir şāh-ı zer-efser olmış

---

673 **RID**.
674 rıżāya: ṣabāya **RID**.
675 **RID**.
676 ʿanber: āteş **RID**.
677 pür-dāġ-ı sürḫ: pür dāġ u şerḥa **RID**.

4 Zülfi nigāruŋ olmış çaḳ būyına ber-ā-ber
Gelmiş yetişmiş el-ḥaḳḳ ḫaylī dil-āver olmış

5 Biri biriyle lebler gördüm ki ḳan bulaşmış
Ol iki nāz-perver yaʿnī ber-āver[678] olmış

6 Yarüŋ ruḫı **Rıżāyī** meyden olup ʿırḳ-rīz[679]
Ruḫsāreler ḳızarmış berg-i gül-i ter olmış

[302][680]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
1 Ol çeşm-i ḫᵛābnāk olaldan ḳarīn-i şemʿ
Gitdükçe nāzük olmada āh u enīn-i şemʿ

2 Güya mīyān şuʿlede zerrīn fetīledür[681]
Pervāne ṣanma ola tehī āstīn-i şemʿ

[164a]

3 Pervāne yāsemen dizer eṭrāfına hemān[682]
Gelse miyān-ı bezme gül-i āteş[ī]n-i şemʿ

4 Āteş degül mi ṣoḥbet-i şāhān-ı tācdār[683]
Pervāne olmaḳ ister imiş hem-nişīn-i şemʿ

5 Yād eyledi **Rıżāyī** meger vaṣf-ı rūyini
Gitdükçe ẓāhir olmada çīn-i cebīn-i şemʿ

[303]

Riyāżī Efendi *el-merḥūm*
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 Yār müstaġnī-i velī ʿuşşāḳa nāz itmek de güç
Dil-pesend nāz olur ʿarż-ı niyāz itmek de güç

2 N'eylesün bī-çāre ʿāşıḳ dilde derd-i ʿaşḳını
Ṣaḳlamaḳda müşkil ammā keşf ü rāz itmek de güç

3 Rütbe-i maʿşūḳ-ı ʿālī ʿārż-ı ḥāle çāre yoḳ
Girye bī-taḳrīb u āh-ı cān-güẕār itmek de güç

4 Cevr-i aġyāra taḥammül müşkil ammā kim yine
Terk-i yār-ı ʿaşḳa sāz-ı dil-nevāz itmek de güç

---

[678] ber-āver: ber-ā-ber **RID**.
[679] Yarüŋ ruḫı Rıżāyī meyden olup ʿırḳ-rīz: Yārüŋ Rıżāyī gül-renk teʾşīr-i tāb-ı meyden **RID**.
[680] **RID**.
[681] Güya mīyān şuʿlede zerrīn fetīledür: Eyler ḥavāle sāk yāluŋ ḫançerin hemān **RID**.
[682] **RID**.
[683] **RID**.

5 Ey **Riyāżī** ġamzesi tīr-i każā-i teʾs̱īrdür
Ḳarşu ṭurmaḳ müşkil ammā iḥtirāz itmek de güç

[304]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün
1 Birbirine olsa rindānuŋ ʿaceb mi ḫilḳati
Bir şarābuŋ rengidür bir bādenüŋ keyfiyyeti

2 Ḳandesin gül ḳandesin çoḳdan görişmek olmadı
Ey perīşān dillerüŋ ser-māye-i cemʿiyyeti

3 Ser-fikende dārda Manṣūr-ı bī-pervāyı gör
Özge neşveymiş el-ān ol mest-i cām-ı vaḥdeti

4 Ḳalbini ālāyiş-i dünyādan eyler şüst ü şūmı
Hem derūnı pāk olur mey-ḫʷārenüŋ hem neyyiti

5 Özge tīr-endāz-ı maʿnādur **Riyāżī** tabʿımuz
Kim baḳınmaz ṭabla-i ʿAṭṭār'ı şaṣt-ı himmeti

[305][684]

Ġanī-zāde Nādirī Efendi *el-merḥūm*
Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿīlü Fāʿılün
1 Ol ẓālimüŋ ʿaceb sitem-i bī-girānı var
Līkin beyāna güşte-i ʿaşḳuŋ ne cānı var

2 Şimdi egerçi lüṭf ider ol āfet-i zemān
Āfetlik ider āḫirī ammā zemānı var

3 Baḥr-i muḥīṭi ʿaynine almaz disem revā
Her ʿāşıḳuŋ ki dīde-i deryā-feşānı var

4 Ruḫsār-ı mehde oldı nişān-ı siyeh ʿayān
Yāruŋ ruḫında şanma ḫaṭ-ı dil-sitānı var

5 Yüz ṭutdı aŋa her atılan nāvek-i cefā[685]
Beŋzer ki **Nādirī**'de maḥabbet nişānı var

[306][686]

ʿAzīz Efendi-zāde **Bahāyī** *el-merḥūm*
Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿīlü Fāʿılün
1 Ruḫsār-ı yārda ḫaṭ-ı ʿanber-şiken biter
İʿcāz-ı ḫüsndür ki gül üzre çemen[687] biter

[164b]

---

[684] **GND**.
[685] cefā: belā **GND**.
[686] **ŞBD**.
[687] çemen: semen **ŞBD**.

2 Düşdükçe pāyine nem-i eşkümle ḫūn-ı dil
Bāġ-ı ruḫında geh gül ü geh yāsemen biter

3 Ṭūbā-ṣıfat ḫacāletle ser-fürū ider
Naḫl-i emel ki ḫāk-i dil-i zārdan biter

4 Gitdükçe nefḥa-i dem üstād-ı feyżle
Ṣaḥn-ı dilümde tāze nihāl-ı süḫan biter

5 Ser-sebz [ü] ḫurrem itdi cihānı besīm-i lüṭf
Bilmem **Bahāyī** toḫm-ı ümīdüm ḳaçan biter

[307][688]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Mübtelā-yı ʿaşḳ o resme[689] derdnāk olmaḳ gerek
Kim dem-i cān-baḫş-ı ʿĪsī'den helāk olmaḳ gerek

2 Olmaġa meclā-yı envār-ı tecellā-yı cemāl
Levḥ-i dil-āyīne-i idrāk-i pāk olmaḳ gerek

3 İtmeden şemşīrine daḫı nigāh-ı iltifāt
Sīne-i ehl-i maḥabbet çāk çāk olmaḳ gerek

4 Dil-pesend-i rūzgār olsun benüm kārum diyen
Şāh-rāh-ı semt-i teslīm içre ḫāk olmaḳ gerek

5 Defter-i şiʿr olmaġa mānend-i naḫlistān-ı Ṭūr
Ey **Bahāyī** söz bu resme sūznāk olmaḳ gerek

[308][690]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Dil-i pür-dāġa sūz-i derd-i ʿaşḳuŋ tāze dāġ oldı
Baŋa şimdi maḥabbet ʿālemi ṭaġ üsti bāġ oldı

2 Degülken bend-i zülfi bīŋ dil-i divāneden ḫālī
Baŋa keyfiyyet-i ʿaşḳuŋla bir cāy-ı ferāġ oldı

3 Felek seylī-i ġam kūpāl-i miḥnet gösterür şimdi
Diseŋ maḫmūr-ı bezm-i fażlı muḥtāc-ı ayaġ oldı

4 Eşer itmezse çīn-i ṣafḥa-i dūd-ı dilüŋ artar
Gönül şemşīr-i āhuŋ aŋların muḥtāc-ı zāġ oldı

5 **Bahāyī**-i āhdan menʿ itdi ʿuşşāḳın o mīr-i ḫüsn

[688] **ŞBD**.
[689] resme: deŋlü **ŞBD**.
[690] **ŞBD**'de bu şiir 9 beyittir.

Duḫāne gördi kim ʿahd-i şehen-şehde yasaġ oldı

6 Sirāyet itdi hüḳmi nāre dūduŋdan cūdā düşdi
Dil-i āteşkede mānende-i gülzār u bāġ oldı

7 Şehā seyl-āb-ı lüṭfūŋ cūşa gelsün vaḳtidür şimdi
Ki dūd-ı tīreden saḳf-ı felek çün perr-i zāġ oldı

8 Mükerrer eylesünler sükker-i şükr-i şehān-şāhı
Melekler kim bu nā-ḫoş būdan āsūde dimāġ oldı

[309][691]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Dil-i pür-āteş-i ʿuşşāḳdur çünkim ḫārīdārı
N'ola ol Yūsuf-ı ḥüsnüŋ olursa germ bazārı

2 Bitürmez şūrezār-ı sīnesinde ʿāşıḳ-ı zāruŋ
Gül-i dāġ-ı belādan ġayrı eşk-i çeşm-i ḫūnbārı

[165a]

3 ʿAceb mi sīnem üzre şerḥalardan dallar ṣalsa[692]
Dıraḫt-ı ġam ki ḫūn-āb-ı ciger nūş itmedür kārı

4 Ṣadāsın kūh diŋlerdi fiġān itdükçe iŋlerdi
Benüm gibi degüldi Kūhken var idi ġam-ḫ[v]ārı

5 Ruḫ-ı gülfām[693] u laʿl-i sükkerīnin vaṣf ider dāʾim
Bahāyī'nüŋ n'ola rengīn ü şīrīn olsa güftārı[694]

[310][695]

Ve lehu
Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün

1 Dilümde bulmadı cāy-ı ḳarār cūy-ı ümīd
Gülüp açılmadı mānend-i ġonçe rūy-ı ümīd

2 Miṣāl-i nefḫa-i gül māye-i zükām oldı
Meşām-ı cānuma ol dem ki erdi būy-ı ümīd

3 Olursa cilveger-i cām-ı bezm-i istiġnā
Ġarīb neşve virür bāde-i sebū-yı ümīd

4 İder gürīz ṭutan nā-murādlık semtin
O rāhdan ki ola müntehā-yı kūy-ı ümīd

---

[691] **ŞBD**.
[692] şerḥalardan dallar ṣalsa: şerḥalardan sīnem üzre **ŞBD**.
[693] Ruḫ-ı gül-fām: Ruḫ-ı rengīn **ŞBD**.
[694] güftārı: eşʿārı **ŞBD**.
[695] **ŞBD**.

5 Olursa ḫıṭṭa-i mülk-i dilümde şehr-āyīn
Yine açılmaya dükkān-ı çārsū-yı ümīd

6 **Bahāyī** ġam yime çevgān-ı āhuŋ anı ḳapar
Kıbāb-ı çarḫa da āvīze olsa gūy-ı ümīd

[311][696]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Diyār-ı ʿaşḳuŋ alınmaz ḥaḳīḳat-i ḫaberi
Meger ki ola semender ḥamām-ı nāme-beri

2 Uçurdı şanma gülüŋ ḫᵛāb-ı nāzın ey bülbül
Ne hāy u hūy-ı şebāne ne nāle-i seḥerī

3 Sipend-i ḫuşk u nihāl-i çemen ber-ā-berdür
Hemān zebāne-i ʿaşḳuŋ ṭoḳınmasun şereri

4 Ḥicāb-ı çihre-i maḳṣūdı ortadan ḳaldur
Ḳarīn-i şayḳal-ı maḥv it göŋüldeki şuveri

5 Ḫayāl-i cām-ı şafā uġramaz o ḫāṭıra kim
Hezār ḫırmen-i āteşden olsa reh-güẕeri

[312][697]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Sözüm o ḫurde ḫaṭ-ı müşkbār vaṣfında
Daḳīḳa baḫş-ı ṣabādur bahār vaṣfında

2 Zebān-ı ʿacz süḫan-ı perverān-ı ʿālemdür
Edāya ḳādir olan ḥüsn-i yār vaṣfında

3 Nihāl iken ṭutuşırdı getürmeyüp ṭāḳat
Aŋılsa ḳadd-i bülendüŋ çenār vaṣfında

4 Cerīde-i gül-i raʿnāyı görmeyen bilmez
Ṣenā-yı ġonçe-yi ebr-i bahār vaṣfında

5 Anuŋ ki şekve-i hecr ü firāḳ ola kārı
Yine şikāyet idermiş kenār vaṣfında

6 Revā budur varaḳ-ı gülde yazıla süḫanuŋ
Bahāyī'yā ḫaṭ-ı sebz-i ʿiẕār vaṣfında

[313][698]

[696] **ŞBD**'de bu şiir 6 beyittir.
[697] **ŞBD**.
[698] **ŞBD**.

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Nükhet-i zülfi ki bir şeb ola mihmān-ı nesīm
Yeŋiden rūḥ bula ḳālib-i bī-cān-ı nesīm

[165b]

2 Var ise ḫāk-i reh-i yāra cebīn-sāy olmış[699]
Müşg-rīz oldı yine zülf-i perīşān-ı nesīm

3 Uġrasa gülşene bī-tuḥfe-i ḫāk-i reh-i yār
Ḫār elinden ola ṣad-çāk girībān-ı nesīm

4 Güẕar itdükçe senüŋ ṭurra-i pür-çīnüŋden
Pür olur nāfe-i Tātār'la dāmān-ı nesīm

5 Ey **Bahāyī** dil-i bülbülde ḳomışdur sūzın
Gülşene tāb veren āteş-i pinhān-ı nesīm

[314][700]

Cevrī Çelebī *el-merḥūm*
Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Biz nükte-i sırr-ı ʿaşḳa gūşuz
Ḫāmūş-ı zebān u rāz-pūşuz

2 Olduḳça ḥarīm-i ʿaşḳa maḥrem
Şaḫṣ-ı edebe leb-i ḫāmūşuz

3 Her nāle-i derdnāke āhenk
Her girye-i ḥasrete ḫurūşuz

4 Her çeşm ü nigāha sāḳī-i nāz
Her ġamze-i meste mey-fürūşuz

5 Tā ġamze-i yār bāde-keşdür
Sāġar be-kef ü sebū be-dūşuz

6 Ḫükmin virürüz hevesle ʿaşḳuŋ
Ser-cūş-ı cünūn u ṣāf-ı hūşuz

7 **Cevrī** gibi rind-i ṭurfe-ṭavruz
Ne ehl-i riyā ne bāde-nūşuz

[315][701]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Gözümde āb degül cūybār-ı ḥasretdür

[699] **ŞBD**'de 2. ve 3. beyitler yer değiştirilmiştir.
[700] **CD**.
[701] **CD**.

Tenümde şerḥa degül reh-güẕār-ı ḥasretdür

2 Semūm-ı āhum ile āb-ı telḫ-i eşkümden
Zemīn-i sīne vü dil şūrezār-ı ḥasretdür

3 Ne ṭurfe ʿālem olur ʿālem-i maḥabbet kim
Hemīşe zīnet-i bāġ-ı bahār-ı ḥasretdür

4 Dikilse ḫāk-i behişte nihāl-i ümmīdüm
Yine resīde olan berg ü bār-ı ḥasretdür

5 ʿAceb mi dāmen-i dil çāk çāk ise **Cevrī**
Biten bu bāġda hemvāre ḫār-ı ḥasretdür

[316][702]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 İden dünyāyı[703] ʿāşıḳ dil-firībāne nigāhıdur
O fettānuŋ belā-yı ʿaşḳı bir bikr-i ilāhīdür

2 Cihāna āfet olmış bir belādur ġamze-i mesti
Neye baḳsaŋ dil-i ʿuşşāḳ anuŋ cāy-ı penāhıdur

3 Nesīm-i ṭurrasından ḳudsiyān pür-tāb olur zirā
Niçe demdür dil-i sūzānumuŋ hem-rāz[704]-ı āhıdur

4 Derūn-ı ʿaşḳa āteş şaldı dilde şevḳ-i ruḫsārı
Degül başumdaki sevdā anuŋ dūd-ı siyāhıdur

5 Dil-i **Cevrī** ki çeşm-i mestine mey-ḫāne olmışdur
Ḥarīm-i pāki ʿaḳl-ı Pārsā'nuŋ secdegāhıdur

[166a]

[317][705]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Göŋül ki beste-i dām-ı hevā-yı zülfüŋdür
Ümīd-i mertebe-i ḫāk-i pāy-ı zülfüŋdür

2 Olur gedā ise de şāh-ı āsmān-mesned
Ol dil ki sāye-nişīn-i hümā-yı zülfüŋdür

3 Şemīm-i nāfe-i zülfüŋ ṭuyar mı kimse dilüŋ
Meger nesīm ki būy-ı āşnā-yı zülfüŋdür

[702] **CD**.
[703] dünyā: dünyā **CD**.
[704] hem-rāz: dem-sāz **CD**.
[705] **CD**.

4 Mesīre-i dil-i āşüftekār-ı sevdāyı
Sevād-ı ḫıṭṭa-i Çīn ü Ḫıtāy-ı zülfüŋdür

5 ʿAceb midür dil-i **Cevrī** düşerse ʿuḳdelere
Esīr-i miḥnet-i bend-i belā-yı zülfüŋdür

[318][706]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Leb-i nūşīn degül çeşme-i cān ancaḳ bu
Mevrīd-i ārzū-yı teşne-lebān ancaḳ bu

2 Nükte-senc olsa lebüŋ ʿĪsī'ye dir Rūḫ-u'l-Emīn
Saŋa ben söyledügüm rāz-ı nihān ancaḳ bu

3 Ḫarf-i ḥarf-i süḫanuŋ bir yire terkīb olsa
Dir gören nüsḫasını siḥr-i beyān ancaḳ bu

4 Diḳḳat-i çeşm-i ḫayāl-ile görinmez dehenüŋ
Reşḥ-i nevk-i ḳalem-i vehm ü gümān ancaḳ bu

5 Gevher-efşānlıġ ider vaṣf-ı lebüŋde **Cevrī**
Āferīn ṭabʿına gencīne vü kān ancaḳ bu

[319][707]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Rāżıyam devrān beni bir laḥẓa ḫandān itmesün
Tek ġubār-ı ġuṣṣa-i dehr-ile ḥayrān itmesün

2 Yaḳmasun geçdüm murādum şemʿini hergiz felek
Tek şeb-i tārīk-i ġamda ẓar u giryān itmesün

3 Açmasın dil ġonçesin bāġ-ı cihānda rüzgār
Ḫātırum tek berg-i gül gibi perişān itmesün

4 Derd-ile ölmek ḥayāt-ı cāvidānīdur baŋa
Tek ṭabīb-i dehr-i dūn minnetle dermān itmesün

5 Her ne miḥnet çekdürürse rāżıyam **Cevrī** felek
Tek hemān minnet-keş-i iḥsān-ı nādān itmesün

[320][708]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Gösterürse yüzini şāhid-i ümmīd bize
Cānı ḳurbān iderüz ol gün ʿīd olur bize

[706] **CD**.
[707] **CD**.
[708] **CD**.

2 Biz ki ser-mest-i dem-i zemzeme-i āh-ı dilüz
Eylemez hergiz eṣer naġme-i Nāhid bize

3 Hüsnüŋ āyīnesiyüz ʿaşḳa tecellīkedeyüz
Beŋzemez ẕerrece bir vechle ḫurşīd bize

4 Ḥānmān-sūz-i vücūduz yine ʿĪsī-nefesüz
Böyle sūd eyledi ser-māye-i tecrīd bize

5 Sözde **Cevrī** gibi üstād-ı müsellem-revişüz
İdemez kimse bu taʿbīr ile taḳlīd bize

[321][709]
Nā'ilī Efendi *el-merḥūm*
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
1 Sürūd-ı bezm-i viṣāli fiġān u āha degiş
Ṣafā-yı vuṣlatı bir āşinā nigāha degiş

[166b]

2 Gül-i ḥadīḳa-i kām olsa ser-be-ser ʿālem
Bu ḫārzār-ı taʿalluḳda bir giyāha degiş

3 Ṭarīk-i mürşid-i seccāde-i maḥabbeti ṭut
Hezār zāhidi bir rind-i bāde-ḫʷāha degiş

4 Muḳīm[710]-i genc-i ferāġ ol şarāb gör her şeb ü rūz
Fürūġ-ı cāmı ne ḫurşīde vü[711] ne māha degiş

5 Sefīd-kārī-i çeşm-i ümīd-i **Nā'ilī'**yā
Telāfī-i sitem-i baḫt-ı rū-siyāha degiş

[322][712]
Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 Meclis-ārā-yı ḳıyāmet rind-i ʿāli-meşrebüz
Yār ile zānū-be-zānū cāmla leb-ber-lebüz

2 Sīr-çeşm-i seyr-i dīdār olmazuz Mūsī gibi
Ṭūr-ı istiġnāda ṭūfān-ı tecellī-maṭlabuz

3 Ḫod-pesend-i ʿālem-i ıṭlāḳ olaldan göŋlimüz
Şermsār-ı ḥall ü ʿıḳd-ı baḫt-ı ʿālī-kevkebüz

4 Ṭurfa-şemʿüz iḳtibās-ı feyż-ı nūr-ı ḥüsnle

[709] **NKD**.
[710] Muḳīm: Muḳimm **NKD**.
[711] vü: vir **NKD**.
[712] **NKD**.

Mihr-i ṣubḥ-efrūz u māh-ı ẓulmet-ārā-yı şebüz

5 Nüsḫa-i rāz-ı mezāyā-yı każāyuz **Nā’ilī**
Pīş-i eṭfāl-i hevesde gerçi levḥ-i mektebüz

[323][713]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ḳan aġlamadur ʿādet-i dīrīne-i ʿāşıḳ
Hūnābe-i dildür mey-i dūşīne-i ʿāşıḳ

2 Ḫurşīde degül tāb-ı tecellā-yı cemāle
Tercīḥ olunur ṣafvet-i āyīne-i ʿāşıḳ

3 Ẕerrāt-ı ġamuŋ şevḳle hep raḳsa getürdi
Ḫurşīd gibi sīne-i bī-kīne-i ʿāşıḳ

4 Cān gibi ider gevher-i ʿaşḳuŋ yine pinhān
Ṣad-pāre de olsa ṣadef-i sīne-i ʿāşıḳ

5 Olmazsa eger **Nā’ilī**-i ḫaste-dil efsūs
Pīrāye-i vuṣlat ġam-ı peşīne-i ʿāşıḳ[714]

[324][715]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿilün

1[716] Dād-ḫ[v]āh-ı vuṣlat olsaḳ baḫt düşmendür bize
Deşt-peymā-yı ġam olsaḳ[717] āh reh-zendür bize

2[718] Bü’l-ʿaceb nā-kām-ı vaṣluz[719] nerm-dil maḥbūblar
Mūm iken aġyāra baḳsaŋ seng ü āhendür bize

3[720] Olmadı mümkin kemend-i zülf-i yāre dest-res
Teng-nāy-ı dehr güya çāh-i Bījen’dür bize

4[721] Mest-i küstāḫ-ı elestem müddeʿā maḥşerde de
Bāde-i ṣāf u cevān-ı pāk-dāmendür bize

5 Ṣāf-ṭīnet mihr-i ʿālem-tāb-ı ʿaşḳuz **Nā’ilī**
Cevher-i āyīne-i taḥḳīḳ-i rūşendür bize[722]

---

[713] **NKD**.
[714] Pīrāye-i vuṣlat ġam-ı peşīne-i ʿāşıḳ: Pirāye-dih-i vuṣlat u ġam-pīşe-i ʿaşıḳ **NKD**.
[715] **NKD**.
[716] **NKD**’de bu şiir “-dür bana” rediflidir.
[717] olsaḳ: olsam **NKD**.
[718] **NKD**’de bu beyit 4. beyittir.
[719] Vaṣluz: ʿışḳam **NKD**.
[720] **NKD**’de bu beyit 2. beyittir.
[721] **NKD**’de bu beyit 3. beyittir.
[722] Ṣāf-ṭīnet mihr-i ʿālem-tāb-ı ʿaşḳuz Nāʾilī / Cevher-i āyīne-i taḥḳīḳ-i rūşendür bize: Tavk-ı zencīr-ı rızā ber-gerdenüm ey Nāʾilī / Bu kuhen dārü’ş-şifā mādām meskendür baŋa **NKD**.

[325][723]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Felekler bāz-gün maḫmūrlar mestāne olmaz mı
Biraz defʿ-i keder ḳılsa bu nüh peymāne olmaz mı[724]

2 Şarābın nūş idüp āheste dökseŋ curʿasın ḫāke
Ḳadeḥ destüŋde ṣūfī sübḥa-i ṣad-dāne olmaz mı

[167a]

3 Olur gāhī leb ü geh ġamzeden dil bezm ü rezm-ārā
ʿAceb Şeh-nāme-ḫᵛān-ı meclis-i cānāne olmaz mı

4 Fürūzān ol ruḫ-ı cānāneden bir kerre gör ey şemʿ
O ḫākister ki dāmānuŋdadur[725] pervāne olmaz mı

5 Yiter neşr-i zülāl feyż-ı nuṭḳ itdüŋ dehānuŋdan[726]
Kudūret virmeseŋ ey **Nāʾilī** yārāne olmaz mı

[326][727]

Nābī Efendi

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 İtdi hem-reng[728] ṣabā gülşeni mey-ḫāne ile
Germ-ḫūn oldı gül-i ter yine peymāne ile

2 Gice çoḳ yandı baŋa ḫavfum[729] odur kim bu gice
Ṭutuşur şemʿ-i şeb-ārā yine pervāne ile

3 ʿAhdüm olsun o perī meclise gelmezse eger
Yıḳayum ʿālemi bir naʿra-i mestāne ile

4 Siteminden gilemend olmaz idi n'eyleyüm āh
Āşnā olmasa her gördügi bīgāne ile

5 **Nābī**'yā terk-i ḫıred vāsıṭa-i rāḥat imiş
Ḳatı çoḳ meşveret itdüm dil-i divāne ile

[327][730]

Ve lehu

---

[723] **NKD**.
[724] İkinci mısraın altında "Heyise mesʾele-i ülfetān" şeklinde bir ibare vardır.
[725] dāmānuŋdadur: dāmānumdur **NKD**.
[726] Yiter neşr-i zülāl feyż-ı nuṭḳ itdüŋ dehānuŋdan / Kudūret virmeseŋ ey Nāʾilī yārāne olmaz mı: Harem-gāh-ı dili cānāneden āzürde hātırlar / ʿAceb ey Nāʾilī Mecnūn-sıfat efṣāne olmaz mı **NKD**.
[727] **ND**.
[728] hem-reng: yek-reng **ND**.
[729] ḫavfum: ẓannum **ND**.
[730] **ND**.

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bezm-i ṣafāya sāġar-ı ṣahbā gelür gider
Güya ki cezr ü medd ile deryā gelür gider

2 Açılduġın ḫaber virür aġyāra gül gibi
Her dem bize nesīm-i sebük-pā gelür gider

3 Olmaz yine marīż-i maḥabbet şifā-pezīr
Rūy-ı zemīne bir daḫı ʿĪsī gelür gider

4 Aġūş-i vaṣla almış o ṭıflı şeb-i viṣāl[731]
Gehvāre gibi ʿāşıḳ-ı şeydā gelür gider

5 Sulṭān-ı ġam nişīmen idelden derūnumı
Ṣaḥrā-yı ḳalbe leşker-i sevdā gelür gider

6 Bir gün dimez o şūḫ ki āyā murādı ne
Çoḳdan bu kūya **Nābī**-i şeydā gelür gider

[328]

Ṭarzī *el-merḥūm*

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 ʿĀşıḳ gözedür urmaġa hep tīr-i nigāhı
Sen ṣaḳla ḫaṭādan o cefā-keşi İlāhī

2 Biŋ şuʿleye bir sīne nice cilve ki olsun
Żabṭ eylemişüz biz ṭutalum āteş-i āhı

3 Cāʾizdür ide rūz-ı cezāyı şeb-i tārīk
Erbāb-ı dilüŋ kevkebe-i baḫt-ı siyāhı

4 Virmez gül-i Ḫurşīde fenā būyın alanlar
Ṣaḥrā-yı maḥabbetde olan köhne giyāhı

5 **Ṭarzī** göresin reşk ideler tevbe-perestān
Ol mücrime kim mestī-i ʿaşḳ ola günāhı

[167b]

[329]

Ve lehu

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Bir nigāh-ı nīm-mest-i fitne-engīz eyledüŋ
N'eyledüŋ ẓālim şikest-i cām-ı perhīz eyledüŋ

2 Leşker-i müjgānuŋa demdār idelden ġamzeŋi
Mülk-i dīn u dilde kāfir şūr-ı Cengīz eyledüŋ

[731] **ND**'de 4. ve 5. beyitler yer değiştirmiştir.

3 Ġamze-i mest-i mey-i ʿaşḳuŋla yaḳduŋ ʿālemi
Sāġar-ı ṭāḳat-rübā-yı nāzı leb-rīz eyledüŋ

4 Āftābı rūy-ı ʿālem-tābuŋa mirʾāt idüp
Pençesinde şāne-i zülf-i dil-āvīz eyledüŋ

5 Ablaḳ-ı mevzūn-ḫırām-ı kilk ile **Ṭarzī** yine
Ser-zemīn-i şiʿri cevlāngāh-ı şeb-dīz eyledüŋ

[330][732]

Niş̱ārī *el-merḥūm*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Füsūn-ı nāz kim īcād-ı çeşm-i ʿaşḳ-ı ḫ[v]āhuŋdur
Kirişme-ḫūy-ı ġamzeŋ fitne-muʿtād-ı nigāhuŋdur

2 N'ola cāy itse dil tā efser-i zerrīn-i ḫurşīdi
Perīşān-ı hevā-yı ṣāye-i ṭarf-ı külāhuŋdur

3 Keş-ā-keşden niçe āṣūde-ḥāl olsun dil-i ʿāşıḳ
Giriftār-ı belā-yı bend-i gīsū-yı siyāhuŋdur

4 Ṣafā-yı ḳalb-ile biŋ çille-i ġamdan ḥaẕer ḳılmaz
O kim ʿuzlet-nişīn-i ḫānḳāh-ı bārgāhuŋdur

5 ʿAceb mi ger **Niş̱ārī** ārzūmend-i viṣāl olsa
Sezāvār-ı nigāh-ı iltifāt-ı gāh-gāhuŋdur

[331]

Ṭıflī Çelebī *el-merḥūm*
Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Derdüme ṣanma yārdur bāʿiş̱
Hep dil-i bī-ḳarārdur bāʿiş̱

2 Güllerüŋ reng-i rūyına ey dil
Sille-i rūzgārdur bāʿiş̱

3 Şīşe-i tevbenüŋ şikestine hep
Bāde-i ḫoş-güvārdur bāʿiş̱

4 Piç ü tābına bu dil-i zāruŋ
Ḫum-ı zülf-i nigārdur bāʿiş̱

5 Çāk-i dāmān-ı Yūsuf'a **Ṭıflī**
Ceẕbe-i ʿaşḳ-ı yārdur bāʿiş̱

[332]

Riyāżī Efendi *el-merḥūm*
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

[732] **NİD**'de bu şiir bulunmamaktadır.

1 İçmeden bāde seni derd-i ḫumārun çekerüz
Güle irmez elimüz zaḫmet-i ḫārın çekerüz

2 Sīneye çekdigüme şāhid maḳṣūdı felek
Şöyle āzurde olur ṣanki nigārın çekerüz

3 Böyle rüsvāy-ı cihān olduġı-çün ʿaşḳuŋla
Dil-i dīvānemizüŋ ġayret u ʿārīn çekerüz

4 Aluruz her gözi āhūnuŋ elinden sāġar
Niçe senden niçe şeh-bār-ı şikārın çekerüz

5 Kühl-i ḫāk-i ḳademin çeşmine çekmiş aġyār
Ey **Riyāżī** biz anuŋ bunda ġubārın çekerüz

[168a]

[333]
Terkīb-i bend-i **Nāzī** Çelebī
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
[I]
1 Ey meh-i şuʿle fürūz-ı şeb-i nār-ı aġyār
Berḳ-i āteş-fiken-i ḫırmen-i ṣabr-ı dil-i zār

2 Oldı şād-āb nem-i lüṭfüŋ ile her ḫes u ḫār
Ḫār-ḫār-ı sitemüŋ itdi dil-zārı figār

3 Dem-i şemşīr-i ġam-ı hecr-ile ṣad-çāk oldum
Küşte-i ġamze-i merdüm-keş-i bī-bāk oldum

[II]
1 Sensin ol büt ki ḳapuŋ ḳıble-i erbāb-ı niyāz
Gerd-i ḫāk-i ḳademüŋ sürme-i çeşm-i iʿzāz

2 Kiminüŋ şemʿ-i żiyā-baḫş ser-ā-perde-i nāz
Şuʿle-i şevḳ-i ruḫuŋ āteş-i āram-güdāz

3 Düşmez ey ʿālem-i ḫüsnüŋ meh-i pertev-fikeni
Dāḫil-i bezm-i viṣālüŋ ola her dūn u denī

[III]
1 Ey ḫoş ol-dem ki mey-i ʿaşḳla pür ḥālet idüm
[Mermer-i][733] perde-sarāy-ı ḥarem-i vuṣlat idüm

2 Ṭāliʾüm yār idi sen māh-ile hem-ṣoḥbet idüm
Āteş-i sīne-i ġam dāġ-ı dil-i ḥasret idüm

3 Künc-i fürḳatde dimezdüm beni ġamnāk idesin

[733] Metnin bu kısmı taramada çıkmamış yahut kesilmiş olabilir.

Perde-i ʿismetüŋi ġonçe-şıfat çāk idesin

[IV]

1 İtdüŋ aġyār ile āyīn-fermāyı tecdīd
Żāyiʿ oldı ġam-ı ʿaşḳuŋla olan güft ü şenīd

2 Bulmadum gülşen-i ʿıyduŋda senüŋ būy-ı ümīd
Ḫāsılı bendeŋi itdüŋ keremüŋden nevmīd

3 Ḫayfdur ḫayf ki ey gül-bün-i gülzār-ı cefā
Gülşenüŋden gide bir sencileyin naġme-serā

[V]

1 Benüm ol **Nāzī**-i elmās-süḫan kim her dem
Ḥükm-i tīġi ider icrā ser-i destümde ḳalem

2 Vaṣf-ı aʿdā-yı ḫased-pīşeyi taḥrīr itsem
Nūk-i kilkümde olur dūde-liʿāb-ı erḳam

3 Mertebe-i şānumı gör gevher-i güftārumdan
İltifāt eyle ṣaḳın ṭabʿ-ı şerer-bārumdan

[334]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿilün

1 Mest-i şevḳüz bezmimüz yād olsa dünyā reşk ider
Curʿa-i ṣahbāmuza Cemşīd u Dārā reşk ider

2 Ol ḫarābatīlerüz kim biz nigāh-ı dehrde
Ẕevḳimüz vādīsine aʿlā vü ednā reşk ider

3 Her ne yirde eyleseŋ tertīb-i bezm-i inbisāṭ
Derd-ile aʿdā helāk olur eḥibbā reşk ider

4 Her kimüŋle ḥedm olsaḳ cān virür güftārımuz
ʿIyşimüz āyīnine Ḫıżr u Mesīḥ'ā reşk ider

5 Ṭabʿuŋa virsem n'ola **Nāzī** behişt-i maʿnevī
Nev-ʿarūs fikrüŋi seyr itse ḥūrī reşk ider

[335][734]

ʾĀlī Efendi *el-merḥūm*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Nigeh-i ser-mest-i nāz u ġamze-i ḫūn-ḫᵛār āşüfte
Kemend-i zülf dirhem-i ṭurre-i ṭarrār āşüfte

2 Bu gün ṣaḥn-ı çemende gördüm ol serv-i ḫırāmānı

[734] **EAD**'de bu şiir 8 beyittir.

Girībān çāk u dāmen çīde vü destār āşüfte

[168b]

3 Perīşān olmasun mı sünbül-i[735] nev-bāġ-ı endīşem
Ki ben āşüfte dil āşüfte çeşm-i yār āşüfte

4 Ne ḫoş demdür ne ʿālemdür k'ola arż-ı niyāzumdan
Dil-i cānāne ḫurrem-ḫāṭır-ı aġyār āşüfte

5[736] Raḥīḳ-i naẓm-ı pāk u ḥüsn-i taʿbīr-ile olmaḳda[737]
Ḳalem hemvāre mestāne süḫan her bār āşüfte

6 ʿAceb mi[738] olsa reşk laʿl ü rūḫsārından ey ʾ**Ālī**
Cebīn-i ġonçe perçīn u dil-i gülzār āşüfte

[336][739]

Ẓuḥūrī Efendi
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ġamze-i ḫūn-rīzüŋe sāḳī şarāb-ı ʿişve vir
Nā-tüvān ḫaste-i dildür āb u tāb-ı ʿişve vir

2 Oldı ḫurşīd-i ruḫuŋ neẓẓāre-i sūz-i ʿāşıḳān
Ebr-i zülfüŋ sāye-pāş olsun niḳāb-ı ʿişve vir

3 Fitne-i bī-dārı hem-ḫᵛāb eyle çeşm-i şūḫuŋa[740]
Ser girān-ı bāde-i nāz ile ḫᵛāb-ı ʿişve vir

4[741] Nāzla reftāre gül-i bāl-i hezār olsun niḳāb
Ġonçeye gül-geşt-i gülzār it ḥabāb-ı ʿişve vir

5 Eylesün ḥal müşkilāt-ı nāzı bir taʿbīr ile
Destine ol çeşm-i mekkāruŋ kitāb-ı ʿişve vir

6 Sīnesin ḳılsun **Ẓuḥūrī** ḫançeristān-ı cefā
Ġamze-i ḫūn-rīzüŋe sāḳī şarāb-ı ʿişve vir

[337][742]

Yaḥyā Efendi *el-merḥūm*
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ġonçeyi servi saŋa teşbīh ider her bī-edeb
Hep sükūtuŋla sükūnuŋdur aŋa cānā sebeb

---

[735] sünbül-i nev-bāġ: sünbül ü nevbāġ **EAD**.
[736] **EAD**'de bu beyit 8 numaralı beyittir.
[737] taʿbīr-ile olmaḳda a: taʿbīr-i bülendimle **EAD**.
[738] ʿAceb mi: Yeridür **EAD**.
[739] **İZD**'de bu şiir 5 beyittir.
[740] şūḫuŋa: şūḫuŋı **EAD**.
[741] Bu beyit **İZD**'de bulunmamaktadır.
[742] **ŞYD**.

2 ʿĀşıḳ-ı bī-dil nice söyleşmege ḳādir olur
Biribiriyle aġız bir idicek ol iki leb

3 Teşne[743]-i ḥüsnine imdād itmek isterler meger
Lebleri mey ḥāżır itmiş ḫāl-i leb bir dāne ḥabb

4 Sāye-i refḳinde[744] nādān dāʾimā āsūde-ḥāl
Cāy-ı rāḥat bulımaz dānā çeker renc ü taʿab

5 Vaḳt-i gül sāḳī-i gül-ruḫ gül gibi tabʿ-ı laṭīf
Senden ey **Yaḥyā** mey-i gül-gūna istiġnā ʿaceb

[338][745]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ey zülf-i ḫam-ender-ḫamı ḳıllāb-ı maḥabbet
Hep saŋa çeḳildi dil-i erbāb-ı maḥabbet

2 Dilberse güzel dilse nihāyetde hevāyi
Ḥāṣıl bu ki āmādedür esbāb-ı maḥabbet

3 Bir baḥr imiş ey ʿāşıḳ-ı şeydā dil-i zāruŋ
Anda bulınurmış dür-i nā-yāb-ı maḥabbet

4 Yan āteşe pervāneveş itme yine efgān
Ey ʿāşıḳ-ı miskīn budur ādāb-ı maḥabbet

5 **Yaḥyā** ḥarem-i ʿaşḳa girerse n'ola bī-bāk
Meftūḥdur erbāb-ı dile bāb-ı maḥabbet

[169a]

[339][746]

Ve lehu *raḥimehu'llāh*
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Cān-baḫş ṣadāŋ-ile bize feyż-i ḥayāt it
Bülbül ne ġamuŋ var ne ṭurursun neġamāt it

2 Ḫaṭṭ-ile virildi saŋa ey māh-ı melāḥat
Divān-ı şeh-i ḥüsnde var anı berāt it

3 Vir ḳalbe cilā mühre-i mihriyle o māhuŋ
Mirʾāt-ı dil-i pāküŋi āyīne-i ẕāt it

4 Düşdüŋ çü göŋül zülf-i ḫam-ender-ḫam-ı yāre

[743] Teşne: Neşve **ŞYD**.
[744] refḳinde: cehlinde **ŞYD**.
[745] **ŞYD**.
[746] **ŞYD**.

Şimdengirü var imdi temennā-yı necāt it

5 Evrāḳ-ı sipihri ḳarala her gice **Yaḥyā**
Āh-ı dil-i sevdā-zedeyi kilk ü devāt it

Meṭāliʿ u müfredāt

[340][747]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Eḥibbā muntaẓır meclis müheyyā
Seni gözler dü-çeşm-i[748] cām-ı ṣahbā

[341][749]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Miṣāl-i Kaʿbe eyā nūr-ı dīde-i uşşāḳ
Gören cemālüŋi müştāḳ görmeyen müştāḳ

[342][750]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Şikāyet ḳılma ẓülmünden naẓar ḳıl ol ḫaṭ u ḫāle
Ki bitmez bu çemende ḫārsuz gül dāġsuz lāle

[343]

Ḳınalı-zāde **Kirāmī**

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Nice meyl itmesünler yaz u ḳış cām-ı mey-i ala
Odur bir dūdsuz od ḫārsuz gül dāġsuz lāle

[344]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Terk-i ser itdi göŋül ḳoçmaġ-içün sīm-i tenüŋ
Bāşdan geçmese ḳoçmazdı seni pīrehenüŋ

[345][751]

Ṣabrī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ḫarc idüp sīm u zeri naḳd ideyin pīreheni
Pīrehensüz ḳoçayın tek ben o nāzük-bedeni

[346][752]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ey hilāl eyleme ebrū-yı nigār-ile cidāl
Ṭırnaġın kesse olur niçe senüŋ gibi hilāl

---

[747] **NEVD**.
[748] dü-çeşm-i: çeşm-i **NEVD**.
[749] Muhammed Muhsin KALKIŞIM, (1988). *Nâbî'nin Tuhfetü'l-Harameyn'i Dil İncelemesi Transkripsyonlu Metin ve İndeks*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
[750] **HAD**.
[751] **SD1** ve **SD2**'de bulunmamaktadır: Nice çâk eyleyeyüm gül gibi ben pîreheni / Ki koçar câmesi karşumda o nâzük bedeni **RED**.
[752] **SD1** ve **SD2**'de bulunmamaktadır. **RED**.

[347][753]

Nevʿī Efendi

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ḫarābāt ehline rūz-ı ḥisābı aŋma ey vāʿiẓ
Bizüm hergiz bu varlıḳ defterinde adımuz yoḳdur

[348][754]

Ümīdī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Dāʾim cemāl-i yār görinmez niḳābda
Ol ġonçe-leb açılmadı ḳaldı ḥicābda

[349]

Maḳālī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Zülfüŋden istedi kese bir ʿanberīn telī
Miḳrāż ṣındı ditredi meşşāṭanuŋ eli

[350]

Ve lehu

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 ʿĀşıḳa terk-i ġam laʿl-leb-i dildār güç
Meyden erbāb-ı ḫarābāt itmek istiġfār güç

[351]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ḳande bir Yūsuf-ı gül-çihre görürse alınur
Ḳorḳaram göŋlümi gönderem ki bazārlıġa

[352]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Didüm görince ʿārıż-ı Seyyīd Muḥammed'i
Bāġ-ı siyādetüŋ gül-i Āl-i ser-āmedī

[169b]

[353]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ele āyīne alup ṭalʿatuŋ āyīne baḳın
Baŋa ey bī-meyl ammā ki raḳīb olma ṣaḳın

[354][755]

Bāḳī Efendi

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Zinhār eline āyīne virmeŋ o kāfirüŋ
Zīrā görince ṣūretini büt-perest olur

---

[753] **NEVD**'de bulunmamaktadır.
[754] **ÜD**.
[755] **BD**.

[355][756]

ʿAzmī-zāde Ḥāletī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Aġzına aldı tütün lūlesin ol ḥūr-liḳā
Çeşme-i Kevs̱er'e bir lūle ḳodılar güya

[356][757]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Lūlenüŋ lüṭfını olur mı mecāl inkāra
Böyle bir vāsıṭa yoḳ būs-ı leb-i dildāra

[357][758]

ʿAzmī-zāde Ḥāletī

Ahreb

1 Ey şaḥne-i ʿaşḳ var zülüfine ilet
2 Ben ʿāşıḳı kim ġāyet-i āmāli budur
3 Ammā ki disün o gice dellāl-ı ḳażā
4 Hercāyīye ʿāşıḳ olanuŋ ḥāli budur

[358][759]

Ve lehu

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Nāyuŋda bilmezin ne ḳomış muṭrıbā[760] Ḫudā
Āteş çıḳar içine[761] anuŋ her giren hevā

[359][762]

Necātī Beg

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Sensüz ey ruḫları gül lebleri mey
Ḳamış işkencesidür ʿāşıḳa ney

[360][763]

Faṣīḥ

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

1 Egerçi naġme-tekrārında muṭrib sende ʿālem var
Maḥabbet ʿālemin yād eyler ammā neyde bir dem var

[361][764]

---

[756] **AHD**.
[757] **AHD**'de bu beyit bulunmamaktadır.
[758] **AHR**.
[759] **AHD**.
[760] Nāyuŋda bilmezin ne ḳomış muṭrıbā: muṭrıbā ne ḳomış bilmezin Ḫudā **AHD**.
[761] içine: içinden **AHD**.
[762] **NBD**'de bu beyit bulunmamaktadır. Ancak "Nazmi ÖZEROL. (2016). Şeyhülislâm YahyâTevfîk Eefendi'nin "Müntehâb" Adlı Şiir Mecmûası. *Littera Turca (Journal of Turkish Language and Literature)*, vol.2, no.1, 343-366." künyeli çalışmanın 354 numaralı sayfasında **Esîrî** mahlaslı bir şaire nisbeti mevcuttur.
[763] **FDD**'de bu beyit bulunmamaktadır.
[764] **FDD**'de bu beyit bulunmamaktadır.

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Mīve-i būsesi yoḳ līk ʿaceb dil-cūdur
Gūyiyā ruḫları ḳatmer gül-i şeftālūdür

[362][765]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Zer ḫarc ider ol kim ʿārızı būs-ı lebidür
Şeftālūsi ol ḳaddi nihāluŋ ẕehebidür

[363][766]

Nevʿī Efendi

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Başı irişdi göge rifʿatle her dūnuŋ
Ḥaḳ budur kim ḳatı alçaḳlıġı var gerdūnuŋ

[364][767]

Himmet Efendi-zāde

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ey dil ḳomaz ki nāle idem ser ne elem
Āh eyledükçe ḥasret-ile hem-zebānum ol

[365][768]

Ġazeliyyāt-ı Neşāṭī el-Mevlevī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Gülden derūn-ı lāleye düşdükçe gāh tāb
Güya be-dīd olur çeh-i Naḫşeb'de māh-tāb

2 Gül açdı sīnesin n'ola olsa benefşe de
Ser-germī-i leṭāfet-ile şeb-külāh tāb

3 Çīn-i cebīn-i gül dil-i bülbülde ḳor mı hūş
ʿArż-ı niyāz ḳande getürmez nigāh tāb

4 Eşcār-ı bāġdan ki düşer cūya sāyeler
Şāh-ı bahār tīġini eyler siyāh-tāb

5 Dil-sūz nālelerle **Neşāṭī** gibi yine
Bülbül cihāna ṣalmada her ṣubḥgāh tāb

[366][769]

Ve lehu

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ṣalduḳça şebde meşʿale-i lāle gāh tāb
Eyler fürūġı bezm-i güli reşk-i māh-tāb

---

[765] **FDD**'de bu beyit bulunmamaktadır.
[766] **NEVD**.
[767] **AD**'de bu beyit bulunmamaktadır.
[768] **NED**.
[769] **NED**.

2 Gör inḳılāb-ı ʿālemi baḳ ṭīġ-i sūsene
Her rūz jeng-ḫorde vü her şeb siyāh-tāb

[170a]

3 Ḳābil midür bu tābiş nūr-ı cemālle
Ol āftāb-ı ḥüsne getürmek nigāh tāb

4 Gör ḥālet-i maḥabbeti ẕevḳ-i fenāy-ile
Meclisde şemʿ gāhī olur şeb-külāh tāb

5 Gördüm **Neşāṭī**'yā gice āṣār-ı sūzişin
Ṣalmış sipihre ḥasretle sūz-i āh tāb

[367][770]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 İçdükçe[771] mey-i nāzı o çeşm-i siyeh-i mest
Bir āfet olur ʿāleme her bir nigeh-i mest

2 Her kūşede ṣad şevḳle biŋ hū da mı ḳoymaz
Gāhī ki ḫırām eyleye ol kec-küleh-i mest

3 Olmaz yine ser-germ-i ṣafā-yı ruḫ-ı sāḳī[772]
Gülzār-ı bihişt olsa eger cāygeh-i mest

4 Aḥsente zihī meẕheb-i ʿuşşāḳ ki anda
Defʿ-i ġam-ı dildārdur ancaḳ güneh-i mest

5 Bilmem nice olur ḥāl **Neşāṭī** bir olursa
Ol ġamze-i pür-fitne ile ol nigeh-i mest

[368][773]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ṣabādan kim ola gīsū-yı dilver rāstgāhı geç
Olur ḥāl-i dil-i ʿuşşāḳ yek-ser rāstgāhı geç

2 Ḥaẕer ey fitne kim ḫançer be-kef mestāne ol āfet
Gelür mey-ḫāneden destār ber-ser rāstgāhı geç

3 Ol ebrūlar ki sāḳī ḳıble-i cāndur rükūʿın gör
Sürāḫī gerdenin meslisde eyler rāstgāhı geç

4 Olur tīr u kemān gülşende ḳaṣd-ı bülbül-i zāre
Ṣabādan kim ola şāḫ-ı gül-i ter rāstgāhı geç

---

[770] **NED**.
[771] İçdükçe: Çekdükce **NED**.
[772] Olmaz yine ser-germ-i ṣafā-yı ruḫ-ı sāḳī: Bulmaz ki yine mey-ḫānedeki hāleti hergiz **NED**.
[773] **NED**.

5 Ṣabādan kim ola gīsū-yı dilver rāstgāhı geç
Olur ḥāl-i dil-i ʿuşşāḳ yek-ser rāstgāhı geç

[369][774]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿilün

1 Bī-ṣafā-yı ʿaşḳ olup bī-derd-i yār olmaḳ da güç
Bir sitem-ker āfetüŋ cevriyle zār olmaḳ da güç

2 Evc-i istiġnāda pervāz itmez-iken murġ-ı dil
Pāy-bend-i ʿaşḳla āşüfte-zār[775] olmaḳ da güç

3 Bir nigāh-ı ġamzeye ṭāḳat getürmezken göŋül
Günde biŋ tīr-i cefāya sīnedār olmaḳ da güç

4 Vaʿde-i ferdāsına gāhī iderdüm iʿtimād
Ḥayret-ālūd-ı belā-yı intiẓār olmaḳ da güç

5 Gerçi yoḳ ṭāḳat **Neşāṭī** seyr-i didār itmege
Kūşe-gīr-i ḥasret-i dīdār-ı yār olmaḳ da güç

[170b]

[370][776]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿılātün Mefʿūlü Fāʿilātün

1 Ruḫsāruŋ[777] üzre zülfüŋ pür-piç u tāb göster
Çün hāle her ḫamında bir māh-tāb göster

2 ʿArż eyledükçe ʿāşıḳ laʿl-i müẓāb-ı çeşmin
Aç ḥoḳḳa-i dehānuŋ sen dürr-i nāb göster

3 Olsun ol iki şemşīr cevher-nümā-yı behcet
Ebrūlaruŋda gāhī çīn-i ʿitāb göster

4 Mestāne bir nigehle bir şūr ṣal ki dehre
Zühdi tamām rüsvā ʿaḳlı ḫarāb göster

5 Resm eyle bezm-i ʿaşḳı ey Mani-i maḥabbet
Ol bezme cān-ı zārı tār-ı rebāb göster

6 Pertev-nümā-yı şevḳ it ol nār-ı āb-pūşı
Bezm-i ṣafā-yı sāḳī pür-āb u tāb göster

7 Vaṣf-ı ḫaṭında ṭarḥ it bir nev-ġazel **Neşāṭī**

[774] **NED**.
[775] āşüfte-zār: āşüfte-kār **NED**.
[776] **NED**.
[777] Ruḫsāruŋ: Ruḫāruŋ **NED**.

Yārāna naḳş-ı siḥri ber-rūy-ı āb göster

[371][778]

Ve lehu

Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿīlü Fāʿılün

1 Āvāre dil ki kendü gibi bī-karār arar
Rāz-ı derūnın açmaġa bir ġam-güsār arar

2 Ḫāl-i siyeh miyān-ı dü-ebrū-yı yārda
Şeh-bāz-ı hüsndür ki per açmış şikār arar

3 Çengāl-i zülf-i pür-ḫam-ı müşgīn-kemendle
Çāh-ı ẕeḳanda delv-i dili ṭurma yār arar

4 Mestāne rāz-ı bülbüli bir gün açılmasun
Dāʾim dehān-ı ġonçeyi bād-ı bahār arar

5 Divānçe-i derūnda **Neşāṭī** ṣafāyıla
Vaṣf-ı lebüŋde bir gazel-i ābdār arar

[372][779]

Ve lehu

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Mihrüŋ ki ḫum-ı çarḫ gibi cāmı tehīdür
Māhuŋ mezeden sofra-i inʿāmı tehīdür

2 İrmez elimüz mīve-i vaṣla dil-i zāruŋ
Dāmān-ı niyāz-ı keder-encāmı tehīdür

3 Reh-yāb-ı viṣāl olsa da ḫayrān-ı cemālüŋ
Āġūş-ı ümīd-i dil-i nā-kāmı tehīdür

4 İʿcāz-ı melāḥat mı degül çāh-ı ẕeḳan kim
Biŋ cān u dile maḥbes iken nāmı tehīdür

5 Bezminde **Neşāṭī** meze yoḳ tīre-dilānuŋ
Meyden ḳadeḥ-i lāle gibi cāmı tehīdür

[373][780]

Ve lehu

Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün

1 Cilvegāh-ı nāza kim ol āfet-i meh-rū çıḳar
Her ṭarafdan evc-i çarḫa şevḳle biŋ hū çıḳar

2 Cān atar bī-çāreler gāhī niyām-ı nāzdan
Ḳaṣd-ı zaḫm-ı cānla ol ḫançer-i ebrū çıḳar

[778] **NED**.
[779] **NED**.
[780] **NED**.

3 Remzden ḫālī degül naḳş-ı cemāl-i dil-rübā
Ḫaṭṭ-ı laʿli bir muʿammādur ki şeftālū çıkar

[171a]

4 Yāsemenden ser-zede sünbül ṣanur seyr eyleyen
Kūşe-i destārdan kim zülf-i ʿanber-bū çıḳar

5 Demdür ey kilk-i **Neşāṭī** şevḳle ġavvāṣ olup
Zīb-baḫş ol baḥr-i maʿnādan yine lūʾlū çıḳar

[374][781]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bezm-i çemende ẕevḳe sebeb ney mi cū mıdur
Ḫūnīn terānelerle gelū-yı sebū mıdur

2 Ḫūn-ı şafaḳla mihri giriftār-ı şerm iden
Dāʾim derūna āteş uran reng-i rū mıdur

3 Gülşen midür kenāresi olmış benefşezār
Ruḫsār-ı alıyla o ḫaṭṭ-ı müşg-bū mıdur

4 Ḥayretle itdügüm bilemem ḫūn-ı giryeden
Miḥrāb-ı ebrūvānuŋa ḳarşu vüżū midür

5 Bī-tābī-i dimāġa sebeb hep **Neşāṭī**'yā
Būy-ı zükām-rīz-i gül-i ārzū mıdur

[375][782]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Lüṭf-ı güftārında ḥayrān ol dehānın kim bilür
Çün kemer pür piç ü tāb olma miyānın kim bilür

2 Ġamze-i mestānesin[783] gör itme cāmından suʾāl
Kühl-i çeşmin ḳıl temāşā sürmedānın kim bilür

3 Keşf-i rāza dilde yoḳ cürʾet hücūm-ı nāzdan
ʿArż-ı ḥāle ol şeh-i ḥüsnüŋ zemānın kim bilür

4 Sen hele kendüŋ tedārük üzre ol ey murġ-ı dil
Kaṣd-ı şeh-bāz-ı dü-çeşm-i cān-sitānın kim bilür

5 Söz **Neşāṭī** böyle ḫoş-tābʿāne bī-pervā gerek
Şāʿirüŋ iʿcāzla siḥr-i beyānın kim bilür

[781] **NED**.
[782] **NED**.
[783] Ġamze-i mestānesin: Ġamzesin mestāne **NED**.

[376][784]

Ve lehu

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Feryād-ı dil ki sīne-i ġam-ḫʷārdan gelür
Bir nāledür ki ol pes-i dīvārdan gelür

2 Fitne-i ṣalā-yı el-ḥaẕer eyler şitābla
Ol şeh ki mest-ḫāne-i ḫammārdan gelür

3 Ḫamyāze-rīz-i bādesidür cām-ı āftāb
Ol neşʾe kim dile nigeh-i yārdan gelür

4 Gül-gūne-i cemāle olur zīb-baḫş-ı reng
Her ḳatre ḫūn ki çeşm-i güher-bārdan gelür

5 Kālā-yı ṣabrı ġāret iden düzd-i ġamzedür
Ṣorsaŋ **Neşāṭī**'yā yine inkārdan gelür

[377][785]

Ve lehu

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Meclise sāḳī-i gül-çihre ki cām-āver olur
Rūḫ-ı Cem'den dil-i rindāna peyām-āver olur

2 İtse gülzāre güẕer bād-ı ṣāba kūyuŋdan
Çemenüŋ raḳṣ-künān ḫāki ḳıyām-āver olur

3 Ġamze-tīrin hedef-i cāna ki pertāb eyler
Nāz dāmen-be-miyān aŋa sihām-āver olur

4 Selb idüp ʿaḳlı geçen nām u nişān ḳaydından
Defter-i ʿaşḳda Mecnūn gibi nām-āver olur

[171b]

5 Kām-ı dünyāyı **Neşāṭī** gibi nā-çīz gören
Devlet-i ʿaşḳda her vechle kām-āver olur

[378][786]

Ve lehu

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ḫaṭṭuŋ ki zīr-i ṭurrede gāhī nihān olur
Güya kemīnde fitne sipāhi nihān olur

2 Olduḳça tāb-dāde ruḫuŋ zīr-i ṭurreden
Çarḫuŋ seḥāb-ı şermle māhı nihān olur

[784] **NED**.
[785] **NED**.
[786] **NED**.

3 Raḫşende necm-i baḫtum olur münkesif kaçan
Gīsūlarında ḫāl-i siyāḥı nihān olur

4 Çeşmümde ʿaḳs-i ḫançeri mestūr giryeden
Güya derūn-ı ābda māhi nihān olur

5 İfşā-yı rāzdan ḥaẕer eyle **Neşāṭī**'yā
Derd ehlinüŋ fiġānla āhı nihān olur

[379][787]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün

1 Mest-i nāz olduḳça çeşmüŋ āfet-i bī-bāk olur
Dest-i ġamzeyle girībān-ı veraʿ ṣad çāk olur

2 Ḳudsiyān reşk itmemek mümkin midür ol ṣayda kim
Raḫş-ı nāzuŋda senüŋ zīb-i ser-i fitrāk olur

3 Çeşm-i mihre tūtyā eyler felek her ẕerresin
Ārzū-yı sāye-i ḳaddüŋle ol kim ḫāk olur

4 Gelse kūyuŋdan ṣabā gāhī olup ʿanber-şemīm
Ḫāk-pāyuŋ zīb-baḫş-ı dīde-i nemnāk olur

5 Dāmen-i zülfe ṣunar bir gün **Neşāṭī** pençesin
Şāneveş bir dil ki tīg-i ʿaşḳla ṣad-çāḳ olur

[380][788]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿīlü Fāʿılün

1 Bir dil ki tāb-ı ʿaşḳla āteş-nihād olur
Cevrüŋ de görse şu'le-i şevḳi ziyād olur

2 Her ḫūn-ı dīde penbe-i dāġ üzre kim düşer
Ḥasret-zemīn-i sīnede güller güşād olur

3 Āh ol-şarāb-ı nāz ki vü lüṭf-ı keyfe kim
Ġamzeŋle ʿişveye sebeb-i ittiḥād olur

4 Levḥ-i ḫayāle naḳş-ı ḫaṭṭuŋ kim çeker göŋül
Aŋa sevād-ı merdüm-i dīde midād olur

5 Yek-rengī-i maḥabbeti gör kim **Neşāṭī**'yā
ʿĀşıḳ-ı sitemle pür ġam iken yine şād olur

[381][789]

Ve lehu

[787] **NED**.
[788] **NED**.
[789] **NED**.

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Çeşmüŋ ki gāhī dest-be-ṣahbā-yı nāz olur
Her bir kirişme hūş-rübā-yı niyāz olur

2 Ġamzeŋ ki ḫışmla çeke mestāne ḫançerin
ʿĀşıḳ niṣār-ı cān iderek sīne-bāz olur

3 Mihr-i ruḫuŋ ki şemʿ-i şebistān-ı Ṭūr'dur
Bir nīm-ẕerre şuʿlesi ʿālem-güdāz olur

4 Zülfüŋ ki her ḫamında niçe fitne bestedür
El-ḥaḳ o dil-siyāh[790] ʿaceb siḫr-sāz olur

5 Reşk itmemek olur mı melāʾik **Neşāṭī**'yā
Gāhī elümde ḫame ki maʿnī-ṭırāz olur

[382][791]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ġamzeŋ ki büt-i ʿişve-ker-i nāz-ı hevesdür
Āşūb-ı dile bir nigeh-i āfeti besdür

[172a]

2 Çeşmüŋ ki hümā-ṣayd iki şeh-bāzdur el-ḥaḳ
Sīmurġ-ı ḫıred evc-i şikārında megesdür

3 Biz bādiye-peymā-yı reh-i Kaʿbe-i ʿaşḳuz
Feryād-ı ciger-sūz bize bāng-i ceresdür

4 Müstaġnī-i dehrüz ki yed-i himmetimüzde
Gülzār-ı dü-ʿālem bir avuç ḫārla ḫasdur

5 Ol murġ-ı belā-perver-i aşḳuz ki **Neşāṭī**
Her kūşe-i gülşen bize bir dām u ḳafesdür

[383][792]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Nedür o ġāliye-gün ḫaṭṭıla ruḫ çün ḥūr
Sevād-ı ḥarfi degül mi libās-ı sūre-i nūr

2 Hücūm-ı ġamze-i şūḫıyla fitneler zinde
Siyāh-mestī-i çeşmiyle şehr-i dil pür-şūr

3 Ya āb-ı dīde ya ḫūn-āb-ı çeker lā-büd
Ḫumār-ı nāzını defʿ[793] itse ġamze-i maḫmūr

[790] dil-siyāh: dil-siyeh **NED**.
[791] **NED**.
[792] **NED**.

4 Ḫırāma gelse olup germ-cilve-i ʿişve
Olur güẕergeh-i nāzında fitneler maḥşūr

5 Bu genc-i ʿaşḳ ki vardur **Neşāṭī**'yā dilde
Ne deŋlü olsa ḫarāb ol ḳadar olur maʿmūr

[384][794]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 O rind-i pāk-dil kim dāmen-i dünyādan el çekmiş
Fenā-yı dehri ṭuymış ḫ[v]āhiş bī-cādan el çekmiş

2 Fenāsın ṭuysa bezm-i ʿālemüŋ ḫurşīd içün dirdüm
Ḫumār-ı şāhid-i nüh-sāġār-ı mīnādan el çekmiş

3 Görüp dür-dāne-i eşk-i dü çeşmüm pençe-i mercān
Ḳızarmış şermsār-ı reşk olup deryādan el çekmiş

4 Ṣabā geşt eylemiş gülzārı būy-ı zülf-i dilberle
Çenār-ı bāġı gördüm sünbül-i ġarrādan[795] el çekmiş

5 Ṣafā-yı ʿaşḳla düşmiş **Neşāṭī** bir ʿaceb ẕevḳe
Ki ḳayd-ı īn ü āndan fikr-i her-sevdādan el çekmiş

[385][796]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Sāḳī ki dergehinde gedādur Cem-i neşāṭ
Eyler gedāyı Ḫüsrev-i dil ḫurrem-i neşāṭ

2 Degmez mi ʿömr-i Ḫıżr'a ḥayāt-ı Mesīḥ ile
Dilberle bezm-i meyde geçen bir dem-i neşāṭ

3 Dil şekve-sāz hecr-i dili gāhī ʿaşḳla
Bir ḥālet el virür ki olur ebkem-i neşāṭ

4 Pejmürdedür hemīşe gül-i baḫtımuz yine
Olsa çekīde şām u seḥer şebnem-i neşāṭ

5 Eyler **Neşāṭī**'yā dili her ḳayddan ḫālāṣ
İnkār olur mı meyde olan ʿālem-i neşāṭ

[386][797]

Ve lehu

---

[793] defʿ : refʿ **NED**.
[794] **NED**.
[795] sünbül-i ġarrādan: sünbül-i raʿnādan **NED**.
[796] **NED**.
[797] **NED**.

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ey bezm-i şevķe muṭrib-i ferruḫ-dem-i neşāṭ
Ṣal güş-ı hūş-ı naġme-i zīr ü bīm-i neşāṭ

2 Baķduķça ḫaṭṭ-ı yāre göŋül şevķ-yāb olur
Ḥālet-fezā zihī çemen-i ḫurrem-i neşāṭ

[172b]

3 Yoķ şīşe-i ķābūlde yir ġonçe-i dile
Her berg-i olsa bir güher-i şebnem-i neşāṭ

4 Olmaz mı mülk-i dilde Süleymānlık eylemek
Girmez ķalur mı destimüze ḫātem-i neşāṭ

5 Dil ẕevķ-i vaṣlı ṭuymadı bīm-i firāķdan
Ḫayfā ki geçdi ġamla **Neşāṭī** dem-i neşāṭ

[387][798]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Olmasa cānla dil hem-dem-i dīrīne-i ʿaşķ
Her biri olmaz idi vāķıf-ı gencīne-i ʿaşķ

2 Ḥikmet-i lüṭf-i Ḫudā'dur[799] ki ezelden olmış
ʿaşķ āyīne-i dil dil daḫı āyīne-i ʿaşķ

3 Beste-pā ol ki debistān-ı maḥabbetdür bu
Yoķdur ey ṭıfl-ı dil āzādī-i āzīne-i ʿaşķ

4 Görinen şaʿşaʿa-i mihr degüldür bī-bāk
Çekdi zincīrine ḫurşīdi daḫı kīne-i ʿaşķ

5 Bu cevāhir ki **Neşāṭī** dökilür ḫāmeŋden
Maḥzen-ı ṭabʿuŋa dirsem n'ola gencīne-i ʿaşķ

[388][800]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿilü Feʿūlün

1 Olsa ne ķadar renc-fezā silsile-i ʿaşķ
İtmez dil-i ʿāşıķ yine hergiz gile-i ʿaşķ

2 Var her ser-i rāhında niçe çāh-ı ḫaṭarnāk
Pāy-ı dile ṭayy olunur rāhile-i ʿaşķ

3 Bu rābıṭa kim ġamze-i cānānla vardur
Mümkin mi dil-i ʿāşıķ ile faṣıla-i ʿaşķ

[798] **NED**.
[799] Ḥikmet-i luṭf-i Ḫudā'dur: Luṭf-ı tevfīķ-i Ḫudādur **NED**.
[800] **NED**.

4 Ben āteşem āteş ki teb-i tāb-ı sitemle
Zeyn itdi leb-i cān u dili ābile-i ʿaşḳ

5 Olsam ne ḳadar şevkle vaṣṣāf-ı maḥabbet
Elbette yine naḳd-i sitemdür ṣıla-i ʿaşḳ

6 Biz rāh-rev-i Kaʿbe-i cānuz çü-**Neşāṭī**
Besdür bize nāle ceres-i ḳāfile-i ʿaşḳ

[389][801]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Nev-nihāl-i ʿişvedür ol ḳāmet-i mevzūna baḳ
Sünbül-i bāġ-ı ṣafādur[802] ṭurra-i şeb-gūna baḳ

2 Serlerin güy itdiler çevgān-ı ʿaşḳa ʿāḳibet
Himmet-i Ferhād'ı gör inṣafla Mecnūn'a baḳ

3 Jengdār itniş ser-ā-ser ʿāḳıbet teʾsīr-i āh
Yoḳ leṭāfetden eṣer āyīne-i gerdūna baḳ

4 Kesb-i şevḳ it seyr-i ser-sebzī-i bāġ-ı ḥüsnle
Ḫaṭ ber-āverde bütān-ı sebze-i gül-gūna baḳ

5 Ḥayret-i ʿaşḳum görüp dāʾīm **Neşāṭī** ṭaʿnı ko
Sen de inṣāf eyle gel ol çeşm-i pür-efsūna baḳ

[390][803]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Leb degül çeşme-i cān mevrid-i iʿcāz ancaḳ
Ḫaṭ degül fitne-i dil nev-çemen-i rāz ancaḳ

2 Seyr iden gird-i lebüŋde ḫaṭ-ı nev-ḫīzüŋi dir
ʿĪsī laʿli yine Ḫıżr'la dem-sāz ancaḳ

3 Nedür ol serv-nümā ḳaddle āheste ḫırām
Perveriş-yāfte-i bāġçe-i nāz ancaḳ

4 Süzilür gökde hümā olsa da ṭurmāz lā-büd
Murġ-ı dil ṣaydına çeşmüŋ iki şah-bāz ancaḳ

[173a]

5 Ney-i ḫāmeŋde **Neşāṭī** ne bu dil-sūz nevā
Semt-i ʿuşşāḳda bir naġme-i şeh-nāz ancaḳ

---

[801] **NED**.
[802] ṣafādur: vefādur **NED**.
[803] **NED**.

[391][804]

Ve lehu

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Zihī ṣafā diyecek ʿālemüŋ nesin gördük
Sitemden özge daḫı hem-demüŋ nesin gördük

2 Ḫumārı derd-i ser ü neşvesi büḳā-engīz
Bu bezmgāhda cām-ı Cem'üŋ nesin gördük

3 Nişān-ı tīr-i sitem olduġından özge meger
Derūn-ı sīnede dāġ-ı ġamuŋ nesin gördük

4 Hemīşe ḫāl-i ruḫuŋ dāmeniyle setr eyler
Biz ol dü-zülf-i ḫam-ender-ḫamuŋ nesin gördük

5 **Neşāṭī**'yā keder-i keşf-i rāzdan ġayrı
Aḳan bu dīde-i terden demüŋ nesin gördük

[392][805]

Ve lehu

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿilü Feʿūlün

1 Aġyāra uyup kūyuŋı ġavġāyıla geçdük
Rāz-ı dili bīgāneye ifşāyıla geçdük

2 Cūlar gibi gülzārı gezüp yād-ı ruḫuŋla
Her kūşesini ẕevḳ-i temāşāyıla geçdük

3 Her ḫaṭvede bir der-pes idüp vādī-i ʿaḳlı
Biŋ merhāleyi Ḳays-ı sebük-pāyile geçdük

4 Geh sāʿid-i sāḳiye baḳup geh mey-i nāba
Tīh-i ġamı nūr-ı yed-i beyżāyla geçdük

5 Yoḳ tīregī-i ġuṣṣa **Neşāṭī** dilimüzde
Şām-ı kederi meşʿale-i ṣahbāyla geçdük

[393][806]

Ve lehu

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿilü Feʿūlün

1 Seyr eyle ḫaṭ-ı zerdini ol ʿārıż-ı alüŋ
Gör şaʿşaʿasın mihr-i cihān-tāb-ı cemālüŋ

2 Dāmında giriftār yatur niçe hümālar
Zīr-i ḫam-ı zülfinde olan dāne-i ḫālüŋ

3 Bihzād-ı ḫıred resmini çekmekde ciger-ḫūn

[804] **NED**.
[805] **NED**.
[806] **NED**.

Ḫurşīd-i cebīninde olan iki hilālüŋ

4 Çok böyle neden yāre ṭurup gögsüŋi germek
Var ise yaḳındur senüŋ ey mihr zevālüŋ

5 Ol gün ʿaceb olur mı **Neşāṭī** diye dilber
Bī-çāre nedür ʿaşḳum ile söyleye ḥālüŋ

[394][807]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Olmayan hem-kadeḥ-i bāde-perestān-ı ġamuŋ
Bī-ṣafādır ne bilür ẕevḳini mestān-ı ġamuŋ

2 Tā-ebed olmaya bir vechle hergiz hūşyār
Böyle ḳalursa eger mestī-i ḥayrān-ı ġamuŋ

3 Reşk-i ṣad Ḫıżr u Mesīḥ olmamaġa çāre mi var
Bir belā-keş ki ola cānla ḳurbān-ı ġamuŋ

4 Gülleri şu'le-i cān-sūz-i maḥabbetdür hep
Ḫūn-ı dil olsa n'ola cūyı gülistān-ı gamūn

5 Neşve-i şiʿr-i **Neşāṭī**'den alur mı behre
Olmayan hem-kadeḥ-i bāde-perestān-ı ġamuŋ

[173b]

[395][808]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Kim dir ki saŋa her ġama āmāde ol göŋül
Nāz ile nice ġuṣṣadan āzāde ol göŋül

2 Seyr eyle naḳş-ı ʿālemi olma firifte
Mirʾāt-i āftāb gibi sāde ol göŋül

3 Yitmez mi saŋa ḫūn-ı ciger çün ḥabāb-ı mey
Ne dīde-dūz-ı sāġār u ne bāde ol göŋül

4 Reşk eylesün ṣafāŋa hümā belki ḳudsiyān
Bir dām-ı zülfe şevḳle üftāde ol göŋül

5 Bīhūde girme hem-çü **Neşāṭī** cünūnı ḳo
N'eylerseŋ eyle kūy-ı dil-ārāda ol göŋül

[396][809]

Ve lehu

[807] **NED**.
[808] **NED**.
[809] **NED**.

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ciger ḳanıyla itmiş şöyle rengīn lānesin bülbül
Ki gāhī gül ṣanup egler dil-i dīvānesin bülbül

2 Ṣunarken bir ṭolu peymāne her gül bezm-i gülşende
Nice żabṭ eylesün yā nāle-i mestānesin bülbül

3 Semender-meşreb olmaḳ şuʿle-nūş olmaḳ gerek ʿāşıḳ
ʿAceb mi eylese dāʾim şererden dānesin bülbül

4 Şarābı bezmgāh-ı ḥasretüŋ ḫūn-ābe-i dildür
N'ola eylerse dāʾim şuʿleden peymānesin bülbül

5 Boyanmış ḫūn-ı dilden tāb düşmiş verd-i raʿnāya
Ṣanur fānūs-ı al olmış **Neşāṭī** lānesin bülbül

[397][810]

Ve lehu

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿilü Feʿūlün

1 İtmiş ṭutalum sūz-i dile ḫāma taḥammül
İtmek gereke ḥavṣala-i nāma taḥammül

2 Olsa no'la geh dilde gehi gözde ḫayāli
Ḳābil mi meger germī-i ḥammāma taḥammül

3 Çözmiş yine gülşende ṣabā bend-i ḳabāsın
Bildüm yoġ-ımış ġonçede ibrāma taḥammül

4 Çāk itdi girībānını gül bezm-i çemende
Mestāne olup itmedi cāma taḥammül

5 İnṣāf hele ancaḳ olur sende **Neşāṭī**
Bu żaʿfla bār-ı ġam-ı eyyāma taḥammül

6 Ey dil bu kadar keşmekeş-i ġamla idersin
Dāʾim sitem-i düşmen-i ḫod-ġāma taḥammül

7 Ṣānī-i Niẓām'am dimesi haẓm olur mı
Olmış ṭutalum ṭafra-i Naẓẓām'a taḥammül

[398][811]

Ve lehu

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Şevḳ-yāb olmasa dāʾim dil-i bī-kīne-i cām
Böyle pür-tāb-ı ṣafā olmaz idi sīne-i cām

2 Gösterür miydi niçe ʿālemi çeşm-i cāna

[810] **NED**.
[811] **NED**.

Dil-i ʿāşıḳ gibi ṣāf olmasa āyīne-i cām

3 Biŋ gedāyı Cem-i vaḳt itmez idi bir demde
Pür zer-i sürḫ-i ṣafā olmasa gencīne-i cām

4 Keşf-i rāz itmez idi aŋa sebū olmasa ger
Devr-i Cem'den berü tā-hem-dem-i dīrīne-i cām

[174a]

5 Meclise şiʿr-i **Neşāṭī** gibi virmezdi ṣafā
Şevḳ-yāb olmasa dāʾim dil-i bī-kīne-i cām

[399][812]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Gider mi ʿāşıḳuŋ ġam ḫāṭır-ı endūhgīninden
Ḫuṣūṣan cevr-muʿtād olsa yār-ı nāzenīninden

2 Dil ol pervāne-i germ-ülfet-i sūz-i maḥabbetdür
Olur biŋ şemʿ peydā gāhī āh-ı āteşīninden

3 Nihān her kūşe-i çeşminde biŋ āşūbla fitne
Ḥaẕer ol ġamze-i şūḫuŋ ḥaẕer ey dil kemīninden

4 Nice mestāne feryād itmesün gülşende bülbüller
Çıḳarmış yine her bir ġonçe bir cām āstīninden

5 Ṣafā-yı dehri gördük seyr-i baġ itdük **Neşāṭī**veş
Dil-i pür-dāġ-ı lāleyle gülüŋ çīn-i cebīninden

[400][813]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün

1 Çāk-rīz-i ceyb-i cāndur yine zaḫm-ı nāgehān
Tīġ-i ebrūdur ḳırāb-ı vesme olsa her zemān

2 Dir gören dünbāl-i ebrūsında ḥāl-i dil-keşün
Müncemid olmış serinde tīġinüŋ bir ḳaṭre ḳan

3 Eylemiş her bir müjem fevvāre-i ḫūn-ı ciger
Dīdeden ol kim dili ḫūn-āb idüp itmiş revān

4 Kārı eşk-i germ u āh-ı serd olandur var ise
Germ ü serdiyle bu dehrüŋ baḫs iden[814] bī-imtiḫān

5 Her sözüŋ olmış **Neşāṭī** leẕẕet-i maʿnāyla

[812] **NED**.
[813] **NED**.
[814] baḫs iden: puḫte-dil **NED**.

Māye-baḫş-ı şevḳ-i dil ḥālet-fezā-yı ẕevḳ-i cān

[401][815]

Ve lehu

Müfteʿilün Mefāʿilün Müfteʿilün Mefāʿilün

1 Bezm-i çemende eylemiş sūseni lāl u bī-zebān
Ġonçe-i lāleyi iden nergis-i baġa sürmedān

2 Dilleri geh ḫamūş u geh bülbül bāġ-ı şevḳ ider
Nergis-i sürmedārla ġonçe-i laʿl-i gül-ruḫān

3 Şāḫ-ı ümīde atılan var ise seng-i sürmedür
Kesdi figānı murġ-ı dil ḫavf la olmasun demān

4 Şāhid-i naẓmumı görüp cāme-i sürme-rengle[816]
Olsa **Neşāṭī**'yā n'ola lāl Kemāl-i Ṣıfahān

5 Fikri ider bu vādī-i serme(?)[817] ḫayāl-i beste-dem
Olsa ḫāmūş ʿaceb degül ʿaczle kilk-i ter-zebān

[402][818]

Ve lehu

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Muṭrib alsun eline bezm-i ṣafāda çengin
Rūy-ı sāḳīde yine seyr idelüm mey rengin

2 Neġamāt itse seher bülbül-i şūrīde nesīm
Gösterür dāʾire-i gülde ṣabā āhengin

3 İtmiş ol sengle cām-ı dil-i Şīrīn'i şikest
Gösteren Kūhken'e kūh-ı maḥabbet sengin

4 Ey muṣavvir anı var cānda süveydāda ara
Resm-i ḫāl-i lebinüŋ ister iseŋ nīrengin

[174b]

5 Perde-i şerm-i şafaḳ düşmez idi rūyından
Görse meh cāmımuzuŋ meyle **Neşāṭī**-rengin

[403][819]

Ve lehu

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Dil niyāz itmekde dilber nāz bilmez n'eydügin
Nev-ẓuhūr-ı ʿişvedür dem-sāz bilmez n'eydügin

---

[815] **NED**.
[816] **NED**'de 5. ve 4. beyit yer değiştirilmiştir.
[817] vādī-i serme: vādī-i şerme **NED**.
[818] **NED**.
[819] **NED**.

2 Bezm-i ġamda dil ki dāʾim ẓevḳ-yāb-ı nāledür
Naġme-i ḥālet-fezā-yı sāz bilmez n’eydügin

3 Keşf-i rāz itmekde dil dāʾim nigāh-ı şūḫına
İḫtirāz-ı ġamze-i ġammāz bilmez n’eydügin

4 Cünbiş-i dāmān-ı nāzın güllerin seyr itmeyen
Sūz-i bülbül şuʿle-i āvāz bilmez n’eydügin

5 Āteşīn[820] lehçeyle şiʿr-i ābdārum görmeyen
Ṭarz-ı siḥr ü şīve-i iʿcāz bilmez n’eydügin

6 Olmayan naḳş-ı ḫayālümle **Neşāṭī** āşnā
Resm-i kilk-i ʿÖrfī-i Şirāz bilmez n’eydügin

[404][821]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Dime kervān olan bezm-i ṣafāda cām-ı meydür bu
Gül-i her dem-i bahār-ı gülşen bā-zaḫm-ı[822] deydür bu

2 Ne mey bir kīmiyā-yı bu’l-ʿaceb kim sīne çāk[823] eyler
Arīsṭo-yı ḫıred derkinde ʿāciz[824] ṭurfa şeydür bu

3 Gider mi ẓulmet-i ġam dīdeden bī-sāġar u ṣahbā
Çerāġ-ı şuʿle baḫş meclis-i Dārā vü Key’dür bu

4 Göŋül ben derdle dögdükçe sīnem sen fiġān eyle
Münāsib bezm-i ḫās-ı ʿaşḳa özge deff ü neydür bu

5 ʿAceb mi olsa her vādīde ḫāmem ḳaṭre-zen dāʾim
Neşāṭī gibi reh-dān-ı hüner bir kerde peydür[825] bu

[405][826]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Miṣāl-i çeşm-i bütān nergis-i çemen maḫmūr
İçen bu bādeyi maḫmūr içmeyen maḫmūr

2 ʿAceb mi milk-i dile ṣalsa ġamzeler āşūb
Ḫarāb-ı ʿişve nigeh çeşm-i pür-fiten maḫmūr

---

[820] Āteşīn: Āteşin **NED**.
[821] **NED**.
[822] bā-zaḫm-ı: bī-zaḫm-ı **NED**.
[823] sīne çāk: sīmi ḫāk **NED**.
[824] ʿāciz: ḫayrān **NED**.
[825] bir kerde peydür: pür-kerde peydür **NED**.
[826] **NED**.

3 Bahār-ı ʿālemi cāhuŋ ḫazānı der-peydür
Olur bu meclisde elbette her gelen maḫmūr

4 Ḫoşā füzūnī-i keyf-i mey-i maḥabbet kim
Ḫarāb-ı ʿaşḳ yatur Ḳays u Kūhken maḫmūr

5 Bilür mi telḫī-i kām-ı dili **Neşāṭī**veş
Ḫumār-ı hecrle ʿālemde olmayan maḫmūr

[406][827]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿilü Feʿūlün

1 Biz āb-dih-i gülbün-i ibrām-ı niyāzuz
Sīr-āb-kun-ı baġçe-i kām-ı niyāzuz

2 Hem mihr-i celī şaʿşaʿa-i ṣubḥ-ı ümīdüz
Hem şemʿ-i ciger suŋte-i şām-ı niyāzuz

3 Üftādesiyüz curʿa gibi sāḳī-i nāzuŋ
Biz bezm-i maḥabbetde mey-āşām-ı niyāzuz

[175a]

4 Geh yeʾsle peygūle-nişīn-i ġam-ı ḥasret
Geh ṣaḥn-ı temennāda sebük-kām-ı niyāzuz

5 Biz rind-i sebük-rūḥ-ı cihānuz çü **Neşāṭī**
Ser-mest-i ṣafā bāde-keş-i cām-ı niyāzuz

[407][828]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün

1 Dil çāk Çāk-i ġamze ʿālem ḫarāb-ı ebrū
Böyle ḳalur mı dāʾim bu piç[829] u tāb-ı ebrū

2 Emvāc-ı baḥr-i ḥayret dilde olur mı ṣākīn
Bāʿiş nedür bu cevre neyki cevāb-ı ebrū

3 Pāmāl-i ʿaşḳa dāʿim zülfi tevāżuʿ üzre
Ser-ber-firāz-ı naŋvet ammā cenābı-ı ebrū

4 Olmış hilāle perde güya ki pençe-i mihr
Destin ḥayādan itmiş dilber nikāb-ı ebrū

5 Çīn-i cebīn ki eyler taḥrīk-i nāz u ʿişve
Ḳābil midür **Neşāṭī** dillerde tāb-ı ebrū

[827] **NED**.
[828] **NED**'de bu şiir 6 beyittir.
[829] piç: pīç **NED**.

[408][830]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Degül ġāl-i siyeh ṭarf-ı leb-i mey-gūn-ı dilberde
O bir ḥabb-ı feraḥdur cevher-i cānla perverde

2 Devā-yı derd-i dil kim ḥoḳḳa-i laʿlündedür yārüŋ
Şifā ümmīd idüp bī-çāre ʿāşıḳ düşmesün derde

3 Dimāġ-ı cān u dil reşk-i Ḫoten'dür yād-ı zülfiyle
Ṣabā gördüŋ mi inṣāf it bu lüṭfi müşg-i ezferde

4 Gezer bī-çāre ʿāşıḳ herze-gerde rāh-ı ʿaşḳ olmış
Ḫayāl-i ḫaṭṭı ḫāṭırda hevā-yı kāküli serde

5 Nice mümkin **Neşāṭī** seyr-i dīdār eylemek ʿāşıḳ
Hücūm-ı girye mānīʿ dūd-ı dil ḫod her zemān perde[831]

[409][832]

Ve lehu

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilātün

1 Neler çeker göŋül o serv-ḳad kenāre gelince
Miyān-ı nāzüki āġūş-ı intiẓāre gelince

2 Ne derdler çeker ʿāşıḳ çıḳınca ḫat o dü-ruḫdan
Zemān gerek iki ʿīd evvel bahāra gelince

3 Döner o mürdeye güya ki tāze cān bula nāgeh
Ḫayāl-i laʿli dil-i müstemend-i zāre gelince

4 Ne silleler yiye çevgān-ı ʿaşḳdan dil-i ʿāşıḳ
Bu cāygāhda çün gūy rūy-ı kāre gelince

5 Reh-i maḥabbeti ṭayy itdi Kūhken'le **Neşāṭī**
Taḥammül eylemeyüp ḳaldı kūḫsāre gelince

[410][833]

Ve lehu

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Olursa maẓhar-ı nūr-ı şühūd pervāne
İder ṣafāyla maḥv-ı vücūd pervāne

2 Alup tamām vüżūʾ eşk-i şemʿle her şeb
İder hezār rüḳūʿu sücūd pervāne

---

[830] **NED**.
[831] ḫod her zemān perde: ḫod dāʾimā perde **NED**.
[832] **NED**.
[833] **NED**.

3 Ṣafā-yı ʿaşḳla şeb-zindedārdur ne ʿaceb
İderse ʿālem-i nūra suʿūd pervāne

4 Hemīşe peyrev-i İşrāḳiyān-ı ḥikmetdür
ʿAceb mi bilmese güft ü şünūd pervāne

5 Tām-ı ʿaşḳla meşreb-i Neşāṭī'dür[834]
Ne ḳayd-ı būd bilür ne ne-būd pervāne

[175b]

[411][835]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Dil nevk-i tīz-ḫāre düşer jāle olsa da
Āġūş ṭavḳ-ı āha döner ḥāle olsa da

2 Ya dāġ-ı sīne ya ciger-i çāk çākdur
Dil ḥişşe-yāb-ı seyr-i gül ü lāle olsa da

3 Efsürdegī-i ġamla olur müncemid çü yaḫ
Bāde gelūda āteş-i seyyāle olsa da

4 Gelmez ferāġ-ı girye yine her bün-i müjem
Laḫt-ı cigerle tūde-i pergāle olsa da

5 Ḫātır **Neşāṭi**'yā o ḳadar bī-dimāġ kim
Yoḳ istimāʿa tāb-ı ney-i nāle olsa da

[412][836]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿilü Feʿūlün

1 Sensüz meze yoḳ bāġda aḥbāb da olsa
Her gül ṭolu bir cām-ı mey-i nāb da olsa

2 Müjgānlaruŋ eyler yine her fitneyi peydā[837]
Mestāne gözüŋ nāzıyla der-ḫ^{v}āb da olsa

3 Baġlar ser-i rāhın yine ādāb-ı maḥabbet
Dil pāyuŋa yüz sürmek içün āb da olsa

4 Ḳābil mi ḳaçılmaḳ yine bār-ı sitemüŋden[838]
Āşıḳ ne ḳadar derdle bī-tāb da olsa

5 Ḳāṣır mı degüldür yine vaṣfuŋda **Neşāṭī**

[834] Tām-ı ʿaşḳla meşreb-i Neşāṭī'dür: Tāmam ʿışḳ ile hem-meşreb-i Neşāṭīdür **NED**.
[835] **NED**.
[836] **NED**.
[837] peydā: icrā **NED**.
[838] sitemüŋden: sitemden **NED**.

Her bir sözi bir gevher-i nā-yāb da olsa

[413][839]

Ve lehu

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Gelmiş kirişme ġamze-i maḫmūr bir yire
Cemʿ oldı dilde mestī-i ṣad-şūr bir yire

2 Baḳ ruḫlarıyla ḫaṭṭına iʿcāz-ı ḥüsni gör
Cemʿ oldı ṣubḥla şeb-i deycūr bir yire

3 Çevgān idince ṭurraların bād-ı şevḳle
Çün gūy geldi biŋ dil-i meḥcūr bir yire

4 Gül-berg-i rūyı ḫacletle jāle-rīz olur
Çeşmümde gelse ṣad dür-i menşūr bir yire

5 Virmez ṣarīr-i ḫāma ṣafāsın **Neşāṭī**'ye
Gelse nevā-yı nāy ile ṭanbūr bir yire

[414][840]

Ve lehu

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Geçdi dil bezm-i ṣafādan cām-ı ṣahbādan bile
Ẕevḳ-i gül-geşt-i çemenden verd-i raʿnādan bile

2 Düşdi ṭabʿa ol ḳadar ẕevḳ-i fenā kim cān u dil
Geçdi dünyādan degül ḥālāt[841]-ı ʿuḳbādan bile

3 Oldı dil bir mertebe müstaġnī-i bezm-i cihān
Cām-ı Ḫıżr'ı çekmeye dest-i Mesīḥ'ādan bile

4 Şuʿle-i āhıyla rūşen-ḫānedür dil eylemez
Ārzū-yı rūşenī mehden ṣüreyyādan bile

5 Geldi āḫir ṭabʿa istiġnā **Neşāṭī** ʿaşḳdan
Geçdi vaṣl-ı yārdan ẕevḳ-i temaşādan[842] bile

[415][843]

Ve lehu

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Gitdüŋ ammā ki ḳoduŋ ḫasretle cānı bile
İstemem sensüz olan ṣoḥbet-i yāranı bile

[176a]

---

[839] **NED**.
[840] **NED**.
[841] Ḥālāt-ı: dünyā vü **NED**.
[842] *Mecmû'a*da kelimenin üzerinde "temennā'" kelimesi bulunmaktadır.
[843] **NED**.

2 Devr-i meclis baŋa gird-āb-ı belādur sensüz
Mey-i zehr-āb-ı sitem sāġār-ı gerdānı bile

3 Bāġa sensüz baḳamam çeşmüme āteş görinür
Gül-i ḫandānı degül serv-i ḫırāmānı bile

4 Sīneden derdle bir āh ideyin kim dönsün
ʿAḳsine çarḫ-ı felek mihr-i dıraḫşānı bile

5 Ḫār-ı fürḳatle **Neşāṭī**-i ḫazīnüŋ vā-ḫayf
Dāmen-i ülfet-i çāk oldı girībānı bile

[416] [844]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Mey riḫte biŋ pāre yatur cām şikeste
Olsa n'ola rindān-ı mey-āşām şikeste

2 Erbāb-ı ḫarābāt yatur künc-i elemde
Maḥmūr-ı keder derdle endām şikeste

3 Esbāb-ı ṭarab cümle perīşān u mükedder
Def sille-ḫor-ı ġuṣṣa vü ney-i kām şikeste

4 İtmiş yine gör dest-i każā ferşini yāḳūt
Mey-ḫāne yatur gerçi der ü bām şikeste

5 Zāhid ayaġı yir mi başar şimdi **Neşāṭī**
Mey riḫte biŋ pāre yatur cām şikeste

[417] [845]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bülbüller öter şevḳle ezhār güşāde[846]
Peymāne be-kef olsa n'ola yār güşāde

2 Gör lüṭfini sāḳī-i ṣafā-baḫş bahāruŋ
Bir cāmla olmış gül-i gülzār güşāde

3 Seyr it beden-i nāzüki Çāk-i ḳabādan
Mestāne o şeh dügme-i zer-tār güşāde

4 Çöz bend-i ser-i zülfini ey şāne ki olsun
Dillerde olan ʿuḳde-i efkār güşāde

[844] **NED**.
[845] **NED**'de bu şiir 1-3-4-2-5 şeklinde tertip edilmiştir.
[846] Bülbüller öter şevḳle ezhār güşāde / Peymāne be-kef olsa n'ola yār güşāde: Gāhī ki gelüp bezme ol yār güşāde / Meclisde olur ṣad dii ġam-ḫār güşāde **NED**.

5 Olsa yaraşur bülbül-i pür-şevḳ **Neşāṭī**
Olmaḳda yine gül gibi dildār güşāde

[418][847]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Her şeb ü ṣubḥ olup muʿcize-fen peymāne
Gösterür geh gül-i ter gāh semen peymāne

2 Geh ṣaçar curʿa-i mey gāhī ʿaraḳ ḫāki ider
Reşk-i vādī-i Bedaḫşān u ʿAden peymāne

3 Nūr-ı ḫurşīd ile tābende olan māha döner
Bāde-i nābla pür olsa ḳaçan peymāne

4 Pür olup bāde ile yine tehī olsa olur
Geh çeh-i Naḫşeb geh çāh-ı ẕeḳan peymāne

5 Dāʾim el üzre ṭurra mıydı **Neşāṭī** rindān
Olmasa şevḳ-fiken ġuṣṣa-şiken peymāne

[419][848]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ġamze maḫmūr-ı mey-i nāz u nigeh mestāne
Şevḳ-i dil tāzelenür olsa o şeh mestāne

2 Nigeh-i şūḫı ider zühdi siyeh-mest-i cünūn
Olsa gāhī ol iki çeşm-i siyeh mestāne

[176b]

3 Dil-ḫarāb olmamaġa çāre mi var kim olmış
Şevḳ-i laʿliyle girībān u küleh mestāne

4 Ṭolaşurmış[849] yine dil gird-i zeḫandānında
El-ḥaẕer olmasun üftāde-i çeh mestāne

5 Dil-i Mirrīh'i **Neşāṭī** gibi eyler lerzān
İtse gāhī ġażab-ālūde nigeh mestāne

[420][850]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Şuʿle-i āhla kim bādiye-pūyān idi Ḳays
Āteş-endāz-ı reh-i ḫār-ı muġaylāndı Ḳays

[847] **NED**.
[848] **NED**.
[849] Ṭolaşurmış: Ṭolanurmış **NED**.
[850] **NED**.

2 Herze-gerd-i reh-i ġam-ḫāne ber-endāz-ı belā
Ḥāṣılı ʿaşḳla bir bī-ser ü sāmāndı Ḳays

3 Bir ʿaceb ḥālet-i pür-ẕevḳ getürmişdi ele
Dāʾimā deşt-i maḥabbetde ḫurūşāndı Ḳays

4 Bāl-i murġān-ı belā perr-i külāhıydı anuŋ
ʿĀlem-i ʿaşḳda bir başına sulṭāndı Ḳays

5 Ḫırmen-i ṣabrı **Neşāṭī** gibi itmişdi ḫarāb
Şuʿle-i āhla kim bādiye-pūyāndı Ḳays

[421][851]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿılün

1 Bārān-ı girye bāġçe-i rāza ṣıġmamış
Seyl-i niyāz şāh-reh-i nāza ṣıġmamış

2 İtmiş tamām zīr ü bem-i nāleden ẕuhūr
Hūnīn teräneler ki reg-i sāza ṣıġmamış

3 Olmış hücūm-ı derdle leb-rīz-i ıżṭırāb
Ẕevḳ-i sükūn derūn-ı keder-sāza sıġmamış

4 Olsa ʿaceb mi ser-zede-i būstān-ı seḥer
Ezhār-ı feyż gülşen-i iʿcāza ṣıġmamış

5 Ḳābil mi iştirāk-i muhabbet **Neşāṭī**'yā
Ol naḳd-i şevḳ kīse-i enbāza sıġmamış

[422][852]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿilü Feʿūlün

1 Ḥāl-i dili ne yār u ne aġyārla söyleş
Ferhād-ı belā-keş gibi kuhsārla söyleş

2 Yetmez mi saŋa hem-demī-i nāle-i hasret
Ne hem-nefes ol nāye ne evtārla söyleş

3 Ẕulmetkede-i ġamda dilüŋ sūz u güdāzın
Dök ḫāke yaşuŋ şemʿ-i şeb-i tārla söyleş

4 Gūş it cerāyānında olan ṣıyt-ı ṣafāyı[853]
Var gülşene cūş-ı dili enhārla söyleş

5 Rāz-ı dilüŋi açma **Neşāṭī** gibi yāre

[851] **NED**.
[852] **NED**.
[853] ṣıyt-ı ṣafāyı: ṣıyt u ṣadā **NED**.

Evvel hele ol ġamze-i mekkārla söyleş

[423][854, 855]

Ġazeliyyāt-ı **Ḳāf-zāde Fā'iżī** Efendi

Müfteʿilün Fāʿilün Müfteʿilün Fāʿilün

1 Pūyegeh-i raḫş u kām deşt-i cünūndur baŋa
Mūrce-i rīk-i revān rāh-nümūndur baŋa

2 Virmiş o ser-mest-i ḥüsn ʿişve vü nāza ḳarār[856]
Lāyıḳ olan şimdilik ṣabr u sükūndur baŋa

3 Bezm-i fenāda dimiş bir mütelaşī-gedā
Rütbe-i ikbāl-i Cem pāye-i dūndur baŋa

[177a]

[424][857]

Sırrī Çelebī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Zīnhār olma esīr-i nām mānend-i nigīn
Rū-siyāhīdur hemān encām-ı mānend-i nigīn

2 Nām-cūyānuŋ ider ḥakkāk-ı çarḫ-ı bed-güher
Cismini pür şerḥa-i ʾālām mānend-i nigīn

3[858] Rāst-rūy[859] ol āyīne-i ṭabʿāne geç bīgāneye
Ṣūretā ol münʿakis-ersām[860]-ı mānend-i nigīn

4[861] Rind-i ʿaşḳa[862] böyledür pend-i Süleymān meşrebā
Gitmesün bir dem elüŋden cām-ı mānend-i nigīn

5 Kendüye pā-bend ider bī-sūde[863] **Sırrī** eyleyen
Sīm u zerden yekta-i endām[864] mānend-i nigīn

[425][865]

ʿ**Arżī** Efendi *el-merḥūm*

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

[I]

---

[854] **KFD**'de bu şiir 4 beyittir.
[855] Bu başlıktan sonra bir yaprak ara verilmiş olup sonradan tamamlanması planlanmış ve bu yapılamamış olabilir. Çünkü "bana" redifli gazel yarım bırakılmıştır.
[856] nāza ḳarār: şīve-i nāze **KFD**.
[857] **ÜSD**'de bu şiir 7 beyittir.
[858] **ÜSD**'de bu beyit 4. beyittir.
[859] Rāst-rūy: Rāst-rev **ÜSD**.
[860] ersām: erḳām **ÜSD**.
[861] **ÜSD**'de bu beyit 3. beyittir.
[862] Rind-i ʿaşḳa: Ehl-i ʿıyşa **ÜSD**.
[863] bī-sūde: bī-hūde **ÜSD**.
[864] yekta-i endām: nükte-i endām **ÜSD**.
[865] **AYAN, G.** (1999).

1 Bahār[866] oldı o meh būy-ı viṣālinden eṣer gelmez
Vezān olmaz nesīm-i āşnā bād-ı seḥer gelmez
Ne ḥāl oldı ne gördi bilmem ol nūr-ı baṣar gelmez
Gözüm yollarda ḳaldı ol büt-i ṣāḥib-i naẓar gelmez

Niçe[867] gündür o mihr-i[868] ʿālem-āradan ḫaber gelmez
Dili irsāl iderdüm ḳorḳaram ol da gider gelmez

[II]
Maḥaldür ḥasret-ile pāymāl-i rūzgār olsam
Ser-i rāh-ı melāmetde görinmez bir ġubār olsam
Baʿīd olmaz bozılsa ʿizzetüm bī-iʿtibār olsam
ʿAceb mi reh-güẕārunda esīr-i intiẓār olsam

Niçe gündür o mihr-i ʿālem-āradan ḫaber gelmez
Dili irsāl iderdüm ḳorḳaram ol da gider gelmez

[III]
Beni ol sāye-i rūḥ-ı Mesīḥā ṣaldı sevdāya
Ḫarāb oldı sevād-ı dīde ġam[869] irdi süveydāya
Ne yir ḳaldı niyāza ne maḥal ḳaldı temennāya
Suʾāl itsem ʿaceb mi gördügüm aʿlā vü ednāya

Niçe gündür o mihr-i ʿālem-āradan ḫaber gelmez
Dili irsāl iderdüm ḳorḳaram ol da gider gelmez

[IV]
ʿAceb mi göŋlümi āh-ı maḥabbet içre pest itsem
Sebū-yı ʿişreti cām-ı temennāyı şikest itsem
Şarab-ı ḥasret-i dīdār ile peyveste mest[870] itsem
Reh-i āmedeş-i[871] cānāneyi cān-ı şimest itsem

Niçe gündür o mihr-i ʿālem-āradan ḫaber gelmez
Dili irsāl iderdüm ḳorḳaram ol da gider gelmez

[V]
Bozup resm-i vefāyı bezm-i ʿaşḳı nābe-dīd itdi
Beni ol yār-ı hercāyī-tabīʿat nā-ümīd itdi
Sikendervār hecrin[872] ʿāḳıbet sedd-i sedīd itdi
Yolında **ʿArżī**-i dīvāneyi āḫīr ḳadīd itdi

Niçe gündür o mihr-i ʿālem-āradan ḫaber gelmez

[866] Bahār: nihān **AYAN, G**. (1999).
[867] Niçe: Nice **AYAN, G**. (1999).
[868] Mihr-i: Māh-ı **AYAN, G**. (1999).
[869] dīde ġam: dīde-i ġam **AYAN, G**. (1999).
[870] dīdār ile peyveste mest: Dil-dārla peyveste-i mest **AYAN, G**. (1999).
[871] Reh-i āmedeş-i: āmed şod-ı **AYAN, G**. (1999).
[872] hecrin: hicre-ı **AYAN, G**. (1999).

Dili irsāl iderdüm ḳorḳaram ol da gider gelmez

[177b]

[426][873]

Terkīb-i bend-i **Fehīm** Çelebī

[I]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ey nigāh-ı ġażabı mest-i mey-i naḫvet u nāz
Ġamzesi sāḳī-i cām-ı ecel-i ehl-i niyāz

2 Ey fürūġ-ı ruḫ-ı ḫūy-gerdesi ḫurşīd-güdāz
V'ey[874] lebi nādire gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz

3 Ḳorḳarın[875] rāzumı fāş ide o çeşm-i ġammāz
Āşnā oldı dile ġamze-i bīgāne-nevāz[876]

4 Şeb-i hecr ü ġam-ı zülf ü dil-i sevdā-perdāz
İḫtiyārī degül āh eyler isem dūr u dırāz

5 Āh idersem n'ola sevdāŋla ṭolmış göŋlüm
Ḫaberim[877] yoḳ ki senüŋ ʿāşıḳuŋ olmış göŋlüm

[II]

1 Ḫüsnüŋ evvel baḳışumda beni itdi meftūne
Eyledi sāḥir-i çeşmüŋ baŋa biŋ mekr ü füsūn

2 Zülfüŋ itdi dilimi[878] silsile-cünbān-ı cünūn
Āhirü'l-emr[879] bu sevdā ile oldum mecnūn

3 Gördüŋ oldum elem-i ʿaşḳuŋla zār u zebūn
Şerbet-i lüṭfle derd-i dilüm itdüŋ efzūn

4 Ṭoldı tā-derd-i maḥabbetle derūn u bīrun
Başladuŋ zehr-i sitemle dilimi[880] itmege ḫūn

5 Rūy-ı dil gösterüp itdüŋ beni çün divāne
Olduŋ ey āhū-yı vaḥşī giderek bīgāne

[III]

---

[873] **FKD**.
[874] V'ey: Ey leb-i **FKD**.
[875] Ḳorḳarın: Ḳorḳaram **FKD**.
[876] bīgāne-nevāz: peykāne-nevāz **FKD**.
[877] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil iyelik ekleri, -um, -üm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur
[878] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil iyelik ekleri, -um, -üm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur
[879] " İşin sonu, -son son-."
[880] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil iyelik ekleri, -um, -üm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur

1 Bī-mürüvvet ne idi ʿarż-ı maḥabbet evvel
Ne idi eyledigüŋ lüṭf [ü][881] mürüvvet evvel

2 Neye virdüŋ dile neẕẕāreye ruḫṣat evvel
Niçün itdüŋ dil-i bī-çāreye şefḳat evvel

3 İtmek idi ġarażuŋ çünki ferāġat evvel
Ne idi tā bu ḳadar germī-i ülfeṭ evvel

4 Üns idi elde iken şānuŋa ʿādet evvel
Şāh-bāzum yoġ idi sende bu vaḥşet evvel

5 ʿAfv ḳıl ḥüsnüŋe küstāḫ nigāh itdüm ise
İḫtiyār elde degül girye vü āh itdüm ise

[IV]

1 Gerçi ben serḫoş ʿaşḳuŋla şarāb itmez idüŋ
Āteş-i cevr ile baġrumda kebāb itmez idüŋ

2 Evvel ālüfteŋe tā böyle ʿitāb itmez idüŋ
Biŋ suʾāl eylese bir tünd cevāb itmez idüŋ

3 Lüṭf iderdüŋ ġażāb-ālude ḫiṭāb itmez idüŋ
Beni gördükçe ser-i rehde şitāb itmez idüŋ

[178a]

4[882] Çeşmümi āteş-i ḥasretle pür-āb itmez idüŋ
Dil-i vīrānemi tekrār ḫarāb itmez idüŋ

5 Şimdi ḳurbānuŋ olam söyle nedür n'oldı sebeb
Āşnā-yı ezelīye bu tecāhül bu ġażab

[V]

1 Mest-i şīrīn-süḫanam telḫ-i güftār nedür
Lüṭfüŋ evvel ne idi şimdi bu āzār nedür

2 Pür-teġāfül nigeh-i nergis-i Bīmār nedür
Ġonçe gibi gül[883] laʿlīn-i şeker-bār nedür

3 Beni gördükçe şitāb-ile o reftār nedür
Renciş-i bī-sebeb-i ġamze-i pergār nedür

4 Sitem-i ġamze yeter çeşm-i cefākār nedür
Mübtelāŋa nedür ey şūḫ bu eṭvār nedür

5 Sitem itmekde yine ḳādir iseŋ eyle baŋa

[881] Vav-ı atıf için damme "لطفُ" atılmıştır.
[882] **FKD**'de 3. ve 4. beyit yer değiştirilmiştir.
[883] Ġonçe gibi gül: Ġonca-i gül gibi **FKD**.

ʿĀşıḳam ʿāşıḳam ey şūḫ cefākār saŋa

[VI]

1 Ḫod-perestüm reviş-i dīnüŋe ḳurbān olayum
ʿĀşıḳ-āyīnesin āyīnüŋe ḳurbān olayum

2 Pīçiş-i ṭurra-i mişkīnüŋe ḳurbān olayum
Reşkden pister ü bālīnüŋe ḳurbān olayum

3 Çeşm-i ʿayyār-ı süḫan-çīnüŋe ḳurbān olayum
O kemān ebrū-yı pür-çīnüŋe ḳurbān olayum

4 Nāvek-i ġamze-i pür-kīnüŋe ḳurbān olayum
Zehr-i ḫand-i leb-şīrīnüŋe ḳurbān olayum

5 Sīneŋi kīneden ey āyīne-ruḫ ṣāf eyle
Öleyüm mi ele mirʾāt alup inṣāf eyle

[VII]

1 Ḥüsnüŋi görse eger Yūsuf olur bende saŋa
Ḫayl-i ʿuşşāḳ nice olmasun efkende saŋa

2 ʿĀşıḳ olurduŋ eger görse idüŋ sende [saŋa]
Baʿd ez-īn bendeyem ey şāh-ı cihān ben de saŋa

3 Ḫande it aġlasa ḫālin dil-i nālende saŋa
Böyledür ḳısmet-i Ḥaḳ girye baŋa ḫande saŋa

4 Bir naṣīḥatdür ider ʿāşıḳ-ı şermende saŋa
Ḳorḳarın[884] yār olup aġyār-ı firībende saŋa

5 Girde-bālīn gül-āgendeŋ[885] idüp pūte-i ḫār
Derd-i ġayretle helāk ola **Fehīm**-i Bīmār

[427][886]

Fehīm Çelebī
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün

1 Bir ḫayāt içün ḳażā bilmem ne nāz eyler baŋa
Ben şehīd-i ġamzeyem ʿĪsī niyāz eyler baŋa

2 Bī-tekellüf maḥrem-i ḫalvet-serāy-ı ġamzeyem
Çeşm-i şūḫ-ı dilberān ifşā-yı rāz eyler baŋa

3 İstemez kālā-yı ḫüsni ola tārāc-ı nigah
Perde-i zülfin anuŋ-çün nīm-bāz eyler baŋa

4 Seng-i miʿyār-ı cünūnam ben ki ṣarrāf-ı ḫıred

[884] Ḳorḳarın: Ḳorḳaram **FKD**.
[885] gül-āgendeŋ: gül-āgende **FKD**.
[886] **FKD**.

Feyż-i temyīzümle ʿarż-ı imtiyāz eyler baŋa

[178b]

5 Şāh-ı istiġnā-sipāham ben **Fehīm**'ā çarḫ-ı dūn
Ḫavfla biŋ dürlü vaż ʿ-ı dil-nevāz eyler baŋa

[428][887]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Sitem ben ḫāke ḥükm-i gerdiş-i eflākdendür hep
Ġalaṭ didüm ġalaṭ ḫāṣiyyet-i idrākdendür hep

2 Ne ol bī-raḥm sermest ü ne çeşm-i bī-emāndandur
Helāk olmam benüm cürm-i dil-i bī-bākdendür hep

3 Ḫalīl-i ʿaşḳam ammā şuʿle gülzār olması baŋa
Degül iʿcāz-ı feyż-i dīde-i nemnākdendür hep

4 Şikāf-ı dāmen-i Yūsuf'dan olmazdı ʿayān sırrı[888]
Züleyḫā'nuŋ fiġānı sīne-i ṣad-çākdendür hep

5 Ne ḥikmedür ki dilber āteşī-ḫū dil hevāyīdür
Egerçi aṣl-ı fıṭratda bir āb u ḫākdendür hep

[429][889]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ṣūfī yeter efkār-ı ġam-ı būd u ne-būd it
Ḳurbān-ı ġam-ı[890] dilber ol iṣbāt-ı vücūd it

2 Bir ṣāḳī-i mehveşden içüp bāde-i ṣāfī
Cām-ı dilüŋi maṭlaʿ-ı envār-ı şuhūd it

3 Fikr-i ḫaṭ-ı laʿliyle ġubār eyle vücūduŋ
Ervāh-ṣıfat ʿālem-i ʿulvīye ṣuʿūd it

4 Görsün nice olur bīniş-i envār-ı tecellī
Dūd-ı dilüŋi sürme-keş-i çeşm-i şuhūd it

5 Elvān-neġam ol baġ-ı tecerrüdde **Fehīm**'ā
Bülbül gibi her perdeden āheng-i sürūd it

[430][891]

---

[887] **FKD**.
[888] Şikāf-ı dāmen-i Yūsuf'dan olmazdı ʿayān sırrı / Züleyḫā'nuŋ fiġānı sīne-i ṣad-çākdendür hep: Sipihr-i sifle-perver cevrin az eylerse de gāhi / Nişān-ı lüṭf ṣanma ġāyet-i imsākdendür hep **FKD**.
[889] **FKD**.
[890] Ḳurbān-ı ġam-ı: Ḳurbān-ı dilber **FKD**.
[891] **FDD**'de "Naẓīre be-Fehīm" başlığı bulunmaktadır..

Lehu Dervīş **Faṣīḥ Aḥmed**[892]
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ey dil niçe bir keş-me-keş būd u ne-būd it
Āsāyiş-i eger ister iseŋ maḥv-ı vücūd it

2 Cismiŋi[893] girān-bārī-i ḫᵛāhişden idüp ṣāf
Şebnem gibi var ʿālem-i bālāya ṣuʿūd it

3 Tā-key idesin cilvegeh-i sürme-i ġaflet
Çeşm-i dilüŋi maẓhar-ı envār-ı şuhūd it

4 Ey bülbül-i dil naḳşına aldanma bu bāġuŋ
Var gülşen-i yek-reng-i maʿānīde sürūd it

5 Yaḳ āteşe bülbülleri ḫākistere döndür
Feryāduŋı ey sūḫte-i dil şuʿle-nümūd it

6 Ḫattuŋ var ise nāz u niyāzı ile ʿaşḳuŋ
Ferhād gibi Kūh'la var güft ü şünūd it

7 Vir naḳd-i dili emtiʿa-i ʿaşḳa **Faṣīḥ**'ā
Ne fikr-i zebān eyle ne endīşe-i sūd it

[431][894]

Fehīm
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Olur mı cāna dimāġ-āşnā şemīm-i murād
Eser mi gülşen-i āmālüme nesīm-i murād

[179a]

2 İder mi baḫtımuzı Ḥaḳ ḳarīn-i mihr-i ümīd
Olur mı ṭāliʿimüz maḥrem-i ḥarīm-i murād

3 Şarāb-ı yeʾs ideli cānı mest-i *Lā-yaʿḳilu*[895]
Derūn-ı ḫāṭıra gelmez ümīd ü bīm-i murād

4 Ḳażā ne çāre dili sīr-ḫᵛān-ı[896] yeʾs itmiş
İdince herkesi perverde-i naʿīm-i murād

5 Bu kār-ḫāne-i ḫırmān içinde tā ki **Fehīm**
Naṣīb olur mı ʿaceb vāye-i ʿamīm-i murād

---

[892] Bu başlık matla beyitinden önce değil ikinci beyitten önce yazılmıştır.
[893] Eski Anadolu Türkçesinde 2. tekil iyelik ekleri, -uŋ, -üŋ şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. Cismüŋi şeklinde okunması gerekirken okutucu ses "ye" جسمیکی eklenmiştir. **FDD**'de de bu şekildedir.
[894] **FKD**.
[895] "Hiçbir şeyden anlamazlar."(Kur'ân-ı Kerîm, Bakara Sûresi, 1/11) Ayette 3. çoğul kip çekiminde gelmesine rağmen, Mecmû'a'da fiil 3. tekil kip çekiminde gelmiştir.
[896] sīr-ḫvān-ı: sīr-ḫūn-ı **FKD**.

[432][897]

Dervīş **Faṣīḥ**

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Güşād ider mi der-i ḫ^{v}āhişüm nesīm-i murād
Olur mı şaḫṣ-ı emel maḥrem-i ḥarīm-i murād

2 Hemīşe böyle ḳalur mı zükām-ı nā-kāmı
Dimāġ-ı ḫ^{v}āhişe degmez mi hiç şemīm-i murād

3 Olur mı ḳaṭre-feşān kişt̲zār-ı ümmīde
Seḥāb-ı feyż-niṣār-ı yem-i kerīm-i murād

4 ʿAẕāb-ı dūzaḫ-ı nevmīdi tābe-key ey dil
Olınsa geşt ü güẕer Ravżа-i Naʿīm-i murād

5 Ḳalur mı silk-i dırāz-ı emel **Faṣīḥ** tehī
Olur mı zīb-fezā gevher-i yetīm-i murād

[433][898]

Fehīm

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gerçi ġamze zaḫm urur dil ebrūvānından bilür
Zaḫmı ʿāşıḳ tīrden bilmez kemānından bilür

2 Āhla giryān u nālān devr ider şeb-tā-seher
Ehl-i dil kūyuŋ o māhuŋ pāsbānından bilür

3 Naḳş-ı būs-ı[899] cebhe-sāyāndan ser-ā-ser dāġdur
Ḫāne-i dildārı aḥbāb āstānından bilür

4 Bī-nişānīdür nişān-ı ʿāşıḳ-ı güm-geştenüŋ
Ehl-i ʿaşḳı bilmeyen ʿārif nişānından bilür

5 Pençe-i şeh-bāz yāḫud kendi perr ü bālīdür
Kebk-i bāġ-ı himmeti dil āşyānından bilür

6 ʿAndelīb-i gülşen-i tecrīd bāġ-ı dehrde
Vuṣlat-ı gül ẕevḳini faṣl-ı ḫazānından bilür

7 Söylemeŋ ṭabʿ-ı **Fehīm**'üŋ n'eydügin bīgāneye
Āşnāyān-ı süḫan ḥüsn-i beyānından bilür

[434][900]

Ve lehu ḳıṭʿa

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

---

[897] **FDD**'de "Naẕīre be-Fehīm" başlığı bulunmaktadır.
[898] **FKD**.
[899] būs-ı: pāy-ı **FKD**.
[900] **FKD**'de bu şiir 20 beyittir.

1 Ey dil-i bād-be-kef eyleme taẕyīʿ-i nefes
Her kişi ʿĪsī-i Meryem gibi meşhūr olmaz

2 Saʿyla rūḥda īcād iderseŋ meşelā
Baḫtı vārūn olanuŋ saʿyi de meşkūr olmaz

3 Sebeb-i rifʿat olur ġam yeme üftāde iseŋ
Bir binā tā ki ḫarāb olmaya maʿmur olmaz

4 Terk-i taḳlīd idüp vāṣıl-ı Ḥaḳḳ ol ṣūfī
Yoḫsa her düzd ki ber-dār ola Manṣūr olmaz

5 Tīre-dil kesb-i ṣafā eyleyemez ʿaşıḳdan
Sāye Ḫurşīde ḳarīn olmaġla nūr olmaz

6 ʿAşḳ her ḳālib-i bī-rūḥa tecelli itmez
Tūde-i merḳad-ı Mūsī cebel-i Ṭūr olmaz

[179b]

7 Dil-i gürg zībā silāḥla şecīʿ olmaz merd
Pençe-i şīr-i muṣavverde belī zūr olmaz

8 Küşte-i tīġ-i maḥabbetde olur ṣulḥ-ı ebed
Leşker-i ṣaff-ı şehīdānda şer ü şūr olmaz

9 Ey olan ʿāşıḳ-ı mecrūḥa nemek-pāş-ı ʿilāc
Zaḫm-ı bismil-şoda bir vechle nāsūr olmaz

10 Dil ki ḫūn oldı naṣiḥat anı itmez ıṣlāḥ
Ḥüsn-i tedbīr ile mey bir daḫı engūr olmaz

11 Zühde tebdīl olamaz pend ile ʿaşḳ-ı cān-sūz
Şuʿle-i teʾşīr-i dem-i serd ile kāfir olmaz

12 Bir şehüŋ dil ser-i kūyında muḳīm oldı yine
Menzil-i ʿaşḳdan erbāb-ı belā dūr olmaz

13 İstemez zīnet-i ḫaṭṭı o meh-i sāde ruḫum
ʿĀlem-i nūrda zīr-i şeb ü deycūr olmaz

14 Mihr ü kīn sīne-i ṣāfdan ʿayān olsa n'ola
Levn-i şeyʾ perde-i billūr ile mestūr olmaz

15 Bend-i zülfinde dilüm būs-ı leb-i şād itmez
Merd-i maḥbūs şarāb içse de mesrūr olmaz

16 Çeşmi dünyāyı ḳırup itse tevāżuʿ ne ʿaceb
Kesse cellād hezārān seri maġrūr olmaz

17 Hecrden ḫavf idene ẕevḳ-i ḫayāli besdür
Mey içen ḫ[v]ābda āşüfte vü maḫmūr olmaz

18 Güş idüp şiʿrümi olsa didi nāzile **Fehīm**
Her süḫan levḥa-i pāk-dile[901] mesṭūr olmaz

19 Süḫanum oldı miṣālāt-ı beyān-ı vāḳiʿ
Şāʿir-i rāst-süḫan gerçi ki manẓūr olmaz

[435][902]
Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün
1 ʿĀşıḳuŋ bir şūḫ-meşreb dilberi olmak nedür
Mest-i cām-ı ʿaşḳ olup ġamdan berī olmaḳ nedür

2 Rām ḳıl bir şāh-bāzı kim melāʾik ṣayd ide
Muttaṣıl tesḫīr-sāz-ı her-perī olmaḳ nedür

3 Hem zebūn ol hem yine gir āteşe pervānevār
Yoḫsa meydān-ı şecāʿatda perī[903] olmaḳ nedür

4 Perde-i eflāki eyler çāk zūr-i bād-ı āh
Hāle fānūs-ı çerāġ-ı ḫāverī olmaḳ nedür

5 Mālik-i ser-māye-i şevḳ-i Züleyḫā ol hemān
Bir meh-i Yūsuf-cemāle müşterī olmaḳ nedür

6 Ṭaʿn-ı şūfīdür helāk iden beni ol büt degül
Rind olan zaḫmı tīg-i kāfirī olmaḳ nedür

7 Āteşīn dāġ-ı cünūnam gördi reşkinden **Fehīm**
Didi dehrüŋ şāh-ı zerrīn-efseri olmaḳ nedür

[436][904]
Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
1 Ṣanmaŋ ki muġān zāhide peymāne ṣunarlar
Bir güldür o kim zümre-i rindāna ṣunarlar

[180a]

2 Bir ġonçe-lebe rūḥumı teslīm iderem ben
ʿUşşāḳ belī tuhfe-i cānāna ṣunarlar

3 ʿArż itsem o şāha dil pür-şekvemi lāyıḳ
Bī-dād-keşān rukʿayı sulṭāna ṣunarlar

[901] levḥa-i pāk-dile: levḥa-i dile **FKD**.
[902] **FKD**.
[903] perī: çerī **FKD**.
[904] **FKD**.

4 Müjgānı iki ṣaf sipeh-i tīġ be-kefdür
Kim birbirine cengde merdāna ṣunarlar

5 Cemʿ-i dili aġyārı[905] ṭaġıtsa n'ola çeşmi
Yüz biŋ ʿasese bir iki mesṭāne ṣunarlar

6 Āyīne-i ḳalbüm ele al itme şikeste
Ey sāde-ruḫ aŋ ol demi kim şāne ṣunarlar

7 Ḫūbān kimine ṣunmada mey kimine zehr-āb
Bilmem saŋa bī-çāre **Fehīm**'ā ne ṣunarlar

[437][906]
Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ol ki ḫurşīd-i cemāl-i yārdan maḥrūm olur
Ẓulmet-i ġamda vücūdı ẕerreveş maʿdūm olur

2 Görinür naḳş-ı emel ġurbetde de zīrā gelür
Levḥ-i pīşānīye evvel her ne kim mersūm olur

3 Çeşmüme gāhī ḫayāl-i Rūm ider şöyle hücūm
Kim sevād-ı Mıṣr güya noḳṭa-i mevhūm olur

4 Dilberin[907] Mıṣr içre nā-yāb olduġın seyr eylese
Ehl-i ʿaşḳa ḳaḥṭ-ı Yūsuf vakʿası maʿlūm olur

5 Mālik-i Yūsuf'da olsaḳ Mıṣr zindāndur **Fehīm**
Göŋlimüz müştāḳ-ı ḥüsn-i dilberān-ı Rūm olur

[438][908]
Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 ʿAks-i ḥüsn-i yār-ıla pürdür derūn-ı sīnemüz
Nūr-baḫş-ı dīde-i[909] ḫurşīddür āyīnemüz

2 Nev-be-nev leb-rīz-i şevḳuz līk ṣad-efsūs kim
Yine her şādīde müdġamdur ġam-ı dīrīnemüz

3 Lālezār itmekdedür rūy-ı zemīni ḫūn-i dil
Cilvegāh-ı dāġ olaldan sīne-i bī-kīnemüz

4 Derd-i ser virdi ḫumār-ı bāde-i bezm-i elest
Lüṭf idüp sāḳī yetişdür bāde-i dūşīnemüz

---

[905] aġyārı: aġyāra **FKD**.
[906] **FKD**.
[907] Dilberin: Dilberüŋ **FKD**.
[908] **FKD**.
[909] dīde-i: dīdeyüz **FKD**.

5 Olalı gencūr-ı kān-ı gevher-i ṭabʿ-ı **Fehīm**
Cevher-i iksīr ile pürdür bizüm gencīnemüz

[439][910]

Dervīş **Faṣīḥ**
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Derd-i ʿaşḳuŋla mükedderdür dil-i bī-kīnemüz
Zeng-yāb-ı mihrüŋ itdi rūzgār-ı āyīnemüz

2 Ḳalmadı būy-ı şekībā vü taḥammülden eşer
Ṭabla-i dükkānçe-i ʿAṭṭār'a döndi sīnemüz

3 Āteş-i ʿaşḳuŋla yandı sīneye dāg-ı sükūn
Dest-i mihrüŋle şahā mahmūrdur gencīnemüz

4 Cāme-i zerrīn rengīni naḳşdur bir cāhla[911]
Dāġ-ı dildür her rüfū-yı ḫırḳa-i peşmīnemüz

5 Ṭıfl-ı dil mümkin midür giryān u nālān olmaya
Farḳ olınmaz şām-ı şīneden **Faṣīḥ** ādīnemüz

[180b]

[440][912]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Dāġ-ı ʿaşḳuŋ cilvegāhıdur dil-i bī-kīnemüz
Mihr-i rūyuŋla münevverdür bizüm āyīnemüz

2 Tāzelense keyfimüz gördükçe ey sāḳī n'ola
Duḫter-i rezle bulınmış ülfet-i dīrīnemüz

3 Biz o şāh-ı ġam-ne-berd-i ʿaşḳ-bāruz muttaşıl
Her ṭaraf seyl-āb-ı eşk-i ter revān gencīnemüz

4 Meyl-i ṭāḳ-ı ebrūvānuŋla şehā āh itmeden
Cüft-i kūs-i devlet-i ʿaşḳ oldı güya sīnemüz

5 Bir nigehde yüz cemāl-i bī-miṣāl eyler ʿayān
Niçe ḫüsn-i sūreti derc eylemiş āyīnemüz

6 Biz ki bir dürr-i yetīm-i mekteb-i ʿaşḳuz **Faṣīḥ**
Ḳoymışuzdur bir ʿayāra şenbe vü ādīnemüz

[441][913]

[910] **İÇLİ, A.** (2015c).
[911] cāhla: cāhile **İÇLİ, A.** (2015c).
[912] **İÇLİ, A.** (2015c).
[913] **FKD**.

Fehīm Çelebī *el-merḥūm*
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Būy-ı zülfi kim dimāġ-ı pāki n'eyler bilmezüz
Bir ṣabādur ġonçe-i idrāki n'eyler bilmezüz

2 Eyledi bir gerdiş-i çeşmüyle[914] Mirrīḫ'i helāk
Ġamzesi āşūbla eflāki n'eyler bilmezüz

3 Pertev-i tīġ-i nigāh-ı yār olmaz cilveger
Ehl-i diller sīne-i ṣad-çāki n'eyler bilmezüz

4 Eylemiş bir naḫlden çeşm-i Kelīm'e cilve ḥüsn
Öyle bir şuʿle ḫas u ḫāşāki n'eyler bilmezüz

5 Cānımuzla dūzaḫa ṣalduŋ[915] ʿaẕab eyler firāḳ
Dūzaḫ içre cān-ı āteşnāki n'eyler bilmezüz

6 Çarḫ-ı Eflāṭūn isek de ḫāk ider ḫākünde[916] hem
Ol çemende ḫāk ider ol ḫāki n'eyler bilmezüz

7 ʿĀşıḳ olmış bir büte bī-bāk āh ider **Fehīm**
Ġamzesi ol ʿāşıḳ-ı bī-bāki n'eyler bilmezüz

[442][917]

Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 N'eyleyem dil her hünerde māhir olmış olmamış
Zūr ile ilzāma dehri ḳādir olmış olmamış

2 Ey müneccim her şeref baŋa vebāl oldı çi[918] sūd
Rūy-ı ḫurşīde ʿUṭārid nāẓır olmış olmamış

3 Māʾil-i şām-ı cefādur dāʾimā ḫuffāş-ı baḫt
Pertev-i mihr-i kemālüm ẓāhir olmış olmamış

4 Mest-i Mecnūn'a zemīn u āsmān yeksān gelür
Fāriġem ednā ile aʿlā bir olmış [olmamış]

5 Her viṣālüŋ fürḳati var her ḥużūruŋ ġaybeti
Ġam yimem meclisde dilber ḫāẓır olmış [olmamış]

6 Büt-perest-i ḥüsn ḳılmış anı ṣūret-āferīn
Saŋa ey zāhid ne ʿāşıḳ kāfir olmış [olmamış]

[181a]

---

[914] çeşmüyle: ḫışmıyla **FKD**.
[915] Cānımuzla dūzaḫa ṣalduŋ: Cānumuzda kim yine dūzaḫ **FKD**.
[916] ḫākünde: ḫākinde **FKD**.
[917] **FKD**.
[918] çi sūd: ne sūd **FKD**.

7 N’eylesün dil ol perī-rū itmeyince iʿtibār
Siḥr-pīrā-bīn **Fehīm** şāʿir olmış olmamış

[443][919]

Ve lehu *raḥmetu’llāhi ʿaleyh*
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ey dil yine bu girye ne dīvāne mi olduŋ
Keyf-i nigeh-i yār-ıla mestāne mi olduŋ

2 Ḫurşīd ṭavāf itmede ṣad reşkle māhuŋ
Ol mihr-i ḳamer-çihreye hem-ḫāne mi olduŋ

3 Ey şūḫ nedür ʿāşıḳuŋa böyle teġāfül[920]
Ḳurbānuŋ olam ġayrıya cānāne mi olduŋ

4 Ne ġamze vü ne ʿişve vü ne lüṭf-i tebessüm
Tekrār meger bendeŋe bīgāne mi olduŋ

5 Ḫākistere düşmişsün eyā çarḫ-ı kebūdī
Bir māh-ruḫuŋ şemʿine pervāne mi olduŋ

6 Ey zāhid-i bī-ẕevḳ yeter ehl-i dile taʿn
Mestāne mi dīvāne mi ferzāne mi olduŋ

7 Biŋ çeşm-i kevākible felek ṣaydıŋa nāẓır
Bu dāmda it ṭāʾir-i dil dāne mi olduŋ

8 Mecnūn gibi efsūs-ı nigāhıyla ʿademsin
Dīvāne **Fehīm** āh ki efsāne mi olduŋ

[444][921]

Ve lehu *raḥmetu’llāhi ʿaleyh*
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün

1[922] Cānı bī-tāb eyledi neẕẕāresi bir kimsenüŋ
Oldı tāb-efken dile ruḫsāresi bir kimsenüŋ

2 Eylemem Mecnūn da olsam fāş rāz-ı ʿaşḳumı
Şimdi ʿālemde benem āvāresi bir kimsenüŋ

3 Çeşm-i bīmārından özge kimse bilmez derdümi
Niçe demdür olmışam bī-çāresi bir kimsenüŋ

4 Gāh lüṭf u geh ġażab gāhī teġāfül geh nigeh
Gönlüm egler ġamze-i mekkāresi bir kimsenüŋ

---

[919] **FKD**.
[920] teġāfül: tecāhül **FKD**.
[921] **FKD**.
[922] **FKD**’de mısralar yer değiştirilmiştir.

5 Dil bilür ġamzeŋ[923] gerek siḥr ü gerek remz eylesün
Tercemānumdur iki[924] seḥḥāresi bir kimsenüŋ

6 Bī-āmān ḫançer be-dest ālüfte-meẕheb olmasun
Böyle ẓālim dilber-i ḫūn-ḫ[v]āresi bir kimsenüŋ

7 Var mıdur āyā felekde dilberüm gibi **Fehīm**
Fitne-perdāz-ı cihān meh-pāresi bir kimsenüŋ

[445][925]

Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Rind-i ʿaşḳam baŋa bir rind-i cihān olsa güzel
Gamze-i mesti gibi nādire-dān olsa güzel

2 Ġamzeler eyler iken itse tebessüm gāhī
Bāʿiṣ-i fitne vü hem fitne-nişān olsa güzel

3 Ḫūn-ı ʿuşşāḳa daḫı ṭıfl iken olsa muʿtād
Perveriş-yāfte-i şīre-i cān olsa güzel

4 Ṣāfum āyīne-ṣıfat naḳş u nigārı sevmem[926]
Sāde-i levḥem baŋa başdan başa ān olsa güzel

[181b]

5 Ehl-i dil olmayıcaḳ dilbere māʾil olmam[927]
Ben **Fehīm**'em baŋa göŋlümce cüvān olsa güzel

[446][928]

Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ne bülbül ü ne çihre-perest-i gül-i bāġ ol
Zāġāne yüri rāhib-i Ferḫār-ı ferāġ ol

2 Bülbül gibi biŋ naġme iderseŋ begenilmez
Maḳbūl ola dirseŋ yüri hem-naġme[929]-i zāġ ol

3 Pervāne mecūsī-reviş ü deyr-nişīn şemʿ
Hem meẕheb-i pervāne vü hem-reng-i çerāġ ol

4 Çün ġāyet-i reh vādi-i ḫirmān olacaḳdur
Tā-key reh-i ümīdde güm-kerde sürāġ ol

---

[923] ġamzeŋ: ġamze **FKD**.
[924] Tercemānumdur iki: Tercemāndur bir iki **FKD**.
[925] **FKD**.
[926] sevmem: sevemem **FKD**.
[927] olmam: olamam **FKD**.
[928] **FKD**.
[929] hem-naġme: hem-ḫāne **FKD**.

5 Ey şīve-i āşüftegī-i zülf-i perīşān
Mecnūn-revīşānuz bize gel zīb-i dimāġ ol

6 Dūzaḫ niçe bir bīhūde sūzı baŋa zaḥm[930] it
Gel ʿuzleti-i zāviye-i sīneye dāg ol

7 Sen dilber-i ʿāşıḳ-küşe meyl itdi **Fehīm** āh
Öldürmez iseŋ cevrle ol bī-dili ṣaġ ol

[447][931]

Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Vālih-i ʿaşḳam cünūn yār-ı ḳadīmümdür benüm
Şāh-ı sevdā-leşkerem Mecnūn nedīmümdür benüm

2 Gülistān-ı ʿālem-i rūḥam gülümdür laʿl-i yār
Bülbülem cān u dem-i ʿĪsī nesīmümdür benüm

3 Nuṭḳa aġāz eylese ṭūṭī-i nefs-i nāṭıḳam
Ṣaf-dil mirʾat aŋa ṭabʿ-ı selīmümdür benüm

4 Sīnem içre rūz u şeb ḫūn-ı cigerle beslerem
Ṭıfl-ı ġam perverde-i nāz u nāʿīmümdür benüm

5 Diye ḫākümde görüp dūd-ı dilüm bir gün o māh
Nev-şükūfe sünbül-i bāġ-ı **Fehīm**'ümdür benüm

[448][932]

Dervīş **Faṣīḥ**
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gülşen-i Ḳuds'üm dem-i ʿĪsī-nesīmümdür benüm
Ṣubḥ-ı feyżüm būy-ı pirāhen şemīmümdür benüm

2 Ben o pür-cürmem ki ḫırmen ḫırmen-i nār-ı Caḥīm
Lālezār-ı ṣaḥn-ı gülzār-ı naʿīmümdür benüm

3 ʿĀlemi sir-āb-ı māʾü'l-feyż-i maʿnī eyleyen
Nāvdān-ı gülşen-i ṭabʿ-ı kerīmümdür benüm

4 Ḳays-ı dīrīn-āşnā-yı çeşm-i şūḫ-ı Leylā'yam
Āhuvān-ı deşt ü derbār-ı ḳadīmümdür benüm

5 Şāʿir-i siḥr-āferīn-i remz ü īmāyem **Faṣīḥ**
Çeşm-i dilber şāhid-i ẕihn-i selīmümdür benüm

[449][933]

---

[930] zaḥm: raḥm **FKD**.
[931] **FKD**.
[932] **FDD**'de bu şiirde "Naẓīre be-Feḥīm" başlığı vardır.

Nābī Efendi
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Göster ruḫuŋda ḫālüŋi kim maṭlabum budur
Ben bir sitāre-sūḫteyüm kevkebüm budur

2 Tafṣīl-i derd-i ʿaşḳumı şor zaḫm-ı sīneden
Leb-beste itdi ġam beni şimdi lebüm[934] budur

3 Tīz-āb-ı ġam şarāb-ı sitem bir gelür baŋa
Sāḳī tereddüt eyleme ṣun meşrebüm budur

[182a]

4 Geh lüṭf ü geh ʿiṭābuŋla eglenür göŋül
Nābī gibi ben daḫı rūz u şebüm budur

[450][935]

Dervīş **Faṣīḥ**
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Meysüz ḳarār eyleyemem meşrebüm budur
Zühhād-ı ḫuşka meyl idemem meẕhebüm budur

2 Bizden dirīġ itme gehī bir nigāhuŋı
Senden hemīşe iki gözüm maṭlabum budur

3 Geh ʿārıżuŋ ḫayāl iderüm gāh kākülüŋ
Endīşe-i tesellī-i rūz u şebüm budur

4 Teşrīf iderse ḫānemi ol meh degül baʿīd
Āṣār-ı ṭāliʿüm şeref-i kevkebüm budur

5 İtsem suʾāl-i ḥāl-i dilin gösterür **Faṣīḥ**
Zülf ü ruḫuŋ ki bāʿiṣ-i tāb u tebüm budur

[451][936]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Zīver itmiş zülfin ol sīmīn-bere meşşāṭalar
Bāʿiṣ olmışlar niçe derd-i sere meşşāṭalar

2 Yaḳdılar bir pür-çerāġ lāleyi tā-ṣubḥa dek
Zīver-i ḥüsn itmede verd-i tere meşşāṭalar

3 Merdüm-i çeşmüm leṭāfet ʿaksini göstermemiş
Ḫāller yazmış cemāl-i dilbere meşşāṭalar

---

[933] **ND**'de bu şiir 5 beyittir.
[934] lebüm: şebüm **ND**.
[935] **FDD**.
[936] **İÇLİ, A.** (2015c).

4 Bir nigāh-ı germ besdür āb u tāb-ı ḫüsnüne
Olmasun meşġūl zīb u zīvere meşşāṭalar

5 Ol mehüŋ ḫüsn-i Ḫudā-dādın bilürlerdi **Faṣīḥ**
Baḳsalar mirʾat-ı mihr-i envere meşşāṭalar

[452][937]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Nigāhum itse n'ola germ-şevḳ ol māhı gibi
Muḳarrer ʿafv olınur ʿāşıkuŋ günāhı gibi

2 Fütāde der ü sefid üzre berg-i gül ṣanurın
O meh ki gūşene urıŋur ser-külāhı gibi

3 İder nişān kefi derd-i ḳatmeriye şebīh
Ruḫın ki pençe-i sīmīn ola penāhı gibi

4 Raḳībe rū-yı lüṭf-i ḳaṣd idüp o mihr-i cihān
Helāk gūşesini gösterür nigāhı gibi

5 Nigāh ider mi ḫaṭ-ı rū-yı mehveşāne **Faṣīḥ**
Gelür mi ḫātırına nāme-i siyāhı gibi

[453][938]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Yārı ey dil ki meh-i burc-ı cemāl aŋlarsın
Nice ruḫsārını mirʿata miṯāl aŋlarsın

2 Nice gördüŋ ruḫuŋ āyīne ile ey ṭūṭī
Rāżıyuz ḫaḳḳı edā ile maḳāl aŋlarsın

3 Ṣūfī rindān-ı mey-āşāma idersin vaḫlī
ʿĀlem-i ābı hemān ḫ^{v}āb u ḫayāl aŋlarsın

4 İtme teşbīh meh-i kāsteye ruḫsārın
Ḥamdu li'llāh ki göŋül ḳadr-i kemāl aŋlarsın

5 Görme bu şiʿri Ṣüreyyā ile hem-pāye **Faṣīḥ**
Eyle tedḳīḳ-i naẓar sende meʾāl aŋlarsın

[454][939]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ṣubḥum ṣafā-yı feyż-i ezeldür naẓargehüm
Mihrüm żiyā-yı tebʿ-i dildür güẕergehüm

[937] **İÇLİ, A.** (2015c).
[938] **İÇLİ, A.** (2015c).
[939] **İÇLİ, A.** (2015c).

2 Eşküm ki berg-i lāle-i ruḫsāredür yirüm[940]
Reşküm ki nār-ı ġayret-i dildür şerergehüm

[182b]

3 Dāġum fetīle-sūz-i ciger sīne-i meskenüm
Bāġum ki reng-i bū-yı gül olmış seḥergehüm

4 Pāmāl-i ḳadd-i yārum u cān-sūz-i maḫşerüm
Ṣahn-ı feżā-yı sīne **Faṣīḥ**'ā ḥaşirgehüm

[455][941]

Ṣābir Efendi *el-merḥūm*
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Kālā-i fürūş-ı derdledür cümle kārımuz
Hep bu muʿāmeleyle geçer rūzgārımuz

2 Pīrān-ı ḫān-ḳāha irādet gütürmezüz
Ammā sāde-rūlar alur iḫtiyārımuz

3 Meclis tamāma irdi ise ġam degül hele
Āgūş-ı dilde ḳaldı ḫayāl-i nigārımuz

4 Ol bülbülüz ki ġonçeleri ḫār olur bize
Bāġ-ı ümīde uġrasa geşt ü güẕārımuz

5 Ḳaṣd eylemiş helāküme cellād-ı ġamzesi
Ṣābir hemān o devletedür intiẓārımuz

[456][942]

Dervīş **Faṣīḥ**
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Zeyn itdi laḫt-ı dil müje-i eşk-i bārımuz[943]
Güller bitürdi feyż-i maḥabbetle ḫārımuz

2 Bir şeb gelür ki ġurre-i ümīd olur bedīd
Eyler felek tamām-ı meh-i intiẓārımuz

3 Dest-i ḫıredden aldı maḥabbet ʿinānı āh
Ser-keştegī-i dilde nedür iḫtiyārımuz

4 Şeh-bāz-ı çeşmüñ ucdı hemān ḫ[v]āb-ı rāḥatı

---

[940] yirüm: berüm **İÇLİ, A.** (2015c).
[941] **SPD**.
[942] **FDD**.
[943] Eski Anadolu Türkçesinde 1. çoğul -Imuz, -İmüz iyelik eklerinden önce |ı-i| sesleri imlâ edilmemiştir ancak, *Mecmû'a*'da |ı-i| sesleri bazen imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. **FDD**'de -umuz şeklinde okunmasına rağmen; Mecmûa'da, bu şiirin tamamında, redif eklerde okutucu ses "ye" "خاريمز" eklenmiştir.

Kuhsār-ı intiẓāra düşürdüŋ şikārımuz

5 Elbet teraşşüḥ-i mey-i ümīd olur **Faṣīḥ**
Cām-ı felekde eyler eṣer inkisārımuz

[457][944]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bālā vü pest rüṭbe-i ʿālem ne kārımuz
Yoḳ manṣıb-ı ḥayāta daḫı iʿtibārımuz

2 Baḥr-ı hemīşe mevc-zen-i bād-ı ġayretüz
Keff-i ḫurūş-ı ʿaşḳla pürdür kenārımuz

3 İtdi zār u zerd bizi çün meh-i hilāl
Ṭaʿn-ı benān-ı ʿālem ile iştihārımuz

4 Bir berg-i ʿıyşe muntaẓıruz rūzgārdur[945]
Bilmem ne ḥāṣıl idebilür intiẓārımuz

5 Yek-ḫumm-ı neşve-baḫş-ı ṣafā bir piyālemüz
Yeksāndur ey **Faṣīḥ** kibār u ṣigārımuz

[458][946]

Ṣābir Efendi
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Meʾlūf-ı sūzdur dil-i maḥabbet şināsımuz
Ḳomadı hīç āteş-i ġamdan hirāsımuz

2 İtmez o seng-dil bize bir āşnā nigāh
Biŋ kerre sūde olsa ruḫ-i iltimāsımuz

3 Mihr-i cemāl-i yāre muḳābil ḳomış dili
Revzen-güşā-yı ḳaṣr-ı maḥabbet esāsımuz

4[947] Biz çāk çāk idüp girerüz āteşe ġama
Peşm-i semender olsa da zāhid[948] libāsımuz

5 Basṭ-ı muḳaddemāt ide gördük viṣāl içün
Ammā netīce bulmadı **Ṣābir**[949] ḳıyāsımuz

[183a]

[459][950]

---

[944] **FDD**'de bu şiir 4 beyittir.
[945] **FDD**'de bu beyit bulunmamaktadır.
[946] **SPD**.
[947] **SPD**'de 4. ve 5. beyitler yer değiştirilmiştir.
[948] zāhid: Ṣābir **SPD**.
[949] Ṣābir: hergiz **SPD**.

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ser-be-ser[951] fāş eylemişken ʿāleme efsānemüz
Sırr-ı ʿaşḳı gizlemek ister dil-i dīvānemüz

2 Ḫaṭṭ idermiş yār baḳmaḳdan dil-i ʿuşşāḳını[952]
Mümkin olsa bizde ābād eylesek vīrānemüz

3 Ol ḳadar nā-āşnāyüz baḫt-ı nā-hemvāre kim
Şemʿ olsaḳ *fī'l-miṣāl* miḳrāż olur pervānemüz

4 Gör ṣafā-yı ʿaşḳı kim bir gülse āḫirān iken
Geh cemāl-i yār ile gülşen olur kāşānemüz

5 Rezmgāh-ı ʿaşḳda çün terk-i serdür merdlik
Ṣābir iṣbāt-ı vücūd eyler dil-i merdānemüz

[460][953]
Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 ʿĀleme sūz düşer āh seḥergāhumdan
Felege lerze gelür nāle-i cāngāhumdan

2 Çarḫ-ı bīgāne reviş gösterür erbāb-ı dile
Beni aʿlā bilür ammā rūşen-i āhumdan

3 Ḥāẕer ey fevc-i ʿadū ṣarṣar-ı āhum vardur
Rüft ü rūb-ı ḫass u ḫāşāke semer-i āhumdan

4 Himmetüm tīreni ʿan-ḳasd-i şikār eylesem[954]
Hīç bir kerre yaŋılmazdı nişāngāhumdan

5 Ḳıṣṣa-i ʿaşḳı bilüp söylerüm ammā **Ṣābir**
Diŋleyüp ḥiṣṣe alur yoḳ dil-i āgāhumdan

---

[950] **SPD**.
[951] Ser-be-ser: Mū-be-mū **SPD**.
[952] **SPD**'de 2. beyitten sonra şiir şu şekildedir:

2 Çoḳdan eylerdi ḫarāb ol ġamze-i ḫātır-şiken
N'eylesün bir kerre ābād olmamış vīrānemüz

3 Olmasa ümmīd-i būy-ı pīrehen Yaʿḳūb'da
Külbe-i aḥzān ile hem-reng olurdı ḫānemüz

4 Cennet-i kūyuŋda hīç lāyıḳ mıdur ey reşk-i ḥūr
Eşk-i çeşm ü ʿuḳde-i gam olmaḳ āb u dānemüz

5 Şemʿ-i bezm-ārā-yı dehr olsaḳ da Ṣābir çāre ne
Çünki baḫt-āşüfteyüz miḳrāż olur pervānemüz

[953] **SPD**.
[954] Himmetüm tīreni ʿan-ḳasd-i şikār eylesem / Hīç bir kerre yaŋılmazdı nişāngāhumdan: Kabża-i dedst-i dilümden atılan tīr-i niyāz / Āh eger ʿaksine dönmezse nişāngāhumdan **SPD**.

[461][955]

Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Güş-ı felek ker oldı fiġānum dükenmedi
Dünyāyı ṭutdı zār-ı nihānum dükenmedi

2 Ben şemʿ-i bezm-i miḥnetüm eksilmez āteşüm
Zīrā henüz rişte-i cānum dükenmedi

3 Der-kār eyle tīşe-i ġamzeŋ ki sīnede
Çoḳdur cevāhirüm daḫı kānum dükenmedi

4 Mānend-i çeşm olam gibi memnūn feyż-i dil
Kim çok dem oldı eşk-i revānum dükenmedi

5 Sūdā-girān-ı ʿaşḳda üstād iken yine
Ṣābir metāʿ-ı dilde ziyānum dükenmedi

[462][956]

Rubāʿī ve lehu
Ahreb

1 Olmazsa eger ḫalḳ-ı cihāndan[957] iḳbāl
2 Olmaz dilimüz reng[958]-pezīrā-yı melāl
3 Ol bī-ser ü pāy sīne-i ṣad-çāküz kim
4 Şimdi bezm oldı ṣadrımuz ṣaff-ı niʿāl

[463][959]

Ve lehu
Ahreb

1 Ġavvāṣ-ı dile hücūm idüp laḫt-ı ġam
2 Āḫir oldı ġarīḳ-i deryā-yı elem
3 Bu ḥāletle ʿaceb degüldür itse
4 Geşt-i vücūd-ı ʿazm-i gird-āb-ı ʿadem

[464][960]

Ve lehu
Ahreb

1 **Ṣābir** yine bār-ı ṭaʿnı ber-dūş itme
2 Her dīde-i gevherüŋ sūzın gūş itme
3 Ḥaḳḳā ki eger Ḫıżr ṣuna āb-ı ḥayāt
4 Bir ḳatresini minnet ile nūş itme

[465][961]

---

[955] **SPD**.
[956] **SPD**.
[957] Olmazsa eger ḫalḳ-ı cihāndan: İtmezse eger devlet-i dünyā **SPD**.
[958] reng: jeng **SPD**.
[959] **SPD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[960] **SPD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[961] **SPD**.

Ve lehu
Ahreb

1 Hengām-ı neşāṭı bī-vefā bulduḳ biz
2 Hep behremüzi cevr u cefā bulduḳ biz
3 Meydān-ı belāda tīġ-i ġam güştesiyüz
4 Cān virmede bir özge ṣafā bulduḳ biz

[183b]

[466][962]

Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Mefāʿīlün Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün

1 Tāmam vāḳıf iken çarḫ-ı dūn kemālimüze
Nice cevāb virür lüṭfle suʾālimüze

2 ʿAceb tefeʾül olurdı kitāb-ı ḥüsninden
Geleydi maṭlaʿ-ı ebrūsı ḥasb-i ḥālimüze

3 Bilürdi ḳudreti ol āftāb-ı ʿālem-tāb
Naẓar ṣalaydı eger ṣafḥa-i ḫālimüze

4 Açıldı aġzı yine dāġ-ı sīnenüŋ çeşm[963]
Dökince jāle-i gül āteşīn nem-ṣālimüze[964]

5 Ṭabībimüz ki devā-sāz-ı ġayrdur **Ṣābir**
Yeter tamām bu ʿillet-i bizüm melālimüze

[467][965]

Dervīş **Faṣīḥ**
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Gelür mi naḳş-ı viṣālüŋ dil-i ḫayālimüze
Felek müsāʿade eyler mi iḫtimālimüze

2 Fem u miyānuŋ içün çoḳ ḫayāl-i baḫt itdüŋ
Cevāba çāre mi imkān mı var suʾālimüze

3 Esīr-i derd-i maḥabbet zebūn-ı ʿaşḳ olduḳ
Melāmet eylemeŋüz ḫüzn ile melālimüze

4 Ṣebat olur mı sitem-dīdegān-ı ʿaşḳuŋda
Baḳılmaz iki gözüm vaż-ı bī-māʾilimüze

5 **Faṣīḥ** görmeye bār eyleyin bir ümīd
Nigāh-ı çeşm-i niyāzı o nev-nihālimüze

[468][966]

---

[962] **SPD**.
[963] Açıldı aġzı yine dāġ-ı sīnenüŋ çeşm: Feżā-yı sīne yine tāzelendi dīde-i ter **SPD**.
[964] nem-ṣālimüze: nihālimüze **SPD**.
[965] **İÇLİ, A.** (2015c).

Ṣābir Efendi *el-merḥūm*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Bilür şemʿ-i ruḫı pervāne-i ʿaşḳın[967] kebāb eyler
Aŋun-çün ʿāşıḳ-ı bī-ṣabrdan yār ictināb eyler

2 Cihān dil-beste-i zencīr-i ʿaşḳ-ı yār iken bilmem
Niçün dilber kemend-i zülfi[968] pür-piç ü tāb eyler

3 Teʿāla'llāh ol neşʾe-i nūr-ı tecellī kim
Eger Manṣūr görese müddeʿāsından hicāb eyler

4 O murġ-ı dām-cū kim şest-i zülf-i yāre düşmişdür
Eger eylerse de bīm-i rehādan[969] ıżṭırāb eyler

5 Cemāl'iyle Celāl'in yār der-kār eyleyüp **Ṣābir**
Dil-i vīrānı gāh ābād ider gāhī ḫarāb eyler

[469][970]
Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Meşām-ı cāna bū-yı zülf-i ʿanber-sāyı ben virdüm[971]
Dil-i āşüfteye ser-māye-i sevdāyı ben virdüm

2 Dehānuŋ yād idüp olındı eyledüm tavṣīf dendānuŋ
Bilinmezken o beyt-i muġlaḳa maʿnāyı ben virdüm

3 Maḥaldür çāk çāk itsek dil-i maḫzūnımuz zīrā
Eŋ evvel destüŋe şemşīr-i istiġnāyı ben virdüm

4 Ser-i bāzār-ı ġamda ṣarf-ı maḳdūr itdiler ammā[972]
Metāʿı ʿaşḳa kālā-yı dil-i şeydāyı ben virdüm[973]

5 Cem'üŋ cemʿiyyetin dildāra yād itdüm didi **Ṣābir**
O bezm erbābına hep sāġar-ı ṣahbāyı ben virdüm

[470][974]
Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ne cānı nā-tüvānda bir ser-i mū ṣabra ṭāḳat [var]
Ne derd-i ʿaşḳdan gönlümde bir laḫẓa ferāġat var

---

[966] **SPD**.
[967] ʿaşḳın: ʿışḳı **SPD**.
[968] zülfi: zülfini **SPD**.
[969] rehādan: riyādan **SPD**.
[970] **SPD**.
[971] Meşām-ı cāna bū-yı zülf-i ʿanber-sāyı ben virdüm / Dil-i āşüfteye ser-māye-i sevdāyı ben virdüm: Metāʿ-ı ʿaşḳuŋa naḳd-i dil-i şeydāyı ben virdüm / Ġurūr-ı ḥüsni saŋa āh iy her-cāyī ben virdüm **SPD**.
[972] Ser-i bāzār-ı ġamda ṣarf-ı maḳdūr itdiler ammā / Metāʿı ʿaşḳa kālā-yı dil-i şeydāyı ben virdüm: Esīr oldum kemend-i zülf-i yāre iḫtiyārumla / Dil-i dīvāneye ser-māye-i sevdāyı ben virdüm **SPD**.
[973] Bu mısra **SPD**'de bu gazelin 1. beyit, 1. mısraındadır.
[974] **SPD**.

[184a]

2 Egerçi reşk-i güldür ol perīnüŋ māh-ı ruḫsārı
Tebessüm-rīzī-i çeşminde ammā başḳa ḥālet var

3 Sehergeh ol-ḳadar feryād u efġān itdi bülbül kim
Başında derdmendüŋ ṣanki sevdā-yı maḥabbet var

4 ʿAceb mi Bī-sütūn'da tīşe ursa Kūhken dāʾim
Anuŋda kendi miḳdārı ḳadar göŋlüŋde himmet var

5 Ṣaḳın ey bu'l-heves[975] vādī-i ʿaşḳa düşme **Ṣābir**veş
Ki anda derd dirler şimdi bir meşhūr ʿādet var

[471][976]

Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ne ʿazm-i kūy-ı nigār itmege zemān bulunur
Ne eglene dil-i āvāre bir mekān bulunur

2 Ne yüzden ʿarż idelüm ḥāl-i zārı dildāra
Ne ışṭılāḥımuz aŋlar ne tercemān bulunur

3 Biraz da ʿālem-i ṣabr u sükūnı seyr idelüm
Ġarīb illere düşdüŋ ne hem-zebān bulunur

4 Kesildi ḳalmadı ʿālemde şimdi naḳd-i murād
Metāʿ-ı derd ü felāket cihān cihān bulunur

5 Kimüŋle ülfet ü ṣoḥbet murād idinse göŋül
Belā budur ki o da ḫaşma mihrbān bulunur

[472][977]

Dervīş **Faṣīḥ**
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ne dem ki ḳatlle ʿuşşāḳa mihrbān bulunur
Ḫadeng-i ġamzesine mihr ü nişān bulunur

2 O genc-i ḥüsne bir ey niṣār-ı şevḳ-i ḳudūm
Gelürse ḫāne-i vīrāna kimde cān bulunur

3 Hevā-yı ʿaşḳda murġ-ı bülend-pervāze
Ne cāygāh-ı tenezzül ne āşyān bulunur

4 O māha olmadı itmek nigāh-ı bī-pervā
Ne demde baḳsam ʿadūlar nigāhbān bulunur

[975] bu'l-heves: nev-heves **SPD**.
[976] **SPD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[977] **İÇLİ, A.** (2015c).

5 **Faṣīḥ** naḳd-i sirişküm ider beni tefrīḥ
Yanumda her ne zemān istesem revān bulunur

[473][978]

Ṣābir Efendi
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 Fikr-i laʿlüŋ bāde-nūş-ı ārzū eyler beni
Ārzū ser-mest-i cām-ı cüst ü cū eyler beni

2 Bende-i pīr-i ġarābatum ki ḥüsn-i himmeti
Ḫākden refʿ eyleyüp cām u sebū eyler beni

3 ʿĀḳıbet ol lāle ruḫsāruŋ hevā-yı sünbüli
Reh-neverd-i ʿālem-i bī-reng u bū eyler beni

4 Gerçi yoḳdur dilde taḥrīk-i zebāne tāb līk
Şekve-i hicrān esīr-i güft ü gū eyler beni

5 Ol ġayālüm kim yitürdi[979] dīdesinden derd-i ʿaşḳ
Niçe demlerdür ki **Ṣābir** cüst ü cū eyler beni

[474][980]

Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Virüp her tār-ı mūy-ı zülfe piç u tāb n'eylersin
Perīşān oldılar hep ġāṭır-ı aḥbāb n'eylersin

2 Gönül pür-āb u tāb-ı iştiyāḳ-ı cān-sipārīdur
Tebessümle virüp tīġ-i nigāha āb n'eylersin

[184b]

3 Ḳomaz dāmen-i yāri bir nefes dest-i ġayāl ammā
Dili pāy-ı ṭalebde olmayınca tāb n'eylersin

4 Ġarīḳ-i baḥr-i ḫūn-ı ʿaşḳ iken ey dīde-i giryān
İdüp müjgānların ālūde-i ḫūn-āb n'eylersin

5 Varursın kūy-ı yāre nāle vü efġānla **Ṣābir**
Bulınmazsa eger ol dilber-i güm-yāb n'eylersin

[475][981]

Vecdī Beg *el-merḥūm*
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
1 Lüṭf-ı felek ki ellere ābı şarāb ider

[978] **SPD**.
[979] yitürdi: yiterdi **SPD**.
[980] **SPD**.
[981] **VD**.

Dil-teşne-i maḥabbete baḥri serāb ider

2 Ġamdan egerçi herkes alur ḥişşe līk çarḫ
Hep baŋa cān-güdāz olanı intiḫāb ider

3 Ger āh idersem āhumı gerdūn-ı şivekār
Ser-maṭlaʿ-ı sitāre meh ictināb ider

4 Ṣad-āferīn sehā-yı ġalaṭ-baḫş-ı dehre kim
Aġyāra lüṭfı cevri baŋa bī-ḥisāb ider

5 **Vecdī** taḥammül eyle sipihrüŋ cefāsına
Bir gün olur ki eyledüginden ḥicāb ider

[476][982]

Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Şebistān-ı ġamum bezmümde şemʿ-i enverüm yoḳdur
Fenā bezminde[983] yaʿnī bir müsellem dilberüm yoḳdur

2 Serinde herkesüŋ bir ġonçe-i sīr-ābı var şimdi
Benüm bāġ-ı cihān içinde bir berg-i terim yoḳdur

3 Ne pür-zaḫm-ı nigāh u ne esīr-i zülf-i müşgīnüm
Anuŋ-çün ṣaff-ı ser-bāzān-ı ʿaşḳ içre yirüm yoḳdur

4 Zer-i ḫāliṣ ʿayār itdi beni iksīr-i ʿaşḳ ammā
Ele alur anı bir dilber-i sīmin-berüm yoḳdur

5 Yanup hicrānla şemʿ-i ġam oldum vaṣlı yād itmem
Meṭāʿ-ı şeb-pesendem ṣubḥa lāyıḳ gevherüm yoḳdur

6 Nice feryād idüp Çāk-i girībān itmeyem ben kim
Yanumda sāḳī-i gül-ruḫ elümde sāġarum yoḳdur

7 Sitānbul'a o deŋlü ārzū var dilde ey **Vecdī**
Uçardum bulsam ammā n'eyleyüm bāl ü perüm yoḳdur

[477][984]

Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Nigāh-ı mest mi tīr-i ḳażā mıdur bilmem
Bürühne-ḫançeri ḳaṣdı baŋa mıdur bilmem

2 Esīr-i kākülinüŋ ıżṭırābına bāʿiṯ
Besīm-i āh mı bād-ı ṣabā mıdur bilmem

[982] **VD**.
[983] bezminde: dünyāda **VD**.
[984] **VD**.

3 Beni getürmez o hercāyī yādına hergiz
Lisān-ı ʿaşḳda nāmum vefā mıdur bilmem

4 Ruḫında ḫāl mi yoḫsa neẕāreden ḳalmış
Sevād-ı çeşm-i dil-i mübtelā mıdur bilmem

5 Dem-i Mesīḥ o lebüŋ ḫastesi midür **Vecdī**
Senüŋ sözüŋdeki ḥüsn-i edā mıdur bilmem

[478][985]
Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
1 Nice vaṣf itsün o şūḫ-ı dil-i ḫurrem ne disün
Miṣli yoḳ beŋzedecek ḥüsni müsellim ne disün

[185a]

2 Ne niyāza müteḥammil ne recādan maḥẕūẕ
O perīye nice söz söylesün Ādem ne disün

3 Her kişi dilberinüŋ lüṭfini vaṣf itdükde
Ey cefā-cū dil-i bī-çāre-i pür-ġam ne disün

4 Nāmına mürde iken virdi ḥayāt-ı tāze
Āb-ı ḥayvān dimesün bādesine Cem [ne] disün

5 Ḳomaduŋ söz yiri iʿcāz-ı süḫanda **Vecdī**
Böyle muʿcīz-nefese ʿĪsī-i Meryem ne disün

[479][986]
Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Güle ʿarż-ı ḥāl it lāleveş ʿaşḳuŋla dāġ olsun
Zemān-ı devlet-i ḥüsnüŋde ol daḫı çerāġ olsun

2 Görüp ʿaks-i müjem incinme rū-yı ṭābdāruŋda
Ol ḫār-ı ter gül ruḫsāruŋa dīvār-ı bāġ olsun

3 Dem-i gül-geştdür kūşe-nişīnānı ayaḳlandur
Meded imdād-ı reftār eyle sāḳī ber-ayāġ olsun

4 Şeb-i ʿişretde yaḳsun şemʿ-i ẕevḳi şuʿle-i sāġar
Elümde cām-ı dāġ-ı cān eyyām-ı ferāġ olsun

5 N'ola **Bāḳī** vü **Nefʿī** gitdügin yād itmese yārān
Żarūret mi çekerler tāze şiʿre **Vecdī** ṣaġ olsun

[985] **VD**.
[986] **VD**.

[480][987]

Ve lehu ʿ*aleyhi'r-raḥme*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Hezārān ḳuvvet-i şamṣām var şemşīr-i āhumda
Felek biŋ başla ṭursun ṭurursa şāh-rāhumda

2 Ben ol ḫāk-ile yeksān delḳ-pūşem kim ḥaḳīḳatde
Görür maʿnā-yı ʿarşı ehl-i dil ṭarf-ı külāhumda

3 Olurdı hep[988] ṣevāb-ı ḳudsiyāne rehber-i ġufrān
Selāsil olmayaydı şermden pāy-i günāhumda

4 Benüm ṭāʿatgehüm mescid midür mey-ḫāne mi bilmem
Ki rindi raḳṣ ider takvā ʿibādet secdegāhumda

5 Olanlar ṭālib-i āb-ı ḥayāt eşʿāruma baḳsun
Bulurlar **Vecdī**'yā biŋ çeşme her saṭr-ı siyāhumda

[481][989]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿilün

1 Ḳaṣdı cān almaḳdur ol ẓālim eger dād itse de
Şād-merg itmek murād eyler beni şād itse de

2 Dil-nevāz olmaġla ġamzeŋ terk-i bī-dād eylemez
Müslümān olmaz o kāfir Kaʿbe bünyād itse de

3 Bī-ġareż ṣanma nigāh-ı lüṭf-ı cevr-āmīzini
Vaḳf-ı nāz eyler dil-i vīrānum ābād itse de

4 Gird-i bād-ı deşt-i hicrān eyler anı rūzgār
Cismini miṣl-i ġubār u āhını bād itse de

[185b]

5 Bend-i zülfinden ḫalāṣ olsa düşer zencīre dil
ʿaşḳ āzād eylemez ger yār āzād itse de

6 Ḫāṭır-ı yāra gelen cāna vedā itsün hemān
Ḫayrla yād eylemez ʿuşşāḳını yād itse de

7 Ḳadrimi yārān bilür ben ḫod-sitālıḳ eylemem
Şiʿrimi[990] Cibrīl-i **Vecdī** ẕeyl-i evrād itse de

[482][991]

---

[987] **VD**.
[988] hep: hab **VD**.
[989] **VD**.
[990] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil iyelik ekleri, -um, -üm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur.

Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Dil-i çeşm-āşnā sāmānla bīgāne olmaz mı
Hemīşe mestle ülfet ider ne mestāne olmaz mı

2 Havā ḫoş her ṭaraf gülzār u bülbül zār u gül ḫandān
Bu esbāb-ı cünūnı seyr iden dīvāne olmaz mı

3 Kenār-ı āb u sāḳī tāze vü mey köhne-dil pür-şevḳ
Bu bezme tevbeler naḳl ü veraʿ peymāne olmaz mı

4 Mey anda dilber anda cümle yārān-ı ṣafā anda
Geçüp Cennet'den Ādem sākin-i mey-ḫāne olmaz mı

5 Sebū zānūda sāġar elde yār āġūş-ı vuṣlatda
Bu ṭarz-ı ḫāṣla meclis ʿaceb rindāne olmaz mı

6 Açılmış gül gibi pehlū ruḫ āteş-mār olur meyden
Göŋül hem bülbül-i şūride hem pervāne olmaz mı

7 Bu maḥsūd-ı tabāyiʿ sözleri ḳande bulursın sen
Kedūret virmeseŋ **Vecdī** ʿaceb yārāna olmaz mı

[483][992]

Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Tā kim ḫaṭuŋ ey māh cebīnüm yüze çıḳdı
Esrār-ı dil-i zār-ı ḥazīnüm yüze çıḳdı

2 Ruḫsārına ḫaṭ geldügine aġlamam ammā
Baḫt-ı siyeh-i ser be-kemīnüm yüze çıḳdı

3 Ey ġamze ṣaḳın fitne-i ḫaṭṭında bulınma
Tīġ-i ġażab u ḫançer-i kīnüm yüze çıḳdı

4 Eşk eyledi rüsvā ġam-ı ḫaṭuŋla beni ḥayf
Ebkār[993]-ı nihān-ḫāne-nişīnüm yüze çıḳdı

5 Cūş itdi havā-yı ḫaṭla baḥr-i ṭabīʿat
Vecdi yine bir dürr-i ṣemīnüm yüze çıḳdı

[484][994]

Manṭıḳī Efendi
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Evrāḳını ṭaġıtdı ṣabā muṣḥaf-ı gülüŋ
Ḳaldı oḳunmadı niçe evrādı bülbülüŋ

---

[991] **VD**.
[992] **VD**.
[993] ebkār: inkār **VD**.
[994] **MD**'de bu şiir 5 beyittir.

2 Var ise faṣl-ı dey sebeb oldı bürūdetde
Bir yirde görmez olduḳ ikisin gül ü mülüŋ

3 Bir şemme bulmadı eṣer-i zülf-i yārdan
Girdi nesīm ʿurūḳına gerçi ki sünbülüŋ

[186a]

4[995] Tīr-i cefāŋa eyleyelüm sīnemüz siper
Olduḳ enīr-i nişāne tīr-i teġāfülüŋ

5 Pīrāne ser üşenme reh-i ʿaşḳa düşmeden
Zāhid elüŋde yoḳ mı ʿaṣā-yı tevekkülüŋ

6 Biri dil-i şikeste biri cān-ı ḫastedür
Deryā-yı ıżṭırāb eyle kūh-ı taḥammülüŋ

7 Bir boynı yaġlu bende geçer **Manṭıḳī** saŋa
Düşse ʿaceb mi pāyüŋe mānend-i kākülüŋ

[485][996]

Dervīş **Faṣīḥ**
Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿīlü Fāʿılün
1 Gülzār-ı ḫüsnüŋ açdı muṭarrā iki gülüŋ
Aḥsente dest-i siḥrkārına meşşāṭa mülüŋ

2 Açduḳça subḥ ġonçelerin sīnesin ṣabā
Ṣad-pāre olmasun mı dil-i zārı bülbülüŋ

3 Kāküllerin ki zīr-i külāhına ḳoydı yār
Devşürdi bāġ-ı behcetinüŋ saçlı sünbülüŋ

4 Az seng-i taʿnesin yimedi düşmenüŋ n'ola
Bī-berg-i u bār olursa nihāl-i taḥammülüŋ

5 Āyīnemüzde rūy-ı ʿadāvet mi gördi yār
Bilmem **Faṣīḥ** vechi nedür bu teġāfülüŋ

[486][997]

Manṭıḳī Efendi *el-merḥūm*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Ne bezm-i[998] bāde-i bī-ġış ne vaṣl-ı yār-ı dil-keş var
Hemān bir rūzgār-ı nā-hoş u ḥāl-i müşevveş var

2 Ṣaḳın doḳınmasun ben ḫāke ṭarf-ı dāmeni nāzuŋ

[995] **MD**'de 4. ve 6. beyitler bulunmamaktadır.
[996] **FDD**'de "Naẓīre be-Manṭıḳī" başlığı bulunmaktadır.
[997] **MD**.
[998] bezm-i: ẕevḳ-i **MD**.

Nihān ḫākister-i sīnemde dil dirler bir āteş var

3 Baş egmez ʿāşıḳ-ı pāke düşirmez sāyesin ḫāke
El irmez ġūşe-i dāmānına bir serv-i ser-keş var

4 Çerāġ-ı şemʿ-i ḥüsninden yaḳar mihr-i cihān-ārā
Felek miṣlin getürmez bir hilāl-ebrū-yı mehveş var

5 Dil-i güm-geştemüzden bir ḫaber yoḳ **Manṭıḳī** dirler
Ser-i kūy-ı belāda ḫāne ṭutmış bir cefā-keş var

[487][999]

Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 ʿİnānın çeşm-i giryān aldı dest-i iḫtiyārumdan
Ṣavulsun baña seng-i rāh olanlar reh-güẕārumdan

2[1000] Çerāġı[1001] āteş-i ḳahr-ı İlāhī'den yaḳar āhum
Ḥaẕer itmek gerek sūz-ı[1002] dil-i dūzah-şerārumdan

3[1003] Ne ṭāliʿ dür ki çeşm-i ḫ^{v}ābnāk-i baḫtum açılmaz
Ḳıyāmet fitnesi bī-dār olurken āh u zārumdan

4[1004] Derūnında görirsüŋ lāleveş bir dāġ-ı ḥasret var
Hevā-yı ʿārıżuŋla bitse gül ḫāk-i mezārumdan

5[1005] Sürersin üstine ben ḫāksāruŋ raḫş-ı bī-dādı
Niçün āyīne-i ḥüsnüŋ ṣaḳınmazsun ġubārumdan

6[1006] Ya dest-āviz-i miḥnetle gelür ya tuḥfe-i ġamla
Uṣandum ḫāṣılı āmed-şud-ı leyl ü nehārumdan

7 Eküp toḫm-ı maḥabbet bār-ı miḥnet ḥaṣıl itmekdür
Ṣorarsaŋ **Manṭıḳī** bāġ-ı cihānda kārzārumdan

[186b]

[488][1007]

Dervīş **Faṣīḥ**
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Bu āh u girye kim gördüŋ degüldür iḫtiyārumdan

---

[999] **MD**'de bu şiir 8 beyittir.
[1000] **MD**'de bu beyit 5. beyittir.
[1001] Çerāġı: çerāġın **MD**.
[1002] sūz-ı: dūd-ı **MD**.
[1003] **MD**'de bu beyit 7. beyittir.
[1004] **MD**'de bu beyit 2. beyittir.
[1005] **MD**'de bu beyit 3. beyittir.
[1006] **MD**'de bu beyit 4. beyittir.
[1007] **FDD**'de "Naẕīre be-Manṭıḳī"başlığı bulunmaktadır.

Beni devr eyledi devr-i felek yār u diyārumdan

2 Çü zenbūrān naṣībüm rūẕgār āh u enīn itdi
Daḫı būy-ı merāmum almadum ḳaldı bahārumdan

3 Gözümden himmet-i ʿaşḳuŋla oldı seyller peydā
Yine bir seng-i nā-būda degüldür reh-güẕārumdan

4 Ḥarīm-i dilde Ḥaḳḳ'ā nāz-perverd-i naʿīmdür
ʿAceb mi ṭıfl-ı eşküm düşmese bir dem kenārumdan

5 O gün kim görmek oldı cām-ı ṣahbā bezm-i ʿālemde
Faṣīḥ'ā mihr ü meh düşdi nigāh-ı iʿtibārumdan

[489][1008]

ʿİşmetī Efendi *el-merḥūm*
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Bezme rindān mey ü sāġarla keder virmezler
Āftāb olsa gelen meclise yir virmezler

2 Şehr-i ʿaşḳuŋ ezelī resmi budur kim anda
Şeb-i deycūr ġama tāb-ı seḥer virmezler

3 ʿAşḳ daʿvāsın idenler ẕürefādur şimdi
Bir cefā-cū güzelüŋ yolına ser virmezler

4 Ḫūbdur ṣoḥbet-i rindān[1009] ne ḳaçarsın zāhid
Saŋa sāġar yerine ḫūn çeker virmezler

5 **ʿİşmetī** serzeniş-i dehre taḥammül niçe[1010] bir
Derd ü ḳahrın[1011] çekene ʿömr-i deger virmezler

[490][1012]

Ve lehu *raḥmetu'llāhi ʿaleyh*
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Rind ʿālemde nice ḥāṭır-ı āzād ister
Gül-i bī-dādı[1013] anuŋ bülbül-i feryād ister

2 Teşne-i cevriyle tek göŋlümi vīrān itme
Senden ey dehr-i denī kim dil-i ābād[1014] ister

3 Yāri cevr itmede teʾyīde ne ḥācet ey baḫt
O miyār-ı ḥüsn kim bir kimseden[1015] imdād ister

[1008] **İD**.
[1009] rindān: yārān **İD**.
[1010] nice: niçe **İD**.
[1011] derd ü ḳahrın: derd-i ḳahrın **İD**.
[1012] **İD**.
[1013] bī-dādı: bī-dād **İD**.
[1014] *Mecmû'a*'da bu kelimenin yerinde āzād şeklinde yazılan biçimi de vardır.

4 Çekmekle naḳş-ı murādı dil-i seng-i yāre
Saʿy-ı Ferhād u sebuk-destī-i Bihzād ister

5 Böyle pür sūz-i süḫan-ı nādir olur ʿ**İşmetī**'yā
Nuṭḳ-ı cān-sūzda bir feyż-i Ḫudā-dād ister

[491][1016]

Dervīş **Faṣīḥ**
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Zülfi ne şāne ne meşşāṭadan imdād ister
Ḥaḳ budur ḥüsn olıcaḳ böyle Ḫudā-dād ister

2 Seyr-i bāġ itmege dil himmet-i ʿaşḳuŋ māniʿ
Niçe biŋ servi ser-i ḳaddüŋe āzād ister

3 Niçe biŋ ḫāṭır-ı merdüm[1017] yıḳulur kūyında
O perī milket-i ḥüsnin niçe ābād ister

4 Reh-i maʿnāya ney engüşt-i işāret dile bes
Ġayrı kimden nefes ümīd idüp irşād ister

5 Ḳaldı dil dām-ı tereddüdde çü āvāre ḥamām
Ne olur bende-i zülfi ne ḫod āzād ister

[187a]

6 Her süḫan rütbe-i taḥsīni bulur mı çü **Faṣīḥ**
Mālik-i ḥüsn-i edā ṣāḥib-i īcād ister

[201a]

[492][1018]

Dervīş **Faṣīḥ**

1 *Dīrīst ki dāred zi tu dil-i mültemisī çend*
Bu'gẕār zenem pīş-i tu cānā nefesī çend

2 *Bu'gẕer zi dil-i men ki ne kebkīst ne bulbul*
Bī-hūde meşov der-pey-i dām u ḳafesī çend

[201b]

3 *Seng-i ġam u cevr u sitem mī-zed u mī-goft*
Īnest zi bāġem ṣemer-i pīş-resī çend

[1015] kimseden: şemmeden **İD**.
[1016] **FDD**.
[1017] merdüm: şeydā **FDD**.
[1018] "Uzun zamandır senden çokça ricacı gönlü var, ey cân izin ver, sana birkaç nefes yaklaşayım. Gönlümden geç, zira ne bülbül ne de kekliktir, beyhude habire tuzak ve kapan peşinde olma. Gam, sitem ve eziyet taşını çalıyor, konuşuyordu, neyse ki nice olgun meyveler bahçemdendir." **FDDF**.

[202a]

[493][1019]

Dervīş **Faṣīḥ Aḥmed**

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 *Çun mihr ne der gulşen-i gerdūn şuguftīm*
Çun lāle-i ḫod-rūy zi hāmūn şuguftīm

2 *Çun nergis u çun ġonçe der-īn-gülşen-i vaḥşet*
Bā çeşm-i ter u ḫāṭır-ı pur-ḫūn şuguftīm

3 *Ān ġonçe-i şād-ābī-i ḳadīm ki çun mihr*
Bā nāḫun-i meh der ser-i gerdūn şuguftīm

[210b]

[494][1020]

Faṣīḥ

Ahreb

1 *Çun ġonçe dilem zi seyr-i gulşen tengī*
2 *Esrār-ı behār dāredem çunīn sengī*
3 *Reng-i tu ne bīnem ez gul u lāle meger*
4 *Ez nāle-i bulbul şinevem āhengī*

[211b]

[495][1021]

Rıżāyī ʿAlī Çelebī der naʿt-ı Resūl-i Ekrem *ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem*[1022, 1023]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ey ḫatm-i rüsül ʿāleme gelseŋ n'ola āḫir
ʿĀdet budur āḫirde gelür bezme ekābir

2 Ṣoŋra irişür resm budur mīve-i maḳṣūd
Evvel görinür gerçi ki evrāḳ u zevāhir[1024]

3 Geç ẓahir olur ḥikmet-i peşīne-i[1025] eşyā
Ṣoŋra bilinür ḫāṣılı her kārdeki sır

4 Ẕātuŋdur olan zībger-i ṣafḥa-i ʿālem

[1019] **FDDF**'de bu şiir bulunmamaktadır. "Gökyüzü bahçesinde güneş gibi şaşırmadık, yeryüzünde kendi kendine biten lâle gibi şaşırdık. Bu vahşet bahçesinde nergis ve gonca gibi, gözyaşı ve kanlı yürekle şaşırdık. Güneş gibi eski sulu gonca, ayın tırnağıyla gökyüzünün tepesinde şaşırdık."

[1020] **FDDF**'de bu şiir bulunmamaktadır. "Gönlüm, gonca gibi bahçenin seyrinde sıkılıyor, böyle bir taş bana baharın sırlarını söylüyor. Senin rengini gül ve lale yüzünden görmüyorum; oysa bülbülün feryadından ahengi duyuyorum."

[1021] **RID**'de bu şiir 60 beyittir.

[1022] Rıżāyī ʿAlī Çelebī der naʿt-ı Resūl-i Ekrem *ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem*: Güş-feşānī-i nesīm-i niyāz be-ravża-ı midḥat-ı şāg-ı taḫtgāh-ı iʿcāz nūr-ı evvel ü ẓuhūr-ı aḫir Ebu'l-Ḳāşım Muḥammed ḫāşir aleyhi ezka'ṣ-ṣalāt u efżālü's-Selām mā-ḥatemeti'ṣ-ṣalāt u bi's-Selām **RID**.

[1023] "Allâh'ın salat ve selamı onun üzerine olsun."

[1024] zevāhir: ezāhir **RID**.

[1025] peşīne-i: pīşīne-i **RID**.

Nāzükter olur ḫayli pesīn naḳş-ı muṣavvir

5 Ey ḫatm-i rüsül sende gerek mühr-i nübüvvet
Şāyeste olur pençede çün ḫāteme ḫınṣır

6 Aḥkām-ı İlāhiyyeyi itdüŋ bize taʿlīm
Ey Ḫ[v]āce-i kevneyn idüp īṣār-ı cevāhir

7 Sensin sebeb-i ḫalḳ-ı ümem mefḫar-ı ʿālem
Ḫayrü'l-ḫalef-i Ādem ü Hādī vü Mübeşşir

8 Maḥbūb-ı Ḫudā *muʾteminü in-hüve illā*[1026]
Mażmūn-ı Hüdā vāḳıf-ı esrār u serāʾir

9 Tebşīr-i feraḥ mālik-i ḥüsn-i *ene emleḥ*[1027]
Şayān-ı *elem neşraḥ*[1028] u Hādī vü Mübeşşir

10 Şīrāze-i īcād-ı güzīn-ṣanʿat-ı üstād
Şāh-ı kerem ü dād *Ebu'l-Ḳāsım* ü Ḥāşir[1029]

11 ʿÜnvān-şeref-i besmele-i muṣḥaf-ı icād
Ser-levḥa-i levḥ-i ezel ü faḫr-i maʿāşir

12 Zībende sehī serv-i muṭarrā çemen-i feyż
Tābende meh-i Bedr-i semavāt-ı mefāḫir

13 Ser-saṭr-ı ezel pīş-eṣer-i ḫāme-i taḳdīr
Tedbīr-i pesīn ʿaḳl-ı nüḫust evvel ü āḫir

14 Deryā-yı himem ebr-i nem-i dem-be-dem-i cūd
Yemm-i kerem-i feyż-resān menbāʿ-ı ṣad bir

15 Ter feyżi[1030] ile şūre-zemīn-i emel-i dil
Ḫandān nem-i lüṭfıyla gülistān-ı ḫevāṭır

16 Nāmıyla şeref-yāb-ı hüdā minber-i hestī
Kāmıyla sümī mertebe-i şaḫre-i fāḫir

17 Reşḥ-i keremi lücce-i keşti-şiken-i ġam
Feyż-i himemi māʿye-i āzādī-i ḫaṭır

18 Rengīn lebi gül-berg-i ter-i bāġçe-i feyż

[1026] "Allah'tan başkasına itimat etmeyen."

[1027] "Ben (Arab'ın) en güzeliyim.". Mehmet YILMAZ, (2013). *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Kesit Yayınları. Bu sözün hadis olup olmadığı hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamadı. İmam Malik'in Muvatta'sında bu hadisin var olduğu bazı kaynaklarda yer alsa da Muvattâ'da böyle bir ibareye rastlayamadık.

[1028] "Şerh etmedik mi senin için bağrını." (Kur'ân-ı Kerîm, İnşirah Suresi, 17/70).

[1029] Ebu'l-Ḳāsım ü Ḥāşir: ebu'l-Ḳāsım-ı Ḥāşir **RID**.

[1030] feyżi: feyż **RID**.

Şīrīn deheni maʿden-i ṣad-güne nevādir

19 Ḫāk-i deri *küḥlü'l-baṣar*-ı ehl-i baṣīret
Hem sūde-i elmās-ı be-çeşm-i mütekebbir

20 Tedbīrine taḳdīr-i Ḫudā yār-ı muvāfıḳ
Her reʾy-i ṣavābıyla ḳażā hem-ser ü hemser

[212a]

21 Gelmez dil-i dānāsına ālāyiş-i dünyā
Yek müşt ġubār ola mı deryāyı mükeddir

22 Güya ki kütüb-ḫāne-i ʿizz ü kereminden
Eyyām-ı bahār oldı kemīn nüsḫa-i müzehher

23 Terkü'l-vaṭan-ı ʿālemi göstermek içün hep
Oldı ṭaraf-ı Yeṯrib'e devletle muḥācir

24 Fikr eyle bu taʿbiri ki *en-nāsu yenāmu*[1031]
Olmış ṭutalum Yūsuf-ı ṣıddīḳ muʿabbir

25 Zī nāẓım-ı maẓmūne-i iḥsān u ʿitā kim
Ednā eṯer-i fāḫiri terkīb-i ʿanāṣır

26 Zī ḳuvvet-i ḳudsiyye[1032]-i ḫayrü'l-beşeri kim
Baʿṯiyle ẓuhūr itdi niçe muʿciz-i bāhir

27 Bir naḫl-i hemān[1033] ġars idicek oldı ber-āver
Oldı şu ḳadar himmet-i bālāteri müṯmir

28 Hep ḥāżır olan teşneleri eyledi irvā
Destinden olup āb-ı firāvān müteḳāṭır

29 Hep sūr-ı sürūr aŋlar idi cümle-i Aṣḥāb
Devletle ḳaçan eylese tecḥīz-i ʿasākir

30 Gördükde hemān muʿciz-i elfāẓ-ı Kerīm'in
Teslīm ü ṯenā itdi niçe şāʿir u sāḥir

31 Nüh-tūde-i eflāk güẕergehde nişāndur
Şāh-ı rüsül oldı ṭaraf-ı ʿarşa ki ʿābir

32 Bu vażʿa sipās eylediler ehl-i semavāt

[1031] "İnsanlar uykudadır, ölünce uyanırlar." El-'Aclûnî, İsmâil b. Muhammed (2000). *Keşfu'l-Hafâ' ve Müzîlü'l-İlbâs 'Amme'şterehe mine'l-Ehadîs alâ Elsineti'n-Nâs*, (Cilt 2)Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye. s. 312. Ali radyallâhu anhu'dan rivayetle gelmiştir. Tüsterî ve Şa'rânî de kitaplarında bu hadisi zikretmişlerdir.

[1032] ḳudsiyye: ḳutsiyye **RID**.

[1033] bir naḫl-i hemān: bir naḫli hemān **RID**.

Nāḳūs yirine eyleyicek[1034] vażʿ-ı menābir

33 Oldı şeh-i şatranç-ṣıfat ḳālib-i bī-revc[1035]
Ḳaḥrıyla niçe pādişeh-i kec-rev-i cābir

34 Bī-külfet ü nāzükdür o deŋlü bu ġazel kim
Erbāb-ı dile itmedi teklīf-i nezāʾir

[Teġazzül]
35 Būyıyla olur niçe dil-i sūḫte ʿāṭır
Zülfinden olur ḥāṣılı cemʿiyyet-i ḫāṭır

36 Çīninden olur ʿārıż-ı pür-tābı nümāyān
Ol zülf-i ḫam-ender-ḫam imiş leyle-i muḳmir

37 Yir yir ruḫ-ı pür-tābı bedīd oldı ḫamından
Zülf-i siyeh-i sāḥiri gösterdi mecāmir

38 Naḳd-i dili taḥsīle idüp tīġ-i ḥavāle
Çeşm-i siyeh-i pür-fiteni eyledi nāẓır

39 Mümkin mi olur[1036] ʿāşıḳ-ı āşüfteye ṣıḥḥat
Mādem ola ol çeşm-i siyeh ḫaste vü fāṭir

40 Ḥall it yine müşkillerim ey ḫᵛāce-i ʿālem
Ḫāk-ı derüŋe eyleyeyin ʿarż-ı ḫavāṭır

41 Ḥāl-i dilümi ʿarż iderin münkesirāne
İḥsānı yeter ḫāṭır-ı mekṣūruma cābir

[212b]

42 Eyler yine hep cābir-i iḥsānı mükāfāt
Evzaʿ-ı zemāna ṭutalum oldı mükessir

43 Şimdi benüm ol dil-siyeh-i cürm ü maʿāṣī
Mahrūmter ü der-be-der ü mücrim ü ḳāṣir

44 Dil der-emel ü gūş be-efsāne-i dünyā
Cān pür-heves-i nev-be-nev sūḫte ḫāṭır

45 Teb-lerze-i endūh-ı ḫatādan mütezelzil
Hem-meşrebi[1037] nefs-ü hevādan mütekeddir

46 Erbāb-ı ẓevāḥirle idüp baḥṣ u cidāli
Hemvāre ben itmekdeyin ircāʿ-ı żamāʾir

[1034] eyleyicek: idicek **RID**.
[1035] bī-revc: bī-ruḥ **RID**.
[1036] Mümkin mi olur: Mümkin ola mı **RID**.
[1037] hem-meşrebi: meşrebi-i **RID**.

47 Dil-beste olup ẓāhir-i aḥvāl-i cihāna
Pā-bend ola lāyıḳ mı baŋa böyle ẓevāḥir

48 Tāb-ı ġam ile rişte-i cān oldı güşiste[1038]
Eşküm dökilür çün dür-i ʿıḳd-ı mütenāṣir

49 Lüṭf eyle biraz ḥāl-i **Rıżāyī**'ye naẓar ḳıl
Ey kāşif-i her müşkil-i müstaḳbel ü ġābir

50 İtsek n'ola ilbās libās-ı veraʿ ü zühd
Oldum hele ben ḫaylī hevādan müteʾeṣṣir

51 Çoḳ vefḳ-i murād üzre döner çarḫ-ı cefākār
Bir[1039] ẕerre-i nāçīzter-i lüṭfuŋa dāʾir

52 Dil ḥabb-ı ṣafā-perver-i ḥubb eyledi taḥṣīl
Çün ehl-i sülūk itmedi iʿdād-ı zeḫāʾir

53 Vaḳf eylemişüm medḥüŋe ser-māye-i ʿömri
Budur emelüm Ḥażret-i Ḥaḳḳ ḥāżır u nāẓır

54 Hemvāre senüŋ tāʿif olup beyt-i ṣenāŋı
Hindū-yı ḳalem Kaʿbe-i nātuŋda mücāvir

55 Mercūdur olam maẓhar-ı iḥsān-ı cemīlüŋ
Mīzānumı itdükde girān-bār-ı kebāʾir

56 Ṣanma burada ḫāmeyi ben eyledüm īḳāf
Oldum yāḫud evṣāf-ı kemālinde muḳaṣṣır

57 Güş eyleyicek naʿt-ı kemālāt-ı güzīnin
Der-ḥayret ü engüşt-gezān oldı meḥābir

58 ʿArż eyle biraz tuḥfe-i tevḥīd ü ṣalātuŋ
İkṣārı ḳo söz çünki ekābirde olur bir

59 Hemvāre Cenāb-ı Eḥad'uŋ ṣaḥb-ı ṣalātı
Ol ravża-i pür-nūra ola fāʾiz u nāẓır

[496][1040]

Ve lehu der-naʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā[1041]
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ey ki itmez ḥarem-i ḳurbına bir ferd duḫūl

[1038] güşiste: güsiste **RID**.
[1039] bir: yek **RID**.
[1040] **RID**.
[1041] der-naʿt-ı Ḥabīb-i Ḫudā: Naʿt-ı maḥrem-ı ḥaremgāh-ı ḳuds u bezmgāh-ı üns-ā-üns-i şeh-bāz-ı iʿcāz-ı miʿrāc-pervāz şāh-ı levlāk-taḫt u mevc-i der-pāş-ı "inne maʿa'llāhi vaḳtün" ʿaleyhi'ṣ-ṣalāt ve's-selām **RID**.

Bāġ-ı cāhına göre gülşen-i cennet medḫūl

2 Bāʿiṣ-i naẓm-ı güzīn nüşḫa-i ʿālem kim anuŋ
Eṣer-i muʿteber-i biʿṣetidür çār fuṣūl

3 Sidre-pervāz-ı teḳarrub kim anuŋ dergehine
Pāye-i[1042] rıfʿat-ı Cibrīl idi bī-şübhe nüzūl

4 Meşʿal-i nūr-ı Hüdā mehbiṭ-i envār-ı Ḫudā
Hādī-i muʿciz-edā yaʿnī *ulū'l-ʿaẓm*-i[1043] resūl

[213a]

5 Ḥażret-i İbnü Ẕebiḥeyn-i güzīn cedd-i Ḥüseyn
Menbaʿü'l-ʿayn-ı muṣaffāter-i evlād-ı Beṭūl

6[1044] Maʿdenü'l-vaḥy dili menbaʿ-ı feyż-i ezelī
Her edā-yı cümeli lāyıḳ-ı sābāş-ı ḳabūl

7 Şāh-ı levlāk ki terk eylese tāc u taḫtın
Olsa cārū-keş-i dergāhı sezā ṣad-behlūl

8 Hep vücūdı içün olmışdı *Ḫalaḳtü'l-eflāk*[1045]
Başdı tā-pāy-ı semendi *Ceʿale'l-arże ẕelūl*[1046]

9 Dest-gīr-i keremi ḳadr-fezānīde-i cāh
Kelle-kūb-ı sitemi ser-şiken-i ḫaşm-ı cehūl

10 Nüsḫa-i şerʿ-i olup düşmene naṣṣ-ı ḳātiʿ
Bildürür bī-edebüŋ ḥaddini seyf-i meslūl

11 *Bāreka'llāh*[1047] zihī cāh-ı Süleymān'ī kim
Perdedār-ı ḥarem-i ʿismet ü iclāl ola mūl

12 *Lev ḫaşa'llāh*[1048] zihī ʿizzet-i Raḥmān'ī kim
Şerʿ ü ḳanūnı ola tābe-ḳıyāmet mevṣūl

13 Ḫāme-gīr olmadı ol maʿden-i vaḥy u tenzīl
Mīl-i küḫle n'ola nāz eylese ṭarf-ı mekḫūl

14 Mihri zer-tārı ile zīç-nüvīs-i taḳdīr

[1042] Pāye-i: Māye-i **RID**.
[1043] "Ulu'l-azim Resûllerin sabrettiği gibi." (Kur'ân-ı Kerîm, Ahkaf Sûresi, 46/35).
[1044] **RID**'de 6. ve 7. beyitler yer değiştirilmiştir.
[1045] "Sen olmasaydın, olmasaydın sen; (Ey Habîbim) felekleri yaratmazdım." El-'Aclûnî, İsmâil b. Muhammed (2000). *Keşfu'l-Hafa' ve Müzîlü'l-İlbâs 'Amme'şterehe mine'l-Ehadîs alâ Elsineti'n-Nâs*, (Cilt 2)Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye. s. 164. Aclûnî Rahimehu'llah'ın kitabında Sagânî tarafından bu ibare için mevzu hadis denilmiştir. Ancak manaca sahihtir, diye de belirtilmiştir.
[1046] "O size arzı zelûl (munkad) kıldı." (Kur'ân-ı Kerîm, Mülk Suresi, 69/15).
[1047] "Allah mübarek kılsın."
[1048] "Allah korusun."

Eylemiş dāʾire-i cāhına ẕerrīn şāḳūl

15[1049] Penç nevbet-zen-i teʾẕīniyle pür oldı cihān
Ḫaber-i biʿṣeti kim şeş cihete buldı vüṣūl

16 Lüṭfınuŋ lāzımıdur şāmil ola āfāḳı
Nitekim lāzım olur ḥaddle taʿrīfe şümūl

17 Fetḥ idüp Mekke'yi çün itdi duḫūl ʿizzetle[1050]
Rūḥ idi eyledi bir ḳālıba güya ki ḫulūl

18 ʿĀmdur lüṭfı bütün ʿāleme çün faṣl-ı[1051] bahār
Feyżi çün çeşme-i Ḫurşīd-i dıraḫşān mebẕūl

19 Eyledi mühr-i nübüvvetle cihānı tesḫīr
Ṣanki ḫatemle Süleymān'a musaḫḫar idi ġūl

20 Ol[1052]-şehüŋ fetḥle tebşīrine kim oldı sezā
Gülşen-i cennete nāz itse revā İstanbūl

21 Defʿ-i endūhla bulurdı şifā-yı ṣadrı
Nefes-i himmetine maẓhar olaydı meslūl

22 Naʿtınuŋ lāzımıdur cāʾize-i gün-ā-gün
Ṣıla hemvāre olur lāzım-ı ẕāt-ı mevṣūl

23 İʿtidāl-i keremi tünd-hevā-yı ġażabı
Lüṭf-ı nev-rūzla dem-serdī-i māh-ı eylül

24 ʿAzm-i pür-naṣrı ile maʿreke-i Bedr Ḫuneyn[1053]
Geh mecārī-i ḫuyūl u gehī mecrā-yı süyūl

25 Ḫaber-i vaḥyine irmez ʿilel-i felsefiyān
Bir midür hīç ṣaḥīhle ḥadīṯ-i maʿlūl

26 Cān-ı[1054] telḫi mededi eyledi çün āb-ı ḥayāt
Nefes-i pāki ile oldı zülāl-i meşmūl

27 Ḫüsn ise ancaḳ olur şāhid-i endīşemde
Umarum[1055] zīb fezāyinde ola ḫüsn-i ḳabūl

[213b]

[1049] **RID**'de 15. ve 26. beyitler yer değiştirilmiştir.
[1050] çün itdi duḫūl ʿizzetle: ʿizzetle çün oldı dāḫil **RID**.
[1051] faṣl-ı: luṭf-ı **RID**.
[1052] Ol: O **RID**.
[1053] Bedr Ḫuneyn: Bedr u Ḫuneyn **RID**.
[1054] Cān-ı: Çah-ı **RID**.
[1055] Umarum: Umarın **RID**.

28 Nev-be-nev şiʿr-i pesendīdemle ḫiẕmet idüp
Umarum[1056] ben de ḳaṣīdem gibi olam maḳbūl

29 Ṣafḥa-i naʿt-ı Resūl'i ṣunarın yārāna
İder elbette güşāde gül-i raʿnāyı ḳābūl

30 Nākise[1057] öpmege ben nüṣḫa-i şiʿrüm virmem
Şemm-i nādānla irişür gül-i raʿnāya felūl

31 Ḳo bu lāf-ı hüneri midḥatun it vird-i zebān
Saŋa besdür diyeler nāmuŋa[1058] meddāḥ-ı Resūl

32 Gele[1059] bī-çāre **Rıżāyī** biraz efġān idelüm
Ḥayf kim devlet-i dünyā ola ancaḳ meʾmūl

33 Cürm olup mā-ḥaṣal-i müddet-i eyyām-ı ḥayāt
Manṣıb-ı ʿömrden āṯām ola ancaḳ maḥṣūl

34 Bādveş geşt-dih-i dil pehn-i cihān-ı emeli
Ābveş alçaġa meyl eylemede ṭabʿ-ı müyūl

35 Gerçi kim milket-i cān u dil-i zār oldı ḫarāb
Ḥüsn-i tedbīr-i şefāʿatde vare olma melūl

36 Kāfil-i cümle mühimdür çü ṣalāt u teslīm
Var şimendengirü ol ṭurma duʿāya meşġūl

37 Ḫazret-i Aḥmed-i Muḫtār *ʿaleyhi'ṣ-ṣalavāt*
Sehldür lüṭf idicek cümle-i meʾmūla vüṣūl

[497][1060]

Lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Gönlünde itdi naḳş ḫaṭ-ı dilber āyīne
Ḳıldı cemāl-i muṣḥafını ezber āyīne

2 Güya ki oldı sīne-i fānūs şemʿdār
Ruḫsār-ı āteşīnle olup zīver āyīne

3 Cemʿ itdi āb u āteşi ʿaḳs-i ʿiẕār ile
Naḳş-ı nigārda hele siḥr eyler āyīne

4 Ḳarşu ḳor oldı ḫaylīce ruḫsār-ı dilbere
Kendin ber-ā-ber aŋlar aŋa beŋzer āyīne

[1056] Umarum: Umarın **RID**.
[1057] Nākise: Nāḳışa **RID**.
[1058] nāmuŋa: nāmına **RID**.
[1059] Gele: Gel a **RID**.
[1060] **RID**.

5 Ammā ki rūy-ı dilberi de göremez olur
Yaḳında ḳorḳarın[1061] nefese uġrar āyīne

6 Āb üzre naḳşı biz bilirüz ġırra olmasun
Bulduysa ʿaḳs-i rūyla zīb ü fer āyīne

7 Yüz sürmek istesem işügi ṭaşına n'ola
Yoḳ şübhe kim bulur zeriyle zīver āyīne

8 İtse murād-ı seyr perī ṭās-ı ābla
Alur ele o yār-ı perī peyker āyīne

9 İḳbāl idince yār idüp ʿarż-ı sūz-i ʿaşḳ
Gösterdi sīneden yine āteşler āyīne

10 El üzre ṭutsa ḫalḳ-ı cihān n'ola oldı çün
Manẓūr-ı pāk-ı Ḥażret-i Peyġamber āyīne

11 Ol pādşāh-ı mülk-i risālet ki gelmedi
Miṣl ü naẓīri bir daḫı ʿālem sarāyına

12 Mihr-i cemāl-i Ḥażret-i Faḫr-i Cihāndan
Meh gibi istifāża-ı nūr eyler āyīne

13 Pīş ü pesīnde ẓāhir idi ṣūret-i cemāl
Bir gösterişle aŋa nice beŋzer āyīne

[214a]

14 Āyīnedār-ı meclisüŋ[1062] olmaḳ ümīdine
İḥżār itdi ḫaylīden İskender āyīne

15 Olmışdı cāmiʿ-i şerefin zīnet itmege
Zer heykel[1063] ile mihr bülend-aḫter āyīne

16 Ṭoḳınsa aŋa da dem-i cān-baḫş-ı himmeti
Ṭūṭī-ṣıfat olurdı süḫan-güster āyīne

17 Bir sīne ṣāf olmaġla gördi rūy-ı lüṭf
Oldı kemāl-i şefḳatine maẓhar āyīne

18 Meh ḫiżmetinde olmaġla kesb-i nūr ider
Olmışdı āstānuŋa bir enver āyīne

19 Günden güne ziyāde bunuŋ fażl-ı bāḥiri
Ammā ki sāde-levḥ olur ekṣer āyīne

[1061] ḳorḳarın: ḳorkarum **RID**.
[1062] meclisüŋ: meclisi **RID**.
[1063] heykel: püskül **RID**.

20 Ḳaṣr-ı celāl ü ḳadrine āvīze olmaġa
Nüh gūy-ı çarḫ-ı pür-zer ü pür-zīver āyīne

21 Pīş ü pesīni göstere tā bikr-i fikrimüŋ
Aldı ele bu maṭlaʿ iki ḫūşter āyīne

22 Bir sīne-çāk-i ʿāşıḳuŋ olup her āyīne
Mihr-i ruḫuŋa eyledi dilde yir āyīne

23 Dil ḫānesinde dāġ degül fikr-i yār içün
Cān rişte siyle aşdı göŋül bir zer[1064] āyīne

24 Naḳşını almaġa o mehüŋ levḥ-i ḫaṭıra
Çoḳ kūsiş itdi olalı ṣūretger āyīne

25 Ruḫsār-ı dilbere olalı cilvegāh-ı ḫüsn
ʿAḳs-i ruḫıyla oldı melek-manẓar āyīne

26 Vaṣf eyledi **Rıżāyī** ruḫ-ı tābdārunı
Söyletdi ṭūṭīyi yine bir enver āyīne

27 Vaṣfında ʿāciz oldı hele ṭabʿ-ı ḳāṣırum
Mihri ihāta eyleyemez kemter āyīne

28 Ṭabʿum ʿarūs-ı fikrine[1065] ṣūret mi buldurur
Maḳṣūdı gösterür mi ġubār-āver āyīne

29 Pür-jeng āyīneyle gelüp ḫāk-pāyuŋa
İtdüm recā-yı lüṭf [u kerem serverā][1066] āyīne

30 Mercūdur ola mişḳale-i lüṭfı çāre-sāz
Muġber iken dil ola ṣafā-güster āyīne

31 Tā ki nukūş-ı nev-be-nev-i dehrle ola
Gāhī ṣafā-şiʿār u gehī muġber āyīne

32 Rūḫ-ı revān-ı pāke ṣalāt u selām ola
Vird-i zebān-ı ins ü melāʾik her āyīne

[498][1067]

Ve lehu der naʿt-ı şerīf
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Meh ḫāk-i pāyına ezelī çihre-sā-imiş
Nūr-ı siyāhı ḫāk-i der-i Muṣṭafā-imiş

2 Meh gibi dīde-rūşen olur iḳtiḥāl iden

[1064] bir zer: yir yir **RID**.
[1065] fikrine: fikrete **RID**.
[1066] *Mecmû'a*'da bu kısım boş bırakılmıştır.
[1067] **RID**'de bu şiir 25 beyittir, RID'de 19. beyit numarası 2 kere tekrar edilmiştir.

Ḫāk-i der-i saʿādeti kühl-i cilā-imiş

3 Rū-māl ider eşiʿa-ı mihr āstānına
İşügi ṭaşı bilmez idük keh-rübā-imiş

4 Bezminde çarḫ sāʿat-ı mīnā nücūmı rīg
Cibrīl ol āstānede ḳıble-nümā-imiş

5 Bī-sāye olsa n'ola o şeh-bāz-ı evc-i ḳurb
Ḫāke tenezzül itmez imiş bir hümā-imiş

[214b]

6 Şāh-ı rüsül mükemmel-i kül ḫādī-i sübul
Maḥbūb-ı enbiyā vü ḥabīb-i Ḫudā-imiş

7 Hādī-i sālikān[1068]-ı ṭarīḳ-i Hüdā olur
Nūr-ı mübīn-i cebhesi nūr-ı Hüdā imiş

8 Ḫāḳ-ı derinde micmere gerdān nesīm-i ṣubḥ
Misk[1069] ü ʿābīr ü ʿanber aŋa ḫāk-pā-imiş

9 Saḳḳā-yı ḫāk-i dergehi ebr-i güher-neṣār[1070]
Ferrāş-ı āstānesi bād-ı ṣabā imiş

10 Māh-ı nev aŋlama felek ol āstānede
Destinde nān-pāre ṭutar bir gedā-imiş

11 Herkes yolında cānını beẕl eylemek diler
Anda murādı herkesüŋ ancaḳ rıżā-imiş

12 Bī-nakd-i ṭāʿat umaruz ammā rıżāsını
Müflis gibi ki bü'l-heves-i kīmīyā-imiş

13 ʿİsyān olup hemīşe bizüm kār u pīşemüz
Elden gelen tedārik aŋa ilticā-imiş

14 Çāre bu derde bendegī-i kūyıdur hemān
Kūy-ı ḥabīb ḥāṣılı dārü'ş-şifā-imiş

15 Meʾmūldür günāhına olınmaya naẕar
Ş'ol bendenüŋ ki pīşesi dāʾim ḫaṭā-imiş

16 Afv olunur ḫaṭāy-ile ṣandıysa cām-ı Cem
İtdümse kesr-i ḳalb penāhum recā-imiş

[1068] sālikān: sāilikān **RID**.
[1069] Misk: Müşk **RID**.
[1070] **RID**'de 9. ve 10. beyitler arasında "Eyledi bir işāret ile ḫizmetüm hemān / Māh-ı münīr bende-i fermān-rev imiş" beyiti vardır.

17 Pür-cürm ise **Rıżāyī** hele kār u pīşesi
Hemvāre medḥ-i pāk-i Ḥabīb-i Ḫudā imiş

18 Hengāme-i medāyiḥ-i faḫr-i cihānda
Destinde cūy-ḫāmesi destān-serā-imiş

19 Olup hemīşe menḳabe-ḫ^{v}ān-ı risāleti
Ḫāme midād-ı surḫla laʿlīn-ḳabā-imiş

20 Ben ḳande medḥ-i şāh-ı rüsül ḳande çünki ol
Memdūḥ-ı pāk-i Ḫālıḳ-ı ʿarż u semā-imiş

21 Ammā ġaraż bahānedür iḥsānına hemān
Çün ḫāk-pāyı ehl-i dile mültecā-imiş

22 Evrāḳ-ı şiʿrimi[1071] şunarın ben gedālara
Bir berg-i sebz-i bāʿiş-i lüṭf u ʿatā-imiş

23 Naḳd-i murādı elde bilürse göŋül n'ola
Cerrār-ı āstān-ı şeh-i enbiyā-imiş

24 Ḥaḳ'dan ola ṣalāt u selām ol-cenāba kim
Gerdūn derinde bende-i kemter-gedā[1072]-imiş

[499][1073]

Riyāżī der naʿt-ı şerīf[1074]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Zihī şām-ı ṭarab-baḫş ḥayāt engīz ġam-fersā
Cihān efrūz u ẓulmet-sūz idi ṣubḥ bahārāsā

2 Şafakla çarḫ altun pullı bir gül-gūn cibinlikdür
Ḳarār itmiş içinde nev-ʿarūs-ı ʿālem-i bālā

3 Yine āteş ṣalındı kül-ḫan germ-ābe-i çarḫa[1075]
N'ola germ olup itse ḳaṭresinden jāleler peydā[1076]

4 Çıkup bir pullı māhī keştī-i Ḫurşīdi ġarḳ itdi
Anuŋ cūş u ḫurūşından ḳarardı bu yidi[1077] deryā

5 Ne ṣūret-bāz olur eşkāl-i encüm ʿarż ider ḫalḳa
Yaḳup şemʿin verā-yı perde de mihr-i cihān-ārā

[1071] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil iyelik ekleri, -um, -üm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur
[1072] kemter-gedā: kemter-bahā **RID**.
[1073] **RIYD**'de bu şiir 76 beyittir.
[1074] Riyāżī der naʿt-ı şerīf: Mirâciye **RIYD**.
[1075] çarḫa: çetre **RIYD**.
[1076] N'ola: nolur; ḳaṭresinden jāleler peydā: kubbesinden katreler peydâ **RIYD**,
[1077] bu yidi: büyidi **RIYD**.

[215a]

6 Yine ḫākister içre nār-ı mihri itdiler pinhān
Niçe tābende aḫker ḳaldı anda cā-be-cā güya[1078]

7 Bozıldı mühr-i surḫ kīse-i şeb-gūnı gerdūnuŋ[1079]
ʿAceb mi der-miyān olsa nuḳūd-ı encüm-i zehrā

8 Zemāna żāyiʿ itdi gevher-i Ḫurşīdi ḫāk içre
Anı bulmaġa ġırbāl itdi ḫāżır-ı ṭārem-i vālā

9 Ḥişār-ı çarḫ içine[1080] girdi āteş-bāz olup Ḫurşīd
Fişeklerdür revān olan şehābī her ṭaraf güya

10 Zemāne miske ṣatdı Yūsuf Ḫurşīdi maġribde
Anı vezn itmege mīzān getürdi ṭārem-i vālā

11 Ḫum-ı çarḫa hilāli itdiler bir lūʾle-i sīmīn
Aḳup gitse ʿaceb mi çeşme-i mihr-i cihān-ārā

12[1081] Sevinse n'ola nār kibr ü cūy-ı sāde kem olsa
Degül mi şerʿ-i pāki āb u tāb-ı çihre-i dünyā

13 Yine tīġ-i hilāli ṭutdı çarḫa bu gice Behrām
Ki döndükçe[1082] şihābından şererler eyledi peydā

14 Kebūdī ṣafḥaya[1083] naḳḳāş-ı ḳudret ḫāk-rīz itdi
Seḥer resm itmege bir şems-i zerrīn-i bī-hemtā

15 ʿAceb mi vaṣf-ı pākinde bu deŋlü güft-gū ḳılsam
Bu şebdür maẓhar-ı esrār-ı *Sübḥāne'lleẕī Esrā*[1084]

16 Bu şebdür rūşenālıḳda sevād-ı merdüm-i dīde
Bu şebdür nūr-ı faẓliyle süveydā-yı dil-i dānā

17 Bu şebdür rūz-ı bāzār-ı cenāb-ı Ḥażret-i Ḫᵛāce
Bu demde çıḳdı bālāya metāʿ-ı nāz u istiġnā

18 Çerāġ-ı dūde-i Ādem ṣafā-yı cevher-i ʿālem
Der-i nüh-ḥoḳḳa-i ṭārem Ḥabīb-i Ḫālıḳ-ı yektā

[1078] güya: amma **RIYD**.
[1079] Bozıldı mühr-i surḫ kīse-i şeb-gūnı gerdūnuŋ: Kızıl mühri bozıldı kīse-i şeb-gūn-ı gerdūnuŋ **RIYD**.
[1080] içine: içinde **RIYD**.
[1081] **RIYD**'de bu beyit bulunmamaktadır.
[1082] döndükçe: döğdükçe **RIYD**.
[1083] ṣafḥaya: safhayı **RIYD**.
[1084] "Tenzih o Sübhana ki, kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan o havalisini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya isrâ buyurdu. İsrâ: Hüdâ vezninde "Sürâ"dan if'aldir. Sürâ, mesrâ, sirayet, gerek piyade gerek süvâri olsun gece yürüyüşü demektir. İsrâ da öyledir. Ancak burada olduğu gibi ta'diyesi halinde yürütmek demek olur." (Kur'ân-ı Kerîm, İsrâ Sûresi, 17/1).

19 Emīn-i şerʿ ü ḥikmet muḳtedā-yı ümmet ü millet
Cihān-ı cūd ü raḥmet şehvār-ı[1085] ʿarṣa-i levlā

20 Ebü'l-Ḳāsım Muḥammed kim olupdur ẕāt-ı bī-miṯli
Ser-ā-ser[1086] enbiyādan fażl u ʿirfānıyla müsteṯnā

21 O kim fermān-revā-yı ḫaṭṭa *levlāk*[1087] idi ẕātı
[O] geldi Bu'l-beşer mesned-nişīn-i *ʿAlleme'l-esmā*[1088]

22 Peyām-ı raḥmet[1089]-engīzi meserret-baḫş-ı her mücrim[1090]
Kelām-ı ḥikmet-āmīzi rumūz-āmūz-ı her dānā

23 Ṣafā-yı ẕāt-ı pāki āb u tāb-ı ʿālem-i ṣūret
Bahār-ı ḥüsn ü ḫulḳı reng[1091] ü būy-ı gülşen-i maʿnā

24 Degül bir şemme güftār-ı Mesīḥ'ā bād-ı ḫulḳından
Kitāb-ı muʿcizinden bir varaḳ olmaz Yed-i Beyżā

25 Niçe[1092] manṣūr gibi boynu baġlu bendesi vardur
Olupdur mevlā-yı ḫanḳāh-ı ḥāli Mevlānā[1093]

[215b]

26 Öŋine düşdiler ḫayl-i resl ʿizz ü saʿādetle
Getürdiler anı şehr-i vücūda pād-şāh-āsā

27 İderler nitekim Manṣūr'ı çūpdār ile teʾdīb
Ola her kim ḫilāf-ı emr-i şerʿiyle anuŋ güyā

28 Reżāʿī ḫidmetin ümmü'l-kitāb eylerdi feyżden
Daḫı mehd-i ʿademde ṭıfl idi o şāh-ı bī-hemtā

29 Olupdur iki ʿālem faḫri anuŋla şeref buldı
Gerekse ʿālem-i ṣūret gerekse ʿālem-i maʿnā

30 Nücūmından çiçekli olmasa ger Aṭlas-ı gerdūn
O şāh-ı dīne pāy-ı endāz iderdi zümre-i ḥavrā

31 İmām olsa açar enfās-ı pāki ḳalb-i Aṣḥāb'ı

[1085] şehvār-ı: yek-süvār-ı **RIYD**.
[1086] Ser-ā-ser: cemīʿ-i **RIYD**.
[1087] "Sen olmasaydın, olmasaydın sen; (Ey Habîbim) felekleri yaratmazdım." El-'Aclûnî, İsmâil b. Muhammed (2000). *Keşfu'l-Hafa' ve Müzîlü'l-İlbâs 'Amme'şterehe mine'l-Ehadîs alâ Elsineti'n-Nâs*, (Cilt 2)Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye. s. 164. Aclûnî Rahimehu'llah'ın kitabında Sagânî tarafından bu ibare için mevzu hadis denilmiştir. Ancak manaca sahihtir, diye de belirtilmiştir.
[1088] "Ve Adem'e bütün esmayı ta'lim eyledi." (Kurân-ı Kerîm, Bakara Suresi, 2/31).
[1089] şehvār-ı: rıhlet **RIYD**.
[1090] her mücrim: pür-mahrem **RIYD**.
[1091] reng: misk **RIYD**.
[1092] Niçe: Nice **RIYD**.
[1093] Olupdur mevlā-yı ḫanḳāh-ı ḥāli Mevlānā: Olupdur Mevlevī-i hānḳāh-ı Cāmī Mevlānā **RIYD**.

Nesīm-i ḳıbleden bulur güşāyiş ġonçe-i raʿnā

32 Olupdur ẕāt-ı bī-hemtāsı nūr-ı dīde-i ʿālem
ʿAceb mi ʿankebūtı perde içre eylese meʾvā

33 Eẕānı ḫ[v]ān-ı İslām'a ṣalādur ser-be-ser ḫalḳa[1094]
İki şaḳḳ itdi ḳarṣ-ı māhi ol engüşt-i bī-hemtā

34 Ṣaçup rūy-ı ʿadūya ḫāk-i ẕillet dest-i iḳbāli
O demde āteş-i sūzān-ı rezmi eyledi iṭfā

35 Şu dem kim[1095] ṭoġdı ol iki cihānuŋ mihr-i raḫşānı
Çıḳup bir nūr-ı tābından yir oldı ṣerb ü baṭḥā

36 Ḳudūmıyla rebīʿi reşk-i eyyām-ı bahār itdi
Ṣalınca ṣāye gülzār-ı vücūda ol gül-i raʿnā

37 Şeb-i[1096] Miʿrāc'ınuŋ kem-māyesi olmaya çarḫ üzre
Egerçi Ṭūr'a çıḳdı niçe kerre Ḥażret-i Mūsī

38 Şeb-i Miʿrāc olupdur gūy-rubūde rūz-ı rūşenden
Urup çevgān-ı māhı kūy-ı mihr-i itdi nā-peydā

39 ʿAceb mi pür-ḥabāb olsa ser-ā-ser lücce-i[1097] gerdūn
Aŋa bārān-ı raḥmet nāzil itdi ol gice Mevlā

40 O leyli ṣan ki taʿẓīm itdiler emr-i Ḫudā'-yıla
Ḳanādil-i nücūmıyla ṭonandı cāmiʿ-i dünyā

41 Olupdur zer-müşebbekʿanberine būy-ı pākinden
Sipihr-i pür-kevākible bu kūy-ı tūde-i ġabrā

42[1098] O şāhuŋ peyk-i akdāmı olupdur Ḥażret-i Cibrīl
Burāḳ'ınuŋ o gice oldı şol dem ki felek peymā

43 ʿArakdur rūy-ı pākinden dökilmiş gökde encümler[1099]
Gül-i Ḫurşīdi andan itdi peydā Ṣānīʿ-i Yektā

44 Anuŋla ḫink-i rehvār sipihri ḳoşdılar ol dem
Geçüp evvel ḳademde olmadı hergiz aŋa hem-pā[1100]

45 Egerçi ṭurduġında Ṭūr'a beŋzer şekl ü ṭavrında
Velī Mūsī'den olmışdur bunuŋ üstindeki aʿlā

[1094] ḫalḳa: ḫalḳ-ı dünyāyı **RIYD**.
[1095] Şu dem kim: hemān-dem **RIYD**.
[1096] Şeb-i: anuŋ **RIYD**.
[1097] lücce-i: taḫt-ı **RIYD**.
[1098] **RIYD**'de 42 ve 43 numaralı beyitler yer değiştirilmiştir.
[1099] gökde encümler: gökdeki encüm **RIYD**.
[1100] hem-pā: hem-tā **RIYD**.

46 Olupdur cünbişü ārām u vaż‘ u ṭavrı ol-raḫşuŋ
Feraḥ-baḫş u ṣafā-güster neşāṭ-engīz ü ġam-fersā[1101]

[216a]

47 Lisān-ı ḥalle medh ü ṣenāsın eyleyüp ol dem
Çıḳardı göklere anı o esb-i āsmān-peymā

48 [Ç]ıḳup eflāke rūyın şem‘-i bezm-i ḳudsiyān itdi
Aŋa oldı melekler her ṭaraf pervāneler güyā

49 O demde eylediler aŋa Kerrūbī’ler istiḳbāl
Aŋa ta‘ẓīm idüp geldi ḳıyāma Sidre vü Ṭūbā

50 Hilāl olmış degüldür ṭırnaġı ḳalınca sa‘y itdi
O gice pāyine nūr sürmege mihr-i cihān-ārā

51 Zemāne āsmānı kāġıd üzre itdi sīm-efşān
‘Uṭārid ide tā kim ḫidmet-i peyġamberi imlā

52 Eger olsaydı sāz-ı şer‘ine gördükde o şāhı
Defin ṭutmazdı ḫacletden yüzine Zühre-i Zehrā

53 O gice[1102] düşdi mihrüŋ ṭaşt-ı zer-endūdı bāmından
Pür oldı güft-gū-yı maḳdemiyle ‘ālem-i bālā

54 O şeb ḫayl-i ‘adūdan baş getürdi ḫāk-pāyine
‘Aceb mi olsa manẓūrı dilber ṭārem-i vālā

55 Virüp cān naḳdin aŋa sa‘d-ı ekber Müşterī oldı
İdince ‘arż-ı k’ālā-yı şefā‘at ḫ[v]āce-i *İsrā*[1103]

56 Ḳırān itdi meger bir neyyir-i sa‘dıyla ol demde
Züḫal kesb-i sa‘ādet ḳıldı buldı rütbe-i ‘ulyā

57 Bu ta‘ẓīmi düşinde görmedi hiç Ḥażret-i Yūsuf
Felekde aŋa tekrīm itdi bunca encüm-i zehrā

58 O bezm-i ḫāṣṣa gitdi ḳaldı pā-yı Sidre’de Cibrīl
O demde oldı şem‘inden cüdā pervāne-i şeydā

59 Hemān-dem Refref-i ferḫunde pey-ḫidmet-güẓār oldı
Maḳām-ı ḳurba irdi levḥ-ḫ[v]ān-ı rāz-ı *Mā evḥā*[1104]

[1101] ġam-fersā: rūḥ-efza **RIYD**.
[1102] O gice: Önince **RIYD**.
[1103] “Tenzih o Sübhana ki, kulunu bir gece Mescid-i Haram’dan o havalisini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ’ya isrâ buyurdu. İsrâ: Hüdâ vezninde “Sürâ”dan if’aldir. Sürâ, mesrâ, sirayet, gerek piyade gerek süvâri olsun gece yürüyüşü demektir. İsrâ da öyledir. Ancak burada olduğu gibi ta’diyesi halinde yürütmek demek olur.” (Kur’ân-ı Kerîm, İsrâ Sûresi, 17/1).

60 Varup bir perde nūra o daḫı ḳalmadı ḫidmetde
Maḳāmı oldı ol dem evcgāh-ı ḳurb-ı *Ev ednā*[1105]

61 Görüp gūş itdügi dīdār u güftārı o ḥāletde
Ne hergiz gūş işitmişdür ne görmiş dīde-i nümā Ṣıddīḳ

62 Gelüp ol ġonçe çünkim açdı bārın mülk-i ṣūretde
O dem Aṣḥāb'a raḥmetden ʿiṭāyā eyledi ihdā

63 O şāha ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi mihrin eyledi izhār
ʿAceb mi nūr-ı ṣıdḳı olsa Ṣıddīḳ'uŋ cihān-ārā

64 Zihī ʿadl-i ʿÖmer kim kimsenüŋ kimse zemānında
Çūpin ḳaldırmaz idi kehr-bārın ġayrı bī-pervā

65 Bizi Ḫurşīd ider perde şerm-i ḥayādur kim
Ḥicābından anuŋ dürli dökerdi ebr-i gevher-zā

[500][1106]
Nādirī der naʿt-ı şerīf
Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Ey şāh-ı kerem ḥabīb-i Rabb-i ʿİzzet
Deryā-yı himem şefīʿ cürm-i ümmet

2 Mevc-efken-i lücce kef-i lüṭfuŋdur
Baḫşende-i bārān seḥāb-ı raḥmet

[216b][1107]

66 Şerīʿat devrinüŋ ol çār-ı faṣlı içre ḥaḳḳā kim
Niṣār u beẕlle mümtāz idi Ḫayder bahārāsā

67 **Riyāżī** cāmiʿ-i vaṣf-ı Nebī'nüŋ naʿt-ḫᵛānıdur
ʿAceb mi pāye-i gerdūnı bilse pāye-i ednā

68[1108] Kelāmı-ı dil-pezīrüm daḫı şimdi buldı miʿrācın
Kim oldı vaṣf-ı miʿrācında ol şāhuŋ ḳalem-fersā

69 Siyeh-rūy-ı günāhum kārum ümmīd-i şefāʿatdür
N'ola naʿtı ile ratbü'l-lisān olsam ḳalemāsā

70 Zebānum ḳalmış-ıdı cevr-i derdiyle tekellümden
Anuŋ hep feyż-i naʿtidür ki buldum bu ḳadar maʿnā

[1104] "Verdi kuluna verdi vahyi." (Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi 53/10).
[1105] "Kabe Kavseyn ev ednâ, İki yay gibi yahut daha yakın." (Kur'ân-ı Kerîm, Necm Suresi 53/9).
[1106] **GND**'de bu şiir bulunmaktadır.
[1107] Riyāẕī'nin kasidesinin devamıdır. 500 numaralı şiir sonradan eklenmiş olabilir.
[1108] **RIYD**'de bu beyit bulunmamaktadır.

71 Niẓām'a niç'olur söz bulmaġı göstermek olurdı
Eger kim ẓulmet-i ġam itmeseydi cāna istīlā

72 Hemīşe şīşe[1109]-i māh-ı nevi der-kār idüp devrān
Çıḳa kān-ı felekden ṣad-hezārān gevher-i yektā

73 O şāhuŋ rūḥ-ı pākin şād u ḫurrem eylesün dāʾim
Peyām-ı müjde-i raḥmet selām-ı Ḥażret-i Mevlā

[501][1110]

Nādirī der miʿrāciyye
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Teʿāla'llāh zihī şām-ı sürūr-encām-ı ġam-fersā
Kim oldı maẓhar-ı esrār-ı *Sübḥāne'lleẕī Esrā*[1111]

2 Felek maḥv eyleyince āl tamġasını Ḫurşīdüŋ
Zemīnüŋ ẓıll-ı maḥrūṭīsi çekdi ʿanberīn ṭuġrā

3 Zer-i per-tāb-ı mihri bozdı meh ki dirhem-i necme
Miḥekk-i şāma urdı anı bir bir nāḳid-i dünyā

4 Ṭaġıtdı bād-ı ṣarṣar ḫırmen-i Ḫurşīd-i raḫşānı
Kevākib ṣanma itdi her yire bir dānesin ilḳā

5 Yanup mihr āteşinden ḳāġıd-ı rūz oldı ḫākister
Eṣer ḳaldı henūz āteşden anda cā-be-cā ammā

6 Siyeh sammūr idi ẓulmet beyāżı cā-be-cā encüm
Ne ḥāletdür bu kim gizlendi anda beyża-i beyżā

7 Temevvücden ṭoḳındı bir ṣadef ḫārāya ḫurd oldı
Ṭaġıldı lücce-i gerdūn içinde lüʾlüʾ-yı lālā

8 Niḳāb itdi ʿarūs-ı ḫāveri ruḫsārına zülfin
Velī her ḥalḳasından ẓāhir oldı ol ruḫ-ı[1112] zībā

9 Ser-ā-pā ḳurṣ-ı mihri maḥv idüp dendān-ı encümle
Şihābı rāḥat-ı dendān idindi ṭārem-i vālā

10 Semāʿ içre ṣaçup eşk-i nücūmın[1113] şāl-pūş oldı
Firāḳ-ı Şems'le gerdūn olup hem-ḥāl-i Mevlānā

[1109] şīşe-i: çetr-i **RIYD**.
[1110] **GND**'de bu şiir 74 beyittir.
[1111] "Tenzih o Sübhana ki, kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan o havalisini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya isrâ buyurdu. İsrâ: Hüdâ vezninde "Sürâ"dan if'aldir. Sürâ, mesrâ, sirayet, gerek piyade gerek süvâri olsun gece yürüyüşü demektir. İsrâ da öyledir. Ancak burada olduğu gibi ta'diyesi halinde yürütmek demek olur." (Kur'ân-ı Kerîm, İsrâ Sûresi, 17/1).
[1112] ruḫ-ı: ruḥ-ı **GND**.
[1113] nücūmın: nücūmı **GND**.

[217a]

11 Çıḳardı câme-i dîbâ vü destâr-ı muṭallâsın
Felek âheng-i ceng itdi zırıh-pûş oldı ser-tâ-pâ

12 Aḳup afyon-ı şeb toḫm-ı nücûm oldı perâkende
Güneş bir kelle-i ḥaşḥâş idi dehr eyledi ifnâ

13 Degül mihr-i felek[1114] ġalṭân olınca farḳ-ı pür-nûrı
Ṭaşup iḳlîm-i Şâm'ı ṭutdı ḫûn-ı Ḥażret-i Yaḥyâ

14 Sevâd-ı sûre-i *ve'l-Leyl*[1115] aŋa zerrîn nuḳaṭ encüm
Şafaḳ ser-sûredür kim eylemişler surḫla imlâ

15 Çıḳup neyli[1116] tutuḳdan Leylâ-yı meh-rûy ü müşgîn-bû
Dimâġ-ı Ḳays-ı çarḫı eyledi âşüfte-i sevdâ

16 Bozuldı ḫayme-i zer-baft-ı ḥân-ı ḫâveristânı
İrince ḫayl-i aḫşâm itdi müşgîn ḫânesin ber-pâ

17 Çalınca mühr-i mihri uġradı ḳahr-ı Süleymân'a
Sipihr oldı meger kim dîv-i şâma maḥbes-i mînâ

18 Felek tâc-ı zerîn terk itdi İbrâhîm Edhemveş
Derûnında ʿaceb mi eylese nûr-ı siyeh meʾvâ

19 O şebdür maṭlaʿu'l-envârı miʿrâc-ı Ḫudâvendî
O şebdür maḫzenü'l-esrâr-ı ḫalvet-ḫâne-i İsrâ

20 Ol aḫşâm oldı ser-tâc-ı nübüvvet ṣâḥibü'l-Miʿrâc
O hengâm oldı sulṭân-ı rüsül hem-ṣoḥbet-i Mevlâ

21 Şeh-i eyvân-ı ʿizzet tâcdâr-ı taḫt-ı ḫatmiyyet
Ser-efrâz-ı musaḫḫar-sâz-ı dârü'l-mülk-i *Ev ednâ*[1117]

22 Dıraḫşân gevher-i ʿibret-nümâ-yı dürc-i maḥbûbı
Fürûzân aḫter-i ẓulmet-zedâ-yı burc-ı istiʿlâ

23 Medâr-ı ḫilḳat-i ʿâlem bahâr-ı ṭıynet-i Âdem
Süvâr-ı ʿarṣa-i ṭârem emîrü'l-meclisi ġabrâ

24 Ḥâbîb-i Ḫazret-i ʿİzzet Ṭabîb-i ʿillet-i zillet
Kefîl-i raḥmet-i ümmet delîl-i *Cennetü'l-Meʾvâ*[1118]

25 Ḫaṭâ-pûşende-i müẓnib ʿaṭâ-baḫşende-i tâʾib

[1114] mihr-i felek: mihr ü şafaḳ GND.
[1115] "Kasem olsun bürürken o geceye." (Kur'ân-ı Kerîm, Leyl Suresi, 92/1).
[1116] neyli: laʿlî GND.
[1117] "Kabe Kavseyn ev ednâ: İki yay gibi yahut daha yakın." (Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi, 53/9).
[1118] "Ki, cennetü'l-Me'vâ onun yanındadır." (Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi, 53/15)

Emān-ı maşrıḳ u maġrib emīn-i Yeṯrib ü Baṭḥā

26 Cenāb-ı Aḥmed-i mürsel imām-ı zümre-i kümmel
Mufaṣṣal-sāz-ı her mücmel rumūz-āmūz-ı her dānā

27 O Sulṭān-ı bülend-eyvān-ı iḳlīm-i riṣālet kim
Livāʾü'l-Ḥamd ile ʿālemleri feṭḥ itdi ser-tā-pā

28 ʿİẕār-ı mehveşi pertev-nümā-yı nūr-ı Rabbānī
Zebān-ı dil-keşi gevher-feşān-ı *Kenzü lā-yenfā*[1119]

[217b]

29 Ġubār-ı dergehi küḥlü'l-cilā-ı dīde-i encüm
Ṭınāb-ı ḫargehī silkü'l-leʿāl-i gerden-i ḥavrā

30 Benānı ḥālet-i miftāh-ı cennetden peyām-āver
Dehānı noḳṭa-i ġayb-ı hüviyetden ḫaber-fermā

31 O şāhuŋ sikkesi mühr-i nübüvvet ḫutbesi Ḳurʾān
Müşerref anlaruŋla naḳd-i dīn ü cāmīʿ-i dünyā

32 Ṣufūf-ı Āl ü Aṣḥāb'ı suṭūr-ı hüccet-i millet
İmāmetde[1120] vücūd-ı pāki güya mührile imżā

33 Ṣalup ferr-i şehen-şāhı idince iki şaḳ māhı
Olup zerrīn naḳāre itdi baŋg-ı şevketin iʿlā

34 Kebūter beyżasıyla ḫaşmını defʿ itdi ġār üzre
Melek dīv-i racīmī necmle ṭard eyledi güya

35 Miṯāl-i ebr-i raḥmet dehri teşrīf itdigi[1121] sāʿat
Mecūs āteşlerin bārān-ı lüṭfı[1122] eyledi iṭfā

36 Yıḳıldı ṭāḳ-ı ḳaṣrı dūr olup sehm-i saʿādetden
Oḳın atdı kemānın yaṣdı ol dem devlet-i Kisrā

37 Ḥaḳīḳatde sevād-ı āferīniş ẓillıdur anuŋ
ʿAceb mi ẓāhiren bī-sāye olsa āftābāsā

38 Görürdi bī-tereddüd cānib-i ẓahr-ı şerīfinden
Olup mühr-i nübüvvet arḳasında dīde-i bīnā

[1119] "Kanaat tükenmeyen mal ve yok olmayan bir hazinedir." El-'Aclûnî, İsmâil b. Muhammed (2000). *Keşfu'l-Hafa' ve Müzîlü'l-İlbâs 'Amme'şterehe mine'l-Ehadîs alâ Elsineti'n-Nâs*, (Cilt 2). Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye. s. 102. Taberî'de ve Uskerî'de Cabir radyallâhu anhum'dan alınmıştır.

[1120] Der-kenâr: Emānetde.

[1121] Eski Anadolu Türkçesinde -dık, -dik sıfat-fiil ekleri, -duk, -dük şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur.
itdigi: itdügi GND.

[1122] luṭfi: fażlı GND.

39 ʿAceb mi eskiyüp şimdi dökilse dürr-i sīr-ābı
O sulṭāna muraṣṣaʿ çetr idi ebr-i felek-fersā

40 Gel ey kilk-i hünerver ḳıṣṣa-i miʿrācı taḳrīr it
Degüldür çünki mümkin muʿcizātun eylemek imlā[1123]

41 Gelüp peyk-i ilāhi Ḥażret-i Peyġambere ol[1124] şeb
Getürdi bir Burāḳ-ı berḳ-seyr-i āsmān-peymā

42 ʿAceb rehvār idi geh ʿarş ü geh ferş[1125] üzre cevlānger
Feżāda tünd-rev-āhū felekde tīz-per-ʿanḳā

43 Teni gül ṣaçı sünbül tūġ-ı şāhī ol dem-i dil-keş
Ḳulaġı berk-i sūsen çeşm-i ḫūnı[1126] nergis-i şehlā

44 Şu deŋlü tīz-cünbiş kim çerāgāh-ı vücūd içre
Ezel raḫşın geçerdi rākibi menʿ itmese farżā

45 Şafaḳla āftāb-ı ḫāveri bir saṭl-ı zerdür kim
İçinde ḫādim iḥżār eylemiş ol esb içün ḥınnā

46 Cihānı geşt idüp mānend-i nūr-ı dīde bir demde
Miṣāl-i heft perde ḥāʾil olmazdı yidi deryā

47 Binüp ol raḫşa çün kim maḳṣad-ı aʿlāya yol[1127] buldı
Anuŋ evvel ḳonaġı oldı ṣaḫn-ı Mescid-i Aḳṣā

48 İmām oldı ṣufūf-ı enbiyāya görseŋ ol demde
Suṭūr-ı Muṣḥaf'uŋ üstinde *Bi'smi'llāh* idi güya

49 Namāzı çünkim itmām itdi ol cāy-ı mübārekde
ʿUrūc itdi semāvāta duʿā-yı müstecābāsā

[218a]

50 Degül şām u kevākib bād-ı raḫşı eyleyüp cünbiş
Temevvücden ḳarardı pür-ḥabāb oldı yem-i ḫaḍrā

51 Getürdi hāle bir sīmīn ṭabaḳla girde-i māhı
Ve lākin cā-be-cā yanmış diyü meyl itmedi ḳaṭʿā/aṣlā

52 ʿUṭārid safḥa-i çarḫ üzre yazdı ḥükmin ol şāhuŋ
Aŋa şeb ḫaṭṭ u encüm rīg ü māhuŋ ġurrası ṭuġrā

[1123] imlā: iḥṣā **GND**.
[1124] ol: bir **GND**.
[1125] geh ʿarş ü geh ferş: geh ferş ü geh ʿarş **GND**.
[1126] ḫūnı: ḫūbı **GND**.
[1127] aʿlāya yol: aḳṣāya ʿazm **GND**.

53 Süleymān'uŋ öŋinde döndi mīnā içre[1128] Belḳış'a
Felekde aŋa istiḳbāl idince Zühre-i zehrā

54 Bıraḳdı mihr-i rūy-ı āsmān-ı çārüme pertev
Söyündürse n'ola ḳandīl-i mihri Ḥażret-i ʿĪsī

55 Şebi ḫūn itdi Behrām aḫterān-ı naḫsa emriyle
Şafak ṣanman felekde ṭoldı ḫūn-ı küşteden ṣaḥrā

56 Felekde naḫs-ı kübrā saʿd-ı ekber oldı nūrından[1129]
Seg-i manẓūrıdur beŋzer ki şīr-i ʿālem-i bālā

57 Olup Keyvān-ı Zengī ḫıdmetinde ḳara kulluḳçı
O yüzden iktisāb-ı nūr idüp oldı semen-sīmā

58 Urıldı sikkesi kürsī-i pūlād üzre ol şāhuŋ
Derāhimdür görinen yir yir anda encüm-i ġarrā

59 N'ola envār-ı rūy-ı aŋa zerrin tār u pūd olsa
Żiyā-yı ṭalʿatından itdi ʿarşuŋ aṭlasın dibā

60 Cüdā oldı kenār-ı Sidre'de Cibrīl o Ḥażretden
Gülünden ayru bülbül gibi ḳaldı ḥüzniyle tenhā

61 Ḳoyup[1130] raḫş o menzilgehde Refref eyledi ḫidmet
Ṣadefvār itdi ol dürr-i yetīme sīnesin meʿvā

62 İrüp bir Refref daḫı ḳaldı dūr olup andan
Mükedder meyve-i terden cüdā berk-i ḫazānāsā

63 Girüp ol perde-i nūrā ḥarīm-i ḫāṣa yol buldı
Ḥużūr-ı ʿizzete naḳd-i vücūdın eyledi ihdā

64 Māḳām-ı *Ḳābe ḳavseyn*[1131]'i geçüp mānend-i tīr ol dem[1132]
Müyesser oldı aŋa maṭlab-ı aʿlā vü *Ev ednā*[1133]

[1128] içre: üzre GND.

[1129] Felekde naḫs-ı kübrā saʿd-ı ekber oldı nūrından: Felekde saʿd-ı ekber necm-i kübrā oldı feyżinden GND.

[1130] Ḳoyup: Ḳalup GND.

[1131] "Kabe Kavseyn: Kavs: Ma'lum ki, iki yay demektir; Kab de yayın kabzasıyla giriş mahalli olan iki köşe aralığına denir ki, bir yayda ik kab bulunur. Bu manâ ile bâzıları, burada kalb tarikiyle bir kavsin iki kabı "قابى قوس" demek olabileceğini söylemişlerdir. Yayın kabzasıyla kirişi arasına da kab denildiği söylenmiştir. Kavs bir tul mıkyası olarak kullanılmıştır. Hicaz lügatinde kavs, zira' manasına geldiği, İbn Abbas'dan burada, bu mânâya olduğu da söylenmiştir. Buna göre "قاب قوسين" iki arşın kadar demek gibi olmuş oluyor. Lâkin burada daha güzel bir mânâ nakledilmiştir. Şöyle ki Arablar, cahiliyyede bir ittifak için andlaşacakları zaman iki yay çıkarır, biri diğerinin üzerine koyarak ikisinin kabını birleştirir, sonra da ikisini beraber çekip bir ok atarlar. Bu onların herbirinin rızası diğerinin rızası, gadâbı diğerinin gadâbı olup hilâfı mümkün olmayacak vech ile ahidleştiklerine işaret olunurdu. Bu mânâda kab, mikdar mânâsına değil, iki kavsin birlik manzarasını gösteren kabza ile giriş arası demek oluyor. Görülüyor ki, bu mânâ, hem öbüründen daha ziyade bir birlik tasvir ediyor, hem de manevi bir kurbe işaret eyliyor." (Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi, 53/9).

[1132] ol dem: oldum GND.

65 Olındı çoḳ tekellüm ḳıṣṣa-i ʿaşḳ u maḥabbetden
Velī bī-câme-i lafẓ itdi cilve şāhid-i maʿnā

66 O ṣoḥbetden ḫaber yok ʿaḳl anuŋ keyfiyyetin bilmez
Ne bilsün tābiş-i mihr ü mehüŋ māhiyyetin aʿmā

67 Bulup maḳṣūdını āḫir nüzūl itdi saʿādetle
Ki ḫalḳ-ı ʿāleme peyġām-ı Ḥaḳḳ'ı eyleye inhā

[218b]

68 Getürdi anlara vāfir hedāyā genc-i Raḥmet'den
Ve lākin herkese miḳdārı deŋlü eyledi iʿṭā

69 Ḫudāvend'ā melālet **Nādirī**'nüŋ cānın almışdur
Kerem ḳıl eyle anı bir dem-i cān-baḫşla ihyā

70 Kerīme ʿarż-ı ḥāl itmek yeter bir kerre sulṭānum
Ne ḥācet ḳıṣṣayı taṭvīle mānend-i şeb-i yeldā

71 Hemīşe tā ki şām-ı ferruḫ encāmuŋ sevādında[1134]
Ola deryā-yı gerdūn üzre ẓāhir ʿanber-i ṭuġrā[1135]

72 O şāhuŋ ḫāk-i pākin ʿanberāsā eylesün her dem[1136]
Ṣalāt-ı Ḥażret-i ʿİzzet selām-ı Ḥayy-ı bī-hemtā

73 Taḥiyyāt-ı ebed-peyvend ile dünyā vü ʿuḳbāda
Ser-efrāz eylesün ẕāt-ı şerīfin Ḥażret-i Mevlā

[502][1137]

Nādirī der naʿt-ı şerīf
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ey cemālüŋ şemʿ-i bezm-ārā-yı ḳurb-ı Kirdgār
Cebreʾīl āvāre-i nūr-ı ruḫuŋ pervānevār

2 Maṭlab-ı uʿlā-yı *Ev Ednā*[1138]'da cāy itseŋ n'ola
Tīrveş itdüŋ maḳām-ı *Ḳābe ḳavseyn*[1139]'i güẕār

[1133] "Kabe Kavseyn ev ednā: İki yay gibi yahut daha yakın." (Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi, 53/9).
[1134] sevādında: sevādından **GND**.
[1135] tuġrā: sārā **GND**.
[1136] her dem: ḫoş-bū **GND**.
[1137] **GND**.
[1138] "Kabe Kavseyn ev ednā: İki yay gibi yahut daha yakın." (Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi, 53/9).
[1139] "Kabe Kavseyn: Kavs: Ma'lum ki, iki yay demektir; Kab de yayın kabzasıyla giriş mahalli olan iki köşe aralığına denir ki, bir yayda ik kab bulunur. Bu manâ ile bâzıları, burada kalb tarikiyle bir kavsin iki kabı "قابی قوس" demek olabileceğini söylemişlerdir. Yayın kabzasıyla kirişi arasına da kab denildiği söylenmiştir. Kavs bir tul mıkyası olarak kullanılmıştır. Hicaz lügatinde kavs, zira' manasına geldiği, İbn Abbas'dan burada, bu mânâya olduğu da söylenmiştir. Buna göre "قاب قوسین" iki arşın kadar demek gibi olmuş oluyor. Lâkin burada daha güzel bir mânâ nakledilmiştir. Şöyle ki Arablar, cahiliyyede bir ittifak için andlaşacakları zaman iki yay çıkarır, biri diğerinin üzerine koyarak ikisinin kabını birleştirir, sonra da

3 Şemʿ-i ẕātuŋ olmasa dönmezdi fānūs-ı felek
Bunca eşkāl ü ṣuver ḳandan olurdı āşkār

4 ʿĀcizān-ı maḫşer üzre ẓılluŋı tekṣīr içün
Ṣaḳladı dār-ı fenāda sāyeŋi perverdigār

5 Heybet-i ʿazmüŋle çāk oldı sipihrüŋ zühresi
Ḫalḳ-ı ʿālem ṣandılar şaḳḳ oldı māh-ı tābdār

6 Āsmānı āstānuŋ ẓann idüp bekler Mesīḥ
Ümmetüŋden olmaġa çekmekde dāʾim intiẓār

7 Yā Resūla'llāh bir ednā çākeründür **Nādirī**
Gerçi çoḳdur cürmi ammā lüṭfuŋa yoḳdur şumār

[219a]

[503][1140]

Nā'ilī Efendi *el-merḥūm*
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılün

1 Mest-i ʿaşḳuz muṭrıb u sāḳi ne nāz eyler bize
Nālemüz meclisde kār-ı sūz u sāz eyler bize

2 Şīve-i gerdūn-ı nā-hemvārı gör kim bu'l-heves
Çarḫuŋ īḳbāliyle ʿarz-ı imtiyāz eyler bize

3 Pīç [u] [t]āb-ı destümde görüp feryādımuz[1141]
Baḫt-ı ser-keş dil-firībāne[1142] niyāz eyler bize

4 Hem-zebānuz çeşm-i şūḫ-ı yār-ile ol deŋlü kim
Ġamzesi bī-tāb olup ifşā-yı rāz eyler bize

5 Fürḳat-i ṣad-sāleye olur telāfī **Nā'ilī**
Çeşmi gāhī bir nigāh-ı dil-nüvāz eyler bize

[504][1143]

Sırrī Çelebī
Mefāʿilün Feʿılātün Mefāʿilün Feʿılün

1 Esīr-i ʿaşḳa dil-i dāġ dāġ lāzımdur
O ḫān-ḳahda bir iki[1144] çerāġ lāzımdur

---

ikisini beraber çekip bir ok atarlar. Bu onların herbirinin rızası diğerinin rızası, gadâbı diğerinin gadâbı olup hilâfı mümkün olmayacak vech ile ahidleştiklerine işaret olunurdu. Bu mânâda kab, mikdar mânâsına değil, iki kavsin birlik manzarasını gösteren kabza ile giriş arası demek oluyor. Görülüyor ki, bu mânâ, hem öbüründen daha ziyade bir birlik tasvir ediyor, hem de manevi bir kurbe işaret eyliyor." (Kur'ân-ı Kerîm, Necm Sûresi, 53/9).

[1140] **NKD**'de bu şiir 6 beyittir.

[1141] Pīç āb-ı: Pīç u tāb-ı **NKD**.

[1142] dil-firībāne: dil-nevāzāne **NKD**.

[1143] **ÜSD**.

[1144] bir iki: bir ḳaç **ÜSD**.

2 Sifāl-i köhne yeter rind-i bāde-i āşāma
Dime elümde bilūrīn ayāġ lāzımdur

3 Hemīşe vaḥdetyān-ı ḥarīm-i cānāne[1145]
Ne seyr-i gülşen ü ne geşt-i bāġ lāzımdur

4 Ḥarīf-i meẕheb-i pīr-i muġānı ḫoş ṭutalum[1146]
Dimez ki şāhid ü meyden ferāġ lāzımdur

5 Benem **Sırrī**-i tenhā-rev-i reh-i ümmīd[1147]
Baŋa ne bedreḳa vü ne sürāġ lāzımdur

[505]

Sükūnī

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ḥarīḳ-i āteş-i ʿaşḳam ne dāġ lāzımdur
Ne ḫān-ḳāh-ı dilümde çerāġ lāzımdur

2 Ḥarīf-i meclis-i pervāne şuʿle-i şāmum
Baŋa ne meykede vü ne ayāġ lāzımdur

3 O ʿandelīb-i gülistān-ı vuṣlatam ki baŋa
Müdām seyr-i gül ü gül-geşt-i bāġ lāzımdur

4 Yegāne mest-i elestüm ne ḳayd-ı şāhid ü meyi
Baŋa bu bezm-i cihāndan ferāġ lāzımdur

5 Olınca bādiye-peymā-yı menzil-i maḳṣūd
Dil-i **Sükūnī** gibi kim sürāġ lāzımdur

[506]

Riyāżī Efendi *el-merḥūm*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Seng-i cevrüŋle şikeste cām-ı raḫşānum mıdur
Ellere alınmayan ḳalb-i perişānum mıdur

2 Vardı tā-dāmenüme çāk-i giryānum benüm
Kimse bilmez kim girībānum mı dāmānum mıdur

3 Eylemiş yek-rengī-i ʿaşḳıyla şöyle ittiḥād
Bilmezem sīnemdeki cān mı cānānum mıdur

4 Ḳābil-i maḥv olmayan çemen cebīnüŋ mi yāḫud
Ḫāṭṭ-ı pīşānī-i baḫt-ı nāb-ı sāmānum mıdur

5 Ey **Riyāżī** raġbet-i germiyle yāruŋ içdügi

[1145] ḥarīm-i cānāne: sürūr-encāma **ÜSD**.
[1146] pīr-i muġānı ḫoş ṭutalum: pīr-i muġān-ı ḫoş-ḳavlüm **ÜSD**.
[1147] ümmīd: yeʾsi **ÜSD**.

Sāġar-ı ṣahbā mı yoḫsa bir avuç ḳanum mıdur

[219b]

[507][1148]

Neşāṭī Efendi

Fāʿilatün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Mūydan ince miyān-ı şūḫ-ı fettānum mıdur
Rişte-i bārīk-i dil mi ya reg-i cānum mıdur

2 İstemez yüz sürdügüm dāmānına bāʿiṣ ʿaceb
Eşk-i ḫūn-ālūd-ı dīde-ḫār-ı müjgānum mıdur

3 Meh midür zīr-i ṣafaḳdan gāhī tāb-endāz olan
Şuʿle-i pür-dāġ-ı[1149] ḥūn-ālūd-ı sūzānum mıdur

4 Baḥr-i ʿaşḳa bī-keder ṣaldum yine fülk-i dili
Ḫıżr-ı tevfīḳ-i maḥabbet lā-teḫaf-ḫ^{v}ānum mıdur

5 Destine mirʾāt alup baḳduḳça gāhī rūyına
Dirmiş ol āfet **Neşāṭī** daḫı ḥayrānum mıdur

[508][1150]

Faṣīḥ Efendi

Fāʿilatün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Pür-günāh-ı ʿaşḳ-ı dilüm çeşm-i giryānum mıdur
Dād-ḫ^{v}āh-ı maḥşerüm ceybüm mi dāmānum mıdur

2 İttiḥād-ı ʿaşḳ itmiş ḥiss-i idrāküm ʿalīl
Teng-nāy-ı sīnede cānum mı cānānum mıdur

3 Yār dirmiş bilmezin bād-ı ṣabā farḳ itse
Bāġda sünbül midür zülf-i perişānum mıdur

4 Öyle mestem berg-i gül mi zīb-i dāmānum yāḫud
Bilmezin laḫt-ı ciger çāk-i girībānum mıdur

5 Dāġlar mı aḫger-i sūzān-ı ḥasret mi **Faṣīḥ**
Şuʿle-i cevvāle mi yā cism-i ʿuryānum mıdur

[509][1151]

Nāʾilī Efendi

Fāʿilatün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Şaḫsuŋ istiʿdād-ı lüṭf-ı peykerinden bellidür
Kīmīyā-yı ḳābiliyyet cevherinden bellidür

[1148] **NED**.
[1149] Şuʿle-i pür-dāġ-ı: Şuʿle-pīrā dāġ **NED**.
[1150] **FDD**'de ve **İÇLİ, A.** (2015c)'de bu şiir bulunmamaktadır.
[1151] **NKD**.

2 Sīnesin şemşīr-i ḥasret çāk çāk etmezse de
ʿĀşıḳ-ı ḫūnīn-ciger çeşm-i terinden bellidür

3 Zīr-i şemʿ ü pāy-ı gülbünde ʿayār-ı sūzişi
Bülbül ü pervānenüŋ ḫākisterinden bellidür

4 Ol kemerle genc-i nā-yāb-ı miyān-ı dil-rübā
Bir ṭılısm-ı fitnedür kim ejderinden bellidür

5 Eylemez her kim ʿayār-ı ḥüsne raġbet **Nā'ilī**
Ḳadr-i ʿāşıḳ-ı dilber-i sīmīn-berinden bellidür

[510][1152]

Neşāṭī Efendi
Fāʿilatün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Sūzīş-i dil[1153] ʿāşıḳuŋ dāġ-ı serinden bellidür
Nev-bahār-ı ʿaşḳ gül-berg-i terinden bellidür

2 Başḳa bir ḥālet virür ebrūların çīn eylese
Tīġ-i per-tāb-ı melāḥat cevherinden bellidür

3 Ḳaṣdı ʿuşşāḳa sitem mi iltifāt-ı nev midür
Bir nigāh-ı ġamze-i nāz-āverinden bellidür

4 Tüde-i ḫāk-i mezārı küştegān-ı ḥasretüŋ
Sebze-i ḫ[v]ābīde-i ġam-güsterinden bellidür

5 Ketm-i ʿaşḳ eylerse de ʿāşıḳ **Neşāṭī**veş yine
Zerdī-i ruḫsār-ıla çeşm-i terinden bellidür

[220a]

[511][1154]

Ve lehu **Nā'ilī** Efendi
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Bezme mey tāb-efgen olsun sāḳīyā nevrūzdur
Şemʿüŋe cemʿ oldı yārān-ı ṣafā nevrūzdur

2 Ṣāfdur āyīneler bī-ġıll ü ġışdur sīneler
Pākdür ebr-i kudūretden hevā nevrūzdur

3 Seyr-i feryād meşk-i nāleden bülbüllerüŋ
Eylesün muṭrıblar āheng-i nevā nevrūzdur

4 Ḫüsrevāne pādşāh-ı vaḳt olup almış ele
Her gedā bir sāġar-ı gītī-nümā nevrūzdur

[1152] **NED**.
[1153] Sūzīş-i dil: Sūriş-i dil; dāġ-ı serinden: çeşm-i terinden **NED**.
[1154] **NKD**'de bu şiir 7 beyittir.

5 Ġurre-i cāh ol ḳadar sulṭān-ı gül kim ḳorḳarın
Ḫārdan bülbüller ister ḫūn-bahā nevrūzdur

6 Vaḳt-i cūş-ı feyż erbāb-ı[1155] suḫendür **Nā'ilī**
Eylesünler ṭarḥ-ı şiʿr-i dil-güşā nevrūzdur

[512]

Reʾfetī Çelebī
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Muṭrıbān-ı ʿandelīb itsün nevā nevrūzdur
Tācdār-ı ġonçe olsun dil-güşā nevrūzdur

2 Çıḳsun istiḳbāle bād-ı subḥ-ıla serv-i çemen
Ser-be-ser ezhāre itsün merḥabā nevrūzdur

3 Eylesün āmāde rindān bezmi kim demdür ola
Dilde şevḳ ü elde cām-ı pür-ṣafā nevrūzdur

4 Feyż-yāb itdi bahār eṭfāl-i şāḫ-ı gülşeni
Rūḥ-baḫş oldı nebātāta ṣabā nevrūzdur

5 Dīdesi rūşen yine nergislerin gülzārda
Şāhid-i gül-ġonçe oldı rū-nümā nevrūzdur

6 Maẓhar-ı iḥsānısuŋ hemvāre çünkim **Reʾfetī**
Ol ḫidīve nev-be-nev eyle duʿā nevrūzdur

[513]

Lebīb Çelebī
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Eyle erzānī baŋa lüṭfuŋ şāhā nevrūzdur
Ẓulmi terk it ey şeh-i ḥüsn ü bahā nevrūzdur

2 Müjde ey sevdā-yı ʿaşḳ-ı yār-ile ser-germ olan
Nev-bahār oldı güzellendi havā nevrūzdur

3 İrdi enfās-ı ṣabā eyle nebātāta ḥayāt
Buldı ezhār-ı çemen neşv ü nemā nevrūzdur

4 Şād-kām oldı göŋüller geldi hengām-ı ṭarab
Ḥamdu li'llāh[1156] gitdi eyyām-ı şitā nevrūzdur

5 Ḫoḳḳa-i laʿlin açup dārü'ş-şifāsında o yār
Didi kim ʿuşşāḳa maʿcūna ṣalā nevrūzdur

6 Tā-be-key ḫāmūşī-i genc-i ferāġ ey ʿandelīb
Mevsim-i güldür dem-ā-dem it nevā nevrūzdur

[1155] Vaḳt-i cūş-ı feyż erbāb-ı: Vakt-ı cūş-ı erbāb-ı **NKD**.
[1156] "Allâh'a hamd olsun."

7 Geşt idüp gülzār-ı dehri sū-be-sū pūyān iken
Rāst geldi didi ʿuşşāḳa ṣabā nevrūzdur

8 Feyż-i ʿaşḳuŋla **Lebīb**'āsā n'ola pür-şevḳ isem
Devr-i ḫüsnüŋde begüm her gün baŋa nevrūzdur

[220b]

[514][1157]

Ṣabrī Efendi
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Dükānın açmadı ol cevherī-i nāz baŋa
Müsāʿid olmadı ser-māye-i niyāz baŋa

2 Ḳo eylesün ḳafes-i tende murġ-i dil zārı
Tenezzül eyleye şāyed o şāh-bāz baŋa

3 Kirişme fitne-ṭaleb ġamze mest vay eger
Olursa şuʿle-i mey perde-sūz-i rāz baŋa

4 O teşneyem/neşveyem ki ṣunıldı Cem-i maḥabbetden
Mey-i neşāt-fürūz-ı ḫıred-güdāz baŋa

5 Şarāb-ı feyż-ile bezm-i süḫandan ey **Ṣabrī**
Terennüm itsem uyar kilk-i naġme-sāz baŋa

[515][1158]

Lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Şikest oldıysa peymāne sebū dūşuŋda pür-ṣaḥbā
Ne ġam yirsin başuŋ sāġ olsun ey rind-i ḳadeḥ-peymā

2 Ṣalınca ʿārıżuŋ pertev ḥabāb-ı zevraḳ-ı cāma
Gice ṣandum ki ḳandīl indi keştī-i meye cānā

3 Kesüp destümde bir naʿl üstine dāġ urdı lüṭf itdi
Anı ol gül-ʿiẕārum baġladı altun-ile güya

4 Mey-i ḫūn-ı sirişkiyle olurdı Ḳays'a ṣaḥrāda
Deve tabanı sāġar naḳş-ı pāy-ı nāḳa-i Leylā

5 Mücellā ola dirseŋ ṣafḥa-i dil yine ey **Ṣabrī**
Sürilsün muttaṣıl sāġar miṣāl-i mühre-i mīnā

[516][1159]

Ve lehu

[1157] **SD2**.
[1158] **SD2**
[1159] **SD2**.

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Şu deŋlü būy-ı mey ḳıldı muʿaṭṭar bezmi misk
Ṣürāḥīnüŋ o dem ḳan geldi burnından degül ṣahbā

2 O çeng-i sebz-günı ḫalḳa-i meclisde seyr eyleŋ
Kenār-ı ḥavż-ı ʿişretde egilmiş servdür güya

3 Nesinden ḥaẕẕ ider erbāb-ı ġam meclisgehi dehrüŋ
Ḫuṣūṣā kim tehī devr eyleye bu sāġar-ı mīnā

4 Dönüp ʿaks-i ruḫuŋla āteşīn mirʾāta ey sāḳī
Ṣürāḥīnüŋ gözi nūrını aldı cām-ı bezm-ārā

5 Degül regler zemīn-i cism-i ṣad-çākinde **Ṣabrī**'nüŋ
Nihāl-i nāveküŋ biḫ-i taʿalluḳ bağladı cānā

[221a]

[517][1160]

Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*

Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿilün

1 Zevraḳ-ı ṣahbāda ṣanmaŋ kim şikest oldı ḥabāb
Rūzgāra yelkenin aldurdı keştī-i şarāb

2 Fülk-i ġamla baḥr-i ʿaşḳ içre hevānuŋ n'eydügin
Ebr-i zülfüŋden bilür cānā dil-i pür-ıżtırāb

3 Ṣarılur pīrāheni ol şūḫa ammā ʿāşıḳūŋ
Şuʿle-i āhı şeb-i ḥayretde olur māh-tāb

4 Çeşme-i cām-ı muṣaffā zāhidā Cem ḫayrıdur
Olma māniʿ andan erbāb-ı maḥabbet içse āb

5 Sāḳiyā maḫmūrluḳ yazmaḳ diler **Ṣabrī** getür
Şol devātı kim midād-ı sürḫidür laʿl-i müẕāb

[518][1161]

Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*

Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bir bir ḥabāb cām-ı fürūzāna çıḳdı hep
Ḳurṣ-ı tenūr şevḳ-i ḥarīfāne çıḳdı hep

2 Olsun ḥabāb-ı mey gibi ḫum fülk-i şikest
Ṣehbā-yı ʿıyş bir iki nā-dāna çıḳdı hep

3 Seyr-i cirīde çıḳdı diyü şāh-ı gül seḥer

[1160] **SD2**'de bu şiir 6 beyittir.
[1161] **SD2**.

Eẕhār ḥınk-ı bādla meydāne çıḳdı hep

4 Güller açıldı buldı tılısım-ı şitā şikest
Genc-i bahār bülbül-i nālāna çıḳdı hep

5 **Ṣabrī** o çeşme-i keremüŋ āb-ı himmeti
Ḳaṣr-ı ümīd-i ḫāṭır-ı yārāna çıḳdı hep

[519][1162]
Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
1 Cem gitdi bozılmaḳdadur erkān-ı ḫarābāt
Bir cām-ile ḳalsa n'ola dīvān-ı ḫarabāt

2 At başı ber-ā-ber ʿaraḳ u bāde sürilsün
Dönsün ḳoşı meydānına meydān-ı ḫarābāt

3 Ceyş-i ġama virmez geçid āb-ı mey-i pür-cūş
Āsūdedür andan hele yārān-ı ḫarābāt

4 Ey şaḫne ayaḳ başma aŋa bī-edebāne
Cem taḫtı imiş taḫte-i vīrān-ı ḫarābāt

5 **Ṣabrī** varıcaḳ dergehine mey mi ṣunardı
Göŋlümdekini bilmese pīrān-ı ḫarābāt

[520][1163]
Ve lehu *ʿaleyhi'r-raḥme*
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
1 Ḫavfum bu ki ḳaddüŋ ola ferdā-yı ḳıyāmet
Ber-hem-zen-i hengāme-i ṣaḥrā-yı ḳıyāmet

2 Āvāre-i ʿaşḳuŋ ġam-ı ḳaddüŋle olurmış
Ḫ^{v}ābında daḫı bādiye-peymā-yı ḳıyāmet

3 Ferdā ki hevā-yı ġam-ı zülfüŋle çeker āh
Ber-bād ola cemʿiyyet-i eczā-yı ḳıyāmet

4 Öldürdi bizi derd-i peşīmānī-i tevbe
Ṣāḳī nice bir fikr-i ġam-efzā-yı ḳıyāmet

5 Açsun gözimüz ġulġule-i ṣūr-ı ṣürāḥī
Ḳopsun ḳo ġamuŋ başına ġavġā-yı ḳıyāmet

[221b]

6 Endīşe-i ferdāyı ḳo ḫāṣā ki maḥabbet

[1162] **SD2**.
[1163] **SD2**.

Mestānesini eyleye rüsvā-yı ḳıyāmet

7 Ṣun **Ṣabrī**-i dil-teşneye bir cām leb-ā-leb
Ey Ṣāḳī-i Kevṯer dem-i germā-yı ḳıyāmet

[521][1164]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün

1 Tügmeŋi bir bir çözüp ʿuşşāḳa lüṭf it sīne aç
Ṣad müdevver ḳuflle der-beste bir gencīne aç

2 Sīneŋi ʿarż it ḳabā-yı sürḫden her ġonçeye
Ġonçeler çāk-i girībān eylesün sen sīne aç

3 Yeg bilür ol ḳadr-i kālā-yı bahārı ey ṣabā
Ġonçenüŋ dībā-yı sürḫin bülbül-i miskīne aç

4 Sāḳiyā cām-ı cilā-efzāyı lüṭf it yine sür[1165]
Zeng-i ġamdan pāk idüp tīġ-i dili āyīne aç

5[1166] Ḥālüŋi fāş itme ey **Ṣabrī** ṣaḳın aġyārdan
Rāz-ı pinhānı hemān ol ġonçe-i rengīne aç

[522][1167]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿīlü Fāʿīlün

1 Baḫt olsa sāḳī ḫum-ı mey-ḫāne-i ümīd
Yine tehī deger bize peymāne-i ümīd

2 Dil murġı seng-i ġamla ki andan remīdedür
Bir daḫı itmez ārzū-yı lāne-i ümīd

3 Bir şemʿ-i kem-fürūġ-ı seḥergāh-ı ḥasretüz
Bizden ʿaceb mi dūr ise pervāne-i ümīd

4 Nā-kām-ı şehr-i ʿaşḳa yiter kül-ḫān-ı fenā
Nev-cāh-ı vaṣl-ı dilbere kāşāne-i ümīd

5 **Ṣabrī** ne ḥāṣıl eyleye bārān-ı eşkle
Bu şūrezār-ı ġamda bize dāne-i ümīd

[523][1168]

Ve lehu
Feʿılātün Feʿılātün Feʿılātün Feʿılün

[1164] **SD2**.
[1165] yine sür: sür yine **SD2**.
[1166] Ḥālüŋi fāş itme ey Ṣabrī ṣaḳın aġyārdan / Rāz-ı pinhānı hemān ol ġonçe-i rengīne aç: Ḳopdı bir tīr-i sehmgīn çeşm-i dil-berden yine / Eyleme Ṣabri tereddüd sīne-i bī-kīne aç **SD2**.
[1167] **SD2**.
[1168] **SD2**.

1 Ṭayy olınsa güher-i lüṭfuŋ-ıla ger kāġıẕ
Baḥri kāma ola mevc-i güher-āver kāġıẕ

2 Ben ki pür-sūz-i firāḳam bu ḥarāretle saŋa
Nice mümkin ki yazam ey meh-i enver kaġıẕ

3 Şemʿ-i sūzāna döner āteş-i dilden ḫāme
Yanar andan per-i pervāne-ṣıfat her kāġıẕ

4 Virme ḳāṣid eline nāmeŋi iller gibi sen
Ey dil-i zār o şehe āhla gönder [kāġıẕ]

5 Dāġ-ı sīnemde degül penbe yapışdurdı yine
Revzen-i ḫāne-i ʿaşḳa o gül-i ter kāġıẕ

6 Anı bir ḫilʿat-i dībā-yile gönder **Ṣabrī**
Yāra lāyıḳ ola tā olmaġa çāker ḳāġıẕ

[524][1169]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Maḥabbet kūhına ser-cūş-ı deryā-yı belā dirler
Anuŋ Ferhād'ına sīlī-ḫor-ı mevc-i fenā dirler

2 Resen-bāzān-ı ʿaşḳuŋ ḳıl ḥaẕer feryād u zārından
Ki anlar dem-be-dem hengāme-i ġamda Ḫudā dirler

3 Beni ʿayb itme zāhid sen daḫı bed-nām-ı ʿālemsin
Baŋa mey-ḫᵛāre dirler saŋa ehl-i riyā dirler

[222a]

4 Felek naḫl-i ümīdi bārver gösterse aldanma
Cihānda aŋa ey ġāfil dıraḫt-ı sīmiyā dirler

5 Ne mümkin żabṭ olınmaḳ pend-i pīr-i ʿaḳlla **Ṣabrī**
Dil-i āvāreye dīvāne-i ser-der-hevā dirler

[525][1170]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Şevḳ her dilde bulınmaz dil-i dānāda olur
Şeb-çerāġı arama cūyda deryāda olur

2 ʿAşḳ ṭursun ḳo mecāzī ise de sīnende
Āb-ı engūr ḫum içre ṭurarak bāde olur

[1169] **SD2**.
[1170] **SD2**.

3 Gerçi kim ʿaḳlı gider varılıcaḳ meykedeye
Hele bir pāre kişi ḳayddan āẕāde olur

4 Çoḳ zemāndur çıḳalı ḫāṭır-ı vīrānumdan
Şimdi dīvāne gönül kūy-ı dil-ārāda olur

5 Naẓm-ı **Ṣabrī**'de n'ola reng-i tekellüf yoġısa
Böyle pākīze ġazel āyīneveş sāde olur

[526][1171]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Duḫān-ı dil ki seḥāb-ı hevā-yı dilberdür
Hemīşe māniʿ-i mihr ü vefā-yı dilberdür

2 ʿAceb ki seyl-i sirişküŋ getürdügi her dem
Feżā-yı sīneye seng-i cefā-yı dilberdür

3 Nücūm-ı eşkümi rūy-ı zemīne böyle ṣalan
Ḫırām-ı naḫl-i ḳıyāmet-nümā-yı dilberdür

4 Hümā-yı ʿaḳlı nişān-ı ḫadeng-i ḫayret iden
Nigāh-ı nergis-i nāvek-güşā-yı dilberdür

5 ʿAceb mi beste-i yek-tār-ı mūy ise dil-i zār
Esīr-i ṭurre-i siḥr-āşnā-yı dilberdür

6 Bu rūzgārda **Ṣabrī** başılmaz aġyāra
Ne deŋlü ḫāk ise dil hāk-pāy-ı dilberdür

[527][1172]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Baŋa seyr itdüren dehri mey-i feyż-āferīnümdür
Elümde gerden-i mīnā ṣürāḫī dür-bīnümdür

2 O sayyādem ki şīr-i çarḫ tīġumdan ḫalāṣ olmaz
Pes-i seng-i belā vādī-i miḥnetde mekīnümdür

3 Baŋa cām-ı neşāṭı dārū-yı ġamla ṣunar dāʾim
Meger ʿayyār-ı gerdūn düşmen-i cān-ı ḥazīnümdür

4 Getürmem ḫāṭıra bād-ı hevā-yı kākülüŋ[1173] şimdi
Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı nev-ḫīz-i ʿiẕārı dil-nişīnümdür

5 Silāḥ-ı fikr-i ġayrı der-miyān-ı ḫāṭır itmem ben
Reh-i maʿnāda **Ṣabrī** feyż-i Rabbānī muʿīnümdür

[1171] **SD2**.
[1172] **SD2**.
[1173] kākülüŋ: kākülin **SD2**.

[528][1174]

Ve lehu

Müfteʿilün Fāʿilün Müfteʿilün Fāʿilün

1 Leşker-i ser-ḥadd-i ḥüsn zülf-i siyāhuŋ mıdur
Dāmen-i çetr-i belā ṭarf-ı külāhuŋ mıdur

2 Ey ʿālem-efrūz-ı nāz ḳırmaġiçün ʿālemi
Ġamze silāhuŋ mıdur fitne sipāhuŋ mıdur

3 Ġamze midür el ḳoyan naḳd-i şekībe yāḫud
Kīse tehī sāz-ı dil düzd-i nigāhuŋ mıdur

[222b]

4 Mestsin āsūdesin tābiş-i ġamdan göŋül
Sāye-i ikbāl-i Cem yoḫsa penāhuŋ mıdur

5 Saŋa açılmaḳ neden bāb-ı kerem **Ṣabrī**'yā
Ḳufl-güşāy-ı recā rişte-i āhuŋ mıdur

[529][1175]

Ve lehu

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Felekde sübḥa-i cām-ı ṣafāya el mi deger
Ḥisāb-ı naḳd-i ġam-ı dil-rübāya el mi deger

2 Meger ki kendüsi gül-rīz-i lüṭf ola yoḫsa
O naḫl-i ser-be-hevā-yı cefāya el mi deger

3[1176] Zebūn-ı keş-me-keş-i mevc-i baḥr-i hicrāŋuz
Kenār-ı kāma kef-i āşnāya el mi deger

4 Ümīd-i māye-i ʿıyş itme cām-ı mihri görüp
Hiç ol piyāle-i āteş-nümāya el mi deger

5 Bu demde dest-be-dest-i sebūyuz ey nāṣiḥ
Namāza yüz mi yuruz ya duʿāya el mi deger

6 Hemīşe zevrāḳ-ı mey çekmedür işüm **Ṣabrī**
Sefīne-i ġazel-i dil-güşāya el mi deger

[530][1177]

Ve lehu

Mefʿūlü Fāʿilatü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bir gün nesīm-i ʿāṭıfet-i Kirdgār eser

[1174] **SD2**.
[1175] **SD2**.
[1176] **SD2**'de 3. ve 5. beyitler yer değiştirilmiştir.
[1177] **SD2**.

Fülk-i dile müsāʿid olan rūzgār eser

2 Ḥaḳḳā budur ki meltem-i āh-ı belā-keşān
Keştī-i baḥr-i ʿaşḳa ʿaceb sāzkār eser

3 Bir būy-ı āşnā geliyor cān meşāmına
Güya hevā-yı ṭurra-i ʿanber-niṣār eser

4 Güller çemende secde-i şükr itdiler meger
Gülzāra bād-ı ḳıble iḳbāl-i yār eser

5 **Ṣabrī** cihānda reh-ber-i gülzār olan ṣabā
Bir gird-bād olur da bize pür-ġubār eser

[531][1178]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Seni gördükçe her gül ol ḳadar şerm ü ḥicāb eyler
Ki perr-i bülbüli ruḫsārına bulsa niḳāb eyler

2 Ne beŋzer her ḥabāb-ı cū o rind-i ḫāne-ber-dūşa
Ki bī-ḳaydāne çıḳmış bir kenāra seyr-i āb eyler

3 Degüldür bir ḳarār üzre ḫayāl-i dil-rübā dilde
Şu ʿaks-i gül gibi kim āb içinde ıżṭırāb eyler

4 Ne lāzım ḫumm-ı ṭūfān-zāy-ı mey ben gerd-i nā-çīze
Beni bir ḳatre ey sāḳī ḫarāb-ender-ḫarāb eyler

5 Ben ol maḥsūd-ı çeşm-i bülbülān-ı ʿaşḳam ey **Ṣabrī**
Ki meftūn olduġum gül baŋa tevcīh-i ḫitāb eyler

[532][1179]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Mest-i şevḳ olsaḳ ʿaceb mi vaṣl-ı yār eyyāmıdur
Bülbüli pür-cūş iden zīrā bahār eyyāmıdur

2 Bāz-ı ġamzeŋ ṣayd idüp dil mürġın içsün ḳanını
Mevsim-i ḫūn-ı kebūterdir şikār eyyāmıdur

3 Varmazuz mey-ḫāneye laʿl olsa ferşi bādeden
Şimdi ʿazm-i bāġ u seyr-i lālezār eyyāmıdur

[223a]

4 Serv gibi ṭurma bir yirde miṣāl-i cūybār

[1178] **SD2**.
[1179] **SD2**.

Bāġdan bāġa ṣalın geşt ü güẕār eyyāmıdur

5 Nergis-i mestüŋ gözi ṭoldı görince şebnemi
Bezm-i vaṣl u girye-i bī-iŋtiyār eyyāmıdur

6 Muṭrıba ḳatlanma sāḳī ṣun meyi gülşendeyüz
Sāz n'eyler ṣavt-ı dil-sūz-i hezār eyyāmıdur

7 Aġlama **Ṣabrī** cefā-yı çarŋdan āsūde ol
Ḥamdu li'llāh ʿadl-i ṣadr-ı dādkār eyyāmıdur

[533][1180]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ne şemʿüŋ[1181] bir şemʿisüŋ pervāne-i bī-ṭāḳatüŋ kimdür
Ne burcuŋ māhısın pertev-perest-i ṭalʿatuŋ kimdür

2 Kimüŋle leb-be-leb zānū-be-zānūsın ṣafālarda
Sebūveş hem-nişīnüŋ cāmveş hem-ṣoḥbetüŋ kimdür

3 Şikār-ı şaḥne-i hicrānuŋ oldum ben hele şimdi
ʿAceb āsūde ser-mest-i ġurūr-ı vuṣlatuŋ kimdür

4 Olurken cāna resm-i dāġ-ı miḥnet ṣunduġuŋ sāġar
Senüŋ ey çarŋ-ı dūn memnūn-ı cām-ı ʿişretüŋ kimdür

5 Maḳāmın bilsek ehl-i şevḳden kim ṭutdı **Ṣabrī**'nüŋ
ʿAceb şimdi terennüm-rīz-i bezm-i midḥatüŋ kimdür

[534][1182]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ḫālüŋ ḫayāli ḥubb-ı ṣafāyı yitişdürür
Vaḳt-i keselde rūḥa ġıdāyı yitişdürür

2 Dībā-yı nāzdan bir iki günde seyr idüŋ
Ḫayyāt-ı ḥüsn o ṭıfla ḳabāyı yitişdürür

3 Yāra urılmadan ne ḳadar kaçsa cān u dil
Ol ġamzeler ḫadeng-i cefāyı yitişdürür

4 Pīr-i muġanı gör bu ḳadar bāde-keşlere
Ṣahbā-yı ʿıyş-ı rūḥ-fezāyı yitişdürür

5 Dil bām-ı āsmānda daḫı olsa **Ṣabrī**'yā
Zülfi aŋa kemend-i belāyı yitişdürür

[1180] **SD2**.
[1181] şemʿüŋ: bezmüŋ **SD2**.
[1182] **SD2**.

[535][1183]

Ve lehu

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ādem bu bezm-i devr-i dil-ārāya bir gelür
Bil ḳadr-i ʿömri kim[1184] kişi dünyāya bir gelür

2 Dünyā içün vücūduŋı ṣarf itme yoḳ yire
Naḳd-i ḥayāt merdüm-i dānāya bir gelür

3 Ey baḫt ḥıfẓ it anı meded bād-ı guṣṣadan
Şemʿ-i ümīd bezm-i temennāya bir gelür

4 Ṭarḥ itmesün dili der-i dildārdan raḳīb
Mecnūn-ı ʿaşḳ kūçe-i Leylā'ya bir gelür

5 Yeksān gelürse n'ola dile ḳahr u lüṭf-ı dost
Zehr ü şarāb ʿāşıḳ-ı şeydāya bir gelür

[223b]

6 **Ṣabrī** sefīne-i süḫanum gibi ḥāṣılı
Fülk-i ḫayāl-i sāḥil-i maʿnāya bir gelür

[536][1185]

Ve lehu

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Dil ʿaşḳ-ı[1186] mecāzī ile mestāne degüldür
Bu neşve bize baḫşiş-i peymāne degüldür

2 Ḫoş-ḥāl-i fenā ṣaḥne-i devrāna başılmaz
Dürdī keşī-i sākin-i mey-ḫāne degüldür

3 Uşlandı göŋül her ṣaçı zencīre urılmaz
Evvelki gibi şimdi o dīvāne degüldür

4 ʿAşḳında yanan diller az āteşle ṭutışmaz
Dil-suḫtegān-ı ġam-ı pervāne degüldür

5 Geldükçe dilā ḫāneŋe ġam münfaʿil olma
Yārān-ı ṣafādandur o bīgāne degüldür

6 Gül-gūn varaḳ defter-i ḥüsn-i ezelīdür
Ruḫsār-ı muʿanber ḫaṭ-ı cānāne degüldür

7 Naḳş olmış aŋa pençe-i ʿanḳāda bir ejder
Ol zülf-i ḫam-ender-ḫamla şāne degüldür

[1183] **SD2**.
[1184] ʿömri kim: ʿömrüŋi **SD2**.
[1185] **SD2**.
[1186] ʿaşḳ-ı: cām-ı **SD2**.

8 Olsa yaraşur taḫtgeh-i pādşeh-i ʿaşḳ
Dil ḫānesi **Ṣabrī** ḳatı vīrāne degüldür

9 Diŋlerse n'ola sözlerimi[1187] ol şeh-i maʿnā
Esrār-ı ġam-ı ʿaşḳdur efsāne degüldür

10 Ol pāk-naẓar kim nigeh-i dīde-i lüṭfi
Ehl-i diledür cāhil-i nā-dāna degüldür

11 Ḫāmem de duʿāsında ṣenāsındadur anuŋ
Medḥin oḳur ancaḳ dil-i ferzāne[1188] degüldür

[537][1189]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 ʿAlemin şāh-ı seḥer kim ser-i kuhsāra diker
Dil-i mehcūr gözin reh-güẕer-i yāra diker

2 ʿArż-ı çāk it göŋül ol ġamze-i sūzendāra
Olmaz anuŋ gibi mecrūḥ-ı ġama yara diker

3 Penbe-i dāġ degül dest-i refūgār-ı belā
Ḫırḳa-i sīne-i ṣad-çāke nemed-pāre diker

4 Nīze-i bār-keş-i miḥnetini Rüstem-i ʿaşḳ
Dikmez illā ki dil-i ʿāşıḳ-ı ġam-ḫ^{v}āra diker

5 Bāġ-ı dilden ḳoparup naḫl-i ḫayāli **Ṣabrī**
Bāġbān-ı ḳalemüm gülşen-i eşʿāra diker

[538][1190]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Beni mey-ḫāneye ṣanmaŋ ġam-ı dünyā getürür
ʿAşḳ taḥrīki ile bu dil-i şeydā getürür

2 Giderür ʿaḳlı mey ammā kişinüŋ ḫāṭırına
Ne ġam dehr ü ne endīşe-i ferdā getürür

3 Sīm ü zerdür getüren yārı ḳo ġayrı kārı
Ne niyāz-ı dil ü ne ceẕbe-i esmā getürür

4 Biŋ bölük ṣalsa o kākül dili hergiz ṭutamaz
Yine anı ele ol zülf-i dil-ārā getürür

[1187] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil iyelik ekleri, -um, -üm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur.
[1188] dil-i ferzāne: dil-i mestāne **SD2**.
[1189] **SD2**.
[1190] **SD2**'de bu şiir 8 beyittir.

[224a]

5 Dile kim ʿaşḳ metāʿı ġam u miḥnetle gelür
Beŋzer ol ḫ̬ᵛāceye kim şehrine kālā getürür

6 Yoḳ cihānda yine kālā-yı ṣafā gerçi hevā
Sāḥil-i baġa gehī zevraḳ-ı ṣehbā getürür

7 Tuḥfe-i naẓmı ile pāyına **Ṣabrī** yüz urur
Bir gedādur o şeh-i lüṭfa hedāyā getürür

[539][1191]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Bīm-i fürḳatle dile vaṣl-ı dil-ārā mı gelür
Ṣaḥne-i ġam gelicek ḫ̬āneye ṣahbā mı gelür

2 Ḳande ʿarż idebilür naḳd-i niyāzı aŋa dil
Dil-rübā ḫ̬ānemüze gelse de tenhā mı gelür

3 Hīç bilā-vāsıṭā-i bād-ı ṣabā ey bülbül
Hücreŋe şāhid-i berg-i gül-i raʿnā mı gelür

4 Rūzgār ise olan rehber-i deryā-yı emel
Sāḥil-i ḫ̬āṭıra keşṭī-i temennā mı gelür

5 Şuʿle-i mey gibi şemşīr olıcaḳ destümde
Düşmen-i ġamla dile fikr-i mudārā mı gelür

6 Böyle gamda Cem-i feyż itse de sāġarkārı
Dīde-i tabʿuma **Ṣabrī** mey-i maʿnā mı gelür

[540][1192]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Niyāz-nāme-i dil yāra bī-zebān oḳunur
Oḳınsa ger o perī meclise nihān oḳunur

2 Ṣadā-yı nāle degül ġarḳagāh-ı ġamdur bu
Sefīne-i dil-i ser-geşṭede eẕān oḳunur

3 Yazılsa bir yire aḥvāl-i ʿālem-i ʿaşḳum
Miṣāl-i ṣafḥā-i taḳvīm bir zemān oḳunur

4 Gider kitāb-ı riyāyı bu demde ey vāʿiẓ
Dükense nüsḫ̬a-i Cem naẓm-ı dil-sitān oḳunur

[1191] **SD2**.
[1192] **SD2**.

5 Bizümle ṣulḥa boyun virdi çarḫ ey **Ṣabrī**
Sadā-yı şīşe degül nāme-i emān oḳunur

[541][1193]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ḥadīṯ-i ḳand-i laʿlüŋ dil derūn-ı sīneden söyler
ʿAceb ṭūṭī-i gūyādur pes āyīneden söyler

2 Ser zülf-i siyāhuŋda söz açsa n'ola sīneŋden
Gönül bir maġribīdür söylese gencīneden söyler

3 Cihānda ceyb-i istiġnāya ser çekmiş gedā vardur
Şeh-i zerrīn-ḳabāya ḫırḳa-i peşmīneden söyler

4 Raḳībe yār lüṭf-ile ḫiṭāb eyler baŋa ammā
Dehān-ı ḫışmla düşnām idüp hep kīneden söyler

5 Aŋup mestāne cūş eyler ṣafā-yı bezm-i dildārı
Daḫı **Ṣabrī** neşāṭ-ı bāde-i dūşīneden söyler

[542][1194]

Ve lehu
Müfteʿilün Mefāʿilün Müfteʿilün Mefāʿilün

1 Ġamzelerüŋ ki ʿāşıḳuŋ tāb u tüvānın aldılar
N'eyledilerse itdiler siḥr-ile cānın aldılar

2 Cān u dile o ṭurralar virmedi ruḫṣat-ı niyāz
Şāhid-i hüsnüŋüŋ yine her biri yanın aldılar

[224b]

3 Raḫş-ı girān-rikābı da nāzdan idemez ḫırām
Şekve-girān-ı ʿaşḳ anuŋ ṣanma ʿinānın aldılar

4 Ḥālini hīç ṣormaŋuz rind-i şarāb-āverüŋ
Rāh-ı neşāṭın urdılar rıṭl-ı girānın aldılar

5 Ġamzelerüŋ tamām idüp **Ṣabrī**-i zārı ʿāḳıbet
Ḫāne-i ṣabrın açdılar naḳd-i revānın aldılar

[543][1195]

Ve lehu
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Kerem bu teşne-dile laʿl-i yārdan gelmez
Zülāl-i merḥamet ol çeşmesārdan gelmez

[1193] **SD2**.
[1194] **SD2**.
[1195] **SD2**.

2 Ṣabādan itme gönül hāk-pāyini ümmīd
Bu deŋlü lüṭf u kerem rūzgārdan gelmez

3[1196] Ruḫından ayrılamaz dil bahār-ı vuṣlatda
Miṣāl-i kebk-i deri lālezārdan gelmez

4 ʿAẕāb-ı āteş-i dūzaḫ olur ṣafāsı baŋa
Şu mey ki destüme ol gül-ʿiẕārdan gelmez

5 Peyām-ı vaṣlı degül şimdi baŋa[1197] ey **Ṣabrī**
Selām-ı sāde daḫı ol nigārdan gelmez

[544][1198]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Çıḳdı bir āfetle seyrāna yine cānānımuz
Necm-i fitneyle ḳırān itdi meh-i tābānımuz

2 Virmiş olsaḳ ḫūn-bahā-yı küşte-i şemşīrini
Bī-tevaḳḳuf dökmege ḳaṣd eylemezdi ḳanımuz

3 Biz resen-bāzān-ı ʿaşḳuz düşmezüz ḫāk-i ġama
Elde cām-ı bādedür zīrā bizüm mīzānımuz

4 Dil açılmaz şāh-ı ʿaşḳ aŋa uraldan dāġ-ı ġam
Bestedür ḳufl-i müdevverle bizüm dükkānımuz

5 Ḳanı ol günler ki **Ṣabrī** ʿaks-i rūy-ı yār-ile
Ḫandeler eylerdi mihre sāġar-ı raḫşānımuz

[545][1199]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Çekmeden cāmı çeker çāk-i girībān iderüz
İçmeden mest oluruz naʿra-i[1200] mestān iderüz

2 Gelmeye bir yire eczāsı ḳıyāmet ḳopsa
Gāh olur göŋlimüzi şöyle perīşān iderüz

3 N'eylerüz āyīne-i dehr-nümā-yı Cem'i biz
Bir tehī cāmda biŋ ʿālemi seyrān iderüz

4 Bāde ger cevher-i iksīr-i ṣafā-yı dil ise
Biz anı ṭarḫ-ı ġubār-ı ġam-ı cānān iderüz

[1196] **SD2**'de 3. ve 4. beyitler yer değiştirilmiştir.
[1197] şimdi baŋa: baŋa şimdi **SD2**.
[1198] **SD2**.
[1199] **SD2**'de bu şiir 7 beyittir.
[1200] naʿra-i: nāle-i **SD2**.

5 Geh çeküp çeşm-i dile sürme-i dürd-i cāmı
Dīde-i düşmen-i ġamdan anı pinhān iderüz

6 Nāme-i naẓmımuzı kim oḳımaz ey **Ṣabrī**
Biz ki evṣāfını yāruŋ aŋa ʿunvān iderüz

[225a]

[546][1201]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿilün Feʿūlün

1 Sensüz mey-i erġavān çekilmez
Bekr-i ḥarem-i muġān çekilmez

2 Baḥr-i ṭarabuŋ da vaḳti vardur
Zevraḳları her zemān çekilmez

3 Dürd-i meyi çek ki çeşm-i ʿaḳla
Her kuḥl-i cilā-resān çekilmez

4 Bir dem mi olur diyār-ı ġamdan
Mülk-i dile kārbān çekilmez

5 Biŋ tīġ-i sitem çekerseŋ ey şūḫ
Senden dil-i nā-tüvān çekilmez

6[1202] Bu yolda fedā gerek ser ü cān
Āsānlıġ-[ı]la cevān çekilmez

7 El çek o piyāleden ki **Ṣabrī**
Bī-minnet-i sāḳiyān çekilmez

[547][1203]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefʿūlü Mefāʿīlün

1 Medhūş-ı mey-i ʿaşḳuŋ peymāne nedür bilmez
Bir ḫumdan içer ammā ḫum-ḫāne nedür bilmez

2 Devr-i gül ü sāġardur çoḳ söyleme ey vāʿiẓ
Mestāneleri ʿaşḳuŋ efsāne nedür bilmez

3 Şebkār-ı ġam-ı ʿaşḳı hīç yanına uġratmaz
Ol şemʿ-i neşāṭ-efrūz[1204] pervāne nedür bilmez

4 Genc [ü] güher-i feyżi kendinde bulur göŋlüm

[1201] **SD2**'de bu şiir 8 beyittir.
[1202] **SD2**'de 6. ve 7. beyitler yer değiştirilmiştir.
[1203] **SD2**.
[1204] neşāṭ-efrūz: bisāṭ-ı nāz **SD2**.

Dīvānedür ol gerçi vīrāne nedür bilmez

5 Düşmez göŋül ey **Ṣabrī** dām-ı heves-i yāra[1205]
Bir bülbül-i ḳudsīdür ol dāne nedür bilmez

[548][1206]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1[1207] Cānāna fiġān-ı dil-i meyyāl gerekmez
Ol şīve ṣatan dil-bere dellāl gerekmez

2 Taḥṣīl-i sirişk eyle ki kālā-yı fenānuŋ
Sūdāgerine derd gerek māl gerekmez

3 Nār-ı dil-i ser-geşteŋi ʿarż itme o māha
Zer lāzım aŋa şuʿle-i cevvāl gerekmez

4 Bülbüllere her gāh gerek nāleler itmek
Maḥremleri sulṭān-ı gülüŋ lāl gerekmez

5 Alınmaz imiş menzil anuŋla yem-i ġamda
Āzādelere keştī-i āmāl gerekmez

6 Cāh ehlini mest-i mey-i naḫvet iden oldur
Ṣabrī bize peymāne-i iḳbāl gerekmez

[549][1208]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Geldükçe tīri karşu varur ʿizzet eylerüz
Dil ḫānesine ḳondururuz ḥürmet eylerüz

[225b]

2 Yaḳsaḳ fetīl-i dāġı ʿaceb mi buḫūrveş
Biz ol perīyi bezmimüze daʿvet eylerüz

3 Ġamzeyle mülk-i cānı ḳılıçdan geçürmesün
Ol nev-ẓuhūr-ı ʿişveye hep minnet eylerüz

4 Geh cām-ı bāde nūş iderüz gāhī ḫūn-ı dil
Biz ruḫṣat-ı zemāna göre ʿişret eylerüz

5 Cādū-yı dehr furṣatımuz gözlemekde ḥayf
Ṣabrī bu ḫ^{v}ābgāhda biz ġaflet eylerüz

[1205] yāra: kāma **SD2**.
[1206] **SD2**.
[1207] **SD2**'de bu şiir şu şekilde tertip edilmiştir: 1-5-2-3-4-6.
[1208] **SD2**.

[550][1209]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Gözin nergisler açmış bir ḳıyāmet nev-bahār olmış
Niçe[1210] Cem ḫākden cām-ile güya āşkār olmış

2 Nesīm-i ṣubḥla gül-berg-i ter gerdān olur ṣanma
Çıḳup ḳandīl-i gülde[1211] rūḥ-ı bülbül bī-ḳarār olmış

3 Bu demde dāġ-ı lāle reşk-i māh-ı çāh-ı Naḫşeb'dür
O deŋlü dehre mihr-i feyż-i Ḥaḳ pertev-niṣār olmış

4 Semenler şāḫlardan ḫavża pertāb eylemiş kendin
Nihāl-i gül de ʿaks-endāz-ı āb-ı cūybār olmış

5 Miṣāl-i lāle-i gül-gūn ḳadeḥ çıḳmış çerāgāha
Hezārān çetr-i ʿişret zīb-i ṣaḥn-ı sebzezār olmış

6 Dökerler ḳoynına güller şarāb-ı şebnemi şimdi
Tenüŋ ẓarfān-ı bezm-i bāġ şöyle neşvedār olmış

7 Hezārān reşk **Ṣabrī** nergise devr-i Cem-i gülde
Pür itmiş sāġarın maḥsūd-ı çeşm-i rūzgār olmış

[551][1212]

Ve lehu

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ol ki derdin ʿāşıḳuŋ cānında pinhān eylemiş
Çāresin de derd-i pinhānında pinhān eylemiş

2 Nice mümkin dest-res naḳd-i viṣāl-i dil-bere
Baḫt anı ceyb-i hicrānında pinhān eylemiş

3 Çeşm-i ḫ^{v}āb-ālūdı kim ṣahbā-perest-i ʿişvedür
Cām-ı nāzı zīr-i dāmānında pinhān eylemiş

4 Buldı taṣvīr-i ruḫ-ı alın çıḳardı bād-ı ṣubḥ
Gonçe-i gül anı cüzdānında pinhān eylemiş

5 Buldı ol iksīri endīşem ki **Ṣabrī** dest-i ġayb
Ṭabʿumuŋ genc-i firāvānında pinhān eylemiş

[552][1213]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

[1209] **SD2**.
[1210] Niçe: Nice **SD2**.
[1211] gülde: gülden **SD2**.
[1212] **SD2**.
[1213] **SD2**.

1 Seni görsem muḳarrerdür vücūdum bī-nişān olmaḳ
Ne ḥācet ya benümçün tīr-i ġamzeŋ der-kemān olmaḳ

2 Ḥabāb-ı meyle ḳullan zevraḳ-ı ṣahbāyı ey sāḳī
Münāsibdür aŋa berg-i semenden bād-bān olmaḳ

3 Çemende itdi rehvār-ı ṣabādan berg-i gül gördi
Ol şāh-ı ḥüsnle mümkin degüldür hem-ʿinān olmaḳ

4 Eger pīr-i maḥabbet eylemezse feyż-i bī-dārı
Göŋül gencīne-i maḳṣūda güçdür pāsbān olmaḳ

5 Vücūdın gird-bād-ı ʿaşḳa aldurmışken ey **Ṣabrī**
ʿAcebdür Ḳays-ı şeydānuŋ başında āşyān olmaḳ

[226a]

[553][1214]

Ve lehu
Müfteʿilün Mefāʿilün Müfteʿilün Mefāʿilün

1 Eşkle eyledüm vużū irdi dem-i ṣabāh-ı ʿaşḳ
Cān gözin açdı naʿra-i *ḥayye ʿale'l-felāḥ*-ı[1215] ʿaşḳ

2 Āh-ı dem-ā-dem idegör sāḥil-i vaṣl ise murād
Menzil alur[1216] mı fülk-i dil esmeyicek riyāḥ-ı ʿaşḳ

3 Ḫançeri çekse bir elif sīneye yazılur göŋül
Olur o şerḥa ʿāşıḳa māye-i inşirāḥ-ı ʿaşḳ

4 Meykede-i fenāda yoḳ kimsede neşve-i cünūn
Ḳays'a ṣunıldı gibi hep şīşesi ile rāḥ-ı ʿaşḳ

5 Lāzım olursa ʿaḳla çek şuʿle-i bādeden ḳılıç
Ḥāṣılı bu ki **Ṣabrī**'yā elde gerek silāḥ-ı ʿaşḳ

[554][1217]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ḳaṣdına meşveret üzre dil-i miḥnet-cūnuŋ
Baş başa virdügi budur ol iki ebrūnuŋ

2 Būy-ı cān-baḫşı alınmaz şeb-i vaṣl olmayıcaḳ
Gülşen-i ḥüsnine pīrāye olan şeb-būnuŋ

3 ʿUḳdedārān-ı maḥabbet bu dil-i mehcūra
Bir ser-i būyını çoḳ gördiler ol gīsūnuŋ

[1214] **SD2**.
[1215] "Haydi kurtuluşa" Ezân'ı Muhammedî'den iktibastır.
[1216] alur: olur **SD2**.
[1217] **SD2**.

4 Nice çeksün dil-i bī-tāb kemān-ı sitemin
Rüstem-i ġam gibi bir ḫaṣm-ı ḳavī-bāzūnuŋ

5 Şimdi bağlanmadı dil zülfine yāruŋ **Ṣabrī**
Eski dīvānelerindendür o miskīn-būnuŋ

[555][1218]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ṭarḥ-ı binā-yı nāz ider ol şāh-ı ʿişvenāk
Bī-diller olsa kūçe-i derd ü ġamında ḫāk

2 Çıḳmaz kenāra ġavṭa-zen-i baḥr-i ʿaşḳ-ı yār
Eyler kişiyi keş-me-keş-i mevc-i ġam helāk

3 Ḫūbān-ı bezm ṣubḥa ḳalan şemʿe döndiler
Mestāne yār idince gice sīnesini çāk

4 Ḫūn-ı hezār çıḳmadı destār-ı ġonçeden
Ṭaşt-ı gül içre idemedi şebnem anı pāk

5 Engüştüm-ile ḫāmemi **Ṣabrī** gören ṣanur
Ṣarıldı naḫl-i gülşen-i maʿnāya şāḫ-ı tāk

[556][1219]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Āh u zār itdüklerim taḥrīr idermiş yek-be-yek
Defter eylermis benüm cürm ü günāhum ol melek

2 Bir bütüŋ meftūnıyuz kim meşḳ-i nāz itse ider
Ġamzesi her ṣafḥa-i dilden ḥurūf-ı ṣabrı ḥak

3 Sikke-i dāġ-ı dili ṣarrāf-ı ʿaşḳ itmez ʿayār
İtmeyince seng-i cevr-i yārdan peydā mihek

4 Mihr olur mıydı dehān-ı ġonçeden şebnem-rübā
Dānesin ehl-i dilüŋ aġzından almasa felek

5 Şāh-ı ġam mülk-i dile çekmezden evvel ʿaskerin[1220]
Şuʿle-i meyden aŋa **Ṣabrī** ḳılıç çekmek gerek

[226b]

[557][1221]

[1218] **SD2**.
[1219] **SD2**.
[1220] ʿaskerin: ḫancerin **SD2**.
[1221] **SD2**.

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿılātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Reh-yāb-ı genc-i lüṭf-ı firāvānuŋam senüŋ
Naḳdine-senc-i kīse-i iḥsānuŋam senüŋ

2 Gösterme dest-bürdini bād-ı ġamuŋ baŋa
Kemter ġubār-ı ġūşe-i dāmānuŋam senüŋ

3 Sen seyr-i cūybār-ı nīyāzumdasın benüm
Ben pāy-māl-i serv-i ḫırāmānuŋam senüŋ

4 Ābād-sāz-ı deyr-i muġān-ı maḥabbetem
Gerçi ḫarāb-ı nergis-i fettānuŋam senüŋ

5 Ḫ^{v}āb-ı ecel de eylemeye beste çeşmümi
Ṣabrī gibi ki vālih ü ḫayrānuŋam senüŋ

[558][1222]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Germ olmayıcaḳ naġmeleri sāz-ı niyāzuŋ
Gelmez gözinde bādesi peymāne-i nāzuŋ

2 Şād-āb-ter olmaz çemenistān-ı ḥaḳīḳat
Mestāneleri aġlamasa ʿaşḳ-ı mecāzuŋ

3 Lüṭf itmez idüŋ ey leb-i yār olmasa baŋa
Sulṭān-ı melāḥatden eger ḫaṭṭ-ı cevāzuŋ

4 İtmez dil ü cān nāle ile derdüŋi[1223] ifşā
Bülbülleri dem-beste olur gülşen-i rāzuŋ

5 Geh cennet ü geh ṭurra-i ḥūr aŋduŋ uzatduŋ
Vāʿiẓ bizi ṣıḳdı süḫan-ı dūr u dırāzuŋ

6 İhmāli ḳo ebrūları miḥrābına yāruŋ
Ḳıl secde ki ey şeyḫ geçer vaḳti namāzuŋ

7 Yāruŋ n'ola **Ṣabrī** gibi iḥsānın umarsaḳ
Biz de ḳulıyuz ol şeh-i ʿuşşāḳ-nevāzuŋ

[559][1224]

Ve lehu
Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿailün

1 ʿaşḳ İskender nedīm-i nüktedānıdur göŋül
Sīne levḥ-i ḥiḳmet Eflāṭūn-ı ṣānīdür göŋül

[1222] **SD2**.
[1223] derdüŋi: derdini **SD2**.
[1224] **SD2**.

2 Aŋa genc-i sīnede bulmaz ẓafer her şāh-ı ḥüsn
Cevher-i dāġ-ile bir tāc-ı Keyānī'dür göŋül

3 N'ola anı derd ü ġam çekse çevirse dem-be-dem[1225]
Keştī-i deryā-yı ʿaşḳuŋ bādbānıdur göŋül

4 Dūdlar aŋa ʿalāmetdür şikāf-ı sīneden
Ejder-i ʿaşḳ-ı cihān-sūzuŋ mekānıdur göŋül

5 Yāra açılmaz iken meclisde aġır başlıdur
Bāde-i cām-ı maḥabbet ser-gīrānıdur göŋül

6 Cilvegerdür dilde ey **Ṣabrī** ḫayāl-i[1226] dil-rübā
Dāġ-ı ʿaşḳ āyīnedür āyīnedāndur göŋül

[243b]

[560][1227]

Nābī ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Seni tebrīde benden olsa ʿālem[1228] ittifāḳ üzre
Ne bāküm var ḫulūṣ elbette ġālibdür nifāḳ üzre

2 Ser-ā-pāy-ı cihān bāzīçe-i dest-i teġāfüldür[1229]
Ḳarār itmek ne mümkin ḥāl-i ʿālem bir siyāḳ üzre

3 Dil-i hecr-āzmā ḥayretle itdi şöyle ülfet kim
Viṣālüŋ ḳalmadı yek-ẕerre rüçḥānı firāḳ üzre

4 Ġubār-ı vaḫşet olmaz dāmen-i ṣaḥrā-yı vaḥdetde
Selām eyler bu deştüŋ kebki bāze iştiyāḳ üzre

5 Nifāḳ āsārını gör kim ne deŋlü itseler teʾlīf
Degül ḳābil ki ola lafẓ-ile maʿnā vifāḳ üzre

6 Gören ol ġonçeyi āġūş-ı pīrānemde ey **Nābī**
Gül-i taṣvīrdür dirler çekilmiş köhne ṭāḳ üzre

[561][1230]

Rāmī Paşa
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1[1231] Gül-i yek-reng-i vaḥdet-riştedür sāḳ-ı vifāḳ üzre
Egerçi birbiriyle berg berg olmış nifāḳ[1232] üzre

[1225] dem-be-dem: bir zamān **SD2**.
[1226] ḫayāl-i: cemāl-i **SD2**.
[1227] **ND**.
[1228] ʿālem: aġyār **ND**.
[1229] teġāfüldür: teḳābüldür **ND**.
[1230] **RAD**.
[1231] **RAD**'de 1. ve 2. beyitler yer değiştirilmiştir.

2 N’ola iḫvānı olsa Yūsuf’a ġadr ü nifāḳ üzre
Degül mi cümle ebnā-yı zemāna bu siyāḳ üzre

3 Ḳo olsun reşḥa-pāş-ı tesliyet sāḳī dirīġ itme
Ümīd-i maḳdemüŋ leb-teşnegānı[1233] iştiyāḳ üzre

4 Ser-i kūyında Leylā-yı süvār-ı nāḳe görmiş Ḳays
Ḳıyās itmiş cinānda ḥūrdur binmiş Burāḳ [üzre]

5 Eger ḫāḳ-i derüŋden[1234] ġayra ʿarż-ı süziş eylersem
Felekde aḫter-i ümīd ḳalsun iḫtirāḳ üzre

6 Ser-efrāz-ı miyān-ı kār-zār-ı kām olam dirsen[1235]
Nitāḳ-ı himmeti çün nīze-bend eyle niṭāḳ üzre

7 Naẓar-ceyş-i viṣālüŋ az çoḳ imdādındadur yoḫsa
Dilīrāne hücūm itmek nedür ḥışn-ı firāḳ [üzre]

8 Ḥaḳīḳat-bīne **Rāmī** zīr u bālāsı nedür kevnüŋ
Gerek taḥte’ş-şerāda ol gerek bu nüh revāḳ üzre

9 Tetebbuʿdan ġaraż müştaḳ süḫandur yoḳsa müşkildür
Naẓīre naẓm-ı üstād-ı zemāna ittifāḳ üzre

10 Ḫidīv-i mülk-i maʿnā Ḥażret-i **Nābī** Efendi kim
Mehānet ṣaldı naẓm u neşr-ile Rūm u ʿIrāḳ üzre

[245a]

[562][1236]

Rubāʿī-i ʿ**Azmī-zāde Ḥāletī**

Ahreb

1 Geh zāviye-i fenāda nā-peydāyuz
2 Geh sālik-i rāh-ı faḳrla hem-pāyuz
3 Zehr-i elemüŋ ʿilācı ṣabr itmekdür
4 Mār ise zemāna biz de mār-efsāyuz

[563] [1237]

Ve lehu

Ahreb

1 Ḥükm-i ḳalem-i ḳażāyla nālüz biz
2 Āteş-zen-i ḫār best-i āmālüz biz
3 Ḫūn-ı dili mey-i fiġānumız ney ḳılduḳ

[1232] nifāḳ: şiḳāḳ **RAD**.
[1233] teşnegānı: teşnegāna **RAD**.
[1234] ḫāḳ-i derüŋden: ḫāl-ı ruḫuŋdan **RAD**.
[1235] miyān-ı kār-zār-ı kām olam dirseŋ: miyān-ı kār-zārum kām alam dirseŋ **RAD**.
[1236] **AHR**.
[1237] **AHR**.

4 Nüzhetkede-i fenāda ḫoş-ḥālüz biz

[564][1238]

Ve lehu

Ahreb

1 Her dem tenimüzde dāġ-ber-dāġ olsun
2 Feyż-i ġam-ile o gūşeler bāġ olsun
3 Biz seng-i cünūna ṭutmışuzdur serimüz[1239]
4 Dil-i naḳdi giderse başımuz[1240] ṣaġ olsun

[565][1241]

Ve lehu

Ahreb

1 Ey Ḫüsrev-i ḥüsn yār[1242] evbāş olma
2 Her bī-ser ü pāy-ile ayaḳdāş olma
3 Açma dehenüŋ ḥoḳḳasını her yerde
4 Zaḫm-ı dil-i aġyāra nemek-pāş olma

[566][1243]

Ve lehu

Ahreb

1 Āzurde-dilān-i sīne-efkāruz biz
2 Mecnūn-ı revşān-ı Kūhkenkāruz biz
3 Hergiz gözimüz[1244] ġam-ıla görmez uyŋu
4 Dükkān-ı maḥabbet içre şikāruz biz

[567][1245]

Ve lehu

Ahreb

1 Ben ḫāk nişīn-i şāh-rāh-ı ʿaşḳam
2 Deryūzeger-i gedā vü şāh-ı ʿaşḳam
3 Açmam dehenüm ümīd-i vaṣl olmayıcaḳ
4 Ben[1246] nādire-kūy-ı bezmgāh-ı ʿaşḳam

[568][1247]

[1238] **AHR**.
[1239] Eski Anadolu Türkçesinde 1. çoğul -Imuz, -İmüz iyelik eklerinden önce |ı-i| sesleri imlâ edilmemiştir ancak, *Mecmû'a*'da |ı-i| sesleri bazen imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. serimüz: serümüz **AHR**.
[1240] Eski Anadolu Türkçesinde 1. çoğul -Imuz, -İmüz iyelik eklerinden önce |ı-i| sesleri imlâ edilmemiştir ancak, *Mecmû'a*'da |ı-i| sesleri bazen imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. başımuz: başumuz **AHR**.
[1241] **AHR**.
[1242] **AHR**.
[1243] **AHR**.
[1244] Eski Anadolu Türkçesinde 1. çoğul -Imuz, -İmüz iyelik eklerinden önce |ı-i| sesleri imlâ edilmemiştir ancak, *Mecmû'a*'da |ı-i| sesleri bazen imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. gözimüz: gözümüz **AHR**.
[1245] **AHR**.
[1246] Ben: Bir **AHR**.
[1247] **AHR**.

Ve lehu
Ahreb

1 Ey şaḫne-i ʿaşḳ var zülfine ilet
2 Ben ʿāşıḳı kim ġāyet-i āmāli budur
3 Ammā ki disün o gice dellāl-ı ḳażā
4 Hercāyīye ʿāşıḳ olanuŋ ḥāli budur

[247a]

[569][1248]

Ḥāletī Efendi
Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ḳıldı naḳd-i vücūdumı ifnā
Beni baŋa ḳomaz dil-i şeydā

2 Tāc-ı şāh u külāh dervīşe
Baṣ ber-ā-ber ḳonar ġubār-ı fenā

3 Tīr-i müjgāna kārger olmaz
Siper-i zühd ü cevşen-i taḳvā

4 Baḥr-i ġamda ziyāde menzil alur
Geç ṭutulduḳça zevraḳ-ı ṣahbā

5 Dil-i sengīn-i yārdan hergiz
Geçmez illā ḫadeng-i cevr ü cefā

6 Mār-ı miskīn genc-i ḥüsŋüŋden
ʿĀşıḳuŋ oldı kārı ḫavf u cār

7 Olalum bizde maġz-pāşīde
Tek yıkılsun bu künbed-i vālā

8 Kim aŋar **Ḥāletī** seni yāre
Hiç aŋılsun mı gül yanında giyā

[570][1249]

ʾĀlī Efendi
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Serḫoş-ı feyż-i bāde-i iʿcāzdur sözüm
Bezm-i süḫanda naġme-i şeh-nāzdur sözüm

2[1250] Ben naġme-i senc-i gülşen-i Rūm-ı belāġatam
Reşk-i nevā-yı bülbül-i Şirāz'dur sözüm

3 Olmaz baʿīd herkese ʿarż itmese yüzin
Kim nev-ʿarūs-ı ḥaclegeh-i rāzdur sözüm

[1248] **AHD**'de bu şiir 9 beyittir.
[1249] **EAD**.
[1250] **EAD**'de 2. ve 4. beyitler yer değiştirilmiştir.

4 Uymaz nevā-yı naġme-i ḳānūn-ı ʿişrete
Āheng-i nāy-ı nāleme[1251] dem-sāzdur sözüm

5 ʾ**Ālī** bu ṭarz-ı dil-keş ü ḫāṭır-ı[1252] firīb-ile
Bir pür-kirişme dilber-i mümtāzdur sözüm

[571][1253]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 İki ṣafʿ asker müjek ṣāḥib-ḳırān-ı ġamzeŋe
Tīġ-i ġamġamdur[1254] teġāfül ḳahrmān-ı ġamzeŋe

2 Dil hedef-i peykān-ı zehr-ālūde-i müjgānuŋa
Cān fedā nevk-i ciger dūz-ı sinān ġamzeŋe

3 Mübtelālar cān virür[1255] bir şīve-i güftāruŋa
Ehl-i dil ḥayrān olur ḥüsn-i beyān-ı ġamzeŋe

4 Nāz u şīve[1256] şīfte āşūb u fitne mübtelā
Nīm-nāz-ı çeşmüŋe remz-i nihān-ı ġamzeŋe

5 Nükte-i rengīn-i ʾ**Ālī** n'eydügin fehm eylemez
Olmayanlar āşnā lüṭf-ı zebān-ı ġamzeŋe

[572][1257]

Ve lehu
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ġamze-i leb-rīz tebessüm nigeh āşüfte ḫᵛāb
Ḫande bir leb-girih ü nāz hem āġūş-ı ʿitāb

[247b]

2 Gerçi nāz olmış idi mest-i şarāb-ı ġamze
Ġamze de bāde-i nāz-ile bugün mest-i ḫarāb

3[1258] Gül gül olmış ruḫ-ı rengīni gülüp açılmış
Yine görmiş gibi bir iki ḳadeḥ bāde-i nāb

4 Gāh ider rūy-ı mehi pençe-i ḫurşīd nihān
Gāh olur berg-i güle sünbül gül-pūş-ı niḳāb

[1251] nāleme: nāleye **EAD**.
[1252] dil-keş ü ḫāṭır-ı: dil-keş-i ḫāṭır **EAD**.
[1253] **EAD**.
[1254] ġamġamdur: bürrāndur **EAD**.
[1255] virür: virürler **EAD**.
[1256] şīve: ʿişve **EAD**.
[1257] **EAD**.
[1258] **EAD**'de 3. ve 4. beyitler yer değiştirilmiştir.

5 Āftāb-ı felek-ārā-yı süḫandur **ʾĀlī**
Feyż-yāb olsa n'ola cümle sözinden aḥbāb

[573][1259]

Ṣabrī Çelebī
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ne deŋlü eylese ruḫsār-ı yāra neẕẕāra
Gürisne-çeşm-i maḥabbet ṭoyar mı dīdāra

2 Ya dest-i ḫayret alur dāmenin ya eşk-i sürūr
Teveccüh itse nigāhum cemāl-i dildāra

3 Nigāh-ı dīde eger berḳ-i āftāb olsa
Taḥammül eyleyemez tāb-ı ṭalʿat-ı yāra

4 Ki tār-ı nūr-ı baṣar rişte-i ketāna döner
Nigāh-ı germ ne mümkin o māh-ı ruḫsāra

5 Ḫadeng-i cevr-ile ġırbāle döndi sīne daḫı
Hezār çeşmle ḥayrānam ol sitemkāra

6 Dönerdi murġ-ı nigūnsār-ı şuʿle-dīdeye dil
Düşümde ʿarż-ı cemāl eylese o meh-pāre

7 Alurdı pīrehen-i Yūsuf-ı emelden kām
Bulurdı dīde-i Yaʿḳūb-ı baḫtına çāre

8 Egerçi[1260] şimdiye dek **Ṣabrī**-i cefā-dīde
Yüz ursa dāmen-i dānā-yı muʿciz-āṣāra

ẕeyl

9[1261] Vaẓife-baḫş-ı süḫan-perverān ki vācibdür
Duʿā-yı devlet ü iḳbāli her ṣenākāra

10 Ola işāret-i çeşm-i sitāreŋe mevḳūf
Viṣāl-i şāhid-i iḳbāl u baḫt-ı hemvāre

11 O çeşm-i baḫt-ı cihān kim anuŋla eyler hep
Cemāl-i şāhid-i iḳbāle ḫalḳ neẕẕāra

12 Ġubār-ı ḫal-i ruḫ-ı māha bir naẓar ḳılsa
Dönerdi cevher-i mirʾāt-i mihr-i envāra

[574]

Ṭarzī
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ṣanmaŋuz ẕevḳi müdām olmaya rindān-ı ġamuŋ

[1259] **SD2**.
[1260] Egerçi: Eger ki **EAD**.
[1261] **SD2**'de son 4 beyitin dizimi şu şekildedir: 11-12-9-10.

Meclis-i ḥaşre sürer neşvesi mestān-ı ġamuŋ

2 Şuʿle-i āhum ile penbe-i dāġ-ı ḫūnīn
Āteşīn gülleridür ṣaḥn-ı gülistān-ı ġamuŋ

3 Ne bilür ʿālem-i zehr-āb-ı küşān-ı ʿaşḳı
Görmeyenler ne çeker bāde-perestān-ı ġamuŋ

4 Rāh-ı ʿaşḳuŋda senüŋ ölmege cān virmez mi
Cevher-i rūḥ bilen ḫāk-i şehīdān-ı ġamuŋ

5 Ne keş-ā-keşler ola rūz-i cezāda seyr it
Ḳor mı ʿuşşāḳ senüŋ gūşe-i dāmān-ı ġamuŋ

[248a]

6 Āh u feryād-ile **Ṭarzī**'dür iden tażmīni
Şīven-ārāy olıcaḳ nevḥa-ṭırāzān-ı ġamuŋ

[575]

Ve lehu
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
1 Ser-germ olıcaḳ bāde-keşi sāġar-ı nāzuŋ
Āteşgeh olur naġmeleri sāz-ı niyāzuŋ

2 Biŋ āyīne-i ṣubḥ-ı tecellā ile birdür
Pertev-fiken olduḳça ruḫ-ı şuʿle-ṭırāzuŋ

3 Reşk-āver ola tābiş-i Ḫurşīd-i ḳıyāmet
Germiyyetine sīnedeki sūz u güdāzuŋ

4 Ṭarḥ-efken-i beyt-i ḥarem-i efrūz-ı ḥaḳīḳat
Naḳḳāş-ı ṣanemḫānesidür deyr-i mecāzuŋ

5 Bülbülleri feryāde gelüp güller açılmaz
Leb-beste gider ġonçeleri gülşen-i rāzuŋ

6 Ẓulmetkede-i ḫayret olur cilveŋe Ṭūr
Ṭarzī ḳademinden o şehe bende-nevāzuŋ

[576]

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Budur ādāb-ı resm-i mekteb-i ümmīd-fersāyı
İderler meşḳ-i nüsḫa-i dildeki ḥarf-i temennāyı

2 Fiġāngehüm ḫār-ı zār-ı gülşen-i ḥayret ḫamūş itdi
Dil-i şīven-perest-i ʿandelīb-i nāle-pīrāyı

3 Bilürler reh-nümāy-ı mülk-i ġamdur kevkeb-i baḫtum

Olanlar şeb-revān-ı deştgāh-ı bī-ser ü pāyı

4 Taḥammül eylemez evżāʿına ʿaḳl teng-ẓarfuŋ
Dimāġ-ı neşve-i deryā-keşān-ı bezm-i rüsvāyı

5 Bilinmezdi günehkārān-ı ʿaşḳuŋ nāmesi **Ṭarzī**
Eger mihr olmasa ḫatminde naḳş-ı dāġ-ı şeydāyı

[256a]

[577]

Ferd
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Saŋa ey gül o gül-gūn cāmeyi kim didügin ṭuyduḳ
Bulışduḳ çār-sūy-ı bāġ-ı kūyuŋda dikenlerle

[256b]

[578][1262]

Ḥāletī Efendi
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
1 Ḫūn itdi der-i dil ẕilleti ḫalḳ cihānuŋ
Ş'ol vaʿd-i keremüŋ eṣeri olmaya ẓāhir

2 İnsānı degül şimdi benüm ẓannum odur kim
Kemmini bile aldadamaz vaʿd-i ekābir

[260a]

[579]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün
1 Leṭāfetde ʿadīli yoḳdur el-ḥaḳḳ
Naẓīrīn çeşm-i aḥval görmiş ancaḳ

[580][1263]

Nevʿī
Mefāʿilün Feʿilatün Mefāʿilün Feʿilün
1 O māha ṭālib olur aḳçelerle pullarla
Nücūm-ı evc-i semā ḳaʿr-ı māda māhīler

[581][1264]

Ve lehu
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 **Nevʿī**'yā çeşm-i baṣīret kūr olmış gülmeden
Görmek istersen Ḥaḳḳ'ı aglayı gör aġlayı gör

[582][1265]

[1262] **AHD**.
[1263] **NEVD**.
[1264] **NEVD**.
[1265] **HD**'de bu şiir 7 beyittir.

Hüdāyī
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
1 Devlet ḳapusı meykededür bu zemānede
Sāḳīdedür viren alan[1266] ol āstānede

[583][1267]
Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
1 Mey-ḫānede ayaḳ başıcaḳ yir mi bulunur
Devr-i lebüŋde rehne çekilmiş kitābdan

[584][1268]
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
1 İflās-ı neşāṭ-ile ġam-ı ḳaḥṭ-ı giryeden
Mey-ḫāneye rehin olmaduḳ esbāb mı ḳaldı

[585][1269]
Nevʿī
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 Ḫilʿat-i baḫtum felek kūtāh biçmiş āh kim
Yoḫsa ben teşrīf-i lüṭfuŋla ne geysem yaraşur

2 Ḫūn-ı eşkümle libās-i cism-i zerdüm dir gören
Nevʿī-yi üftādeye bu hem düşer hem yaraşur

[586]
Ḳıṭʿa-i **Ṭāliʿī İsḥaḳ** Efendi
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 İki ʿālemde taṣarruf ehlidür rūḥ-ı velī
Dime kim bu mürdedür bundan nice dermān ola

2 Rūḥ şemşīr-i Ḫudā'dur ten ġılāf olmış aŋa
Daḫı aʿlā kār ider bir tīġ kim ʿuryān ola

Bu ḳıṭʿa-i ḥālet-engīz Ḥażret-i Mevlānā *ḳuddise sırruhu'l-aʿlā*[1270] Ḥażretlerinün kelimāt-ı dürer-bārlarından ol nükteyi telmīhdür ki ḥālet-i neziʿlerinde mürīdān-ı mükerremleri nālān u giryān eyā sizden ṣoŋra bizi kim terbiye ider didüklerinde buyurmışlar ki ġam çekmeŋ bu ten bir ġılāf ḥükmündedür tīġ ġılāfından çıḳdukdan ṣoŋra daḫı ziyāde der-kār olur *raḥimehu'llāh*

[587]
Ḳıṭʿa-i **Şefīʿī** Çelebī
Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün
1 Çünki reml eyledüm görindi ṭarīḳ
ʿAzm idem gibi kūy-ı dildāra

[1266] Sāḳīdedür viren alan: Sāḳī-durur veren elin **HD**.
[1267] **HD**.
[1268] **HD**.
[1269] **NEVD**.
[1270] "Allâh onun yüksek sırrını takdis etsin."

2 Bir daḫı iyilince düşdi beyāż
Ṣarılam gibi sīne-i yāre

[588]

Ve lehu
Feʿilātün Mefāʿīlün Feʿilün
1 Çoḳ cefā çekdüm āstānuŋda
Ḥamdu li'llāh ki feṯḥ-i bāb oldı

2 Dem-i vaṣla irişdüm ammā kim
Baŋa ol dem ḫayāl-i ḫᵛāb oldı

[589]

Ve lehu
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
1 Yaḥyā Efendi itme tāze-i zemāna meyl[1271]
Daḫl itmez o güle mālik-i ṭabʿ-ı selīmdür

2 N'eyler zebān-ı tāzeyi pir köhne-siḳāl
Cārī olan dilinde kelām-ı ḳadīmdür

[260b]

[590][1272]

Ṭopḳapulı Feyżī
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
1 Cihānda olmadı āsūde āh u zārından
ʿAceb mi eylese dil şükūh-ı rūzgārından

2 Benem o murġ-ı fenācū ki gülşen-i dehrüŋ
Ḫazānı ṭabʿuma çesbān gelür bahārından

[591]

Himmet Efendi-zāde
Ahreb
1 Çeşm ü nigehüŋ iki dil-āverlerdür
2 Biri birine fitnede yāverlerdür
3 Göz ābda dil ḫūn-ı cigerde güya
4 Ḥaşmāne yüzer iki şināver[lerdür][1273]

[592]

Ve lehu berāy-ı ḫaṭṭ-ı ber-āverden-i Aḳ Maḥmūd Efendi-zāde
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
1 Bu ʿAlī-fiṭnat cenāb-ı ḥażret-i maḫdūm kim
ʿAḳl-ı kül çekse rikābında sezādur ġāşiye

[1271] Bu mısrada kalıp problemi bulunmaktadır.
[1272] **TFD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[1273] Metin'de "dil-āverlerdür" yazılmış, ancak "dil-āver" üstü çizilip sah kaydıyla "şināver" şeklinde düzeltilmiştir.

2 Feyżmend-i mebdeʾ-i Feyyāż'dur pīşinde ger
Rasṭ ʿalā-lisān-ı dehr olsa ʿaceb mi māşiye(?)

3 Dindi tārīḫ ḫaṭṭ-ı pākīzesi bā-kilk-i ṣunʿ
Seyyīdüŋ ser ṣafḥa-i ḥüsnine oldı ḥāşiye H 1095

[593][1274]

ʿĀlī
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Ṣalıncaḳ ṭaḫtasında seyr idüŋ ol māh-ı tābānı[1275]
Ne yüzden yil getürmişdür bilüŋ[1276] taḫt-ı Süleymān'ı

[594][1277]

Ve lehu
Mefʿāīlün Mefʿāīlün Mefʿāīlün Mefʿāīlün
1 Ṣalıncaḳlar ki ḳurdı ʿıyd-gāḥ-ı şehre[1278] mizānı
Ṣalındı bildi miḳdārını her bir Yūsuf-ı ṣānī

[595]

Lā-edrī
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
1 Ḫudā revā mı görür āstīn-i şefḳatle
Benüm gözimden aḳan ḳanlu yaşı silmeyesüz

[596]

Mecdī
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
1 Dendān-ı yāri nisbet iderlerse gevhere
Ġavvāṣlar gelür depesi üstine yire

[597][1279]

ʿAmrī
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün
1 Nār-ı ruḫsāruŋda ḫālüŋ ʿūd-ḫām itdi buḫūra
Ol duḫān-ı ʿanberīn oldı bu zībāda çemenüŋ

[598]

Menʿī Ḥüseyin Efendi
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Kenār-ı cūda mey nūş eyledük bir iki āvāre
Anı kec-bīn olanlar çoḳ görüp ʿaks itdiler yāre

[599]

[1274] **İsmail Hakkı AKSOYAK**, (1997).
[1275] amāh-ı tābānı: şāh-ı ḫūbānı **İsmail Hakkı AKSOYAK**, (1997).
[1276] yil getürmişdür bilüŋ: yıl götürmişdür görüŋ **İsmail Hakkı AKSOYAK**, (1997).
[1277] **İsmail Hakkı AKSOYAK**, (1997).
[1278] ʿıyd-gāḥ-ı şehre: ʿīd-gehde **İsmail Hakkı AKSOYAK**, (1997).
[1279] **AMD**'de bu şiir bulunmamaktadır

Ve lehu
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Ben öldüm ḳaldı göŋlüm sende dāġ-ı ḥasretüŋ bende
Żarūrī ayrılıḳ düşdi senüŋ sende benüm bende

[600][1280]
Bāḳī
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
1 Rūhuŋ āteş ḫaṭ u ḫālüŋ buḫūr-ı ʿūd u ʿanberdür
Ḫam-ı zülf-i siyāhuŋ ḥalḳa ḥalka dūd-ı micmerdür

[261a]

[601][1281]
Der midḥat-i Ṣadr-ı Aʿẓām Aḥmed Paşa
Meşnevī-i ḳalemiyye li-muḥarririhi
Mefʿūlü Mefāʿilün Feʿūlün
1 Ey ḫāme-i dür-niṣār-ı maʿnā
Mānī ṣuver-ı nigār-ı maʿnā

2 Yoḳdur bu hünerde saŋa hem-reng
Ḫaclet-zedeŋ olsa n'ola Erjeng

3 İtmiş seni *Fāṭıru's-semāvāt*[1282]
Sulṭān-ı ḳalem-rev-i kemālāt

4 Īcād ideli cihānı Bārī
ʿĀlemlere ḥükmüŋ itdi cārī

5 Feyż-i dem-i ṣūrı bīm-ḥisāba
Eyler naġam-ı ṣarīrüŋ icrā

6 Giryeŋ sebeb-i sürūr u şādī
Nāleŋ ferāḥ u neşāṭa bādī

7 Bir nuṭḳuŋ ile mişāl-i ʿİsā
Biŋ mürde-dili idersin ihyā

8 Saŋa n'ola ey Mesīḥ-güftār
Ey feyż-niṣār u muʿcīz-āṣār

9 Dirlerse eger daḳīḳa-sencān
Fevvāre-i āb-ı Ḫıżr'a mīzān

10 İtdükçe ḫırām ʿişve-pīrā
Pā-mālüŋ olur bütān-ı maʿnā

[1280] **BD**.
[1281] Der midḥat-i Ṣadraʿẓām Aḥmed Paşa: Kalemiyye **FDD**.
[1282] "O, gökleri ve yeri yaradan" (Kur'ân-ı Kerîm, Şurâ Sûresi, 42/11).

11 Āṣāruŋı görse Mani nā-çār
Ḥayretle olurdı naḳş-ı dīvār

12 Gerçi ikidür zebānuŋ ammā
Bir söz mi çıḳar ḫilāf-ı maʿnā

13 Sensün sebeb-i niẓām-ı ʿālem
Tedbīr-i cihān saŋa müsellem

14 Bihzād senüŋle kām buldı
Erjeng senüŋle nām buldı

15 Ḳaṭʿ olsa zebān-ı nükte-pīrā
Ḳalmaz süḫana mecāl aṣlā

16 Ammā senüŋ ey ḫuceste-güftār
Ey siḥr-i beyān u muʿciz-āṣār

17 Olduḳça ḳaṭʿ-ı zebānuŋ eyler
Ṣavt u nāġamuŋ laṭīf u ḫoşter

18 Vaḥdetde enīs ü hem-zebānsın
Keşretde nedīm-i bezle-ḫʷānsın

19 Sensün dil-i bī-enīse hem-dem
Zaḫm-ı ġam-ı rūzgāra merhem

20 Dil-ḫastelere şifā-resānsın
Merhem-zen-i zaḫm-ı peykānsın

[261b]

21 Yoḳdur keremüŋde būy-ı minnet
Ey pādşeh-i serīr-i ʿizzet

22 Ey vāḳıf-ı rāz-ı cān-ı şeydā
Senden bunı iderüz temennā

23 Ḳoymadı dilümde derd ü miḥnet
Aḥvālümi ʿarża tāb u ṭāḳat

24 Ġamla o ḳadar żaʿīf ḥālüm
Yoḳ aġzımı[1283] açmaġa mecālüm

25 Lüṭf u kerem it mürüvvet eyle
Sen ḥālümi şerḥa himmet eyle

[1283] Eski Anadolu Türkçesinde 1. tekil iyelik ekleri, -um, -üm şeklinde yuvarlak olmasına rağmen, *Mecmû'a*'da bazen düz olarak imla edilmiş, çeviriyazıda da söz konusu yazım korunmuştur. ḥālimi: ḥālümi **FDD**.

26 Sen var iken ey Celīlü'l-evṣāf
Kimden ideyin ümīd-i elṭāf

27 Sen var iken ey ḫuceste taʿbīr
Āḥvāl-i dili kim ide taḥrīr

28 Ebnā-yı zemāne bī-vefādur
İtdükleri cāna hep cefādur

29 Pā-dāş-ı hezār-ı cām-ı ālām
Bir cürʿa-i lüṭf iderler inʿām

30 Lüṭf eyleseler sitem-fezādur
Merhemleri zaḫm-ı cān-gezādur

31 Bir nīm piyāle ṣunsalar ger
Minnetle seni tamām iderler

32 Ġamgīnligüŋde şād olurlar
Merhem diyü cāna zaḫm ururlar

33 Bir pür-hüneri idince itlāf
Biŋ sīm ü zeri iderler isrāf

34 Ammā ki gelince rāh-ı Ḥaḳḳ'a
Bir cübbe virür mi müsteḥaḳḳa

35 Bir kerre eger iderse iḥsān
Biŋ kerre olur aŋa peşīmān

36 Eyler seni lüṭfı ile memnūn
Tā minnetle ide ciger-ḫūn

37 Çarḫ ise denī vü tünd-ḫūdur
Dīrīne ʿadū-yı kīne-cūdur

38 Erbāb-ı dili figār ister
Pā-māl ü ẕelīl ü ḫᵛār ister

39 Telḫ itmede kām-ı cān-ı zārı
Ṣunduġı şarāb-ı bed-güvārı

40 Dil-teşne-i ḫūn cānımuzdur
Vīrān-kün-i ḫānmānımuzdur

41 Erbāb-ı ṭabīʿat ehl-i dāniş
Andan göremez ruḫ-ı nevāziş

42 Ey merhem-i zaḫm sīne-reşān
Senden olur olur ise dermān

43 ʿAzm-i der-i ṣadr-ı kām-yāb it
ʿArż itmege ḫālümi şitāb it

[262a]

44 İrḫā-yı ʿinān idüp şitāba
Var var o ḫidīv-i Cem-cenāba

45 Ol ṣadr-ı güzīne keşf-i rāz it
Düş pāyına girye-i niyāz it

46 Ol ṣadr-ı güzīn k'olurdı derbān
Dergāhına ruḫṣat olsa Keyvān

47 Ol ṣadr-ı güzīn ki tīġ-i tīzi
Ḳaṭʿ eyledi fitne vü sitīzi

48 Ḥıfẓı o ḳadar ki tā-ḳıyāmet
Fitne ola mest-i ḫᵛāb-ı rāḥat

49 ʿAṣrında o server-i zemānuŋ
Devrinde o dāver-i cihānuŋ

50 Āsāyiş idüp nigāhbānlar
Uyḫu yüzi gördi pāsbānlar

51 Tedbīri ile hemīşe taḳdīr
Āmīziş ider çü sükker ü şīr

52 Ol ṣadr-ı güzīn vezīr-i aʿẓām
Düstūr-ı mükerrem ü muʿaẓẓam[1284]

53 Aḥmed Paşa *edāmehu'llāh*
Bā-devlet ü ʿizz ü rifʿat-i cāh

54 Oldur ol vezīr-i bī-muʿādil
Oldur o müşīr-i bī-mümāṯil

55 Cemʿ eyleyüp ʿilm ü faż̧l u ʿadli
Refʿ eyledi cevr ü ẓulm ü cehli

56 Hengām-ı keremde ol seḫā-kīş
Sīm ü zeri beẕl ider kem ü bīş

57 Olsa çü ʿadād-ı necm bisyār
Bir elden ider mihrveş īṯār

[1284] muʿaẓẓam: müfaḫḫam **FDD**.

58 Ey kān-ı kerem yem-i ʿ ināyet
V'ey Āṣaf-ı bermekī seḫāvet

59 Baḥr üzre degül ḥabāb yir yir
Cūduŋdan idüp ḥicāb dirler

60 Ol ẕerreye kim ḫiṭāb idersün
Reşk-āver-i āftāb idersün

61 Çeşm-i keremüŋle bir nigāh it
Pāyem ser-i çarḫ kīne-ḫ^{v}āh it

62 Ben güm-şode nām u bī-nişānı
Ey ṣadr-nişīn-i kāmrānı

63 Bir nīm-nigāh-ı iltifātuŋ
Mümtāzı ider bu kāʾināt uŋ

64 Gülzār-ı ümīd ḳaldı bī-āb
Ebr-i keremüŋle eyle sīr-āb

[262b]

65 Geldi niçe feyż-i nev-bahārı
Kim gülşen iderdi ḫār-ı zārı

66 Ammā yine naḫl-i kām-ı bī-bār
Açılmadı ġonçe-i dil-i zār

67 Baḫtum meger itdi Ḥaḳ tebārek
Bu güne siyāh u nā-mübārek

68 Yaʿḳūb mıyum ki itdi ẕü'l-men
Beytü'l-ḥazeni[1285] baŋa neşīmen

69 Gencīne-i mīm ki ḥükm-i Bārī
Cāy itdi baŋa ḫarābe-zārı

70 Bir yaŋa ġam-ı diyār-ı ġurbet
Bir yaŋa meşaḳḳat-i maʿīşet

71 Bir yaŋa melāmet-i eḥibbā
Bir yaŋasa zaḫm-ı raḥm-ı aʿdā

72 Bu zaḫm-ı ḫadeng-i zehr-ālūd
Lütfuŋla ola meger ki bihbūd

73 Lütfuŋdur ey Āṣaf-ı cihānbān

[1285] Beytü'l-ḥazeni: Beyt-i ḥazeni **FDD**.

Hem ḫaṣṣa-i merhem-i Süleymān

74 Lüṭfuŋ durur ey şefīk-i ʿālem
Güftār-ı Mesīḥ ile hem-dem

75 Lüṭfuŋ durur ey Sikender-i ʿaṣr
Hem-meşreb-i āb-ı çeşme-i Ḫızır

76 Eflāṭūn'a olmaz ise maẓhar
Aḥvāl-i dilüm olur mükedder

77 Dergāhuŋa itdüm istinādı
Redd itme bu ʿabd-i nā-murādı

78 ʾAllāh u Resūl'idür güvāhum
Kim yoḳ bu cihānda bir penāhum

79 Olsun bu ḥaḳīr kim liyāḳat
Cārūb-keş-i der-i saʿādet

80 Ben bendelige revā degülsem
Bir ḫizmetüŋe sezā degülsem

81 Ey ṣadr-ı güzīn ḫidīv-i zī-şān
Sen ẕātuŋa lāyıḳ eyle iḥsān

82 Ben bī-kes ü ġam-güsār u yārı
Pā-māl ü ḥaḳīr ü ḫāksārı

83 Gör ey yem-i cūd u ʿayn-i iḥsān
Tevcīh-i nigāh-ı lüṭfa şāyān

84 Bir bī-kes-i nā-murād u zāram
Maġdūr-ı ʿadū-yı ḥīle-kāram

85 Gördüm niçe miḥnet-i sipihri
Çekdüm niçe cām-ı[1286] zehr-i dehri

[263]

86 Mirʾāt-i felek çoḳ itdi devrān
Göstermedi rūy-ı mihr bir ān

87 Cevr eylemede ʿadū-yı bī-dād
Dādā-yı şeh-i kişveri kerem-dād

88 Tā-key yiter ey **Faṣīḥ** tekṣīr
İt sāḳ-ı duʿāyı ṭurma teṣmīr

[1286] cām-ı: ḥam-ı **FDD**.

89 Tā-key tā-key bu şekve vü dād
Eglendi murād-ı cān-ı nā-şād

90 Bāḳī anuŋ ʿafv u lüṭf u iḥsān
Bāḳī anuŋ emr u hükm ü fermān

91 Dergāh-ı Ḫudā'ya ilticā it
Şimdengirü devlete duʿā it

92 Olsun o ḫidīv-i kām-kārı
Maḥfūẓ u maṣūn ʿavn-i Bārī

93 Devletle Ḫudā muʿammer itsün
Manṣūr ḳılsun muẓaffer itsün

94 Hemvāre ola cenābı manṣūr
Bed-ḫᵛāhları ẕelīl ü maḳhūr

95 Ey ablaḳ-ı ḫāme-i sebük-rev
İt ṣaḥn-ı neṣrde de tek ü dev

96 Oldı çü leʿāl-i naẓm-ı manẓūr
Ḳıl pāyına dürr-i neṣri menşūr

97 Olduŋ naġam-ı naẓmla dem-sāz
Ḳıl naġme-i neṣre de ser-āgāz

[280a]

[602][1287]

Māhir Efendi
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Düşmen ki semt-i cān u dile ʿöẕr-ḫᵛāh olur
Şeb-tā-seḥer vücūdı nişāngāh-ı āh olur

2 Seyl-i murād gāhī keder-şūy[1288] olur geçer
Cūy-ı ümīde sedd-i ḳavī[1289] kāh kāh olur

3 Gāhī tegerg-i dīde olur bāġ-ı dil-gehi
Tāb-ı temūz ġamla nebātı giyāh olur

4 Āh-ı seherle kūyuŋa menʿ idemez raḳīb
Berg-i hışīm[1290] ṣanma bize sedd-i rāh olur

5 **Māhir** sezā mı görmeye aṣlā nevāz-ı şek

[1287] **MAD**.
[1288] Seyl-i murād gāhī keder-şūy: Seyl-i murādı keder şev **MAD**.
[1289] sedd-i ḳavī: sedd-i kūy **MAD**.
[1290] hışīm: hışīmı **MAD**.

Cevr ü cefāda pādşehüm gāh gāh olur

[603][1291]

Ġazel-i **Rāmī Paşa**

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Bir laḥẓa nihān olsa o meh-ru naẓarumdan
Bī-zār oluram ḥāṣılı nūr-ı baṣarumdan

2 Ben ṭāʾir-i evc-i ḥarem-i sūz-i güdāzam[1292]
Āteş dökilürse ne ʿaceb bāl ü perümden

[604][1293]

Ve lehu

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Maḥv olmadayuz żaʿfıla pirāhenimüzden
Çekmez mi daḫı destini ġam dāmenimüzden

2 Çün ḫıṭṭa-i endūha firisdāne-dil olduḳ[1294]
Mehcūr olalı ʿaşḳuŋ-ile meskenimüzden

[280b]

[605][1295]

Fāʾiżī

Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün Fāʿılātün

1 Kimdür ey meh ṣafḥa-i ruḫsāruŋa pür-mū diyen
Şübhe yoḳ aḥvel gerekdür saŋa çār-ebrū diyen

[606][1296]

Ve lehu

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Pür bād-ı hevā itdi vücūdın gül-i gülşen
Ben ḳorḳar-idüm bülbül-i zāruŋ nefesinden

[607][1297]

Ve lehu

Feʿılātün Feʿılātün Feʿılātün Feʿılün

1 Ol[1298] reh-i ġamda gidüp ḳalmışıdı bir cānum
Oda anuŋ yolına gitdi benüm sulṭānum

[608][1299]

Nāʾilī

[1291] **RAD**'de bu şiir 5 beyittir.
[1292] evc-i ḥarem-i sūz-ı güdāzam: evc-i felek-i sūz ü güdāzum **RAD**.
[1293] **RAD**'de bu şiir 6 beyittir.
[1294] Çün ḫıṭṭa-i endūha firisdāne-dil olduḳ: Çok ḫıṭṭa-i endūha firsitād-ı dil oldıḳ **RAD**.
[1295] **KFD**.
[1296] **KFD**.
[1297] **KFD**.
[1298] Ol: Dil **KFD**.
[1299] **NKD**.

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿūlün

1 Ġubār-ı Kaʿbe-i kūyuŋ görür mi çeşm-i ümīd
Bu rūzgāra göre dostum degül mi baʿīd

2[1300] Açılmaya yine ḫ^{v}āb-ı girān-ı baḫtumdan
Olursa merdümek çeşm-i ārzū Ḫurşīd

3 Açılsa biŋ gül-i şādī ẕükām-ı ġamla yine
Meşām-ı[1301] ḫ^{v}āhiş olur būy-ı kāmdan nevmīd

4 Neşāṭ-ı kām u ġam-ı yeʾsden müberrāyuz
Ne nāz-ı baḫt-ı siyeh-dil ne cevr-i çarḫ-ı ʿanīd

5 Bu ḫüşk sālda ey **Nāʾilī** ne mümkindür
Ola şuküfte bahār-ı ḥadīḳa-i ümīd

[609][1302]

Fāʾizī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Kūy-ı nigāre gerçi irişmek ümīddür
Ey ʿāşıḳ-ı sitem-zede ammā baʿīddür

[610][1303]

Ve lehu

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Başına od yaḳar yok devr-i ʿadlinde meger Ḫurşīd
Var ise ṣaḥ kāẕibdür çeküp bir ten-i giryānı

[281a]

[611]

Ve lehu[1304]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Evżāʿ-ı nā-muvāfıḳ taḫt-ı sütrekār
Engüşt-i ḥayret itdi benüm hem-zebānumı

[612]

Vālihī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Virmeyelden tūtyā-yı ḥāk-pāyuŋdan naṣīb
Aġlayu aġlayu bī-ter ḳalmışdur çeşm-i raḳīb

[613]

Ẕātī[1305]

[1300] **NKD**'de 2. ve 3. beyitler yer değiştirilmiştir.
[1301] Meşām-ı: Dimāġ-ı **NKD**.
[1302] **KFD**.
[1303] **KFD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[1304] Bu şiirden önce Farsça bir şiir bulunmaktadır. Ancak başlığında sadece "lā" ibaresi vardır. Sonrasında ise "Ve lehu" ibaresi ile bu şiir imlâ edilmiştir.

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Maḥv idüp jāleleri gün gibi aç verd-i terk
Yaʿnī seyr eyleyelüm sīne-i taḫtı cevrüŋe terk

[614]

Derūnī(?)
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Elfāẓ-ı āşnā ile bir maʿnī-i ġarīb
Yegdür hezār bāde miḫabbeṭ-i risāleden

[615]

Lā-edrī
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Şarāb-ı laʿl-i yāre teşneyüz nūş eylesek ḳalsaḳ[1306]
Cilā-yı reng-i mirʾāt-ı mül-i meyüŋ yaʿnī paşlansaḳ

[616]

Lā-edrī
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Dīvān-ı Ḥaḳḳa ḥuccet ü burhānla gitdi
Ṣad-şükr ki īmānla Ḳurʾān'la gitdi

[617]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ṣaçınuŋ hevāsı ile düşdi özge sevdāya(?)
Şu deŋlü baġladılar teline ol havāda ġazel

[618][1307]

Kāmī Efendi
Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ṣaḳlamaŋ duḫter-i rezi görelüm
Yalıŋuz ol sizüŋ içün degül a

2 Gerçi hemşīremüz degülse bizüm
Yā sizüŋ de helālüŋüz degül a

[281b]

[619][1308]

Vaʿdī *merḥūm*
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ol ḫāl-i siyehdür sebeb-i dāġ-ı nihānum
Mirʾāt-i cemālüŋdedür ammā nigārānum

2 Ḳurtılmasa zülfüŋde n'ola dām-ı hevādan
Bir rişte-i giriftārıdur efsūn-ıla cānum

[1305] **ZD**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[1306] Bu sözcüğün yanında ḳansaḳ kaydı da mevcuttur.
[1307] **KD**.
[1308] **VAD**'de bu şiir bulunmamaktadır.

3 Bir ḥarf açamam ʿuḳde-i zülf-i siyehden
Görsem dolaşur ol şeh-i ḫūbānı zebānum

4 Ser-germ-i mey-i bezm vişāle olmadı sefer
Yoḳ pīrlik fikri ile geçmedi zemānum

5 **Vaʿdī** gibi pür-māye üzümdüm ki remze
Bir dāne-i engūr yiter rıṭl-ı girānum

[620][1309]

ʿAzmī-zāde

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ey berg-rīz-i cevre virüp ẕevḳ-i nehār
Evrāḳ-ı arzūyı iden böyle tār u mār

[621]

Lā-edrī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Her bir nigāhı nüsḫa-i āşūb-ı ḥūr imdi
Nev-sāle ṭıfl iken hīz o şūḫ-ı şīvekār

[622][1310]

Ümīdī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Cürʾet gele mi zāhid ṣad-ṣāleden ey dil
Egninde ṣaḳın ḫırḳasına baḳma ḳabādur

[623][1311]

Ṣunʿī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Baḫtum mıdur ya sitāreŋ midür senüŋ
İşitmez āh u nālemi ey dil o yār uyur

2 **Ṣunʿī** cüdā olalı ḫużūruŋdan āh kim
Oldı ġam-ı firāk-ile ġayetde bī-ḫużūr

[624][1312]

Ṣabrī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Her sözüm ʿizz ü ḥużūra süḫan-ı ḫāṣladur
Ḥaḳ bilür saŋa ʿubūdiyyetüm iḫlāṣladur

[625][1313]

Ümīdī

[1309] **AHD** ve **AHR**'de bu şiir bulunmamaktadır.
[1310] **ÜD**.
[1311] **GSD**.
[1312] **SD2**.
[1313] **ÜD**.

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Aşyān-ı ḫarem-i ḫāne-i çeşm-i terden
Ṭıfl-ı eşküm uçurur her gice murġ-ı ḫ^{v}ābı

[626][1314]

Ve lehu

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Cemʿ olup dīdeden eşkümle ḫayāl-i ruḫ-ı yār
Burc-ı abīde ḳarār[1315] eyledi māh-ı pervīn

[627][1316]

Ümīdī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Dil bār-ı[1317][ġam-ı] zülfüŋ ile bağladı maḥmil
Ḳıldı müjek-i tīġi ile ḳaṭʿ-ı menāzil

2 Mecnūn'la feryāda gelür miydi ceresler
Rāh-ı ġam-ı Leylā'da eger olmasa yek dil

3 Bir bend ile bağlamış **Ümīdī** yine cānān
Ḳan itdi meger var ise ol ġamze-i ḳātil

[628][1318]

Ve lehu

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Yār gūşına ṭaḳınmış yine bir dürr-i şemīn
Oldı bir kevkeb-i dürrī ṣanasun māha ḳarīn

[282b]

[629][1319]

Ġazel-i **Māhir** Efendi

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 ʿArż-ı neḥāfet eyler o cild-i ṣakīlde[1320]
Uçmaḳ hevāsı var gibi şeyḫ-i celīlde

2 Yoḳdur biżāʿa-baḫt[1321] bu Mıṣr-ı derūnda
Yūsuf gibi ṣatılsa da Ḫān-ı Ḫalīl'de[1322]

3 Ol nev-nihāli ṭogrusı buçuḳ ṣulatmışam[1323]

[1314] **ÜD**.
[1315] ḳarār: ḳıran; māh-ı pervīn: māh u pervīn **ÜD**.
[1316] **ÜD**'de bu şiir 7 beyittir.
[1317] Dil bār-ı -: Dil bār-ı ġam-ı **ÜD**.
[1318] **ÜD**.
[1319] **MAD**'de bu şiirin tertibi şu şekildedir: 1-3-4-2-5-6.
[1320] ṣaḳīlde: tekalülde **MAD**.
[1321] biżāʿa-baḫt: yasagı baḫta **MAD**.
[1322] ṣatılsa da Ḫān-ı Ḫalīl'de: ṣalsa da Cenān-ı Ḫalīl'de **MAD**.
[1323] buçuḳ ṣulatmışam: çok söyletmişüm **MAD**.

Bir serv-ḳāmet oldı zemān-ı ḳalīlde

4 Kühl eylemezdi ḥākünŋi ʿayne'l-yaḳīn eger
Dār-ı ümmīdi[1324] olmasa çeşm-i ʿalīlde

5 Leb-teşnegāne ḳatre-i lüṭfüŋ virilmedi
Āb-ı ḥayātı ṭut ki aḳıtduŋ sebīlde

6 Gird-i melāl ṭabʿumı lāl itdi **Māhir**
Şiʿre heves mi ḳaldı bu ṭabʿ-ı melīlde[1325]

[283a]

[630][1326]

Ġazel-i **Māhir** Efendi

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Berḳ urur sīnemde mihrüŋ nūr-ı īmānum gibi
Sırr-ı laʿlüŋ ḫāne-i tende ṭurur cānum gibi

2 Sāyeveş kūyuŋdan ayrılmaḳ ne mümkin rūz şeb
Ṣanma bu üftādeŋi hercāyī sulṭānum gibi

3 Kişver-i ḥüsnüŋde baḳ ʿuşşāḳ-ı şeydā ḥāline
Bir ḫarāb-ābād var mı ḳalb-i vīrānum gibi

4 Dem döker ṣahrā-yı sīnem üzre durmaz dem-be-dem
Kerbelā saḳḳāsı olmaz çeşm-i giryānum gibi

5 Çoḳ yaşar ṭıfl-ı sirüşküm ṣusayup imdād ider
Olmaya cārūb-ı ṣaḥn-ı ʿaşḳ-ı müjgānum gibi

6 Geh niyāz gāh nāz eyler dil-i nālānuma
Rāz-ı ʿaşḳı kim bilür o çeşm-i fettānum gibi

7 Sīnemi pür-dāġ gördükde dimiş ol gül-ʿiẕār
Māhir-i dīvāne nāz-ı ʿaşḳa sūzānum gibi

[631][1327]

Ġazel-i **Māhir Efendi**

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ḳanı aḳsun aḳıdanlar dīde-i giryānumı[1328]
Gülmesün meksūr iden ṭıfl-ı dil nālānumı

2 Dost düşmen ḥānmānın rūzgār itsün ḫarāb
Sūkvār[1329] olsun yıḳanlar ḫāṭır-ı vīrānumı

[1324] Dār-ı ümmīdi: Dār u ümīdi **MAD**.
[1325] melīlde: ʿalīlde **MAD**.
[1326] **MAD**.
[1327] **MAD**.
[1328] aḳıdanlar dīde-i giryānumı: aḳıdan dīde-i giryānıma **MAD**.

3 Kārger olmazsa da ẓāhir de bu āh-ı enīn
Gūş ider sükkānı çārḫuŋ nālā vü efġānumı

4 Bir siler[1330] yoḳ dest-i şefḳatle bu[1331] çeşm-i ālemi
Dest-māl iletsem ʿaceb mi kūşe-i dāmānumı[1332]

5 İtdügüŋ cevr ü sitem bu **Māhir**-i efkendeŋe[1333]
Söyleşem[1334] dīvān-ı Bārī'de bulup sultānumı

6 Yanuŋa ḳalur mı ṣanduŋ[1335] yek-be-yek itdüklerüŋ
Ṣor neler taḫrīr itmiş ḫāme-i[1336] müjgānumı

7 Devlet-i ḥüsnüŋde tīr-i cevr ü ġam gelmekdedür
Ey nişāngāh eyledüŋ bu sīne-i ʿuryānumı[1337]

[283b]

[632][1338]

Naẓīre-i **Māhir** Efendi
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Zaḥmuŋdan aŋlamaz dil-i bī-kīnemüz bizüm
Seng-i cefāya sīne-gerd sīnemüz bizüm

2 Cām-ı hilāl u kāse-i ḫurşīde kim baḳar
Ṣāġar-miṣāl var iken āyīnemüz bizüm

3 Ceng-i ʿadūya tīr u kemān ḳadd ü āhdur
Zırh u siper de ḫırḳa-i peşmīnemüz bizüm

4 İnbīḳ-i dīde kim aŋa bir ḳatre bār ola
Gül-ḳand-i feyż olur mey-i dūşīnemüz bizüm

5 Ṭıfl-ı dile neşāṭı ḳomaz fikr-i şibhinüŋ
Ḳadre muḳārin olsa da ādīnemüz bizüm

6 Cühhāl vaḳt-i ḳāffeden alsun şikāyetin
Naḳd-i kemāl ile ṭoludur gencīnemüz bizüm

7 Vaż'-ı tegāfül itmede **Māhir** o nāzenīn

[1329] Sūkvār: Tārumār **MAD**.
[1330] siler: bilür **MAD**.
[1331] bu: dü **MAD**.
[1332] Dest-māl iletsem ʿaceb mi kūşe-i dāmānumı: Dest-māl itdi bu demde kūşe-i dāmānımı **MAD**.
[1333] efkendeŋe: efkendeŋi **MAD**.
[1334] Söyleşem: Söylesem **MAD**.
[1335] ṣanduŋ: ṣanki **MAD**.
[1336] ḫāme-i: ḫāne-i **MAD**.
[1337] uryānumı: sūzānımı **MAD**.
[1338] Mükerrer. Bk. 34 numaralı şiir.

Hīç dir mi ḫoş mı bende-i dīrīnemüz bizüm

[284a]

[633][1339]

Ġazel-i **Rāmī**

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Şemʿ-i ümmīd bir āh-ile fürūzān olsun
Hele ṣabr eyle birāz şām-ı ġarībān olsun

2 Sāḳiyā ḳalmadı ḫamyāzeye de tāb u tüvān
Vaḳtidür sāġar-ı leb-rīz dıraḫşān olsun

3 Gülşene ḫāk-i reh-i yāri ṣabā itḥāf it[1340]
Nergise küḥl güle[1341] ʿıtr-ı girībān olsun

4 Beni sīrāb-ı ḥayāt eyledi bir nükte ile
Āb-ı ḥayvān leb-i cān-baḫşına ḳurbān olsun

5 Rāżıyam[1342] nişter-i āzār-ı ṭabīb-i dehre
Tek hemān derd-i dil-i zāruma dermān olsun

6 Ṣadme-i muʿcīze-i āhla ol kāfir-kīş
Bir nefesde nice[1343] biŋ kerre müselmān olsun

7 Menbaʿ-ı girye tenūr-ı dil-i sūzānumdur
Nice[1344] ṭūfān fedā-yı ser-i müjgān olsun

8 Bir ḳaç elfāẓ-ı perīşān ise de ey **Rāmī**
Bu ġazel zīver-i mecmūʿa-i yārān olsun

[634][1345]

Merḥūm **Rāmī** Paşa zemānından beş gün muḳaddem söyledigi ġazeldür

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Yoḳ sīnemüzde ẕerre ḳadar kīnemüz bizüm
Maḥsūd-ı āftābdur āyīnemüz bizüm

2 Olma ḳabā-yı cāh içün ey dīde-i ḫūn-feşān
Ter-i dāmen itme ḥırḳa-i peşmīnemüz bizüm

3 Dirlerse n'ola mālik-i gencīnedür bize
Zīrā ki feyż-ile ṭoludur sīnemüz bizüm

4 Geçdük mey-i ṣabūḥdan ey pīr-i muġ hemān

[1339] **RAD**.
[1340] Gülşene ḫāk-i reh-i yāri ṣabā itḥāf it: Tuḥfe eyle çemene ḫāk-i reh-i yārı ṣabā **RAD**.
[1341] küḥl güle: küḥl ü güle **RAD**.
[1342] Rāżıyām: Ḳāʾilüm **RAD**.
[1343] nice: niçe **RAD**.
[1344] nice: niçe **RAD**.
[1345] Mükerrer. Bk. 34 numaralı şiir.

Çok görme neşve-i mey-i dūşīnemüz bizüm

5 Āzāde-ṭıfl-ı mekteb-i ümniyyeyüz n’ola
Yeksān olursa şenbe vü ādīnemüz bizüm

6 **Rāmī** ʿaceb dimez mi ki bir kez o nev civān
Eyā nic’oldı bende-i dīrīnemüz bizüm
[285b]

[635][1346]
Ḳaṣīde-i **İsḥāḳ** Efendi[1347]
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Zihī zemān-ı bahār u zihī dem-i cāvīd
Ki virdi her dem-i cān-baḫşı[1348] dehre revnaḳ-ı ʿīd

2 Virince şāhid-i gülzāra çarḫ yıllıġını
Geyindi câme-i gül-gūn kimi kimisi sefīd

3 Kenār-ı levḥ-i gülistāna çekdi cedvel-i sīm
Çemende ṣanma ki cūy oldı cā-be-cāy bedīd

4 Ṣarıldı bī-edebāne ayaġına servüŋ
ʿAceb mi cūlara olursa dāl ḫançer-i bīd

5 Şu ḳordı bāġuŋ ocaġına cūylar çoḳdan
Hemīşe tīġi ile sūsen itmeye tehdīd

6 Hezār o gülşenīdür kim hemīşe vird çeker
Ki itdi jāleleri incü sübḥa-i tevḥīd

7 Nevā-yı nāle-i bülbül pür itdi āfāḳı
Araya gitse n’ola naġme-i dem-i Nāhid

8[1349] Bahār irdi cihān hep neşāṭ-ı vird-nīş olup
Faḳaṭ bu rütbe olur ehl-i ʿaşḳ renc-i resīd

9[1350] Ümīd-i vuṣlat iken vaṣl-yāb olup şimdi
Herās-ı fürḳat olur derd-i ʿāşıḳ-ı nevmīd

10[1351] Zihī zemān-ı emān ġamzesi nefāʿat ider
Helāk-ı ḳaṣd idicek ʿāşıḳın o yār-ı saʿīd

11[1352] Kemāl u lüṭf-i hevā ile reng u būy virür

[1346] **ŞİD**’de bu şiir 51 beyittir.
[1347] Ḳaṣīde-i İsḥāḳ Efendi: Der-sitâyiş-i Şeyhü’l-İslâm Seyyid ʿAlî Efendi **ŞİD**.
[1348] Ki virdi her dem-i cān-baḫşı: Ki her dem-i ferāḥı virdi **ŞİD**.
[1349] **ŞİD**’de bu beyit bulunmamaktadır.
[1350] **ŞİD**’de bu beyit bulunmamaktadır.
[1351] **ŞİD**’de bu beyit bulunmamaktadır.
[1352] **ŞİD**’de bu beyit bulunmamaktadır.

Bu dem kaṭīfede menḳūş olan küll-i taḳlīd

12 Şarāb-ı neyl-i merām ile mest-i neşve olup
Ḫumār ḳaydını çekmez sebū-keşān-ı ümīd

13 Kemāl-i ẕevḳle raṭbü'l-lisān olup ḥāme
Şikeste-beste yine itdi ṭarḥ-ı şiʿr-i[1353] cedīd

14 Göreydi neşve-i laʿl-i lebin şarāb-ı nebīd
Ḫumārdan müll ü mülden ḫumār olurdı baʿīd

15 Ṭavassut eylemese ṣulḥ içün ara yire ḫ[v]āb
İderdi leşker-i müjgānı birbirini şehīd

16[1354] Ney-i fiġānı ḫırfet itdi ḥasret ile hezār
Olınca gül-ruḫ-ı dildāre nāgehān bedīd

17 Ne demki eyleyem ol gül-ʿiẕāre neẕẕāre
Gözimden eşk yirine olur gül-āb-ı çekīd

18 Hemīşe merdüm-i çeşm-i ümmiyyet eylemese
Görinmez idi bize ol perī zemān-ı medīd

19 Niṣār-ı gevher taḥsīn-i ider bu naẓma felek
Semāda ṣanma görüp kāhkeşān oldı be-dīd

20 Nice niṣār-ı güher itmez aŋa çarḫ **İsḥāḳ**
Ki oldı medḥ-i vezīr-i[1355] kerem-ḳarīni müfīd

[286a]

21[1356] Zihī vezīr-i keremver ḫidīv-i ḫūb-seyr
Ki bāb-ı lüṭfine yek-ser ḥarāʾīr oldı ʿabīd

22[1357] ʿİmād-ı beyt-i kerem mīr-i mıṣr-ı lüṭf ü himem
Simi mefḫar-ı ʿālem żiyā-yı çeşm-i ümīd

23 Yegāne gevher-i gencīne-i ʿaṭā vü kerem
Ki ḳadr-i mekremeti oldı laḥẓa laḥẓa mezīd

24[1358] Kemāl-i lüṭfi o rütbe emān-ı deh ʿālem
Zemān-ı mekremeti ol ḳadar neşāṭ-ı resīd

25 Eger ifāde-i ʿilleyet itmese müştaḳ

[1353] Şikeste-beste yine itdi ṭarḥ-ı şiʿr-i: Zebān-ı tāzede ṭarh itdi bir zemīn-i **ŞİD**.
[1354] **ŞİD**'de bu beyit bulunmamaktadır.
[1355] medḥ-i vezīr-i: midḥat-i ẕāt-ı **ŞİD**.
[1356] **ŞİD**'de bu beyit bulunmamaktadır.
[1357] **ŞİD**'de bu beyit bulunmamaktadır.
[1358] **ŞİD**'de bu beyit bulunmamaktadır.

Bilā-irāde murāda irer dinürdi mürīd

26[1359] Ṭabīb-i lüṭfi devā-sāz-ı ehl-i derd olsa
Miyān-ı lāl ü aṣamda olurdı güft ü şenīd

27 İdeydi ricʿat-i ḫāsiyyet-i benātı murād
ʿAḳīmi nefḫa-i kāfūr ider idi tevlīd

28 Bilince rütbe-i efżālin ʿAlīy-yi ʿÜryānī
Vücūdın itdi libāsın ḥayātdan tecrīd

29[1360] Feṣāḥat-i süḫanı çünki noḳṭa ḳondurdı
Faṣīḥ iken n'ola dinse fażīḥ oldı Lebīd

30 *Tebārekʾ Allāh*[1361] eyā Āṣaf-ı kerem-perver
ʾEdāmekʾ Allāh[1362] eyā dāvir-i himem-temhīd

31 Sipihr-i dīn-i mübīn oldı ḳat ḳat ābādan
Esās-ı şerʿ-i ḳavīmi sen eyledüŋ teʾkīd[1363]

32 Degül seḥāb-ı felek ebrīdür ki anuŋla
Zemāne-i nüsḫa-i evṣāfuŋ eyledi teclīd

33[1364] Vezīr-i ẕü'l-kermā Āṣaf-ı cihāndārā
Eyā kemāl-i keremle olan hemīşe vaṣīd

34 Ben ol ḳadīmī duʿā-gūyam ḫulūṣla kim
Berʾat-ı midḥatüŋi itmek istesem tecdīd

35 Elümde ruḳʿam olur reşk-sāz-ı sīm-barān
Ṣarīr-i ḫāmeme ġayret çeker dem-i nahīd

36 Velī rumūz-ı künūz-ı medīḥ-i ẕātuŋı hīç
Olur mu ḥall ü beyān ile eylemek taḥdīd

37 Bedī-i vaṣf-ı meʿānisini beyān **İsḥāḳ**
Çün oldı manṭıḳ-ı vaṣṣāfyāndan o baʿīd

38 Kelām-ı naḥv-i duʿayı icābete ṣarf it
Yeter ki oldı süḫan-ı maʿraż-ı ṣenāya resīd

[286b]

39 Hemīşe şevḳ-i bahār-ı neşāṭ-verziş ile

[1359] **ŞİD**'de bu beyit bulunmamaktadır.
[1360] **ŞİD**'de bu beyit bulunmamaktadır.
[1361] "Allâh mübarek kılsın."
[1362] "Allâh daim etsin."
[1363] teʾkīd: teʾyīd **ŞİD**.
[1364] **ŞİD**'de bu beyit bulunmamaktadır.

Cihānyān ide her sāl tā ki ʿīd-i saʿīd

40 Riyāż-ı devlet ü ʿömri müdām ḫurrem olup
Gül vücūdını ḫandān ide Ḫudā-yı Mecīd

41[1365] ʿAzīz-i Mışr-ı ʿaṭā vü kerem olup her dem
Ola o Āṣaf-ı ṣāḥib-i süḫanuŋ ʿömri mezīd

[636]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Maḥabbetüm yoḳ zen-i dünyāya ḥelāl ise de
Civān-ı serv-ḳade māʾilüm vebāl ise de

[637][1366]

Ġazel-i **Rāmī** Paşa

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ḫayāl-i laʿl-i nābuŋ cām-ı çeşm-i terde ḳalmışdur
Ḫumār-ı bezm-i nūş-ā-nūş-ı vaṣluŋ serde ḳalmışdur

2 Mükedderdür ser-ā-ser meşreb-i eczā-yı ʿālem hep
Ṣafā-yı ḫāṭır ancaḳ bādede[1367] sāġarda ḳalmışdur

3 Bu remzi keşfe bir müşkil-güşā-yı cūd gelmez mi
Ḳerem bir lafẓ-ı bī-maʿnā gibi dillerde ḳalmışdur

4 Mücevher-tāc-ı devlet kimseye sūd itmez ey **Rāmī**
Nice şāh-ı cihānuŋ çeşmi ol efserde ḳalmışdur

[638]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Mühr ü şerer ki āteş-i dilden ẓuhūr ider
Çeşm-i çerāġı mihr ü mehe feyż-i nūr ider

2 Cām-ı ṣabūḥı pençe-i Ḫurşīd'den gelür
Feyż-i nigāhı ol meh-i mestüŋ ġurūr ider

[287a]

[639][1368]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Cāy idinsem itmek istībʿād deyr-i miḫneti
ʿĀşıḳam bir kāfir-i ḥüsne Muḥammed ümmeti

2 Giceler ʿazm itdigüm cānāna[1369] sāyem ḫavfıdur
Bir ṭarīḳ-ile ḳabūl itmez maḥabbet şirketi

[1365] **ŞİD**'de bu beyit bulunmamaktadır.
[1366] **RAD**'de bu şiir 5 beyittir.
[1367] bādede: bāde vü **RAD**.
[1368] **FDD**'de 1. ve 3. beyittir.
[1369] cānāna: ol māha **FDD**.

[640][1370]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bāzū-yı baḫt ger per iderse kemānumı
İsterse verā-yı fāḳa ḳosunlar nişānumı

[641]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Benüm her bir nigāhum yāre bir rāz-ı nihān söyler
Zebān-ı ḥāl-ile her zaḫm-ı sīnem dāstān söyler

2 Bilür derd-i dilüm hīç tercemān-ı lafẓa ḥācet yoḳ
Hemīşe şemʿ-i meclis sūz-i ʿaşḳı bī-zebān söyler

[642]

Li-Nāmıḳihi **Ṭıflī**

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 İrişdi dil yine būs u kenār mevsimine
Düşürdi zevraḳını rūzgār mevsimine

2 Ẓuhūr-ı ḫaṭṭuŋı vābeste iylemez gibi Ḥaḳ
Varur ḳāfile-i Zeng-bār mevsimine

3 Ne nev-ẓuhūr günāhlar ider göŋül īcād
Ḫudā vir dīde irerse bahār mevsimine

4 Zemān-ı ḫaṭṭı dem-i vuṣlatımuz cennetdür
Bahār faṣlına geşt ü güẕār mevsimine

5 Sipāh-ı miḥneti bi'llāhi defʿ ider **Ṭıflī**
Eger irer ise seyr-i ḥiṣār mevsimine

[1370] **İD**.

SONUÇ

Süleymaniye Kütüphanesi Nâfiz Paşa 1514 numarada kayıtlı mecmû'a 292 varaktır. 41b varağında Osmanlı sahası manzum metinleri başlamaktadır. İlk bölümde *Mecmû'a*'da bulunan şiirler, tablolar halinde; nazım şekilleri, şairleri, aruz kalıpları, mahlassız şiirler ve nazireler incelenmiştir. *Mecmû'a* Fasîh tarafından tertîb edilmiştir. Aksini düşündürten bilgiler nüsha tavsifinde belirtilmiştir.

İkinci bölümde ise nüsha tavsifi, nüshanın dil özellikleri belirtilmiş ve Osmanlı sahası şiirleri ve şiirlerle alakalı mensur kısımlar çeviriyazı ile aktarılmıştır. Nüsha farkları, şiirlerle ilgili açıklamalar, nüshadan kaynaklı eksiklikler bilimsel çalışmalara dayandırılarak belirtilmiştir. Mecmû'ada 81 şaire ait 642 şiir tespit edilmiştir.

Mecmû'a güzel bir hatla farklı istif yöntemleri gözetilerek tertip edilmiştir. Yazmanın dış kapak, iç kapak, hat ve sayfa filigranlarından, özenilerek hazırlandığı; fiziksel olarak da ciltcilik ve kitapçılık sanatı bakımından güzel bir örnek teşkil ettiği ifade edilebilmektedir.

Şiir seçimi bakıımından 16. ve 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış şairlerle birlikte genel olarak 17. yüzyıl şairlerinin seçilmesi Fasîh'in kendi çevresinden şairleri seçtiği gibi bir düşünceyi öne çıkarmaktadır. Mecmû'ada en erken dönem şairi Necâtî Beg(öl.1509) olup en geç dönem şairi de Tali'î İshak'tır(öl.1734).

Divanı daha önceden yayınlanmış şairlerden Hâletî, Mâhir, Abdî, Zâtî, Fâ'izî, 'Amrî, Fasîh, Nâdirî, Sâbir, Sabrî, Nev'î, Nisârî, Rızâyî, Rüşdî Nâbî, Arzî Dede, Nev'î-zâde, İsmetî, Aşkî, Kemal Paşa-zâde, Ârif, Va'dî, İzzetî ve Şehrî'nin divanlarında olmayan şiirler mecmû'ada bulunmaktadır. Bu verilere dayanarak *Mecmû'a*'nın incelenmesiyle daha önceden yayınlanmış şiirlerin şairlerinin külliyatları hakkında değerli veriler ortaya çıkarılmıştır. Yaptığımız çalışmada şiirleri bulunan Riyazî ve Tıflî'nin divanları daha önceden çalışılmıştır. Ancak bu divanlar hakkında yapılan çalışmalara ulaşılamadı.

Daha önce şiirleri hakkında çalışma yapılmamış, tezkire ve edebiyat tarihlerinde isimlerine az rastlanan veya hiç rastlanmayan şairlerin *Mecmû'a*'da şiirleri bulunmaktadır. Bu şairlerin haklarında tezkirelerde birkaç satırdan ibaret bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca TEİS'te araştırmacılar tarafından bu şairlerin mahlaslarına birer

başlık açılmakla beraber eserleriyle alakalı ayrıntılı bilgilere ulaşılamamıştır. *Mecmû'a*'da Mes'ûd Çelebî'nin Kemal Paşa-zâde'ye 1 tazmini, Gazâlî'nin 1 gazeli, Nasuh Paşa-zâde'nin 1 kıt'ası, Köprülü Ahmed Paşa'nın 1 kıt'ası Enîs'in 1 rubaîsi, Bezmî'nin 2 rubaîsi, 1 müfredi, Bülendî'nin 1 rubaîsi, Derviş Meyyâl'in 1 beyiti, Rahmî'nin 2 beyitlik 1 mesnevîsi, Muhammed Sâlih Beg'in Farsça 1 beyiti, Nazîrî'nin 1 gazeli, Cezmî'nin 1 gazeli, Tarzî'nin 5 gazeli, Nâzî'nin 1 terkîb-i bendi ve gazeli, Kirâmî'nin 2 beyiti, Makâlî'nin 5 beyiti, Sükûnî'nin 1 gazeli, Re'fetî'nin 1 gazeli, Lebîb'in 1 gazeli, Tâli'î İshak'ın 1 kıt'ası, Şefî'î'nin 3 kıt'ası, Mecdî'nin 1 beyiti, Men'î'nin 2 beyiti, Derûnî(?)'nin 1 beyiti, Vâlihî'nin 1 beyiti ve Kâmî'nin 1 kıt'ası bulunmaktadır. Toplamda 43 şiir tespit edilmiş ve şiirlerine az rastlanan bu şairlerin şiirlerinin *Mecmû'a*'da bulunması edebiyat tarihimiz açısından kıymetli verileri ortaya çıkarmıştır.

Mecmû'a'da bulunan nazîre şiirler Fasîh'in edebi zevki ilgli bir kısım verileri ortaya koymuştur. Fehîm-i Kadîm, Nedîm-i Kadîm, Nâ'ilî-i Kadîm gibi şairlerin birbirine üslup açısından benzememesi, ancak Fasîh'in de onların bu farklarına bakmaksızınız nazîrelerde bulunması söyleyişte eskinin iyilerini ve yeninin imkanlarını takip ettiğini düşündürmektedir.

Osmanlı sahası şiirler dışında, *Mecmû'a*'nın tamamı da incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda Fasîh'in seçtiği Arapça ve Farsça metinler; onun dünya ve ahiret görüşü, şiir zevki, çağının neresinde bulunduğu, Mevlevî olması hasebiyle tasavvufî görüşü ve bu görüşü destekleyen şahışların görüşleri, çağında hangi ilimlerle münasebette bulunduğu 17. yüzyıl Klasik Türk Edebiyatı şairinin şiirine kaynaklık eden dünyayı tanıtması bakımından önem arz etmektedir.

Ayrıca Fasîh'in Arapça ve Farsça dilleri dışında seçtiği Türkçe; şerhler, mektuplar, Arapça ve Farsça kitaplardan kısa çevireler, sözcük açıklamaları ve sözlüklerden iktibaslar mensur metin seçiminde belirli faydaları gözettiğini ortaya koymaktadır. Şerhler Fasîh'in şiirleri nasıl anlamak ve anlatmak istediğini, sözlükler anlam arayışının ne denli geliştiğini, kısa çeviriler hikmet arayışını, mektuplar ulaşabildiği ve ona ulaşan sosyal ve edebî çevrenin genişliğini gözler önüne sermektedir. Fasîh'in kendi münşeatından örneklerin de *Mecmû'a*'da bulunması hezârfen bir sanatçının her vadide kanat çırpabildiğinin de bir göstergesi olabilir.

İran edebiyatından seçme şairlerin şiirlerini de barındıran *Mecmû'a* Fasîh'in sadece Osmanlı sahasını değil aynı zamanda İran'dan Hint saraylarına kadar uzanan bir edebiyatı takip ettiğini göstermektedir. Ayrıca mecmû'a içinde Örfî'nin şiirlerine yapılan şerhlerin de bulunması şiirin de -şiire şerh yazılması bakımından- edebiyata kaynaklık ettiğini hatırlatmaktadır.

KAYNAKÇA

AÇIKGÖZ, N. (1990). *Riyâzî Divânı'ndan Seçmeler.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

AKALIN, Ş. H. (2011). *Türkçe Sözlük.* Ankara: TDK yayınları.

AKDAĞ, E. (2017). Ebû Medyen'in (ö594/1197) Hayatı, Tasavvuf Anlayışı ve İstiğfâr Kasidesi. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(43), 283-324.

AKSOYAK, İ. H. (1997). Gelibolulu Mustafa Âli'nin Gül-i Sad Berg'i. *Türklük Bilimi Araştırmaları*(4), 163-175.

ALPAY, A. İ. (1992). *Nahifî Süleyman Efendi, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni*, Doktora Tezi, cilt II. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ANAY, H. (2003). *Devvânî*. DİA: https://islamansiklopedisi.org.tr/devvani. [s.e.t. 23.06.2023]

ATALAY, M. (2007). *Fasih Ahmed Dede Farsça Divançe.* İstanbul.

ATAY, H. (1986). İlmi Bir Tenkit Olarak İbn Kemal Paşanın, Muhyiddîn b. Arabi Hakkındaki Fetvası. *Şeyhülislâm İbn Keman Sempozyumu* (s. 263-275). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

AYAN, G. (1999). Antepli Arzî Mehmet Efendi. *Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu*, (s. 113-136). Gaziantep.

AYAN, H. (1981). *Cevrî Hayatı, Edebi Kişiliği Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni.* Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

AYAN, H. (1986). Abdülbâkî Ârif Efendi'nin Mi'râciyyesi. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(21), 1-11.

AYDEMİR, Y. (1999). *Behiştî, Hayatı, Şahsiyeti, Eser ve Divanı'nın Tenkidli Metni*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Azmîzâde Hâletî (2017). *Azmizâde Hâletî Dîvânı*. (B. A. Kaya, Dü.) Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

BİLKAN, A. F. (1993). *Nâbî'nin Türkçe Divanı (Karşılaştırmalı Metin)*. Doktora Tezi, cilt 2. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

BİLKAN, A. F. (1998). *Rami Paşa Divançe.* İstanbul: Fatih Üniversitesi Yayınları.

ÇAĞLAYAN, N. (2009). *Nisârî Dîvânı*, Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇAĞLI, A. (1999). *Vişne-zâde İzzetî Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni*, Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversetisi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇAKIR, Z. V. (1998). *Hevâyî (Abdurrahman, Kubûrî-zâde) Divanı'nın Tenkidli Metni ve İncelemesi*, Yüksel Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇAVUŞOĞLU, M. (1979). *Amrî Divan Tenkidli Basım.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

ÇAVUŞOĞLU, S. (2001). *Kadızâdeliler*. DİA: https://islamansiklopedisi.org.tr/kadizadeliler. [s.e.t. 23.06.2023]

ÇEÇEN, M. (2010). *Sabrî Mehmed Şerîf Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili*, Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇETİN, İ. (2005). *Ehli Sünnetin Nazarı İ'tikâdın Ölçüsüdür*. Isparta: Dilara Yayınları.

ÇIPAN, M. (1991). *Fasîh Ahmed Dede Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*, Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DEMİREL, Ş. (1999). *Şehrî Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili*, Doktora Tezi. Elazığ.

DEVELLİOĞLU, F. (2010). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat.* Ankara: Aydın Kitabevi.

DİLÇİN, C. (2009). *Örnekler Türk Şiir Bilgisi.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

DİLÇİN, C. (2013). *Yeni Tarama Sözlüğü.* Ankara: TDK Yayınları.

DOĞAN, M. N. (1997). *Şeyhülislâm İshak Efendi Hayâtı, Eserleri ve Divanının Edisyon Kritiği.* İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Edirneli Kâmî (2009). *Edirneli Kâmî Divânı*. (G. E. Yazıcı, Dü.) Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

EKİCİ, H. (2006). *Sahhâf Rüşdî ve Divanı'nın Tenkitli Metni*, Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

El-'Aclûnî İsmail b. Muhammed (2000). *Keşfu'l-Hafa' ve Müzîlü'l-İlbâs 'Amme'şterehe mine'l-Ehadîs alâ Elsineti'n-Nâs* (Cilt 2). Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye.

El-Halîmî, Lütfullah b. Yusuf (2013). *Lügat-i Halîmî.* (A. Uzun, Dü.) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

El-Hamîs, Hüseyin b. Nasr (2006). *Menâkibü'l-Ebrâr ve Mehasinü'l-Ahyâr.* Abu Dabi: Merkezü Zâyed li't-Türâs ve't-Târîh.

Es-Sülemi, Ebu Abdurrahman (1998). *Tabakâtü's-Sufiyye*. Beyrut: Darü'l-Kitabi'l-İlmiyye.

Fuzûlî. (2022). *Fuzûlî Dîvânı*. (A. Kılıç, Dü.) İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Gelibolulu Mustafa Âlî (2017). *Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı*. (İ. H. Aksoyak, Dü.) Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Gelibolulu Sun'î (2009). *Gelibolulu Sun'î Divanı*, (H. İ. Yakar, Dü.) Gaziantep: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

GÜLER, Z. (1999). *Âlî Edirneli Hüseyin Efendi Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*, Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.

GÜNAYDIN, E. (2020). *İsmeti Dîvânı İnceleme-Metin-Dizin*, Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

HORATA, O. (1987). *Nedîm-i Kadîm ve Divançesi "İnceleme-Tenkitli Basım".* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığu Yayınları.

İÇLİ, A. (2010). *Mihr ü Mâh Gelibolulu Mustafa Âlî İnceleme-Metin*, Doktora Tezi. Elazığ.

İÇLİ, A. (2015a). Fasîh'in Tenbâkû-nâmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7*(31), 149-157.

İÇLİ, A. (2015b). Fasîh'in Yayınlanmamış Türkçe Rubaîleri. *Türk Dünyası Araştırmaları, 111*(219), 209-222.

İÇLİ, A. (2015c). Fasih'in Yayınlanmamış Türkçe Şiirleri-Gazeller. *BELGÜ*(1), 49-73.

İPEKTEN, H. (1994). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz.* İstanbul: Dergah Yayınları.

İSLAMOĞLU, A. (2003). *Himmetzâde Abdullah (Abdî), Hayatı, Eserleri ve Dîvân-ı Nu'ût'u*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyla Bilimler Enstitüsü.

KAÇALİN, M. (2016). *Hüdayî (Salâ Muslısı) Divan.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KAHRAMAN, A. (2002). *İshak-zâde Zuhûrî Divanı*, Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KALKIŞIM, M. M. (1988). *Nâbî'nin Tuhfetü'l-Harameyn'i Dil İncelemesi Transkripsyonlu Metin ve İndeks*, Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KALLEK, C. (2003). *Mâverdî*. DİA: https://islamansiklopedisi.org.tr/maverdi. [s.e.t. 23.06.2023]

KARA, M. (1994). *Ebü'l-Hüseyin en-Nûrî*. DİA: https://islamansiklopedisi.org.tr/ebul-huseyin-en-nuri. [s.e.t. 23.06.2023]

KARABEY, T. ve ATALAY, M. (1999). *Neşâtî Şerh-i Ba'z-ı Kasâ'id-i Urfî.* Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

KARADENİZ, M. U. (2022). Klasik Türk Şiiri ve İşrâk Felsefesi. *Kültür Araştırmaları Dergisi*. 12, 201-219.

KARSLI, İ. (2013). *Arapça-Türkçe Yeni Sözlük.* İstanbul: Ensar Neşriyat.

KASIR, H. (1990). *Sabri Mehmed Şerif Divanı İnceleme-Karşılaştırmalı Metin*, Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kâtip Çelebi, M. b. (1941). *Keşfü'z-Zunûn an Esâmi'l-Kütüb ve'l-Fünûn.* Kahire: Maarif Matbaası.

KAVRUK, H. (2017). *Şeyhulislam Yahya Divanı*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

KAYA, B. (1991). *XVII. Yüzyıl Divan Şairi Mantıkî Ahmet Efendi ve Divançesi*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyla Bilimler Enstitüsü.

KAYHAN, H. (1999). *Mâhir Abdullah (Hayatı, Eseri, Edebî Kişiliği ve Divânı'nın Tenkidli Metni,*. Yayılanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KAZAN, Ş. (2003). *Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Edebî Kişiliği Divan'ı (Tenkitli Metin-İnceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebi*, Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kemâl Paşa-zâde Ahmed (2021). *Dîvan ve Diğer Şiirler.* (M. A. Saraç, Dü.) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KÖKSAL, M. F. (2011). *Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi*. MESTAP: https://mestap.com/mestap/. [s.e.t. 23.06.2023]

KURNAZ, C. ve ÇELTİK, H. (2013). *Divan Şiiri Şekil Bilgisi.* Ankara: Berikan Yayıncılık.

KUT, G. (1986). Mecmua. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler* (Cilt 6, s. 170). içinde İstanbul.

KÜÇÜK, S. (2015). *Bâkî Divânı Tenkitli Basım.* Ankara: Türk Dil Kurumu.

KÜLEKÇİ, N. (1985). *Ganî-zâde Nâdirî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserler Divânı ve Şehnâmesinin Tenkidli Metni*, Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi.

LEVEND, A. S. (2015). *Türk Edebiyatı Tarihi.* İstanbul: Dergah Yayınları.

KILIÇ M. E. ve C. K. (1999). *İbnü'l-Arabî, Muhyiddîn*. DİA: https://islamansiklopedisi.org.tr/ibnul-arabi-muhyiddin. [s.e.t. 23.06.2023]

MENGİ, M. (2020). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Mesîhî. (2022). *Mesîhî Divânı*. (M. Mengi, Dü.) Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Muallim Naci (1995). *Lûgat-ı Nâci.* İstanbul: Çağrı Yayınları.

Mustafa Efendi, A. (2009). *Ahterî-i Kebîr.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Mütercim Asım (2009). *Burhân-ı Katı.* Ankara: TDK Yayınları.

Nâ'ilî-i Kadîm (2019). *Divân*. (H. İpekten, Dü.) Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Nâzîmâ, A. ve Reşad, F. (2018). *Mükemmel Osmanlı Lügati.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Neşâtî. (2019). *Neşâtî Dîvânı*. (M. Kaplan, Dü.) Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Nev'î-zâde Atâ'î (2017). *Nev'î-zâde Atâ'î Divânı*. (S. Karaköse, Dü.) Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Nimetullâh Ahmed (2015). *Lügat-i Ni'metullâh.* (A. İnce, Dü.) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

OKATAN, H. İ. (1995). *Kaf-zâde Fâ'izî Hayatı Eserler Sanatı - Tenkitli Divan Metni*, Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

OKUMUŞ, Ö. (1993). *Câmî-Abdurrahman*. https://islamansiklopedisi.org.tr/cami-abdurrahman: https://islamansiklopedisi.org.tr/cami-abdurrahman. [s.e.t. 23.06.2023]

ÖRDEK, Ş. (2012). *Nâbî'nin Farsça Divançesi İnceleme -Türkçeye Çeviri- Tenkitli Metin*, Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir: Nevşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KAHRAMAN B. ve ÖZ Y. (2012). *Şehrî ve Gülî (Bir Şehir Bir Gül)*. Ankara: Akçağ Yayınları.

ÖZCAN, T. (2013). *Veliyüddin Efendi*. DİA: https://islamansiklopedisi.org.tr/veliyyuddin-efendi. [s.e.t. 23.06.2023]

ÖZEROL, N. (1996). *Topkapılı Feyzî Hayatı Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖZEROL, N. (2016). Şeyhülislâm Yahyâ Tevfik Efendi'nin "Müntehab" adlı Şiir Mecmû'ası. *Littera Turca (Journal of Turkish Language and Literature), 2*(1), 343-366.

PALA, İ. (1992). *Divan Edebiyatı.* İstanbul: Ötüken Yayınları.

PALA, İ. (2010). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü.* İstanbul: Kapı Yayınları.

REDHOUSE, W. J. (2016). *Müntahabât-ı Lügât-i Osmaniyye.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Revânî, (2009). *Revânî Divanı*. (Z. Avşar, Dü.) Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Sâbir Pârsâ, (2006). *Sâbir Pârsâ Divanı İnceleme - Karşılaştırmalı Metin - Dizin.* (K. Yoldaş, Dü.) İstanbul: Kitabevi.

SARAÇ, M. A. (2019). *Klasik Edebiyat Bilgisi Belâgt ve Biçim-Ölçü-Kafiye.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

SARI, M. (2008). *el-Mevârid li't-Tüllâb Arapça-Türkçe Sözlük.* İstanbul: Pamuk Kitabevi.

SELVİ, M. (2008). *Ümidî, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânı*, Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .

Sinan Paşa (2013). *Maârif-nâme Özlü Sözler ve Öğütler Kitabı.* (M. Tulum, Dü.) Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Şemseddin Sâmî, (2010). *Kâmûs-ı Türkî.* İstanbul: Çağrı Yayınları.

ŞAHİN, A. (2002). *Abdülbâki Ârif Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni*, Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ŞENTÜRK, A. A. (2022). *Osmanlı Şiir Kılavuzu* (Cilt 1-6). İstanbul: DBY Yayınları.

Şeyhülislâm Mehmed Efendi (2022). *Lehcetü'l-Lügat.* (H. A. Kırkkılıç, Dü.) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ŞÜKÛN, Z. (1996). *Gencine-i Güftâr Ferheng-i Ziya Farsça-Türkçe Lügat.* İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

TANRIKORUR, Ş. B. (2004). *Mevleviyye*. DİA: https://islamansiklopedisi.org.tr/mevleviyye. [s.e.t. 23.06.2023]

TARLAN, A. N. (1945). *Hayâlî Bey Dîvânı.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

TARLAN, A. N. (1997). *Necati Beg Divanı.* İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

TARLAN A. N. ve M. Ç. (1945, 1987). *Zâtî Divanı.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

TIĞLI, F. (2006). *Bursalı Rahmî Çelebi ve Divânı*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TOPÇU, M. (1997). *Dîvân-ı Rızâyî*, Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TULUM, M. ve TANYERİ, M. A. (1977). *Nev'î Divan Tenkidli Basım.* İstanbul: İStanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

ULUDAĞ, E. (1992). *Şeyhülislâm Bahayi Divânı*, Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ULUDAĞ, S. (1989). *Ahmed el-Gazzalî*. DİA: https://islamansiklopedisi.org.tr/ahmed-el-gazzali. [s.e.t. 23.06.2023]

ULUDAĞ S. ve BAYBURTLUGİL N. (1991). *Aynülkudât Hemedânî*. DİA: https://islamansiklopedisi.org.tr/aynulkudat-el-hemedani. [s.e.t. 23.06.2023]

UZUN, M. İ. (2003). *Mecmua*. DİA: https://islamansiklopedisi.org.tr/mecmua. [s.e.t. 23.06.2023]

UZUN, S. (2011). *Üsküdarlı Âşkî Divanı Tenkitli Metin, Nesre Çeviri ve 16. yy. Osmanlı Hayatının Divandaki Yansımaları*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÜNVER, İ. (2008). Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine. *Turkish Studies International Academic Journals., 6*(3), 1-46.

ÜZGÖR, T. (1991). *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Divân'ı ve Metnin Bügünkü Türkçesi.* Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atarürk Kültür Merkezi.

YANMAZ, E. (1995). *Vecdî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

YAVUZ, Y. Ş. (1995). *Es'ariyye*. İslam: https://islamansiklopedisi.org.tr/esariyye. [s.e.t. 23.06.2023]

YAZICI, T. (1994). *Ebû Medyen*. DİA: https://islamansiklopedisi.org.tr/ebu-medyen. [s.e.t. 23.06.2023]

YAZICI, T. (1994). *Ebû Saîd-i Ebû'l-Hayr*. DİA: https://islamansiklopedisi.org.tr/ebu-said-i-ebul-hayr.[s.e.t. 23.06.2023]

YAZIR, E. M. (2001). *Hak Dîni Kur'ân Dili* (Cilt 1,4,5,7-9). İstanbul: Yenidoğan Yayın Dağıtım.

YERDELEN, C. (1991). *Azmî-zâde Hâletî'nin Rubaîleri*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YILMAZ, K. (1983). *Güftî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Tezkireciliği ile Divanı, Zafer-namesi ve Teşrifâtü'ş-Şuarâsının Tenkidli Metni',* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YILMAZ, M. (2013). *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük).* İstanbul: Kesit Yayınları.

YILMAZ, O. (2004). *Urfî'nin Kasidelerine yapılan Türkçe Şerhler,* Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YOLDAŞ, K. (2005). *Sâbir Parsa Divanı.* İstanbul: Kitabevi Yayınları.

YÜCEL, M. (2001) *Va'dî Divânı (Tenkitdli Metin),* Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DİZİN

Ādem (aleyhi's-Selâm), 166, 172, 182, 183, 199, 200, 257, 376, 378, 384, 395, 401
Aḥmed (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 200, 390, 402
Aḥmed Paşa, 442, 445
Aḥmed-i Muḫtār (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 179, 232
Āl (radya'llâhu anhum), 166, 323, 402
Arīsṭo, 341
Āṣaf (rahimehu'llâh), 218, 446, 459, 460
Aṣḥāb (radya'llâhu anhum), 189, 385, 396, 399, 402
Aṭlas, 249, 396
Bābil, 245
Bahāyī, 258, 306, 307, 308, 309, 310
Bāḳī, 199, 323, 376, 442, 448
Bārī (Teâlâ), 176, 187, 198, 224, 442, 446, 448, 455
Baṭḥā, 169, 402
Bedaḫşān, 347
Bedr, 384, 389
Behmen, 261
Behrām, 395, 404
Belḳış (rahimeha'llâh), 404
Beṭūl (radya'llâhu anha), 388
Berehmen, 246
Beyt-i Maḳdis, 175, 178, 187
Beyt-i Maʿmūr, 183
Beytü'l-Ḥarām, 186
Beytü'l-Maḳdis, 178
Bezmī, 242
Bihzād, 336, 382, 443
Bījen, 314
Bī-sütūn, 373
Boḳrāṭ, 246
Bu ʿAlī, 440
Burāḳ, 170, 172, 174, 178, 234, 397, 403, 432
Bülendī, 244
Caḥīm, 364
cebel-i Ḳāf, 179
Cebrāʾīl (aleyhi's-Selâm), 169, 171, 174
Cebreʾīl (aleyhi's-Selâm), 179, 181, 183, 186, 201, 231, 405
Celāl (Teâlâ), 372
Celīl (Teâlâ), 171, 201
Cem, 209, 216, 228, 282, 290, 292, 293, 299, 330, 333, 336, 339, 349, 372, 376, 393, 411, 412, 413, 417, 422, 424, 427, 445
Cemāl (Teâlâ), 274, 372
Cemāl-i Kibriyā, 184
Cemşīd, 204, 228, 277, 297, 300, 319
Cenāb-ı Dil-Ārā (Teâlâ), 265
Cenāb-ı Ḥażret (Teâlâ), 186
Cenāb-ı ʿİzzet (Teâlâ), 199
Cengīz, 316
Cennet, 250, 268, 270, 369, 378
Cennetü'l-Meʾvā, 401
Cevrī, 221, 222, 223, 240, 244, 281, 310, 311, 312, 313
Ceyḥūn, 209

Cezmī, 281
Cibrīl(aleyhi's-Selâm), 171, 173, 174, 175, 176, 179, 180, 181, 187, 225, 252, 377, 388, 393, 397, 398, 404
Cibrīl-i Emīn(aleyhi's-Selâm), 179
Çīn, 256, 299, 312
Dārā, 319, 341
Dāvūd (aleyhi's-Selâm), 263
Debīr-i Ezel (Teâlâ), 230
Deccāl, 250
Derūnī, 451
Ebü'l-Ḳāsım (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 384, 396
Eflāṭūn, 292, 361, 430, 447
Efrāsiyāb, 200, 387
Eḥad (Teâlâ), 200, 387
Emīn-i Vaḥy (aleyhi's-Selâm), 234
Enīs, 239
Erjeng, 442, 443
Eyyūb (aleyhi's-Selâm), 277
Fā'iżī, 247, 250, 349, 449, 450
Faṣīḥ, 189, 190, 191, 192, 195, 196, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 266, 267, 269, 270, 280, 324, 355, 356, 360, 364, 365, 366, 367, 368, 371, 373, 374, 379, 380, 381, 382, 383, 408, 447, 459
Fehīm, 351, 353, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364
Ferhād, 231, 274, 299, 335, 348, 355, 382, 415
Ferḫār, 363
Feyyāż-ı Ḳadīm (Teâlâ), 269
Feyżī, 250, 255, 440
Fużūlī, 251
Ġaffār (Teâlâ), 201
Ġafūr (Teâlâ), 201
Gave, 269
Ġazālī, 225
Güftī, 245, 247, 250
Ḥābīb-i Ḫazret-i ʿİzzet (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 401
Ḥabīb-i Ḫudā (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 174, 233, 387, 394
Ḥacerü'l-Esved, 195
Hādī (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 187, 189, 384, 388, 393
Ḥaḳ (Teâlâ), 169, 176, 180, 187, 254, 325, 353, 355, 382, 394, 427, 446, 452, 461
Ḥaḳ Teʿālā, 169
Ḥaḳḳ (Teâlâ), 174, 182, 184, 187, 230, 357, 381, 387, 405, 438, 444
Ḥāletī, 243, 244, 324, 432, 434, 438
Ḫāliḳ, 198, 230, 233, 394, 395
Ḫalīl (aleyhi's-Selâm), 175, 354
Ḫallāḳ (Teâlâ), 172, 198
Ḫān-ı Ḫalīl, 453
Ḥarem, 225, 254
Hārūn (aleyhi's-Selâm), 182
Ḥasan Çelebī, 230
Ḥasen (radya'llâhu anhu), 202
Ḥāşir, 384
Ḫātem, 188, 221, 246
Ḥayder (kerrema'llâhu veche), 202, 399
Ḥayy (Teâlâ), 405
Ḥażret-i Ḥaḳ (Teâlâ), 176

Ḥażret-i Peyġamber (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 391
Hicret, 168

Ḫıṭāy, 312
Ḫızır (aleyhi's-Selâm), 232, 288, 319, 333, 335, 337, 345, 370, 408, 442
Himmet Efendi-zāde, 325, 440
Hindū, 262, 299, 387
Ḫoten, 256, 276, 343
Ḫudā (Teâlâ), 166, 199, 200, 201, 205, 208, 221, 222, 226, 243, 251, 253, 256, 286, 302, 324, 334, 366, 382, 384, 385, 388, 393, 397, 415, 439, 441, 448, 460, 461
Ḫudāvend (Teâlâ), 234, 405
Ḫudāvendī, 401
Ḫudā-yı Cemīl (Teâlâ), 179
Ḫulūṣī, 214
Ḥuneyn, 389
Ḫurşīd, 169, 228, 229, 244, 282, 290
Hüdā (Teâlâ), 384, 388, 393
Hüdāyī, 439
Ḥüseyn (radya'llâhu anhu), 202, 388
Ḫüsrev, 167, 236, 274, 285, 333, 409, 433
Ḫüsrevān, 234
Hüve (Teâlâ), 199
Ḫᵛāher-zāde Rıżāyī ʿAlī, 295
İbn-i Dıḥye (radya'llâhu anhu), 180
İbn-i Fāris (rahimehu'llâh), 168
İbn-i Keşīr (rahimehu'llâh), 178
İbn-i Ḳuteybe (rahimehu'llâh), 168
İbn-i Ṣāliḥ (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 182
İbnü Ẕebiḥeyn (kerrema'llâhu veche), 388
İbrāhīm (aleyhi's-Selâm), 183
İbrāhīm Edhem (rahimehu'llâh), 401
İdrīs (aleyhi's-Selâm), 182
İlāh (Teâlâ), 168, 170, 174
İlāhī (Teâlâ), 188, 200, 228, 316
İmām-ı Suyūṭī (rahimehu'llâh), 178
İmām-ı Ḳıbleteyn (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 184
İmām-ı Ḳurṭubī (rahimehu'llâh), 176
İmām-ı Nevevī (rahimehu'llâh), 168, 176
İsḥāḳ, 457, 458, 459
İskender, 228, 391, 430
İslām, 176, 246, 397
İsmāʿīl (aleyhi's-Selâm), 176
İsrā, 167, 168, 180, 188, 398, 401
İşrāḳiyān, 344
Īzid-i Müteʿāl (Teâlâ), 200
Ḳādir (Teâlâ), 199
Kāmī, 451
Kaʿbe, 219, 225, 272, 322, 332, 335, 377, 450
Kaʿbe-i Mükerreme, 205
Ḳārūn, 208, 231
Ḳays, 191, 255, 259, 264, 267, 272, 274, 299, 301, 302, 336, 342, 347, 348, 364, 401, 411, 428, 432
Kemāl Paşa-zāde (rahimehu'llâh), 240
Kemāl-i Ṣıfahān, 340
Kenʿān, 299

Kerbelā, 277, 454
Kerīm (Teâlâ), 167, 226, 385
Kerrūbī, 398
Kerrūbīn, 170
Kevṣer, 170, 184, 202, 268, 324, 414
Key, 341
Keyānī, 431
Keyvān, 404, 445
Ḳıyāmet, 232, 380
Kirāmī, 322
Kirdgār (Teâlâ), 233, 405, 417
Kisrā, 289, 402
Köprüli-zāde Aḥmed, 230
Ḳuds, 364
Kūh, 273, 297, 355
Kūhken, 191, 241, 272, 292, 297, 308, 340, 342, 343, 373, 433
Kūhsār, 274, 292
Ḳurʾān (azîmü'ş-şân), 202, 402, 451
Lebīb, 410
Leylā, 255, 270, 289, 364, 401, 411, 420, 432, 453
Māhir, 197, 198, 448, 453, 454, 455
Maḥmūd Efendi-zāde, 440
Maḳālī, 323
Mani, 327, 443
Manṣūr, 258, 306, 357, 372, 396, 448
Manṭıḳī, 227, 228, 280, 378, 379, 380
Manẓūme-i Miʿrāciyye, 168
Mecdī, 441
Mecnūn, 209, 222, 235, 255, 270, 289, 315, 330, 335, 361, 362, 364, 420, 433, 453
Medyen, 174, 465, 473
Mekke, 389
Menʿī Ḥüseyin, 441
Merve, 170
Meryem (radya'llâhu anha), 357, 376
Mescid-i Aḳṣā, 175, 403
Mesīḥ (aleyhi's-Selâm), 174, 218, 246, 278, 333, 345, 376, 396, 406, 442, 447
Mesīḥī, 251
Mesʿūd, 204
Mevlā (Teâlâ), 187, 218, 280, 397, 400, 401, 405
Mevlānā, 396, 400, 439
Mevlevī, 325, 396
Meyyāl, 250
Mıṣr, 359, 453, 460
Mihr ü Vefā, 230
Mīkāʾīl (aleyhi's-Selâm), 171, 173
Miʿrāc, 251, 397, 401
Miʿrāciyye, 167
Mirrīh, 347
Muḥammed (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 166, 201, 232, 323, 383, 396, 460
Muḥammed Ṣāliḥ Beg, 251
Muḥteşem, 298
Musāḥib Muṣṭafā Paşa, 216
Muṣāhib Paşa, 218
Muṣḥaf (azîmü'ş-şân), 298, 403
Mūsī (aleyhi's-Selâm), 182, 186, 251, 313, 357, 397
Muṣṭafā (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 171, 172, 180, 185, 186, 202, 392

Mübeşşir (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 384
Müslümān, 377
Müşterī, 398
Nābī, 198, 200, 201, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 216, 217, 218, 219, 251, 258, 259, 260, 315, 316, 365, 431, 432
Nādirī, 306, 399, 400, 405, 406
naġme-i Ḥicāz, 223
Nāhid, 313, 457
Nāhīd, 169, 244, 297
Naḥīfī, 223
Naḫşeb, 325, 347, 427
Nāʾilī, 230, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 313, 314, 315, 406, 408, 409, 410, 449, 450
Naṣārā, 174
Naṣrānī, 175
Naṣūḥ Paşa-zāde, 230
Nāzī, 318, 319
Naẓīrī, 255
Naẓẓām, 338
Nebeviyye, 167
Nebī (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 230, 399
Necātī Beg, 324
Nedīm, 252, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266
Nefʿī, 376
Nemrūd, 263
Neşāṭī, 239, 252, 253, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 408, 409
Nevā, 239, 264, 278, 292, 298, 457
Nevʿī, 250, 323, 325, 438, 439
Nevʿī-zāde, 249
Niṣārī, 317
Niẓām, 338, 400
Nūḥ (aleyhi's-Selâm), 272, 277
ʿAbdü'l-Bāḳī, 189
ʿAcem, 252, 298
ʿAden, 347
ʾĀlī (Edirneli), 319, 320, 434, 435, 436
ʿĀlī, (Gelibolulu) 230, 248, 441
ʾAllāh (Teâlâ), 176, 447, 459
ʿAmrī, 441
ʿArab, 252
ʿArabiyye, 167
ʿArafāt, 301
ʿĀrif, 239, 278, 279
ʿArş-ı Aʿlā, 166
ʿArş-ı İlāhī (Teâlâ), 234
ʿArş-ı ʿAẓīm, 180
ʿArżī, 245, 349, 350
ʿAşḳī, 241
ʿAṭṭār (rahimehu'llâh), 306, 360
ʿAzīz, 219, 306, 460
Bū Cehl, 187
ʿIrāḳ, 438
ʿİmrān (radya'llâhu anhu), 182, 186
ʿĪsī (aleyhi's-Selâm), 182, 251, 260 307, 312, 313, 316, 335, 353, 357, 364, 376, 404
ʿİşmetī, 242, 269, 381, 382
ʿİzzet (Teâlâ), 399, 401, 405

ʿİzzetī, 223, 224, 225, 228, 248, 257, 265, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276
ʿOṣmān (radya'llâhu anhu), 202
ʿÖmer (radya'llâhu anhu), 202, 399
ʿÖrfī, 341
ʿUṭārid, 361, 389, 403
Öklīdis, 247
Pārsā, 311
Rab (Teâlâ), 166, 167, 189, 196, 223, 228, 268, 274, 290
Rāb (Teâlâ), 203
Rabb (Teâlâ), 171, 172, 173, 198, 201, 399
Rabbānī, 402, 416
Rabb-i Celīl (Teâlâ), 169
Rabb-i Kerīm (Teâlâ), 180
Raḥmān (Teâlâ), 180, 200, 388
Raḥmet, 201, 405
Raḥmī, 251
Ramażān, 168
Rāmī, 197, 431, 432, 449, 456, 457, 460
Ravża-i Naʿīm (Teâlâ), 356
Rebīʿu'l-Evvel, 168
Rebīʿü'l-Āḫir, 168
Receb, 168
Refref, 234, 398, 404
Reʾfetī, 410
Resūl (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 168, 173, 175, 176, 180, 182, 183, 184, 230, 364, 390, 447
Resūla'llāh (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 406
Rıfʿat, 270
Rıżāyī, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 383, 387, 390, 392, 394
Riyāżī, 305, 306, 317, 318, 394, 399, 407
Rūḫ-u'l-Emīn (aleyhi's-Selâm), 312
Rūm, 245, 247, 298, 299, 359, 432, 434
Rūz-ı Şümār, 173
Rüstem, 228, 247, 265, 421, 429
Rüşdī, 254, 256, 257
Ṣābir, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374
Ṣabrī, 241, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 322, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 436, 452
Ṣafiyyu'llāh (aleyhi's-Selâm), 182
Ṣaḥb (radya'llâhu anhum), 166
Ṣaḫratu'llāh, 176
Ṣāniʿ-i Yektā, 397
Selām (Teâla), 200, 230, 383
Seyyīd (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 200, 323
Ṣıddīḳ (radya'llâhu anhu), 188, 202, 399
Ṣıddīḳ-i ʿĀṭīḳ (radya'llâhu anhu), 188
Ṣıfāhān, 206, 254
Ṣırāṭ, 233
Sırrī, 349, 406, 407
Sidre, 178, 183, 388, 398, 404
Sikender, 232, 447
Sīmurġ, 332
Sīnā, 174

Ṣunʿī, 452
Sükūnī, 407
Süleymān (aleyhi's-Selâm), 228, 300, 334, 349, 388, 389, 401, 404, 441, 447
Şām, 220, 336, 401
Şefīʿ (salla'llâhu aleyhi ve sellem), 232
Şefīʿī, 439
Şeh-nāme, 315
Şehrī, 220, 221, 223, 225, 226, 229, 248
Şems, 400
Şeydā, 241
Şirāz, 341, 434
Şīrīn, 245, 312, 357
Tātār, 274, 340, 385
Tāz, 224
Teʿāla'llāh, 213, 372, 400
Türk, 224, 252
Ṭāliʿī İsḥaḳ, 439
Ṭarzī, 316, 317, 436, 437, 438
Ṭıflī, 317, 461
Ṭūbā, 177, 307, 398
Ṭūr, 174, 177, 235, 261, 273, 293, 313, 332, 357, 397, 437
Ṭūr-ı Sīnā, 174
Ülker, 249
Ümīdī, 323, 452, 453
Ümmühānī (radya'llâhu anha), 186
Vaʿdī, 451, 452
Vāḥid (Tealâ), 198
Vālihī, 450
ve'l-Leyl, 401
Vecdī, 226, 227, 374, 375, 376, 377, 378
Vedūd (Teâlâ), 173
Yaḥyā(?), 440
Yaḥyā (aleyhi's-Selâm), 182, 401
Yaḥyā (Şeyhülislâm), 226, 240, 320, 321, 322
Yaʿḳūb (aleyhi's-Selâm), 207, 243, 291, 369, 436, 446
Yed-i Beyżā, 396
Yehūd, 174
Yehūdā, 174
Yeṯrib, 385, 402
Yezdān (Teâlâ), 198, 199
Yūsuf (aleyhi's-Selâm), 182, 216, 243, 255, 258, 291, 299, 308, 317, 323, 353, 354, 358, 359, 385, 395, 398, 432, 436, 441, 453
Zāl, 204, 247, 287
Ẕātī, 450
Zengī, 404
Zeng-bār, 461
Ẕuḥūrī, 320
Zühre, 231, 398, 404
Züleyḫā, 216, 354, 35

EKLER-1

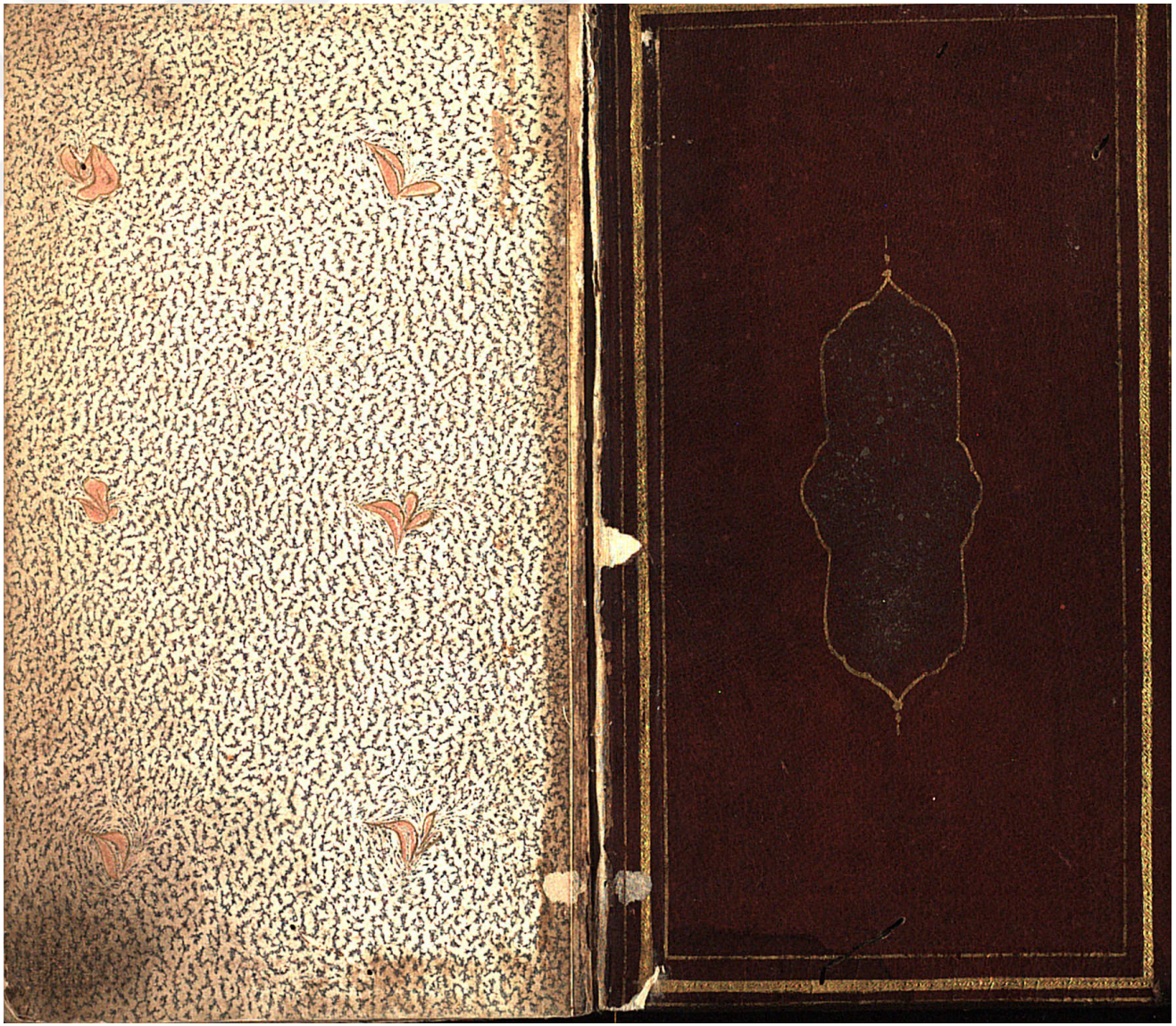

Süleymaniye Kütüphanesi
Kısmı | Nafiz Paşa
Yeni yazma no
Eski yazı No | 1057/11

شرح الجلال الدوانی علی رباعیاته ۱

رباعیات فارسیه در مناجات حضرت باری ۳۱

ابیاتی از اشعار قصاب ۳۹

معراجیه عبد الباقی عارف افندی ۴۱

اشعار ترکیه بحر المحو عه درویش فصیح ۵۶

اشعار رنالی افندی ۶۱

اشعار شهری وجوری وحیفی وغیرهم ۶۸

شرح مشکلات عرفی شکالنی افندی ۷۱

شرح چند بیت مشکل از اشعار دکران ایضاً ۸۰

لغات منتخبه از دستور العمل ریاضی ۸۱

نعت نائلی واشعار او واشعار دیگران ۸۶

شرح ابیات عربیه من التصوف لعبد الله الواعظ ۹۴

عقیدة ابی مدین قدس سره ۹۲

دعاء الشیخ ابن العربی بعد الطواف والسعی المنقول من الفتوحات ۹۳

ادعیة اخری للشیخ المذکور ۹۷

الاقتباسات الالهامیه ۹۹

مکتوب الغزالی الی عین القضاة الهمدانی ۱۰۰

الکتاب الهادی للمهتدی للتلمسانی ۱۱۰

الامثال والحکم وما ناسبها ۱۱۳

الدعاء المنقول عن جعفر الصادق ۱۱۴

رساله فارسیه در عشق ۱۱۷

شرح قصید عرفی ۱۲۱

انتخاب از شهری وکلی ۱۲۸

مقاله ومکاتیب از منشآت فصیح ۱۳۴

اشعار ترکیه ۱۴۷

اشعار فارسیه ۱۸۷

نعوت شریفه ترکیه لرضائی ۲۱۲

معراجیه نادری وغیرها ۲۱۷

شرح قصائد وکلمات از اشعار عرفی نائی ۲۲۸

شرح قطعه عرفی لعصمتی ۲۴۵

اشعار فارسیه وترکیه ۲۴۶

ترجمه عرفی از آن فارو وخان ۲۴۹

رساله ابن الملقن فی حق ابن العربی ۲۵۷

ملخص از نوادر الامثال طاشکندی نقشبندی ۲۵۸

فوائد من التواریخ وغیرها ۲۵۹

مقاله زیبا از منشآت محرر مجهوله فصیح ۲۶۴

مکتوب السلطان بایزید الی الشیخ عبد الرحمن الجامی ۲۸۱

اشعار ترکیه وعربیه بخط غیر فصیح ۲۸۲

۱۵۱۴